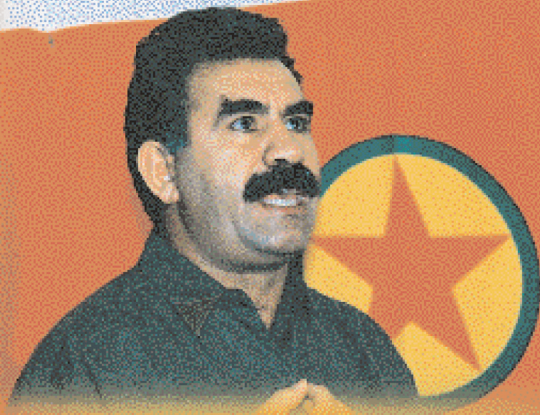

ABDULLAH ÖCALAN

BİR MUHATAP ARIYORUM

WEŞANÊN
SERXWEBÛN 66

ABDULLAH ÖCALAN
BİR MUHATAP ARIYORUM

ABDULLAH ÖCALAN

Abdullah ÖCALAN
BİR MUHATAP ARIYORUM
Weşanên Serxwebûn: 66

BİR
MUHATAP
ARIYORUM
(Ateşkes konuşmaları)

Birinci baskı: Temmuz 1994

Weşanên Serxwebûn: 66

Herausgeber:
Agri Verlag
Vogelsanger Str. 286
D-50825 Köln

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	7
TEK YANLI ATEŞKESLE TC'YE BİR ŞANS TANIYORUZ	9
SİLAHLAR SUSABİLİR AMA SİLAH BIRAKMAYIZ.....	31
EN YOĞUN VE EN SONUÇ ALICI BİR DÖNEMİN İÇİNDE BULUNUYORUZ.....	37
KÜRT SORUNUNUN ÇÖZÜMSÜZLÜĞÜ TÜRK DEMOKRASİSİNİN ÇÖZÜMSÜZLÜĞÜDÜR.....	95
EN AZ KENDİMİZ KADAR TÜRKİYE'Yİ DE DÖNÜŞTÜRME İDDİAMIZ VAR	143
ÖRGÜTE, HALKA VE SÖZÜMÜZE NE KADAR BAĞLI VE EGEMEN OLDUĞUMUZ ANLAŞILDI	213
ONBİNLERCE İNSAN ÖLMESİN.....	225
BAŞARI DIŞINDA HİÇBİR YOL TARİH KARŞISINDA BİZİ AFFETTİREMEZ	241
ATEŞKES SİYASİ ÇÖZÜMDE TEMEL BİR DÖNEMEÇ OLDU	267
DAHA BOYUTLU BİR SAVAŞA HAZIRIZ.....	313
ÖCALAN GERÇEĞİ ANLAŞILMIYOR	335

ÖNSÖZ

1993 yılının baharında PKK tarafından ilan edilen tek yanlı ateşkesin yankılarını, Ağrı Yayınevi bir kitap haline getirip kamuoyuna sunmuştu. Kapsamlı bir derlemeydi. Ancak bunun dışında Abdullah ÖCALAN yoldaşın önemli konuşmaları ve kendisiyle yapılan röportajlar da vardı. Bir araya getirdiğimiz konuşma ve röportajlarda, 1994 baharında çözümü oldukça acilleşen Kürdistan sorununa ilişkin çok önemli açıklamalar ve tarihsel önemde yaklaşımları içeriyor. Bu anlamda elinizdeki bu kitap güncele, sorunun köklü çözümüne ışık tutuyor ve perspektif sunuyor. Kitabın adı olan **“BİR MUHATAP ARIYORUM”** çağrısı, bugün, söylendiği günden daha geçerli ve anlamlıdır. Çözüme “evet” diyen kim, “hayır”da ısrar eden kim? Bu sorunun cevabı o kadar kolaylaştı ki, artık izaha muhtaç olmaktan çıkmış halde.

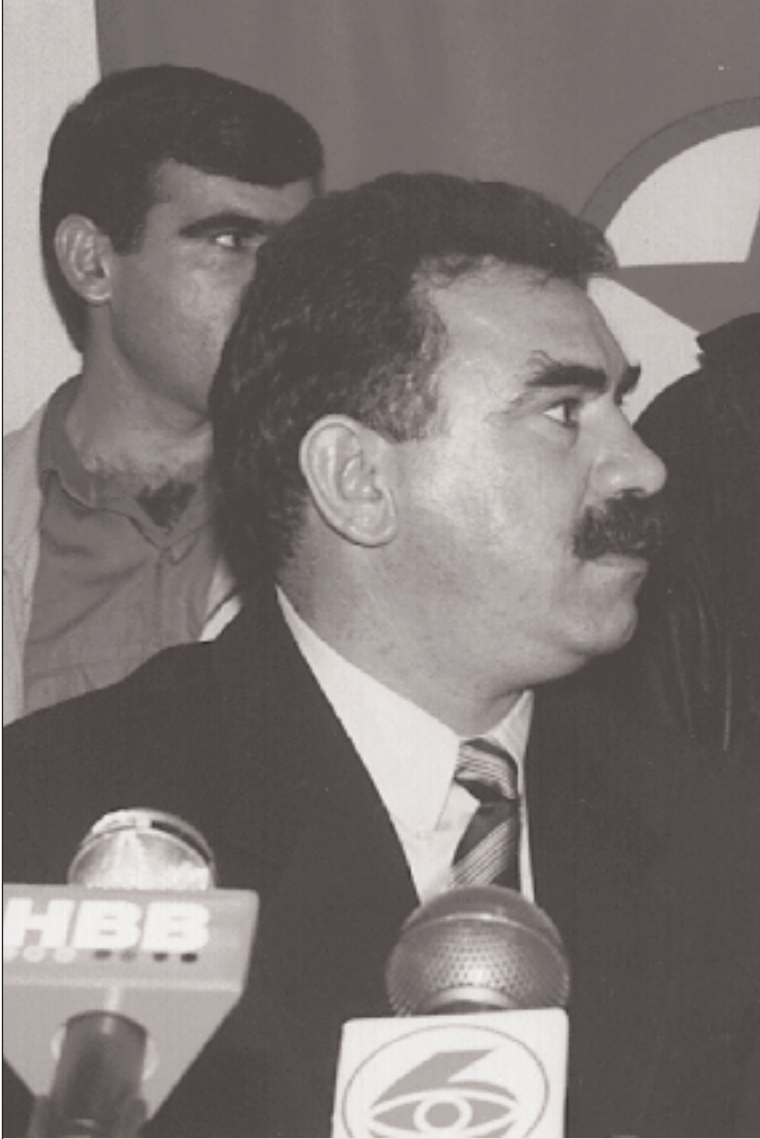
Bu anlaşılmaz bir durum değil, çünkü Türkiye Cumhuriyeti için hiç kimse iyimser düşünemez noktada. Nitekim son gelişmelerden yansıyan, asıl gerçeğin çok sınırlı bir kısmı. PKK'yi muhatap almayan her yol sonuna gelmiş durumda. Kemalist politika bitişi yaşamakta. Türk egemenleri arasındaki klikleşme ve kavga bundandır. Lafla peynir gemisi yürümedi ve bir daha denize açılmaz bir şekilde karaya oturdu.

Herkes gerçekleri gördü. PKK gücünün çözüme yettiğine inanmak zorunda kaldı. Kürdistan sorununda kendine göre yol tutan bütün güçler güzergahlarını değiştirdiler. Yolunu değiştirmeyen tek güç durumundaki PKK, sorunun merkezi durumunda ve diğer bütün yollar oraya uzanmak zorunda.

Bu ne bir mucize ve ne de bir sürprizdir. Kitapta yer alan röportajlarda bu yönlü sorulan sorular cevabını tam buluyor.

Savaşın ister siyasi, isterse askeri olsun adım adım sonuca doğru gittiği bir aşamada değer kazanan, yararlanılması gereken bu önemli esere gerçekçi yaklaşıp doğru sonuç çıkararak kişi ve güçler, Kürdistan sorununa ve onun muhataplarına bakış açılarında sağlam perspektiflere sahip olurlar.

Weşanên Serxwebûn
Haziran 1994

“Aslında bizim muhatap olup olmayacağımız değil, Türkiye’de muhatap bulamama gibi bir sorun vardır.”

Birinci basın toplantısı

TEK YANLI ATEŞKESLE TC’YE BİR ŞANS TANIYORUZ

“Kapsamlı bir ateşkesin gerektiği açıktır. Ortada dağ gibi sorunlar vardır. Anayasal düzeyden tutalım mevcut bu çok karşı olduğumuz ve gerçekten halklarımıza zarar veren günlük çatışmalara kadar hepsine görüşme yollarını açmadan kendimizi tek taraflı silahsızlandırmamızın intihardan daha kötü olacağını biliyorsunuz.”

Değerli basın mensupları; önce hoş geldiniz diyorum. Çok önemli bir dönemi yaşarken, Mam Celal'in de değerli tavsiyelerini göz önüne getirerek, böyle bir basın toplantısı düzenlemeyi duyduğumuz sorumluluk gereği uygun bulduk.

Gerçekten günümüzün en karmaşık sorunlarından birisi, Kürt-Türk halklarının sorunudur. Bu soruna açıklık getirmeyi boynumuzun borcu olarak görüyoruz. Ortadoğu halklarının kaderinde Türk ve Kürt halkları en önemli iki ulustur. Birçok tarihi, siyasi nedenlerden ötürü büyük bir çatışma ve kargaşa durumu yaşanıyor. PKK, gerçekten ulusal varlığını duyurma ve özgürleşme yolunda Kürt halkının mücadelesine uzun süredir öncülük etmeye çalışıyor. Biz sorunları şiddetle halletmeyi istemezdik. Fakat mevcut hükümetleri de aşan ve oldukça tarihi nedenlere de dayanan bir inkar politikası Türkiye’de söz konusudur. Bu, özellikle cumhuriyet döneminde daha da yoğunlaşarak günümüze kadar gelmiştir. Kemalist politikalar yalnız ulusal sorunda değil, demokrasi sorununda da günümüzde tam bir kilitlenmeye yol açmış bulunmaktadır. Ve en az Kürt halkı kadar, Türk halkına da zarar veren bir aşamaya gelip dayanmıştır.

Ve köklü çözüm kendisini dayatmaktadır.

15 Ağustos'ta başlattığımız yeni atılım dönemi veya diğer bir anlamıyla Kürt isyanı, Kürt direnişi bu 9. yılında, yani 1993 yılı baharında önemli bir aşamaya gelip dayanmıştır. Bahar dönemi, aynı zamanda tekrar sıcak bir çatışmanın gelişme tehlikesinin çok yakın hissedildiği dönemin de başlangıcı oluyor. Ayrıyetten Newroz, birkaç gün sonra kutlanacak. Gerek Türkiye, gerekse Kürdistan halkının gözleri bugüne çevrilmiştir. Barışçıl kutlamaya dair özemlerini belirtmektedirler. Bize de oldukça kapsamlı bir yüklenim var. Son günlerde basın bizi ilginin oldukça merkezine almıştır ve hatta bütün gözlerin bizim üzerimize çevrildiğini rahatlıkla söylemek mümkündür.

Yoğun görüşme taleplerinizle karşı karşıya geldik. Şüphesiz sorularınızı dinleyeceğiz. Geleneksel bazı yaklaşımlarım var. Onları burada tekrarlamak istemiyorum. Sorularınız daha açıklayıcı olabilir. Gerçekten sizler buraya getirilirken önemli bir fedakarlıkta bulunduk. Mam Celal'i de buraya kadar getirmek hayli zor oldu. Önemli bir fırsattır, biz sorularınızı bekleyeceğiz.

– *Newroz için ateşkes deklarasyonunuz oldu mu?*

Abdullah Öcalan: Bu konuda geliştirdiğimiz bir kararı burada açıklayabilirim. Özellikle hükümet çevrelerinde yaygınlaştırılan bir görüş var; “PKK, Newroz gösterilerini silahlı serhildana dönüştürebilir” diye. Başta belirteyim ki böyle bir iddia geçersizdir. Biz, ordu birlikleri üzerimize gelmedikçe ve çok zorunlu bir meşru savunma durumuna düşmedikçe, 20 Mart'tan 15 Nisan'a kadar ateş etmeyeceğiz, herhangi bir saldırıda bulunmayacağız. İster gösteriler sırasında olsun, ister bu süre dahilinde olsun, gelişecek saldırılar kesinlikle bizden kaynaklanmayacaktır.

Böylelikle uluslararası, Türkiye ve Kürdistan kamuoyunun bir barışa imkan sunulması biçimindeki dileğine de karşılık vermeye çalışıyoruz. Olası bir siyasi çözüm yoluna kendimizi hazır tuttuğumuzuzu belirtmek istiyoruz. Ayrıyetten Türkiye yetkililerinin de beklentiler içinde olduğunu duyuyoruz. Yeni durum değerlendirmelerine ihtiyaç duyduklarını sanıyoruz. Ona da imkan hazırlamak için böyle bir süre ve böyle bir karar bizce yerindedir. Böylelikle kamu-

oyunun bizden beklentilerini yerine getirmiş oluyoruz.

– *Sayın Öcalan, Sayın Talabani'nin mektubu Türkiye kamuoyuna yansıdığı anda, sizin üç noktada eskiden farklı düşündüğünüz duyuldu. Birincisi, “şartsız ateşkes”; ikincisi, “Türkiye'den ayrılmak istemediğiniz” ve sonuncu olarak “Misak-ı Milli sınırları içinde bu işin çözüleceği” söylendi. Ben, buna dayanarak şunu sormak istiyorum: Şimdi sizin ateşkes diye bahsettiğiniz olay 20 Mart'tan 15 Nisan'a kadar olan süre midir?*

Abdullah Öcalan: Bunun önemi şuradadır: Dediğim gibi bu, yeni bir değerlendirme ve bir iyi niyet gösterisi olarak anlaşılmalıdır. Kendimizi tek taraflı olarak tümüyle silahsızlandırmamızın akla bile gelemeyecek bir husus olduğunu çok iyi biliyorsunuz. Kapsamlı bir ateşkesin gerektiği açıktır. Ortada dağ gibi sorunlar vardır. Anayasal düzeyden tutalım mevcut bu çok karşı olduğumuz ve gerçekten halklarımıza zarar veren günlük çatışmalara kadar hepsine görüşme yollarını açmadan kendimizi tek taraflı silahsızlandırmamızın intihardan daha kötü olacağını biliyorsunuz. Bu çok açık bir husustur. Burada mühim olan, siyasi yöntemi öne çıkarmaya Türk hükümeti var mı, yok mu? Kanı durdurmak istiyor mu, istemiyor mu? Kürt halkına bazı yasal güvenceler vermek istiyor mu, istemiyor mu? Demokratik yolu açıyor mu, açmıyor mu? Bu konuda daha da açık söyleyelim; ulusal varlığımızı kabul ediyor mu, etmiyor mu? Sınırlı da olsa, özgür gelişmeye fırsat verecek mi, vermeyecek mi? Eşitçe, kardeşçe ve barışçıl yolda ilerlememize imkan verecek mi, vermeyecek mi? Kısaca, demokratik tarzı, siyasi tarzı esas alacak mı, almayacak mı? Eğer bu sorulara belli cevaplar verilecekse, biz ateşkesi sonuna kadar da sürdürebiliriz, bizden herhangi bir sorun kaynaklanmaz. Şiddet kendi başına çözümleyici bir araç değildir. Belirttiğim bu sorular dahilinde çok önemli siyasi sorunlara çözüm istenildiğini söylüyorum. Bu siyasi yönteme biz her zamankinden daha çok hazırız. Zaten sizlerle bu görüşmeyi de, bunu bütün dünya kamuoyuna, Türkiye ve Kürdistan halkına açıklamak için yapmaktayım.

Evet, anlaşıldı mı? Birlik için de şunu söyleyeyim: Biz, “Türkiye'den hemen ayrılalım” diye bir yaklaşım içinde değiliz. Bu konu-

da gerçekçiyiz. Bunu da basit bir taktik yaklaşım olarak anlamamak gerekir. Birçok nedenleri vardır; iki halkın tarihi, siyasi, ekonomik durumunu anlayanlar, parçalanmanın olmayacağını bilirler. Etle-tırnak gibi iç içe geçmişler. Ben, birçok röportajda vurguladım; ilişkilerin yeniden düzenlenmesini istiyoruz. Bin yıllık kördüğüm olmuş ilişkiler, çelişkiler var. Özgürce ve eşitçe yeniden düzenleme, bizim temel anlayışımızdır. İki bir bizi “ayrılıkçı” diye ilan etmek, tam tersine ayrılıkçılığı körükleyen bir tutum oluyor. Mevcut ilişki düzeni, hem Kürt halkının, hem Türk halkının kanını, malını muazzam kaybettiriyor, zayıf düşürüyor. Kesinlikle Türk ulusunun da çıkarına olan bir ilişki düzeni olduğu inancında değilim. Bu, Kürt halkını da yarı ölü halde tutuyor. Bunu gerçekten aşmak istiyoruz. İlişkilerin yeniden düzenlenmesinin daha özgür ve eşit temelde olabileceğine inancımız derindir. Buna da biz çok hazırız, ama Türkiye'nin mevcut anayasal-yasal düzeni kapalıdır. Eğer bir reformlar döneminden bahsedilecekse, işte bu ilişkileri düzenlemenin tam zamanıdır, diyoruz. Yaklaşımlar bu temelde olmalıdır. Anayasal düzenlemeden bahsediliyor. Biz, bu düzenlemelerde Kürtlerin de yer almasının önemini vurguluyoruz.

Sanıyorum yeterince sorunuza yanıt verildi. Üçüncü husus neydi? Veya sorunuza yeterince cevap verildi mi?

– *Evet. Ben şöyle anlayabilir miyim? Siz önce 20 Mart'tan 15 Nisan'a kadar ateşkes yapacaksınız, size saldırılmazsa herhangi bir şekilde mukabelede bulunmayacaksınız, karşılık vermeyeceksiniz...*

Abdullah Öcalan: Evet...

– *Bu süredeki gelişmelere bakarak bu ateşkesi daha uzun süreli sürdürebiliriz, diyorsunuz.*

Abdullah Öcalan: Öyle bir niyetimiz var.

– *Peki bu ateşkesin devam etmesiyle bu sürede somut olarak ne yapılması gerekiyor?*

Abdullah Öcalan: Çok açık sorular sundum. Yani bütünüyle karşı taraftan yetkili sorumlu bir yaklaşım isteniliyor. Dağ gibi sorunlar var, diyorum. Bu sorunların çözümü için muhatabımız kimdir? Cumhurbaşkanı seviyesinde mi yaklaşım gösterilecek?

Hükümet seviyesinde mi yaklaşım gösterilecek? Ordu seviyesinde mi yaklaşım gösterilecek? Açıkçası **BİR MUHATAP ARIYORUM.**

– *Bu teklifinize karşılık bu zaman süresi içinde cumhurbaşkanı ve hükümet olarak –her kim ise– gelecek tepkide, sizi –Abdullah Öcalan'ı– muhatap alarak yapmasını mı bekliyorsunuz? Hangi mekanizma ile olacak? Yoksa Türkiye'deki Kürt milletvekilleriyle mi olacak? Hangi kurumu bu taleplerinize ilişkin bir muhatap olarak kabul edeceksiniz? Yani böyle bir koşulunuz var mı? Yani böyle bir görüşmede, ille de PKK muhatap alınacak diye...*

Abdullah Öcalan: Mam Celal için de “vekil midir, değil midir” diye bir tartışma yapıldı. Yine “HEP vekil midir, değil midir” diye tartışmalar oluyor. Şimdi bu konuda da basit düşünmeye gerek yok. Bu işin bir muhatabı biziz, diğer tarafı da Türkiye Cumhuriyeti'dir. Kendi düzeylerini belirlerler. Ben burada da ayırım yapmak istemiyorum. Muhatabımız cumhurbaşkanlığı mı, hükümet mi, genelkurmay mı olur? Bu onların sorunudur. Ama ben kendi tarafımız için söylüyorum; biz buna muhatabız ve bu süreci başlatmaya hazırız. Eğer daha uygun araç gerekiyorsa, bu işler böyle daha uygun bir araçla ilerletilebilir deniliyorsa, bunda da anlaşmak zor değildir. Mühim olan işin ilkesidir. İlkeyi kabul edersek, aracı sağlamakta zorluk çekmeyiz. Mühim olan burada birbirimize taktik yapıp boşa çıkarmak değil, sorunun özüne inebilmektir.

– *Bunda Suriye'nin bir rolü oldu mu?*

Abdullah Öcalan: Hiçbir rolü olmadı. Suriye şimdiye kadar bize ne olumlu, ne olumsuz hiçbir şey söylememiştir. Suriye'de açık herhangi bir yol yok.

– *Daha önce benimle yaptığınız bir görüşmede, bağımsız bir Kürdistan istiyordunuz. Şimdi ise Türkiye'nin birliği dahilinde bir Kürdistan'dan bahsediyorsunuz.*

Abdullah Öcalan: Bana göre aralarında çelişki yoktur. Bağımsızlık –sıkça da vurguladığım gibi– bizim bir sözcüğün söylenmesinden tutalım bir halkın ekonomik, sosyal, siyasal, ulusal düzeyde kendini özgürce ifade etmeye kadar uzanan bir süreci kapsar. Dar bir ayrılıkçılık, dar bir milliyetçilik daha fazla bağımlılığa yol açar.

Federasyona ulaşmış bir Kürdistan bağımsızlığa oldukça kapsamlı cevaplar verebilir. Birlik halinde olmak, bağımsızlığa aykırı değildir. Günümüzde bütün uluların temel sorunu, çok milliyetçi sınırlar dahilinde hapsolmek değil, bağımsızlık çıkarlarını sağlama alan birliklere gidememektir.

Dolayısıyla bizim Türkiye halkıyla aramızda var olan sınırlar dahilinde, Kürt halkının eşit ve özgürlüğüne dayalı bir birlik arayışımız “bağımsızlığa aykırıdır” biçiminde yorumlanmamalıdır.

– *Irak'taki Kürtlerin federe devletini olumlu görüyor musunuz?*

Abdullah Öcalan: Güney Kürdistan'daki federasyonlaşma çabası bize göre olumlu değildir. Otonomi anlayışını dar buluyoruz. Irak'ın bütünlüğünden kopmamış bir Kürdistan'ı fazla gerçekçi bulmayız. Fakat içinde oldukça geniş bir demokrasi uygulayarak Arap ve diğer azınlıklarla da eşitliğe ve özgürlüğe dayalı bir federasyonlaşma bizce anlamlıdır, tarihi bir adımdır. Burada önemli olan, Kürt halkının da kendisini siyasi ve askeri güvenceye tam alabilmesi, bunun için kuvvet sahibi olmasıdır. İradesi dışında geçmişte çok karşılaştığı imhalara maruz kalmayarak sağlam bir düzenlemeyi Irak'ta başarabilir.

– *Sayın Öcalan, tekrar Türkiye'ye dönersek; tüm silahlı gruplarınıza tam hakim misiniz? Bazı söylentiler vardır.*

Abdullah Öcalan: Günlük olarak irtibatlarım vardır. Mutlak anlamda hepsi talimatların gereklerini yerine getirirler. Bahsedildiği gibi PKK'de bir ayrılık, kopma söz konusu değildir. Bunlar sansasyon haberlerdir. Örneğin Cemil Bayık'ın muhalefet edip büyük bir grupla ayrıldığından bahsediliyor. Cemil Bayık şimdi yanımızdadır. Omurilik kayması var, ameliyat oldu. Birkaç yıl önce belki bazı ayrılıklar vardı, ama bu ayrılıklar gerçekten partimize dayatılan provokasyonlardı. Günümüzde PKK, her sahada egemendir, üstün bir emir-komuta zinciri vardır ve bütün PKK'liler, partimizin kararlarına uyarlar. Hatta kararlara ölümüne bağlılar.

– *Geçen yılki Newroz'dan bahsettiniz. Silahların susturulması-na ilişkin bu yılki Newroz'u bir koşul olarak görüyorsunuz. Yani siz Mart ve Nisan ayları arasındaki bu yirmişbeş günlük süreyi*

söylüyorsunuz. Şimdi bu tavır, pratikte nelerdir? Mesela, Türkiye'nin kırsal bölgelerinde devam etmekte olan birtakım güvenlik operasyonları var. Yani bu operasyonlara son verilmesi bu ateşkesin bir koşulu mudur, yoksa bu ateşkes her halükarda 25 gün devam edecek mi?

Abdullah Öcalan: Biz burada herhangi bir şart ileri sürmüyoruz. Fakat operasyonlar bizi imhaya yüz yüze bırakırsa, savunma yapacağız. Bunun dışında bir harekette bulunmamayı kastediyorum.

– *Sayın Başkan, ben iki soru sormak istiyorum: Birincisi, eğer bu 25 günlük süre içerisinde bir umut ışığı görülmeyecekse –ki inşallah öyle olmayacak– mücadele nasıl, ne şekilde, nerede devam edecek? İkincisi, –ikinizi bir arada görmek çok güzeldir– Kuzey ve Güney'deki Kürtlerin geleceği ne olacak, nasıl bir şekil alacak?*

Abdullah Öcalan: Gerçekten bu süre, bir iyi niyet süresidir. Dikkat edilirse şartı filan yoktur. Tek şartı bizi imha etmeye yönelmemektir. Ve özellikle Mam Celal da söyledi ve sanıyorum Türkiye basını da epey işlemiş, “herkes barışçıl çözüm için bir adım istiyor.” Buna saygılı olmak için bu belirtilmiştir. Özellikle Newroz'da ateşkesi bazı provokasyonların önüne geçmek için, kesinlikle baha ne vermemek için düşünüyoruz. Bir de eğer hükümetin sorunu siyasi düzeyde ele alma niyeti varsa, ona da bir fırsat sunmak için belirliyoruz.

Eğer bütün bunlar boşa çıkarsa, hemen belirteyim ki, ben bu işe başlarken, ne beş kuruş param vardı, ne de bir tek fişeğim vardı, ama bunlara rağmen savaşı buraya kadar getirebildik. Ve hemen belirteyim, çok zorlandığım bir savaştır. Burada Sayın Yalçın Küçük Hoca'nın bir değerlendirmesini anmak istiyorum: “APO'nun savaş karşısındaki tavrından ben neyi gördüm?” diyerek şöyle devam ediyor: “Ben ilkçağ Yunan kahramanlarındaki tavrı gördüm. Savaşa çok karşı oldukları halde savaşa zorlanan kahramanlar...” Gerçekten öyledir. Savaşa çok karşı olduğumuz halde, mutlak anlamda zorlanıyoruz. Tekrar şunu söyleyeyim; bu dünyada savaştan en çok çekinen kişi kimdir denilirse, kendim olduğunu söyleyebilirim. Halen de öyledir. Elime de –belki sembolik gelebilir– tek

bir silah almış değilim. Tek bir eylemim yok. Ama Kürt halkının varlığını gün ışığına çıkarma zorunluluğu ortaya çıktığından, insanlığın vazgeçilmez bir gereği olarak benim tarafımdan anlaşıldığından savaşı da bu düzeye getirmek zorunda kaldım diyorum.

Tekrar söylüyorum; hemen bırakalım bu savaşı! Ve çok mütevazı bazı sorular sordum; halkımızın varlığını sağlamak ve özgür gelişme yoluna koymak için muhataplar birbirini bulmalı diyorum.

Mesele, benimle görüşüp görüşmemek değildir. Ben aradan da çıkarım. Bu halka kendini demokratik ifade etme hakkı tanınsın, kendi temsilcilerini özgürce ortaya çıkarsın, nasıl istiyorsa sorununu öyle halletsin, benim asla savaşı dayatma diye bir derdim yok. Benim için işkencedir ve beni de işkenceden kurtarmış olursunuz.

Ama eskisi gibi “yoksunuz, gelip teslim olacaksınız” denilirse, bu noktada gerçekten kendimi koruma gereğini düşünürüm. Teslimiyete hiç yaşamın olmadığını düşünüyorum. Mevcut “Türk adaleti” deniliyor. Bu adalet, darağacından başka bir şey getirmemiştir. Öyle düşünüyorum. “Yok sayma” politikasına karşı kendimizi savunmaya devam edeceğiz. Bizim Türk devletini, Türk ulusunu imha etmek diye bir sorunumuz yok. Tam tersi, sınırlı da olsa ulusal varlığımızı koruma ve geliştirme hakkı tanınsın diyoruz. Benim burada şaşırıp gittiğim bir nokta var: Terör nedir? Kim kime karşı nasıl uyguluyor? Bunun bu kadar tersyüz edilmesi, beni kendi adıma değil, gerçekten uluslararası kamuoyu adına utanıyor, öfkeleniyor. Eskisi gibi “Kürdü yok sayarız, bu sefer de isyanı bastırırız, geri kalanları da idam ederiz” derlerse, direnmeyi devam ettiririz. Bu konuda da hazırlıkların bu yıl, hiçbir seneye kıyaslanmayacak bir biçimde ileri düzeyde olduğunu belirteyim. Gerilla kuvvetleri; Ağrı Dağı'nda, Muş, Erzurum yaylalarında, Dersim dağlarında, Toroslar'da, Mardin'de, Botan dağlarında, yine Diyarbakır, Bitlis dağlarında sayıları yaklaşık on bin civarında üslenmiş durumdadır. Bu sene hızla elli bine de tırmanabilir. Eğer hükümetin kararı, “kesin savaş” ise, ben de kesin belirteyim ki, gerilla ilk defa bu elli bin civarına tırmanır ve çok kalıcı bir savaşı gerçekleştirebilir.

Yine serhildanlar Kürdistan'da ve Türkiye'de yaygınlaşır. Yine Türkiye'de de gerilla savaşı yaygınlaştırılır. Ama tekrar belirteyim,

bu bizim tercihimiz değildir. Israrla “teslimiyet ve imha” dayatılırsa, bütün siyasi yöntemler bir tarafa itilirse, barışa imkan verilmezse bunlar olur.

Güney ile ilişkilere gelince; 14 yıl boyunca biz bu ilişkilere Mam Celal'le başladık. Bugün gördüğümüz gibi tekrar ileri bir düzeyde görüşmelerimiz oldu. Birbirimize oldukça muhtaç olduğumuza inanıyoruz. Her şeyden önce Mam Celal'in kendisi bu ilişkilere büyük özen göstermiştir. Biz buna gereken karşılığı vermişiz. İnanıyorum ki bundan sonra bir daha yıkılmamacasına bu ilişkiler kardeşçe sürer. Kuzey Kürdistan halkı da, Güney halkıyla bundan sonra daha kalıcı ilişkiler geliştirerek, özellikle onun imhasına yönelik tehditlere, baskılara karşı duracak ve onu korumaya gücü yetecektir. Yani Güney halkı tecrit edilmişti, yalnızdı, ama şimdi öyle değildir. Sonuna kadar onun varlığını korumaya ve özgürleştirmeye ilişkin elimizden geleni yapacağız. Bunun için –belirttiğim gibi– benden daha fazla Mam Celal çalışmıştır. Mam Celal tamamlasın.

Celal Talabani: Gördüğümüz gibi şu anda barış ve bütün sorunlara politik çözüm için birbirimize çok yakınız. Sayın Öcalan'ın belirttiği gibi çok uzun süren bir ilişkimiz var. Bunun kan dökülmesine son vermek ve Türkiye'deki kardeşler arasındaki savaşı sona erdirmek için tarihi bir fırsat olduğuna inanıyoruz. Irak Kürdistan'ında biz, Türk insanıyla kardeş olduğumuza inanıyoruz ve o insanların herhangi bir şekilde zarar görmemesini istiyoruz. Sayın Öcalan'ın da belirttiği gibi barış ve Türkiye ile yeni bir kardeşlik yaratılması amaçlı olan bu şans kaçırılmamalıdır. Bunun önce Türkiye'de ve daha sonra da Ortadoğu'da barış, düzen ve demokrasiyi getireceğine inanıyorum. Ve bu çağrının, bölgede Türkiye'yi seven herkes tarafından Türkiye'nin demokratik ve birlik içerisinde olması için kabul görüleceğine inanıyorum. Bildiğiniz gibi Irak Kürdistan'ındaki halk çok çekti, topyekün imha dahil birçok baskıyla karşı karşıya kaldı. Şunu söylemekten mutluyum; ilişkimiz devam ediyor ve bizi bugüne getirdi. Bunun Ortadoğu'da yaşayan herkesin çıkarları doğrultusunda olmasını diliyorum. Sadece Kürt halkı için değil, Türk halkı ve diğer halklar için, onların çıkarları için olan bir birliktedir.

– Siz, Türk hükümetine gönderdiğiniz bu mesajın, çağrının sonucundan ne bekliyorsunuz? 15 Nisan'a kadar size Türk kamuoyundan gizlenmiş diplomatik ilişkiler, kişiler mi oluşacak, yoksa Türk hükümetinin Türk kamuoyuna sunduğu gibi “hayır biz PKK'yi kabul etmiyoruz, bizim muhatabımız değildir” derken bu arada bu başka ilişkileri sizinle, kamuoyundan gizli olarak yürütecek midir? Yani sizinle bu barışı ya da bu çağrıyı nasıl yargılayacaktır? Yani siz kişisel olarak ne bekliyorsunuz? En azından umutlu musunuz? Kişisel olarak yanıt istiyorum, yani PKK adına değil, siz Abdullah Öcalan adına soruyorum.

İkinci sorumu da sorayım; sivil giyinmişsiniz, sivil mücadeleye başlıyorsunuz; takım, kravat filan... “Hizbullah'la PKK Türkiye içerisinde anlaştı” diye arkadaşlar dergiye kapak yaptı. Böyle bir şey var mı? “Hizbullah'la PKK Türkiye'de, Amed'de, Batman'da, Botan'da anlaştı” diye. Ama birinci sorum daha önemli.

Abdullah Öcalan: Birinci soru mu önemli?

– Benim için birinci soru önemli. Siz Abdullah Öcalan olarak bu çağrıdan ne bekliyorsunuz? Bir de bizden her şeyin gizlendiğine inanıyorum Türkiye'de. Yani Cengiz Çandar gibi olursanız her şeyi öğreniyorsunuz ama, bizim gibi adam olursanız öğrenemiyorsunuz. Ben bir Türk olarak ve sizin oradaki mücadelenize çok üzülen, yani Kürt ve Türk halkının savaşına çok üzülen bir insan olarak da öğrenmek hakkımdır, diyorum.

Abdullah Öcalan: Neyin gizlendiğini sanıyorsunuz?

–Yani Türk hükümeti, Türk kamuoyuna şöyle söylüyor: “Biz PKK'yi muhatap almıyoruz.” Acaba “almıyoruz” derken, Türk halkına durum böyle yansırken, bizim bilemediğimiz birtakım diplomatik manevralarla sizinle illegal görüşmeler oluyor mu?

Abdullah Öcalan: Bütün samimiyetimle söyleyeyim, ortada gizli kapaklı görüşmeler yoktur. Hükümetinizin kendi halkına karşı birtakım manevralar içinde olup olmadığı konusunda da, anladığınız anlamda bir şey söylemek durumunda olmamakla beraber, bazı gerçeklerin dar politik amaçlı korunmak istendiği açık. Örneğin, Demirel'in bundan iki gün önceki tavrı olarak “biraz daha bekleyeyim, bu açıklamalar nasıl olacaktır, ona göre tavır belirleriz” demesi

vardır. İkinci gün bunun tam tersi bir tavır oluştu. Yine Özal'ın televizyondaki konuşmasını bana iletiler, “soruna daha ciddi yaklaşımlı bir konuşmaydı” dediler. Şimdi ben belirteyim, ne de olsa ikisi arasında bir çelişki var, ona da ben bir katkıda bulunayım diye bir sorunum yok. Ki bana göre de Özal bu savaşımın ağır sorumluluğunu üstlenen kişilerin başında geliyor. Denilebilir ki bunun için hayatını da ortaya koymuş ve bütün gücüyle de çalışmıştır. Şimdi çözüm konusunda da daha ağırlıklı bazı görüşler belirtiyor.

Bunun taktikle ilişkisi nedir veya bazı çevrelerin dayatması mıdır? Bunu da söyleyebilecek durumda değilim. Benim bütün temenni ettiğim, gerçekten inanarak böyle bir yaklaşım içinde midir, değil midir? Çünkü ben bunu önce, bazı görüşmelerde de belirttim. Özal'ın gelişmeleri böyle ele almaya cesareti, gücü var mıdır, yok mudur? Bu konuda gerçekten ileriye yönelik bazı adımlar atmak istiyor mu, istemiyor mu? Emin olsaydım, karşımda tam siyasi bir muhatap olarak değerlendirir; “buyrun çözüm için ilerleyelim” derdim. Benim buna cesaretim de, gücüm de var. Ama karşı taraf için aynı durumu söyleyemiyorum.

Demirel'e gelince, son derece çelişkili olduğunu belirtmeliyim ve kendi özgür iradesiyle konuştuğunu da sanmıyorum. Bu kadar uzun yıl –otuz yıla yakın– bir politika merkezinde yer alacaksınız, Türkiye'deki politik kesimin en önde gelenlerinden birisi olacaksınız, ama soruna ilişkin dişe dokunur tek bir söz söylemeyeceksin. Başbakan olacağı zaman, “Kürt kimliğini tanıyoruz” dedi. Bir başbakan bu sözü söylediğinde, arkasını bir-iki cümleyle daha getirmez mi? Maalesef getirmedi. Bunun yerine 20 Aralık'tan başladı –ki başbakan olduktan 20 gün sonradır– günümüze kadar Özal dönemiyle kıyaslanmayacak bir biçimde yoğun bir bombardıman ve ayrıyetten Şırnak'ta görüldüğü gibi birkaç katliam provokasyonu denendi.

Şimdi bunlar da bizzat Demirel'in isteğiyle oluyor mu, olmuyor mu bilemiyorum. Bu Şırnak, bana göre tam bir provokasyon, çünkü bizim Şırnak'a bir saldırımızın olmayacağını biliyordum. Eğer insanlar yer altına geçmemiş olsaydı, bini aşkın insan ölecekti. Bu emri kim verdi? Bu açığa çıkmadı. Eğer Türk halkından bir şey giz-

lenmişse, bu noktada gizlenmiştir diyorum. Ortada bazı emirler veriliyor ve bu emirlere kimse sahip çıkmıyor. Demirel, “Kürt kimliği” diyor, ertesi gün hiçbir şey söyleyemiyor. Bu değişiklikler niye böyle oluyor?

Diğer bazı çevreler daha vardır; ordunun görüşünün ne olduğunu bilemiyoruz. Milli Güvenlik Konseyi'nden bahsedilir. Bu kurumun durumu nedir? Türkiye'de çok tartışılıyor. Gerçek hükümettir deniliyor. Meclisin çok yetkisiz olduğu, yine hükümetin de hakeza öyle olduğu söyleniyor. Bütün bunlar spekülasyon konusudur. Ama Türkiye'de siyasal iktidarın birçok güçsüzlüğünün yanında, parçalanmışlığından da bahsedebiliriz. Sizin, burada Türk halkından bir şey gizleniyor mu, gizlenmiyor mu sorunuzdan ziyade, bu çok güçsüzlüğü ve parçalanmışlığı göz önüne getirmeniz gerektiğini belirtebilirim. Hiçbirisi kendi başına bir ilkeye dayalı politikayı ileri süremiyor. İzdırıp, çözümsüzlük burada. Çok temenni ediyorum; Türkiye de bir politik merkez olsa da, işte bizim bugün ortaya koyduğumuz gibi çok açık tartışmaları veya bazı ilkeleri söyleyebilse, bize de “teslimiyet” ve “imha” dışında bir yol önerseydi. Böyle bir şey yok. Kimse cesaretli tek bir söz söyleyemiyor. Kimin kimden korktuğu açıklanmalıdır. Kontrgerilla üzerine çok konuşuluyor. Bu kurumun varlığı nedir? NATO ülkelerinde gladio, Türkiye'de kontrgerilla, bu kadar faili meçhul cinayet! Bu konuda hiç mi bir şey söylenmeyecek?

Evet, Hizbullah'a geleceğim. Ortada cinayetler var. Bir nolu sorumlusu hükümet midir, o zaman sahip çıksın. Bu soruları sormakta ve cevabını almakta hakkımız var. Kürt sorununa ilişkin bir değerlendirme mi yapıyor, yaptığı bu değerlendirmeye sahip çıksın. Şimdi otuz yıllık politikacı olacaksın, “var mı, yok mu” sorusuna otuz yıl boyunca bir cevap vermeyeceksin! Türk halkına en büyük saygısızlık –Kürt halkına olandan daha fazla– buradadır. Ben burada Türk halkına bir şeyler söylemek istiyorum: Bunlar gerçekten temsilcileriniz mi? Eğer temsilcilerinizse, yürütülen bu savaşın ne kadar içindesiniz, ne kadar onaylıyorsunuz? Ben Kürt halkı için bazı taleplerden bahsettim veya bu konuda kendi pratiğimize ilişkin bazı değerlendirmeler yaptım. Türk halkı, bizi imha etmek istiyor

mu? Kürtleri toptan inkar ediyor mu? Örneğin, Kürt halkına sınırlı bir radyo-televizyonla meramını ifade etme özgürlüğünü tanımak istiyor mu? Şimdi hem “bin yıldır birlik ve bütünlük içinde kardeşçe yaşıyoruz” diyeceksiniz, hem de Türkiye'de –dün Demirel'in kendisi söyledi; “dört bin tane radyo var”– Kürtlerin tek bir radyosu olmayacak! Böyle kardeşlik olur mu? İşte sizin bu konuda hiçbir cevap vermeye gücünüz yok, diyorum. Uluslararası alana yönelik bu kadar televizyon, radyo yayını yapıyorsunuz –Türki Cumhuriyetlere de başladı–, ama Kürt halkına yönelik ise ufak bir televizyon yayını bile yapılmıyor? Eğer Kürt halkı kardeşse, eğer bir de kimliği tanınıyorsa, bu soruyu sormakta hakkımız var. Türk halkı buna ne diyor? Türk halkının vicdanı varsa, Türk halkı kardeşlikten yanaysa, Türk halkı bir halkın kendini biraz özgürce ifade etmesini istiyorsa –bırakalım ayrı devlet olmayı–, böyle mütevazı bir şekilde kendini ifade etme hakkına kavuşmasını istiyorsa, kendi yöneticilerine biraz “ciddi olun” diyebiliyor mu? Asıl muğlaklık, asıl saygısızlık diyebileceğimiz durum burada söz konusu. Türkiye'de demokrasi yok, Türkiye'de halka saygı yok. Evet sadece Kürt halkına değil, Türk halkına da saygı yok. Doğru politika yapılmıyor. Otuz yıldır Türk halkına yönelik herhangi bir politik gelişme söz konusu değil. Ben, ızdırabın burada olduğunu söylüyorum. Bilemiyorum, yeterince anlaşılıyor mu?

Uluslararası kamuoyu açısından ise şunu söyleyebilirim: TC'ye baskılar artacaktır. Benim de edindiğimiz izlenim, Türkiye hükümetine bir zaman tanıma durumu vardır. Bu sürenin –tabii kesin bilmiyorum ama edindiğimiz izlenimlere göre– sona erdiği biçimindedir. Ciddi olarak TC'yi siyasi çözüme zorlama vardır. Başta ABD olmak üzere, Avrupa'nın da TC'yi siyasi çözüme zorladığı kanısındayım ve anormal gelişmenin bununla bağlantısı olabilir diye düşünüyorum. Ve sanıyorum bu gelişme yoğunlaşacaktır da. Benim Mam Celal'den de edindiğim izlenim budur; bunun yoğun bir biçimde gelişeceği. “Bunu Batı dayatıyor” diye değil de, Türkiye'nin kendi içinde siyasi çözüme açık olması gerekiyor. Açık olmazsa, epey daraltılacaktır. Diplomatik sahada aleyhimizdeki süreç tersine çevrilecektir. Bunun da önemli bir sıkışmaya yol açacağı beklenme-

lidir. Bu konuda kesin veriler olmamakla birlikte, bence bu yönlü bir gelişme söz konusudur.

– *Sayın Öcalan, bu “muhatap” meselesinde Sayın Talabani'nin mektubunda bir unsur var; diyorsunuz ki, “Meclisteki Kürt milletvekilleri, hatta HEP olması da şart değil, muhatap olabilirler.” Bir, ona açıklık getirmenizi rica edeceğim. Bir de bundan sonraki süreçte Talabani'nin bir arabuluculuk rolü olabilir mi?*

– **Celal Talabani:** Hayır, PKK var, Türk hükümeti var. Sayın Öcalan çok açık konuşuyor...

– *Sayın Öcalan isterse, yaparım diyor...*

Abdullah Öcalan: İster HEP, ister Mam Celal bu konuda bazı süreçleri başlatmışlardır veya bazı süreçleri halen yaşıyorlar. HEP'in bu konudaki yaklaşım gücü sınırlıdır. Her şeyden önce kendileri yeterince organize ve temsil düzeyinde değil, fakat ilişkileri yumuşatmada, siyasi platforma dökmede olumlu işlev görebilirler diye bir görüşümüz vardı. Bu çerçevede yürüttükleri görüşmeleri, zararlı bulmuyoruz. Bu konuda zaman zaman da güç vermeye çalışıyoruz. Bu da “Apo HEP'e talimat veriyor” biçiminde yanlış anlaşıldı. Talimat filan değildi. Bu konuda istediğimiz şeydi: Bazı siyasi platformlara çıkabilinler, bu konuda kendilerini biraz da açığa çıkarmışlardır, onun için güç verelim. Yani hem demokrasiye hizmet edebilirler, hem de ortamı biraz siyasal yönetime alıştırsınlar diye düşündük. Ama tam bir arabulucu rolünden bahsederseniz, bu biraz zordur. Kendileri de hazır değil. Nitekim bizim de ilişki çerçevemiz bunu biraz dar buluyor. Bunu belirtebilirim.

Mam Celal için de, eğer söylendiği gibi, Türkiye'deki yetkililer demin sorduğum sorular çerçevesinde hazırlarsa, böyle bir iletişime, böyle bir vasıtaya ihtiyaç duyarlarsa, bizim için bir engel yok. Daha iyi bir kavrayışa yol açması açısından Mam Celal'in tecrübesi de vardır. Bizimle uzun bir süredir ilişki halindedir, daha iyi bir anlayış ortamını geliştirmede katkısı olabilir. Fakat bu konuda gerçekten fazla bir şey beklememek gerekir; sadece yeni yöntemi daha yoğunlaştırmakta, öne çıkarmakta rol oynayabilir. Biz bunda en ufak bir sakınca görmediğimiz gibi, yardımcı olmaya da çalışırız.

Sizin sorunuz yeterince cevaplandı mı?

– *Tabii, teşekkür ederim.*

Abdullah Öcalan: Yalnız burada küçük bir nokta daha eklemeliyim: Gerek Türkiye'nin iktidardaki partileri olsun, gerekse muhalefetteki partileri olsun ortaya koyduğumuz mevcut çerçeveye, yani sorunun demokratik ve siyasal boyutlu ele alınmasına yeterli ve hazır değil. Şunu belirtmeliyim: Muğlaklık var. Anlaşılması açısından belirtiyorum. Sanıyorum sorunuzla ilintilidir. Muhalefette de, iktidarda da ciddi bir yetmezlik vardır. Kişi olarak, parti programı olarak, bir de tecrübe bakımından denenmişlerdir; fazla çözüm gücü olabileceklerine dair ben de umutlu değilim. Özal'ın basına “yeni oluşum” diye yansıyan bir değerlendirmesi var; biraz da işler o noktaya gelmiş, hatta “İkinci Cumhuriyet” tartışmaları diye bir kavramdan da bahsediliyor. Ben bu soruları ve bu soruların karşılığı olan bu kavramları boş bulmuyorum; bana göre de mevcut partiler –iktidarda olsun, muhalefette olsun– sorunları kavrama gücünün çok uzağındadırlar. Türkiye'nin geldiği noktanın çok gerisine düşüyorlar. Ağırlaşan sorunları kavramakta zorluk çekiyorlar veya kavrama diye bir dertleri yok. Dolayısıyla fazla umutlu değilim. Yani siz benim umutlu olup olmamamdan bahsettiniz, çok umutlu olmak isterdim. Bunun nedenleri var. Örneğin, Akbulut gittiği zaman, Mesut biraz liberaldir, biraz da Almancıdır, bir şeyler yapar dedim. Maalesef daha fazla bomba yağdırdı. O gitti Demirel geldi, bu biraz daha liberal olabilir dedim –biraz da bizim katkımızla başbakan olmuştu–, o da Mesut'u aratmadı. Yani yağmurdan kurtulmaya çalışırken, doluya tutulduk. Şimdi yeni oluşumdan bahsediliyor; eğer yeni oluşum, gerçekten yeni oluşumsa...

– *Umudunuz ikinci cumhuriyet...*

Abdullah Öcalan: Evet, ikinci cumhuriyet tartışmaları var, umutlu olmak istiyorum. İkinci cumhuriyet geliştirilirken –tabii anayasal temelde de ele alınmaya çalışılıyor– anayasanın içine Kürt ve Türk eşit ve özgür yerleştirilirse ve bu temelde bazı yasal düzenlemeler yapılırsa, yeni oluşum gerçekten ikinci bir cumhuriyetle sonuçlanabilir. Ve bu, çok ciddi bir adım olabilir. Bana göre de Türkiye, artık biraz da bu temelde çok köklü, radikal bir dönüşümle ağır sorunlara çözüm getirebilir.

Acaba Özal, bu konuda gerçekten bir şeyler yapmak istiyor mu, gerçekten gücü var mı? Ben hep bunları söylüyorum –mazur görün, çünkü geçmişi var–, bütün iyi niyetli yaklaşımlar, sonra çok trajik bir biçimde acı ve çok sert bombardımanlarla ve özel savaş yöntemleriyle karşılık buldu. Eğer doğru karşılık verilirse, biz elimizden gelen katkıyı sunarız. İkinci cumhuriyet tartışmalarına, yeni oluşuma, onun anayasal çerçevesine siyasal bazda mücadeleyi aktarmak, demokratik yöntemi kullanmak için PKK, son derece yaratıcı davranarak katkıda bulunacaktır, diyorum. Ama bu konuda sorunun PKK'den değil de, Türkiye'nin mevcut tıkanmış siyasi yapısından kaynaklandığını söyleyeyim. Türkiye'de siyasi yapı tıkanmıştır, ekonomi tıkanmıştır, demokrasi gelişmiyor ve bunu ben değil, Türkiye'nin bütün yazar-çizerleri her gün dozajı artan bir biçimde söylüyorlar.

Biraz da çözümü bunda görmek istiyorum. Umut biraz budur. Yani çok kesin bir umut mudur, sadece buna mı bağlısın, dersenez, değil ama Türkiye'yle birlikte bu çerçevede bir umudu korumak istiyorum.

Evet ikinci sorunuz olan Hizbullah'ı sonuçlandırayım: Şimdi, Hizbullah'ın gerçeğine ilişkin sanırım kısa bir değerlendirme istersiniz.

Bana göre Hizbullah, tümü kapsamasa bile önemli oranda –ve emniyetle bağlantılı olarak söylüyorum– Kürdistan'daki MHP'dir veya Kürdistanlılaştırılmış MHP'dir. Son günlerde bazı değerlendirmeleri –Batman ağırlıklı Hizbullah olayında– okudum; emniyetin oldukça içine girdiği bir oluşum olduğu anlaşılıyor. Tahmin etmiştim; bu doğrulanıyor. Gerçekten çok tehlikeli bir oyun; yalnız 1992'de 500'ü aşkın cinayete yol açıldı. Bu vurulanların da gerçekten PKK ile ilişkileri yoktu, hepsi suçsuz insanlardı ve hatta büyük bir kısmının siyasi olduğunu da sanmıyorum. Şöyle bir yöntemdir: Hizbullah, halkın PKK'ye taban teşkil etmesi, ona yaklaşması durumunda başına ne geleceğini göstermek için geliştirilmiş bir taktiktir.

Türkiye'de bir dönemler MHP, sola karşı bu sindirme görevini üstlendi. Ben bu konuda hükümete bir uyarıda bulunmak istiyorum: Demirel'in kendisi, Türkiye'de uzun süre Türkiye soluna yönelik

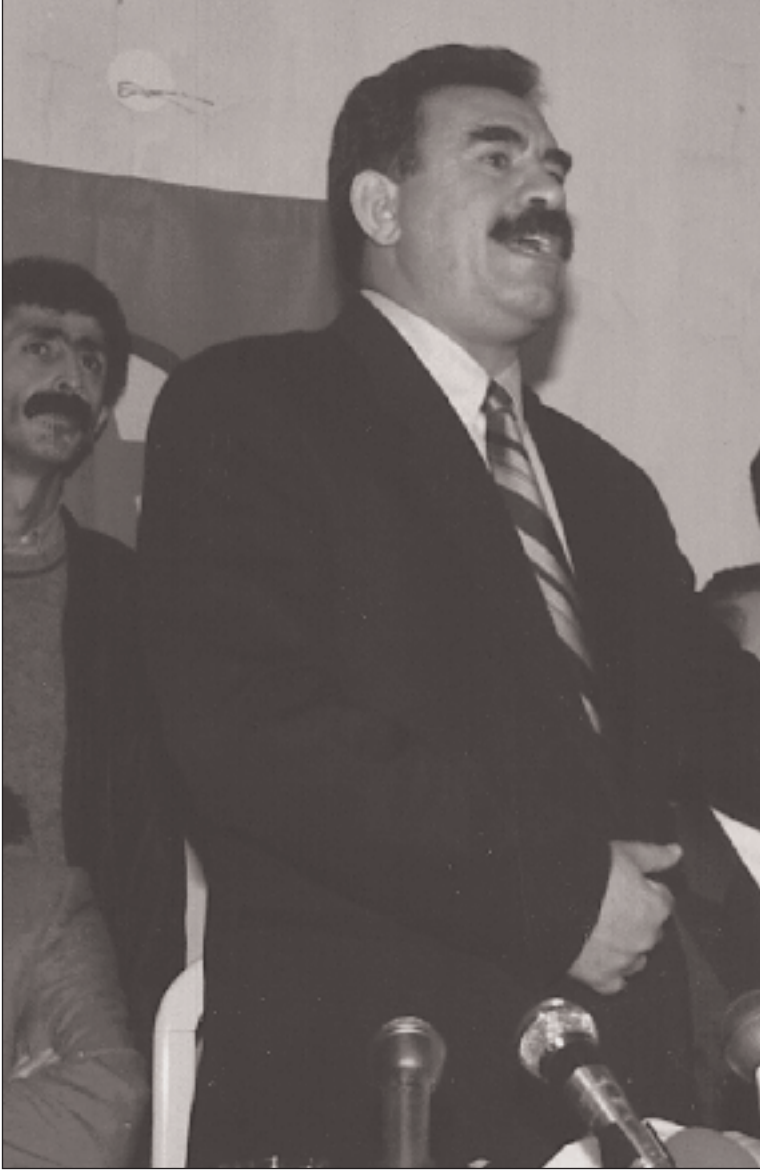
MHP'yi bir sindirme aracı olarak kullandı. MHP'nin oluşumunda mevcut birçok hükümetle birlikte, özellikle Demirel'in sorumluluğu vardır. Aynı oyunu, Hizbullah'ta da göstermiştir. Hizbullah'ın daha önceki hükümetler dönemindeki örgütlenmesi bu kadar gelişmiş değildir, “faili meçhul cinayetleri” bu kadar yaygın değildir. Ama 1992'de bu cinayetler çığ gibi büyüdü. Ya hükümetin kontrolünde değildir, ya da hükümet göz yummuştur. Ve bu, ağır bir durumu ifade ediyor. İnsanlar böyle katledilemez. Bu hükümetin, bu katliamlardan en azından birkaç faili bulup ortaya çıkarması gerekirdi. O zaman ortaya iki sonuç çıkar: Ya hükümet gerçekten emniyet içinde bazı güçlere hakim değildir, ya da yeşil ışık yakmıştır. Kamuoyu bu konuda açıklık istiyor. Ben bir bunu soruyorum.

İkincisi, □“biz de Kürdüz, kemalizme karşıyız” diyen Hizbullahi çevreler var, böyle birtakım İslami kuruluşlardan da bahsediliyor. Biz bunların –dolaylı da olsa– bazı çevreleriyle diyalog içinde olduk. Benden giden mesaj şudur: Eğer siz gerçekten böyleyseniz ve gerçekten kan dökmek istemiyorsanız, biz de size ateş etmeyeceğiz. Özellikle Ramazan ayı boyunca ve daha sonraki süreç de dahil olmak üzere biz ateş etmeyeceğiz. İsterseniz daha olumlu ilişkiye de yönelinebilir, dedik. Ben, bizim bütün birliklere, ateş açmayın diye haber verdim. Nitekim ateş açılmadı. Bir de merkez adına bir bildiri yayınlandı. Sanıyorum şimdilik bu “faili meçhul cinayetler”de belli bir azalma var. Hizbullah'ın bir çevresi, bu cinayetlerden uzak durmak istiyor. Bu, olumlu bir adımdır. Bundan sonra da geliştirilmesini umuyoruz. Fakat bazı “faili meçhul cinayetler” daha var. Zaten bizim bir amacımız da burada gerçekten cinayetlere karışmak isteyenlerle istemeyenleri ayırdetmektir. Bu, sınırlı bir adımdır. Bu adımı daha da geliştirmek istiyoruz. Umarım ki birçok gazeteciye de yönelik olan bu cinayetlerin önünü biraz keseriz ve biz bu konuda ağırlığımızı kullanmaya da devam edeceğiz.

– *Peki bu, Türkiye'ye karşı mücadelede işbirliği anlamına gelen bir anlaşma mı oluyor?*

Abdullah Öcalan: Henüz böyle bir durum yoktur.

– *Şimdi biraz güncel konunun dışına çıkıldı. Ben bir soru sormak istiyorum: Üç-dört gün sonra Newroz var. Siz demin açıkladığınız*

“Politika kapısını Türkiye için de aralayacağız.”

dığınız gibi, bir karar aldınız ve özellikle de dikkati çektiğiniz bir nokta olarak provokasyonlardan bahsettiniz. Yani “Newroz’da birtakım çevreler provokasyonlara girmek isteyeceklerdir. Bunlara karşı tedbir alacağız” dediniz. Geçen yıl da gerek Ankara tarafından, gerekse sizin tarafınızdan birtakım açıklamalar yapılmıştı, ama hiç net bir açıklama yoktu. Mesela bugün Ankara’nın bir açıklaması vardı; yine geçtiğimiz hafta hükümet tarafından yapılan bir açıklamada “Newroz’da biz PKK bayraklarına –yasalar izin vermediği için– izin vermeyeceğiz, buna karşı tedbir alacağız” şeklindeydi. Dolayısıyla bir yerde şöyle düşünebilir miyiz? Yani sizin bahsettiğiniz, o provokasyon ortamı dediğiniz hususlara bunlar yarayabilir mi? Siz Newroz’da Güneydoğu insanından, Türkiye’de yaşayan Kürtlerden ne bekliyorsunuz? Newroz’da nasıl hareket etmesini, ne yapmasını bekliyorsunuz? Çok açık olarak söyleyebilir misiniz? Çünkü bu muğlaklık kaldığı sürece, her yıl kan dökülüyor.

Abdullah Öcalan: Açıkça belirteyim: Newroz’un barışçıl bir biçimde kutlanmasını isteriz. Benim Kürdistan halkına söyleyebileceğim; Newroz’u çok kapsamlı bir biçimde ve özgürce kutlamasıdır. Milli renkleri vardır, kullansın. Şunu da söyleyeyim; bu milli renkleri biz icat etmedik. Kesk û sor û zer, yüzyıllardan beri kalan renklerdir. O renklerden elbise giyer, puşu bağlar. Bir şal bağladı diye saldırmak, uygarlığa sığmaz.

– Ama efendim, ortam bu kadar gerginleşmişken –şimdi Türkiye’de de ortam son derece gergin– bazı çevrelerde bir ajitasyon oluşmuş. Tabii dediğiniz renklerden ayrı olarak diyorum. Mesela geçen yıl gördüğümüz, sizin resimlerinize güvenlik kuvvetlerinin üzerine yürümek, işte o zaten ajite olmuş ortamı daha da fazla ajite etmek...

Abdullah Öcalan: Şimdi anlıyorum; yani birkaç resim kullanıldı diye, bir-iki slogan atıldı diye buna böyle tarama ile cevap vermek çok aşırıdır.

(Celal Talabani’ye hitaben) Tu gihîştîye, tiştê min got. Ez dibêjim ku kincêk kesk û sor û zer li xwe kirin, ne hacete. Kesên dibêjin yekê din “Bijî Apo” dîsa ne mecbûre. Ez vê yekê dibêjim.

Yani bir slogan atmanın karşılığı tarama olmamalıdır. Yakalasin! Bizimkiler silah kullanmayacaktır. Asla, bir asker vurmuyacaklar. Güzel, değil mi? Yasalarına ters ise karşı taraf slogan atanı tutsun, hapse atsın. (Bila bigre di hepsê ke, çima dikuje.) Tahrik bunun neresinde, tahrik varsa, on yıl ceza versin, tahrikin cezası ölüm müdür? Bu konuda biraz anlayışlı olunmalı; Avrupa'da bin söz söyleniyor. Avrupa'daki demokrasiye bakalım; herkes her türlü sloganı atmaz mı, hükümete küfretmeye kadar gitmez mi? Bunların hepsi oluyor. Hiçbirisinde imha cezası uygulanıyor mu? Bizden Newroz'da istenebilecek şey, "PKK silahlı girişimde bulunmasın" dır. Biz buna olumlu cevap veriyoruz. Tersini bir girişimde bulunmayacağız. Hiçbir asker ve polis endişelenmesin. Onları vuran olursa, onlar da vursun, diyeceğiz.

– *Yani sizin tarafınızdan bu Newroz'da hiçbir şekilde silahlı girişimde bulunulmayacak...*

Abdullah Öcalan: PKK'nin sorumluluğunu duyanlar bunu yapmayacaklar, diyorum. Bizi dinlemeyenleri hükümet güçleri de vurur; biz de tutarız ve hesabını sorarız. Bu çok açık. Ama dediğim gibi bir slogan atıldı, bir elbise giyildi, bir bayrak açıldı diye vurmak da doğru değildir. Yine tutuklasın, ceza versin, diyorum. Bu daha makul ve doğru bir yöntemdir.

– *Evet, teşekkür ederim.*

– *Konuyu değiştirebilir miyiz? Kaç yıldan beri takım elbiseyle basın karşısında bulunmadınız?..*

– *Kravatı kaç yıldan beri takmıyor sunuz?*

– *Bu kıyafeti siz mi seçtiniz?..*

Abdullah Öcalan: Yirmi üç yıldır.

– *İlk kez mi giyiyorsunuz?*

– **Celal Talabani:** Zamanê nuhe. Sala nuhe. Newroza nuhe.

– *Yirmi üç yıldır ilk kez mi takıyorsunuz, giyiyorsunuz?*

Abdullah Öcalan: Yok, zaman zaman diplomatik görüşmelerde kullanıyorum. Çoğunuzu böyle görünce, ben de saygıyı ifade etmek için giydim. Her an askeri giysim öbür taraftadır, isterseniz giyip geleyim...

– *Böylesini tercih ederiz...*

Abdullah Öcalan: Ben Türkiye'de memurluk yaptım. Aslında çokça kravat takmıştım. Ayrıca kıyafet devrimi yaptım.

– *Sayın Öcalan, madem meseleyi biraz yumuşattık, sizinle ilk röportajı yapanlar yargılanmıştı, hatırlarsınız; şimdi Türkiye'den büyük bir gazeteci grubu geliyor ve basın toplantısı yapıyorsunuz, aslında bu da olumlu bir gelişme değil mi?*

Abdullah Öcalan: Şüphesiz bu bir ilerlemeyi ifade ediyor. Olumlu bir adımdır. Ben ilk görüşmeye başladığımda da şunu söylemiştim; –sanıyorum sayın Birand'dı– benim de değerlendirmekte zorluk çektiğim bir görüşmedir bu; fakat sizin cesaretiniz, bana da cesaret verdi. Türkiye basınıyla bu yöntemle çalışmak bana göre yanlış değil, dedim. Nitekim o zaman bazıları garip karşılamıştı, hatta eleştirmişlerdi; “şöyle basın, böyle basın” diye. Ben, bu çerçevenin önemli olduğunu ve Türkiye'de de eğer basın özgürlüğüne ilişkin bir saptamada bulunacaksak, bunun önemli bir adım teşkil edebileceğini söyledim. Ve halen bu inancımı koruyorum. Önemlidir ve basın özgürlüğünün de önemli bir işaretidir. Tabii bir sürü eleştiriler var, ama dediğim gibi önemlidir ve geliştirilebilir.

– *Sayın Öcalan, siz 1988'den beri görüştüğünüz hemen hemen bütün gazetecilere birtakım şartlar ileri sürmekle birlikte, onlar vasıtasıyla hep ateşkes çağrılarını yaptınız. “Biz ateşkes hazırız, silahtan yana değiliz, bu işin demokratik yollarla çözülmesine inanıyoruz” diye mesajlar verdiniz. Şimdi ben, bu Newroz öncesindeki bu ateşkes çağrınızın, en azından 25 günlük silahı susturma kararınızın zamanlamasını merak ediyorum. Niye geçen Newroz'da değil de şimdi? Niye iki ay sonra değil de şimdi? Bir yerlerden size bir işaret mi geldi?*

Abdullah Öcalan: Anlatayım: Hayır, özel işaretlere dayalı olarak gelişmedi. Mam Celal'le görüştük. Ki sadece Mam Celal'den de geliştirdim. Benim edindiğim izlenim, uluslararası kamuoyu siyasi yöntemin artık açığa çıkarılmasını istiyor. Sanıyorum ABD'deki başkanlık değişiminin de bunda etkisi var. Yine çokça söylenen bir söz var; Türkiye'ye tanınan bir sürenin artık sona erdiği ve 1993 baharına kadar bu sürenin dolduğu yönünde. Ben bu konuda da kesin bir bilgiye sahip değilim, ama muhtemelen diplo-

matik ilişkilerde Türkiye'yle bu tür görüşmeler olmuştur; “meseleyi zorla halledersen, al sana 1993 baharına kadar süre, çözümezsün artık siyasi çözüme ağırlık vermelisin” denilmiştir. Bu, biraz etkili olmuştur.

İkincisi, 1992'de bize bir tasfiye-imha süreci dayatıldı. Bu, Güney'deki savaşla ve Kuzey'de de iç operasyonla bitirileceğimiz biçimindeydi. Sanıyorum ikisinin de gerçekleşmediği görüldü ve hatta Kürdistan'ın çok kapsamlı bir devrimci gelişmeyle karşı karşıya olduğu ortaya çıktı. Gelişen izlenimler budur. Çok kapsamlı bir devrimsel gelişme var. Yine çok kanlı bir sürece de giriliyor. Kanlı bir sürece girildiği konusunda hem ülke içinde ve hem de ülke dışında birçok çevre hemfikirdir. Bu kanlı süreci biraz frenlemek için sanıyorum bazı diplomatik kanallar yoğun baskı geliştiriyorlar veya yoğun istemde bulunuyorlar. Hükümetin de şöyle bir durumu söz konusu olabilir –cumhurbaşkanlığı, hatta genelkurmaylık da dahil–; işlerin pek de düşünüldüğü gibi gelişmediğinin, tasfiyenin gerçekleşmediğinin, çatışmanın daha da kanlı olabileceğinin, bunun da gerçekten siyasi tikanıklık kadar ekonomik iflası da hızlandıracığının ve demokrasiye de bir arpa boyu yol aldırılmayacağına inanılması bence etkilidir. Şunu da belirtirim; bütün Türkiye'nin ve uluslararası alanın gözü buradaymış, ben bu kadar beklemiyordum. Demek ki çok sonuç bekliyorlarmış. Yani yalnız sizin gazeteleriniz değil, özellikle en büyük devletlerden tutalım Türkiye'nin de resmi çevrelerine kadar hepsi bunu bir dönüm noktası olarak görmek istiyor. Hepsi öyle görüyor. Ben de –bu bize hissettirildi, zaten basın da bunu işliyor– işte bunu vesile bilerek, eğer köklü yeni dönüşümler olacaksa, bunda PKK'yi bütün çıplaklığıyla bir kez daha dile getirmek için bu toplantıya karar vererek önem verdim. Muhtemelen bu nedenlerle yeni bir dönüm noktasından bahsetmek düşünülebilir diyorum. Yani yeni bir dönüm noktasıdır demiyorum, ama bu düşünce hızla gelişiyor. Ortam bunu dayatıyor, diyorum.

Böylece sonuçlandırıyorum. Ayır ayrı görüşme imkanımız vardır, bazılarımla ayır ayrı görüşeceğiz. Tekrar teşekkür ederim.

Nokta dergisinin 21-27 Mart tarihli sayısında yer alan röportaj:

SİLAHLAR SUSABİLİR AMA SİLAH BIRAKMAYIZ

“Ben ARGK'yi silahsızlandırma ya da dağıtma diye hiçbir kelime sarfetmedim. Siyasi yöntemi daha fazla öne çıkarmak için silahların susabileceğini söyledim.”

Nokta: Barış çağrınızda içten misiniz?

Abdullah Öcalan: Barış mesajım açıktır ve kesindir. Dünyada benden daha çok savaştan nefret eden insan yoktur. Biz sorunlara çözüm istiyoruz. Siyasal yönetime açığız. Karşımda bir muhatap arıyorum. Hükümet beni istemezse, ben aradan çekilirim. İlle de benim olma şartım yok. Uygun görülen biçimde bir diyalog kurulur. Daha fazla kanın Türk halkına da Kürt halkına da, bir faydası yoktur. Geçen süre bunu göstermiştir. Biz kesinlikle daha fazla kan dökülmesine karşıyız. Barış mesajım benim aradan çekileceğimdir. Siyasi bir süreç başlıyor.

– Örgüt sizi dinleyecek mi?

– Ben örgüt üzerinde hakimim ve kontrol edebilirim. Newroz'da kim PKK adına silah sıkarsa o provokasyondur. Türk devleti onu öldürmezse biz öldürürüz. Kesinlikle cezasını veririz.

– Bu siyasi süreçte ARGK'nin (PKK'nin gerilla birlikleri) durumu ne olacak?

– ARGK'nin konumu öyle birden aşılacak bir konum değildir. Politik bir konumu vardır ve o konumu sürdürecektir. ARGK bir

halk savunma gücüdür. Bütün düzenlemeler yapılır, tehlikeler ortadan kalkar, orduda köklü tedbirler alınır. Ordu bizim için bir tehdit, bir imha aracı değil bir koruma aracı olursa ARGK'nin bazı görevlerini ona verebilir. Bazı görevlerini halk savunma gücü olarak tutabilir. Yani bir çözüme gitmek zor olmaz. Tabii bunları konuşmak erkendir. Ben ARGK'yi silahsızlandırma ya da dağıtma diye hiçbir kelime sarfetmedim. Siyasi yöntemi daha fazla öne çıkarmak için silahların susabileceğini söyledim.

– **PKK siyasi çözüme ulaşmayı somut olarak nasıl planlıyor?**

– Federal bir meclis ve hükümet düşünülebilir. Ordunun yeniden düzenlenmesi düşünülebilir. Yine Kürdistan'ın kendisini savunması düşünülebilir. Bu konularda dikkat edilecek en önemli unsur insan varlığını garantiye alma, özgür gelişmeyi sağlayabilme. Ve bunu sağlam güvencelere bağlayabilme.

– **Türk hükümeti sizinle “off the record” bir anlaşmaya girmeyi hiç denedi mi?**

– Hayır. Hiçbir teklif gelmedi.

– **Sizce Talabani çok sert biçimde karşınızdayken, arabuluculuğun mimarlığına nasıl ulaştı?**

– Bazı nedenleri var. Özellikle Türkiye ile Irak arasında gelişen ilişki düzeyleri. Yine bu arada Barzani'ye verilen ağırlık, kendisinin zayıf bir konumda olması, ayrıca uluslararası kamuoyunda da PKK'nin 1992'de tasfiye edilemeyeceğini anlamış olmasıdır. Büyük bir ihtimalle, bence bazı devletlerden böyle bir yaklaşımın daha olgun olduğu biçiminde mesajlar almıştır. Bu nedenle sıcak bakıyor.

– **Toplantıda Özal ve Demirel'in tutumlarını eleştirdiniz. Onların topu sürekli Kürt kimliği taşıyan kişilere attığını söylediniz. Şimdi siz topu onlara attınız, ne düşünüyorsunuz?**

– Bana mütevazı bir görev düşüyordu. Kendileri biraz anlayışlı olsunlar, beni ciddiye alsınlar. Zor duruma düşürmek istemiyorum onları. Fakat boş bulunup üzerimize gelirlirse... Kendileri kadar Türkiye'yi yaşanır hale getirmek istedik. En az kendileri kadar kardeş halkları yakınlaştırmak istedik. Bunu anlamadı onlar. Cesaretle-ri yok. Bırakın anlaşmayı, çok sıkışmışlardı. İnanır mısınız, onların

adına üzülüyoruz. Bir politikacı kendini bu hale getirir mi? Böyesine dar, böylesine politika üretemez duruma sokar mı? Nasıl tahammül edebiliyorlar? Keşke biraz yardımcı olabilseydim onlara.

– **Elinize hiç silah almadığınızı söylüyorsunuz. Bunu Türkiye'ye döndüğünüzde yargılanmamak için mi vurguluyorsunuz?**

– Bu konuda bana büyük bir zulüm yapıldığını düşünüyorum. Sorunu bu kadar tehlikeli noktaya getiren benim köle halkımla karşı tarafın her şeyi askeri yöntemle zorbaca çözümlenmeye kalkmasıdır. Biraz halkımızı, biraz da siyasi yapıyı, meclis üyelerini suçlu görüyorum ve yargılama gereği duyuyorum. Bu konuda müsterihim. Bir halkın kendini bu kadar köleleştirmesi hiçbir gerekçe kabul etmez. Ve bir halk üzerinde hiçbir gerekçe ile bu kadar baskı uygulanamaz. Suçluyorum tüm bunları.

– **Karşınıza sivil çıkmanız son derece radikal bir değişim değil mi?**

– Tam tersine bu bir yanılmanın aşılması. Öcalan'ın kendisi sizin gördüğünüzden çok farklı. Benim kadar yaşam üstünde duran, yaşamın incelikleri ve ayrıntıları ile ilgilenen çok az. Benim yanıma gelenler enkaz gibidir. Umudunu ve her şeyini yitirmiştir.

– **Kamplarınızda hayat çok, zor. Özellikle Türkiye içindekiler de. Siz bu kamplarda yaşamaya ne kadar dayanabildiniz?**

– Bu insanların gerçekten bir kahramanlığıdır. Bu şartlara dayanmak Vietnam'da bile görülmemiştir. Benim dayanma gücüm onların dayanma gücünü ifade ediyor.

– **Siyasi dayanma gücünden çok inanılmaz derecede zor olan fiziki şartlardan söz ediyorum...**

– Bu güçlükler gerçekten hayranlık uyandırıyor. İnsanlar orada çok zorluklar çekiyorlar, ekme kırıntıları ile ayları çıkardık. Bu benim için büyük bir mekanizma sonucu başarılı bir yaşamdı. O yaşamın kurucusuyum.

– **Çocukları seviyor musunuz?**

– Çocuklara olan sevgim birçoklarından değişiktir. Son röportajda bir değerlendirme vardı. Çocuklara ihanet etmeyen kişiyim. Çocukların sevgisini şöyle açıklayabilirim: Çocukların duygu ve düşüncelerine ihanet etmeden, inkar etmeden bu insanlara, bu topluma kabul ettirmek onlara çok bağlıyım.

– **Çocuğunuz var mı?**

– Biraz küçümseyici buluyorum kendi açımdan. Şöyle bir düşünce var: Halkın arasında bu kadar çok çocuğu görünce, bunların bir dünyasının olmadığını düşününce çok duyarlanıyorum. Baştan beri düşündüğüm bu zor durumdaki çocuklara bir dünya nasıl kurulur?

– ***O halde kendi çocuğunuz olmasını tercih etmediniz.***

– Bu düşüncem beni zorladı. İlgi duyamıyorum bu konuya. Ama diğer çocukların mutlaka bir geleceği olması gerektiği ve bunu sağlamayan ana ve babalar çok suçlu oldukları için de, bazı yaklaşımlarım var bu konuda. Tüm insanlık suçludur.

Çocuklarını çok sevdiklerini söylerler ama ben onları çoğu zaman saygısız buluyorum, çocuklarına karşı. Yalnızca Türk halkı değil, tüm dünya suçlu bu konuda. Çocuklara ve kadınlara karşı yapılanlara karşıyım. Suçlu buluyorum erkekleri? Çocukları çok sevdiklerini söylüyorlar ama ben çok saygısızca buluyorum davranışlarını. Çocuklarını sevenler çocukları için böyle bir dünyayı kabul etmemeliler. Böyle tip şeyler kadınlar için de geçerlidir.

– ***Bu aşamadan sonra nasıl yaşacaksınız? Komutan Öcalan olarak olmasa gerek herhalde?***

– Şüphesiz alışmış olduğum yaşamdan değişik bir yaşama geçeceğim. Bu beni zorlayabilir. Fakat kendi pozisyonumu ilişkilerin yıkılması kadar, yeniden düzenlenmesine de verebilirim. Yeniden düzenleme çok çekici bir çalışmadır ve sanıyorum kendimi hızlı bir şekilde adapte edebilirim. Yıkıtığım kadar yapmaya da tutkunum.

– ***Öcalan'ın ne tür insani yönleri var?***

– Ben Türkiye'yi sevmiştim. Ankara'da bulundum 1970'lerde, ilgi duymuştum ve kendimi vermeye hazırdım. Fakat gittikçe daralan dünya ve hiç beklemediğimiz gelişmeler bizi oradan koparttı. Şimdi benim dönüşüm biraz da Türkiye'nin dönüşümüne bağlı. Bunu devamlı vereceğim. Dönüşümde hesap soracaklarım var, kendilerine karşı görevlerimi yerine getireceklerim var. Biz ne nankörüz, ne de haksızlıklara boyun eğecek durumdayız. Görüyorsunuz Türkiye'nin sorunları ile çok ilgiliyim. Bunun sonuçları da yansıtacaktır. Türkiye bu konuda kendini hazırlamalıdır. Ben değil. Şimdi biraz hissediyorlar ama ben bunu onlara daha fazla hissettireceğim.

– ***Bütün bu yaptıklarınız, ortaya koymak istediğiniz tablo çok mu ütöpik?***

– Hayır, ütöpik olmaktan ziyade, böyle günlerin yakalanması hepimizin özlediği bir şey. Ben zaten o günlerin gelmesi için yoksulca bir çabaya giriştim. Eski günlerin özü zedelenmesin diye bu eylemleri düzenledim. Bu çocukların başına bunlar getirilmemeli dediğim için bunlara giriştim. Ve hala da sözümün peşindeyim.

“Amaçlar için gerekirse 40 yıl da olsa dağda durmayı göze alabileceğiz.”

ARGK Eyalet Komutanları ile 14 Nisan 1993 tarihinde yapılan telsiz konuşmaları:

EN YOĞUN VE EN SONUÇ ALICI BİR DÖNEMİN İÇİNDE BULUNUYORUZ

“Ateşkes gündemi tamamen yakalayabilme ve onu lehte götürebilmenin iyi bir başlangıcı oldu. Yani bir nevi siyasi hamle adıymıydı. Düşmanın beklemediği ve hazırlıklı olmadığı bir yaklaşım tarzıydı.”

Sizlerle, ortaya çıkan son siyasal gelişmeler ve içinde yaşadığımız somut gerçekler ışığında önümüzdeki döneme ilişkin uygun adımların nasıl atılabileceğini değerlendireceğiz. Bazılarının –Derya Anduk* ve Derya Sor'un– görüşleri gelmiştir ve benzer görüşlerdir. Öncelikle mevcut gelişmeleri kısaca değerlendirebiliriz.

Ortaya çıkan durum, tamamen inisiyatif altında siyasi gelişmeleri lehimize çevirebileceğimiz bir durumdur. Gündemi tamamen yakalayabilme ve onu lehte götürebilmenin iyi bir başlangıcı oldu. Yani bir nevi siyasi hamle adıymıydı. Düşmanın beklemediği ve hazırlıklı olmadığı bir yaklaşım tarzıydı. Dolayısıyla inisiyatif bizdeydi. Diğer güçlerle uluslararası yaklaşımları da etkileyerek, mevcut durumu az çok lehimize çevirebildik. Ve halen de bu temelde rolünü oynuyor.

Sanıyorum askeri açıdan da rahatlatıcı bir duruma yol açmıştır. Eğer derinden kavranır ve çalışmalara doğru yaklaşım gösterilirse, açık ki biraz daha rahat nefes alarak ordulaşma işi-

*: Eyalet komutanlıklarının rumuzları.

ni ilerletme imkanını vermiştir. Kaldı ki, etkili bir savunmayı da zaten içeriyor. Aktif bir savunma her zaman mümkündür ve hiçbir koşula bağlanamaz. Hiç kimse de bunu başka türlü anlayamaz. Dolayısıyla az kayıplı eylem imkanı da bu dönemin diğer bir sonucu oluyor. Özellikle ordulaşmanın eğitim ve örgütlenme olanakları oldukça artıyor. Tabii anlamaya bağlıdır bu. Geçmişte görüldüğü gibi, süreçlere hakkı verilmezse olanaklar boşa da çıkartılabilir. Mesele, fırsat ve olanağı iyi değerlendirmekte yatar.

Ulusal ve uluslararası kamuoyunun çok duyarlı olması ve yeni gelişmelerin gündemi bütünüyle işgal etmesi, sanıyorum bazı yeni taleplere yol açıyor. Anlaşıldığı kadarıyla bu talepler, siyasi ortama biraz daha gelişme şansının verdirilmesi, özellikle halkın hem siyasi ve hem de gerekirse savaşa kendi iradesiyle çekilme anlamında askeri olarak kendini biraz daha hazırlayabilmesi biçiminde oluyor. Yine diplomatik sahanın rolünü oynayabilmesi için biraz daha zamana ihtiyaç duyuluyor. Mevcut pratiği biraz daha iyi görmek, bu temelde yeni bazı politika ve kararlar oluşturup hayata geçirmek biraz daha zaman istiyor. Köşeye sıkışan ve nefes alamaz duruma getirilen TC politikasına karşı tavırların daha açık sergilenmesinin ancak böyle olacağı söyleniyor. Ve gelişmenin bu yönde ve istenilen tarzda olduğu biliniyor. Bu, Türkiye kamuoyu için de böyledir. Demokratik çözüme inanan kesimin biraz nefes aldığı, bu yolun onlar için de bir gelişme fırsatı yarattığı görülüyor. Basın ilk defa bu konuda biraz daha bağımsız yaklaşım gücü gösteriyor. Öyle anlaşılıyor ki, bu sürecin derinleştirilmesi önem taşıyor.

Ayrıca, böyle bir adım atarken, başlangıçta biz de karşı taraftan fazla bir şey beklemiyorduk. Karşı tarafın değil ama, çok sayıda gücün konumunu etkilemeyi esas alıyorduk. Bu amaca tamamen ulaşılmıştır. Zaten kendi durumumuz da aktif bir savunmayı ve bu arada mevcut gücün eğitim ve örgütlenmesini düzenlemeyi gerekli kılmaktaydı. Bu adımın buna fırsat tanınması amaçlandı ki, bu amaca da ulaşıyor. Yine karşı taraf daha etkili operasyonlar geliştirmeyi, özellikle Newroz katli-

miyla kitleleri sindirmeyi hesaplıyordu ve belki de bu adım olmasaydı bunu daha fazla elde edebilirdi. Bu da önemli ölçüde önlenmiştir. Dolayısıyla atılan adım, umulanın da ötesinde bir gelişme ortaya çıkartmıştır.

“Dönem ordulaşmaya muazzam fırsat veriyor”

Şimdi bu adımı nasıl derinleştireceğiz? Sorun buradadır. Anlaşıldığı kadarıyla yaklaşımlarınız, bazı şartlarla bu süreci daha da ilerletme biçiminde oluyor. Bizde de hakim olan anlayış bu. Fakat burada iki yanıştan uzak durmak gerekiyor. Bunlardan birisi, taktik manevra imkanına başvurmadan düz bir saldırı anlayışı içinde olmak veya her koşul altında gücü tüketinceye kadar kullanmaktır. Bu, dar bir askeri yaklaşımdır. Bu yaklaşım doğru olmadığı gibi, bu kadar fazla güç, yer ve olanak da yoktur. Böyle bir anlayış içinde olanların gücü doğru kullanmadığı ve geliştiremediği ortadadır. Zaten bu kendiliğindenliğin farklı bir biçimi oluyor ki, bunun da gelişme sağlaması mümkün değildir. Bu savaşı geliştiremememe, düzenleyememe ve çok ağır kayıplara yol açma olayı, bazı sorumsuz kişiliklerin ortaya çıkardığı bir durumdur. Böyle bir savaş tarzına bundan sonra müsaade edilmeyeceği açıktır ve bunu biliyoruz. Zor bela oluşturduğumuz gücün bu hale getirilmesinin asla kabul edilemeyeceğini kış süreci boyunca oldukça açığa çıkardık. Güçten habersiz, gücün hazırlanmasından habersiz ve sadece üzerine oturup gücü tüketme makinası gibi işleyen bazı zihniyetler, kişilikler var. Bu kişiliklerin ve bu tarzın eline gücü bırakmak, ordulaşmayı bırakmak demek, tasfiyeyle sonuçlandırmak demektir. Bu, artık bizde yaşam hakkı bulmaması gereken bir yaklaşım oluyor. Aslında burada ciddi bir savaşçılık da yoktur, doğru bir hedef planlaması ve hedefe gerçekçi yaklaşım da yoktur; sadece zor bela bir araya getirdiğimiz gücü ucuzca harcamak vardır. Bu anlayışa artık ordulaşmada yer vermek diye bir durum söz konusu olamaz.

İkinci yanlış anlayış, (ki birincisiyle bağlantılıdır ve onun diğer bir yüzüdür), böylesine dönemler de dahil bütün dönemleri ucuz bir beklenti, tembellik, laçkalık ve çürüme biçiminde değerlendirmek-

tir. Eylem ve yaşam anlayışı ne kadar ucuzsa, böylesi dönemleri de öyle ucuz değerlendirir. Çok sıkı bir eğitim ve inşa süreci olması gereken bir dönemi, laçkalık, yozluk ve çürüme dönemine dönüştürür. Gücü dağıtır ve asgari ordulaşma görevlerine bile yaklaşamaz. Yani böylesi süreçleri çok kötü kullanır. Sağ liberal de diyemeyeceğimiz bir tasfiyecilik biçiminde değerlendirir. Bu anlayış da bolca görülmüştür ve yalnız bu dönemde değil, her dönemde ortaya çıkmıştır. Özellikle hamle dönemlerinde bu yaklaşım hayli zarar vermiştir. Bu yaklaşım, gücü başına bir bela gibi görür; kendisine lazım olacak bir güçle kendi yaşamını, kişiliğini doyurmaya çalışır. Bu anlayışa da epey yüklenilmiş ve bu kış süreci boyunca yapılan yargılamalarla artık bunların yaşatılamayacağı kesinleşmiştir.

Dediğim gibi, bu anlayışlar, dönemi derinliğine değerlendirmek şurada kalsın; ucuz, yüzeysel ve sorumsuz yaklaşarak verimsizliğe dönüştürebilirler. Hiç şüphesiz ordulaşma sıcak savaşım içinde gelişir. Bu, tartışma götürmez bir gerçektir. Fakat nefes almanın daha olanaklı olduğu bir dönemde de ordulaşmanın çok büyük bir hızla geliştirileceği açıktır. Kaldı ki sıcak savaşım onun bir deneme biçimidir. Ondan öncesi ise eğitim ve örgütlemedir. Dolayısıyla böyle bir dönem, ordulaşmaya muazzam fırsat veriyor. Nitelik ve nicelik olarak gelişmesinde önemli bir fırsattır. Bu konuda koşullar biraz da ideal hale gelmiştir. Belki çok yoğun bir savaşçılık yaşanmayabilir. Zaten buna ne kadar gerek olduğu ve imkanlarımızın ne kadar elverdiği ayrı bir meseledir. Fakat bunun bile olabilmesi, çok iyi geliştirilmiş bir ordu inşasıyla mümkündür. Ordu inşasının bizde sınırlı geliştiği göz önüne getirildiğinde, halen bu konuda yapılacak çok işin olduğu anlaşılır. Ordulaşmanın yetkinleştirilmesi ve savaşa hazır bir duruma getirilmesi büyük bir anlama sahiptir. Bizde birçok alanlarda bunun ne kadar sağlandığı, her türlü savaşa elverecek niceliğe ve niteliğe ne kadar ulaşıldığı, sorulmaya değer bir husustur. Mevcut olanaklar ne kadar değerlendirilmiştir, mevzilenme ne kadar oturtulmuştur? Sanıyorum halen bunun yoğun çabası yaşanıyor.

Şu bir gerçek: En yoğun ve en sonuç alıcı bir dönemin içinde bulunuyoruz. Bunun dayandığı diğer bir zemin de siyasal zemindir. Psikolojik savaşın son bir-iki yıldır ne kadar tahripkar davrandığı

ve kitleyi pasifize etmek için müthiş çalıştığı biliniyor. Bu siyasi zemini canlandırmak ve tekrar gelişim rayına sokmak, ordulaşmada büyük önem taşır. Bu konuda bazı görevler zamanında yerine getirilmemişti ve aslında siyasi ordulaşma oldukça darbe de yemişti. Halkın siyasi ordulaşması oldukça ilerlemiş olmasına rağmen, yetmeyen örgütlenme ve ilişkiler halkı sahipsiz bırakmıştı. Ve bu da bir korkuya, pasifikasyona yol açmıştı. Şimdi bunun da aşılması gerekiyor ve böylesi bir dönem bunu aştırmada yardımcı olabilir. Yani iyi değerlendirmek gerekiyor. Bu konuda gerillanın tam sağlayamadığı bir gelişme söz konusu. Kitleli gelişmeye göz kulak olmak, korumak, örgütlemek, karşılıklı olarak gelişmek açısından önemlidir. Sanıyorum bunun için de iyi bir dönemdir. Tabii diğer faaliyetler de derinliğine ele alınıyor. Bir dönemeçten bahsediyoruz; diplomatik alan artık işin içine girmiştir ve artık onu çeşitli alanlarda değerlendireceğiz. Yine birlik-ittifak gelişmeleri de köklü bir dönemin içine sokulmuştur; bu da geliştirilecektir. Bütün bunlar hareketin öncülüğünde yapıldığı için, ne kadar çevre toplanırsa hareket o kadar geniş bir siyasal diplomatik sahaya dayanır. Ki bu da, savaşın sonuçlarını daha çok lehimize çevirir ve daha da başarılı kılar.

Türkiye'nin resmi çevreleri, ordu olsun siyasi çevreler olsun, her ne kadar “duymadık, görmedik” diyorlarsa da, dolaylı yoldan mesajları sürekli vermeye çalışıyorlar. Kendi aralarında yoğun olarak tartışıyorlar. Ve mevcut gelişme bir ikiliğe yol açtığı da görülüyor. Bilmem iç operasyonları durdurma, genel af, demokratik ortamı daha da geliştirme, olağanüstü hali mümkünse kaldırma gibi birtakım değerlendirmeler yapılıyor. Hiç şüphesiz, bununla mevcut sıkışıklığı aşmak istiyorlar; yoksa iyi niyetten kaynaklanmıyor ve gerçek bir çözüm istedikleri için değil. Tabii onlar da taktik geliştirme ihtiyacındadırlar. Bu taktikler her ne kadar onların durumlarını kolaylaştırmaya yönelikse de, iyi karşılık verilirse bize de kolaylık sağlayabilir ve siyasi çözüm olanaklarını geliştirebilir. Şimdi bunu daha iyi görmek mümkündür. Siyasi çözümün kamuoyuna da mal olması, mevcut politikasızlığın sonunu getirebilir. Artık ordunun kör şiddeti inandırıcı olmuyor. Yine hükümetin politikasızlığı tepki topluyor. Bu durum ve siyasi çözüm imkanı kamuoyuna da mal olunca,

adamlar bazı adımlar atmak zorundadırlar. Bütün iç ve dış kamuoyu ile uzun süre karşı karşıya gelemezler; buna dayanamazlar. Dolaylı da olsa bizim yol açtığımız önemli bir sonuçtur. Bunlar çıkış yapmaya çalışırken, oldukça taviz vermek zorundadırlar. Bunları da iyi görmek gerekir ve buna gelişme şansı verdimişçe doğru bir yaklaşımdır. Tabii eğer sağ anlaşılmaz ve üzerine reformistçe yatılmazsa, gelişmelere hizmet edebilir.

Bu temelde yoğun bir süreç yaşanıyor ve önümüzdeki süreç bu konuda hayati bir rol oynayacağına benziyor. Hem bizim üzerimizdeki istemler, hem de karşı taraf üzerindeki baskılar, bu sürecin daha da derinleştirilerek yürütülmesi gerektiği ve bunun sağlıklı olacağı biçimindedir. Karşı taraf ne kadar tutarlı ve amaçlarında dürüst olmazsa da, ağır baskılar ona bazı adımlar attırabilir. Ve onları böyle bir siyasi görüşmeye, siyasi yönetime ağırlık vermeye zorlayabilir. Mevcut sinyaller biraz bunun mümkün olabileceğini de gösteriyor. İradeleri dışında da olsa bu böyledir. Tabii istedikleri bu değildi, fakat dediğim gibi, bir dünya ile, büyük bir kamuoyuyla da uzun süre karşı karşıya gelemezler. Demek ki, biz bu süreci, bu çerçevede akıllı değerlendirirsek, haklı politikamız daha da sonuç alabilir.

Tabii bunun süresini kestirmek de önemlidir. Bu süreci ne kadar sürdüreceğiz? Bu konuda bize ulaşan yaklaşımlarımız değişiktir; bazılarımız kısa bir süreyi, bazılarımız da gelişmelerin doğal seyrine bırakmayı uygun görüyor. Süre konusunda da hemen şunu söyleyeyim: Bu süre bir şey yapmama süresi değil, tam tersine siyasi ve askeri ordulaşmada dev bir hamle süresidir. Hiç kimse bunu yanlış anlamasın ve “hiç silah patlamayacak, işte faaliyetlerde bir rahatlama ve işlerin üzerine rahatlıkla oturma dönemidir” gibi değerlendirmesin. Tam tersine, hiçbir dönemle kıyaslanmayacak kadar bir çalışma dönemidir. Bu sürecin bize ilişkin en önemli yönü şudur: Geçen sene yaşanan ve oldukça kayıplara da yol açan ve biraz da fazla planlı olmayan bazı saldırı biçimleri vardı, şimdi o saldırı biçimlerini ikinci plana bırakıyoruz ve öyle saldırı yapmayacağız. Kaldı ki, bu ateşkes adı altındaki süreç olmasaydı da biz o tür saldırılar yapmayacaktık. Çünkü, geçen yıl bile bu saldırı türünü oldukça eleştirmiştik. Yol açtığı kayıplar göz önüne getirildiğinde, bu tip saldırıla-

rın kaldırılamayacağı ve bu biçimiyle götürülemeyeceği açıktır. Bunu yapanların aslında sağıcılıklarını gizlemek için yaptıklarını şimdi daha iyi anlıyoruz. Yani o bazı saldırı biçimleri bizim savaş tarzımız değildi. Onu, bu süreç olsa da olmasa da o biçimiyle yapmayacaktık. Şimdi bunu biraz daha belirgin bir taktik haline getiriyoruz. Bunun dışındaki taktik savaşımızı sürdürüyoruz.

Örneğin, sivil işbirlikçi yapı üzerindeki baskılarımız tabii ki devam edecektir. Bu süreçte olsun başka süreçte olsun, her zaman toplum üzerindeki siyasal denetime, onun örgütlenmesine ve bazı hedeflerin götürülmesine devam edilir. Zaten şöyle bazı koşullar da ileri süreceğiz: Mesela, onların sivil kitleye veya gerillaya yönelik saldırı hamleleri geliştikçe, buna iki misliyle karşılık verilecektir. Adam yakalamaya çalışıyor, tabii ki şehirdeki yurtsever de kendini koruyacaktır. Yakalanmamak için meşru savunma hakkını kullanacaktır. Korucu onu vurmaya çalışırken, tabii ki o vuracaktır. Ajan-ışbirlikçi, yurtseverin peşindeyken, o da onların peşini bırakmayacaktır. Yani sadece gerilla üzerindeki değil, sivil halk üzerindeki baskı ve operasyonlar devam ettikçe, bizim de eylemlerimiz tabii ki devam edecektir. Bu, önceden de böyleydi, şimdi de böyledir ve bundan sonra da böyle olacaktır. Yani hiç kimse bu yaklaşımları başka türlü anlamasın ve “ateşkestir, işte onun için eylem yapmadık” diye kendini aldatmasın. Şehirlerde de işkence ve operasyonlar devam ettikçe, bizim eylemlerimiz de devam edecektir. Tabii en uygun bir biçimde ve daha az kayıpla.

Onlar gerilla üzerine de artan baskı ve operasyonlarla geldiklerinde, gerilla da bunun önlemlerini çok yönlü alacak ve hatta tehlikeli operasyonlarını önceden haber alıp bunları boşa çıkarmanın bütün eylem biçimlerini deneyecektir. Adam imhayı planlıyor ve genel bir saldırı geliştiriyor; buna her düzeyde karşılık vermek her zaman gerekli ve mümkündür. Bundan önce de mümkündü, bundan sonra da mümkündür. Yani bunun da yanlış anlaşılması gerekir. Dikkat edilirse, bu yaklaşım doğru taktiklerin devreye sokulmasına açıklık getiriyor. Düşmanın böyle saldırı kolları rahatlıkla görülebilir; bunlar zaten açıktır ve bazı yerlerde devam eder. Devam etti mi, o zaman orada her türlü eylem yürütülür. Bunun da, dediğim gibi,

daha derli toplu ve daha planlı bir taktik hamleye imkan hazırladığı açıktır. Yani bu dönemde sakındığımız tek husus, aslında bu süreç olmasaydı da sakınacağımız, gücümüzü çok kötü kullanmak, hiçbir tedbir almadan ve saldırı adı altında zor bela hazırladığımız gücü sorumsuzca kullanmaktır. Yani savaştırma adı altında gücü bitirmektir. Bu tutuma artık kesinlikle son veriyoruz. Yine yerine getirilemeyen eğitim ve örgütlenme görevleri var. Buna da son veriyor ve bu görevlerin mutlak başarısını esas alıyoruz.

Görülüyor ki, süreç ister uzasın ister uzamasın, bu taktiklerde ciddi bir değişiklik anlamına gelmiyor. Tam tersine, doğru taktikleri esas alma ve yürütme şansını oldukça net bir şekilde sunuyor. Gerçekten ordu ve savaş olayına taktikler dahilinde rol oynamak isteyenlerin oldukça işleyebilecekleri bir yaklaşım oluyor. Böyle olunca, “bu süre ne kadar uzar, bizde sıkıntı yaratır mı, yaratmaz mı” soruları fazla anlamlı değildir. Önemli olan taktiğin düzenlenmesidir, yine siyasal gelişmenin (tabii gerillanın hedefi de siyasal gelişmedir) önünün açık tutulmasıdır, yine ordulaşmanın yetkinleştirilmesidir, nicel ve nitel büyümesinin sağlanmasıdır. Ağırlıklı olarak savunma dönemindeyiz; savunma döneminin aktif politikalarına açıklık kazandırılmasıdır, bu politikaları ilk defa derli toplu hayata geçirmedir, siyasal hedeflerin üzerine gitmedir, askeri hedeflerin de büyük bir kısmının üzerine gitmedir. Bu şehirde de böyledir, kırsal alanda da böyledir. Hemen şunu belirteyim; gücümüz oldu diye bunu yarı yarıya kırdırarak bir saldırıya girişemeyiz. Geçmiş yıllarda biraz böyle yapıldı, ama bu yanlıştı ve önemli oranda taktik dışılıktı. Son aşaması da olsa stratejik savunma dönemini yaşadığımız bellidir ve bunun taktiklerinden bahsediyoruz. Hiç şüphesiz bunun içine hareketli savaşlar da girer, ama ağırlıklı yönü böyledir. Gerçek dışı durumlara kendimizi düşürmenin anlamı yoktur.

Bütün bunlar göz önüne getirildiğinde görülüyor ki, bu sürenin uzatılıp uzatılmaması o kadar önemli değildir. Önemli olan mevcut inisiyatifin elimizde olması ve bunu istediğimiz gibi kullanmaktır. Evet bu sağlanmıştır ve bundan sonrası için de sağlamaya çalışıyoruz. Ben özü böyle belirtiyorum. Yani ille bir süreden bahsedilecekse, mevcut konjonktür göz önüne getirilerek böyle süreler söylene-

bilir ve bu da semboliktir. Bazı arkadaşların endişeleri var ve onlara açıklık getirmek için söylüyorum bunları. Süreci biraz derinleştirmek ve gelişmelere ivme kazandırmak için bazı tarihler belirlenebilir.. Bu süreci de böyle sembolik bir biçimde değerlendirebiliriz. Özellikle karşı tarafın durumunu göz önüne getirerek bunu söylüyorum. Daha iyi bir taktik derinlik sağlayabilmek açısından belirtilebilir. Kısaca durumu böyle değerlendiriyorum. Sanıyorum anlayabildiniz.

“Gücü körce kullanma yaklaşımı affedilmezdir”

Şimdi kısaca sizlerin de görüşlerini almaya çalışacağız. Yani objektif bir durum değerlendirmesine sizler de katkıda bulunabilirsiniz. Somut gerçeği yaşadığımız için görüşleriniz önemlidir. Bunları almaya ve ortak sonuca varmaya çalışacağız. Önce Derya Zağros’tan başlayabiliriz. Zagros, siz dediklerimizi anladınız mı?

Derya Zağros: Evet, anlaşıldı Başkanım. Selamlar, saygılar. Belirtilenleri biz dinledik ve bu konuda ekleyebileceğimiz fazla bir şey yok. Öncelikle, konuya hakim olması açısından Parti Önderliği'nin sürece daha iyi yön verebileceği inancındayız. Fakat bu süreci özellikle bizlerin, güçlerin başında bulunan arkadaşların iyi değerlendirmesi çok önemlidir. Şimdi düşmanın taktiği şöyle olabilir: Gücü belli bir süre atıl bırakmak ve ardından geniş bir yönelime geçmek. Bu konuda kaygımız vardır. Düşmanın böyle bir hazırlığı büyük bir ihtimaldir bizce. Dolayısıyla bu politik gelişmeler ve kazanımlar esas alınarak, gücümüzü tedbirli bir biçimde yerleştirmek ve hazırlamak, savaşın her safhası için hazır tutmak ve özellikle de ordulaşmayı derinleştirmek gerekir. Sürecin böyle daha kazançlı değerlendirilebileceği inancındayız. Kendi alanımızda buna ağırlık vereceğiz. Başka pozitif olarak ekleyeceğimiz yeni bir şey yoktur.

– Gücünüzü daha da düzenleme ve sağlamlaştırma için sanırım daha elverişli bir ortama yol açıyor. Zaten sizin alandaki güçlerin ordulaşmaya biraz uzak yaklaşımları var. Uzun süredir ne savaş

yürütebiliyorlar ve ne de ordulaşmayı geliştirebiliyorlar. Yıllardır bu anlayış yaşanıyor. Bu süreç, bunu aşmada bir fırsat olarak değerlendirilebilir. Yani bu konuda eleştiriler ve yargılamalar yapılmıştır. Gücün başındakilerin yıllarca asgari bir eğitim bile yapmamaları ve dörtbir taraftan halkımızın da her şeyini ortaya koyarak zor bela oraya biriktirdiğimiz güç üzerinde böyle yatmaları, çok acımasız bir biçimde cezalandırılacak bir durumdur. Ben bunu zaten bütün alanlara söyleyeceğim. Biz gece gündüz böyle olanak geliştireceğiz ve insan hazırlayacağız, orada ise boşa çıkartılacak ve üzerine yatılacak; bunu yapanın yerle bir edileceği açıktır. Artık bunu gözetmekten sorumlusunuz. Sıradan bir güç eğitimi, düzenlemesi, mevzilen-dirmesi yok, fakat körce kullanma var; bu, çok görülen fakat affedilmez olan bir yaklaşımdır. Hepinizin en büyük kusuru, bu tutum sahiplerine zamanında gereken tavrı aldıramayışınız oldu. Komuta bu konuda adeta çanak tuttu. Böyle sahte komutanlıklar epeyce oluştu. Şimdi bu dönemi de böyle kullanmaları kesinlikle kabul edilemez. Bunun her türlü tedbiri gayet tabii alınacak. Yani güç çok etkili bir savaş gücü haline getirmek ve gerçek bir gerilla ordusunu kurmak gerekir. Bunda herkesin rolünü ve işlevini iyi bilmesi gerekir. Sıradan savaşıdan manga komutanına ve en üst düzeye kadar herkesin rolü nedir, işlevi nedir, yirmidört saat görevine nasıl bağlıdır? Hiç olmazsa bu dönemde böyle bir yapıyı yaratmak gerekir. Belki çeşitli yetersizlikler ve zorluklardan ötürü geçen dönemler buna imkan vermiyordu ama, şimdi imkanlar bunun için oldukça yeterlidir. İnsan iradesinin en çok sonuç alacağı bir gelişme aşaması içerisindeyiz. Kendi alanınıza, yalnız askeri ordulaşma ve hakimiyet değil, siyasi ordulaşma ve hakimiyet de son derece yetkin oturtulabilir. Ama geçmişin bazı yanlış anlayışlarını esas alıp “kendimizi daha da sağlama alabiliriz” demek de, sonunu getirmek demektir. Bu gerçeklerin özenle anlaşılması gerekiyor.

Yine her türlü eylemlilik söz konusu. Alanın belki yüzde sek-seninde hem askeri, hem siyasi iktidar oturtulacak. Yani bir nevi devletleşme durumuna göre kendimizi ayarlayacağız. Ben hepini-ze söylüyorum: Partinin hazır güçleri üzerine iktidar olmak her-halde iyi bir iktidar olma özelliği değildir. Biz iktidarı düşmana

karşı, yine mevcut gericiliğe karşı otururuz. Askeri iktidar da, si-yasi iktidar da, ülke ve halk zemini üzerinde düşmana karşı yürü-tülür. İktidar olmak isteyenler kendilerini bu temelde kanıtlaya-caklardır. Yoksa hazır gücün üzerine böyle komutan ağalıkları kurmak, bunu böyle köylü kurnazlığıyla ve küçük-burjuva kur-nazlığıyla işgal etmek, kimsenin fazla cesaret edeceği bir durum değildir. Kim olursa olsun, yapı içinde kendini yaşatacak yer ara-yışı içinde olmak bu aşamada kabul edilemeyecek bir durumdur. Yani herkese yararlı bir yer vermek ve iş gördürmek bu dönemin ruhudur, özüdür. Herkes için yapacak iş de çoktur. Yarı-devlet ol-maktan bahsediyoruz, hem askeri, hem siyasi olarak bir hükümet gücü gibi olmaktan bahsediyoruz. Kendine güvenenler bunun her türlü eylemini yaparlar. Yani askeri eylem de dahil, onun her tür-lü düzenlenişine ve yeterli hale getirilişine kendilerini verirler. Şimdi bu konular oldukça somuttur. Hiç kimse, mevcut ortama kendi pasifizmini, sekterliğini, sağcılığını dayatmasın ve bu tür şeyleri örtbas etmesin.

Zaten yaptığımız düzenlemeler var. Son gönderdiğiniz raporları okuyamadık, bize ulaştı ama açamadık. Sanıyorum bu söylenen hu-suslar anlaşılabilir. Bu temelde güç düzenlemesi, güç büyütülmesi, güç yerleştirilmesi ve yönetimi başarıyla yürüyor. Bilemem, bu ko-nuda ciddi bir engel var mı?

Derya Zağros: Şu aşamada ciddi bir engel yok. Zaten biz önce-likle önümüze koyduğumuz bu düzenleme faaliyetini hemen he-men bitirdik. Yani güçler, ulaştırılması gereken bütün alanlara ulaş-mışlardır. Ve şu anda bir alandaki güç dışında güçlerimizin hepsi hareketli durumdadır. Kısaca, gerekli çekidüzen artık verilmiştir. Dolayısıyla bu aşamada derinleştirme, pekiştirme, daha çok eği-tim, yine her ihtimale karşı bazı hedefleri tespit etme, bu konuda hazırlıkları tamamlama gibi faaliyetler yürütüyoruz. Mevcut du-rumumuz budur ve ciddi bir engel yoktur.

– Biraz daha alanı değerlendirmeye çalışınız.

Derya Anduk, sizin durumunuz nasıl, siz nasılsınız? Bu söyle-diklerimizi anladınız mı?

Derya Anduk: İyi günler, selamlar, saygılar Başkanım. Belirtilenleri aldık.

– Bu yaklaşıma ne diyorsunuz? Sizin değerlendirmenizi okumuştuk; herhalde buna benzer şeyler söylüyorsunuz. Sizdeki yeni gelişme nedir? Yeni perspektifler daha somut nasıl çizilebilir?

Derya Anduk: Başkanım, bu durumu geçen gün aramızda tartıştık. Tartışmanın genel bir özeti raporda yansıtıldı. Şu anda yaptığımız değerlendirme, bizim ulaşamadığımız bazı noktaları da aydınlatmıştır. Bizim açımızdan doyurucu olmuştur. Ortada gerçekten de üzerinde düşünülerek derinliğine ulaşılması gereken bir taktik vardır. Biz buna biraz yüzeysel baktık ve birçok yönünü de göremedik. Aslında düşman gibi biz de hazırlıksız yakalandık. Bir de böyle zamanında uyum sağlayamadık ve yeterince değerlendiremedik. Yani birçok yönüyle değerlendirmeye çalıştık ama, gerçekten bizim açımızdan yeni bir pratik gerektiriyordu ve bu anlamda yetersiz kaldı. Fakat bazı önemli hazırlıklar da değerlendirildi. Yoğun bir eğitim çalışması, yine teknik imkanların yaratılması ve güçlerin takviyesi gibi çalışmalarla süreç değerlendirilmiştir. Ortalama günde bir manga güç katılıyor. Böyle bir büyüme var. Bunların düzenlenmesi ve konferans kararlarının uygulaması yapıyor.

Düşmanın da bu süreci değerlendirme yönelimi var. Yani bu ateşkes durumundan yararlanarak kitleye oldukça yöneldiler, çok sayıda köy yakıldılar ve oldukça baskı yaptılar. Geçmişte fazla hareket edemiyorlardı, bu ateşkes durumundan dolayı böyle hareketlilik oldukça gergin oldu. (...) Özellikle de ateşkestten yararlanarak daha fazla uyguladılar. Bu nedenle biz şunu düşündük; eğer ateşkes uzatılacaksa (ki yarar vardır), o zaman gerillaya, kendisiyle birlikte halkı savunma inisiyatifinin de verilmesi gerekecek. Çünkü gerilla birliklerinin yanbaşında köyleri yakıyorlar; buna kayıtsız kalmak da, hem kitle açısından, hem gerilla açısından olumsuz bir etki yaratıyor.

– Anlaşıldı. Gayet tabii, eğer aktif bir savunmanın gereklerini derinliğine anlamış olsaydınız, gerillaya veya halka saldırdığında karşılık verme hakkınız vardı. Hatta daha iyi ve hazırlıklı darbeler vur-

ma dışlanmamıştı. Yetersiz ve yüzeysel anlayıştan kaynaklanıyor sanırım. Bir de bazı yetersizlikler koşulların zorluğundan ileri geliyordu ki, şimdi bunların önü açılmıştır. Biz açıklamayı yaparken bu hususu açıkça belirteceğiz. Gerek halka saldırı ve gerekse gerillaya saldırı durmazsa, o zaman en aktif bir biçimde ve eskisinden daha başarılı bir tarzda karşılık verilecektir. Pasif bir savunma hiçbir dönem bizim taktığımız değildir ve hiçbir gerekçeyle de savunulamaz. Bunu unutmamak gerekiyor. Sizin alanınıza ilişkin de bazı saptamaları daha sonra yapmaya çalışırız. Şimdilik kısaca görüşlerinizi almakla yetiniyoruz.

Çiyaye Sipan, sizin durumunuz nasıl, nasılsınız?

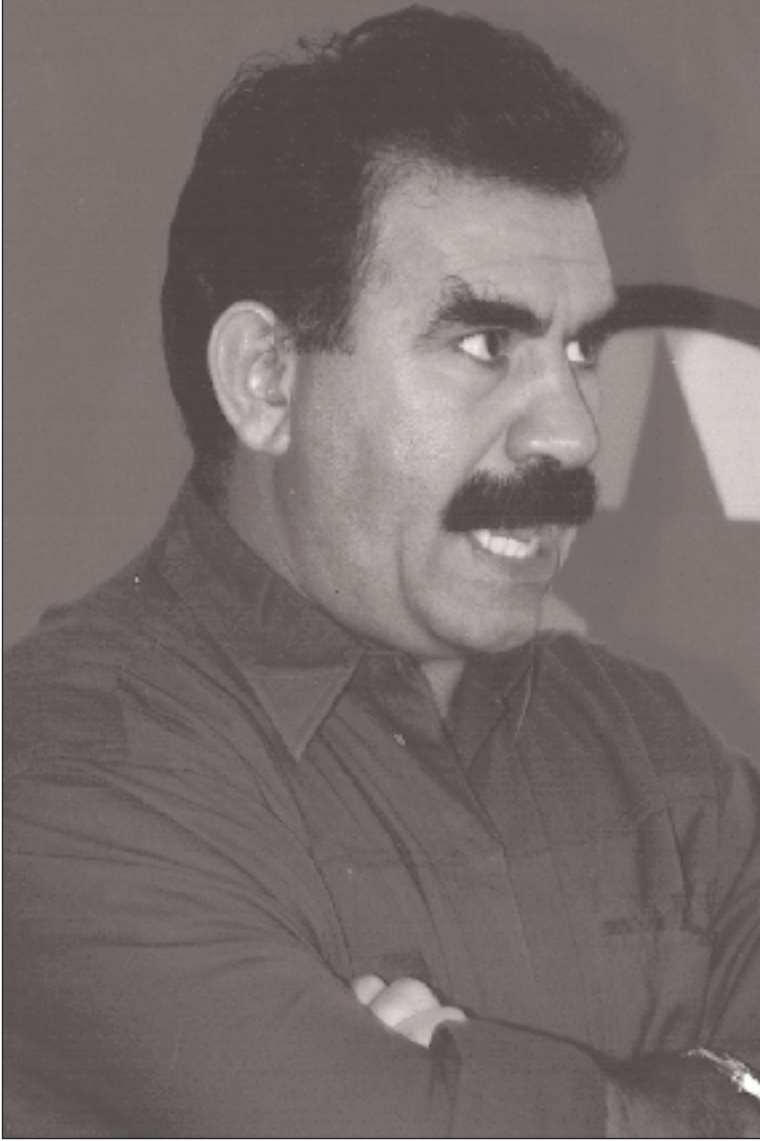
Çiyayê Sipan: Selamlar, saygılar Başkanım.

– Söylediklerimizi anladınız mı?

Çiyayê Sipan: Belirtilenleri anladık. Biz arkadaşlarla daha önce belli değerlendirmeler yapmıştık. Aynı kapsamda olmasa da, belli noktalara ulaşmıştık. Şimdi belirtilen düşünceleri daha derinliğine anlama ve uygulama çalışması içine gireceğiz. Yalnız bu duruma ek olarak şunu da belirtmek istiyoruz: Bu çetelerin fiili silah bırakma biçiminde bir yaklaşımları var. Bu sürede eğer onların da affedilebileceği belirtilirse, onların üzerinde de belli bir etkilenmeye yol açacaktır. Bunu belirtebiliriz.

Önümüzdeki süreçte bizim çalışmalarımız, daha çok kitle örgütlenmesi, üslenme hazırlıkları, mevzilenme, mevzi sağlamlaştırma, belirtilen ordu düzenini oturtma olacaktır. Mevcut durumda bütün gücümüz eğitim ve yargulama süreçlerini tamamladı, böyle bir süreçten geçti. Tüm gücümüz hemen hemen hazır durumdadır. Şu anda yüzotuz kişilik bir arkadaş gücüyle belli düzenlemelere giriyoruz. Planlamalar dahilinde güçlerimizi uygun alanlara oturtmaya çalışacağız. Bizim açımızdan herhangi bir sorun yok. Yönetimlerde bazı değişiklikler yapıyoruz, bazı arkadaşların kendilerini vermeme durumlarından dolayı belli değişikliklere gidiyoruz. Bu yönlü bir çalışmamız var. Bunları belirtiyorum.

– Zaten koruculara yönelik olarak propaganda da yapılabilir. Sanıyorum Olağanüstü Halin kaldırılmasıyla birlikte onların

“Dağdan indirme ve af meselesi söz konusu olursa, başkalarının bazı yerlerden indirilmesi gerekiyor.”

varlıklarına son verilecek. Yani kendileri biraz da sırtüstü bırakılıyor. Ateşkes süresi boyunca bu vurgulanır. “Silahlarınızı teslim edin. Hatta bize sığınabilirsiniz. Bize sığınmazsanız affedilmezsiniz. Silahları bırakın, devlet de artık bu sürece girmiştir. Silahları bırakmazsanız en çok zarar gören sizler olursunuz” denilir. Bu temelde bir bildiri hazırlanır ve yeni bir yaklaşımla birlikte üzerine gidilir. Bu, diğer işbirlikçi çevreleri de kapsayabilir ve işbirlikçiliklerine son verme biçiminde olur. Zaten Hizbullah için yapılmıştı. Bu süreç boyunca bunlar için de benzer bir şey yapılabilir ve bu daha etkili olabilir. Zaten diğer ittifak ilişkilerimiz geliştiriliyor. Orada da çeşitli reformist güçler olabilir, onlarla ilişkiler gelişir ve onlar da belli ölçüde mevzilenir.

Sizin orası için şüphesiz ordunun oturtulması önemlidir. Belki şimdi bunun fırsatını iyi yakaladınız. Hem yeniden düzenleme ve hem de gücü büyütme, orası için büyük önem taşıyor. Zorlu bir kış sürecinden sonra bunu en iyi değerlendirebilecek bir alan durumundasınız. Sanıyorum Güney'den kapsamlı bir güçle takviye edileceksiniz, ayrıca yeni güç alacaksınız ve böylece siyasi ve askeri olarak iktidarlaşmak için ne gerekiyorsa ona ulaşacaksınız. Düşman bunu bildiği için oraya biraz aşırı yüklenmek istedi. Belki bundan sonra da yüklenmek isteyebilir. Dolayısıyla hem savaşa hazırlanmak ve onu karşılamak, hem de ordulaşmaya ve düzenlemeye yüksek bir yer vermek önemlidir. Mevcut güçleri sıkı sıkıya değerlendirmesi gereken bir alan durumundasınız. Her iki taraftan, Kuzey'den ve Güney'den biraz güç alabilirsiniz. Hem yönetim düzeyinde, hem de güç niceliği ve niteliği düzeyinde bazı zayıflıklarınız var; bunları giderebilir, birçok mevziye daha doğru yerleşebilir ve koordinasyonu geliştirebilirsiniz. Yine kitle ilişkilerini sağlama alabilir ve şehirler üzerindeki baskınızı geliştirebilirsiniz. Yani yapacağınız çok şey var ve bunlara epey fırsat doğuyor gibime geliyor. Gafil olmadan, çok derinlikli olarak bu süreci değerlendirmek büyük önem taşır. Sizinle ilişkili diğer durumlar hak-

kında da sonra bilgi alabiliriz.

“Orada devletleşme görevimiz vardır”

Çiyayê Sor siz nasılsınız?

Çiyayê Sor: Selamlar, saygular Başkanım.

– Anladınız mı dediklerimi? Siz ne diyorsunuz? Sizin de değerlendirmelerinizi okuduk ve ona açıklık getirmeye çalıştık. İlaveten belirteceğiniz hususlar olabilir mi?

Çiyayê Sor: Başkanım, önceden bazı kaygılarımız vardı. Özellikle düşmanın samimi olmadığı konusunda. Demagojik birçok şeyle kitleyi etkilemeye çalışıyordu. Endişelerimiz de biraz bu yönlüydü. Şimdi yapılan açıklamalar bizi oldukça aydınlattı. Bu durum bizim açımızdan doyurucu oldu. Bunların üzerinde derinlemesine duracağız ve burada gerektiği gibi değerlendireceğiz. Bu konuda Parti Önderliği'nin alacağı tüm kararlara biz sonuna kadar ve ölümüne bağlı kalacağız. Bu durum böyle. Geçen sürece gelince, buranın kış koşulları biraz geç açıldı. Fakat erkenden ulaşma durumumuz da oldu. Ulaşmakla birlikte düşman üzerimize geldi ama, düşmanın bu taktiği boşa çıkarıldı. Şimdi eğitimde giderek bir süreklileşme var ve çalışmalarımız devam ediyor. Ayrıca bölgelerin hemen hemen tümüne ulaşmış sayıyoruz. Fakat henüz sonuçları net elimizde değildir. Bunlar geldiğinde daha da net değerlendirip ona göre gereken bilgiyi vereceğiz.

Belirteceğimiz diğer bir husus, koordinatör yardımcısı olan arkadaş aslında bunu hak etmemiştir. Bu durum bizim toplantıya kadar, yani geçici bir önerimizdi. Diğer uygun arkadaşlar alanda bulunmadıkları için bu böyle oldu. Bir diğer husus, gücümüz önemli oranda toparlanmıştır. Eğitimde, kitle açılımında ve güçlerimizi örgütlemeye bir hayli kapsamlı çalışmalarımız var. Katılımlar için hemen her tarafla ilişkiye geçilmiş ve yol açılmıştır; artık gelmelerini bekliyoruz. Az bir sayı gelmiştir ve bundan sonra gelmeler daha fazla olabilir. Ayrıca eski komuta kademesi vardı; o bilinen arkadaşlar, parti ruhunu ve savaşçılığını temsil etmekten çok uzaktırlar. Kendilerine çok destek ver-

memize rağmen samimi değiller. Onların durumlarını da netleştireceğiz. Şimdi bunları belirtebilirim.

– Anlaşıldı. Sizin açınızdan da uygun bir çalışma ortamına ağırlıklı olarak ulaşılmıştır. Dış zorluklar ve talimat-perspektiflerin geç alınması nedeniyle çalışmalarınız biraz ağır geçti. Fakat şimdi tümüyle sürece hakim olabilecek, onu derinliğine işleyebilecek durumdasınız. Perspektifler alındığına göre, bu döneme nasıl yaklaşılabileceği ve alana nasıl uygulanacağı artık bellidir. Yine o kademelerdeki iflah olmaz kişilikler var. Şimdi onların dönemi artık geçti. Onlara artık kendilerine dikkat etmelerini söyleriz. Çeşitli kademeleleri böyle tıkatmanın ve kişiliklerini konuşurmanın devri geçmiştir. Israr ederlerse sert bir uygulamayla karşı karşıya gelirler. Bilemiyorum, bu bireycilik, kendini konuşurma niye bu kadar etkili olabiliyor, nasıl cesaret edebiliyorlar? Hayır, mevcut gelişim düzeyi artık buna fırsat vermez. Hiçbir alanda böyle kişilikler kendini konuşuramaz. Israrla bu tutumu sürdürenlerin üzerine acımasızca gidilir, gerekirse canına okunur. Halbuki bu tutumun hiç nedeni yok, gereği de yok. Her şey anlaşılırdır, her şey çok saygıdeğer ve kutsal bir biçimde yerine getirilebilir. Bunu hala kavramamak ne anlama gelir? Biz bu kadar çaba harcayacağız ve bu kadar büyük emekle süreci bu hale getireceğiz, sen ise bunu tıkayacaksın ve keyfince götüreceksin; bu, kabul edilemez, affedilemez bir durumdur. Şu veya bu biçimde bu durumda olanların artık aşılması gerektiği açıktır. Kaldı ki birçok değerli öge vardır. Eski ve yeni bu değerli ögeler her türlü kademeleşmeyi sağlar. Zaten sürekli güç de veriliyor.

Sizin alana ilişkin de bazı saptamalar yapabiliriz. Alanı genişliğine ve derinliğine tutmak mümkündür. Bu konuda hızlı gelişme olacaktır. Yeni güç alacaksınız ve gerekirse bazı kaydırmalar yapılacaktır. Kısaca alan tutulacaktır. Bunun imkanı ilk defa bu kadar açılıyor. Aslında bu alanı henüz derinliğine ve genişliğine tutma ve yine örgüt yapısını oturtma sınırlıdır. Ama şimdi bu imkana oldukça kavuşmuş oluyorsunuz. Gerekirse metropolü tanıyan bazı kişiler de ulaşabilir, yine bazı legal kişiler devreye sokulabilir ve metropol bağlantıları da biraz kurulabilir. Artık bundan sonra bunlar zor değildir. Sanırım diğer arkadaşların da yardımıyla başarılıdır. İç alanlar-

dan ve kendi sahanızdan irtibatlar geliştirirseniz bu işi çözümlersiniz. Araç-gereç ve donanım ihtiyacını da diğer eyaletlerin yardımıyla rahat giderirsiniz. Kısaca sorun yok ve sizlerin gelişmesi için elverişli bir dönemeç söz konusu.

Sürece ilişkin görüşlerimizi belirttik ve bunları aldınız. Endişeleriniz haklı olmakla birlikte, bu açıklıktan sonra sanıyorum iyi anladınız. Hiç şüphesiz düşman hiçbir zaman dürüst olmayacak ve süreçleri hep kötü kullanacaktır. Tabii biz de buna fırsat vermeyeceğiz. İster saldırdığı zaman olsun, ister saldırmadığı zaman olsun hep böyle yapacağız. Yani hiç üzerimize gelmeyerek de bizi kendi kendimizle uğraşır hale getirmek ister, bunu bileceğiz. O saldırırken biz aktif pozisyondayız, saldırmazken de herhalde kendimize hükmedecek durumdayız. Yani “düşman yok, saldırmıyor, o halde kendi kendimizi konuşturalım” diyecek kadar düşkün ve serseri değiliz. Belki savaş on yıl da durabilir; savaş durdu diye biz orduyu dağıtacak mıyız? Yıllardır savaşmayan ülkeler vardır, ordular vardır; bunlar ordulaşmasını dağıtmış mıdır? Diyelim savaş bitti, o zaman biz halk ordusunu dağıtacak mıyız, çürütecek miyiz? Bu düşünülebilir mi?

Demek istediğim, hiçbir kişi, hiçbir gerekçeyle ordulaşmaya farklı yaklaşamaz. İster çok yoğun bir savaş dönemi olsun, isterse savaş durup rahat bir dönem ortaya çıksın, biz her zaman ordulaşmanın başındayız ve en iyisini yapıyoruz. Savunma da saldırı da iyi yapıyor. Bir nevi iktidar oluyoruz. Yani orada devletleşme gibi bir görevimiz vardır. Halk iktidarı oluyoruz ve onun binbir görevi önümüzdedir. Herkes gözlerini bu görevlere dikkettir. Nasıl devletleşilir, nasıl halk iktidarı olunur? Bunun dev gibi görevlerinden bahsediyorum. Onu tümüyle bizim üzerimize yığıp da, kişiler neyle uğraşacaklar? Öyle avare asi çetecilikle mi uğraşacaklar? Bizi öyle mi uğraştıracaklar? Bunlar düşünülemez ve herkesin yerine getireceği müthiş görevleri vardır. Şimdiye kadar belki bu görevlere sahip çıkılmadı, bu görevlerin gerekleri yerine getirilmedi. Ama bu, kabul edilir anlamında değildir. Bazılarının üzerine ağır görevler yükle, bazıları da bunun altından sıyrılsın ve yaşasın! Bunun dönemi geçti diyorum. Yani herkese kaldırılabileceği kadar görev yüklemek esastır. Herkesin çok disip-

linli olarak çalışması esastır. Artık bu tartışılmaz. Bunu netçe koyarsanız ve sonuç alırsınız. Evet, fırsatımız olursa daha sonra bu yönlü biraz değerlendirme yapabiliriz.

Derya Kesk, sizin durumunuz nasıl? Anladınız mı?

Derya Kesk: Selamlar, saygılar Başkanım. Bizim açımızdan da anlaşıldı. Bizim alanımızda düşman daha çok halka yöneldi ve halen de öyledir. Buna karşı tedbir almaya çalıştık ve halen de bunun üzerinde yoğunlaşıyoruz. Artık belirtilen çerçeve dahilinde hareket edilecektir. Bu süreç gerilla açısından da düzenlenen eğitimle değerlendiriliyor.

– Herhangi yeni bir durum var mı?

Derya Kesk: Hayır Başkanım.

– GAP'a ulaşabildiniz mi?

Derya Kesk: Ulaştık...

– Oldu, tamam. Çizilen çerçeve sizin için de geçerlidir. Var olan sorulara açıklık kazandırıyor.

Derya Serhad, siz nasılsınız?

Derya Serhad: Selamlar, saygılar Başkanım.

– Yeni bir durum var mı? Bu son bir saldırı vardı, onun hakkında bilginiz var mı?

Derya Serhad: Evet Başkanım. Dün bombardıman vardı, bugün de büyük bir operasyon var. Özellikle bu Ermenistan sınırına kaydırılan gücün operasyona girme durumu söz konusudur.

– Bu Tendürek gücü mü oluyor?

Derya Serhad: Hayır hayır, dağ gücü. Tendürek'teki durum iyidir.

– Oraya saldırdığınızı duyduk.

Derya Serhad: Şu anda herhangi bir saldırı yoktur.

– Tendürek gücü sağlam mıdır diyorsun?

Derya Serhad: Evet Başkanım.

– Peki hangi güce operasyon düzenleniyor?

Derya Serhad: Ağrı Dağı'ndaki güce. (...)

– Yakınına gelebiliyor mu?

Derya Serhad: O alanda güçlerimiz var. Bizim yakınlarımızı gelemiyorlar.

– Yani şimdi ciddi bir tehlike altındalar mı?

Derya Serhad: Hayır Başkanım, ciddi bir tehlike yok. Zaten güçlerimiz aktif savunma durumundadırlar. Yani Parti Önderliği'nin daha önceki talimatları üzerine biz de arkadaşları bu konuda aydınlatmıştık, talimatları iletmiştik. Herhangi bir saldırı durumunda arkadaşlar karşılık vereceklerdir.

– Sanırım bu tip operasyonlar belli bir hareketlilikle aşılabılır. Gerekirse bu Doğu'yu da kullanabilirsiniz. Biraz biliyorsunuz ve sanırım açabilirsiniz de. Dolayısıyla operasyonları boşa çıkarmakta zorluk çekmezsiniz.

Derya Serhad: Hayır Başkanım. Bize fazla zarar verdiremezler.

– Başka ne söyleyebilirsiniz? Bu söylediklerimiz anlaşıldı mı?

Derya Serhad: Evet Başkanım, anlaşıldı. Özellikle bu son dönemde özgün alanlar üzerinde çalışmalarımız oldu. Metropolden katılımlar var. Fakat bu operasyonlar nedeniyle durdurmak zorunda kaldık. Bir-iki gün içerisinde kendi alanımızdan da katılımlar oldu. Ayrıca son dönemde kendi imkanlarımızla teknik donanımızı sağlıyoruz.

– 3. Bölge'de biraz güç varmış. Orayla irtibat kurabilir misiniz?

Derya Serhad: Biz Güney'den gelecek arkadaşları bekliyoruz. Eğer bunlar bize ulaşırlarsa, daha sonra o alandaki arkadaşlarla irtibat sağlarız.

– Orada elliye yakın aday varmış. Eğer imkanınız varsa o adayları alabilirsiniz. Yakında Güney'den de güç gelir. Su. arkadaş ortaya ulaştı. Su'gil ve Ma.'gillerle yakın ilişki içinde olursunuz. Biz onlarla konuştuk, yönetim düzeyinde biraz takviye alıyorsunuz. Yönetim düzeyinde gelenlerle alanın gerçekleri üzerinde tartışsınız. Alanın yabancısıdırlar, hatta bazı yanlış anlayışları da olabilir; tartışarak onları gidereceksiniz. Böylece uyumlu ve güçlü bir yönetim oluşturulur. Yalnız bu yönetim işlevsiz bir yönetim olmayacak. Herkesin en az takım düzeyinde bir güçle hareket etmesi, eğitim ve örgütlenme ile yoğun olarak ilgilenmesi gerekecek. Başka yerde çokça içine düşüldüğü gibi komutandır,

kurmadır adı altında öyle yapıyı çalıştırıp kendini ucuzca üzerine yatırma durumu yaşanmayacaktır. En iyi komutanlık, bizzat birliğin başında yer alan komutanlıktır. En doğru yöneticilik, bir birliği müthiş eğitme, örgütlenme, koruma ve savaştırmaktır. Bunlara dikkat edilecektir. Komutanlığın başka türlü anlaşılamayacağı, “biz planlamacıyız, kurmayız” denilerek aktif faaliyetlerin dışında bireysel bir yaşam içine girilemeyeceği açıktır. Gelenlerin biraz böyle alışkanlıkları olabilir ve buna dikkat etmek gerekir. Oradaki bazı arkadaşlar da genişletilmiş yönetimlerde, komutanlıklarda yer alabilir. Çünkü gücünüz biraz büyüyor ve büyüyen gücün komuta sorunlarını, kademe sorunlarını en gerçekçi bir biçimde karşılamak gerekiyor.

Ayrıca bölgelere yayılma meselesi var. Bunu mevsimle bağlantılı olarak sağlıyorsunuz. Orası için geçen yılların dersleri önemlidir. Çok yanlış ve kontrol altına girmiş çalışmalar söz konusudur. Artık bu durumlara kesinlikle düşülmüyor ve gereken tedbirler alınmıyor. Bununla birlikte kitleye ulaşmayı geliştiriyorsunuz. Kitle ilişkilerinin hızla açılma şansı vardır. Doğu ve Kuzey hatlarını iyi işletiyor ve o bağlantıları daha da geliştiriyorsunuz. Bundan sonra biraz daha gelişmiş imkanlar söz konusu olabilir. Oradaki görevliler var, yeni gidecekler var; onlarla sıkı bir diyalog içinde olursunuz. Gerek teknik donanım, gerek cephe gerisi olarak, hatta kamp alanı olarak bile düşünülebilir. Pek ihtiyaç olmasa da, böyle görülebilir ve bu yönlü ihtiyaçlar giderilebilir. Çünkü, beklenmedik operasyonlar üzerinizde gelişebilir. O 3. Ordu oraya kayıyor ve bu arada bizim bağlantılarımızı da kesmek isteyecektir. Yani Kafkasya'daki gelişmelerle bizim yaşadığımız gelişmelerin bağlantısını düşünür. Böyle düşündüğü için de bu operasyonları geliştirebilir. Bu açıdan, o ordunun durumunu dikkate alarak savunmanızı iyi yapmaya çalışacaksınız. Yani düşmanı gözetleme ve buna göre bir hareketlilik içinde olmayı daha şimdiden geliştirmelisiniz. Hem metropolden, hem yerelden yeni güçler epey gelir. Bunlar fazla oldu mu Doğu'ya da aktarılabilir, onun da yolu açıktır. Ama daha çok kendi içinizde eğitip örgütlemeye çalışsınız. Şimdilik bunlar söylenebilir. Sizin bu süreç

ilişkin ve belirtilen hususlara ilaveten söyleyeceğiniz yeni bir şey var mı?

Derya Serhad: Hayır Başkanım. İlaveten söyleyeceğimiz bir şey yok.

“Bütünüyle parti ruhuna ve yaşam-komuta tarzına kendini vermeyenler feci kaybeder”

44, sizin durumunuz nasıl?

44: Selamlar, saygılar Başkanım. O bilinen çalışmalar bitti. Güçler düzenlendi. Serhad grubu yola çıktı. Şimdi güçleri alanlarına ulaştırma sorunumuz var ve onunla uğraşıyoruz. Özellikle bu Cudi kesiminden gelen ve 3-4 yıldır mücadele içinde olanlar kendilerini dayatıyorlar, “İlle biz yine oraya gidelim” diyorlar. Bunun dışında durumlar olumludur.

Bu ateşkesin Güney'de epeyce derin etkisi oldu. Parti daha yoğun bir biçimde gündeme giriyor ve tartışılıyor. Halkın ilgisi çok yüksek. Biz de tartışmaların içindeyiz. Yani partiyle yakınlaşma yaratmıştır ve sonuçları olumludur. Son günlerde Doğu'nun tutumu da biraz olumludur. İlk başta endişeliydi, ateşkesin kendilerine yönelik bir plan temelinde geliştiği kaygıları vardı. Bu kaygıları belli ölçüde gitmiş olabilir. Onların durumunu da böyle belirtebiliriz.

(...)

Bizce bu ateşkes taktiği etkili oldu, ancak sonuçları yeterince alınamadı. Bir uzatma olumlu olur. Özellikle düşman üzerinde baskı oluşturmada etkili olacaktır. Biz onun için buradayız. Uluslararası baskı etkinleşir. Bu açıdan da yararlıdır. Bu süreçte bizim güçlerimizin aktif bir savunma içinde olması, pusu ve baskın yöntemleriyle operasyon güçlerinin baskısını kırması bizce yararlıdır. Bu ateşkes süreci bu biçimde değerlendirilebilir. Bunlara diğer arkadaşlar da katılıyorlar. Kısaca bunları belirtebiliriz.

– Su. arkadaş sizin oradaki çalışmalar hakkında bir şeyler anlattı. Fakat öncelikle o hazırlanan gücün yollanması meselesi var. Derya

Sor'a o kadar fazla güç göndermek ne kadar uygun, bilemiyoruz. Derya Sor ve Derya Şin'in sorunu aslında gücün içeriye aktarılması sorunudur. Yani oradaki gücün fazla olduğunu düşünüyoruz. Yenileri de gitse sorun yine içeriye aktarma olacaktır. Bu gücü biraz diğer eyaletlerin içine kaydırmayı, özellikle Garzan'a doğru kaydırmayı düşünüyoruz. O diğeri de Cudi gücü, bilmem nerenin gücü değil, tüm ülkenin gücüdür. Alanların ihtiyacına göre bu güç dağıtılacaktır. Serhad gücü olabilir. Zaten oraya güç gönderiliyor ve bu biraz ihtiyacı karşılayacak tarzda düşünülebilir. Yani ülkenin kuzeyine doğru yöneliyoruz ve kanallar elverdiğinde bu güç harekete geçirilebilir. Alacağımı almış ve artık yürümede belli bir kararlılığa ulaşmıştır. Bu gücü orada fazla tutmanın anlamı yok. Artık bütün güç içeriye gitmek durumunda. Zaten konferansla birlikte çalışmaları tamamlamış durumdasınız.

Oraya bir teknik grup geliyor. Belki bir grup da böyle gelişebilir. Fakat o da savaş gücüdür, öyle teknikle uğraşıyoruz adı altında kendini fazla oyalamaması gerekiyor. Koruma gücü bir birlik olarak tutulması uygun olabilir. Zaten sahada her zaman bir koruma gücü olacaktır. Ama dediğim gibi, o da bir savaş gücüdür ve durumunu bunun dışında ele alamaz. Aslında uzun süre o sahada kalanların daha fazla kalmaması gereği vardır. Oranın olumsuz etkilerini uzun süre kalanlarda görmek mümkündür. Bunların ağırlıklı bir kesiminin içeri gitmesi uygundur diyoruz. Bu hudut boylarındaki yozlaşmayı yoğunca yaşayanlar tümüyle içeriye gitmek durumundadır.

Geliştirdiğiniz koordine ne kadar çalışır, bilemiyorum. Anlaşılar ve tutumlar belli, o temelde yürüyecek. Bahsedilen bir arkadaş varmış. Biz, bu zindan meselesini biraz daha yakından değerlendiriyoruz. Oradaki yaşam bazı kişiliklerde hayli tehlikeli boyutlardadır. Soruşturmayı biraz daha derinleştiriyoruz. Tabii soruşturma derken, kasıtlı olsun veya olmasın, mevcut oluşan durumu parti dışı bir tutum olarak değerlendiriyoruz. Bir türlü parti içinde erimeme söz konusudur. Çok yoğun bir dağıtıcılık geliştirilmek isteniyor. Bu kişilik örgütlenmeye gelmiyor, örgütlenmeyi dağıtmaya çalışıyor ve kendisine yeni önderlik misyonları biçiyor. Ki hiç öyle yetenekleri olmadığı halde kendilerini öyle göstermeye çalışı-

yorlar. Ve müthiş dağıtıyorlar. Bilerek veya bilmeyerek böyle bir konum ortaya çıkıyor. Böylelerinin dağıtıcı etkilerini sınırlandırmak gerekiyor. Bunların önüne parti içinde kendilerini eritme görevleri konulur. Bunun dışında özel grupçuklar halinde hareket etmemeleri önemlidir. İlişkilerinin şahsa bağlı ilişkiler olmaması için tedbirler alınır. Yapacakları çalışmalar parti çalışması olarak geliştirilir. Bu, her alandakiler için geçerlidir. Çok sorumsuz bir yaşama alışmışlar; örgütlenmeyi dağıtan bir yaşama alıştırmışlar. Bu uyarımız geneldir. İster bilinçli ister bilinçsiz olsun, bu tutumlara son verilmesi gerekir. Bunda ısrar edenlerin durumu da derinliğine soruşturmaya tabi tutulur. Bu konuda kısaca bunlar belirtilebilir.

Geçmişte Güney'de oluşturulan karargah komutanlıkları sorumsuzluğu oldukça derinleştirmişlerdi. Bunlar birçok kaybın sorumlusudurlar ve aslında suçları da çok ağırdır. Kendilerinin birer gafil olmalarını göz önüne getirerek, bizim onlara sadece bir şans verme durumumuz olabilir. Yoksa savaşa bu kadar sağ, biçimsel ve sorumsuz yaklaşanlar kolay kolay affedilemezler. Bir de çok başarısız olma durumları söz konusu. Bunu bir tutum, bir alışkanlık haline getirme kesinlikle kabul edilemez. Güney'de gelişen biraz o olmuştur. Sadece taktik dışı değil, parti dışı bir tutum da biraz yaşanmış. Bu, genelde de böyle olmakla birlikte, orada biraz daha yoğunca yaşanmış. O kişilikler bunu tamamen bilecek ve bunu bilerek hareket edecekler. Öyle kendini köylü kurnazlığıyla gizleme ve olduğu gibi sürdürmenin başlarına ağır patlayacağını hesaba katmak durumundadırlar. “Biz yine bildiğimizi okuruz, yine etkili oluruz” diyorlarsa, bu kötü bir hesaptır. Bütünüyle parti ruhuna, yaşam ve komuta tarzına kendini veremeyenler feci kaybeder. Bu konuda bizi fazla zorlamamaları gerekir diyorum. Halen kendi çocukça, amatörce ruhlarını tatmin etmek için karşımıza çıkıyorlar. Böyle olmaz! Gerçeklerimize böyle yaklaşılmaz. Görevlere güç yetirebileceklerse ve anlam verebileceklerse görev üstlenirler. Parti sözü verebileceklerse söz versinler. Bir çalışmanın hakkını vereceklerse o çalışmada sorumluluk üstlenirler. Bunlar önemli. Artık bundan sonra bize

iletilecek raporların bu durumları örtbas etmesi ve bu durumları şikayet biçiminde yansıtması kabul edilemez diyoruz. Bu konuda da bunlar söylenebilir.

“Kuzey için cepheyi geliştireceğiz”

Güney'deki çalışmalar için ortam iyi açılmıştır. O güçlerle ittifak veya uzlaşıcı faaliyetler daha da geliştirilir. Onları bu temelde biraz kontrol altında tutmaya, devrimin karşıtı değil yedeği haline getirmeye çalışıyoruz. Eskiden de yapılan buydu. Onları iyi bir devrim yedeği haline getirmenin olanakları geliştiriliyor. O çalışmaların içine girecek kişiler de biraz olgun ve seviyeli insanlar olmalı. Orayı yine eskisi gibi bir yaşam alanına çevirmemeleri gerekir. Şimdi orada kalacak güç, PAK'ın gerilla gücü olarak düşünülebilir PAK'ın bahsedilen öneri çerçevesinde değil, bir ittifak gücü olarak görülmesi gerekir. Eğer iktidar sürecine girerse yine bir ittifak gücüdür, muhalefette kalırsa da devrimci bir muhalefet gücü olarak kendi etkinliğini sürdürebilir. Bunu biraz daha geliştirmek mümkündür. O irili-ufaklı grupları da bu çerçevede düşünmek gerekir. Aslında devrimci bir kanat olarak hareket ediliyor. Reformizme karşı devrimci bir kanadın gelişmesi ve etkinlik kazanmasıdır.

O diğer gücün mektubu bize ulaştı, aileden mektup ulaştı. Mektup genel bir mektuptur. Bilemiyorum, mektuba biz buradan cevap verebiliriz, fakat “mektubunuz alınmıştır” diye şifaen de iletilebilir. İçeriği daha da geliştirilir. “Biz dikkat edeceğiz, sizler de dikkat edeceksiniz” biçiminde bazı şeyler söylenebilir. Sanıyorum onlar da yumuşamak durumunda. “Eskisi gibi hudutlarda ne biz, ne siz zorluk çıkarmamalıyız, düşmanın tehditlerine gelmemeliyiz” biçiminde uyarılar sürekli yapılır. Zaten dostane ilişkilerin geliştirilmesine ve birlik çalışmalarının daha kapsamlı halde yürütülmesine çağrı yapılıyor.

Sanırım bir birlik çağrısı ve düşünülen bir toplantı vardı. Cephe için düşünülebilir o. Kawacıların temsilcileriyle konuşulursa, sanırım ilgili tarihte toplantıya gelebilirler. Kemal Burkay'la yapıldığı gibi, bizimle ortak bir bildiri kaleme alabilirler. Biz Hevgirtin'la da

yaptık, birlik sürecine onlar da katılacak. O Rizgariler varsa onlar da çekilebilir. Şimdiden birlikte hareket etme ve cephe toplantısına gitme çağrıları yapılır ve yazılı yayınlanır. Başka güçler varsa onlar da çağrılır. Şimdilik o meclis işi ikinci planda ele alınır, cephe çalışmalarını birinci planda yürütülüyor. Kuzey için cepheyi biraz geliştireceğiz. Meclis gücü biraz kendini hazırlasın, onların çalışmalarını ikinci adımda değerlendireceğiz. Bu cephe işini hallettikten sonra sanırım bir cephe kongresine doğru gidilir ve meclis gücüne orada aktif yer verilir. Zaten önemli bir kısmı tekrar ülkedeki faaliyetlere gider. Ama bunun için siyasi olgunluklarını geliştirmeleri gerekir. Orada bulunmaları bu açıdan anlamlıdır ve kesin yararlı sonuç verecektir. Diğer parçaların güçleriyle de ortak bir kongre platformu geliştireceğiz ve onlara en üst düzeyde bir kongre platformu dayatacağız. Belki geç olur ama, onlarla ilişkilerimiz ikili değil de böyle bir kongre geliştirme biçimindedir. Bunlar söylenebilir.

(...)

Derya Şin, siz de alabiliyor musunuz?

Derya Şin: Selamlar, saygılar Başkanım.

– Söylenenler yeterince anlaşıldı mı?

Derya Şin: Evet Başkanım, anlaşıldı.

– İlaveten söyleyebileceğiniz bir şey var mı?

Derya Şin: Hayır Başkanım. Yapılan açıklamalardan sonra söyleyeceğimiz pek bir şey yok.

– Mevsim koşulları nasıl? Biraz olanaklı hale geliyor mu?

Derya Şin: ...

– Yani biraz daha zaman mı ister diyorsunuz.

Derya Şin: Evet Başkanım.

– Güç düzenleme işi ilerledi mi? Taktiğe oturtulma işi gelişiyor mu?

Derya Şin: Başkanım, mevcut durumda...

– Fazla iyi anlaşılmadı. İçeriye aktarma durumundan bahsediyorsunuz. Sayı gerçekçi olmalıdır. Bu konuda 44'ün de vereceği güç var; o, gerçekçi kullanılmalıdır. Zaten geçmiş pratiğin eleştirisini yaptınız ve raporlarınız bize ulaşıyor. Biz fazla öneri geliştirmeye-

ceğiz. Planlama ve düzenlemenin gerçekçi olduğunu tahmin ediyorduk. Bu korucular meselesine ilişkin hususları da yeni temellerde ele alıyorsunuz. Taktiğin anlaşılmasını için hiçbir neden yok. Yine buna gelememenin de hiçbir nedeni yok. Son düzenlediğiniz koordine uygun olabilir, yalnız o yanınıza aldığınız arkadaş biraz Güney için gerekliydi. Yine diğer alana gidecek arkadaş da yanınızda olabilirdi. O konuda başka arkadaş da düşünülebilir. Yani her iki kesimin koordinesini ve bunun güçlendirilmesini düşündüğünüz gibi yapabilirsiniz, daha değişikliğe uğratarak da yürütebilirsiniz. Burada önemli olan, Güney'in, sizde oldukça ağır yaşanan duruma düşmemesidir, bunun tedbirlerinin kesin alınmasıdır. Ve orada çok kalmış gücün içeriye aktarılmasıdır. (...)

O alan, ne pahasına olursa olsun etki altına alınması gereken bir alandır. Artık bunun güçle de fazla ilişkisi yok. İstedığınız kadar güç ve ilişki sizin imkanlarınız dahilindedir. Fakat dediğim gibi, fazla gücü de işlevsiz tutmamak önemlidir. İşlevsiz kalacağına, o gücü diğer alanda değerlendirmek gerekir. Siz zaten Zağros'la sıkı bir irtibat halinde adeta birleşiyorsunuz. Çünkü o alan bir bütündür ve alanın bütünlüklü olarak hakimiyeti peşindedir. Gerekirse güçleri birleştirebilir ve bir koordine dahilinde hareket edebilirsiniz. Bazı alanlar üzerinde baskılarınızı ortaklaşa geliştireceksiniz. Oraya yeni gelenler de olacak. Biraz o alanı tanıyan arkadaşlardı ve sanırım katkıları olabilecek. Bu temelde oranın kitesini tamamen bağlamaya çalışacağız. Sanıyorum eski durumlara düşülmeyecek ve başaracaksınız. Anlaşıldı mı Derya Şin?

Derya Şin: Evet Başkanım, anlaşıldı.

– Sesiniz fazla gelmiyor. Bu çerçevede söylemek istediğiniz değişik bir şey var mı?

Derya Şin: Hayır Başkanım, başka bir şey yok.

Derya Sor, siz nasılsınız? Sesi aldınız mı?

Derya Sor: Selamlar, saygılar Başkanım. Belirtilenler tarafımızdan anlaşıldı. Nitekim Doğu'daki, Zağros'taki arkadaşlar buraya geldiler. Burada kendileriyle ilgilenmeye çalıştık. (...)

– Eski anlayışlardan, tutumlardan eser kaldı mı? Eski tutuculuğu,

parti dışılığı sürdürecektir durumda olan herhangi bir kişi var mı?

Derya Sor: ...

– Sadece biçimsel olmayacak, özdün ve gönüllü katılım olacaktır. Sadece biçimsel askeri tedbirle insan bağlayamazsınız. Geçmişte işlediğiniz büyük bir kusur ve yetmezlik burasıdır. Şimdi bu aşılıyor. Özden katılım, partileşme ve partileşmenin geliştirilmesi sağlanıyor. Bu önemlidir. Yine yalnız kalan birlik komutanlarımızın büyük sorumsuzlukları var. Komutanlıkların böyle kullanılması ağır suçlardır. Ve hatta bunun ucu ihanete kadar gider. Bunu yeniden hatırlatalım. Yine eylem komutanlıklarında, kendi birliğini eyleme gönderip kendisini 30 km geride, bilmem 10 km geride tutmak çok ağır bir suçtur. Tabii ki bu durumlara girilmeyecektir. Komutanlıklar böyle hantallık olarak kullanılamaz. Bunu yapan adam, kellesini koltuğuna alıp yapar. Çünkü hiç kimse affetmez bunu, savaşçılarımızın da affetmemesi gerekir.

Yine o Güney'in bir daha eskisi gibi kullanılmayacağı çok açıktır. Orada çok makul ve çok rahat görevlerin üzerine yürüme imkanı vardır. Bu durum değerlendirilecektir. Artık orası için ne sağ, ne sol yaklaşımlar bir daha tekerrür etmeyecektir. Acele edin demiyoruz ama, önünüzdeki görevler somuttur ve başarılabilecek görevlerdir. Böyle yöneleceksiniz ve fazla gücü daha da içeri kaydıracaksınız. Güney'de kalacak güç PAK gücü olarak etkili olabilir. O politikanın amacına biraz hizmet edebilir. Yine biraz irtibat gücü olabilir. Bunun dışında fazla güç tutmaya gerek yoktur. Geçmiş tarzda güç tutma, bekletme uygun değil. Eğitim için olur veya olmaz, o kadar mühim değildir. İhtiyaca göre bölgelerde, alanlarda güç tutulur. Politikamızın temel amaçlarına işlerlik kazandıracak güç tutma politikası önemlidir. Yoksa kişilerin konumuna göre güç tutulmaz. Böyle bir şey hiçbir gerekçeyle kabul edilemez. Eğitimi tamamen parti ve ordu yaşamına katılacak tarzda geliştirmek gerekiyor. Buna öncülük edeceksiniz. Zaten eleştiri-özeleştirimizden bu anlaşılıyor. Belirtilen şeyleri anladınız ve sanıyorum anlamlı bir tarzda geliştirebileceksiniz.

Derya Dicle, we ji gohdar kir?

Derya Dicle: Belê Serokê min, me gohdar kir.

– Tişteke tunneye? Tişteke heye cem we?

Derya Dicle: Na Serokê min. (...)

- Belki îroj-sibeh komek bihataya. Ew gruba dawiyê

- Derya Dicle: Hîn nehatiye, Serokê min.

- Yani ewên ji 44'an ten cem we, gelo dikarin bi ser me de werin?

Derya Dicle: Îmkani hene Serokê min.

– Ti muşkuleyên we hene? Wekî din kesî weke berê bileyizin hene? (...)

Derya Dicle: Na Serokê min. (...)

– Hem Kuzey'de, hem Güney'de çalışmalarınızı birlikte yürütebilirsiniz. Eskisi gibi olmasın ve eksikliklere düşülmesin. İşte imkanlar da yaratılıyor. Gücünüzü büyütün ve hedefleriniz için ne gerekiyorsa onu yapın. Yanlılıklar engel teşkil etmesin. Eskiye göre yürütme imkanı şimdi çok daha fazla vardır. Bakın, nasıl daha iyi yürütebiliyorsanız öyle yapın. Düşmanı da gözardı etmeyin. Orada siyasi çalışmalar yürütülür, buna imkan vardır. Eskisi gibi üzerimize gelemezler. Kuzey eskisinden daha fazla rolünü oynayacaktır, orada da çalışmalarınızı güçlü yürütün. Eğer öyle yaparsanız ülkeyi hakiyetinin altına alabilirsiniz. Yani üzerine giderseniz güçleriniz buna yeterlidir. Tabii birlikte hareket ediyorsunuz, yani Zağros'la müşterek hareket ediyorsunuz. Her iki tarafta da imkanlarınız vardır, irtibatlarınız vardır. Eskisi gibi bunlar kesilmesin. Eskisi gibi hiçbir yerde darlığa, sıkışmaya yer vermemeli. Bu Güneyliler eskisi gibi üzerimize gelemezler. Çalışmalarla yavaş yavaş etkimizi yine de arttırmak gerekir.

Derya Şin, bir de oranın ağası geliyor. Sanırım onunla görüşeceğiz. Bu konuda bir şey söylemek istiyor musunuz?

Derya Şin: ...

– O şehirdekilerin bazıları bu tarafla ilişki kurup bir şeyler istiyorlar. “Dağdakiler bize yardımcı olmuyor” diyorlar. Tabii ilişki olsun istihbarat olsun, bunlar biraz geliştirilmek zorundadır. O şehirdekiler biraz yalnız mı kalıyor veya yetersizlikleri mi yaşıyorlar? Bu aşamada bunları hızla gidermek gerekir. Orada birkaç şehir var, onlar üzerinde yoğunca durulabilir. Yeni epeyce güç geliyor ve bu gücün düzenlenmesi yetkince yapılır.

Ayrıca eğitimi de önemlidir. Özellikle bazı ilk eğitimler verilebilir. Çeşitli alanlardan gelen güçlerin ülkeye aktarılmasında gücün gerçekçi bir değerlendirilmesi uygun bir biçimde gerçekleştirilir. Yine şehirler üzerindeki çalışmalar biraz daha yoğunlaştırılmalı. Şimdilik bunlar belirtilebilir.

Derya Zelal, dinleyebiliyor musunuz? Söylediklerimizi anladınız mı? Hûn femkir?

Derya Zelal: Femkir, Serokê min.

– Tışteki dîn heye?

Derya Zelal: ...

– Ew kesê şehît bûye, welatparêz bû?

Derya Zelal: Raste, Serokê min.

– Oldu.

Derya Zağros, yeniden size gelelim. Sanırım şimdi Garzan'a güç aktarma meselesi var. Bu konuda düzenlemeler geliyor mu, güç ayarlanıyor mu?

Derya Zağros: Evet, doğrudur Başkanım. Biz uygun arkadaşları seçiyoruz. Fakat Garzan'a gidecek bu gücün niteliği ve kapsamı hakkında da bilgilenecek istiyorduk. Ayrıca Mardin için de hazırlık yapmışız. Özellikle bu alanda üst düzeyde görev yürütebilecek iki-üç arkadaşı yanımıza aldık. Ayrıca Derya Şin'in de savaşta bu tarafa kaymış olan iki takımlık gücü vardı, onlar da hazırlandı. Mevcut durumda hareket etmeye hazırdır. Dışa yönelik olarak bunlar hazırlanmıştır.

– Zaten Garzan'a aşağıdan da güç geliyor. Daha önce bir takım düzeyinde gücü biz de belirlemiştik. Yine sizin orada da epey güç olabilir. Kendileriyle bunu tartışsınız. Sanırım oradaki ihtiyaçlara cevap verecek nitelikte bir güç olacaktır. Hem komutayı güçlendirme ve hem de savaşta güçlendirme gücüdür bu. Amaç oranın düzeyini büyütmedir. Çünkü, bundan sonra oraya böyle bir güç oturtulabilir. Bir de birleştirme durumunuz vardır, iki araziye birleştireceksiniz. Karşılıklı irtibatlarla o hattı kontrol altına alacaksınız. Bu çok önemli. Mevcut güç, bunu da esas alarak ilerleyecektir. Yani irtibatlar artık orada da biraz kapsamlı ve zincirleme olmalı. Karşılıklı konuşarak bunu kendiniz belirleyebi-

lirsiniz. Zaten eskiden beri düşmanın engellemek istediği buydu. Sanıyorum bu irtibat bu sene tümüyle başarılabilir. Tabii değişik yollar da düşünülür. Yani insan böyle tek şeye takılmaz. Geçmiş yıllarda kayıplara yol açan hat düzenlemesi tutarlı değildi; bu durum aşılır ve yol denetimleri çok rahat sağlanabilir. Belli bir yol denetimiyle insan önemli güç ve değerler aktarabilir. Bu zor değil ve kendi aranızda planlısınız. Hatta Mardin olsun, Garzan olsun, Derya Zelal olsun, 4. Bölge olsun, onlar karşılıklı biraz daha yoğun ve iyi ilişkide olurlar ve güç alıp vermeyi sağlayabilirler. İlgili arkadaşlar bunun üzerinde durur.

Sanırım lojistik epey karşılanıyor ve bu konuda ciddi bir sıkıntınız yok. Ne kadar alabilirsiniz alın. Fakat sorunlu olmamalı. Hemen her yer alabilir. Sanırım bu lojistik sizi epey idare edebilir. Sürekli geliyor ve tümüyle almak lazım. Derya Sipi bunu alıyor, epey aldığı kanısındayım. Sizler de epey alabilirsiniz, toparlayabilirsiniz. Bu konuda ciddi bir sıkıntının olmaması gerekiyor. Para sıkıntısı var mı?

Derya Zağros: Şu anda para sıkıntısı yoktur. Lojistik sıkıntısı şimdiye kadar biraz vardı, ancak ciddi bir örgütlenmeyle yaklaşıyoruz. Mevcut durumda hemen hemen hazırlanmıştır. Bu aşamada herhangi bir sıkıntı yok. Bir de düzenli olarak zaten alınabilecek. Sanırım sorunu köklü bir biçimde çözmüş olacağız. Mevcut durumda her şeyimiz böyledir.

– Oldu.

Bizi dinleyen başka Derya var mı? Sanıyorum yok. Bazı değerlendirmeleri daha da geliştirebiliriz. Şimdilik yaptığımız genel değerlendirme herhalde yeterlidir. Fakat bazı Deryalarla biraz daha konuşmak gerekiyor.

“Kazanmak için bütün olanaklar bir araya gelmiştir”

Çiyayê sor, ses iyi geliyor mu?

Çiyaye Sor: Ses net geliyor Başkanım.

– Biraz daha sizin alan üzerinde duralım. Yeniden düzenlemeye giderken fazla gerilik arzeden, mevcut çalışmalara ve yaşama fazla gelmeyen öge var mı? O bahsettiğiniz bazı isimler var, onlar eski

isimlerdir. Tabii hemen her türlü savaş suçunu işliyorlar. Artık bu tip kişiliklere bu haliyle şans vermek mümkün değil. Hemen her türlü göreve böyle yaklaşıyorlar. Bunlara benzer başka örnekler var mı? Aslında içinde çok değerli arkadaşların olması söz konusudur. Birçok sağlam partili arkadaş var. Mevcut kademeler rahatlıkla onlarla doldurulabilir. Bu konuda fazla sıkıntı çekmemeniz gerekiyor. Eskiden beri başa bela olan tiplerin engel olmalarına da artık böylece son verilir. Sorunu köklü halledebilecek durumdasınız. Ciddi engelin olmaması gerekiyor. Bu konuda ne diyorsunuz? Bir de Erzincan taraflarında son bazı kayıplardan bahsedildi; bunun bizimle ilgisi var mı? Yine Pülümür'deki kayıp bizim mi, TİKKO'nun mu? O konuda kesin bir bilgi aldınız mı?

– *Çiyayê Sor: ...*

– Köye dayalı yaşam filan diyorsunuz. O koşullarda artık buna gerek yok. Orası tümüyle kırsal bir alandır. Köyde yaşamın, köylüleşmeye ilgi duymanın hiçbir anlamı yok. Yani en az olması gereken yer orasıdır, orası bütünüyle kırsaldır ve bütün yaşam ona göre ayarlanıyor. Ama bile bile o aileler içinde yaşama ilgi duymak anlamsızdır, birçok geriliğin ve kaybın nedenidir. Tabii ki bunlara fırsat verilmeyecek. Düşmanın oraya özel bir dikkat gösterdiği biliniyor. O yurtseverlerin katledilmesi gibi ürkütme yaklaşımları var. Böylece aslında kitleyi pasifize etmek istiyor. Buna karşı kitle bundan sonra daha hızlı açılabilir. Bu durumu göz önüne getirerek kitleye yaklaşım geliştirmek gerekir. Elazığ içinse biraz daha dikkatli olmak gerekiyor. Oranın örgütlenmesi eski tarzda değil de, legal ve illegal düzeyde orayı iyi bilen ve kısa sürede sonuç alabilecek olan bazı yaklaşımlara ihtiyaç vardır. Bu sene hem Amed, hem orası üzerinde duracağız. Ve o gerici mihrakları dağıtacağız. Bu sene bazı darbeler rahatlıkla indirilebilir. Elazığ'a ilişkin iyi bir hedefler programı geliştirilebilir. Böylelikle şehirlerin hepsinin otorite altına alınması zor değildir.

Ayrıca bu yaz boyu genişlemek de gerekir. Güneye doğru, Malatya'ya doğru, yine Koçgiri'ye doğru genişleme olabilir. Ancak acele etmeden ve adım adım gelişmeyi esas alan bir yaklaşım göstermek gerekir. Bazı kayıplar oluyor. Hazırlıksız ve dengesiz gidiyorlar. Halbuki ölçe-biçe gitmek gerekir. Eyaletinizin alanı geniştir.

Her stratejik yere birim oturtursunuz. En azından mntika düzeyinde sayıları artırmak gerekir. Yerleşilebilecek birçok saha vardır ve onların hepsine faaliyetleri oturtmak lazımdır. Gidilmedik ve kontrol altına alınmadık stratejik bir yer kalmamalı. Biraz zamana yayılsa da bu konuda tam sonuca gidilebilir.

Tekrar vurguluyorum; alandaki bütün arkadaşlar, savaşçılar, komutan adayları, mevcut döneme uygun yaklaşımları esas alacaklar. Bunun dışındaki yaklaşımlara ne bir gerekçe bulsunlar, ne de bizden bir talepte bulunsunlar. Bizleri de, kendilerini de çok kronikleşmiş kişilik saplantılarıyla uğraştırmasınlar. Eğer gerçekten layık olurlarsa, bizi uğraştırmak bir yana, rahatlıkla en iyisini de yapabilirler, rahatlıkla yürüyebilirler. Aksi halde hiçbir şey beklemesinler. “Neden zorlandık, neden örgüt istediğimize cevap vermiyor” demesinler. Ve daha zor durumlarla karşı karşıya geleceklerini de akıldan çıkarmasınlar. Ama bütün bunlara gerek yok diyorum. Bu kadar zorluklar sonucunda geline bir aşamayla oynamamak gerekiyor. Kişilik saplantılarını biraz eritmek gerekiyor. Herkese özenle bunu vurguluyoruz ve artık yeter diyoruz. Kronik kişilik hastalıklarını bırakalım, bunlar insana bir şey kazandırmıyor. Görevler ve çalışma tarzı belli, o halde üzerine gidin. Size kazandıracak tek tutum budur.

Hareketin ne kadar büyük zorluklarla adım attığını ve bugünkü imkanların yirmi yıllık bir çalışmanın ürünü olduğunu biliyorsunuz. O halde, bunların değerini takdir etmemek, hiçbir gerekçeyle izah edilemez. Mevcut gelişmelerin üzerine ucuzca yatmak, en affedilmez bir tutum olur. Yani örgüt ruhu içinde eriyeceksiniz ve doğru komuta içinde yerinizi alacaksınız. Ayrıca fazla lafazanlıkla durumları örtbas etmeyeceksiniz. Her savaşçı ve komutan adayımız, verdiği sözün tutarlı pratiğini sergilemek durumundadır. Görevleri büyük bir başarıyla yerine getirmenin yarışı içinde olmak durumundadır. Bu parti bunu hak etmiştir. Bunca zorluklar bunu gerektirir. Hemen hepimize sesleniyoruz: Bu biçimde kendinize çeki düzen verin! Önemli bir gelişme aşamasındasınız ve yılı büyük kazanabilirsiniz. Kazanmak için bütün olanaklar tarihte ilk defa bir araya gelmiştir. Böyle bir kazanma imkanını çocukça, biraz da lümpence, çokça eleştirdiğimiz yaşam ve kişilik alışkanlıklarıyla boşa çıkarmayalım.

Çok kronikleşmiş yaklaşımlarla hastalıklı olarak kendimizi yapıya dayatmayalım. Bunlar kendimize yapabileceğimiz kötülüklerdir ve buna da hakkımız yok. Dolayısıyla bu şans en iyi değerlendirebilecek konumdasınız. Tarihte ilk defa böyle derli-toplu bir çalışma ve başarıma imkanını altın değerinde bileceksiniz. Ve kendi katkınızı yapacaksınız. Oranın çok değerli şehitleri var, anılarına bağlı kalacaksınız ve tam cevap vereceksiniz. Bunun dışında hiçbir öznel yaklaşımımız, keyfimiz, tutumumuz söz konusu olamaz. Halkın beklentileri, tarihin ve partinin emri böyledir. Biz, bu temelde oradaki bütün çalışanlardan, düzeltilmiş ve dönemin temposuna ve çalışma tarzına uymuş olarak, görevlerinde başarı bekliyoruz. Hepsine selam ve sevgilerimizi sunuyoruz... Çiyayê Sor, anlaşıldı mı?

Çiyayê Sor: Dinliyoruz Başkanım.

– Bunu diğer anlattıklarımızla birlikte bir talimat gibi, bir mesaj gibi yapıya sunarsınız. O çeşitli durumları yaşayanlara da bir talimat gibi sunabilirsiniz. Sanırım bu biraz güçlendirir. Belirtmek istediğiniz başka bir durum var mı?

Çiyayê Sor: ...

– İyi anlaşılmadı. Elazığ'dan mı bahsettiniz?

Çiyayê Sor: ...

- Amed'le biraz görüş alışverişinde bulunarak, oraya ilişkin bir plan geliştireceğiz. Bu mevcut güçler, mevcut halleriyle dayanamıyorlar. Siz oranın durumlarını yeniden değerlendirin. Ayakta kalabilecek, sonuç alabilecek bir çalışmaya ihtiyaç var. Biraz da Elazığ'a özgü bir plan geliştireceğiz. Amed de rolünü oynayacak.

Derya Anduk, siz bizi dinliyor musunuz?

Derya Anduk: Evet Başkanım, dinliyoruz.

– Sanıyorum güç düzenlemesi yapmışsınız. Yeni gelen arkadaşlar herhalde etkin görevlendirildiler ve yönetim boşluğu epeyce giderildi. Bilemiyorum, bu tempoya gelemeyen ve sorun arzeden herhangi ciddi bir durum var mı?

Derya Anduk: Yok Başkanım. Tempoya gelemeyen arkadaşların sayısı zaten çok azdır ve onlara da gerekli biçimde yaklaşıyor. Güç düzenlemesini de sunduğumuz raporda belirttik. Orada

belirtilen yerlere doğru adım adım bir açılım söz konusudur... Giderek diğer eyaletlerle birleşme çabalarımız var. Yani bir alan üzerinde belli bir yoğunlaşma sağlandıktan sonra bir atılım yapmak sağlıklı olur. Aski taktirde bunun yaratacağı olumsuz sonuçlar var. Yani aramızda olan boşluğu doldurduktan sonra, adım adım her yana doğru bir açılıma ulaşırız.

– Anlaşıyor. Kendileriyle konuşuldu, onları biraz siz zorlayacaksınız. Dersim ve Orta ile olan boşluğu kapatmak için yükleneceksiniz. Daha önce de bu konuda çerçeve çizilmişti. Sanırım onlar da biraz yüklenecekler ve sizlerle mesafeyi kapatmayı esas alacaklardır. Bunun kanalları biraz açık ve ciddi engel teşkil edecek bir durum yok. O en kuzeydeki kanalı mutlaka tutmak gerekiyor. Üçünüzün de birleşebileceği sahalara var. Buralarda yoğunlaşmak gerekiyor. Yine Orta'nın kendisini yoğunlaştırmadan öyle küçük gruplar halinde dağıtması tabii ki kayıplara yol açar. Zaten birçok kaybı böyle yaşadıklarını biliyoruz. Kendi tecrübeyi oraya taşırmaya özen göstereceksiniz. Onlar da sizi biraz dinleyecek. Küçük grupları rastgele ve kontrol dışı yollamak sakıncalıdır. Biz bu tip çalışmalarını daha önce mahkum etmiştik. Sizin de biraz tecrübeyi var. Çünkü geçmişte aynı hatalar işlendi ve çok kayıp verildi. Fakat şimdi daha doğru ve daha iyi yayılıyor. Şüphesiz onların da buna benzer bir çalışmaya ihtiyaçları var. Bunun tedbirlerini alacaklar. Mevcut o küçük gruplar, gittikleri yerde de köy yaşantısından kurtulamıyorlar. Bu durum anlayış olarak bizim dışımızda ve fiili kayıp düzeyinde de zararımıza oluyor. Gücünüz var, biraz zorlayarak birleştireceksiniz ve doğruya çekeceksiniz. Dediğim gibi, onlar bunun tedbirini alıyorlardır. Ben demiyorum hemen yayılsınlar; sağlam tedbirler alındıktan sonra, alan yoğunlaşmaları ve keşifler az çok başarılı olduktan sonra yayılma gerçekleşir. Yoğunlaşmaya, üslenmeye ve keşiflere dayanmadan, grupları bu tip salmak tehlikelidir. Tabii ki bu duruma dikkat edilecektir.

Yine siz, aynı şekilde GAP'la da benzer bir ilişki içinde olursunuz. İlişkilerinizin biraz daha sıklaşması gerekir. Biz hepsine söyledik. Garzan'la da zaten irtibatlarınız yoğunlaşıyor. O bilinen alan üzerindeki yoğunlaşma daha da artacaktır. Savaşın önemli bir bölü-

mü o alanlarda cereyan eder. Burada taktiğe gelememe, taktiği işletmeme diye bir durum söz konusu olamaz. Epey tecrübe ve olanak da birikti; bunları çok yönlü değerlendirecek durumdasınız. Ne ucuz başarı tutumuna kapılmak gerekir, ne de tehlikeyi küçümsemek gerekir. Her gün taktik denilen olay üzerinde yoğunlaşılacak bir dönemdir. Derinliğine ordulaşma, yayılma ve derinliğine eylemler her zaman geçerlidir. Oranın tek boyutlu gelişmesi var. Bölgelerde biraz onu görüyoruz. Çok dar bir askeri anlayış içinde kalmışlar ve kapasitelerini genişletemiyorlar. Biraz daha ağır sorumluluklar içine sokmak gerekiyor. Aslında biraz daha kendilerini zorlarsa kat be kat daha verimli olabilirler. Derinleşmeye, olgunlaşmaya, kurallara uygun gelişmeye oldukça ihtiyaçları var. Bu konuda olanakları gelişmiştir ve mutlaka ilerleme olacaktır.

(...)

Yanınıza yeni gelen arkadaşın iyi özellikleri olması gerekiyor. Yakın denetiminde tecrübeyle biraz güven verdikten sonra, her türlü çalışmayı verebilirsiniz. Biraz daha güçlendirilirse sanırım epey şeyi paylaşabilir. Yani bazı olumlu yanları vardır. Tabii zindanın da bazı etkileri var. Fakat ona gerçeği kavratarak ve biraz pişirerek yükü hafifletmede değerlendirebilirsiniz. O bayan arkadaşın da epey birikimi var. Fakat bize göre bazı eleştirel yanları da ortaya çıktı. Ancak epey tecrübelidir ve gerçekleri kavradıktan sonra cephe çalışmalarında görevlendirilebilir. Lakin o ilişkiye dikkat etmek ve doğru yön vermek gerekiyor.

Alanınızda cephe çalışmaları konusunda da ciddi bir sıkıntının olmaması gerekir. Eskiden içine düşülen bazı hatalar vardı ve kayıplara yol açıyordu. Biliyorsunuz, cephe çalışması, legal ve kontrolsüz çalışmalar değil, gerillanın yakın ve sıkı denetimi altındaki çalışmalardır. Bu konuda yapılan değerlendirmeler iyidir, artık onlar hayata geçirilmeye çalışılır. Oranın örgüt yönetimi kendini iyi koruması gereken bir düzeydedir. Çünkü, düşman oraya çok yöneliyor ve darbe vurmaya istiyor. Bunu da bertaraf etmek gerekiyor. Bunlar belirtilebilir. Herhalde sizin acil güce ihtiyacınız yok. Güney'den güç beklentileriniz var mı?

D. Anduk: Yok Başkanım. Mevcut güçler yeterlidir. Zaten katkı

lımlar oluyor ve katılanlar hemen eğitime alınıyor. Şu anda öyle ciddi bir ihtiyacımız yok.

– O arkadaşların her birisi bir tabur da yönetebilir. Artık tecrübeleri buna elverir. Bu konuda biraz sorumluluk anlayışının oturtulması gerekiyor. Biraz pratikleşirlerse kapasiteleri kaldırır. Bu arkadaşlara sürekli geniş güçlerin eğitimi, sevk ve idaresi verilebilir. Yine kendi içinizde eğitimleri çok hızlı yapabilirsiniz. Özellikle pratiğin gösterdiği bazı verimli eğitim biçimleri vardır, onlar esas alınır. Kısa devreli eğitimle başlanır ve giderek süreç içerisinde eğitim derinleştirilir. İlk askerlik eğitiminden sonra biraz pratik ve altı aydan sonra yoğunlaşmış bir eğitim ilerletici olur. Yani eğitimi de bir süreç olarak ele alırsanız zorluk çekmezsiniz. Dolayısıyla mevcut gücümüz, kendini kat kat büyütecek bir eğitim ve yönetimi gerçekleştirebilir. Yani kendi içinde büyümeyi sağlayacak imkanı vardır. Katılımlar daha da artacaktır. Siz kanalları sürekli açık tutun. Özellikle o şehir nüfusu çok önemli ve onlardan epey katılım olabilir. Fakat onları ustaca almak gerekiyor. Orada bazı çalışanların, legal düzeydekilerle fazla uyum gösteremedikleri anlaşılıyor. Bazı pürüzler olabilir, yakalanmalar doğabilir. Tabii bunları gidermek gerekir. Oraya yönelik, Elazığ'a yönelik, kısaca diğer büyük şehirlere yönelik bir plan ilerde gündemleşebilir.

Bunlar ikide bir “Teslim olun” diyorlar. Biz, onların bazı yönetim birimlerini tümüyle teslim alabiliriz. İyi geliştirilecek bir plan, oradaki mevcut yönetime epeyce darbe vurmaya sağlayabilir. Tabii acele etmeyeceğiz, ilerisi için tüm bunlar düşünülür. Yani eylem planınızı çok kapsamlı geliştirirsiniz. Tekrar vurguluyorum; bu ateşkes, tamamen bir taktik savaştır. Pasifizme, görevlerde ertelemeye, rahatlamaya asla yer vermeyen bir yaklaşımdır. Doğru kavranıldığı için üzerinde fazla durmuyorum.

“Üstün seviye kazanmış önderliksel yaklaşım büyük önem taşıyor”

Bunlar dışında genele ilişkin belirtmek istediğiniz bir husus var mı? Diğer arkadaşlarla da görüşmelerimiz oldu. Son ittifaklar ve

çeşitli düzeylerdeki gelişmeler hakkında belirtmek istediğiniz bir husus var mı?

Derya Anduk: Başkanım, aslında bilinen durumları tekrar anlatmanın gereği yok: Bence Kuzey'in doğu kesimi biraz toparlanma sürecini yaşarken, Orta Eyalet'te bu biraz geri düzeyde kalıyor. Fakat gerçekten GAP veya Güneybatı'daki bazı durumlar da aslında barizdir. Bence buralara, güneye ve Mardin'e Botan'ın müdahale etmesi gerekiyor. Halka yaklaşımdan tutalım yaşam tarzına, ilişki tarzına kadar birçok konuda tedirginlik yaratan durumlar var.

– Mardin için mi söylüyorsunuz?

Derya Anduk: Aslında Güneybatı gibi olmaması için de fazla bir neden yoktur. Bence bazı birimler düşman tarafından bilinçlice yaşatılıyor. Ve bu durum bizi bile zorluyor. Yani buradaki bazı kaçışlar oraya yönelik olarak yaşıyor. Orada şekillendirilen yaşam tarzı ordulaşmayı bozuyor. Özellikle ucuz yaşamak isteyenlerin adeta kaçıp yuvalandıkları bir yer durumuna geliyor. İstanbul da fazla farklı değil.

– Bunu neresi için söylüyorsunuz?

Derya Anduk: Buranın üzerinde durmamız gerekiyor. Yani bizim kendi aramızda halletmemiz gereken bir durumdur.

– Özellikle nereden bahsediyorsunuz?

Derya Anduk: Mardin'den Başkanım.

– İstanbul dediniz.

Derya Anduk: İstanbul da benzer durumdadır. Yani fazla fark görmüyorum. Aslında Güneybatı ve GAP da benzer durumdadır. Güneybatı'nın sonuçlanmış. Ama buraların da o sonuca ulaştırılması gibi bir durum var.

– Fazla bilinçli olmasa da, yaşam tarzı buna hızla götürüyor. Devrimciliğe gelemeyen yaşam tarzı, açık ki bu gelişmelere açık kapı bırakır. Geçen seneki D. pratiği de biraz böyleydi. O tarz köylere yayılma aslında güçleri imhaya terk etmektir. Ne kadar bilinçli, tabii onu bilemeyiz. Fazla bilinçli olmasa da, anlayış ve tutum olarak ifadesini orada bulur. Bu, içimizdeki ortayolculuktur. Eskiden beri yakamızı bırakmayan yaklaşımdır. Sizde de daha önceki bazı

pratiklerde ortaya çıkan durumdur. Aslında bilinçli olup olmaması da o kadar önemli değil. Fiiliyatta bu eğilimin adı tasfiyecilik. Ölümü göze alıyorlar, fakat bu yaşamdan vazgeçmiyorlar. Bu ortaya çıktı. İçlerindeki iyi niyetliler de görevlerine sahip çıkmayınca, bu yanlışlıkların kurbanı olmaktan kurtulamıyorlar. Şüphesiz bu durum hepimizi ilgilendiriyor. Bu konuda ucuza kaçmak, çeşitli köylü kurnazlıklarıyla bunu aşmak mümkün değil.

Bu olumsuzluklar birçok yerde yaşandı, Güney'de de yaşandı. Tarih şunu gösterdi ki, en çok bu durumda olanlar kendi kendilerini yerle bir ediyorlar. Yani imha oldular. Kurtulanların da, yaşayanların da şans eseri bu duruma geldikleri biliniyor. Biz, bunu aşmak için her şeyimizi ortaya koyduk. Devrim, yanılğı ve yetersizliği affetmiyor. Birçok arkadaş bunu görüyor. Bu konuda biz kapsamlı yaklaşımlar geliştirdik ve tedbirini de aldık; fakat uygulama zayıf kaldı. Biraz dürüst olsalardı, söylenen şeylere biraz itibar etselerdi, aslında durumlar böyle olmayacaktı. Bir hafta boyunca konuşuyoruz, adam yerinden ayrılmıyor. “Evet evet” diyor ama, en ufak bir tedbir bile geliştirmiyor. Çoğunun yaşadığı durum buydu. GAP'ta da, Güneybatı'da da, diğer yerlerde de yaşananlar biraz böyle. Sanırım Orta Bölge'nin bazı birimleri de benzer durumu yaşıyor. Tabii ki bunlar yutulmaktan kurtulamayacaklar. Dediğim gibi, bunu da bir tutum haline getirmişler. Örgüte karşı bir yüz, kendi gerçek yaşamlarına karşı bir yüz takınıyorlar. Yani biraz ikiyüzlülük var. Bunları açacaklar. Bu tür durumlara her yerde herkesin müdahale etmesi gerekiyor. Çünkü buna yol açan, zararı sadece kendisiyle sınırlandırmıyor. Bu yaptıklarının zararını kat be kat örgüte ve halka çektiriyor. Durum gayet açık, bunları gidermek gerekiyor.

Her konuda devrimci yaklaşım açık ve kesin olarak ortaya konulmuştur. Yine üslup belirlenmiştir. Üslubunuzun oldukça siyasi ve ustalıklı olması gerekir. Yine çok sayıda insanı yüksek sorumluluklara katmak gerekir. Geçmişte olduğu gibi bireyin kendine aşırı yüklenmesi yerine, geniş güçleri sorumluluğa katmak önemlidir. İnsan yine kendine yüklenir de, önderliksel yaklaşım büyük önem taşıyor, yoksa hamalci bir yaklaşım değil. Çaba yine çok büyük olacak, fakat bu, işleri idare edecek ve binleri savaştıracak

düzeyde sergilenenecektir. Yani yoğunlaşmanızın ve çabalarınızın kalitesi yükseltilmiş olacaktır. Farkındasınız sanırım, diğer arkadaşlar da bunun farkında. Bu durumda aslında niteliksel bir sıçrama ortaya çıkar. Biz, oradaki bütün savaşı ve komuta yapısında böyle bir sıçrama bekliyoruz. Bu konuda kendilerine karşı da acımasız olsunlar, en büyük savaşı kendilerine karşı versinler, kendilerine karşı savaş vermekten çekinmesinler. Zaferi önce kendilerinde sağlasınlar ve kendilerini örnek seviyeye getirsinler. Sürükleyiciliği öncelikle kendi kişiliklerinde tam başarıya götürsünler ki, bu durum çevrenin de yarış yapmasına yol açsın. Bu önemli. Kendisini iyi çalıştırmayan, çevresini de çalıştıramaz. Kendini öncü kılamayan, çevreyi de öncü kılamaz. Kendini ve çevreyi çalıştırmak ve öncü kılmak önemlidir. Eğer bölge bu tarzı tutturursa, büyük gelişmeleri yaşaması işten bile değildir. Yol ve yöntem belirlenmiş, alan açılmıştır diyorum. O halde yürüyün! Hepiniz yürüyerek büyük gelişmeleri sağlayabilirsiniz. Halkın da bütünüyle beklentisi budur.

Bu legal çalışan örgütler, güçler, bazı yeni anlayışlar geliştirmek isteyebilirler. Tabii biz onları da denetim altında tutmaya çalışacağız. İşte “Halk barış istiyor, savaş istemiyor” gibi birtakım spekülasyonlar geliştirilmek isteniyor. Onlar kesin yanlıştır, ortaya doğru koymuyorlar. Biz bu durumu bazı açıklamalarla netleştireceğiz. Yani kitleyi de çizgiye uygun hale getirmenin fırsatı vardır ve şimdi daha geniştir. Bunu çarpıtmaya çalışabilirler ve biz buna fırsat vermeyeceğiz. Sizler de çeşitli bildiri-lerle bu tutumu kalıcılaştırırsınız. Özellikle o alan için önemlidir. O mektuplaşma yöntemiyle birçok işbirlikçiyi bu arada ıslah etmek mümkün. Genel olarak sivil toplum üzerinde öyle kendi başına duran odaklar yerine devrimin denetimine girmiş durumların geliştirilmesi önemlidir. Yine batıya yayılma sorununuz vardı, onu da bu süreçte adım adım sağlıyorsunuz. Yani bütün eyalet, derli toplu bir planla bu sene sonuç alabilecektir. Bu, kolay geline bir çalışma düzeyi değildir. Çok şeyler çekildi bunun için, eyaletin de çok büyük fedakarlıkları oldu. Fakat ürün alma döneminin hakkını vermek gerektiği de açıktır. Madem bu

kadar çile çekildi, bu kadar zorluk yaşandı, şehit verildi, o zaman ürünü almada da büyük bir yarış içinde olalım. Arkadaşlarda bu biraz eksik oluyor. Bütün bunlar sırf çile doldurmak için değil, önemli gelişmelere yol açmak içindi, böylesi dönemlerin kat be kat başarısına yol açmak içindi. Hepinizin bu temelde kavrayıp başarmanızı diliyoruz.

“Güçlerin doğru mevzilenmesi ve yönetilmesi önemini koruyor”

Çiyayê Sipan, bizi dinliyor musunuz? Bunlar sizin için de geçerlidir. Güç aktarma işine ilişkin olarak Zagros'la biraz konuştum. Sanırım sizin de böyle bir çabanız söz konusu. Mevsim açılıyor ve yeni düzenlemeleri geliştiriyorsunuz. Durumunuza ilişkin daha somut bir saptama yapabilir misiniz? Bazı kayıplar yaşandı, onlardan haber aldınız mı? Evet, buna benzer hususlar...

Çiyayê Sipan: Oldu, Başkanım. Biz son dönemde belli hazırlıklar yapmış durumdayız. Gücümüzü belli bir plan dahilinde dağıtıyoruz. 2. Bölge'de iki cephe halinde bir örgütlenme çalışmamız var. Yani kuzeyi Muş alanı oluyor, güneyi Mutki alanı oluyor. Bu iki alanı da belli bir çalışma düzenine bağlıyoruz. Bir de İpek Yolu var ve çok işlek bir yoldur, özel bir birlik düzenleyip oraya konumlandırmak istiyoruz. Diğer taraftan, T.'daki çalışmalarını daha da güçlendirmek, Botan'la sağlam bir bağlantı kurmak, esas ağırlığımızı da H., S., B., K., S. alanlarına vermek istiyoruz. Gücümüzün önemli bir kısmını buraya oturtmaya ve esas savaşı burada geliştirmeye çalışıyoruz. Bu çerçevede belli bir düzenleme içerisindeyiz. Bizim belli bir güce ihtiyacımız var. Mevcut alan geniştir ve epey gücü kaldırabilecek durumdadır. Botan'dan gelecek güç, ihtiyacımızı belli oranda karşılar. Gelecek güç ile buradakinin birleşmesi olumlu bir pratiği yaratabilecektir. Buradaki yapının savaş düzeyi bir anlamda zayıf kalıyor, ama gelecek güçle birleşirse güçlü bir çıkış yapabilir.

Bu düzenleme sürecinde bazılarını görevinden aldık. Bu D.'in daha çok çizgiye gelememe durumu var. Biz öteden beri hep görev

verdik, fakat kendisi bunları uygun bir tarzda kullanmadı, yaklaşımları yanlış oldu. Bu temel görevden alınmış durumdadır. Hazırladığı rapor da kabul edilmedi. Yine Ma.'in durumu vardır. Bombalama olayından sonra hafif bir yaralanma durumu oldu bunun. (...) Ayrıca bu X. arkadaşta bazı görevler vermek istiyoruz. Bu pratik sürecinde durumu normaldi. Biraz güçlendirirsek sanırım belli bir denetim altında iş yapacak konumdadır. Biz, koordinatörlük yardımcılığı konusunda da arkadaş belirlemedik. Bu konuda bölgelerde uygun arkadaşlar var. Eğer Bi.'nin durumu uygun görülürse, biraz güçlendirme temelinde yardımcı olabilir diyoruz. Fakat durumunun uygunluğu konusunda tereddütlerimiz var. Çünkü, bazen olumlu çıkış yapıyor, bazen gerilemeye giriyor. Özellikle sıkışmalar ve düşmanın yönelimleri karşısında kendini tamamen kaybediyor. Çalışmalara tam hakim olma durumu da yok. İşte bizi düşündüren bu tür yanları var.

Ayrıca Şirvan grubu bu alana geçmek isterken, sanırım düşmanla doğrudan karşı karşıya gelmiş. Düşmandan da epey kayıp var. Fakat olayın ayrıntılı bilgisini henüz alamadık. Bu kış sürecinde bazı sızmalar ortaya çıktı. Bunlar daha çok bir Batman kanalı üzerinden, bir de ... üzerinden, iki kanal halinde alana aktarılmaya çalışılıyor. Gelen sağlam bir grubun içine bir tane çürük unsuru sızdırıyorlar. Fakat bunların fazla bir etkileri ve verdikleri zarar yok. Zaten denetim altına alınmışlardır ve durumları araştırılıyor. Yani ciddi bir sorun teşkil edebilecek bir konumları yok. O son yakalanma sanıyorum Batman'da epey tahribata yol açacak. Biraz tedbir almaya çalıştık... Eğitimle biz eski yetmezlikleri önemli oranda aşabildik. Şimdilik bunları belirtebilirim.

– Tamam, bahsettiğiniz kişiliklere yönelik o tavırlar geliştirilebilir. Koordine yardımcılığı veya koordinasyonun güçlendirilmesi için daha değişik isimlere ihtiyaç olabilir. (...) Sanıyorum acele etmemek ve biraz daha düşünmek gerekir. Tabii Bi. öyledir, yani fazla istikrarlı olamıyor. Olsaydı, bazı şeyler yapabilirdi. Ancak yine de yaptırılacak işler vardır. O De, bir ihtiyat olarak, uygun görülen bir görev içinde tutulur. Onlar o kişiliklerini eritmiyorlar. O kişilikleri eritmek için, daha gerçekçi bir otoriter yaklaşım gerekiyor. Dik-

kat etmek lazım. Belli ki bunlar fazla kontrole, çizgiye gelemiyor. Fakat yine de değerlendirilir ve bazı çalışmalar bunlarla da geliştirilir. Daha önce bazı arkadaşlar vardı; onlardan bazıları daha iyi gelişme sağlamış olabilir. Bu son değerlendirmeleri özümserlerse epey gelişme olabilir. Yine Ma.'nın o tutuma girmesi bilinçlidir. Büyük ihtimalle baştan fazla anlamlı bir katılım yapmamıştır. Öyle dediği gibi yerler yok, kendisine doğru çalışacaksınız denilir. Olumsuz bir duruma yol açmayacak. Onun gibileri, canları çıksa da çalışma içerisine alacağız, uygun bir çalışma içinde görev yürütecekler. Aslında istese çok iş yapabilir. Katılırken değişik amaçla katılmış olup bundan kurtulmak isteyebilir. Bunların konuları daha gerçekçi değerlendirilecek ve uygun bir konumda tutulacaklar... Yine yanınızda gelişkin yeni adaylardan epey insan var, çok değerli arkadaşlar var. Biraz onları yönetim olayında geliştirmek gerekiyor. Bilemiyorum, So. şehit oldu diye haber geldi, bunlar doğru olabilir mi? Radyonun söylediği o bazı haberler var, onlar doğru olabilir mi?

Çiyayê Sipan: Sorunuz anlaşılmadı Başkanım.

– So. için...

– *Çiyayê Sipan: So. o olayda şehit oldu. Daha önce isimlerini vermiştim. So. idi, o teknikçi Şo. arkadaş idi ve dört tane de yeni katılan arkadaşta. Toplam altı arkadaş şehit olmuştur. Düşmanın verdiği onbeş kişi doğru değildir.*

– Bu son üç-dört kayıptan bahsedildi.

Çiyayê Sipan: Bahsettiğim Şirvan grubudur. Sadece dolaylı yoldan bilgi edindik, gruptan kesin bilgi alamadık. Grup hareket halindeyken iç içe geçmişler. Bazıları iki kişinin, bazıları üç kişinin kayıp olduğunu belirtiyorlar.

(...)

– Neyse, yeni gruplar geliyor. O yeni grup size gereken cihazları getirir. Siz, Zağros'tan özel olarak isim belirtebilir misiniz? Onlar, sizin ne tür kadroya ihtiyacınız olduğunu soruyorlar. Onlarla konuşunuz mu?

Çiyayê Sipan: İki-güç gündür kendilerini arıyoruz, ancak ses iyi anlaşılmadığı için konuşamadık. Bundan sonra konuşmaya çalışacağız.

– Sizin için uygun olan ileri düzeyde isim belirtebilir misiniz? Biz onlara söyleyebiliriz.

Çiyayê Sipan: Biraz bu bölgelerde iş yapacak bir-iki arkadaş olursa, mevcut arkadaşları da eğitir yeniden çalışmalara katarız. Oradaki arkadaşları bilemediğim için isim veremiyorum. Biraz bölgede iş yapabilecek arkadaşlar olabilir.

– Şimdi sizin de tanıdığınız M., Kısa C. vardı; sanırım onların da içinde yer aldığı bir grup geliyor. Bunlar epey niteliklidir. Aslında onların şimdiye kadar ulaşması gerekiyordu. Yine Botan Suyu'na dayalı X.'giller var. Onlar orayı iyi biliyorlar ve aslında açabilirlerdi. Biz, onlara şimdi bunu söyleyeceğiz. Bir kuzey hamlesine kapsamlı bir giriş yapılacak. Hem de büyük bir güçle olabilir. Sizler de biraz kuzeyden zorlayın. Bunu böyle uygun bir biçimde yapalım. Böylece o alanın köklü bir hal yoluna gidilebilir. O alanda iyi savaşı niteliklerde epey insan var. Yine güneydekilerin önemli bir kesimini göndermeye çalışıyoruz. Bütün bunları konuşarak halledebilirsiniz. Fakat yine de dikkat edin. Sizin bölge, düşmanın beklenmedik saldırı durumlarında merkez rolünü oynayabilir. Fakat boşa da çıkarılabilir. Yani çok ağır darbelerin de vurulabileceği bir alandır. Sanırım mevsim olarak rahat bir dönemin içine girildi. Dolayısıyla her türlü savaşı kaldırabilecek bir alan haline de geliyor. Topyekün bir denetim de geliştirilebilir, öyle bir şans da yakalıyorsunuz. Bazı hazırlıklar sonuç verir ve takviyeler de zamanında ulaşır- sa, sanırım geriye kalan denetim ve hakimiyettir. Bunun da üzerine amansız gidilir. Kısaca önemli gelişmelerin sağlanacağı bir alandır.

Mevcut düzenleme temelinde yakın ovalık alanlara da birimler gönderilebilir. Bu E. gibileri değil de, keşifçi ve irtibatçı kişiler gönderilir. Bir de oranın yaşamına alet olacak değil, hızla gidip ilişki-irtibat kuracak ve adam çekecek nitelikte bazı görevliler bırakılabilir. Oralara gerilla bu aşamada biraz zordur. Yine şehirde de gerilla birimi zordur. Fakat iyi örgütçüler, iyi istihbaratçılar, yeni adayları getirecek birimler görevlendirilir. Bu temelde şehirlere yönelik çalışmaları biraz geliştirebilirsiniz. Yine bir şehir üzerinde hakimiyet kurulmak istendiğinde büyük güçle yapılır bu. Bu tür planlamaları geliştirebilecek durumdasınız. Bu konuda gerekli ihtiyacı sizler

belirleyebilirsiniz. Parti takviye yapabilecek durumdadır. Yine her türlü yönetim sorunlarını halledebilecek durumdayız. Gerisi sizlere kalıyor. Genele ilişkin söylemek istediğiniz başka bir şey var mı?

Çiyayê Sipan: Başka herhangi bir şey yok Başkanım. Biz, Botan Suyu hattı üzerinde ciddi duracağız. Fakat diğer tarafta da arkadaşların o alana yeterince girememeleri var. İki taraflı çalışma geliştirilirse iyi olur. Biz alana önem vereceğiz ve üzerinde duracağız. Bunları belirtebilirim. Bir de konferans hazırlıklarımız var. Önemli oranda bölgeler düzeyinde toplantılar yapılmış, hazırlıklar tamamlanmıştır. Önümüzdeki süreçte bunları da bir araya getirip, gerekli raporlarımızı bir bütün olarak sağlam bir kanaldan ulaştırmaya çalışacağız. Bunu belirtebilirim.

– Anlaşıyor. Bütün bunlar süreci etkilemesin. Sürecin doğal seyri içinde ve tüm çalışmalara güç verecek temelde olmalı. Sıkıntıya, süre kesintisine yol açmayacak bir tarzda düzenlemelisiniz. Güneye yöneliminizi de adım adım ve sonuç alıcı bir tarzda yürütürsünüz. Diğerleri de yürütür. Artık mevsim uygundur. Bu temelde sanırım sonuç alınacaktır. Bir de Güneybatı'daki öge hakkında kesin bir belirlemede bulunabilir misiniz?

Çiyayê Sipan: Başkanım, o konuda kısmi bilgilerimiz oldu. Fakat ben yine oradaki koordinatörün durumuna bağlıyorum. Onun sağlıklı olmadığı sonucuna varıyorum. Bunun o dönemde ruhen partiye karşı bir konumu ortaya çıkmış durumdaydı. Sanıyorum bu bağlantılar daha sonra oldu, hatta o Fatma'nın durumuna kadar uzanabilir diyorum. Bunlar sonradan gelişmiş olabilir. Biraz onun tutumundan, durumundan kaynaklanıyor. Bunu söyleyebilirim.

– Baştan örgütlü düzeyde olmasa bile, ruhen durumu biraz öyleydi ve kendisini yansıtıyordu, yani partiye karşı fazla sağlıklı yaklaşımları yoktu diyorsunuz. Neyse, bakacağız. Siz Güney'deki son durumları izlediniz ve bu konuşmaları da anladınız. Genelde bazı gelişmeler var ve herhalde bunlar orası üzerinde epey olumlu etki bırakır. Yani oranın şehir yapısında bir dönüşüm beklenebilir. O orta kesimler var; onlara sizler de mektup yazabilirsiniz. Yeniden affetmelerden tutalım daha etkin katkı sunmaya kadar, bu tür yöntemler orada biraz iş görebilir. Oranın da bir eliti vardır, o eliti ustaca

değerlendirmelisiniz. Yine orta sınıfın katılım olayı biraz hız kazanabilir. Buna gerekli yaklaşımlarla karşılık vermелisiniz. O korucular ve şeyhler meselesine de uygun yaklaşım göstermelisiniz.

“Daha somut raporlara ihtiyacımız var”

Zağros, siz de bizi dinliyor musunuz?

Derya Zağros: (...) *Mevcut son siyasal gelişmeler ve ittifaklar, buradaki kitleyi önemli oranda etkilemiştir. Biraz daha üzerinde durursak, parti içine de çekebileceğiz. Kendilerinin yaklaşımı olumludur. Ancak tam bütünleşme de sağlanmamıştır. Fakat süreç içerisinde faaliyetler biraz oturduğunda sanıyorum bir bütün olarak partinin siyasi etkinliği altına girebileceklerdir. Durumları biraz böyle görünüyor.*

– Anlaşıyor. Bir de (zaten bahsettiniz) yüzü aşkın güçle kademeli bir biçimde komutanlık olayını geliştiriyorsunuz. Yani öyle küçük bir güçle yalnızlığa düşme veya kademesiz olma orada doğru değil. Coğrafyayı da dikkate alarak gerekli ara kademeleri yerleştirmek mümkündür. Bu sağlandığında, düşmanın kolay kolay ulaşamayacağı komutanlıklar oluşur. Biraz karargah düzenine göre kendi konumunuzdaki güç düzenlemesini böyle yaparsınız. Yani düşmanın olası bir saldırısını ikinci veya üçüncü dereceden kademeler karşılamalı. Direkt bir çatışma ortamına girmeme önem taşıyor. Yine hava saldırıları için de, her an gereken sığınak durumunuz veya yerleşecek durumlarınız zaten vardır. Aniden hava saldırıları olabilir, onlar böyle karşılanır. Karadan saldırı ikinci-üçüncü kademelerle karşılanır. Hava saldırıları da orada rahatlıkla karşılanabilir. Orada gerçek yönelme gelişecek. Bu yüzden kuzeye doğru açılım büyük önem taşıyor. Bu konuda planlamalarınız, düzenlemeleriniz var. Ayrıca başka yerlerin de ihtiyaçları var. Birkaç ileri düzeyde kadro gerekiyor. Bu konularda bir şeyler söyleyebilir misiniz?

Derya Zağros: *Buradaki gücün durumu biliniyor Başkanım. Aslında savaş tecrübe kazanmış bazı arkadaşlar var, fakat politik yönleri fazla gelişkin değil. Yani politik olan arkadaş azdır. Çünkü baştan beri burada yoğunlaşanlar daha çok Botanlılar ol-*

du. Yani politik yönlü arkadaş sayısı bizim için de pek yeterli değil. Şu anda epey arkadaşla belli bir görevlendirme de yapmışız. Bu konuda bir sıkıntının yaşanacağını sanmıyorum. Yani tecrübe sahibi olan arkadaşlar var, fakat biraz politik düzeyli arkadaş azdır. Bu yüzden, daha çok tecrübesi olan arkadaşlar biçiminde destek sunulabilir.

– Sizde ileri düzey için fazlalık var mı?

Derya Zağros: *Mevcut durumda pek fazla yok. Bizimle gelen M. arkadaşın durumu vardı, sanırım onun durumuna ilişkin son bilgiler ulaşmıştı. Zaten kendisi de şimdi S. bölgesinde yönetimdedir. Eğer o arkadaşın durumu öyle kalacaksa, fazla yok Başkanım.*

– M. arkadaş eğer pratikten ders çıkarmışsa, pek ileri düzeyde olmasa da görev verilebilir. Eğer orada da fazla bir işlevi yoksa, Ç. Sipan için düşünülebilir. Bunun dışında sanırım başka pişmiş arkadaşlar var. Yine Güney'den gelen epey arkadaş vardır. Bunlar üzerinde durulabilir. Bu arada kendileriyle de görüşerek, ihtiyaç arzeden belli bir kadroyu yollamak mümkündür. Biraz oranın güçlü kadrolarla takviyesine ihtiyaç var. Bir de orada Botanlı savaşçılar var ve bunların da etkili olması söz konusudur. Böylesi yaman ve cesur savaşçılardan da biraz göderebilirsiniz. Onların temel ihtiyaçları bunlardır. Ayrıca kendileriyle konuşularak bazı malzemeler gönderilebilir. Bir de o arayı tutma meselesinin önemini biliyorsunuz. Orayı da iyi bilen arkadaşlar var; X.'gil, P.'gil, Ro.'gil orayı iyi biliyorlar. Demek istediğim, alanı iyi tanıyanlar var ve yüklenecekler. Bu sene sonuç almak açısından hayatidir.

Bunlar dışında, Mardin'de bahsedilen daha önceki klik var. Ag.'in bir türlü disipline gelmediğinden bahsediliyor, bilemiyorum. O alanı da bu konuda biraz takviye edeceksiniz. Bilinen şeylerdir; art niyetlilikten ziyade, herhalde bilinen yaşam tarzlarını kırmak istemiyorlar, onu bir türlü aşmak istemiyorlar. Sizin bu Mardin üzerinde de biraz etkin olmanız gerekiyor. Zaman zaman tartışabilirsiniz. Yani bir nevi Mardin'in, sınırlı da olsa denetimini geliştirmek gerekiyor. Biz GAP'ıda geliştirmeye çalışıyoruz, orayı da biraz işletmemiz gerekiyor. Güç veriyoruz ama koruyamıyorlar. O kanal

üzerinden oraya da biraz denetim sağlanır. Garzan'a büyük ve küçük cihazdan biraz yollayın. Kendileriyle konuşun, ihtiyaçları kadar yollarsınız. Sanırım irtibat için gerekiyor. Anlaşıldı mı Zağros?

Derya Zağros: Evet, anlaşıldı. Mardin için o tür şeyler biz de duyumladık. Bunun için, göndereceğimiz grubu biraz yeni baştan düzenlemeyi esas aldık. Yani böyle ona yakın ve daha çok yönetici olabilecek arkadaşlardan bir grup tasarlıyoruz. Bir de, bir arkadaş koordine yardımcılığına atanabilir. Bizim önerimiz, B. arkadaşın kardeşi vardı, o arkadaşı uygun buluyoruz. Aslında tecrübesi olan bir arkadaş daha var, o da eyalet yönetimi için uygun olabilir diyoruz. Mardin'le bundan sonra biraz daha yakından ilgileneceğiz, o tamamdır. Garzan için de, aslında biz bir bölük gücü oraya koymuştuk. Yani göndermek için değil de, arayı kapatmak için. Fakat bazı zorluklar olduğundan henüz mümkün olmamıştır bu. Önümüzde ciddi bir engel var. Sanıyorum o arkadaşın haberi yok. Orada çok karışıklık olduğu söyleniyor. Sanırım orada bir grup varmış, daha önceki yıllar gibi bir çalışma tarzını esas alıyorlarmış. Eğer müdahale edilmezse, bizce bir şey çıkmaz ve darbe de yiyebilirler. Zaten büyük ihtimalle kontrol altında çalışıyorlar. Bu konulara açıklık getirilmelidir.

– Bu hangi gruptur, Şirvan'daki grup mu?

Derya Zağros: Grubu kesin bilemiyoruz. Yalnız S. etrafındaki köylere yerleşilmiş. Sanırım merkezle de ilişkiler var. Yani çeşitli kanallardan bize bu tür bilgiler geldi.

– Oldu...

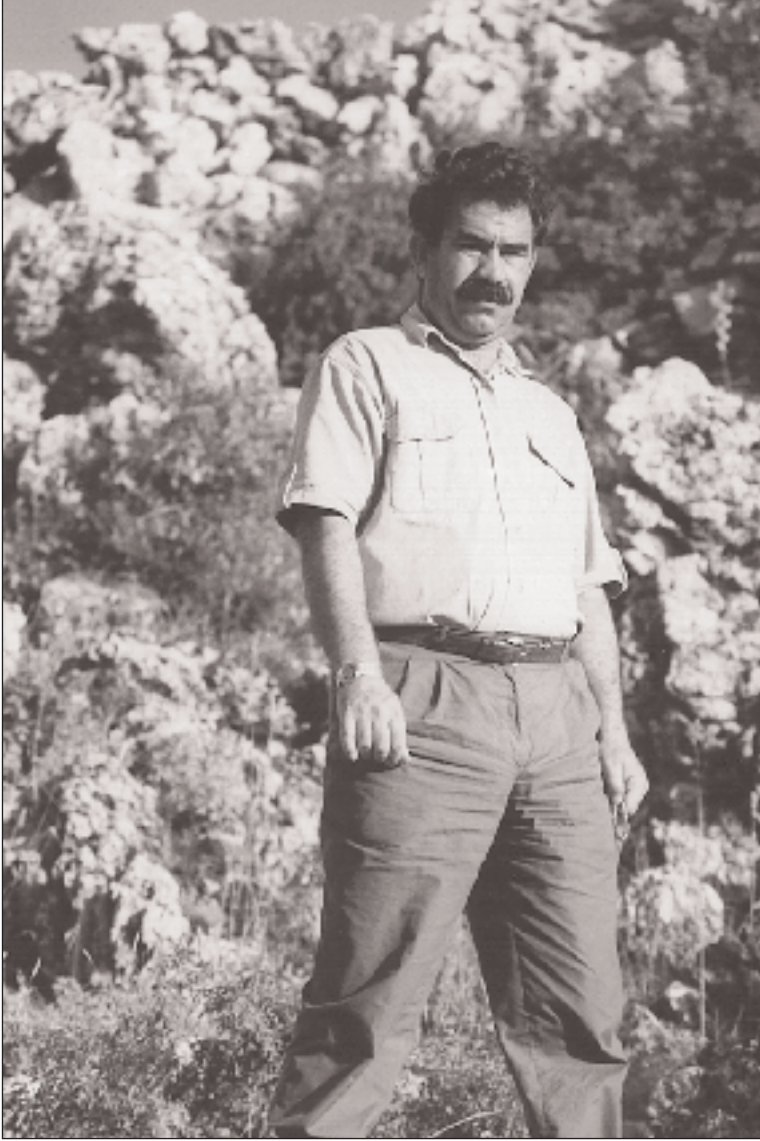
(...)

Derya Zağros: Doğru çalışma tarzına tam hakim olamama durumu yaşanıyor. Şimdi orada yer yer kitleden tepkilerin geliştiği biçiminde, yani bu yönlü bir gerilemenin olduğu doğrultusunda elimizde bilgiler var. Artık bunun bilinçlilik yönünün olup olmadığını bilemiyoruz. Yalnız kendileri tarafından tutturulmak istenilen, özellikle de ısrarla dayatılmak istenilen bir yaşam tarzı var. Şimdi bu yaşam tarzının böyle kendini konuşturma durumu söz konusu olabilir tabii.

– Daha uygun ilişki ve irtibat geliştirilebilir. Biz de üzerinde du-

racağız. Belki ileride Ag.'gili geçici olarak almayı da düşünebiliriz. Zaten biraz sağlığı da yerinde değilmiş. Bir takviye yapıldıktan sonra, böyle ısrarla yaşama gelmeyenleri almayı düşünebiliriz. Yalnız biraz daha gerçekçi bilgilere ihtiyacımız var. Nasıl yaşadıkları konusunun daha gerçekçi öğrenilmesi gerekir. Diğerlerine de söylüyorum, daha somut raporlara ihtiyacımız var ve böyle raporlar isteyeceğiz. Aslında bütün koordinasyondan istediğimiz rapor türü şudur: Nasıl yaşandığına ve ne kadar mücadele edildiğine dair günlük raporlar geliştirilmelidir. Bence yalnız koordinasyonlar da değil, daha alt komutanlıklardan da günlük somut raporlar istemek gerekir. Böyle teorik izahlar biçiminde değil de, günlük nasıl yaşadıkları ve nasıl çalıştıkları somut olarak işlenmelidir. Yani “bu kadar eğitim yaptım, bu kadar örgütleme yaptım, böyle yaşadım, böyle çalıştım” biçiminde. Bunun bir rapor geleneği haline getirilmesi gerekir. Mesela, günde kaç saatini nasıl çalışmaya veriyor, ne kadar propaganda ve örgütleme yapıyor, ne kadar talimat geliştirmiş, kaç ilişki kurmuş, günlük olarak ilişkide bulunduğu kişiler kim vb.

Ayrıca biz bir şey daha belirledik: Hiç kimse tek başına ilişkide olamaz, bütün ilişkiler en az iki kişiyle yürütülür. Yani en az iki kişiyle kalınır, en az iki kişiyle konuşulur vs. Şimdi siz bunu sağlayacaksınız. Bütün komutanlıklar bu teklifi kaldıracaklar. Bunu özenle belirtiyorum. Her düzeydeki sorumlunun yanında mutlaka bir yedeği olmak zorunda. Her türlü çalışma yedekle başlar, yedekle biter. Bu, doğru bir örgütsel çalışma ilkesidir ve mutlaka uygulanması gerekir. Çünkü, benim duyduğum kadarıyla, mesela tek kalmaya çalışıyorlarmış. Bu, denetimden kurtulmaya çalışmak anlamına geliyor. Bu Güneybatı'daki unsur da biraz öyle yaptı ve tahribatı o temelde derinleştirdi. Bunu yine İstanbul'daki de yaptı. Tek duruma gelme, yani tek kalma. Tek kalınca, denetim dışı kalıyorlar. Denetim dışında kalınca da her türlü eğilimi hortlatıyorlar. Sanırım bölgede biraz bu var. Bunu önlemenin yolu şu: Hiç kimse, özellikle yetkili düzeydekiler tek kalmayacak, yanında en az bir kişi olacak, yataarken de kalkarken de bütün hareketleri bir yardımcıyla kontrol edilecektir. Bunu özenle vurguluyorum. Bu, önemli bir denetim aracıdır. Hem olası bir zor durumda yedek devreye girer ve gerekeni yapar, hem de bazı suistimalleri ve iyi olmayan hal-

“Benim sağladığım zafer, bireyin insanlık tutkularındaki zaferdir.”

leri önleyebilir. Bu çok önemlidir diyoruz. Sanırım bazı komutanlıklar bunu ihlal ediyor. Kesinlikle kabul etmiyoruz. Bunu özenle vurguluyorum. Hiçbir kişiye böyle özel ilişki ayrıcalığı verilemez. Hiçbir kişi kendini böyle tek konuma sokamaz. Aslında biz bu yüzden epey darbe yedik ve zarar gördük. Bunu artık bundan sonra hiç kimsenin sürdürmemesi gerektiğini önemle vurguluyorum.

Bize geliştirilecek raporlar, üst kademelere doğru geliştirilecek raporlar, tamamen günlük somut yaşama ve somut çalışmaya ilişkin olmalıdır. Yani teorik izahlar, genel değerlendirmeler, yargılar, suçlamalar rapor değildir. Ne kadar yaşadın, ne kadar adam eğittin, ne kadar talimat verdin, ne kadar ilişki kurdun, kaç kişiyleydin, kiminle ilişki kurdun, kiminle nasıl yaşadın, ne kadar eğitim verdin? Biz, böyle somut raporlar istiyoruz. Raporlar bu temelde geliştirilmeli. Sizler, bütün sorumlu kademeler, gerek kendi raporlarını ve gerekse alt kademe raporlarını bu temelde geliştirecekler. Gerekirse yeni bir rapor taslağı geliştirin. Bence yeni bir rapor taslağı geliştirilmeye değerdir. Bu son deneyimlerin de ışığında yeni bir rapor taslağı istiyoruz. Şimdiye kadar bize gelen raporlarda her türlü değerlendirme, bol şikayet, bol suçlama vardır. Bu, sorumsuz bir rapor anlayışıdır. Biz bu rapor anlayışını kaldırmak istiyoruz. Bence gerek bütün yapı için, gerekse önemli komuta kademeleri için rapor taslağı geliştirin. Gerçekçi bir raporun neyi kapsaması gerektiği konusunda kendi aranızda biraz deney alışverişi de yaparak, bu temelde yeniden rapor işleyişini düzenleyin. Bize de böylece biraz gerçekçi raporlar gelebilmelidir. Ve herkesin de raporları olmalıdır. Bazıları rapor da geliştirmediler. Tekrar söylüyorum, uygun dönem itibarıyla bu hususları ihtiva eden yeni taslak dahilinde raporları geliştirmelisiniz. Anlaşıldı mı Zağros?

Derya Zağros: Anlaşılmıştır Başkanım.

“Bir tek kişi bile işlevsiz bırakılmamalı”

– Başka belirtmek istediğiniz bir şey var mı?

Derya Zağros: Bizim belirteceğimiz başka önemli bir şey yok. Yalnız düşmanın durumu hakkında bilgi vermемizde yarar var.

Gabar'daki köylülere yaklaşımı biliniyor. Onun dışında buradaki tutumu biraz adeta ateşkese uyma biçimindedir. Yani bu sürede öyle göze çarpan fazla bir hareketliliği olmadı. Yine bazı karakolları kaldırma durumu vardır. Mesela Uludere'de kaldırdı. Aslında burası stratejik bir yerdi. Başka bazı karakolların da kaldırılacağı söyleniyor. Bizce bu, yeni taktiğe yönelme hazırlığı olabilir. Daha çok güçlerini merkeze toplama, yoğunlaştırma, sabit olmaktan çıkarak hareketli hale getirme ve böylelikle hedef olmaktan kurtulma taktiği olabilir. Böyle bir hazırlığı var. Bir de, bizim bu alanda daha önce boşaltılan köyler vardı. Şimdi biz bu köyleri çekmek istiyoruz. Zaten köylerin kendileri gelmek istiyor. Bazıları düşmana başvurmuş ve onay almış. Yani özellikle bu Bestler'de bazı yerleşim alanları gelişebilir. Bu hususlar vardı. Bunun dışında belirtebileceğimiz yeni bir şey yok.

– Bu tür gelişmeler beklenebilir. Zaten biz açıklamayı yaptığımızda anlayacaklar. Ateşkesin uzamasının tek taraflı olmayacağını, bize yönelik saldırılara çok etkili karşılık vereceğimizi, hatta misilleme saldırıları düzenleyebileceğimizi söyleyeceğiz. Bunun, eskisinden daha da şiddetli olacağını belirteceğiz. Eğer onlar ateşkes konusunda ciddilerse ve biraz adım atmak istiyorlarsa, sanıyorum epey durağanlaşacaklar. Bu köylerin yerleşmesine ses çıkarmayacaklar. Bu abluka ve benzeri şeylere son verecekler. Yine bildiğimiz o özel savaş yöntemlerini belki azaltacaklar. Bu durumlar beklenebilir. Tabii kesin değil. Bütün bu konularda belli bir gözlem halinde olmak gerekir. Taraflar bu konuda birbirlerini biraz sınama gibi bir durumdadırlar. Yani onlar bizi sınıyor, biraz da biz onları sinayacağız. Yani öyle bir anlaşma değil de, tamamen özgür iradeyle bir durum değerlendirmesi var. Onlar ne kadar gerçekçi, biz ne kadar gerçekçiyiz biçiminde zaten genel bir değerlendirme de var. Herkes biraz bu durumu görmeye ve değerlendirmeye çalışıyor.

Dediğim gibi, bizim yaklaşımlarımız bellidir. Biz normalde kendi hattımızda yürüyoruz. Bu arada onların da tutarlılıklarını sınıyoruz. Özellikle ateşkes konusu önemlidir. İhlaller nasıl gelişir ve bizim bu ihlallere karşı tavrımız nasıl olur? Birincisi bu. Diğeri ise, ateşkes olsun veya olmasın bizim düzenli çalışmalarımız vardır ve

onlar yürüyecektir. Yani ateşkese uysalar da, siz genişliğine yayılacak ve derinliğine çalışacaksınız. Bir nevi yarı-devlet gibi olma durumlarına doğru yol alınacak. Kitle denetimidir, eğitimidir, örgütlenmesidir, ordu örgütlenmesidir; bütün bunlar, hiçbir koşul altında ertelenmeyecek görevlerdir. Muazzam düzenleme durumunda olacaksınız. Güçleriniz fazla eğitilmiş değil, onları çok çok eğiteceksiniz ve oldukça derinleştireceksiniz. Buna benzer birçok husus var. Dönem bunlara oldukça elverişlilik arzedecek ve bunu değerlendireceksiniz. Yine epey bayan yapısı vardı. Bence onlar da uygun birlikler halinde örgütlenirler. Onları da savaş birlikleri haline getirmek gerekiyor. Onlar da, sorun olmaktan öteye, artık katkı sağlayan gruplara dönüşeceklerdir. Artık onları savaş durumuna getirmek, gerçek bir militan yaşam içine çekmek ve buna göre bir düzenlemeyi yapmak gerekiyor. Gerçek kişiliklerini ancak böyle bir militan yaşam içinde bulabilirler.

Yapı içinde artık ağırlık teşkil edecek öğelerin kalmaması gerekir. Yapı kendini bütünüyle savaşa göre ayarlamış ve düzenlemiştir. Dediğim gibi, herkese işlev verilecek ve işlevsiz tek savaşçı kalmayacaktır. Bir manga düzenlenirken, bir takım düzenlenirken, genel işler kadar, bunların yerine getirecekleri özel işler de olacaktır. Hemen herkese birlik içinde bir işlev gördürülecektir. Sizin geliştireceğiniz ayrıntılı talimatnameler, yönergeler, herkesi en verimli çalıştıracak bir nitelikte gelişecektir. Herkesin yapacağı işler vardır. Unutmayalım ki, şimdi yapı yüzde doksan atıldır. Öğrendiklerini öğretmiyor, uygulayamıyor ve büyük oranda boşa çıkarma durumunu yaşıyor. Tabii ki bu boşa çıkarma çok sakıncalıdır. Bunun ne kadar yük getirdiği ve ne kadar verimsizliğe yol açtığı da bellidir. Bu konuda biraz kafa yormak gerekiyor. Herkes için en verimli çalışma tarzı, birlik içinde en iyi bulunma ve yaşama tarzı nedir? Bu soruya iyi cevap vermek gerekiyor. Yani kapasitesi neyse, yerine getirebileceği işlev neyse, mutlaka onu sunmak gerekiyor. Bir tek kişi bile işlevsiz bırakılamaz. Muazzam güç boşa çıkarılıyor, çalıştırılmıyor, beklenti içine sokuluyor; hiçbir hareket bunu böyle kaldıramaz. Herkesi çalıştırmak, doğru yönetim ilkesidir. Ve bütün alanlar bunu sağlamakla mükelleftirler. Eski komuta tarzı, yapıyı adeta durduran

ve işletmeyen bir tarz olmuştur. Bu tarzı hiçbir biçimde kabul etmek mümkün değildir. Geçici olarak kabul etmek de mümkün değildir. Her an ve her yerde yapılacak işler vardır ve yine herkesin yapacağı işler vardır. Bunu doğru düzenleyen, doğru yönetim ilkesini uyguluyor demektir. Zağros, anlaşılıyor mu?

Derya Zağros: Evet, anlaşılıyor Başkanım.

– Biz genel hattı çiziyoruz ve uygulamayı sizlere bırakıyoruz. Tabii bu uygulamaların sonuçlarını göreceğiz. Sizin büyüyen gücünüzün dört tarafa doğru düzenlenmesini gerçekçi yapıyorsunuz. Yani alanlar üzerinde yayılmanızı sürdürüyorsunuz. Bu konuda herhangi bir yanılı olmamalı. Bu Doğu'daki güçle de diyalogunuz var ve denetim geliyor. Çok gerçekçi bir biçimde ve günlük değerlendirmelerle ilerletiyorsunuz. Bunları belirtebilirim. Sizin söyleyeceğiniz bir şey var mı?

– D. Zağros: Başka bir şey yok Başkanım.

(...)

– 44'ten de güç alacaksınız. O size gelen gücün durumu üzerine biraz tartışabilirsiniz. O güç Derya Dicle'ye ve Derya Sor'a gelecek; gelir gelmez almaya ve çeşitli yollarla içeri almaya çalışacaksınız. Yine Güney'deki güçleri çeşitli yollarla içeri almaya çalışacaksınız. Bu konuda da diyaloglarınız olacak. İşler bu çerçevede artık geliştirilir. Bu yerel aşiretlerden de güç almaya devam edin. Özellikle bu Van tarafından biraz güç alın. Van-Çatak alanlarında yoğun yerel aşiretler var, o aşiretlerden daha da çok güç alabilirsiniz. Yani sadece dışarıdan değil, yerellerden de biraz güç almak uygun olabilir. Belirteceklerim bunlardır.

Derya Kesk, siz de bizi dinlediniz mi?

Derya Kesk: Dinliyoruz Başkanım.

– Sizin durumunuza ilişkin biraz tartıştık. Bu temelde düzenlemeler geliştiriliyor. Biraz sorun arz ediyor deniliyor. GAP'ın da durumu benzer. Onlara cihaz gönderdik, sanırım irtibatlar gelişir. Onları artık mevcut seviyenin üzerine çıkarmak gerekiyor. Zağros'la yoğun bağlar içindediniz. Sanırım daha önce B.'daki durumlardan bahsediyordunuz. Oranın G. birimi zaten yakalanmıştı. Sizin birim-

ler belki çalışabilir. O B. ovasındaki çalışmalara biraz dikkat etmek gerekiyor. Kuzeye doğru ulaşabildiğiniz kadar ulaşıyorsunuz. S. çevresindeki birimin biraz tehlikeli yaşadığı söyleniyor ve yeniden düzenlenmesi gerekiyor. Çiyayê Sipan bunu biliyor. Doğrudur, o birim biraz darbe de yedi. Onlar sakat çalışıyorlar, yanlış yerleşip üs-lendiler, köy ve şehir girişleri sakıncalıydı. Yani eskiden yaşanan pratiktir ve bir daha o pratiğe yer verilmemesi gerekir. Onun da çözüm yolunu söyledik; keşifçi, örgütçü yollanabilir. Böyle gerillacılık yapılmaz. Şüphesiz Çiyayê Sipan bunun tedbirlerini alıyor ve siz de benzer tedbirleri alıyorsunuz. Bu özel yaşamı bu kadar tutkuyla benimseyenler kimdir? Takviyelerden sonra bunlar biraz düzenlenir. Bu söylediğimiz çerçeve dışında ısrarla yaşamak isteyenlere karşı da giderek sert tedbirler alacağız. Anlaşılıyor mu?

Derya Kesk: Doğrudur Başkanım, anlaşılıyor. Tabii eleştirilerin bir kısmı doğru. Kısa bir durum belirtebilirim. O konuya ilişkin rapor yazmışız, yakında ulaşır. Bu eyaletin o yönlü sorunları baştan beri biliniyor. Özellikle eyalet yönetiminden komutanlarına kadar hepsinde, baştan beri yalnız yaşama, yalnız gezme durumu vardı. Biz bunu önemli oranda kırdık. Yine köye dayalı yaşamı önemli oranda kırdığımıza inanıyoruz. Fakat, özellikle arabalarla gezmeler ve köye dayalı yaşam çok etkindi ve bunun etkileri hala da var. Yani bir bütün olarak kırdığımızı da söyleyemem. Bu yönlü belli sıkıntılarımız var ve köye dayalı yaşamla sürekli bir mücadele halindeyiz. Bu konuda zorluklar da var. Birimlerin küçük oluşu ve yönetim sorunlarımız bizi biraz zorladı ve halen de zorluyor. Bazı kişilikler var, özellikle ismini belirttiğimiz arkadaşlar köye dayalı yaşam tarzının temsilciliğini yapıyorlar. Zaten aramızdaki sorunların esası da buraya dayanıyor. Eğer yönetim düzeyinde biraz takviye olursa sanırım pek ciddi bir sorunumuz kalmaz. Yani bu inançtayım. Bu hususa ilişkin kısaca belirteceklerimiz bunlardır. Ayrıca GAP'la da diyalogumuz var ve ilişkilerimiz sürüyor. Onlarda da belli bir toparlanma görülüyor.

– Biz de biraz takviye yaptık, sanırım onlar gerekeni yaparlar. Dedğim gibi, ilerde sağlık nedeniyle ve biraz da güç vermek amacıyla arkadaşları yanıma da alabiliriz. Hem biraz güçlendireceğiz,

hem dinlendireceğiz. Tabii şimdi değil de ilerde düşünülebilir. Gelişebilirsiniz, gerek bu son rapor düzenlenmesi ve gerekse onun içeriğine uygun yapılacak pratik uygulama sonuç alabilir...

(...)

Derya Sor, sizin diyeceğiniz bir şey var mı?

Derya Sor: Hayır Başkanım. Bizim belirteceğimiz yeni bir şey yok.

– Siz de bu çerçevenin özünü iyi anladınız değil mi? Yani sizleri daha fazla eleştirme gereği yok. Çünkü hepsini yaptınız. Artık hayata geçirmekle yüz yüzünüz. Sanıyorum bu sefer yanılmayacaksınız ve bizi de yanıltmayacaksınız. Anlaşıyor mu?

Derya Sor: Anlaşıyor Başkanım.

– Dediğim gibi, o güç fazlalığını Garzan'a aktarma işini, karşılıklı diyaloglarla en iyi bir biçimde sağlıyoruz. O güç düzenlemesini mükemmel yapacaksınız. Geçmişteki gibi kaçıya yol açacak düzenlemeler kesinlikle olmayacak. Bu çok önemli. Geçmişteki gibi başarısız olursa sonunuzu getirebilir: bunu özenle vurguluyorum. O birlik komutanları eskisi gibi birliklerini harcarlarsa, kendileri de harcanır. Herkesin bunu çok iyi bilmesi gerekiyor. Gönüllü katılım, sonuna kadar savaşan bilinçli katılım, canıgönülden katılım esastır. Bu iş zoraki disiplinlerle fazla yürümez. Bunun kaçıya yol açtığını, birçok kayba yol açtığını biliyorsunuz. Sanıyorum köklü tedbirleriniz kesin sonuç verecek. Biz sizlerden bunu bekliyoruz.

Bizimle konuşmak isteyen başka Derya var mı?

Bugünlük bu değerlendirmelerle yetiniyoruz. Önümüzdeki günlerde belki bir-iki sonuç değerlendirmesi daha yapabiliriz. Bu arada bazı görüşmeler gelişebilir. Artık sizlerin de görüşlerinizin bu çerçevede olduğu açık. Hemen her düzeyde yokladığımız bütün alanlardaki çalışmaların bu yönlü bir taktik birliği yaşadıkları kesin. Fakat biraz daha ayrıntılı, biraz daha yaratıcı olmayı bilmek gerekiyor. Biz daha önce taktiği belirlediğimiz anda da hemen anlayabilirdiniz. Bu kadar ayrıntıya girmeksizin de bazı tutumlardan sonuç çıkarabilirsiniz. Bu düzeyiniz var. O açıdan, çok geriden yaklaşma, bazı pratiklerin yetersiz gelişmesine yol açıyor. Sanmıyorum bunu bir

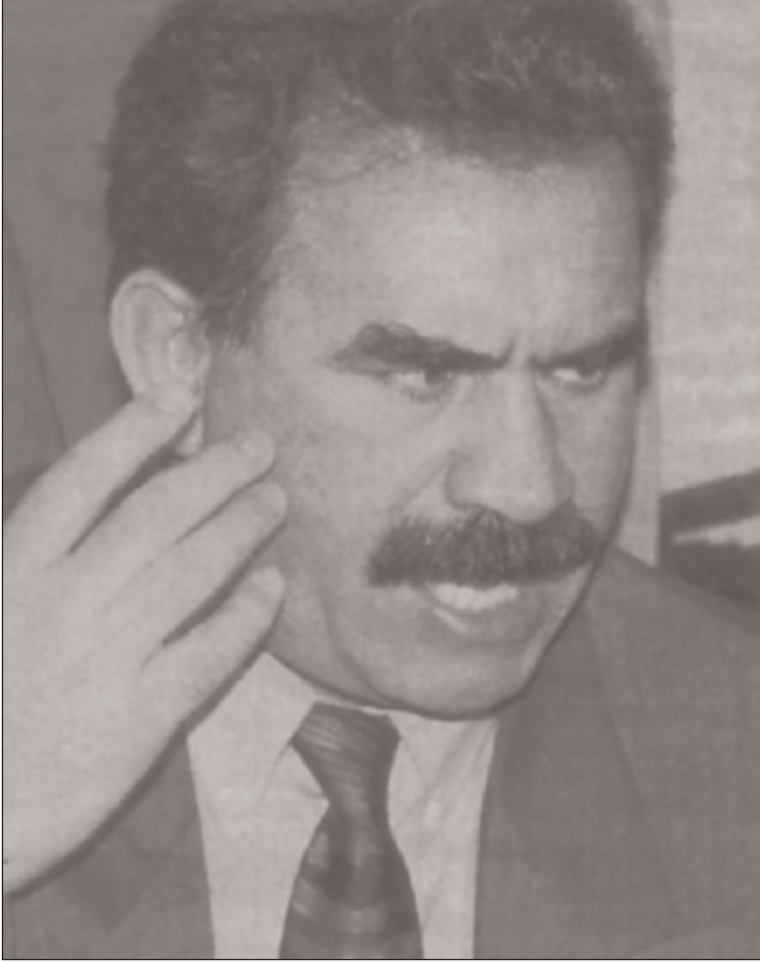
daha yaşayınız.

Mevcut gelişmelerin yönü, gelişme olasılıkları bütünüyle bellidir. Hiçbir arkadaş, “mevcut gelişmeleri yetersiz anladım, bu bir gerilemeye yol açtı” dememeli. Kendini de, bizleri de asla zor duruma düşürmemeli. Böyle bir durum yoktur ve bütün anlatılanlar anlaşılmalıdır. Fakat taktik de bir yaratıcılık meselesidir. Bu konularda biraz kendinizi yormayı bileceksiniz. Biraz tartışacak ve biraz daha detaya indirgeyeceksiniz. Aslında bu çerçeve bile fazladır ve buraya kolayca gelinmemiştir. Çok kapsamlı bir mücadeleyle buraya gelinmiştir. Uzun süreli bir mücadelenin sonucudur bu, oldu-bitti gözüyle bakmamak gerekiyor.

Her gün biz de kendimizi zorluyoruz. Gerçekten en büyük zorlamaları bu dönemde yaşıyoruz. Hatalı bir tutuma yol açmamak için yapıyoruz bunu. Buna layık olursanız iyi sonuç alabilirsiniz. Kendinizi hızla toparlayın. Mükemmel bir iklime ve mükemmel ortamlara kavuştunuz. En iyi yaşam sizin yaşadığınız yaşamdır. Aslında bu yaşamla oynanmamalı. Kesinlikle söylüyorum ki, yaşamın yegane yolu gerçekten oradan geçiyor. O alanlarda yaşamın kendisini özgürce örgütleyeceksiniz. Dediğim gibi, biz oraya gezmek için değil, iktidar olmak için çıkmışız. Halkın yaşamını bütünüyle bağımsızlaştırmak ve özgürleştirmek için çıkmışız. Bunun önemli bir aşamasına ulaşıldı. Mevcut gelişmeler artık bunun gerçekleşeceğini gösteriyor. Kısaca buna layık olunacak ve hakkı verilecek. Zorluklar her zaman var. Yani bu zorluklar kurtuluştan sonra da vardır. Bütün bunlar, bizim için bir durma ve kendimizi yitirme gerekçesi olamaz. Her zamanki çalışma tempomuz ve yaratıcılığımız yürürlüktedir. Her zamanki gibi, kaybettiklerimizi kazanma pratiği yürürlüktedir.

Bu temelde tekrar çalışmalarınızda üstün başarılar. Selamlar, sevgiler.

14 Nisan 1993

“PKK'nin yürüttüğü bu silahlı mücadele, eğer siyasi amacı olmayan kör bir şiddet olsaydı, üzerinde neredeyse dünyanın koalisyonu sağlandığına ve genel bir ordu gücü karşısında olduğuna göre bu kadar dayanamazdı ve çok yoğun bir siyasal ifadenin aracı olmasaydı bu silahlı mücadele kesinlikle birkaç ay içinde boğulurdu.”

Gazeteci Hasan Cemal ve Ramazan Öztürk'ün 15 Nisan 1993 tarihinde yaptığı röportaj:

KÜRT SORUNUNUN ÇÖZÜMSÜZLÜĞÜ TÜRK DEMOKRASİSİNİN ÇÖZÜMSÜZLÜĞÜDÜR

“Gerek demokratik haklar için ve gerekse ulusal haklar için siyasette özgür olmak, özgür siyasi faaliyet yürütmek, örgütlenmek, partileşmek, cepheleşmek, bunları yasal güvenceler dahilinde ve güvenlik içinde yapmak söz konusu olursa, tabii ki o zaman silahlara başvurmanın anlamı kalmaz.”

Hasan Cemal: Hemen ilk akla gelen soru neden ateşkes ve neden ateşkesle birlikte tabii bunun zamanlaması da işin içine giriyor.

Abdullah Öcalan: Silahlı mücadele, çokça söylendiği üzere, politikanın değişik araçlarla yürütülmesinde bir araç olarak tarif ediliyor. Tamamen tarihi, sosyal ve siyasal bir çerçevede eğer barışçıl mücadeleyle bir sınıfın, bir ulusun ve hatta bir azınlığın, bir elitin çıkarlarını ifade etme ve yürütme imkanı kalmazsa silahlar gündeme gelir ve böylece silahlı mücadele, politik mücadelenin en yoğunlaşmış ifadesi olarak karşınıza çıkar. Ateşkes olayını değerlendirirken bu tanıma dikkati çekerim. Türkiye’de sadece ulusal sorunun çözümünde değil, birçok demokratik problemin halledilmesinde de şiddet, devlet tarafından esaslı bir yöntem olarak benimsenir ve en ufak bir demokratik kıpırdanışa karşı susturma aracı olarak dayatılır. Kim ne derse desin, Türkiye’de demokratikleşme iddiası ne kadar söylenirse söylensin, halen devlet şiddeti yoğunca içermektedir ve politika yapmayı engellemektedir.

– Yani politik mücadeleyi engelliyor mu diyorsunuz?

– Evet, kesin öyledir. Hele Kürt ulusal probleminde, sadece siyasal yöntemle mücadele etmeyi engellemekle kalmıyor, aynı zamanda bir ulusun varlığını yadsıma, kimliğini tamamen yok etmeyi amaçlama ve bunlara göre çok çeşitli politikaları –ki ekonomik, kültürel, sosyal anlamdan tutalım her alanda siyaset dışılaştırmaya kadar belirlenen bütün politikaları– şiddetle uyguluyor. Kürt halkının rızası şurada kalsın, bir imhayı öngören politikadan başka bir şey söz konusu değildir. Hemen belirtiyim ki, aslında Türkiye’deki demokratikleşmenin karşısında da böyle bir zor olayı vardır. Bunun üzerinde çok kapsamlı durulabilir. Gerek Türkiye’nin demokrasi sorununun ve gerekse ulusal problemin halledilişinde kesinlikle en ufak bir çıkışın en ağır cezayla karşılık bulması, PKK’nin silahlı mücadelesinin varlık nedenidir.

– *Evet, aslında bu söylediğinizden yola çıkarsak, yine bu ateşkesin zamanlaması ön plana çıkıyor. Yani, niçin böyle bir dönemde ateşkese karar verdiniz? Sizde bunu uyandıran nedir? Hangi gelişmeleri gördünüz?*

– Oraya geliyorum. Politikaya bir şans kapısı açılabilir mi, acaba politik çözüm yoluna açık bir kapı bırakılabilir mi sorusuna yanıt aramak için aslında bu son adımı attık. Ateşkesten önce, ateşin ne anlama geldiğini size izah etmeye çalışıyorum. PKK’nin yürüttüğü bu silahlı mücadele, eğer siyasi amacı olmayan kör bir şiddet olsaydı, üzerinde neredeyse dünyanın kotalisyonu sağlandığına ve genel bir ordu gücü karşısında olduğuna göre bu kadar dayanmazdı ve çok yoğun bir siyasal ifadenin aracı olmasaydı bu silahlı mücadele kesinlikle birkaç ay içinde boğulurdu. Aslında çok şiddetli bir siyasal çözüme ihtiyaç var. Fakat bu siyasi çözüm yolu yine bir o kadar şiddetle engellenmişti. Ama PKK de tam canalcı yerinde “madem sen şiddetle bu yolu kapattın, ben de şiddetle bu yolu açacağım” dedi. Çok yerinde ve haklı olduğu için aslında sonuç alabildi. Yani silahla kapanan siyasi yola bir şiddetle karşılık verme ve o yolu açma denemesidir. Bence bu da belli gerçekleri ortaya çıkardı. Bu neydi? Kürt varlığını yadsıma. Bunun mümkün

olmadığını silahlı mücadele ortaya çıkardı. Kürt kimliğinin kabulü ve bunu da silahlı mücadele sağladı. Yine buna dayalı ulusal haklar meselesidir; bu araç, bunu da gündeme getirdi. Demek istediğim, bazı sonuçlara ulaştırabildi. Son dönemlerde görüldüğü gibi, Türkiye’nin resmi çevreleri ve hatta ordunun birçok çevresi bile sorunu kabul etmek durumunda kalıyorlar ve bazı çözüm seçenekleri üzerinde çalışıyorlar. Ne kadar tutarlı ve doğru; o ayrı bir meseledir. Ama sorun kendini kabul ettirmiştir. İşte tam da bu aşamada biz şunu diyoruz: Acaba çok şiddetli bir silahlı savaşıma ve çok aşırı bir gerginliğe yol açmadan, yani bir anlamda biraz da yumuşatarak siyasi seçeneği geliştirebilir miyiz? Tümüyle siyasi seçenek rol oynar demiyorum; ama silahlı mücadele kadar siyasi seçeneğe de çözüm şansı verilebilir mi? Bu soruya açıklık kazandırmak için böyle bir denemede bulunduk.

“Yaşadığımız gelişme temelinde siyasal yöntemle bir şans tanımak için bu adımı attık”

– *Peki şunu sorabilir miyim? Şimdi böyle bir siyasal seçeneğe şans verip vermemek bu yıl gündeme geldi. Oysa siz, geçen yıl bu zamanlar, yani Newroz’da bir ayaklanma çağrısı yaptınız. Halbuki ondan önce, yani DYP–SHP hükümeti kurulduğu zaman Celal Talabani’nin size böyle ateşkese benzer bir önerisi olmuştu. Daha sonra basına da yansıdı bu. Yine bu hükümet, işte o zaman Kürt realitesini kabul ettiğini başbakanın ağzından da açıklamıştı. Peki o zaman, yani bir ya da birbuçuk yıl önce böyle bir çıkışı niçin yapmadınız? O zamanki tavrınız niçin bugün buna dönüştü? Niye o zaman böyle bir ateşkese karar vermediniz? İster istemez, bu geçen zaman içinde neden buna geldiğiniz tartışmaları yapıyor. Son birbuçuk yıl içinde sizin kararlı mücadeleniz mi böyle bir noktaya getirdi? Yani birbuçuk yıl önce inandırıcı olamaz mıydınız? Bunun nedeni nedir? Niçin birbuçuk yıl önce değil de, şimdi?*

– Anlaşıyor. Çeşitli nedenler öne sürülebilir. Her şeyden önce, o

zaman hükümet yeni teşekkül ediyordu. Yine Talabani'nin bize getirdiği öneri bugünkü gibi değildi. Adeta "silahları bırakın Ankara'ya gidin, teslim olun, canınızı kurtarabilirsiniz" biçimindeydi. Kaldı ki, biz bunu da hiç önemsememe gibi bir duruma düşmedik. Dikkat edilirse, Demirel-İnönü o zaman başa gelmişlerdi ve biz onları hemen şiddetle karşılamadık, bir şans tanıdık. Bazı gazetelerin bizimle yaptığı röportajlarda bunu ortaya koyduk. Fakat hükümetin verdiği karşılık gerçekten çok açıktı ve bize göre hükümet değil, bizzat özel savaşı yönlendirenlerin kararı kesindi ve o da imhaydı; bizim için bu çok açıktı. Bizim de o zamanki gücümüz biraz zayıftı. Oluşturulan bütün politikalar, gerek içte ve gerekse dışta PKK'nin 1991 sonu ve 1992 boyunca tasfiyesini gerçekleştirme biçimindeydi. Newroz'a doğru geldiğimizde, zaten kış boyu muazzam bombardımanlar yapılmış, epeyce sindirme hareketlerine girilmiş ve en ufak bir ifade imkanı tanınmamıştı. Kendimizi savunmaktan başka her şey bize kapatılmıştı. Çok iyi biliyorduk ki, varlığımız tasfiye edilmek isteniyor. Bu nedenle böyle bir sorun aklımıza gelmezdi. Zaten Güney Kürdistan Cephesi'nin Ankara'yla ilişkileri tamamen Ankara'nın güdümünde ve hatta Avrupa'yla da birleştirilerek bizi teslim almaya yönelikti. Yani bir uzlaşma imkanı vermiyordu. Biz de canımızı dişimize takarak bu tasfiye planını boşa çıkarmaya çalıştık. Nitekim bu Güney Savaşı'nda denendi. O savaşım bizim tasfiyemizi değil de, bize yönelik tasfiye politikasının tam sonuca gidemeyeceğini gösterdi. Güneyli Kürt güçleri de bunu böyle kabul etmek durumunda kaldılar. Yani devrimimizi tasfiye etme değil de, onunla uzlaşma temelinde bir yaklaşım sergilediler. Bunu kış boyunca daha somut gördük.

Yine Demirel-İnönü hükümetinin olağanüstü ağırlık verdiği özel savaşın 500 gün gibi bir sürede sonuca gidemeyeceği ortaya çıktı. Hatta dış ve iç operasyonların bizi zayıflatması şurada kalsın, hiçbir dönemle kıyaslanmayacak kadar güçlendiğimiz anlaşıldı. Bir de gerçekten 1992 kışında yaptığımız çalışmalar sonucunda ve özellikle 1993 başlarında yaptığımız değerlendirmelerle gücümüzü koruduğumuz ve geliştirmeye devam ettiğimiz sonucuna vardık. Yine halkın oldukça partiye temel teşkil eder duruma geldiğini gördük.

Bu değerlendirmeler 1993 Newroz'una geldiğimizde kesinleşmiş gibiydi. Yani ordu, özel savaştan istediği başarıyı elde etmemişti. Hükümet, bu politikasının kendisini düşürebilecek bir noktaya geldiğini görmüştü. Yine cumhurbaşkanlığı, bu politikaların çıkmazda olduğunu daha önceden farketmişti. Güney Kürdistanlı güçler, bizimle uzlaşmanın gereğine inanmışlardı. Sanıyorum uluslararası kamuoyunun da Türkiye'ye tanıdığı süre 1993 baharına kadardı. Oradan da oldukça gelişen baskılar söz konusuydu. En önemlisi de kendi halkımızın birliğini sağlamıştı; kesin parti öncülüğüne bağlanmıştı. Gerilla da dağa iyi oturmuştu ve gerillanın sökülmesi artık mümkün değildi. İşte bunları değerlendirdik ve bu çerçevede Newroz'un, halkın beklentilerine biraz daha uygun ve barışçıl geçmesine, yine Türkiye'nin birçok demokratik çevresinin ve uluslararası kamuoyunun beklentilerine uygun olmasına bir şans tanımak açısından biz böyle bir adıma başvurmaktan çekinmedik.

Bazıları bu adımı şöyle değerlendirmişler. Özellikle sayın Talabani'nin Ankara ziyaretinde bu çokça vurgulanmıştır: "PKK bu konuda ciddi midir? Yoksa Apo taktik mi yapıyor?" Halbuki mücadele zaten taktik demektir, taktik sürekli yapılır. Fakat bu taktik ciddi bir taktiktir ve bence ortamın politikleştirilmesine de hizmet etmiştir. Bir yerde politikleşmenin canlanmasına ve Türkiye'nin de biraz daha demokratik bir yaklaşıma doğru çekilmesine hizmet etmiştir. Bu da ne kadar ciddi olduğumuzu gösteriyor.

– *Şimdi burada ilginç bir nokta var. Az önce bir noktaya değindiniz, antiparantez ona giriyorum. Dediniz ki, "Batı da Türkiye'ye, PKK'ye karşı mücadelesinde 1993 baharına kadar süre tanımıştı. Bu süreye kadar sonuç al, ondan sonra artık bu iş değişiyor." Bu nasıl bir değerlendirme? Bundan emin misiniz?*

– Tam emin olmamakla birlikte, etkisi gözardı edilemez. Aslında Batı, bize yönelik terörizm iddiasında başlangıçta böyle değildi. Bu, taa Olof Palme meselesine kadar gider. Bizi terörist ilan etmek için bir yığın provokasyon geliştirildi. Öyle sanıyorum ki, bu tutucu çevrelerin de, muhafazakar partilerin de etkisiyle PKK'nin terörist görülmesi giderek kesinleşti. Ve fakat, birçok çevre bunun inandırıcı olmadığını biliyor. Tabii buna bir de Kürt çevreleri çok destek

verdi. Kürdistan Cephe bunun öncülüğünü yaptı, yine Avrupa'daki birçok Kürt grubu bunun öncülüğünü yaptı. Bunların Ankara'dan beklentileri vardı. Güney Kürdistanlı güçlerin beklentisi, Ankara'nın federasyonu desteklemesiydi. Özellikle bu konuda umduklarını fazla bulamayınca, onlar biraz zorlandılar. Yine Avrupa'daki Kürt grupları da Türkiye'de serbest politika yapmak istiyorlardı. Onlara da bu şans, diledikleri gibi verilmeyince, Avrupa'da sağlanan konsensüs biraz bozuldu. Yani Türkiye'nin PKK'yi terörist ilan etme çabalarına destek olan bu çevreler, 1993'ün başlarından itibaren bu desteklerinin fazla anlamlı olmadığını, kendilerini tecrit olma durumuna götürdüğünü, tam tersine PKK'nin ise kesin güç kazandığını gördüler; dolayısıyla bu politikayı değiştirmeye karar verdiler. Bizim Sayın Talabani ile görüşmelerimiz de biraz bu çerçevededir. Diğer gruplar da bizimle birlik geliştirmeye hızla açık olduklarını gösterdiler. Ve birçok Avrupa gücü de, siyasi yönetime ağırlık verilmesi halinde ağırlıklarını koyacaklarını söylediler. Sanıyorum bütün bunlar bu adımın atılmasında etkili oldu.

“Ulusal ve demokratik haklar için siyaset yapmak sağlam güvenceye kavuşturulursa silahlar susar”

– *Yani siyasi mücadeleye ağırlık verilmesi için Batı'dan da size teklifler geldi. Yeniden konuştuğumuz bu noktaya dönmek üzere, şimdi bir konuyu aktarmak istiyorum. O da şu: Ateşkes konusunda karar alırken, hiç kuşkusuz Türkiye'den de, Ankara'dan da bazı beklentileriniz, bazı istekleriniz var. Bir, bu konuda bazı hususları nasıl somutlaştırıyorsunuz? Bir de, ateşkesi bir süre daha uzatmak yolunda bir karar açıklayacağınız bekleniyor; bu ateşkesin uzatılması ne kadar süreyle daha devam edecek? Bunun bir sınırı olacak mı, olmayacak mı? Bunun sınırını ne belirleyecek? Kafaları meşgul eden işte bir de bu hususlar var. Yani daha somut söylersem: Ateşkes ilan ederken Ankara'dan beklentiler? Ateşkesi uzatırken Ankara'dan beklentiler?*

– Şüphesiz, beklentilerden de öteye bu adımın Ankara'yı zorla-

yacağı açıktır. Ankara'ya kaldığı sürece kendi demokratik iradesini kullanarak bir adım atacağını düşünmek biraz safdilliktir. Her ne kadar öyle iddiaları varsa da, bunlar boş iddialardır. Mevcut hükümeti zorlayacak olan, demin belirttiğim çerçevedeki gelişmelerdir. Bu gelişmeleri de biz ortaya çıkardık. Buna rağmen, Ankara halen kör bir politikada ısrar etmektedir. Bu nedenle, böyle bir hükümetten fazla beklentimizin olmayacağı açık. Fakat zorlayabileceğimize inanıyoruz. Zorlarken de, uluslararası kamuoyunun ve hatta Türkiye kamuoyunun baskılarına fazla dayanamayacağını biliyoruz. Çünkü, sorunu bu hale getirmek ve bu biçimde ortaya koymak Türkiye'nin mevcut yaklaşımlarını iflase götürüyor. Şimdiye kadar bahane açtı: “PKK teröristtir.” Şimdi bu kozu elinden almakla, aslında önemli ölçüde dayanaklarını boşa çıkardık. Siyasi çözüm yoluna ne kadar açık olduğumuzu şimdi Türkiye'de bütün herkes biliyor.

– ***“PKK teröristtir” kozunu Ankara'nın elinden alduğınıza inanıyorsunuz, değil mi?***

– Tam olmasa da, önemli oranda öyledir. Bir de şu iddiaları vardı: “İşte demokrasi paketimiz var, bu terör durmadığı için bu demokrasi paketine işlerlik kazandıramıyoruz” diyorlardı. Biz, bunun ne kadar ciddi olup olmadığını göstermek için, “al sana rahat ortam ve demokrasi paketini uygula” diyoruz. Demokrasi paketinin içinde Kürt kimliği meselesi de var. Bu konuda “ne vereceksen ver” diyoruz. Yine demokrasiyi geliştirme konuları da vardı. Bunda da “ne kadar geliştireceksen geliştir” diyoruz. Hem de bunu, son derece uygun bir fırsat ve hatta tek taraflı bir fırsat tanıyarak yapıyoruz. Yani bu konuda beklentiler, “bize ille şöyle bir şeyler verin” biçiminde değildir. Zaten bir yerde bu hükümetin kendisi aslında demokratik gelişmenin önünü tıkatmış oluyor ve olumlu yöndeki birçok gelişmeyi boşa çıkarıyor. Gerçek böyle olmasına rağmen, terör edebiyatıyla kamuoyu aldatılmaya çalışılıyor. Biz, işte bunu biraz netleştirmek için bu adımı attık. Başlangıçtaki yaklaşım biraz bu amacı içeriyordu, başka beklentilerimiz söz konusu değildi. Ama şimdi şu kanıtlandı: PKK kendi kitlesine hakim, oldukça disiplinli, barışa çok açık ve sorunlara siyasi çözüm yolları geliştirmekte de iddialı. Yine bir o kadar da haklı temellerde tezleri ileri sürüyor. Ar-

tık hükümet bunlara ne karşılık verecek? Kamuoyu şimdi bunun beklentisi içindedir.

Aslında bizim beklentilerimizden ziyade, kamuoyunun bazı beklentilerini bizim de hükümetin de dikkate alması gerekiyor. Sanıyorum beklentilere biz biraz cevap verdik ve bundan sonra da veremeye devam edeceğiz. Sanıyorum kamuoyu biraz daha süre tanınmasını istiyor ve bunun takvimi şimdi epeyce tartışılıyor. Gerçekten ben de üzerinde düşünüyorum, örgüt yapımız da üzerinde düşünüyorum. Burada tutarsız olan ve gerçekçi yaklaşımlara yanaşmayan hükümet oluyor. Hatta muhalefet partilerinin de çözüm önerileri yok, ordunun da önerileri yok. Sayın Özal bu konuda bazı yaklaşımlar geliştirmek istiyor ama, güçsüzlüğünden ötürü o da fazla iddialı değil. Tabii bundan sonraki süreci, gerek içerik olarak ve gerekse zamanlama itibarıyla bizim eskisi gibi sürdürmemiz beklenemez. Ben onu toplantıda daha derli-toplu ve daha kapsamlı açıklamayı düşünüyorum. Şüphesiz bu hususları biraz daha somut kılacağız.

Aslında buna ateşkes demekten de öteye, siyasi çözüm yollarını geliştirmek diyelim. Hemen belirteyim; çoklarının söylediği gibi, bilmem “silah bırakılıyor, dağdan iniliyor” değil. Böyle durumlar intihar olur. Ve sanmıyorum hükümet de bunu bizden beklesin. Silahlı güçlerimiz, temel bir politikanın hayata geçirilmesinin güçleridir. Yani Kürt ulusal haklarının ve Türkiye halkının demokratik haklarının sağlanması için ortaya çıkmış silahlı güçlerdir. Bu amaçlara ulaşıncaya kadar, bu silahlı güçler gelişerek varlığını sürdürecekler ve daha da kapsamlı bir ordulaşmaya yöneleceklerdir. Neden? Çünkü, amaç orta yerde duruyor. Amaca silahlı güçlere başvurulmadan da gidilebilirdi; ama başta yadsındı ve yadsınmaya da devam edildi. Dolayısıyla silahlı mücadele amaçlara ulaşmanın temel aracı haline geldi.

Şimdi siyasal yöntem, acaba siyasi amaca ulaştırmada tam güvenilebilecek bir duruma geldi mi? Yani gerek Kürt hakları için ve gerekse Türk halkının demokratik hakları için Türkiye’de siyaset yapmak, emniyetli bir araç olarak kabul görmüş müdür? İşte çokça söyleniyor; Türkiye’de anayasal ve yasal güvenceler sağlanmış mıdır? Şimdi bakalım; gerek Kürt ulusal hakları için ve gerekse Türki-

ye’deki demokratik haklar için anayasal ve yasal güvenceler yoktur; var olan da çok sınırlı ve güvencesizdir. Ayrıca, yarın birisinin gelip bir darbe girişimiyle ne hale getireceği de belli değildir. Zaten ordunun ne kadar hazırlıklı olduğu her zaman ortadadır. Yani şunda çok haklıyız: Siyaset yapma sağlam güvenceye kavuşturulsun, o zaman silahlar köklü susar.

Ben, bırakalım kendimiz için, Demirel için bile şunu sorabilirim: Acaba çok güven içinde siyaset yapıyor mu? Kendisi üç darbe girişimi yaşadı, tanık oldu. Buna dayanarak söylüyorum; siyaseti hiçbir güvenlik endişesine kapılmadan yürütebilmiş midir? Eğer Demirel için bile bu soru anlam ifade ediyorsa, bizim için siyaset yapmanın ne kadar güvenlikten yoksun olduğu ortadadır. Dolayısıyla silahların köklü susturulması meselesi, ancak tam bir siyasi özgürlükle mümkün olabilir. Gerek demokratik haklar için ve gerekse ulusal haklar için siyasette özgür olmak, özgür siyasi faaliyet yürütmek, örgütlenmek, partileşmek, cepheleşme, bunları yasal güvenceler dahilinde ve güvenlik içinde yapmak söz konusu olursa, tabii ki o zaman silahlara başvurmanın anlamı kalmaz. Ben, mevcut Türkiye rejiminde hükümetin bile serbest politika yapamadığı kanısındayım.

– *Yani siz, “Türkiye’de demokratik çerçeve o kadar cılız ki ve legal platformlarda politika o kadar güvencelerden yoksun olarak yürütülüyor ki, partileşme ve örgütlenme güvencesi olmayan bu koşullarda tümüyle silah bırakmak ya da sizin deyişinizle köklü olarak silahların susması söz konusu olamaz. Bu anlamda dağdan inmek de bir anlamda intihar olur. Ama ne zaman bu koşullar sağlanır ve tam güvenli hale gelir, o zaman biz de bu işi tümüyle siyasal platforma kaydırırız” diyorsunuz ve “kaldı ki, Demirel bile böyle bir güvenceden yoksundur” diye de ekliyorsunuz. Şimdi burada benim üzerinde durduğum şu: Siz, kendi kamuoyunuzdan, iç kamuoyundan, dış kamuoyundan gelen telkinlere ve havaya uygun davranarak bir şans tanıyorsunuz ve bu şansını tanıırken de bir ek süre daha getiriyorsunuz. Bu ek süreyi getirirken de şunu diyorsunuz: “Haydi, senden iyi niyetli bazı adımlar bekliyorum ve bunun için de ben şöyle şöyle önkoşullar da sıralamıyorum. Ama bir şeyler yap. Çünkü, beklentiler sana dönmüş.” Yan-*

lış anlamıyorsam, böyle bir çağrı mı var?

– Buna benzer bir durumdur.

– *Şimdi siz bunu ayın 15'ine kadar getirdiniz. Onbeşinden sonra da ateşkes konusunu bir anlamda siz yine tek taraflı götürüyorsunuz. Fakat, aynı zamanda bazı şeyleri de görmek istediğinizi ifade ediyorsunuz. Peki neyi görmek istiyorsunuz? Çünkü sizin de bazı sorunlarınız olacak; o zaman neyi görmek istiyorsunuz?*

– Şimdi gerçekten hem ulusal ve hem de uluslararası kamuoyunun ağır baskısı var. Biz kendi payımıza düşeni özenle yerine getirmeye çalışıyoruz. Bunu tekrar vurguluyorum, siyasete bir şans tanınsın diyorum. Tabii bunu söylerken, işte “dağdan insin, gelsin” demeye kargalar güler. Kendi başbakanlarını asmış bir rejim söz konusu. Yine birkaç darbeye devrilmiş başbakanlar söz konusu. Ve halen de darbe tehlikesi her an gündemde! Şimdi resmi düzey için bile durum böyleyken ve Kürt halkının ulusal hakları için atılan en ufak bir adımın bile imhayla karşılandığı gerçeği ortadayken, bizim gibi bir hareketin, kendini siyasal ve yasal bir ifadeye kavuşturmadan silahlardan arındırması demek, “ben bir koyunum gel beni boğazla” demektir. Bunun altını özellikle çiziyorum. Bazıları gerçek durumu hiç anlamak istemiyorlar. Evet biz, ulusal kimliği halen yok sayılan bir halk gerçeğiyiz. Tek bir yasada en ufak bir kelime dahilinde bile yerimiz yoktur. Bırakalım siyasal haklarımızı, kültürel haklarımız konusunda bile en ufak bir imkan yoktur. İmkan şurada kalsın, günlük olarak imha sürecini yaşıyoruz. Ekonomi talan ediliyor. Sosyal dağınıklık, çürümüşlük had safhada. Kürt nüfusun bir katı Batı'dadır. En geri sosyal yapılar zorla ayakta tutuluyor. Aşiretçilik ve kabilecilik belki de en son bizde bu kadar güçlü tutulmuştur. Şimdi tüm bunlar orta yerdeyken, gerçekten politika nasıl yapılabilir? Politikanın belli ulusal ve sınıfsal gerçekliğe indirgenmesi mümkün müdür? Mümkün olmadığını sanıyorum. Biraz bilinci olan herkes bunu bilir.

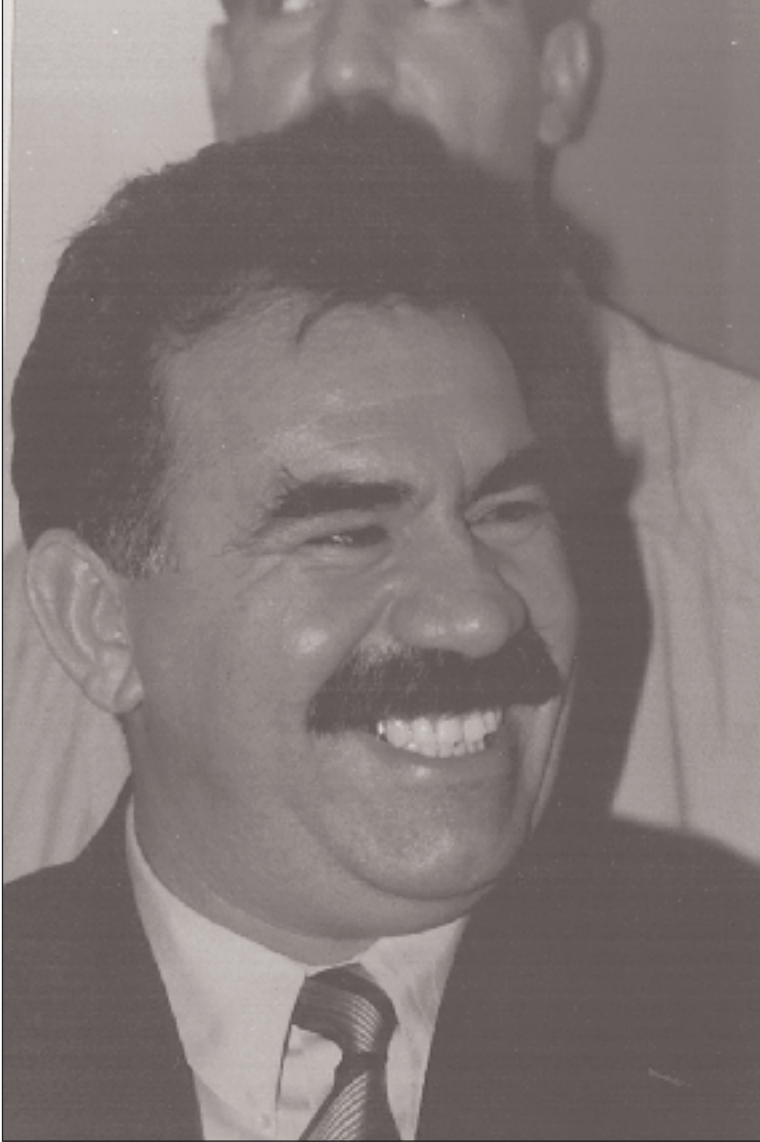
Türkiye'de demokrasinin gelişmesi için de bu böyledir. Onu da söyleyeyim, Türkiye'de tutarlı bir demokratik çerçeve yoktur. Ben de Türkiye'de yaşadım 1970'lerden beri. Yani Ankara ortamından buraya geldim. Beni doğuran koşullar Ankara koşullarıdır; oradan

yola çıktım ve buralara kadar geldim. Ve şimdi buradan, Ankara'yı ve ülkeyi zorluyor, “bize politika alanı açın” diyorum. Özellikle şunu bir kez daha vurgulayayım: Ankara, gerçekçi biçimde politika yapmanın yollarını Türk, Kürt halklarına ve diğer azınlıklara, bütün emekçi sınıflara açacak mı, açmayacak mı? Eğer açarsa, ben yalnızca hudutlardan geçerek politika yapmaya gelirim. Bu konuda inandırıcı bir güvence versin, o zaman hiç silaha tenezzül bile etmem. Arabulucu olun bu konuda ve sağlam güvenceler oluşturulsun, ben de gelip politika yapayım. Yok eğer “sen en ufak bir politik adım atamazsın” denilirse, ben de nasıl yoktan ver ederek bu silahlarla politika yapıyorsam ve sıfırdan, hatta daha eksilerden buraya kadar getirebildiysem, bundan sonra da silahlı politikanın en alasını yaparım. Sen bir ulusal kimlik ve en ufak bir demokratik adımı bile böyle boğuntuya getirirsen, o zaman birileri de kalkar “ben de politikayı böyle yaparım” der. Bizimki işte biraz böyle oldu.

Dediğim gibi, ben Türkiye'de 1970'lerin ortamında doğdum. Gençlerin darağaçlarında nasıl sallandırıldığını ve nasıl kurşunlandığını gördüm. Bunlara biraz bağlı olmaya çalıştım ve oradan buraya kadar geldim. Bununla ne demek istediğimi anlamak zor değildir. Yani böyle binlerce insan zindana dolduruldukça, hem de genç insanlara böyle yapıldıkça, ufak bir gösteri üzerine ve bir Newroz şenlikleri üzerine bile böyle –1 Mayıs hala yasaktır– kurşunlar yağdırıldııkça, bir HEP örneğinde olduğu gibi en küçük bir demokratik adım atmak isteyen bir parti hemen idamla yargılanma tehlikesiyle karşı karşıya geldikçe, bu durumda bizim ateşkesi nasıl sürdüreceğimiz, beklentilerimizin ne olacağı anlaşılırdır diyorum. Gerçekten politika yapmak istiyoruz. Bunun için talepler nedir dersiniz, biz de anayasal ve yasal güvenceler hemen geliştirilmelidir deriz. Bunu açık olarak görmek isteriz. Nedir anayasal güvenceler? İşte Kürt kimliğini anayasaya taşımak, Kürt statüsünün siyasal çerçevesini anayasal ve yasal düzeyde oluşturmak ve böylece biraz anayasal güvenceye almak gerekir. Yani daha isterseniz...

– *Kürt kimliğiyle politika yapmak...*

– Gayet tabii. Kürt kimliği politik ve yasal ifadeye kavuşturulmalıdır. Yani kendi deyişleriyle onbeş milyonluk bir kitle var.

“Dönüşüm dönüşen Türkiye'ye ve kabul edilen Kürdistan statüsüne dönüşür.”

Bunun ulusal hakları yasalara geçirilmeden nasıl politika yapacaktır? Politika yapamaz, yapacağı her şey gayri yasal olur. Yani yasal düzenleme olayı çok makul bir şeydir. Mesela şimdi anayasa tartışması yapılıyor, fakat Kürt'ten haber bile yok. Bunun için diyorum, gayri ciddi bir anayasa tartışması söz konusudur. Yine yasalar geliştiriliyor, fakat en ufak bir Kürt varlığına yer verilmiyor. Bazı partiler Kürt kelimesini tüzük ve programlarında belirtiyorlar, bu partilerin hemen anayasa ile kapatıldıklarını görüyoruz. Yani en ufak bir yasal güvence yok. Demek ki, Kürt olayı her şeyden önce anayasada ifadesini bulmalı. Yine Kürt statüsünün belirlenmesi önemlidir. Kürtler nasıl bir siyasi statüye kavuşacaklar? Kültürel, sosyal ve siyasal düzeyde haklarının güvenceye alınması gerekir. Yani içinde hareket edecekleri siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel çerçeve çizilmelidir. Bir anayasanın kaldırabileceği yapılmalı ve daha sonra geliştirilecek yasalara bu taşırılmalıdır. Bu önemli bir güvencedir. Fakat sadece yasalarla biz yetinmeyiz, örgütlenme özgürlüğünün sonuna kadar işletilmesi gerekir. Yine bu temelde çok yoğun bir yardım gerekir. Yani kendi kültürel kurumlarını oluşturma, özel bir ekonomik planlamaya gitme hususları çok açıktır ve bunlara ihtiyaç vardır. Bir de bunların demokratik tarzda olması gerekiyor. Yani üstten birileri verdi değil de, Kürt halkının kendi oyuyla ve hatta seçimiyle buna gidilmelidir. Yani bizim istediğimiz demokratik bir düzenlemedir, yoksa bazılarının Kürt halkı adına üstten karar vermesi değildir. –Demokratik bir düzenleme bazıları buna demokratik federasyon da diyebilir–, Kürt halkının seçiminden geçen bir düzenlemedir.

Bu belirttiklerimiz bir güvencedir. Ancak, elbette bunun öncesinde yapılacak işler vardır. Bunlar nedir? Herkes biliyor ki, şu anda bir terör rejimi söz konusudur. Bu terör rejimini, bu özel savaş rejimini artık bilmeyen kalmadı. Bu kadar “faili meçhul” cinayet var. İçte ve dışta her gün bu kadar operasyon yapılıyor. Hatta Demirel, “Yunanlılarla yaptığımız savaştan daha şiddetli bir savaştır”; “1877-78 Rus Savaşı'ndan beri en kapsamlı operasyonlar düzenliyoruz” dedi. İşte bu operasyonların durdurul-

ması gerekiyor. Şimdi kendisi bu operasyonları düzenliyor ve “Biz savaş yapmıyoruz” diyor. Hem sen kendin “1878’den beri en kapsamlı savaşıyoruz” diyorsun, hem de “savaş yok” diyorsun!

– **Peki, genel bir af için ne diyorsunuz?**

– Tabii, bu da onun küçük bir parçasıdır. Yani eğer alan açılmak isteniyorsa, bir genel af, öyle “parlamento kabul eder mi, etmez mi” biçiminde değil de, çok önemli bir siyasi konsensüs aracı olarak derhal gündemleştirilmeli ve zindanlar boşaltılmalıdır. Yine dediğim gibi, işkenceler, bu “faili meçhul” cinayetler ve operasyonlar derhal durdurulmalıdır. Eskiden “PKK bizi vurmaya çalışıyor” diyorlardı. Şimdi biz hiç vurmayacağız, yeter ki üzerimize gelmesinler diyoruz. Zaten ateşkesin bir şartı da budur. Yani üzerimize, halkın üzerine gelmesin. Köyler yıkılmasın, kentler harabeye çevrilmesin. Kısaca özel savaş durdulsun. Bize göre kontrgerilla devrededir ve bu devreden çıkarılsın. Eğer bu koşullar az çok sağlanırsa --yani siz buna beklenti de diyebilirsiniz-- o zaman bu ateşkes yürür, uzar gider. Ama, bu konularda ciddi bir gelişme olmazsa, o zaman bu savaş tırmanır.

– **Peki ben burada bir şey sormak istiyorum; bu sizin söylediğiniz gelişmelerin hiçbirisi olmazsa, ateşkes çağrınız tek taraflı olarak daha ne kadar sürecek?**

– Onun düzenlenmesini de elbette düşünüyoruz. Şunu belirteyim; yani ateşkes, şartsız ve tek taraflı yürümeyecektir. Karşı tarafın operasyonları şiddetlenirse, bizim de karşılık vermemiz şiddetlenecektir. Karşı taraf köyde, şehirde, dağlarda kekklik avlar gibi, geyik avlar gibi peşimize düşerse, tabii kendimizi en aktif bir biçimde savunacağız. Bunun için gerçekten şimdiye kadar eşi görülmemiş bir direnişi de geliştireceğiz. Bunu tartışmak bile abestir. Kurbanlık koyun gibi başımızı uzatamayız. Yani kendimizi Şeyh Saitlerin, Seyit Rızaların durumuna düşürmeyeceğiz. Biz, kendi kimliğimiz için adeta kendimizi yoktan var ederek bugüne geldik. Bunu inkar edemeyiz. Hele bu aşamadan sonra bu mümkün değil. Sanmıyorum

ki, kimse de bizden bunu istesin.

“Ateşkes, güçlenme ve kendine güven politikasının sonucu olarak gündeme gelmiştir”

– **Sayın Başkan, şimdi bazı noktaları çok açıklıkla belirttiniz. Bir defa silahlar nihai olarak nasıl susar? Onun koşullarını çok net, apaçık koydunuz. Bu birinci önemli konu. İkincisi, hem kendi iç kamuoyunuzdan, hem Türkiye’nin diğer kesimlerinden, hem de dış kamuoyundan gelen telkin ya da baskılarla bu ateşkes süresinin şimdilik biraz daha uzatılması yararlıdır diyorsunuz. Bu konuda PKK’nin son derece disiplinli davrandığı kanınsındasınız. Disiplinli davranmakla birlikte diyorsunuz ki, “benim üstüme gelinmesin”, yani işte “operasyonlara devam edilmesin. Böyle olursa bu yumuşama bir süre daha devam eder. Ama üstümüze gelmeye devam edilirse, biz de kurbanlık koyun gibi başımızı uzatamayız. O zaman savaş yeniden tırmanışa geçer.” Yani burada sizin söylediğiniz şu: “PKK olarak ve onun lideri olarak zayıf bir pozisyona geldiğimiz için bu çıkışı yapmadık, kuvvetli pozisyonda olduğumuz için bu ateşkesi başlattık biz. Bu ateşkes bizim zayıflığımıza yorumlanmasın.” Söylediğiniz bu oluyor, değil mi?**

– Gayet tabii, sadece zayıf olmadığımız için değil, hem çok haklı olduğumuz ve hem de biraz güçlü ve yeterli duruma geldiğimiz için biz bu adımı atıyoruz. Bazıları şu değerlendirmeye kendilerini inandırmak istiyorlar: “PKK oldukça güç kaybetti ve oldukça da halktan, uluslararası kamuoyundan tecrit oldu” diyorlar. Ben diyorum, tam tersi geçerlidir. Halktan oldukça büyük destek bulduk ve uluslararası destek de oldukça hızlı gelişmeye başladı. Bu temelde biz bu adımı attık. Yani hem güçlenmemiz yoğun ve hem de haklı olduğumuz gerçeği var. Türkiye halkı da dahil, ezici bir biçimde kabul görmüştür bu. Kaldı ki basındaki anketlere de yansımıştır. Bir terör hareketi olmaktan öteye, çok haklı ve siyasi amaçlı bir hareket olduğumuz vurgulanıyor. Ateşkes bu temelde gittik. Bunun başka türlü yorumlanmasına ve işte “son darbeleri indiririz, birtakım vaat-

lerde de bulunur, dağdan indiririz” denilmesine, ben, Seyit Rıza ve Şeyh Sait çözümü diyorum. “Daha sonra bazılarının kellesini uçururuz, diğerlerini de işbirliğine zorlarız, bu işi böylece hallederiz” anlamındadır. 70 yıllık —ki daha öncesi, Osmanlı dönemi de var—askeri imha ve tenkil yaklaşımıdır bu. Ve bu yaklaşım sorunu çözmedi, kangrene dönüştürdü. Hükümetin halen bu politikayı terk ettiği kanısında değilim. Şimdi biz bu politikanın açıkça kaldırılmasını istiyoruz. Bu politika kaldırılmadıkça zaten Türkiye’nin demokratik siyasi gelişmesinin olamayacağına inananlarız.

Bu politikayı kaldırıyorlar mı? Hükümetin gücü buna yeter mi? Ordu buna açık mı? Yine diğer partiler bu konuda programa sahip olabilirler mi? Bu sorular halen cevapsız. Gördüğümüz kadarıyla hepsi yetersiz ve kapalı bir konumda. Dikkat edilirse, çözümü bizde aramak yerine, demin söylediğim iktidarı ve muhalefetiyle siyasi partilerde ve diğer anayasal kuruluşlarda aramak gerekiyor. Onlar kapalı. Bazı adımların kesin onlar tarafından atılması gerekiyor.

– ***Atılması kesin gerekiyor dediğiniz bazı adımlar nelerdir?***

– Ben onu biraz açmaya çalışmıştım. Ordu, bu konuda kendi durumunu gözden geçirmek zorundadır. Yine parlamento, gerçekten bir karar organı olduğunu kanıtlamak durumundadır. Parlamento neye kadirdir? Orada 150’ye yakın Kürt milletvekili var. Bu milletvekilleri ne kadar Kürttürler? Bunlar ne kadar Kürtlüklerinin bilincindedirler veya bunu ne kadar kabul ediyorlar? Kabul ediyorlarsa, kendi halklarının bazı hakları konusunda en ufak bir karar tasarısı geliştirip sunabiliyorlar mı? Çok açık söyleyeyim; ufak bir milli kıyafet bile giyildiğinde ne hale geldiklerini bunlar biliyorlar. Yani şu an da 1920’lerin bile çok gerisinde bir statü var. Bu statüye parlamentoda en ufak bir itiraz var mı? Hükümet bu konuda herhangi bir öneri geliştiriyor mu? MGK’nin önerilerinden başka herhangi bir öneri var mı? Yine diğer siyasi partiler var, hiçbiri inandırıcı bir öneri getirebiliyor mu? Aslında hepsi kapalı ve her biri diğerinden korkuyor. Biri diyor “o bir adım atsın”, öbürü diyor “o bir adım atsın.” Hepsinin durumu bu ve bunun dışında aralarında bir konsensüs söz konusu değil. Halbuki biz açığız, bunu tekrar vurguluyorum. Yani PKK’yi ne kadar eleştirir-

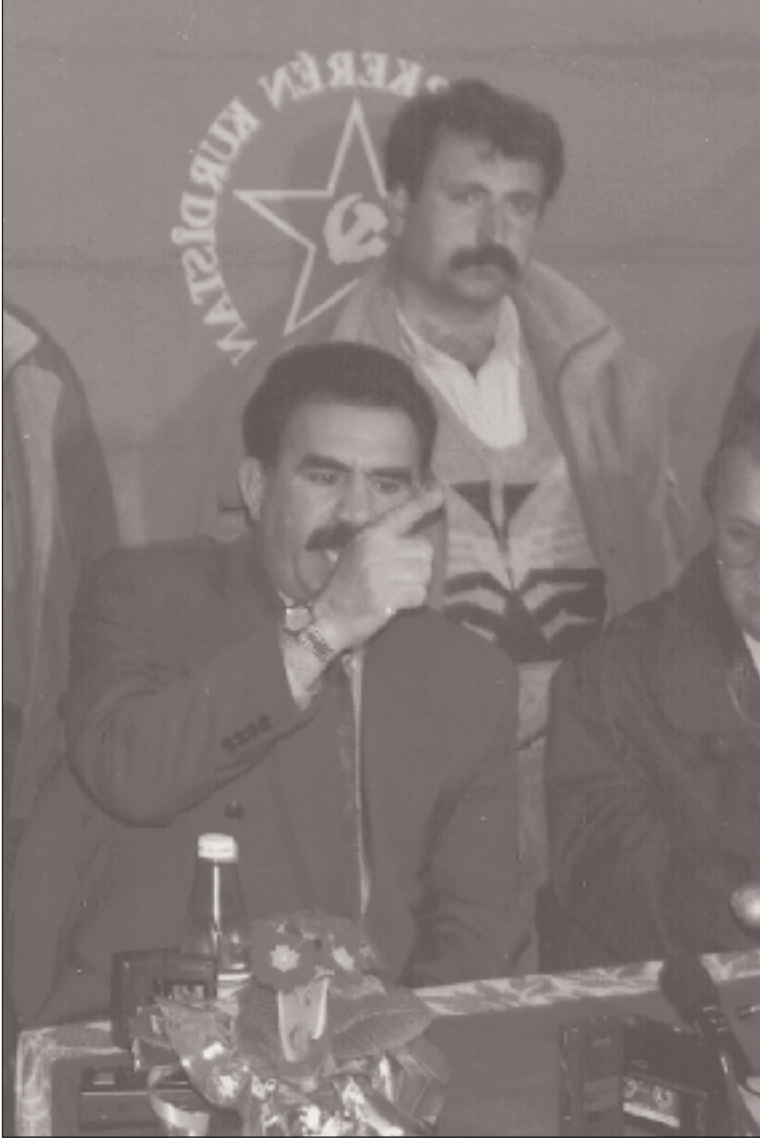
niz eleştirin, ama iddiaları güçlüdür. Kesinlikle çok haklı ve yerinde siyasal amaçlara bağlılık temelinde kendisini yaşatıyor. Ve silahlı gücünün kaynağını da buradan alıyor.

– ***Yani diyorsunuz ki, “biz açığız ve bekliyoruz, öneri geliştiremeyen sizsiniz. Partisiyle, parlamentosuyla, muhalefetiyle, ordusuyla, milli güvenlik kuruluyla bir kafa karışıklığı içindediniz. Ama bak kardeşim, biz bekliyoruz, buyrun getirin.”***

– Ben zaten şunu söylemişim: “İşte Apo şöyle terörist, işte şöyle affetmez bir adam” filan diyorlar. Haydi Apo öyle diyelim de, peki herhangi bir Kürt bulsunlar ve bu Kürdün eline bir öneri paketi versinler. Yani ille güçlü bir Kürt olması şart değil, ille şu kadar silahla gücünü kanıtlamış bir Kürt şart değil, başka birini bulsunlar. Eğer kabul ederlerse, kamuoyuna ve demokrasiye saygıları varsa, bunu seçimler belirlersin. Yani Kürde, “sen ne istiyorsun” diye sorsunlar diyorum. Türkiye’de buna inanan, böyle bir çözüm sahibi olmak isteyen güç var mı? Biraz tutarlı olalım! Yani oldukça demokrasiye inanan ve bu temelde ısrarlı vurgular yapan bir yazar olarak sizlerin şahsında ben demokratik kamuoyuna söylüyorum; sıradan öneriler de dahil, bazı temel konularda öneriler var mı? Hatta muhatap kabul etmek isteyen var mı? Şimdi PKK veya Apo “şöyle tehlikeli, bilmem böyle yabancıların emrinde çalışan birisi” iddialarını ileri sürüyorlar. Bu iddialar şurada kalsın, herhalde Apo demek her şey demek değildir. Sorunun kaynağı ben değilim, bir ulusun varlığıdır, tarihtir. Bu ulusun varlığına yönelik çözümler gerekiyor. Ben bunu biraz seslendiriyorum. Zaten bütün tepkilerin bana yönelik geliştirilmek istenmesidir. Politikasızlar, kör şiddetten başka bir politikaya bel bağlamaları söz konusu değil. Bunu da her gün dolambaçlı yollardan halklara götürerek yutturmaya çalışıyorlar. Bu politika terk edilmedikçe, sadece Kürt kan kaybetmez, Türk de kaybeder. Zaten oldukça kan kaybediyor; bu politika sürdükçe daha fazla kan kaybedecek, güç kaybedecektir.

– ***Yani diyorsunuz ki, “Haydi muhatap olma sorununu falan bırakın, gelin ortaya bir şey atın. Madem bana terörist diyorsunuz, PKK’ye terörist diyorsunuz, madem iddianız bu, o zaman***

“Kabul edilebilir bir çözüm, gerçekten hem eşit, hem özgür iradeli bir çözümdür.”

buyurun, beni muhatap almayın ama, ortaya demokrasi adına bir şey koyun.”

– Gayet tabii. İşte Kürt halkı orta yerde duruyor. Bırak bu Kürt halkını da serbest toplantılar yapsın, serbest örgütlenme yapsın, serbest bir seçim yapsın, değil mi? Ve bazı taleplerine açıklık getirsin, bazı taleplerini ileri sürsün. Siz de bunların üzerine tank, top sürmeyin. Yani bunun da anlaşılmadık yanı var mı? Milyonlarca bir halk yığını var; bırakın bu halk biraz kendini ifade etsin. Hatta mümkünse bir referandum yapılsın. Bu referandum, hemen Türkiye'den ayrılma, parçalanma referandumu olsun demiyorum. Bu referandum, Kürt halkının bazı temel hakları konusunda bir referandum olsun. Hele bakalım Kürt halkı neyi istiyor? Kuşkusuz Kürt halkının bazı temel hakları var ve bunların verilmesi gerekiyor. Bir de bu konuda samimiyet gerekiyor. Geliyorlar, halkı kandırıyorlar; halka karşı en ufak bir saygı yok. “Sizlere şu kadar trilyon yağıdırıyoruz, bilmem size şefkat dağıtıyoruz, bilmem size şu kadar dua ediyoruz” diyorlar. Bunlar demagojidir ve terk edilmesi gerekir. Artık işler bu laflarla idare edilemez.

– ***Şimdi burada ortaya çok ilginç bir tablo çıkıyor. Benim edindiğim izlenime göre şunu diyorsunuz: “Biz güçlüyüz kardeşim, Kürt ulusu temelinde büyük bir desteğimiz var ve bu güçlü pozisyonda bir noktada siyasal çözüme şans vermek istiyoruz. Batı’dan gelen telkinler de böyle, kendi kamuoyumuzdan gelen telkinler de öyle, hatta Türk kamuoyundan gelen telkinler de öyle. Biz bir adım atıyoruz ve üzerimize şiddetle gelmezse daha da devam ettireceğiz. Elbette devam ettirirken de adımlar bekliyoruz.” Şimdi şunu sorayım: Bu devam ettirme süresinin belli bir sınırı olacak mı? Şu ana kadar Türk tarafı sizin üzerinize geldi mi?***

– Tabii geldi. Yaklaşık bir aylık ateşkes süresi boyunca kesinlikle operasyonlarının ardı arkası kesilmedi. Bazı yerlerde çok yoğun, bazı yerlerde biraz hafif oldu. Bugün bile Ağrı’da şiddetli bir bombardımanın olduğunu ben size söylemeliyim. Sanıyorum son gün olduğu için, herhalde Serhad’la başladı, yine Serhad’la bitirmek istiyorlar. Yani bilemiyorum, ne biçim mantıktır bu. İyi niyet gösterisi

olarak bile durabilirdi. Bu duruma fazla bir izah bulamıyorum. İşte böyle; yani hiç durdurmadı ve bir azalma da olmadı. Bazı gözlemciler diyorlar ki, bazı bölgelerde, örneğin Botan'da bir azalma olmuştur. Bana göre bu, Botan'da adım atacak hali kalmadığı için biraz böyledir. Mesela Mardin biraz ovalıktır; burada yoğun tutuklama yapıldı ve bizden 50'ye yakın gerilla vuruldu. Yine diğer bölgelerde, özellikle operasyonların daha rahat yürütülebileceği ovalık alanlarda şiddetli operasyonlar oldu. Mesela Diyarbakır bölgesinde yine çok şiddetliydi, hem de göz açtırmamacasına. Dersim yine Bitlis ve çevrelerinde çok şiddetliydi. Yani gerçekten hiç yavaşlamadı, yavaşladı denilen yerlerde de biraz güçsüz olduğu için böyle oldu.

Acaba bundan sonraki süre içinde bir değişiklik olur mu? Son olarak sayın Talabani'nin bazı görüşmeleri oldu. Yine dolaylı da olsa bazı söz alıp verenler vardır. Bu konuda belki onlar bir şey söyleyebilirler, ben kesin bir şey söyleyemem. Bizim bu iyi niyetli girişimlerimize bundan sonra da kesin aynı sertlikle karşılık verirler diyemem, belki onlar da belli bir sınırlamaya gidebilirler. Zaten bunu biraz denemek gerekiyor. Uluslararası kamuoyu da bunu istiyor; biz baskı geliştireceğiz, fakat işte "biraz daha sabır" diyorlar. Sanırım Türkiye'nin kamuoyu da biraz sabır istiyor. Yani hükümeti ve orduyu biraz sınamak istiyor. Bunun hem baskısını ve hem de uygun olduğunu ben de duyuyorum ve istiyorum. Biz kendi birimlerimize de danıştık, onların da buna benzer düşünceleri var.

Şimdi bunun süresi ne kadar olur ve hangi şartlara bağlıdır? Bunlara ben zaten biraz açıklık getirdim. Pratiğe bakacağız, eğer operasyonlar daha da şiddetli gelişirse, kesinlikle biz de biraz tırmandıracağız. Yok eğer üzerimize geliş sınırlandırılırsa ve özellikle imha amaçlı seferler düzenlenmezse, yine bu "faili meçhul" cinayetler, işkenceler, kitle tutuklamaları, köy boşaltmaları durdurulursa, bizim de öyle savaşı tırmandırma diye özel bir politikamız olamaz. Yani zımnı de olsa bir ateşkes yürürlüktedir biçiminde bir durum ortaya çıkarsa, biz bunu dikkate alacağız. Ateşkesin uzatılmasının sınırı için yine bir şey söylemiyoruz. Çünkü, iyi niyetli yaklaşımımız biraz kötü kullanılmaya çalışılıyor veya karşı taraf bunu bir zaaf olarak değerlendiriyor. Bu açıdan, sınır belirlese de

belirlemesek de fazla bir anlam ifade etmiyor. Yani daha çok pratik gelişmelere bakacağız.

Bu geçen bir aylık süre dahilinde karşı taraftan iyi niyet görmedik. Bundan sonraki süreci bir kez daha gözetleyeceğiz. Ayrıca şunu da belirtelim: Biz, her türlü tedbirimizi almışız ve bize dayatılacak imha operasyonlarına son derece hazırlıklıyız. Yani üzerimize biraz sert gelirse, biz kesinlikle misillemeleri geliştireceğiz. "Biraz daha üzerine gidersek bitiririz" biçiminde yaklaşılsa, biz de meşru savunmamızı yapacağız. Yok eğer devlet, gerçekten bu politikanın sonuca gideceğine pek inanmıyorsa ve gelişmelere söylediğim çerçevede işlerlik kazandırmak istiyorsa, o zaman özel savaşı durdurmalı ve giderek daha etkili siyasal çözüm yollarını pratikte sergilemelidir.

– *Bu çerçevede içinde şunu sormak istiyorum: Ankara ve basında, "Apo niçin böyle bir dönemde ateşkes gitti" deniliyor. Ve bu noktada şöyle bir tahlil yapılıyor: Birincisi, dış destek yoktur; çünkü Batı PKK'yi terörist ilan etmeye başladı. İkincisi, Suriye desteğini çekmeye başladı; çünkü Suriye terörist listesinden kurtulmak istiyor. Yine Moskova bitti, o yüzden de böyle bir derdi var. Ayrıca Türkiye'yle su sorunu var ve bu da bir mesele olarak gündeme geliyor. Üçüncü, Kuzey Irak'ta ya da Güney Kürdistan'daki durumdur. Burada yeni bir fırsat var; işte Talabani, Barzani, Amerikası, İngilteresi, ortak bir şey istiyor ve bu durum PKK'nin işini zorlaştırıyor. Dördüncüsü, son operasyonlarla birlikte içte bir darbe yedi ve Kürt insanı da icabında artık bezdi. İşte bütün bu faktörler bir araya geldi, PKK'yi sıkıştırdı ve onu bu ateşkes noktasına getirdi. Ateşkesle birlikte de siyasi mücadeleye giriyor ve başka bir yol da kalmadı. Şimdi bu bir yorum tarzı. Aslında siz, şu ana kadar yaptığınız tahlillerle buna cevap verdiniz. Fakat bu bayağı geçerli ve bazı gelişmelerle de inandırıcılığı olan bir husus ve bundan dolayı da gelinen nokta küçümsenmiyor. Yani şu anlamda küçümsenmiyor; söylemek istediğim şu: Kimse demiyor ki, ateşkes kötü bir şey oldu. Hayır, tam tersine ateşkes olayı her şeyiyle olumlu karşılandı. Ama bunu böyle algılama, böyle bir yaklaşıma ve izah tarzına bağlama*

eğilimi de güçlü. Bu konuda mesela Suriye'nin tavrı, mesela Batı kamuoyunda terörist damgası yemeye başlaması, bunlar ister istemez belirli faktörler olmuş olabilir. Yani yeniden gelip bu soruyu yöneltiyorum. Çünkü ağırlıklı bir kesim bu bakış açısını taşıyor. Sizin, bu konuda ayrıca söylemek istediğiniz bir şey var mı? Yani aslında başlangıçta bunun cevabını aldık, ama daha farklı bir şey var mı?

– Anlaşıyor. Yüzeysel bir yaklaşımdır. Ya kamuoyunu kaybetmemek için halen bu yorumları geliştiriyorlar, ya da sağlıklı olmayan raporlara dayanarak bunu söylüyorlar. Ben tersini iddia ediyorum. Suriye'nin desteğinde, tabii destek diye tabir ettiğiniz şeyler artık neyse onlarda, ben, bir eksilmenin değil, artmanın daha ağırlıklı olduğunu söyleyebilirim. Ama bunu belirtirken de, “Suriye eskiden bizi çok destekliyordu şimdi az destekliyor veya eskiden az destekliyordu şimdi çok destekliyor” biçiminde bir değerlendirme geliştirmiyorum. Konumu itibarıyla, mücadelemiz içindeki rolü itibarıyla Suriye'nin şimdiki pozisyonu, daha da kalıcı ve güçlendirici niteliktedir. Batı için de aynı şeyi söylüyorum. Batı'nın şimdiye kadar yürüttüğü politika bizi zorlayan nitelikteydi, bundan sonra daha da temelli, sürekli ve güçlendirici bir düzeye gelmiştir diyorum. Bunun kanıtları çoktur. Biz, bu Batılı hükümetlerin yıllardır aleyhimize geliştirilen politikalarını karşıladık. Ve en büyük maddi katkıya ve kitle potansiyeline geçen yılda ulaştık. Bu durum, bu denli yoğun tedbire rağmen gelişmedi mi? Bunu herkes bilmiyor mu? Elbette biliyor. Şimdi de ben söylüyorum ki, bütün devlet kapıları, hükümet kapıları diyaloga açılmıştır. Zaten kitlemiz şu anda buna açıktır. İşte söyleyeyim yani, Finlandiya Başbakanı görüştü, Hollanda Dışişleri Bakanı görüştü, Belçika görüşüyor, İngiliz parlamentosundan görüşüyorlar, Amerika'ya gidiliyor. Yani irili ufaklı birçok Avrupa devletinden, bakan olsun, milletvekili olsun, partiler olsun, her düzeyde görüşme talepleri yoğunur.

Şimdi bütün bunlar ne anlama gelir? PKK'nin, eskisi gibi bir terörist örgüt olarak değil de, bir siyasal muhatap olarak geliştiğini gösterir. Kendi kitlemiz de Avrupa'da artmıştır, şu anda ikiye katlanmıştır. Bunlar ortadayken, peki ben buna nasıl PKK zayıfladı di-

yebilirim? Bu, İran için de geçerlidir. Yine Kafkasya'daki son gelişmeler özellikle bizi daha da güçlendirecek niteliktedir. Bütün Kafkasya ülkeleriyle ilişkilerimiz vardır; Azerbaycan'da, Ermenistan'da, Gürcistan'da biz politika yapabiliyoruz. Yani bu belirttiğiniz hususlar bence tersi biçimde yorumlanabilir. Yani PKK'nin güç kazanmaya başladığı ve ateşkesin, buna dayandırılacak cesaretle ileri sürüldüğü biçiminde yorumlayabilirsiniz.

– ***Yani ateşkes gelişmesinin kaynağında bir askeri güçsüzlük yok diyorsunuz.***

– Güçsüzlük değil, güçlenme var ve içte de böyledir. Kürt halkının desteği zirveye çıkmıştır. Bu gerçek ortadadır. Terör politikası, kitleyi korkutma politikası PKK'yi güçlendirdi mi, zayıflattı mı? Kamuoyunun yorumlarına bakın, hareketlere bakın, ezici bir biçimde destek gördüğümüz açıktır. İsterseniz seçim yapalım. Demek istediğim, içte de güç kazanma söz konusudur. Güney'deki ilişkilere bakalım. Talabani şu anda karşınızda, istediğinizi sorun. Hangi statüde bizimle ilişki arayışı içindedirler? Bizim güçlerimiz Güney'de nasıldır? Güney'de eskisinden zayıf mıyız, güçlü müyüz? Sorar öğrenirsiniz. Ben iddia ediyorum ki, hem siyasi ve hem de askeri olarak daha da güçlüyüz. Türkiye kamuoyundaki kabulümüz de eskisinden daha güçlüdür. En çok vurgu yapılan, “gerilla darbe yedi” oluyor. Ben size onbin gerillanın dökmünü yaptım. Hangi bölgede ne kadar gerillanın olduğunu söyledim. Şimdilik günlük katılım 50'dir, çok kısa bir süre sonra bu katılım yüzü bulabilir. Bu, çığ gibi bir büyümedir. İsterseniz gidip saymaya çalışın; eğer söylediklerim doğru değilse o zaman eleştiriniz haklılık taşıyabilir. Ben size cephelerin ismini tek tek verdim; Botan, Garzan, Amed, Dersim, Serhad, Mardin. İsterseniz bir gazeteciye gönderelim ve bizzat birlikleri de görsün. Dağlar önemli oranda bizim denetimimizdedir. Bu da, hiçbir dönemle kıyaslanmayacak kadar güçlendiğimizi gösterir. Ateşkes, işte hem halkın bize bağlılığı, hem de gerillanın gelişmesindeki güçlenmeye bağlı olarak, yani kendine güven politikasının bir sonucu olarak gündeme gelmiştir. Demek istediğim, gerek hükümet olsun, gerek ona yön veren çeşitli çevreler olsun, bence gerçekleş-

ri ya yanlış raporlara dayandırarak yorumluyorlar, ya da bunu kasıtlı yapıyorlar.

“Karşı tarafın mevcut tutumu sürdükçe şiddet daha da tırmanır”

– Burada şimdi şu ortaya çıkıyor; “biz kendimize güvendiğimiz için, güçlendiğimiz için ateş kesiyoruz, tecrit olduğumuz için değil” diyorsunuz. “Dışta da desteklerimiz arttı, içte de ezici bir biçimde ve çığ gibi büyüyor” diyorsunuz. “İşte bu noktada biz, politik mücadeleye bir şans tanımak ve bu tenkil politikasını da durdurmak için, demokrasiye ulaşabilir miyiz diye bir şey ortaya attık” diyorsunuz. Ayrıca şunu da söylediniz: “Bir ay içinde durum iyi değildi ve üzerimize gelmeye devam ettiler. Bazı bölgelerde o kadar şiddetli olmadı ama, bazı yörelerde de şiddetliydi.” Birinci dönemde, yani ilk bir aylık sürede o kadar iyi gitmedi.

– İyi gitmemek yalnız özel savaş birlikleri açısından söylenebilir. Fakat kamuoyunun meseleye sahip çıkması olumludur. Kamuoyunda oldukça kabul gören bir yaklaşım söz konusudur. Uluslararası alanda tepkiler çok olumlu, yine Güney’deki tepkiler çok olumludur. Bunun yanında, Türkiye demokratik çevreleri içindeki tepkiler çok olumludur. Fakat, bütün bunlara cevap vermeyen özel savaş birlikleridir. Artık bunları da olumlu hale getirmek, demin söyledikleri çevrelerin etki gücüne bağlıdır.

– **Yani hükümet buna el atar.**

– Evet, hükümet buna el atar, bizzat ordu kendisini sınırlar, yani o da artık onlara bağlıdır. Yani “hiç beklentilerimiz olmadı, hiç lehte gelişmeler olmadı” diyemeyiz, ama “çok önemli gelişmeler oldu” diye söyleyebilirim. Bu gelişmeler belki özel savaşın kendi içinde sınırlandırılmasına da yol açar. Aslında bunu da biraz bekliyorum. Ama bu gerçekleşmezse dahi, aldığımız tedbirler onu sınırlandırır; ben, şunu da size açıklıkla söyleyeyim: Almış olduğumuz tedbirler özel savaşı kesinlikle sınırlandıracaktır ve bizi değişik bir gelişmeye götürecektir.

– **Şimdi burada görebildiğim, sizde de yeni bir dil var. Yeni bir**

dilden kastım şu: Geçmişte çok daha sert, çok daha kıyıcı bir üslup kullanırken, burada daha serinkanlı bir üslup dikkatimi çekiyor. Ve burada şunu görüyorum: “Biz kendi gücümüzün farkındayız, özgüvenimiz vardır, tamdır. O yüzden de geldik böyle bir noktada ateşkes ilan ettik. Ateşkes bir süre daha uzayacak, buna şu anda herhangi bir sınırlama koymuyoruz. Bu konuda özellikle Türk tarafının askeri alandaki adımlarının nasıl gelişeceğine bakacağız. Eğer fazla iyi niyet görülmezse, imha politikası ve baskılı tutum devam ederse, ona göre biz de tedbirimizi alır, yürürüz” diyorsunuz. Fakat burada, “Biz sabırlı olacağız” deyişiniz dikkati çekiyor. Yani ben bunu hissediyorum. Siz şunu diyorsunuz: “Türk kamuoyunda olsun, uluslararası kamuoyunda olsun, Kürt kamuoyunda olsun, hepsinde bu ateşkes olumlu algılandı ve herkes bundan bir şeyler beklemeye başladı. Yani özel savaş ağını bir kenara koyarsak, bir olumlu hava söz konusu. Bu olumlu havaya göre biz de biraz daha sabırlı, biraz daha bu işi zamana terk edip beklemek istiyoruz.” Yani böyle sabıra dönük bir iyi niyet havası var sizde de. Bu yoruma ne diyorsunuz? Çok mu zorluyorum, yoksa bu tavır söz konusu mu?

– Bu tavrın geliştirilmesinde şüphesiz demokratik kamuoyuna cevap vermek ve ortalıktaki bir yığın demagojiyi ve gerçek dışı durumu aydınlığa kavuşturmak etkilidir. Bunun için sabır ve tahammül gücünü gösteriyoruz. Bu sabır, meselenin sahipleri meseleye sahip çıksın anlayışına da bağlıdır. Şunu da söyleyeyim; biz, sadece kendimiz için, Kürtler için politika yapmıyoruz. Kürt sorununun çözümü, en az Kürtler kadar Türklerin de bir meselesi olarak görülmesi ve onların da katkısını sağlayabilmelidir. Bunlar benim açımdan tartışılmaz gerçeklerdir. Benim tüm yaptığım, bu gerçeklerin biraz sözcüsü olabilmektir. Bunu da yeterince yaptığıma inanıyorum. Bunun için sabır gerekirse sabır, bunun için silah gerekirse aniden silaha sarılma; ben bunların hepsini denemişim.

Şu noktaya da açıklık getirmek gerekir. Karşı taraf sadece özel savaşta ısrarlı olmakla kalmıyor, aynı zamanda hiçbir öneri de geliştirmiyor. Dediğim gibi bu, Türkiye halkının maddi ve manevi kaybına yol açıyor, Kürt halkının ise daha fazla kaybetmesine götü-

rüyor. Bu politikanın çok çözümsüz, tıkanmış olduğu tartışılmazdır. Bizim mevcut adımımız karşısında sadece özel savaşın durdurulması değil, bizim önerilerimiz karşısında da karşı tarafın biraz önerilerinin geliştirilmesi gereği açıktır. Özel savaş durdu ama, hiç öneri yok; bu işe yaramaz. Sorun, ancak öneri, politika ve hatta yasalar geliştirmekle çözümlenir diyorum. Bu, çok önemli! Madem sorun var, madem ciddi, madem Türkiye'nin temel meselesi; o halde bu meseleye ilişkin önerilerinizi getirin. Şimdi hükümetin kendini taktırdığı konum şu: Hem bu meseleyi kabul ediyorum diyor, hem de “benim meseleyi çözüm yolum askeri başarıyı tam sağlamaktır” diyor. İşte böylesine bir çıkmaz var diyorum.

Gerçekten laf düzeyinde mesele biraz kabul ediliyor; fakat dikkat edin, sinsi bir biçimde özel savaş da tırmandırılıyor. Bu, sorunun inkarıdır veya tenkil yöntemiyle çözümdür. Biz bunu durdurabilecek miyiz? Bu konuda kamuoyuna yönelik yanlış yaklaşımlar sergileniyor. Şimdiye kadar “işte PKK fırsat vermiyor, terör fırsat vermiyor” diyorlardı. Şimdi al sana, hiç terör yok, ama PKK'nin geliştirdiği doğru öneriler var; sen bu önerilere ne diyorsun? Bırakalım PKK'yi, bir yığın başka grubun, çevrenin talepleri var; sen onlara ne diyorsun? Senin önerilerin nedir? Bu konuda da, “Ee dur hele, PKK'yi ezelim, imha edelim, ondan sonra biz düşünürüz” deniliyor. Kürtler tarihlerinde bunu birçok defa görmüşlerdir ve ne kadar kandırıldıklarını da biliyorlar. Dolayısıyla mevcut yaklaşımlar inandırıcı değildir. Sen, onların kolunu kanadını kırdıktan sonra, onların sözcülerini acımasız bir biçimde ezdikten sonra, acaba ne kadar iyi niyetli ve merhametli olduğunu söyleyip de çözüme gideceksin? Tarihi ve siyasi gerçekler bu konuda kanıt sunmuyor diyorum. Doğrusu son dönemlerde bizim biraz vurgu yaptığımız husustur; yani şiddeti karşılıklı durduralım, makul önerileri birlikte geliştirelim, diyaloglara girmekten çekinmeyelim.

Gerçekten bu işleri –işte bugün bir Yugoslavya'da olduğu gibi, hatta bir Kafkasya'da olduğu gibi– vahşi biçimlere dönüştürmeden, daha uygarca halledelim. Yani kendileri bize öneri getirsin; belki benim söylediklerim fazla anlam ifade etmez, o zaman

kendileri benden bir talepte bulunsunlar; yeter ki bana, “Dağdan in, teslim ol, biz daha sonra senin hakkında iyi düşünürüz” demesinler. Eğer böyle demeye devam ederlerse, gerçekten ben buna inanabilir miyim? Siz söyleyin, Türkiye halkı söylesin; ben her şeyi bıraksam ve dağdan insem, o zaman beni lime lime etmez misiniz? Bana hanginiz güvence vereceksiniz? Yani biraz makul düşünelim, bana güvence verin, dağdan ineyim. “Osmanlı sözü verdik, bizim sözüme güvenilmiyor” diyorlar. Ama ben nasıl senin sözüne güveneyim? Bu konuda sağlam güvence gerekiyor, bir garanti istiyoruz biz. Yani gereken güvenceyi verin, yarın politika yapmaya gelelim. Bunun biçimlerini belirleyin, makul olsun, bu işi böylece halledelim.

Şimdi bu da mı bir taktiktir, bu da mı Apo'nun gayrı ciddi olduğunu gösterir? Yani bu konuda karşı taraf gerçekten önerisizdir. Sorunun adını koymuyor, adını koysa inanmıyor, insana da gereklerini yerine getirmekten acizdir. İşte bu tutum sürdürüldüğü de bu sorun kangrenleşir ve bu şiddet de tırmanır. Dediğim gibi, Türkiye zayıfladıkça zayıflar, güç kaybettikçe eder. Kürtler belki çok daha zorlanır ama, bu savaşta gelişir ve ileride bu söylediğim çerçevede bir çözümü tekrar dayatır. Biz istiyoruz ki, çok ileri bir tarihte değil, çok kan döküldükten ve acı çekildikten sonra değil, önce ve şimdi olsun bu. Kaldı ki, bence biraz demokratik önderlikler, biraz siyasete inananlar bunu böyle düşünür ve fazla kan ve acı olmadan sorunların çözümünü sağlarlar. Önderlerin görevi budur. Ancak demagoglar, günlük çıkara bakmış olanlar, bilmem kendi basit hükümetlerini ve partilerini kurtarmak isteyenler, halkların fazla kan dökmesine ve acı çekmesine yol açarlar.

“Silahlarla tam sonuç almak iki taraf için de zordur”

– Şimdi çok net bir konu var. Burada diyorsunuz ki, mevcut durum karşı tarafın önem vermemesinden, politikasızlığından kaynaklanıyor. Şiddet sürerse daha çok acı çekilir ve kan dökü-

lür; fakat yeniden aynı noktaya biz geliriz. Eğer önderlik varsa, gerçek bir önderlik varsa, bu önderlik halkların, ulusların acı çekmesini önler. Önemli olan da budur. Ama burada size bir şey sorayım: Şimdi siz bir ateşkes yaptınız ve çok şaşırtıcı bir çıkış oldu bu. Ancak şöyle de deniliyor: Bu iş kendi kafasından mı çıkıyor, yoksa bu büyük senaryo Londra'da mı, Bonn'da mı, Washington'da mı yazıldı? Onun arkasında kim var? İster istemez bunlar düşünölmeye başlandı. Fakat siz bu teklifi yaptınız; ateşkesi attınız ortaya ve "Buyrun" dediniz. Yani siz, "Kardeşim, bugüne kadar hep, ben önce terörü halledeyim, sonra demokrasinin gereğini yaparım dedin; artık terör yok, gel şimdi yap" diyorsunuz. Şimdi siz bu açıklamayı yaptıktan sonra, bir yerde sizin için de bir değişim söz konusu oldu. Yani böyle bir ateşkes teklifiyle birlikte yeni bir dönemeç, viraj alındı. Burada aslında Apo da, PKK de artık eski Apo, eski PKK sayılmazlar; bu bir değişimdir. Şimdi siz, bundan sonra, hiçbir şey olmamış gibi yeniden silahı patlatmaya başlayabilir misiniz? Hiçbir değişim olmamış gibi eski politikayı aynen uygulayabilir misiniz? Yani ben tezli düşünmeye çalıştım.

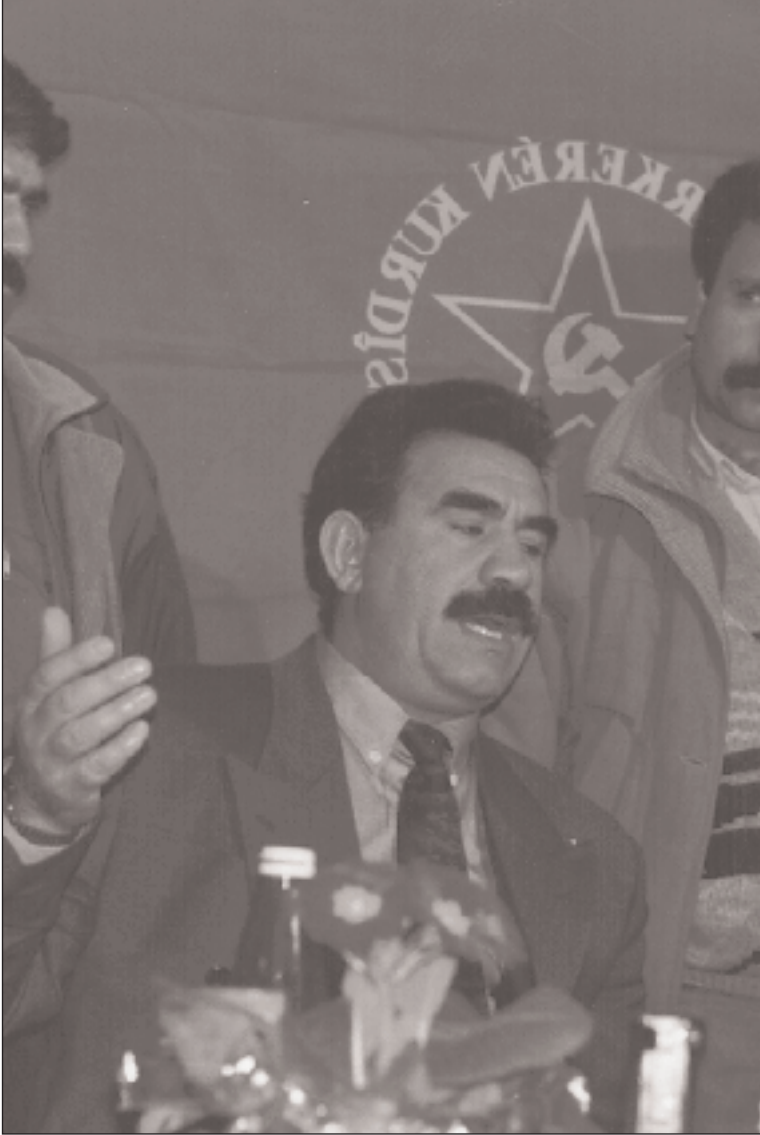
– Anladım. Her şeyden önce, şunu belirteyim: Türkiye'de komolo teorileri hayli gelişkindir. Gerçekten bütün samimiyetimle şunu söyleyeyim ki, hiçbir ciddi merkezin bu konuda rolü yok. Bunun hikayesini size anlatayım. Bu ateşkes nasıl aklıma geldi, biliyor musunuz? Basın toplantısına gitmeden önce, şöyle sağa baktım düşündüm, sola baktım düşündüm ve bu süreçte bu kelime ağzımdan çıktı. Ve bu kelime gerçekten çok büyük gelişmelere yol açtı. Şimdi bunu söylerken, tabii ben, gerçekten uluslararası kamuoyunun etkisini de gözardı etmiyorum, yine bizdeki gelişmelerin etkisini gözardı etmiyorum. Nitekim beyin bu etkiler altında düşünür. Fakat komplo teorileriyle bir ilişkisi yoktur. Bazıları, "böyle konuş" diye beni zorlamadı. Bu konuda fazla bir telkin bile kesinlikle söz konusu değildir. Yani nasıl bir çıkış yapalım arayışı içindeyken böyle bir yöntem aklımıza geldi. Kesinlikle bunun hikayesi böyledir. Komplo teorilerinin geçersiz olduğunu söylemek için bunu vurguluyorum. Ama hiç mi bir değişiklik yok? Gerçekten değişiklik vardır. Emi-

nim ki, bu son bir-iki aylık süreç, Türkiye'de de artık bazı gelişmelerin dönölmez bir noktaya geldiğini gösterir. PKK'de de bir gelişmenin dönölmez bir noktaya geldiğini gösterir.

– *Neydi o nokta?*

– Şunu hemen belirteyim; gelinen nokta, sizin sandığınız gibi, PKK hiç silaha başvurmaz biçiminde değildir. Bu koşullar sürdükçe PKK silahı bırakmaz ve sınıksız tutar. Fakat politikaya da en az bunun kadar ağırlık verir. Değişikliği burada görmek gerekiyor. Yani silah da politika içindir. Başlarken de bunu vurgulamıştım. Biraz politika yapma şansı olduğuna göre, niye ille de her şey yalnız ve yalnız silahla mümkündür diyelim. Ben bunun anlamsız olduğunu söylüyorum. Niye politik seçeneği daha fazla devreye sokmayalım? İşte değişiklik burada. Daha fazla politika yapılacaktır, daha fazla yasal sınırlar zorlanacaktır, daha fazla uzlaşma ve ittifaklar geliştirilecektir, yine diplomasi ve diyaloglar geliştirilecektir. Değişiklik buradadır. Ama silahlar da yerli yerinde duruyor. Gerektiği zaman bu silahlar çok daha akıllıca ve yerinde kullanılacaktır. Eskisi gibi intiharvari kullanılmayacaktır. Bir şey daha belirteyim; bizim, bu Anadolu askerlerini "baskın yapalım da vuralım" gibi bir yaklaşımımız olmayacaktır. Yani üzerimize ısrarla gelmezse biz bu askerleri vurmayız, özel baskınlar düzenleyerek imha etmeyi düşünmeyiz. Bizim bir imha politikamız yoktur, savunma politikamız vardır.

Eğer bütün bunlara değişiklik diyorsanız, ben de diyorum ki, böylesine kapsamlı ve önemli bir durum vardır. Değişiklikten ziyade, ben buna kapsamlı gelişmeler diyorum. Hatta oldukça da ciddiye alınması gereken gelişmelerdir. Ben küçümsemiyorum ve "vay niye kesin bir askeri zafer sağlayamadım" diye de üzülüyorum. Belki Türkiye'de bazı çevreler, "niye bitiremedik" diye üzülüyordur. Bence, silahlarla tam sonuç alınamadı diye hiçbir tarafın üzülmemesi gerekir. Ve bu silahlarla tam sonuç almak, bizim için zor olduğu kadar karşı taraf için de zordur. Benim şöyle bir değerlendirmem vardı: Silahlı mücadele belli bir dengeye ulaştığında siyasal çözüm yolları imkan dahiline girer. Ben, Türkiye'de bir tarafın diğer tarafa tam askeri üstünlük sağlayacağını

“Bu savaşın içinde Anadolulu çocukları görmek, hele hiç vurmak istemiyoruz.”

sanmıyorum ve buna fazla inanmıyorum. Bu, bizim için de geçerlidir. Fakat belli bir dengeye gelebileceğimize ve bu denge durumunda siyasi çözüme gidebileceğimize inanıyorum ve bu inancımı da halen koruyorum.

– ***Meseleyi çok çok açık biçimde koyuyorsunuz. Onun için teşekkür ederim. Yani çok net söylüyorsunuz. Burada not ettiğim bir-iki nokta var. Siz şunu dediniz: “Hiç kuşkusuz silah politika içindir ve politikayı sürdürmek silahla olur. Bir noktada bir denge kurulur ve politikaya daha çok ağırlık verilir.” Yani buradan çıkan şu: “Bir elimizde yine silah olacak ve biz, aynı zamanda siyasal platforma da daha çok kayacağız, diplomatik platforma da daha çok kayacağız, ittifaklara da kayacağız ve bu arada eğer üzerimize gelirse silahlı taktiklerimizle de karşılık vereceğiz. Bunu şiddetle yapacağız ama, biz Anadolu askerlerini öldürmek istemeyiz.” Burada dikkatimi çeken husus şu: Diplomasiye önem vermek, ittifaklara önem vermek ve silahı elinde tutarken politika yapmak. Burada şu üç noktayı biraz açabilir misiniz? Bir defa diplomasiden kastınız, ikincisi ittifaklardan kastınız, üçüncüsü silahı elde tutarken politika yapmaktan kastınız nedir? Bu üç noktayı biraz açar mısınız?***

– Diplomasi, belli bir güçlenmeden sonra anlam ifade eder. Kürt hareketinde şimdiye kadarki diplomasi, çoğunlukla işbirlikçilikle sonuçlanan ve fazla yararı olmayan bir yöntem olarak işlev görmüştür. Yani fazla itibarlı ve sonuç alıcı değildir diyorum. Ama mücadelenin özgüce dayalı olarak bu hale gelmesinden sonra diplomasi etkili bir yöntem olarak işlev görebilir. Ben artık o güne gelindiğinin ve koşulların da oldukça olgunlaştığının farkındayım. Bu anlamda diplomasi silahı iş yapabilir. Uluslararası kamuoyu zaten yüksek bir ilgi dahilinde bakıyor ve birçok çevre yoğun ilişki arayışı içindedir. Demek ki bunun zamanı gelmiştir. Bu, Kürt hareketinin de çok önemli bir ihtiyacının giderilmesi olur.

Diplomasinin de bağlı olduğu bir ittifak politikası vardır. Yani Kürtler birleşemiyorlardı ve onun için de bu diplomasi silahı fazla işlemedi denilebilir. Bu konuda da ben açıkça belirttim ki, bu ihtiyaç da giderilmiştir. Yani ittifak politikası büyük bir hızla sonu-

ca doğru gitmektedir. Çeşitli ilişkileri olan gruplar şimdi birleştiklerinde ortak bir politika belirlerler ve bu da diplomasinin şansını artırır. Şimdi bu noktaya da gelinmiştir. Unutmayalım ki, ittifaklar da PKK'nin atılımına bağlı olarak gelişti. Bu konuda Kürt halkının isteği kesindir, tabanda halk birleşti ve tercihini de yaptı. Dolayısıyla diğer grup veya partilerin de, eğer tamamen silinmek istemiyorlarsa, halkın istemleri doğrultusunda bir birliğe, bir ittifaka gelecekleri açıktı. Yine bu konuda PKK de biraz olgunlaştı. Diğerleri şimdiye kadar PKK'den çekiniyorlardı. Bu çekinmenin yersiz olduğunu gösterdik. Oldukça demokratik bir çerçevede ittifaklara bağlı olduğumuzu anladılar ve inandılar. Bu açıdan sanıyorum bir cephesel birliğe gidebilecekler. Cephesel birlik hem tabanda ve hem de örgütsel düzeyde epeyce ilerlemişti; şimdi buna yeni güçlerin de katılmasıyla daha da geliştirilecektir diye düşünüyorum.

Dediğim gibi, silahlı mücadele de, sorunlar tam çözümleninceye kadar varlığını etkin olarak koruyacaktır. Ama siyasete de yol açılmıştır. Siyaset derken, işte diploması de bunun bir parçası, ittifaklar da bunun bir parçasıdır. Ve belki partiler de daha rahatlıkla kurulabilir. Yani legal siyaset yapma imkanı da bence biraz gelişebilir. Böylece gerçekçi bir değerlendirme içinde olduğumuza inanıyorum. Fakat şunu da söyleyeyim; bunlar henüz yeni yeni ortaya çıkan gelişmelerdir. Ama buna rağmen, yeni bir sürecin başladığını da gösterir. Süreç henüz tam gelişmiş olmaktan uzaktır. Türkiye'de militarizm vardır ve bu gelişmeleri tersyüz edebilir, henüz çıkış halindeki bu gelişmeleri ezebilir. Dolayısıyla silahlı savaşım koşulları geçerliliğini koruyor. Ama bu bizim tercihimiz değildir, karşı tarafın bir dayatmasıdır.

Kısaca, gelişmeler karmaşıktır; kesin ya şöyle olur, ya böyle olur diyemiyorum. Yani ya kesin savaşın tırmandırılması biçiminde gelişir veya barışçıl-siyasal yöntem tümüyle gelişir diyemiyorum. İkisi de ağırlığını koruyor. Hiç şüphesiz tercihimiz barışçıl, demokratik, siyasal mücadele yönteminin esas alınmasıdır. Silahlara, şiddete, kan dökmeye daha az yer verilmelidir. Bunu gerçekten şiddetle istiyoruz ve bu konuda gerçekçiyiz diyorum. Sağlam güvenceler gelişmedikçe, bu konuda kapsamlı görüşmelerle bir konsensüs sağlan-

madıkça, bu işler biraz böyle devam eder. Tekrar gerçekçi olalım diyorum, yoksa kötü çözüme gider. İşleri iyi halletmeye soyunalım ve bunu fazla da ertelemeyelim. Erteletme halkların aleyhinedir, demokratik güçlerin aleyhinedir ve hiçbir Türkün bunda yararı da yoktur. Dediğim gibi, işte "iktidarımı ne kadar sürdürürüm, rütbemi ne kadar korurum" diyen kişiler belki yarar görebilir, ama halklar, demokratik güçler, onların uzun vadeli çıkarları bu yaklaşımdan yarar görmez. Benim için bu nettir diyorum.

"Yakında bir cephesel birlik toplantısı gerçekleşir"

– Peki bu ittifak olayında durum nasıl? İttifak olayında az önce şunu söylediniz: "Taban birleşti, PKK güçlüdür, PKK Kürt halkının, temsilcisidir. Eğer bir yerde silinmek istemiyorlarsa onların da buraya katılması lazım. Biz de, PKK de bir yerde olgunlaşmıştır. Bu halde bir çatı altında bir araya gelebiliriz." Bu yönlü olumlu adımlar var mı? Yani mesela sizin bir "Şam Deklarasyonu" diye söyleyebileceğimiz Burkan'la birlikte ya da onun örgütleriyle birlikte uyguladığınız bir oluşum, ayrıca bütün Kürt örgüt temsilcilerini bir araya getirecek bir zirve filan var mı, söz konusu mu?

– Var. O deklarasyon temelinde görüşmeler yapılıyor. Birkaç örgütle daha ortak çalışma protokolleri geliştirildi. Yakında da bir cephesel birlik toplantısı gerçekleşir.

– Öyle bir tarih var mı?

– Önümüzdeki haftalarda gerçekleşir ve sanıyorum ittifak, yeni bir program ve adla kendisini politik sahneye çıkarır. Böylesine bir gelişme sonuca gidebilir. Kürtlerde ilk defa böyle hem koşulların olumlu hale gelmesi ve epey dayatmasıyla ve hem de gerçekten buna gelinmezse artık politika yapma işlevinin tümünden yitirileceğinin bilinmesi nedeniyle bu sefer gerçekleşebilir diye düşünülüyor.

– Peki bu yazılıp çizilen şey de bu konuda bir nokta var. Deniliyor ki, "bu bir tür FKÖ tipi bir cephesel birlik olacak."

– Pek FKÖ gibi olmaz. Çünkü Kürdistan çok parçalı. Kürdistan geneli için bir kongre düşünülüyor. Bu konuda halen öneriler geliştirili-

yor. Bu ayrıdır, Kuzey Kürdistan diye tabir ettiğimiz alan için cephe birliği ayrıdır. Kuzey için düşünülen biraz FKÖ'ye benzer tabii. Çeşitli örgütler içinde olacak, biraz gevşek bir örgütlenme olacak; hem silahlı mücadeleye açık, hem de politik mücadeleye daha fazla ağırlık veren ve herkesin ortak taleplerini sentezleyen bir programa kavuşacaktır. Yine bir taktik ifade birliğine ulaşılmaya çalışılacaktır. Böyle çok güçlü olmasa da, sanıyorum artık bunun yolu açılmıştır ve gelişir.

– ***Yani burada özellikle Kuzey Kürdistan bölgesini tümüyle temsil eden ve Türkiye genelinde belli bir legal siyasal faaliyete soyunacak mı?***

– Evet, bunu da içerir. Yani sadece illegal değil, yasal bir çalışması da olacaktır. Sanıyorum HEP ister kapatılsın ister kapatılmasın, bu adla veya başka bir adla yasal bir oluşum da devrededir. Daha geniş çerçeveli bir oluşum olacaktır, çeşitli sesleri ve eğilimleri bünyesinde barındıracaktır. Mesela, PKK de, başka illegal örgütler de destekleyebilir; yine reformist olur, devrimci olur, büyük grup olur, küçük grup olur, hatta liberal olur, sosyalist olur, böyle çeşitli güçlerin bir cephe partisi biçiminde ortaya çıkabilir. Sanıyorum bunun da gerçekleşme olanakları ve koşulları oldukça uygundur. Tabii böyle bir amaç da vardır.

– ***Çeşitli güçlerin legal planda kendini ifade edebileceği bir oluşum.***

– Evet, legal ifadesi diyebileceğimiz bir oluşum gerçekleşebilir.

– ***Şimdi burada dediğiniz ifadeye bakınca, tabii diplomasiyi de önemseyecek. Burada silahlı mücadelenin daha niteliklendirilmesi ve biraz daha geri plana çekilmesi söz konusu gibi gözüküyor. Çünkü, diplomasının o desteğini sağlamak için, diplomasi silahını kullanabilmek için özellikle terörist denilen damganın bir anlamda silinmesi gerekiyor. Yani Batı'da ya da dünyada diplomatik muhatap alınmak ve diplomasi silahını kullanabilmek için, bu anlamda silahlı birtakım taktiklere son verilmesi gerekiyor. Başka türlü bu diplomasi silahını kullanmak çok güç olur. Aslında FKÖ de diplomasi silahını kullanmaya başladığı vakit silahı elinden bırakmadı ama, siyasi mücadeleyi daha ön plana aldı. Şimdi burada da aynı çizgi mi belirginleşiyor?***

– Biraz benzemekle birlikte, aynılaştırılmaz diye düşünüyorum.

Diplomasinin silahlı mücadeleye hiç dayandırılmayacağı iddia edilemeyeceği gibi, diplomasi yalnız legal siyasal oluşumlara dayalı olarak geliştirilir de denilemez. Fakat bir hareket eğer bu kadar kitleye mal olmuşsa ve bu kadar çok görüşü bir araya getirebiliyorsa, esasta diplomasi buna bağlı olarak gelişir. Bu aşamaya geldikten sonra, hiç şüphesiz siyasal yanı gelişmiş anlamına da gelir. Artık biraz sonuca doğru gidebilme olanaklarına kavuştuğu da söylenebilir. Diplomasi işte böyle bir aşamada biraz rol oynayabilir. Onun için diyorum ki, böyle bir aşama hem siyasal çerçevenin içte tam genişletilerek oturtulmasına denk geliyor ve hem de uluslararası koşulların açık hale gelmesine dayanıyor. Dolayısıyla diplomatik yöntem bu aşamada iş yapabilir.

“Özel savaşı durdurun ve önerilerinizi peş peşe sıralayın”

– ***Şimdi siz, Cuma günü yapacağınız basın toplantısında ateşkesi anlatacaksınız ve ateşkesi belli bir koşul içinde daha da uzatacağınızı açıklayacaksınız. Bunu yaparken, Türkiye'deki sivil siyaset adamlarına ve aynı zamanda orduya, askere nasıl bir mesaj vermek istersiniz? Yani sivil siyaset adamlarına ve bu arada askerlere temel mesajınız ne olacak?***

– Askerlere şunu söyleyeceğiz: Özel savaşı durdurun! Sivillere şunu söyleyeceğiz: Siyasal önerilerinizi peş peşe sıralayın! Yani temel sorunların çözümünde demokratik siyasi paketi kamuoyuna bir an önce sunun! Askerlere de, buna fırsat sağlamak açısından bu özel savaşı durdurun diyeceğim.

– ***Cuma günkü mesajınız bu mu oluyor?***

– Budur.

– ***Özetle, en basite indirgediniz.***

– Çok açık.

– ***Sizi yorduk. Söylenecek mutlaka daha çok şey var. Bu konuşma için çok teşekkür ediyorum. Gerçekten çok yalın, çok rahat bir biçimde koydunuz. Yani bu açıdan baktığımda benim kafamda birçok çelişki aydınlandı.***

– Yani size bu noktada şunu söyleyeyim ki, sorunun kendisi karmaşık. Ben, olanca gücümle açık olmaya çalışıyorum; fakat bu kadar karmaşık bir sorunu da niye daha iyi, daha açık koyamıyorsunuz dememelisiniz. Eşyanın tabiatı gereği sorun hayli dalgalı. Gerçekten kendi payıma ben, sorunun ciddiyetine uygun ve en iyi taktiklerle sorunu koyduğuma inanıyorum. Buradaki taktik sözüne hemen kötü gözle bakmamak gerekir; siyaset taktiksiz olmaz ve bazen taktikler çok iyidir. Şimdi özellikle siz Türkiyeli demokratik çevrelere ilişkin söyleyeceğim husus şu: Çözümleri biraz siz de geliştirmek durumundasınız. Yani siyaset yapmak yalnız hükümetlerin işi değildir. Hatta bana göre, parlamento ve hükümet fazla siyaset yapacak durumda değildir. Bunlar kendilerini bağlamışlardır. Bu nedenle, demokratik kurumlar ve özellikle bunun bir parçası olan basın, çözüm geliştirmekte etkili rol oynayabilir. Siyaset yapmak hepinizin hakkıdır. En az diğerleri kadar vatanınızı ve halkınızı seversiniz. Yine halkların kan dökmemesini, acı çekmemesini istersiniz. Bazı demokratik çözüm yollarına inanırsınız. Ben diyorum ki, bunları biraz daha yoğun, biraz daha böyle paketlenmiş bir biçimde ve gerçekçi olarak gündeme sürün. Hükümetlerden daha fazla demokratik kamuoyunun soruna el atması gerekir. Çünkü, en çok zarar gören kesimlerin başında bunlar geliyor. Demokrasi işletilmiyor, dolayısıyla Türkiye insanı gelişmiyor ve demokratik haklarını kullanamıyor.

Burada şunu söyleyeceğim: Kürt meselesinin çözümsüzlüğü, Türk demokrasisinin çözümsüzlüğüdür. Ve bunun da muazzam maddi ve manevi kayba yol açtığı kesindir. Mevcut enflasyon bu temeldir; bu ekonomik tıkanma, sosyal anarşi, siyasal tıkanma bu nedenledir. En az bizim kadar, yani Kürtler kadar, sorun sizlerin de sorunudur. Aslında benim size şunu sıkça sormam gerekir: Sizin öneriler nasıl? Niye bizden hep öneri istiyor, ateşkes istiyorsunuz da, kendi askeri güçlerinizden ateşkes istemiyorsunuz? Niye kendi siyasi çevrelerinizden öneri istemiyorsunuz? Yani diyelim biz geri bir ulusuz ve yine PKK olarak da zor gelişen bir hareketiz, dolayısıyla birçok acemiliklerimiz ve yanlışlıklarımız olabilir; o zaman gelişkin olarak, biraz daha siyasallaşmış bir halk ve siyasallaşmış aydınlar olarak, sizler niye öneri geliştirmiyorsunuz? Siz söyleyin, biz

takip edelim. Eğer bizimkiler yanlırsa, siz doğruları koyun, ısrarla savunun ve bizi çekin. Daha güçlüsünüz ve bu konuda imkanlarınız daha fazladır. Ben de bunu, bir karşı iddia olarak hepinize söylüyorum.

– ***O halde şunu söyleyeyim; yani “ben samimiyim, ciddiyim” diyorsunuz.***

– Çok açık. Öyle olmasaydım, dünyanın en güçsüz yetişme ortamında böylesine bir sözcülüğe gelemezdim. Ciddi ve haklı olmasaydım, kafamı hep başkaları karıştırmış olsaydı, bu mümkün müydü?

“En iyi demokrasi sosyalist demokrasidir”

– ***Bu arada Sayın Başkan, sizin için diyorlar ki, “Kendini Allah gibi görüyor, kimse onun yanında konuşamıyor, kimse onu eleştiremiyor, karşı öneri getiremiyor.” Buna ne diyorsunuz?***

– Bunun en son tanığı sizlersiniz. Konuşma gücünüz durdu mu? Tam tersine, nasıl düşüncelerin canlandığını bizzat siz kendiniz söylediniz. Eğer öyle bir kişiliğim olsaydı bu mümkün olmazdı. Ayrıca dilsiz halk, dili zincire vurulan halk kimdi? Bu halkın dilini zincire vuran kimdi? Şimdi bu zincirleri parçalayan kimdir? Sanıyorum bunlar çok açık. Etrafıma yönelik o diktatörlük iddialarına, Allahlık iddialarına gereken cevap verildi. Ben bu konuda şunu söyleyebilirim: Allah kavramını da insanlığın en küçüğünün ayağına kadar getirdim. Yani Allah yüceliğini dile getiren ne varsa onları insana mal ettim. Bunu yaptım diye, kimse bana “sen kendini Allah yerine koyuyorsun” dememeli. Siyaseti en sıradan Hakkari’li çobanının gündemine soktuk diye, hiç kimse “büyük ve yüce siyasi mesleği sen bu kadar ayağa düşürdün” demesin. Siyasetle tanışma Hakkari’li çobanının da hakkıdır. Bütün bunlar en büyük demokrasidir.

– ***Peki hala marksist-leninist misiniz?***

– Şimdi ben, başlangıçta da, o sizin 1970’lerde çokça yaptığınız ve kendinizin adlandırdığı gibi bir marksist değildim, böyle bir marksist olmadım. Bu nasıl marksistlikti, ben ondan da fazla bir şey anlayamadım. Bunlar bir şeyler söylüyorlar, niye bu kadar gürültü koparıyorlar diyordum. 1970’ler tablosunu hatırlatırım size. Sosyalizm bu kadar güzel bir şeyse, bu daha iyi tartışılmaz ve daha iyi

“Kürdistan büyük bir demokrasi kaldıracıdır; bu anlamda, PKK eylemi, Ortadoğu'nun en büyük demokrasi eylemidir.”

hayata geçirilemez mi? Bu, benim daha o ilk yaklaşım günlerimdeki özgül tarzımdır. Dolayısıyla 1970'lerin tarzına denk bir marksistlik konumum söz konusu değildir. Ama biliyorsunuz, o ortamdan etkilendim, 1970'lerin sosyalist tartışmalarını çok dinledim, kitap okudum; ama bir reel komünist olmadım, yani Sovyet sistemine dayalı olmadım. Daha da somut ifade edersek, bir TKP tarzı komünist olmadığım gibi, başından beri buna eleştirel yaklaşma durumu ile yüz yüze geldim. Yani barışık olamadım. Yine Türkiye'nin irili ufaklı birçok gruplaşması oldu; grup yaratmaya bayıldığım için değil de, onların konumları bana çok yetersiz geldiği için, yöntemleri ters geldiği için, farklı bir eğilime yönelme ihtiyacını duydum. Ayrıca biliyorsunuz, reel sosyalizm dünya çapında geriledi, ama biz sürekli ilerliyoruz. Sen buna ne dersin? Nasıl bir sosyalistlik dersin?

– Şunu söyleyeyim; bu çerçeve içinde oturmak üzere, yani bugün geldiğiniz noktada yaptığınız açıklamalar, sizin, Batı'daki gibi çoğulcu, her türlü fikire imkan veren bir çoğulcu demokratik yaşam tarzından yana olduğunuzu bir yerde ortaya koyuyor. Yani diyorsunuz ki, cephe birliğini kuralım. Cephe birliği içerisinde reformisti de olur, devrimcisi de olur, şu da olur, bu da olur. Yani bir, politika yapalım. İki, öyle bir politika yapalım ki, bu politikada Kürt kimliği olduğu gibi kendini ifade imkanı bulsun, Kürt kimliğiyle politika yapılsın. Gerekteğinde referanduma gidelim, eğer öyle bir istek varsa. Bunları söylüyorsunuz ve bütün bunların hepsi, bir yerde çoğulcu, katılımcı demokrasinin talepleri oluyor. Siz de artık oyunun böyle mi oynanmasına taraftarsınız?

– Sosyalist yaklaşımın bunu dışladığını sanmıyorum. Bana göre, sosyalist yaklaşım farklılıkları göz önüne getirir. Reel sosyalizmde geliştirilen aşırı monolitik yapıyla aslında çok şey yitirilmiştir. Çok renklilik, farklılıklara demokrasi hakkının tanınması hususu, daha fazla sosyalizmde mümkün olmalıdır. Ve bu çerçevede kol ve kafa emeğinin hakkının da verilmesi gerekir. Sosyalizmi, emeğe dayalı bir yaşama sahiplik eden ve yine özgür düşünceye en çok değer veren bir yaklaşım olarak değerlendirmek ve geliştirmek gerekir.

– Yani sosyalistim diyorsunuz ve sosyalizmin demokrasi içinde

çok daha iyi bir biçimde gelişeceğine inanıyorsunuz.

– Gayet tabii. En iyi demokrasi sosyalist demokrasidir. Renklilik, çok seslilik, farklılıkların ifade edilişi ve herkesin emeğine göre değer buluşu sosyalizmde mümkündür. Ama ortaya çıkan uygulamaya tersi olmuştur. Ben bunu, sosyalizmde bir sapma olarak görüyorum. Fakat diyebilirsiniz, “sizin düşündüğünüz sosyalizm bir türlü gerçekleşmedi.” Gerçekleşip gerçekleşmemesinden ziyade, benim için bu bir inanç meselesidir. Bu inancımı koruyorum.

– ***Yani bir sosyalistim diyorsunuz ve bu inancınızı koruyorsunuz.***

– Evet. Toplum var oldukça bilimsel sosyalizmin de varlığını sürdüreceğine inanıyorum. Yani “toplumsal gelişme bir veridir ve bu gelişmenin bilimsel ifadesi de sosyalizmdir” diye düşünüyorum. Ama bunu belirtirken, bir doğa bilimi gibi bir bilim olamayacağı açıktır. Şimdi ortaya çıkmıştır ki, toplumların alt ve üst yapı ilişkileri, maddi ve manevi boyutları reel sosyalizmde çok kötü bir biçimde çarpıtılmıştır. Toplumsal gerçeklikler fena halde çarpıtılmıştır. Yine monolitik rejim çok kötü kurulmuştur. Artık buna ne ad takarsan tak! Şimdi toplumsal çerçevenin, insan olgusunun bunu fazla yaşamayacağı da ortaya çıkmıştır. Mevcut sosyalizm deneyimleri, bütünüyle olmasa bile önemli oranda neyin kabul edilemeyeceğini göstermiştir. Bence, neyin geliştirilmesi gerektiğini de bundan sonra daha iyi değerlendirebiliriz. Bu noktada da özellikle sosyalist demokrasi ve moral etkeni çok önemlidir.

– ***Sosyalist demokrasi derken, sizde bunun bir tanımı var mı?***

– Tabii. Çok seslilik diye vurgulanan hususu söyledik. Farklılıkları asıl sosyalist demokrasi ortaya çıkarır ve korur diye düşünüyorum. Yine işte sınıfları böyle birdenbire, hızla ortadan kaldırma adı altında aslında üretkenliğin önemli oranda dumura uğratıldığını görüyoruz. Sınıflaşmanın pek de ortadan kaldırılmadığını ve değişik bir sınıflaşma türünün bu teze dayalı olarak geliştiğini görüyoruz. Yani Sovyet deneyiminde genelleşmiş bir devlet kapitalist sınıfı ortaya çıktı ve şimdi de daha kötü bir yoksullaşmayla karşı karşıyayız. Bu sosyalist yorumun, aslında biraz da sosyalizmin kapitalist yorumu olduğu ortaya çıktı. Bana göre, insanları çok hızlı bir bi-

çimde birbirine benzetmeye çalıştı ama, en aykırı insanlar şimdi orda ortaya çıkıyor. Demek ki gerçekçi değildi ve bütün bunların gerçekçi olmadığını gösteriyor.

Burada insanı çok boyutlu olarak ele almak gerekiyor. Öyle istediğimiz gibi ezerek, yontarak onu sosyalistleştiremeyeceğimizi görüyoruz. Sosyalizm, daha hoşgörülü, farklılıklara daha fazla gelişim hakkı veren, bunlarla birlikte gerçekten emeğin hakkını da gözetene ve bu arada moral etkeni, yani manevi etkeni de kesinlikle göz önüne getiren bir düzen olmalıdır. Yani “siyasal çıkarlardır, ulusal çıkarlardır” deyip topluma korkunç yüklenilmesini tehlikeli buluyoruz. Dini düşüncelerden tatalım ahlaki, felsefi çeşitliliğe kadar hepsine kesin yaşam hakkının sadece verilmesi değil, onlara daha da açıklık kazandırılmasını ve ifade özgürlüğünün tanınmasını önemle vurgulamak gerekiyor. Sosyalizm, bu konulara, mevcut tüm kapitalizm diye tabir edilen demokrasilerden daha fazla yer vermeliydi. Bence, işte bütün bunlar geliştirilemediği için bu reel sosyalist deneyimler önemli oranda çözüldü.

– ***Evet, çok teşekkür ederiz!***

“Kürtler kadar Türklerin de cesaretli yaklaşımlarına ihtiyaç var”

Ramazan Öztürk: Ben de bir soru sormak istiyorum. Şimdi şu anda Türkiye ile, yani devletle aranızda bir arabuluculuk görevini Talabani'nin üstlendiği gözüküyor. Sanırım basın toplantısına HEP'liler de yetişecek. Yetişmeseler bile, başlatılan bu barış sürecinde eğer devlet samimi ise, HEP milletvekillerinin arabuluculuk yapmasını siz uygun bulur musunuz? Yani bir Talabani yapmaktansa, mevcut meclisteki Kürt milletvekillerinin yapması daha uygundur diyor musunuz?

– Bana göre, gönlü isteyen yapsın. Ben yarın basın temsilcilerine de söyleyeceğim; bu ateşkes için, arabuluculuk için neyi söylüyorsanız benden olur var, yeter ki işler ilerletilsin. Kimler işleri ilerletirse, bu konuda tutarlıysa onlar arabulucu olsun. İlle Kürdün arabu-

lucu olması şart değil, Türk de arabulucu olabilir. Birtakım Türk çevreler de –demokrat sosyalist, hatta meselenin ciddiyetine inanan çok çeşitli çevreler de— bazı yaklaşımları geliştirebilirler. Bu, yalnız benim şahsi meselem değil, yalnız bazı Kürtlerin de meselesi değil, halkların meselesidir. En az Kürtler kadar Türk halkından insanlar da ilgi duymalıdır. Benim tuhafıma giden bir husus şudur: Eskiden “bu meseleyi yalnız Türkler düşünür, halleder” denilirdi, şimdi de “yalnız Kürtler düşünüp halletmeli” deniliyor. İkisi de yetersiz yaklaşımlardır. En az Kürtler kadar Türklerin de cesaretli yaklaşımlarına ihtiyaç vardır. Bu konuda hepimiz, sadece bir basın izleyicisi olarak ve dolayısıyla dar mesleki yaklaşım içinde kalarak sorunu böyle izleme değil, doğru bulduğunuz görüşleri ve tutumları dayatarak bir şeyler yapabilirsiniz. Bana göre, tutarlı gazetecilik de budur, demokrat olmanın tutarlı ölçütü de budur. Bu, hiç de sizin “PKK gazetecisi” olmanız anlamına gelmiyor. Şimdi böyle deyimler geliştiriliyor, bilmem “Apo gazeteciliği” deniliyor; böyle bir şeyin olmadığını söyleyeyim. Bana göre biraz abartmalıdır bunlar. Ortada bazı doğrular varsa ve bunu kim söylerse ona biz teşekkür ederiz.

– **Kuzey Irak’a yerleşme niyetiniz var mı?**

– Sanırım basın toplantısında onu da soracaksınız. Kesin bir karar olmasa da, koşulların uygun hale getirilmesi durumunda düşünülebilir. Ben, hiç şüphesiz her zaman ülkeyi düşünürüm. Ortadoğu’da kalmam bile, biraz ülkeye yakınlık arzettiği içindir. Yani yerler çoktur; fakat tercih olarak sadece Güney Kürdistan’ı değil, Kuzey Kürdistan’ı da zorlamayı düşünürüm. Aslında Botan’daki faaliyetlerimiz yoğunlaşırsa, yakın bir sürede niye orada olmayayım derim. Yine çokça söylendiği gibi politik ortam elverişli hale gelirse, kısa bir süre içinde bizzat politik mücadele ortamıyla ülkenin her tarafına da gitmeyi zorlayacağım. Zaten bizim eylemler artık ülke içine girmeyi dayatıyor.

– **Yani nihai hedef Türkiye zemininde legal faaliyet yürütmek.**

– Legal olmazsa, zorlama yoluyla olacaktır. Ben fazla dışarda kalmaya taraftar değilim. Bu konuda büyük sabır gösterdim. Ondört yılımı dolduruyorum, onbeşinci yılda ülke sınırlarını zorlayacağım.

Hem silahla, hem barışçıl zorlayacağım, Güney’i zorlayacağım, Kuzey’i zorlayacağım. Tabii bunun biçimlerini ben kendim kararlaştırırım. Sanmıyorum dıştan bir güç beni bu konuda zorlayabilsin ve iradem dışı bir dayatmada bulunsun.

– **Ben başka bir şey daha soracağım İstanbul’da Kürt çevrelerin daha önce yaptığı bazı toplantılar vardı. Orada bazı görüşler öne çıkıyordu. İşte hiçbir Kürt örgütünü, kuruluşunu PKK kendi şemsiyesi dışında istemiyor. Sizin biraz önceki konuşmalarınız aslında bu kuşkulara da bir cevap oldu. Aslında böyle bir şeyin olmadığı, herkese açık olduğu görüldü. Siz, “kim istiyorsa öne çıksın, kim istiyorsa görüşün, önerilerini devlet de ortaya koysun” diyorsunuz. Böylelikle yani oradaki iddialar da aydınlığa kavuşmuş oluyor.**

– O çevreler oldukça subjektif düşünüyorlar. Gelişmeleri bizim eylemlerin sağladığına inanıyorum. Yine siyaset yapmak istiyorlarsa, onun yolunun açılmasına bizim katkımızın küçümsenemeyeceğini düşünüyorum. Kendilerini o şartlanmışlıklardan kurtarmalıdır. Şunu da vurgulayayım: “İşte PKK tasfiye olur veya çok zorlanmıştır” ve bir de işte “toydur, politika yapmasını bilmez, böylece silahlı mücadele de gerekmiyor, şimdi politikacılara ortam açılıyor, en iyi politikayı da biz yaparız, bu işin kurduyuz, dönem tam bizim dönemimizdir” biçimindeki bir aldatmaca içinde olmamalarını salık veriyorum. Bu işleri buraya kadar getirenler, iyi politika da yaparlar. Türkiye’de bir zamanlar işte böyle silaha tapanlar, her şeyi şiddetle halletmek isteyenler politikadan anlamazlar ama, bizim için bu geçerli değildir. Bizim için silah, en yoğunlaşmış politikadır. Dolayısıyla da en iyi politikayı yapabilecek kıvraklıktayız. Ben onları dışlamak istemiyorum. Gerçekten kendilerine güvenleri varsa ve politik bir işlev görmek istiyorlarsa sonuna kadar yardımcı oluruz. Ama şimdiye kadar bekledikleri gibi, “işte ezildiler, tasfiye oldular, sıra bize geliyor, gün bize doğdu, sonuçları artık biz değerlendiririz” biçiminde ve biraz da böyle oportünistçe yaklaşımlar tehlikelidir. Ben bazı uyarılar da yapmışım ve bunu diğer alanlar için de sıkça yapıyordum. Güneyli güçler için de yaptım. Ve Güneyli güçler bunu biraz anladıkları için bizimle sıkı ilişki ihtiyacını duyuyor-

lar. Yine HEP gibi gruplar da biraz anladıkları için dayanışma ihtiyacı duyuyorlar.

Tekrar söyleyeyim, şimdi ben, filan kişiyi veya grubu desteklemeyin diye Kürdistan halkına bir çağrı yapsam, o kişi veya gruplar adım bile atamazlar. Yani bu halkın birliği öyle ucuz kurulmamıştır. Ölse de aslında birileri bizi temsil eder ve bu birliği sürdürebilir. Bu açıdan, gerçekçi politika yapmak isteyen herkes, büyük çabalar sonucu sağlanan bu birliğe dikkat eder ve ona layık olmaya çalışır; bir parçasından tutmaya veya bir katkı sunmaya çalışır. Biz, herkese yer vardır diyoruz. Yine tecrübelerine saygılıyız. Ama büyük emek sahiplerini bir tarafa itekleyerek ve halkın mutlak bağlı kalınması gereken taleplerini gözardı ederek, Türkiye’de çokça söylenen ucuz kasaba politikacılığına soyunarak politika yapılmaz. Böyle politika yapmanın dönemi Türkiye’de geçmiştir. Şunu tekrar söyleyeyim ki, mevcut hükümet politikacılığı ve hatta mevcut parti politikacılığı artık bundan sonra fazla sonuç alamaz.

Size bir şey daha söyleyeyim: Şimdi Özal’ın geliştirdiği bazı yaklaşımlar var ve bence daha ileri. İster yanında olalım ve ister karşısında olalım, o da yoğun bir mücadele içinde olduğu için bence gerçekleri biraz daha yakından fark ediyor ve işte “eski tip partilikle iş yapılmaz” diyor. Ekonomiden tut bilmem siyasal rejime kadar çeşitli konulara ilişkin yeni görüşler arıyor, hani işte “başkanlık sistemi daha uygundur” ve “yine yeni partiler şu temel amaçlarda ancak gelişebilirler” diyor. Bunlar boşuna söylenen sözler değildir. Türkiye’de mevcut statüko, onun iktidarı ve muhalefeti gerçekten tıkanmıştır. Böyleleri Kürtler’de de, Türkler’de de var. Bunlar artık tutuculuk etkeni durumuna gelmişlerdir. Biraz değişmeyi biz zorluyoruz. Biraz da galiba Çankaya zorluyor. Biz bunu söyleyince, hemen işte “buluştular” deniliyor. Mesele buluşmak filan değildir ve bence bu yaklaşımlar da biraz etki-tepki biçimindedir. Bu temelde bir “İkinci cumhuriyet” tartışması yapılıyor. Ben bu tartışmanın da biraz anlamlı olduğuna inanıyorum. İçeriği belki farklı düşünülür, fakat yeniden bir yapılanmaya kesin ihtiyaç vardır. Baştan beri söylediğim bu Kürt kimliğinden demokrasi kimliğine kadar her şeyin yerli yerine oturtulması ancak bir yeniden şekillenme ile sağla-

nabilir. Mesela Fransa’da 5. cumhuriyet söz konusu, yine İtalya’da 2. cumhuriyetten söz ediliyor, o halde Türkiye’de de 2. cumhuriyeti düşünmek aslında hain bir görüş değildir; çok fantastik bir entel düşünce de değildir. Tersine gerçekler bunu zorluyor. Mevcut statüko gerçekten artık devrini tamamlamıştır, aşılmalı gerektiriyor.

Bütün bu söylediklerimiz, aslında yeni politikalar nasıl oluşturulur, bu temelde yeni partiler nasıl kurulur, yine yeni ittifaklar nasıl oluşturulur ve nasıl işlev görür sorularına da genel cevabı içeriyor. Ben herkese, biraz da bu gelişmeleri dikkate alarak politik tutum belirlemelerini salık veriyorum. İster Kürt, ister Türk olsun, var olan önemli gerçekleri ve değişiklikleri dikkate alarak yeni oluşumlara yönelmelerini ve bu oluşumlar içinde de kendilerine gerçekçi yer vermelerini diliyorum.

– ***Bu sizin başlattığınız tek taraflı ateşkes süresi aşağı–yukarı bir ay oldu. Bu bir ay içerisinde devletten dolaylı veya dolaysız bir temas kuruldu mu? Kurulmak istendi mi?***

– İşte bu arabulucular filan var. Mesela Talabani var, işte bu gazeteciler meselesi var. Bilemiyorum yani, öyle bazı değerlendirmeler geliyor, işte “Benim katıldığım bakanlar görüşmesinde söylenen sözlerdir, söylüyorum” deniliyor. Eğer bütün bunlara arabuluculuk diyeceksek, –ki Sayın Talabani’nin konumu da buna benzerdir–, işte bazı gelişmeler söz konusudur ve sanıyorum bugünlerde bu biraz daha hız kazanabilir. Hükümetle yakın ilişki içinde olanlardan, yine Çankaya ile yakın ilişki içinde veya görüş teatisinde bulunanlardan aldığım son bilgi ve görüşler böyledir. Zaten Sayın Talabani’nin de bu konuda yaptığı görüşmelerin kapsamlı bir değerlendirmesini bize sunduğunu belirttim. Yani tam arabuluculuk olmasa da, ona doğru bir gidiş oluyor.

– ***Bir de Özal dışında barışçı çözüme en yakın lider veya parti kim veya kimi görebiliyorsunuz?***

– Benim eskiden bir görüşüm vardı; bu gelişmeler biraz ordu içinde özellikle söz konusu olabilir diyordum. Yani mevcut ordu yapısı bazı gelişmelere yeşil ışık yakmalı. Özal’ın iddiası odur ki, ordu da kendisini ciddiye alıyor. Bilemem tabii. Eğer öyleyse, o zaman daha cesur sözleri ve bazı önerileri Özal geliştirebilir. Demirel’in çok ürkek olduğu söyleniyor. Statükodan bir türlü kurtu-

lamadığı ve bu konuda, sadece temkinlilik biçiminde değil, çok kısır kaldığı görülüyor. Aşırı statükocu ve bu anlamda devletçi bir yaklaşım içindedir. İnönü de zaten onun ayrılmaz bir parçasıdır. Mesut Yılmaz'ın bu konuda daha da devletçi olduğunu ve son günlere kadar bu niteliğini sürdürdüğünü görüyoruz. Refah Partisi değişik bir yaklaşım içindedir; öyle yeni öneriler geliştirmekten ziyade, bilinen kendi yaklaşımını geliştirmeye çalışıyor. Sol güçlerin birleşik bir öneri geliştirme durumu yok; her şeyden önce kendilerini güç olmaktan çıkarmışlardır.

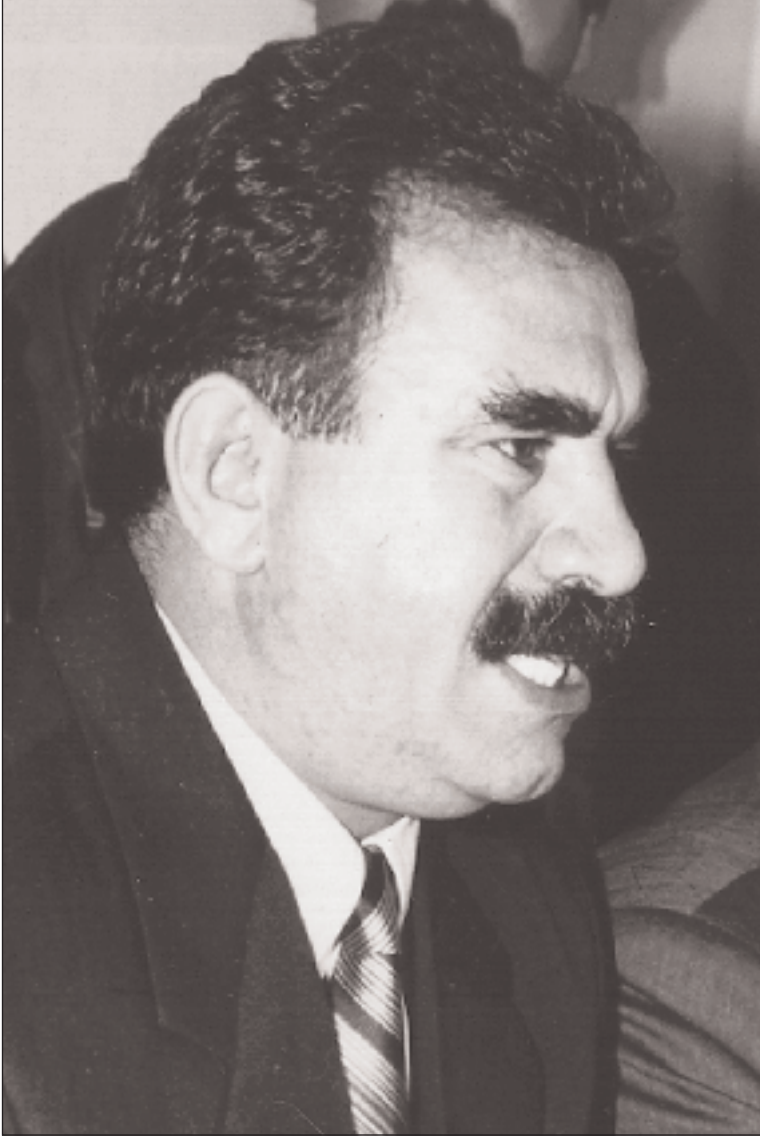
Durum işte böyle. Ve ben şunu da söyledim: Aslında bizim muhatap olup olamayacağımız değil, Türkiye'de muhatap bulamama gibi bir sorun vardır. Türkiye'de liderlik kriz halindedir. Zaten günlük tartışmalardan da çok iyi biliyorsunuz ki, Milli Güvenlik Kurulu mu yetkilidir, Çankaya mı yetkilidir, Bakanlar Kurulu mu, parlamento mu; belli değildir. Bu anlamda aslında oturmamış bir liderlik söz konusudur. Türkiye'de ciddi bir liderlik krizi var. Bu bizde az çok halledilmiştir diyebilirim. Ben olduğum için bunu söylemiyorum, fakat ağırlıklı olarak ulusal politikaya yön verdiğimiz az çok kanıtlanmıştır. Ama Türkiye'nin temel sorunlarda bir öneri geliştirme merkezi tam teşekkül etmiş değil. Şimdi merkez Milli Güvenlik Kurulu'dur dersek, Türkiye'de çoğu "hayır, öyle değildir" diyecekler. Merkez hükümettir dersek, çoğu "Hayır, burası da değildir" diyecekler. Peki Çankaya'dır dersek, "hayır, o kendi kendine konuşuyor" diyecekler. Parlamento her şeye hakimdir dersek, "onun öyle olmadığını herkes biliyor" diyecekler. Peki bu ne anlama geliyor? Bir liderlik kurumunun ve dolayısıyla güven duyulacak bir öneriler sistemine sahip bir merkezin oluşamadığını gösteriyor. Zaten sıkıntıların bir kaynağı da budur. Yani öyle bir merkez düşünelim ki, kendine güvenerek temel sorunlarda çözüm önerileri geliştiremiyor. İşte Türkiye bunun krizini yaşıyor. Dolayısıyla işte "PKK'yi mi, bilmem Apo'yu mu muhatap alacağız" demek yerine, "Türkiye'de biz kimi muhatap almalıyız" sorununa çözüm getirmek daha anlamlı olur. İşte başkanlık sistemi, yeniden bir anayasal çerçeve, yine partiler yasası tartışmaları bu krizi gidermeyi gündemleştir-

melidir. Sorunların çözümünde, böyle bir liderlik sorununun çözümü de oldukça etkili olabilir.

– *Çok sağolun, çok teşekkür ediyoruz*

– Oldukça yoğun geçen bu görüşme dolayısıyla ben de teşekkür ediyorum!

15 Nisan 1993

*“Ortada acılar, kanlar, büyük sıkıntılar söz konusu.
Tarihi sorunlar fazla ertelenmeye tahammül göstermez.”*

Gazeteci Rafet Ballı'nın 15 Nisan 1993 tarihinde yaptığı röportaj:

EN AZ KENDİMİZ KADAR TÜRKİYE'Yİ DE DÖNÜŞTÜRME İDDİAMIZ VAR

“Yalnız bizim tarafın değil, başka güçlerin görüşlerine de değer biçiyorum. Bunlar Kürt güçleri olabilir; Türkiyeli demokratik güçler olabilir, hatta resmi çevreler olabilir. Onların da niyetlerini ve taleplerini göz önüne getirerek, bu süreci birlikte ilerletmek istiyoruz.”

Abdullah Öcalan: Annem, “bu son atılan adımı da derinleştirsin” demiş. İyi söylemiş. Ben, annemin iyi oğlu olmak için aslında en özgün çabaları harcayanlardan birisiyim. Bu konuyu fazla soruyorsunuz. Saygıdan ileri geliyor bu. Anne gerçeğine benim bağlılığım, özgürlük mücadelesindeki yerimdir. Annemin bütün yaşamı, beni özgürlüğe doğru koşmaya müthiş zorlamıştır. Yine bir kadın olması itibarıyla, kadınların özgürlüğüne önem vermeme zorlamıştır. Ve bu da anne gerçeğine en iyi bağlılıktır.

Rafet Ballı: *Peki konumuz ölüm. Çok sevdiğiniz, çok değer verdiğiniz arkadaşlarınızın öldüğünü duyunca ne hissediyorsunuz?*

– Bu konularda, çok değer zamansız şehit düştüğü için, artık belli bir metanet gücü gelişmiştir. Fakat ben bunların hepsini, kendi çalışma tarzıma, çalışma tempoma dönüştürmüşüm. Öyle bir tempo yarattım ki, artık ne kadar şehit de olsa hepsinin anıları bunun içindedir ve yaşatılıyor. Bu büyük acıları, bu mücadelenin başarısına dönüştürdüm. Başka türlü şehitler kaldırılamaz. Diyebilirsiniz ki, “sen kendini bu duruma sokmakla aslında şehitlerin büyük acısından kendini biraz uzaklaştırdın.” Türkiye'nin 1971 direnişi şehitle-

rinin acılarını, tabi bizim en son şehitlerimizin ve annemin bile acısına kadar hepsini ben, haklı, yerinde ve başarılı bir mücadeleyi sağlamakla gideriyorum. Başka türlü bu kadar acıyı kaldırmak mümkün değil.

“İyi bir Kürt politik eliti ortaya çıkaracağız”

– *Peki tamam. Şimdi yeni bir döneme giriyorsunuz, girdiniz. Bence dönemeçtesiniz. Ama sizden, “Savaş politikanın yoğunlaşmış ifadesidir” gibi genel bir yaklaşım istemiyorum lütfen. Siyasetin, yani kelimenin gerçek anlamıyla siyasi araçların ön planda olduğu bir süreci önünüze koydunuz. Siz silahlı bir örgütsünüz, siyaseti becerebilecek misiniz? Mesele Abdullah Öcalan’ın buna yatkın olup olmaması meselesi değildir. Bütün açıtsından baktığımızda örgütün yeni dönemde intibak yeteneği var mı? Siyasileşebilecek mi, politikleşebilecek mi?*

– Biz baştan ayağa kadar aslında siyasal bir hareketiz. Askeri yönümüz sanıldığı gibi fazla gelişmemiştir. Askeri özellikler güçlüdür; fakat askerleşme istediğimiz gibi gelişmemiştir, olumlu özellikler tamıtamina hayata geçmemiştir. Siyaset yapmamız, askerlik yapmamızdan daha zor değildir. Örgüt yapısı siyasallaşmaya daha yatkındır. Şunu söyleyebilirim: PKK’de biz, ideolojik faaliyet yapmayı, siyasi faaliyet yapmayı çok geliştirmişiz. Ve hatta sosyal yaşamı geliştirmeyi en iyi temellendirmişiz. Askerlik biraz zor bir iş. Ama onu da başaracağız. Bu açıdan yeni dönemde siyaseti geliştirrememe gibi bir durum yok.

– *Kadronuz var mı? Yeterli mi?*

– Sanıyorum bu doğrultuda potansiyelleri oldukça güçlü olduğu için deneyim kazanacaklar. İyi politikacı olabilecek –bu sadece PKK içinde değil– çok kapsamlı bir Kürt eliti var. Bunların hepsine biraz politika yaptırma şansı var. İçimizde olsun, dışımızda olsun, iyi bir Kürt politik eliti ortaya çıkaracağız. Bu da güzel bir çalışmadır. Ve bu Türkiye’yi de etkiler. Yani Türkiye’nin de politik arenası tıkanmıştır, aslında yaman politikacıları yoktur. Politika kapısını Türkiye için de aralayacağız. Ve Türkiye’de de devrimci ve demok-

ratik politikacı türü gelişebilir. Böyle bir yenileşme konusunda dar yaklaşıyoruz. Türkiye’de karşımıza iyi politikacılar çıkmasını isteriz. Kısaca, bu konulara hazırlıklıyız.

– *Şimdi, ateşkestten hemen sonra Kemal Burkay’la ortak deklarasyonunuz geldi. Ardından, benim çeşitli Kürt gruplarının temsilcilerinden ve sizin komutanlarınızdan Cemil Bayık’la yaptığım konuşmalarda öğrendiğim kadarıyla, Türkiye kökenli Kürt örgütlerinin bir ortak cephesi gündemdeymiş. Bu çalışma ne aşamada? Şu ana kadar hangi Kürt grupları ve şahsiyetleri bu olaya evet dedi?*

– Hemen hepsi gelecek ve bir cephesel birliğe doğru adımlar atılacak. Sanırım mevcut güçleri oranında bu gerçekleşir.

– *Bu konuda ön görüşmeler yapıldı mı?*

– Yapıldı, yapılıyor.

– *Siz, Kemal Burkay’ın dışında kimlerle görüştünüz?*

– Hemen hemen hepsi görüşme halinde.

– *Siz kimlerle görüştünüz?*

– O Hevgırtın adı altında birleşen gruplar var, onların hepsiyle görüştüm.

– *İbrahim Güçlü’yle, Hatice Yaşar’la?*

– İbrahim Güçlü, Hemreş Reşo ve Ruşen Aslan’la. Bu günlerde yenileri de geliyor. Görüşmeler geliyor, engel yok, bunun yolu ardına kadar açıldı.

– *Şu anda prensiplerde anlaşmış olduğunuzu varsayabilir miyiz?*

– Tabii tabii. Prensip tartışmaları yok. Ben hepsini serbest bırakmışım; ne yazarlarsa, altını çiziyorum ve imzalıyorum. Bu konuda hiç sıkıntım yok.

– *Bu açık çek nereden geliyor?*

– Fiili durum açık çek anlamına geliyor ve hepsine aynı şeyleri söyletme durumunu doğuruyor. Bana da düşen imzadır yani.

– *Yani “bu konuda fazla ayrıntıcı olmuyoruz” diyorsunuz.*

– Hiç gerek yok.

– *Bu cephe ne zaman kurulur?*

– Onu da onlara bırakmışız.

– *Sizin tahmininiz?*

– Önümüzdeki birkaç ay içinde ilan edilir.

- **Birkaç ay içinde...**
- Erken mi, geç mi?
- **Daha erken kurulacağı şeklinde bir şeyler söylenmişti.**
- Önümüzdeki ay diyelim. Bundan daha erken de düşünülür mü?
- **İsmi ne olacak?**
- Bu mühim değil, herhangi bir isim verilebilir. Kürt Ulusal Cephesi olabilir.
- **Kürt Ulusal Cephesi mi, Kürdistan Ulusal Cephesi mi?**
- Kürdistan Ulusal Cephesi. Biz buna ERNK demiştik. Artık beğenmezlerse, başka ad koyarlar.
- **Ona da açkınsınız.**
- Açığım. Yani bu konuda...
- **Rezerveniz var mı; şunlar gelir, şunlar gelemez diye?**
- Yok. Hepsi gelebilir.
- **Vejin de gelebilir mi?**
- Gelebilir, “Vejin” de gelsin. Bu konuda hiç sıkıntım yok.
- **Yani hiçbir kaydınız , şartınız yok?**
- Bir tek şartım var; bozgunculuk yapmayacak, ipi dışarıdan çekilip gevşetilmeyecek. Yani birileri dürter, “boz” der; bu olmasın yeter. Kendileri düşünsün ve karar versinler. Benim şartım budur.
- **Nerede toplanacağınız belli mi?**
- Her yerde toplanılabilir. Avrupa’da, Ortadoğu’da, Kürdistan’da, Türkiye’de toplantılar gelişir. Herhalde Güney’de ilan etme olayı gerçekleşebilir.
- **Erbil’de mi?**
- Mümkündür. Erbil veya bir dağda.
- **Artık siz bir politikacı oldunuz, bir salonda yapmanız lazım.**
- Yarı yarıya kamplarda da olur, orada kamplar güçlüdür.
- **Bu kadar yıl sonra ilk defa diğer Kürt örgütlerinin lider komumundaki insanlarıyla yüz yüze ya da telefonla konuştunuz. Peki ne hissettiniz?**
- Çok normal. Yani amansız eleştirdiklerimiz, hatta...
- **Ajanlıkla suçladıklarınız.**
- Bir dönemler fırsat bulsa birbirlerini vurabilecekler, tarihin bu döneminde birbirlerini son derece olgun bir biçimde karşıladılar. Ar-

tık bu da bir Kürt ilişki ve çelişki düzeyidir. Ben, bu aşamada onlara yardımcı olmayı düşünüyorum. İlgi duyuyor ve itibar ediyorlarsa, bana düşen, onaları ülkelerine biraz daha yaklaştırmaktır. Gitsinler kendi gerçeklerini tanısinlar ve biraz hizmet etsinler. Yeter ki benden de hizmet istesinler! Ben başka herhangi bir şey istemiyorum.

- **Lider ben olacağım diye bir şartınız var mı?**
- Buna hiç ihtiyaç duymuyorum.
- **Peki cephenin bir sözcüsü, genel sekreteri, başkanı seçilecek; bu konuda bir tartışma oldu mu?**
- Bu konuda da son derece açığım.
- **Gündeme geldi mi bu?**
- Gelmedi. Bu konularda fazla sorun ortaya çıkmayacak. Dediğim gibi, bizde önderlik sorunu önemli oranda halledilmiştir.
- **Rahatım diyorsunuz.**
- Tekrar söyleyeyim, kendimi düşünmüyorum. Ben, devlet de kurulsa, öyle bildiğiniz gibi kendimi cumhurbaşkanı ilan etmeyi de fazla hayranlık uyandıracak bir şey olarak görmüyorum. Çalışma tarzım başından itibaren önderlikseldir. İlkokuldan beri bu böyledir.
- **Humeyni de İran devletinde cumhurbaşkanı ya da başbakan değildi, ama bütün her şey onun elindeydi.**
- Öyle de değil. Ben bir düzenleyiciyim, Humeyni gibi değilim. İsa da bir devlet başkanı değildi. Yani bazı benzetmeler var. Müttevazi bir hizmet sürdüreceğim. Ben hizmetlerin niteliklerini bilirim, gücümün de farkındayım, fakat çalışmam gerçekten bir emekçi gibidir. Sağıma soluma bakılırsa bunun böyle olduğu görülür.
- **Bu kuracağınız Türkiye kökenli Kürt örgütlerinin cephesi için bir model üzerinde tartıştınız mı?**
- Yok.
- **Ne olacak? Yani herkes kendi örgütsel bağımsızlığını koruyabilecek mi?**
- Koruyabilir.
- 0- **Koruyabilecek! Ama bu cephenin bir programı olacak. Bu program dahilinde mi, zemininde mi çalışacaksınız?**
- Gayet tabii.
- **Kaba da olsa bu cephenin programına ilişkin bazı gündem**

maddeleri mutlaka görüşmelerde tespit edilmiştir.

– Hemen herkesin programındaki hususların yüzde sekseni bir-
birlerinin aynıdır.

– **Kemal Burckay’la yaptığınız deklarasyon dahil edilir, değil mi?**

– Tabii dahil edilir. O konularda sıkıntıda olmayız. Hemen he-
men asgari müşterekler birdir.

– **Yani şu anda hiçbir sorun çıkmadı?**

– Çıkmadı.

– **Peki FKÖ modeli mi, yoksa Irak Kürdistanı Cephe modeli mi?**

– Biraz ikisinden de farklı olabilir.

– **Nasıl mesela?**

– Çünkü örgütlerin niteliği farklı. Mevcut örgütler, FKÖ’dekiler
düzeyinde olmadıkları gibi, Güney Kürdistan’daki örgütler gibi de
değiller. Birisinden geri, birisinden ileriler.

– **Hangisinden ileriler?**

– Kürdistanı Cephe örgütlerinden ileriler, ama FKÖ’nün güçle-
rinden politik olarak geriler. Bu çerçevede özgün birlik gelişebilir.

– **Peki tek parti gündeme gelebilir mi? Bunu ister misiniz?**

– Tabii, legal bir cephe partisi gibi hareket ederler gibime geli-
yor.

– **Cephe partisi!**

– Bu Türkiye’de legal olarak gelişebilir. Yani Kürt siyasal uyanı-
şı mevcut yasal sınırlarda kendisini ifade etmeye çalışabilir.

– **Legal parti kurma gündeme geldi mi?**

– Gündeme de gelir. Onun koşulları hızla olgunlaşıyor. Sanıyo-
rum önümüzdeki aylarda legal bir parti, daha çok sesli, geniş katı-
lımlı ve derli-toplu bir biçimde gündemleşecektir.

– **O zaman bu HEP ne olacak?**

– HEP de bunun içinde düşünülüyor. Zaten kapatılma ihtimali var.

– **Bu tür gelişmelerden sonra pek beklenmiyor galiba.**

– Beklenmese de kendisini kapatır. Ve genişleyerek yeniden bir
partileşmeye dönüşür.

– **Şimdi benim diğer Kürt örgütlerinin sözcüleriyle yaptığım –
tabii telefonla– görüşmelerde, Türkiye Kürt cephesinin faaliyet
programında önceliği sanki Batı’daki diplomatik temaslar olacak**

gibi bir sonuç çıktı.

– Nasıl?

– **Yani “işte biz bir ortak cephe kuracağız ve ağırlıklı olarak
hızla Batı karargahlarında, Batı hükümetleri nezdinde davamızı
anlatmak için çalışmaya gireceğiz” gibi şeyler söylediler. Siz buna
nasıl yaklaşıyorsunuz?**

– Biz biraz iç boyutu, onlar da dış boyutu geliştirir.

– **Öyle bir görev tahsisi mi yaptınız?**

– Aslında bu da pek anlamlı değildir. Çünkü, bizim sesimizi
dış da şiddetle duyar. Fakat bunlar epey parçalanmış ve etkisiz-
leşmişler, dolayısıyla bunları toplamak iyi bir şeydir. Kürt gü-
cündeki aşırı dağınıklık zarar veriyor. Şimdi bu organize olacak.
Evet, onlar çok dışarıda kalmışlar ve tabii ki dışarıda biraz daha
fazla iş yapabilirler. Ama dışarıda da biz onlardan daha fazlayız,
daha güçlüyüz. Yani bizim sorunumuz bu değildir. Bizim soru-
numuz, insanları anlamsız çatışmalarla yıpratmamaktır. Zaten
Kürtlerin sınırlı bir gücü var; bunları asgari müştereklerde bir-
leştirmektir. O açıdan, kariyer sorunları artık önemini yitirmiş ve
ilke sorunları da aslında çözümlenmiştir. Bir de Türkiye’nin or-
tamı eski şiddette değildir. Bu nedenlerle mevcut gelişmeler bi-
raz ilerleyebilir.

– **Dış ülkelerde büro açacak mısınız?**

– Bürolar zaten var.

– **Hayır, dış ülkelerde Türkiye Kürdistanı Cephesi adına, o
kimlikle, o tabelayla büro açılacak mı? Var mı böyle bir şey
gündemde?**

– Tabii açılabilir. Ortak bürolar rahatlıkla gelişebilir.

– **Var diyorsunuz böyle bir şey.**

– Doğaldır yani. Hem içte, hem dışta ortak temsil grupları çıkar.

– **Peki, daha önce Türkiye kökenli diğer bütün Kürt gruplarıyla
görüşmüştüm, onların dediği şöyle bir şey vardı ve giderek dozajı-
nı yumuşatıyorlardı: “Biz PKK’yle ortak hareket edebiliriz. Bu
gayet normaldir. Bize göre bazı hataları olmasına rağmen, o da
bir Kürt gücüdür. Önemli bir Kürt gücüdür. Ama geçmişte diğer
yurtsever Kürt gruplarına karşı –onların terminolojisiyle söylüyo-**

rum– şiddet uyguladı. Bunlar çok sekter, dogmatik tutumlar aldı. Bir özeleştirme yapması lazım.” Bu gündeme geldi mi?

– Sanmıyorum, bunu artık ileri süremezler. Özeleştirme başarılıdır. Biz özeleştirimizi yapmasaydık, bugünlere gelemezdik. O özeleştirme yapılmıştır. Bunun da teminatını size vereyim ben. Hatta Türk solu da bunu çok söyler. Ama müthiş özeleştirme yapan ilk hareket biziz. Özeleştirme, kendini tıkanıklıklardan, darboğazlardan kurtarıp siyasallaştırmaktır. Bunu ilk defa biz yaptık.

– **Peki sizin bir Ulusal Meclis çalışmanız vardı. Avrupa’da seçimler yapıldı. Sizin arkadaşlarınızdan öğrendiğim kadarıyla, Türkiye’de de buna benzer şeyler olmuş, Ulusal Meclis için bazı temsilciler seçilmiş. Bunlar ne olacak? Bu çalışma sizin girişiminizdi. Onlar şu anda bu olaya nasıl bakıyor?**

– Bu da geliştirilir ve giderek onlar da katılır. Birlik ve cephe geliştirmede, diğerlerinin katılımıyla sanırım bir cephe meclisi olarak bu da gelişir. Ve hatta diğer parçaların temsilcilerinin de katılımıyla bir Ulusal Kongre çerçevesine taşırılabilir.

– **Ama ben Kemal Burkay’la konuştuğumda şunu söyledi: “Biz öncelikle Türkiye Kürdistan’ı için çalışıyoruz. Elbette öyle bir şey olursa diğer parçalardan temsilci gelsin, ama şu anda düşünmüyoruz.” O, herkes kendi mücadelesini kendisi yürütsün dedi.**

– Öyle ortak bir organizasyon kendini hissettirecektir. Bu sorunu uzun süre gözardı etmek mümkün değildir. Kürtlerin ortak bir organizasyonuna ihtiyaç vardır. Artık bunun biçimi ve zamanı ayrı bir husustur. Bu konuda biz gelişmeleri zorlayacağız.

– **Siz bu Ulusal Meclis’e milletvekili olarak katılacak mısınız? Siz, şahıs olarak?**

– Hizmettir, yani fırsatım olursa konuşurum. Bunu her yerde yapıyorum zaten.

– **Merkez neresi olacak, Ulusal Meclis’in toplanma yeri?**

– Kürdistan’ın en özgürleşmiş bir alanı olabilir.

– **Mesela?**

– Bence artık Kürdistan özgürleşiyor; Güney de olabilir, Kuzey de olabilir.

– **Ama ağırlık galiba Güney’de.**

– Sınırlı bir zaman kesiti içinde orada olabilir. Fakat hızla Kuzey’e de kayabilir. Bu konuda artık dağlar belli bir özgürlüğe imkan veriyor.

– **Peki bu cephede ve Ulusal Meclis’te Kürt gruplarının hangi oranlarda temsil edileceği konusu gündeme geldi mi?**

– Gündeme gelmedi. Pek o kadar da önemli değil.

– **Problem çıkar mı sizce?**

– Hayır. Kürt sorununda, Türkiye’de olduğu gibi oy hesapları fazla etkili olmayacaktır. İşlerin ciddiyeti ve koşulları bu tip hesaplara fazla geçerlilik şansı vermiyor.

– **Kemal Burkay’la deklarasyonunuz ardından diğer Kürt gruplarıyla kurmayı düşündüğünüz Kürdistan Cephe olayını ilk duyduğumda ben şunu düşündüm: Entelijansiyası ile Kürt silahlı hareketi birleşiyor. Tarihsel bir dönemeçtir. Önümüzdeki dönemde özellikle Kürt aydınları meselesine geldiğimizde ben, bu konuda sizin büyük eksikliğinizi olduğunu görüyorum. Şimdi nasıl bir açılım bekliyorsunuz? Yani bu bileşim, iki farklı yeteneğin ve iki farklı birikimin bir araya gelmesi, öncelikle sizin hangi zaaflarınızı giderecek ve hangi avantajlarınızı geliştirecek?**

– Kürtlük için, demokrasi için çaba sergileyen, fakat bunu politik olarak geliştiremeyen bu insanların, ömürlerinin son dönemlerinde bu birikimleri boşa gitmesin diye uygun kanallar açılmıştır. Ben bunu düşünerek, “gelsinler, girsinler ve yararlı olsunlar” anlayışıyla yaklaştım. Yoksa PKK’nin çok temel ihtiyacını gidersinler diye değil. Biz zorlasak daha kötü durumlara düşebilirler, o yeteneğimiz var; ama bu iyi bir yol değil. Bütün yetersizliklerine rağmen bu insanları çekmek gerekiyor. Her türlü hastalıklarına ve zaaflarına da sabır göstereceğiz. Olumlu yönleri varsa onları da özgürce ve diledikleri gibi politik yaşama katmalarına üstün değer biçeceğiz. Yani bizim “entelektüel boşluğumuzu giderme” demeyi ben biraz yanlış buluyorum.

– **Bunun eksikliği yok mu size göre?**

– Varsa da, böyle giderileceğini pek sanmıyorum. Entelektüel yeterliliği sağlama bir teorik iştir, teorik gelişmedir ve biraz da kişilik meselesidir diyebilirim. Bizde entelektüellerin, teorisyenlerin, hatta sosyal-siyasal yönü gelişkin olanların çıkması, öyle dışardan

ithal etmekle değil de, kendi özünde büyük bir çabayla mümkün olur.

– **Bana bir tane örnek gösterebilir misiniz, dünya tarihinde ve başka ülkelerden? Bir partinin organik şemsiyesi altında muazzam bir aydın birikimi oluşur mu hiç?**

– Ama objektif olarak PKK'nin ortaya çıkardığı birçok özellik hızla...

– **Dolaylı olarak buna yol açıyor olabilir. O ayrı bir dava.**

– Zaten buna yol açıyor.

– **Peki aydınları niye kazanmadınız? Aydınların büyük bir kesimi size sempaticilerini zaman zaman bir biçimde dile getirmelerine rağmen sizin emrinize girmediler. Kürt aydınlarından bahsediyorum. Bunun sebebi ne? Sizin burada hiç hatanız yok mu?**

– Yeteneksizdirler.

– **Bütün kabahat onların mı yani?**

– Yurtseverlik duyguları fazla gelişkin değil, çarpıtılmışlar. Bizi de bence biraz geri buluyorlar. İçimizde bile öyleleri var. Şimdi bazı tipler var ki, hani bir söz vardır, “Ser silê, nikarê rabe ser cilê.”

– **Nedir bu?**

– “Sil”, altına etmedir. Yani “Altına etmekten, kilimin üzerine oturmaya gücü yetmez.” Şimdi bazı aydınlar biraz böyle. İçimizdekilerden de bahsediyorum. Bunlar kendilerini aydın sanıyorlar, fakat başarıma güçleri zayıftır. Onları kendi hallerine bırakırsan biterler, çok kısa bir zaman içinde biterler. Bizde aydınlaşmanın, PKK'nin çıkışıyla yakın bağlantılarının olduğunu söylemeliyim. Daha önceki aydınlaşmanın oldukça cılız olduğunu, siyasal ve ulusal gelişmelere güç yetiremediğini belirtmeliyim. PKK'nin kendisi büyük bir rönesans hareketidir. Biliyorsunuz, birçok sahada yeniden doğuşu anlamlı bir biçimde geliştirdi.

– **Sayın Öcalan, “Sıfırdan başlayıp onbin kişilik güce ulaştığınız” söylüyorsunuz, ama aydın gücünüz çok zayıf. Burada dönüp kendinize bakmanız gerekmiyor mu?**

– Aydın dedikleriniz nerede?

– **Eğer okumuş insanlardan bahsedeceksek, çok geri planda olan çok sayıda üniversite bitirmiş, üniversite okuyan...**

– Var, saflarımızda okumuş insanların sayısı çok fazla. İnanır mısınız, saflarımızın yarısına yakını liseli ve üniversitelidir.

– **Birçoğu yoksul köylü**

– Hayır, adeta aydın istilasına uğramış gibiyiz. Genç aydınlar ezici bir biçimde yanımızda. Siz, bu konuda eksik bir değerlendirme içindediniz. Bazı kenarda köşede kalmış olanlara aydın diyorsunuz. O tip aydınların kırk tanesini, bizim sıradan bir militan cebinden çıkarabilir.

– **Tarih araştırmacısı, şairi, yazarı, sinemacısı, ressamı; bunlardan bahsedelim. Bunlar hiç yok!**

– Bu bahsettikleriniz Kürtlerde fazla yoktur ve olanlar da öyle yetenekli değil. Onlara bir altyapı gerekir. Şimdilik o altyapıyı biz sağlıyoruz. Edebiyatçı diyorsunuz, artist diyorsunuz ama, onlar çok yetenek ister. Bir Kürt filminde rol almak, bir Kürt edebiyatında tip belirlemek çok mühim bir olaydır ve derin çözümlemelere ihtiyaç gösterir. Ben, onun temel kaynaklarını ortaya çıkarmakla uğraşıyorum. Yakında siz bunu göreceksiniz. Maalesef bir talihsizlik de buradadır; biz gelişmenin ipuçlarını ortaya çıkarıyoruz, bazıları da bunları kendi marifeti sanıyor. Politika nasıl yapılır? Bunun gibi, yine sosyalizm nedir? Demokrasi nedir? Aydınlanma nedir? Gerçek yaşam nedir? Mesela size hakim olan sosyal yaşam ölçüleri nasıl geliştirilir? Bunlar üzerinde ne kadar yoğunlaştığımızı ileride anlayacaksınız.

– **Ben, aydın sorunu konusunda genel şu yaklaşımın dışında sizde...**

– Seçkin yaşamı diyelim biz buna, entelektüel yaşam diyelim değil mi? Bende onun ne kadar yoğun olduğunu acaba kestirebiliyor musunuz? Müthiş bir seçkinci olduğumu söylesem-tabii koşullu olarak- acaba bir şeyler anlayabilecek misiniz? Siz, benim nasıl yaşadığımı sanıyorsunuz?

– **Fazla bilmiyorum.**

– Bilmeden konuşmamak lazım. Aydınsanız, incelemeyi derinleştirmelisiniz. Ben sizi ayıplamak için söylemiyorum, bunu bizim içimizdekiler bile anlamıyor. Bazen kadın konusu diyorsunuz; şimdi kadın konusunda oldukça özgür davranılması gerektiği kanısındayım. Ve özgür bir insanın da hakkıdır bir kadını özgür ya-

“Benim diğer bir özelliğim de, meseleler karşısında geleneksel olmamaktır.”

kalmak, özgür temelde ilişkilendirmek, hatta oldukça özgür yaşamak, değil mi? Şimdi bunun, biz Kürtlerde ne kadar zor bir olay olduğunu biliyorsunuz. Unutmayın ki, göz göze bakarlar ve işte tamam, yandı gitti. Ufak bir el dokunuşlarında bile namus meseleleri çıkarılır, adamlar vurulur. Benim gibi özgürlüğün peşine bu kadar düşen bir insan, bu ortamda işin başlangıcını nasıl yapacak ve sonunu nasıl getirecek? Çok özgürlük yanlısıyım ve ilişkilerimi özgür geliştiriyorum.

– Öyle olmadığınız belli de sonuçlardan.

– Kürt olayında söylediğim gibi ufak bir elle dokunuş veya bakış, ya ucuz bir aşkla sonuçlanır ve kara sevdaya tutuldum denilir, ya da bize namussuzluk yapıldı ve namusumuzu temizleriz biçiminde sonuçlanır, değil mi? Ben bunların hepsini nasıl çözümlüyorum, farkında mısınız? Bazıları diyor ki, “PKK fazla sosyalleşmemiştir”, sosyalleşmek biraz bu ilişkiyi geliştirmektir, değil mi? Bunun için ne kadar yoğun bir çaba harcadığımı biliyor musunuz? İkimizden hiçbirinin, hiçbir Kürdün aklından-hayalinden geçirmediği çabalarla ben özgürleştirme işini yürütüyorum. Çok tanıdığınız Mustafa Kemal’in bile bu konudaki ilişkilerinin bile benim açımdan ne kadar geride kaldığını belirtmeliyim; özgürleştirme bakımından söylüyorum.

– Nerede araştırmalarınız, nerede bunun teorik sonuçları? Bunları kamuoyu biliyor mu?

– İleride ortaya çıkar. Size şunu söyleyebilirim ki, yarattığım potansiyel, kesin bazı sonuçları günyüzüne çıkaracaktır.

– Hızlı bir soru: Durum onu gösteriyor ki, bütün Kürt örgütleri, siyasal yolda ilerlemek gerektiği noktasında bir fikir birliği içinde. PKK nasıl gelişti? Silahla gelişti. “Biz de bu fırsattan, bu boşluktan istifade edip silahla güç toplayalım” diyecek birileri çıkar mı?

– Mümkün değil. Hizbullah onu denemek istedi, “PKK tarzıyla PKK’nin boşluğunu dolduralım” dedi. Bunu da açıkça ilan ettiler. Fakat her babayiğidin harcı değildir mermi patlatmak. Onu gitsinler Türk ordusuna, Türk polisine sorsunlar. Küçümsemek için söyleyiyorum ama, işte en değme solcu örgütleri gördük, kaç ay dayandı-

lar? Yine en değme Kürt isyancılarını gördük. Bu Güney'dekileri görüyoruz, kaç gün dayanıyorlar? PKK'nin eylemi öyle kolay aşıla-maz. Aşılacağını sanmıyorum ve bu konuda abartmalı filan da deği-lim. PKK'yi aşmak demek 40 ton pilav yemek demektir.

“Benim tarzım olmasaydı böyle bir Kürt hareketi oluşturmak mümkün değildi”

– *şimdi sizin çok önem verdiğiniz bir soruya geçeceğim. Siz de bu örgütlerin en büyüklerinden birisi değildiniz. Hele 1977-78'le-ri hatırlıyorum; ufacık bir gruptunuz, bir gençlik vresiydiniz. Ben gerçekten anlamak istiyorum; bir önyargıyla değil, kavramak ve bazı ipuçları yakalamak istiyorum. Siz kendi kendinize aradan nasıl fırladınız? Neyi yakaladınız da bu mümkün oldu? Diğerleri neyi göremedi ve siz neyi gördünüz de ileriye fırlayabildiniz?*

– Benim sezgilerim güçlü.

– *Tek sezgiyle açıklanamaz gibime geliyor.*

– Politikayı maraton koşusu esprisiyle yapıyorum. Siz benim ba-zı özelliklerimi araştırabildiniz mi? Stilimi, tarzımı hiç dşnebili-yor musunuz?

– *şimdi bakın, benim 1980 öncesine ilişkin sizde tespit ettiğim tek farklılık, daha doğrusu esas ve önemli farklılıklardan biri şu: Diğer bütün Kürt ve Türk sol grupları uluslararası sosyalist ve komünist hareketteki ayrılıklarla uğraşırken, enerjisini bir anlamda buna tktirirken, siz buna hiç girmediniz. Bu, bir fark-lılık. İkinci olarak, sizin “bağımsız devlet” diye formüle etmek istediğiniz şeyleri diğerleri söylemeye çekinir ve söylemek iste-mezken belli taktik nedenlerle, siz bunu ilk defa açıkça ilan etti-niz. Bu da bir farklılık olabilir. Ama doğruları söylemek yetmez gibi geliyor bana.*

– Doğru.

– *Ama bunu nasıl hayata geirebildiniz? Bu potansiyeli, bu g-c nereden buldunuz? şşte “Apo zeki insandır, Apo her şeyi gr-yordur”; yok, bununla olmaz gibi geliyor bana. Kişiler bir süreci belirleyemez, etki yapar.*

– Yani Allah mı yardıma koştu diyorsunuz?

– *Benim için, sizin çıkardığınız sonuç önemlidir. Tabi ben ken-di değerlendirmemi yazacağım, o ayrı bir dava.*

– Aslında ben sanıldığından daha fazla...

– *Nedir bu farklılık?*

– Birçok yönüyle devrimcilerde güçlü olan yanlar bende fazla yoktur. şşte bu silaha el atma, militanlık yapma, gürültü koparma, ferdi ıkışlar yapma bende hiç yoktur. Ve bir de, kolay heyecanlara kapılmayan birisiyim. İzlediyseniz, sloganlar beni fazla çekmemiş-tir. Ama süreçlerin derinliğiyle uğraştığım söylenebilir. Bir de işin özüne epey ilgim vardır; arkasını düşünürüm, birdenbire çok heye-canlanıp takılma ve sonra bırakma gibi bir özelliğim yok. Tutkulu-yum, fakat tutkularımı gerçeğin duyarlılığına oldukça bağladım. Ta-kiþiyim, kesintisizim, yarışıyım, bir şeyin sonunu getirmekte amansızım. Ve düşünce kadar davranışlarımı da buna göre ayarla-makta çok tutarlıyım. Ben bunu biraz kişisel yaşam özelliklerimle izah edebilirim. Yani benim tarzım olmasaydı, dünyayı da bir araya getirseydin böyle bir Kürt hareketi oluşturmak mümkün değildi.

– *Size mi bağlı?*

– Artık bundan sonrası için gerek duyulmuyor.

– *Ben sizde birtakım şeyler tespit ediyorum. Siz, başka lkele-rin deneylerini referans almaktan çok, kendi yaptıklarınızdan so-nu çıkarma yöntemini benimsemiş gibisiniz.*

– Tabi tabi.

– *Bir iş yapıyorsunuz, örneğin bu çay bardağını böyle karıştırı-yorsunuz, şeker karışıyor, öz karışmıyor. Öyle değil de böyle yapı-lum...*

– Toprağa göre diyebilirsiniz.

– *Bu tercih önemli bir tercih. Bu tercihe götüren güdü ne, d-şnce ne, farkedilmiş ne?*

– Derin bir özelliktir. Ben, ne kadar yoksul, zayıf, harap olsa da, ülke toprağına ve halk gerçekliğine bağlılığı doğru ele aldım. Ve bunu çok temel ölçülerde yaptım. Aslında mtevaziyim, her koşul-da kendimi yitirmeyen bir insanım. Mesela, sizler gibi kendimi böyle entelektelleştirmede ne iddiam, ne de gücüm vardır. Hatta

bu konularda zavallıyım, çok mütevaziyim.

– ***Hiç mütevazi gözüküyorsunuz, değilsiniz.***

– Ama ben bazı yönlerden söylüyorum. Parti içinde herkes kendini benden on kat daha üstün sayabilir. Fakat bir yerde herkes bilir ki, ben müthiş bir iradeyim. Bundan da hiç kimse kurtulamaz. Bu, Türkiye için de geçerlidir. Türkiye’de de bir olay olduğumu sana söyleyebilirim ben. Ve hiç kimse benden kolay kolay da kurtulamaz derim. Hesaplaşacağım, bu kesin. Hiçbiriniz benden kolay kurtulamayacaksınız. Fakat çok mütevazi olduğumu da yine size söyleyebilirim. Hesaplaşacağız ama, bu hesaplaşmayı hemen her yönüyle kötü anlamda yorumlamayalım.

– ***Apo kurmaylarla mı çalışıyor, kendi kendine mi çalışıyor?***

– Bu konularda bütün kurumları altüst eden adamım. Yani diğer bir özelliğim de şu: Her şeyi insanların ayağına indirip tartıştıran adamım. Tanrılardan işte o üstünlük iksirini çalışıyorum ve indiriyorum ortaya. Böyle bir kurnazlığım var. Siyaseti biraz böyle anlıyorum.

– ***Ben bir şey söylesem darılır mısınız? Sizin, kendi olayınızı bile...***

– Anladığınızı sanmıyorum.

– ***Yeterince özetleyemediğinizi gördüm.***

– Olabilir.

– ***Ben sizden ıstık bekliyordum. Yani bir şeyi yakalayayım ve yavaşça onu açayım diye hırsıyla yaklaştım olaya.***

– Bana göre, doğa biraz da söylediğiniz gibi değildir.

– ***Değil mi?***

– Değil tabii.

– ***Her şey bilinçli olmuyor mu yani?***

– Değil. O şeydir işte, yani senin anlayışında şey var.

– ***Şematiklik mi?***

– Sadece şematiklik değil, idealizm de var. Ben de onu çok düşündüm; sağlam iradelere, sağlam planlara, sağlam ölçülere dayalı bir yaşamı müthiş istedim. Aslında korkunç çaba da harcadım. Yenik düştüm demeyeceğim ama, sonra baktım ki bu dünyanın kuruluşu böyle değil, toplum da dahil kuruluşlar böyle değil.

– ***Ama günlük yaşadığınız da gözüküyor pek, günlük de yaşa-***

mıyorsunuz. Belli ki böyle hep bir sonraki hamleleri hesaba katmıyorsunuz.

– Evet evet, öyle yaşanılmayacağını anlıyorum. Doğanın ve toplumun kuruluşunun sanıldığından daha fazla kendiliğindenci olduğu kanısındayım. Ve her şeyin önceden bilineceğini, kestirilebileceğini de sanmıyorum; buna gerek de yoktur. Geldiğim felsefik düzey biraz davranışlarımı izah eder. Bu mevcut ölçüler, kurallar, gelenekler bana büyük oranda metafizik kokuyor. Çok bağlı kalınan bu ölçüler özgürlük dışı kokuyor. Fakat öyle tam özgürlüğün olduğuna da inanmıyorum aslında. Doğrudur, davranış biçimim söylediğiniz gibidir. Yani çok ölçülü-biçili, bilmem çok netleşmiş değil diyebilirsiniz. Ama bana göre, mevcut yaşam yaklaşımları içinde yine de en özgün yaklaşımlardan birisidir. Ve gerçeğe fazla saygısız değildir. Ben anlatmaya çalışıyorum, siz de anlamaya çalışın. Ben burada gerçeğe saygısızlık yapmak istemiyorum. Başkalarıyla konuşursanız, olağanüstü şematik olur, beklentilerinize de olağanüstü dar cevaplar yetiştirir. Ben, bunu saygısızlık olarak değerlendiririm. Tam tersine, ben burada farkı size göstermek zorundayım. Beklentilerinizin dışında bazı durumların söz konusu olabileceğini göstermek zorundayım. Bu, gerçeğe biraz daha saygılı olmanın ifadesidir.

– ***Evet, sizin üslubunuza uygun. Ben bir şeyler yakaladım galiba sizinle.***

– Ben kendimi tam çözmüş değilim. Biliyorsunuz, aslında insan çok karmaşık bir olay. Şimdi, bazen insanı çok düşünüyorum ve çok ürkütücü buluyorum; “insan denilen olay ne cesaretle insan oldu” diyorum. Açık söyleyeyim, bu bir kusura bile böyle ve yaşamayı ürkütücü buluyorum. Tabii bütün bunlar benim davranışlarımı etkiler. Ben, gerçekten kuralların, kalıpların mahkumu değilim. Biraz insanın doğal yetenekleriyle, doğal ölçüleriyle düşünmeye çalışalım.

“Ateşkes tek taraflı gelişmeyeceğe benziyor”

– ***Bir şey öğrenmek istiyorum; siz bazen pervasız tutum alıyorsunuz, bazen de ben, ince ince sizde kişilik özelliklerinizi yakalamaya çalışıyorum. Ben bu konularla ilgili soru soracağım. Dola-***

yısıyla her konuda soracağım sorulara çok geniş, uzun cevaplar vermeniz gerekmiyor. Her fikrinizi açıklama fırsatı vereceğim. Bana göre, sizin açınızdan önemli olanlar, Türkiye kamuoyu açısından önemli olan şeylerle ilgili. Satırbaşlarıyla da olsa ben her şeyi vereceğim, o yüzden uzun uzun açıklama yapmayalım. Benim görebildiğim kadarıyla sizin de zamanınız sınırlı. O yüzden ben, hızlı geçelim diyorum. Bu yöntemde anlaştıysak hemen başlayalım. Şimdi tabii gündemede ateşkes var. Ben, sanki basın toplantısını yapmışsınız gibi olayı başlatacağım. Benim ilk sormak istediğim şey şu: İşte 15 Nisan oldu ve sizin 25 günlük ateşkesiniz sona erdi. Şimdi siz, yeni dönem için kamuoyuna nasıl bir mesaj vermek istiyorsunuz? Sizin kararınız nedir?

– PKK, başından beri tarihi, toplumsal ve ulusal bir temeli olan, en temel bir soruna çözüm olmak amacıyla ortaya çıkan bir harekettir. Hemen belirtiyim, 20 yılı geride bırakıyoruz. Biz, bu hareketin temelini Ankara’da tam da bu günlerde atmıştık. Şimdi gelinen nokta, sorunun ortaya konulmasında ve çözüm yollarının gösterilmesinde epey mesafenin alındığını gösterir. Bu anlamda, başlarken karar ne ise, şimdi de odur. Sorun ortaya konulmak ve çözümlenmek isteniyor. Kürt halkının ulusal kurtuluş sorununu, eğer Türkiye halkı ve onun temsilcileri de hazırsa, demokratik bir tarzda onlarla çözmek istiyoruz.

Bu istek, başta kabul görmediği gibi, amansız bir baskı ve sindirmekle ortadan kaldırılmak istenildi. Biz buna, direnmek ve giderek etkin bir silahlı mücadele geliştirmekle karşılık verdik. Denilebilir ki, Türkiye Cumhuriyeti’ne 70 yıldır hakim olan ulusal tenkil, bastırma politikası ne başarıya gitti, ne de biz tam bir askeri zafer sağlayabildik. Fakat bizim oldukça siyasal mesafe katetmemiz, askeri yönden de küçümsenmeyecek başarılarla ulaşmamız söz konusudur. Biz, tarihin bu dönemecinde tekrar şunu söylemek istiyoruz: Acaba sorunun muhatapları, silahlı yöneme fazla itibar etmeden, siyasal çözüm yollarına kendilerini açık ve hazır hissedebiliyorlar mı? Buna bir şans vermek için bu son adımı attık biz.

Nereden bakılırsa bakılsın, şu anlama geliyor: Bu baskı politikalarını durdurun, çözüm önerilerini geliştirin ve halkların önüne ko-

yun! Ve gerçekten bu temel sorunun çözümüyle Türkiye’nin düzliğe çıkması, Kürt halkının da çok ağır sorunlarını çözüm yoluna koyması gerçekleşsin. İşte buna bir şans vermektir. Sabırla ve kendimize güvenle bu adımı attık. Geniş kamuoyu oluşmuş ve bizden bu adımın daha da derinleştirilmesini istemektedir. Bu aşamada biz iyi niyetimizi gösterdik, karşı tarafın da artık iyi niyetini göstermesi ve bazı adımlarla ne yapmak istediğini daha somut ortaya koyması gerekiyor.

– *Peki 25 günlük bir ateşkes süreci yaşandı. Politikacılar, muhalefet liderleri, hatta askeri liderler, sizin ateşkesle ilgili kararınıza ilişkin görüşlerini açıkladılar. Siz, bugün ateşkesi tekrar uzatmak için gerekli bulduğunuz iyi niyet işaretlerini aldınız mı, aldığınıza inanıyor musunuz?*

– Pek açık işaretler değil. Ve ağırlıklı olarak halen geleneksel politika kurtarılmak isteniliyor. Bizim gücümüz sınırlı olduğu halde gösterdiğimiz cesareti, karşımızdakiler gösteremiyor. Bizim gösterdiğimiz açıklığın çok sınırlı bir kısmına bile henüz yaklaşmış değiller. Çok açık; silahlar susturulsun ve çözüm önerileri sunulsun diyorum. Ve peş peşe kendi önerilerimizi sunduk. Ama karşı taraftan ses yok veya çok sınırlı. Ayrıca operasyonları hiç durdurmadılar. En son güne kadar devam ettiğini bizzat biliyorum. Yani bu ateşkes sürecini kötü kullanmak istediler.

– *Ama benim görebildiğim kadarıyla, bu genel bir politika değişti.*

– Fakat birçok bölgede kullanıldığını rahatlıkla söyleyebilirim. Çözüm önerilerini de çok muğlak kıldılar. Nereden bakılırsa bakılsın, sorun oldukça anayasal ve yasaldir, birçok kurumlaşmanın yeniden gözden geçirilip düzenlenmesi ve bunun için kapsamlı siyasal diyalogdur. Bu konuda karşı taraf gerçekten çok ürkek veya başka amaçlar peşinde günü kurtarmaya çalışıyor.

– *Şimdi kararınız ne sizin, ne yapacaksınız? Devam mı?*

– Eğer karşı taraf siyasal yöneme biraz itibar etmek istiyorsa, sorunun ciddiyetinin farkındaysa, çokça söyledikleri Türkiye’nin büyüklüğü ve bilmem şöyle devlet bütünlüğü gibi şeylere kendilerince bir anlam vermek istiyorlarsa, o zaman biraz bizi de anlamala-

rı ve öyle ucuz “terörist” iddialarından vazgeçerek sorunun özüne inmeleri gerekir. Dikkat edin, halen kendiniz de gelip bizzat söylüyorsunuz, ciddi bir görüşme gücünü göstermiyorlar diyorsunuz. İster iktidar ve ister muhalefet çevreleri olsun, bir temsilcilerini göndermekten ve “gidin de bir diyalog kapısını aralayın” demekten kaçınıyorlar. Görüşülse ne olur? Bizi hiç kabul etmesinler ve ne kadar karşı olduklarını da söylesinler. Ama hiç olmazsa ne dediğimizi daha rahat anlayabilirler, neyimize karşı olduklarını açık söyleyebilirler ve kendilerinin ne demek istediklerini bize açık anlatabilirler. Bu konuda “görmedim, duymadım, bilmiyorum” diyen kendileridir.

– ***Şimdi tekrar sormak istiyorum: Ateşkese tamam mı, devam mı?***

– Ateşkes, bu geçen sürede olduğu gibi, ağırlıklı olarak tek taraflı gelişmeyeceğe benziyor. Karşı tarafında da operasyonları durdurması çok açıkça ortaya çıkıyor. Ve sadece operasyonların durdurulması da değil, daha somut siyasal çözümlerinin geliştirilmesi gerektiği ortaya çıkıyor. Bu konuda bazı inandırıcı adımları görmemiz gerekir. Biz kendimizi şimdi biraz buna hazırlamışız. Biz, bütün birliklerimizle gereken haberleşmeyi sağladık ve bu çerçeveyi onlarla da konuştuk. Dedik ki, süreci biraz derinleştirmeyi düşünüyoruz, hem uluslararası kamuoyu, hem de Türkiye ve Kürdistan kamuoyu sürece biraz daha şans tanınmasını istiyor, dolayısıyla karşı tarafın da üzerimize gelmemesi kaydıyla ve daha somut siyasal, diplomatik gelişmeleri görmek amacıyla muhtemelen süreci derinleştirerek sürdürebiliriz. Bu, genel kabul gören bir anlayış oldu. Ama süre açısından olsun, içeriği biraz daha derinleştirme açısından olsun, gerçekten kendim her şeyi söylemek durumunda değilim. Yalnız bizim tarafın değil, başka güçlerin görüşlerine de değer biçiyorum. Bunlar Kürt güçleri olabilir, Türkiyeli demokratik güçler olabilir, hatta resmi çevreler olabilir. Onların da niyetlerini ve taleplerini göz önüne getirerek, bu süreci birlikte ilerletmek istiyoruz.

– ***Siz kendi adınıza ne yapacaksınız?***

– Aslında ben, kendi adıma ne yapılması gerekiyorsa yaptım. Herkes bana yüklendi; “sen başlat” dediler. Bütün riskleri göz önüne alarak başlattım. Şimdi de “derinleştir, sürdür” diyorlar. Tamam

diyorum, derinleştirip sürdüreyim de, fakat her şey bana yüklenerek yürümez.

– ***Şimdi süre koyacak mısınız veya koyuyor musunuz?***

– Ben, sürenin konulmasını kendi başıma tayin edemem. Çünkü beni aşar ve kimsenin fazla çıkarına da olmaz. Dedğim gibi, bunu biraz Kürt ve Türk kamuoyunun beklentilerini göz önüne alarak, yine uluslararası diplomatik gerçekleri göz önüne getirerek ve en önemlisi de bu resmi çevrelerden ne gelişeceğini görerek belirleyeceğiz.

– ***Henüz süre belirlemediniz?***

– Onu basın toplantısında somutlaştırmaya çalışacağım.

– ***Özür dilerim, ben şimdi şunu söylemek istiyorum; bu söyleşi-yi basın toplantısından sonra yapmış gibi olayım. Yani bundan emin olabilirsiniz, ben bu konuda çok...***

– O önemli değil. Benim düşüncem, bazı çevreler gelecek ve onlara danışacağım. Amacım budur, yoksa sizden gizlemek istediğim için değil. Gerçekten bazı çevrelerin görüşlerine başvurmak istiyorum.

– ***Anlıyorum. Peki, meydanlardaki nutuklardan olsun, gazete demeçlerinden olsun, televizyon ya da radyodan yansıyan demeçlerden olsun, bunlardan aldığınız işaretlere göre Türk siyasilerini bir değerlendirebilir misiniz? Kim, size göre, nasıl bir tutum koydu? Bunun adını nasıl koyuyorsunuz? Örneğin, Cumhurbaşkanı Özal’ın, Başbakan Demirel’in, diğer muhalefet liderlerinin, hatta ordunun tutumunu bir kademe içinde değerlendirebilir misiniz?***

– Sayın Talabani’nin yaptığı son görüşmelerden edindiği izlenimler var ve ancak buna dayanarak bazı şeyleri belirtebilirim. Buna göre, Özal’ın daha cesur bazı adımlar atmak istediğine ilişkin izlenimler var; yine Demirel’de de bir yumuşamanın geliştiğini, Baykal’ın biraz daha radikal bir çözüm amacıyla olduğunu, Mesut Yılmaz’ın da “dünya değişmiştir, biz de değişmek zorundayız” dediğini, diğer birçok çevrenin de buna benzer yaklaşımlar içinde olduğunu, hatta Özal’ın “Ordu da benim görüşümdedir” kabilinde sözler sarfettiğini, yani hepsi olmasa da ordu içinde de benzer bazı görüşlerin olduğunu ve böylece ılımlılıkla tarif edebileceğimiz bir yaklaşımın mevcut resmi siyasi-askeri çevrelerde yaygınca gelişme isti-

dadı gösterdiğini söylemek mümkündür. Tabii bana söylenenler çerçevesinde söylüyorum bunları.

– **Burada size bir şey sorabilir miyim? Şimdi, 17 Mart'taki ateşkesle ilgili basın toplantısından hemen sonra sizinle yaptığım görüşmede –kayıtlar duruyor– Türk liderler için oldukça umutsuz konuşmuşunuz. Yani onlar bunu anlamayacak, gelmeyecek gibilerden. Şimdi siz, yanıldığınızı kabul ediyor musunuz?**

– Yanıldığımı söylemeyeyim de, sanıyorum devlet, sorunların ağırlığını daha yoğunca hissettiği için, bir çıkmaz sokakta ısrar etmenin pek hayırlı olmayacağını anlamışa benziyor. Bu olumludur. Ama bundan, tam bir çıkış yolu gördüğümü veya tünelin ucu gözükmüştür biçiminde bir sonuç çıkardığımı söylemek erkendir.

– **Ama Sayın Öcalan, şunu zaten beklemiyordunuz: Birdenbire “aman Apo ne güzel ateşkes ilan etti, hemen gel de şu doğunun sorununu çözelim.” Bu mümkün değil.**

– Doğru, bunu beklemiyorduk. Hatta bu mevcut gelişmelerin de bu biçimiyle olacağını beklemiyordum.

– **Şaşırttı mı sizi?**

– Şaşırtmaktan ziyade, bana göre ilginç gelişmelerdir. Ve hatta...

– **Aynı zamanda olumludur diyebilir misiniz?**

– Ondan ziyade, şöyle diyebilirim: Meselenin uzağında veya farklı koşullandırılmış olanların aşırı bir ilgisinin gelişmesi söz konusu. Yani çözüme doğru yaklaştıkları ve köklü yakaladıkları biçiminde bir yaklaşımdan ziyade, ilginin biraz ileri boyutlu olduğu...

– **Sorunu köklü bir biçimde anlamaya çalışma tavrı olduğunu söyleyebilir misiniz?**

– İlginin yüksekliğinden bahsedebiliriz. Bunu anlamlı buluyorum, tabii çözüme ilgi konusunda. Fakat bana göre, özellikle kamuoyu sorunun hayli uzağında. Resmi çevreler ise, ya biliyorlar da söylemek istemiyorlar, ya da oldukça saptırarak söylemeyi kendileri için uygun buluyorlar. Bana göre, henüz doğruya gelebilmek için alınması gereken epey mesafe var. Ben halen “bu konuda kesin cesaretli adımlar atıyorlar, doğruya yaklaşıyorlar” biçiminde kendimi aldatmak istemiyorum. Yani çok safdilane konuşmak istemiyorum.

– **Gelişme olumlu, fakat yeterli değil diyorsunuz.**

– Türkiye'nin hukuki-siyasal yapılaşmasının mevcut durumuyla buna izin vereceğini sanmıyorum. Gerçekten söylenen sözlerin hepsi anayasayı aşıyor. Onu da size söyleyeyim.

– **Şimdi burada şöyle bir espri yapalım: Sosyalist Parti, seçim konuşmalarındaki Kürt meselesine ilişkin önerilerinden dolayı kapatıldı. Ama iki gün önce 36 SHP milletvekili bir bildiri yayınladı. O bildiri SP'nin söyledikleriyle örtüşüyor.**

– Kesinlikle durum, mevcut anayasanın, siyasal yapının ve yasal statünün aşılmasıdır. Fiili bir durum ortaya çıkmıştır.

– **Yani şimdi bütün Türk siyasileri anayasa suçu mu işliyor, size göre?**

– Muazzam bir anayasa ihlali var. Benim durumum zaten anayasa ihlalidir. Fakat buna bütün Türk siyasi çevreleri de bulaştı. Bu, bana göre biraz ürkütücüdür.

– **Şimdi onları ihbar ediyorsunuz!**

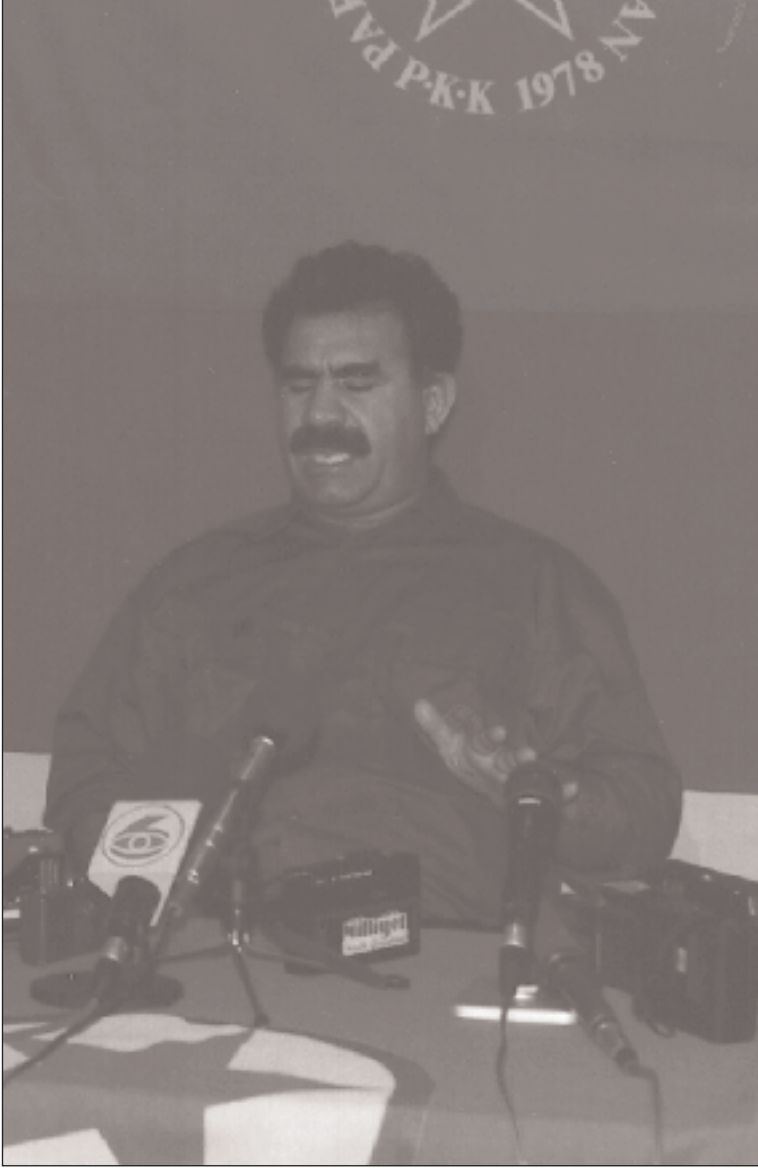
– Gayet tabii.

– **Anayasa ihlali var diye ihbar ediyorsunuz.**

– Bilemiyorum. Son olarak o Anayasa Mahkemesi Başkanı bazı çabalar göstermek istedi. Yine başsavcı, bu konuda bazı tavırlar geliştirmek istedi. Fakat mesele, gerçekten hukuki boyutu çok aşmıştır. Muazzam bir toplumsal-ulusal durum ortada olduğuna göre, yasalar çok geri. Bunu Özal'ın zorlaması, diğer siyasal yapıların zorlaması anlaşılırdır. Kesin yasal sorunlar var ve bence, artık kimse bu yasaları bu haliyle fazla ciddiye almayacaktır. Zaten anayasa krizi, anayasa problemi de bu nedenle önemlidir ve gittikçe de derinleşecektir. Bütün bir yasal statünün yeniden geliştirilmesi sorunu var. Ve bunun siyasal kurumlaşmalara oldukça etkiye bulunması söz konusu olacaktır. Ben bunları fazla açmak istemiyorum. Gerekirse açabilirim de. Yani yasal ve siyasal yapılaşma kendini kesinlikle gündemleştirmiştir. Mevcut fiili durum da bunun açık bir kanıtıdır.

– **Ordunun tutumu ne? Dolaylı da olsa somut bir işaret aldınız mı?**

– Ordu, bizim gerçeğimiz karşısında ilk defa böyle bir durumla karşı karşıyadır. Gerçekten Türk ordusu, karşısında herhangi bir

“Sıradanlığa tahammül edemem.”

devlet olsaydı çoktan hallederdi; ya yenerdi, ya yenilirdi. Yine karşısında klasik bir Kürt isyanı olsaydı çoktan hallederdi. Bizim öncülük ettiğimiz bu olay, yani kimine göre 29. isyan, kimine göre bilmem şöyle terör hareketi, bize göre ise gerilla çıkışı ve devrimci savaş, ordu karşısında farklı bir durum çizdi. Aslında ordu çok büyük çaba sarfetti; geliştirdiği operasyonlar, eğer karşısında devletler olsaydı, birkaç devleti yenilgiye uğratabilirdi. Ama bizim savaş stili-miz, taktiklerimiz çok çapraşıktır. Zaten zaman zaman kendileri de “ulan Apocular, açık karşımıza çıkın döğüşelim” vb. diye çağrı yapıyorlar. Tabii öyle çıkıp da eski Kürt isyancıları gibi, devletlerin çarpışması gibi bir duruma girmeyeceğimiz açık.

– Yani diyorsunuz, “bizimki geleneksel Kürt isyancılığından farklıdır.”

– Çok farklıdır ve özellikle benim yönlendirmem çok ilginç olmuştur, çok çapraşık olmuştur. Dolayısıyla Türk ordusu beklemediği bir durumla karşı karşıya olduğunun farkındadır. Bu operasyon süreçleri boyunca çok önemli hatalar yaptı ve bu oldukça bize yaradı. Ordu biraz çekingendir ve şunu da çok iyi biliyor ki, mevcut devletlerin örgütleniş tarzı, yönetiliş tarzı çok farklıdır. Bu yüzden, kendini çok zor duruma düşürüyor. Çok siyasi olan bir işi askeri bir iş olarak ordunun önüne koyarsan, o zaman ordu mahvolur. Ve olan biraz da budur.

– Peki basının tutumunu nasıl buldunuz, Sayın Öcalan?

– Basın, ki bunun edebiyat cephesi de vardır, gerçekten zaman zaman tam özel savaşın emrinde çalıştı.

– Geçmişte demiyorum, bu 25 günlük süreçte nasıl buldunuz?

– Bu 25 gün içinde olumludur ve çok önemli bir işlev görmüştür. Bence Türk basını, bu yönüyle diyebiliriz ki ilk defa rüştünü ispat etmiştir. Özgünlüğünü ve özgürlüğünü ortaya koymuştur. Ben başka yerlerde de söyledim; eğer yine bir kontrol yoksa, ipler gevşetilişip çekilmiyorsa, basın kendi iradesiyle bu değerlendirmelere giriyorsa, kesinlikle bu, olgunluğuna ve güç olduğuna dair bir işarettir.

– Size göre bu, Türkiye’deki demokrasinin seviyesini göstermez mi?

– Yine bu konuda da fazla kesin konuşmak istemiyorum. Çünkü

zaman zaman yönlendirmelerle bu adımların atıldığına tanığım. Eğer bu gerçekten özgüce dayalı olarak, yani bir basın kuvveti biçiminde geliştirdi ve giderek kendi ağırlıklarını özgürce ortaya koyarsalardı, o zaman bu gerçekten demokrasinin önemli bir güç göstergisi olabilirdi ve hatta en önemli bir güç göstergisi olabilirdi.

– **Basına teşekkür ediyor musunuz?**

– Şüphesiz, attığımız bu adımlara böyle yaklaşım göstermesi nedeniyle şükran borçluyuz.

“Tarihi sorunlar fazla ertelemeye tahammül göstermez”

– **Talabani Ankara’da birtakım temaslar yaptı ve geldi. Size ne tavsiye etti?**

– Sayın Talabani’yle bizim ilişkilerimiz ilginç bir ilişkiler sistematığıdır. Basın toplantısında belirttiğim gibi, yaklaşık 14 yıldır sürüp gidiyor. En sert savaşa da girdik, fakat tam savaşın göbeğinde anlaşmaya da girdik. Bu sefer yaklaşımlarımız son derece olumluydu. Kendisinin Ankara’ya gitmesinden rahatsız olmadık. Çok ilginçtir; Ankara’nın da, kendisinin beni görmesinden rahatsız olmadığı gibi, rica ettiği...

– **Kamuoyuna öyle açıklanmadı.**

– Fakat durum biraz öyleymiş; yani “sen bu işi sürdür.” Bu vesile ile belirtiyim ki, bence biraz da fazla puan ihtiyacı nedeniyle kamuoyuna açıklamıyorlar. Halbuki onlar istiyormuş. Getirdiği izlenimler bahsettiğim çerçevededir. Ben, şunu da söyleyeyim: Sadece Sayın Talabani değil, birçok çevre bu tip rollere soyunabilir. İşte HEP heyeti geliyor...

– **Hayır, size ne tavsiye ettiğini sordum. Geldi konuştunuz, ben onu biliyorum.**

– Söylenildiği gibi, öyle Talabani’nin üzerimizde herhangi bir basık gücü olması veya rica-minnet etme durumu mümkün olamaz.

– **Tavsiyeden bahsettim.**

– Biz her zaman önerilerine dikkat ederiz ve tavsiyelerini dinleriz. Bu sefer de öyle tavsiyeleri oldu. Diplomatik, siyasal çalışmanın önemini vurguladı, daha ılımlı bir ortamın herkese yararlı olabi-

leceğini söyledi. Bu konuda Türk çevrelerinin yaklaşımlarını da aktardı ve hatta belki de buna katkıda bulundu. Her zamanki tutumumuzdur; temel ilkelere aykırılık arzetmemek kaydıyla bizim de bu konuda açık olduğumuzu ve önerilerine değer biçtiğimizi söyledik. Ve bu, halen bu çerçevede devam ediyor.

– **Talabani’nin size söylediğini, tavsiyesini “siyasi süreci derinleştirin” diye özetleyebilir miyiz? Yani “derinleştirseniz iyi olur” diye...**

– Aslında sadece o değil, bence Sayın Talabani Türkiye ile bazı ağır davranışlara girmişti ve bunda kendi çıkmazını gördü. Bunun Türkiye için de pek hayırlı olmadığı ortaya çıktı. Bu çıkmazdan kurtulmak açısından benim yardımına başvurdu ve ben de bu yardımı oldukça anlamlı bir biçimde sergiledim. Dolayısıyla mesele biraz kilitlenmekten kurtuldu.

– **Peki Talabani’nin size getirdiği izlenimlerden sizi en çok etkileyen ne oldu? Anekdot olarak bana aktarabilir misiniz? Sakıncası yoksa tabii. Yani birtakım enstanteneler mutlaka aktarmıştır size.**

– Ankara’da ilk defa böyle Kürtler adına topluluklar oluşması, görüşmelerin geliştirilmesi ve buna Türk çevrelerinin hemen her düzeyde, biraz da hani işte yumuşamış mı diyelim, o biçimiyle karşılık vermesi hayli ilginçtir ve hatta tarihidir. Tabii bazı deyimler kullanılmış. Mesela benim “teröristliğim” öyle fazla söz konusu olmamış. Hatta öyle çok kötü işler yaptığım biçiminde değil de, bazı kişiler tarihi işler yaptığım biçiminde de konuşmuş. Adlarını vermeyeyim.

– **Kürt olmayan mı?**

– Kürt de, yarı-Kürt de olabilir.

– **Ben bunun Özal olduğu sonucunu çıkarabilir miyim?**

– O kalsın, çünkü böyle yarı perdeden gözükken birçoğu bunu söylüyor. Epey etkilenmeler ortaya çıkmış. Başka birçok çevrede, “olumludur, derinleştirilsin” diye böyle adeta yeniden bir canlanma yaşanmış. Aslında bir yerde ürkek bulduğumu söylemeliyim. Ben her zaman söyledim, ille bir vatandaşlıktan bahsediliyorsa, en kötü vatandaş yaklaşımı bendendir. Belirttiğiniz gibi, benim tarzım, üslubum Türke en yakın olanıdır. Hatta Türkiye’de bile karıştırılıyor, “bu eylem gerçekten Kürtler için mi, yoksa Türkler için midir” di-

ye. Bu konuda bir muğlaklık varmış sanırım. Kimisi diyor “tam ayrılıkçıdır”, kimisi diyor “ayrılıkçı değildir.” Şimdi şunu belirteyim ki, bizim eylemin etkileri belki de Kürtten fazla Türkü ilgilendirir. Benim baştan beri iddiam budur. Kaldı ki biz, Türkiye’nin devrimci-demokratik gelişiminin ürünüyüz. Halen birçok Türkün bunu fazla idrak etmemesi, onların yabancılaşmasının sonucudur.

– *Oraya geleceğim, o konuyla ilgili özel sorularım olacak. Şimdi siz, Sayın Talabani’nin Ankara’da yaptığı görüşmelerde şahit olduğu bazı sahneleri bu aşamada pek açıklamak istemiyor gibisiniz. Ama kamuoyunun olayları daha iyi görmesi bakımından, kamuoyunun sağlıklı değerlendirmeler yapması bakımından, sizin uygun bulduğunuz birkaç anektodu isterdim. Aslında iyi olurdu. Yani siz de “halk bilsin, kamuoyu bilsin” diyorsunuz.*

– Şunu söyleyeyim: Beni kamuoyuna yansıtıldığı gibi değerlendirmiyorlar. Kamuoyuna başka türlü yansıtılıyor, bana başka türlü izlenimler veriliyor.

– *Bu, Özal için de, Demirel için de geçerli mi?*

– Daha çok Özal, giderek Demirel için de geçerli, diğerleri için de.

– *Bu SHP milletvekillerinin çıkışını nasıl görüyorsunuz? Ben bir şey söyleyeyim; daha tam inceleyemedim, ama okuduğum kadarıyla, radyolara yansıdığı kadarıyla, sizin Kemal Burkay’la yaptığınız ortak deklarasyon vardı, onun bir benzeri gibi geldi bana. Acaba yanılıyor muyum? Siz incelediniz mi?*

– Bazı benzerlikler var tabii. O da yeni bir çıkış, fakat uygulama gücü konusunda yine tereddütlüyüm. Çünkü, parlamentoda böyle altında imzaları olan birçok parlamenter bildiriler çıkarır, fakat sonuçları takip edilmez. Yoksa orada ortaya konulan hususlar önemli.

– *Yeni dönemdeyiz ama.*

– O adımların daha da kesinleştirilmesi gerekiyor. Biz bütün bu gelişmeleri “olumluluk” sözcüğüyle değerlendirebiliriz. Yani Türkiye’nin resmi çevreleri eskisi kadar kör şiddet politikalarında inatçı değiller. Bir arayış kesin var, fakat çözüm konusunda da kafaları net değil. Ve hatta sıkça bir kelime söyleniyor, “kafaları gêj” deniyor. Yani bu Kürtçe bir kelime. “Gêj”, böyle...

– *Donmuş mu demek?*

– Donmuş değil de, gêj, böyle karışmış...

– *G-ê-j mi yazılır?*

– Gêj diye yazılır. Yani “kafası karışık” demek oluyor, böyle bir durum içinde oldukları söyleniyor. Bunu yerli ve yabancıların hepsi söylüyor. Ben, artık kafaları gêj olmasın diyorum; biraz net olsun, biraz iddialı olsun, biraz cesur olsun.

– *Peki bu partilerden hiçbiri, hükümet olarak değil de siyasal parti olarak, sizinle son 25 gün içinde hiç temas arayışı içine girdiler mi?*

– Hayır. Ama ihtiyaç duyuyorlarmış.

– *Peki bir tahminde bulunalım; hangi parti bu konuda ilk adımı atacak sizce? Böyle bir şey bekliyor musunuz?*

– Şunu belirteyim size: Eğer statükocu partiler bu durumlarıyla kendilerini sürdürürlerse aşırlılar. Ben dikkat ettim, mesela CHP yeni perspektiflerle gündeme girmek istiyor. Ne kadar içtenlikli olduklarını, iddiaları kadar, cesaretli adım atmaları gösterir. Özal’ın bazı yeni oluşum söylentileri var. Ve hatta Aydın Menderes’in bazı iddialı yaklaşımları var. Fakat bunlar hep iddia olarak kalıyor. Yani statükoyu biraz aşan yaklaşımlardır.

– *Önümüzdeki dönemde bu siyasal sürecin ilerlediğini varsayalım. Bir partiyle seçim ittifakı ve benzeri gibi bir şeyler yapmaya ihtiyaç olsa, hangi partiyi şu anda daha yakın buluyorsunuz?*

– Biraz çok statükocu soru soruyorsunuz. Acaba mevcut partilerin hiçbirisi buna elverir mi? Bana göre ve mevcut fiili duruma baktarsak, mevcut kurumlaşmalar yeterli değildir ve sıkıntı biraz burada başlıyor. Bazı ekleme programlar yapılıyor, ama bu yetmiyor. Bazı fiili durumlar yaratılıyor, bu da düzenle çelişiyor.

– *Sayın Öcalan, siz ateşkesten hemen sonra çok umutsuz, böyle “adım atmayacaklar, bir yumuşama göstermeyecekler” diye değerlendirme yapmıştınız. Ama bugün geldiğimiz nokta, siz de kabul ediyorsunuz ki umduğunuzdan daha ileri yumuşama...*

– Şimdi bu bir çözüm değil ki! Biz biraz gerçekçi olmak zorundayız. Ortada acılar, kanlar, büyük sıkıntılar söz konusu. Tarihi sorunlar fazla ertelenmeye tahammül göstermez. Biraz yumuşamışsın neye yarar? Sanki ufak gösterilerle birbirimizi tatmin etmeye ihti-

yacımız varmış gibi veya bu mümkünmüş gibi yaklaşımlar, bize asıl olanı gözardı ettirirse, tehlikeli olur. Bana göre, Türk liderliğinde bir yetmezlik, hatta bir kriz var. Hep “bir parti yapar mı” diye soruyorsunuz. Bana göre, bu işi bir parti yapamaz. Bu bir liderlik işidir, önderlik işidir.

– **Kim bu liderlik, kim olacak?**

– İşte Özal bir başkanlık sistemi geliştirmek istiyor ve ne kadar engelle karşılaştığını biliyorsunuz. Genelkurmay etkili olmaya çalıştığında, işte “militarizm bu kadar etkilidir” denilip eleştirildiğini biliyorsunuz. Demirel zaten ürkektir, fazla ileri adımların, değişimlerin sahibi olamaz deniliyor. Parlamento gerçekten kısır tartışmalar arenası olmaktan bir türlü kurtulamıyor. Diğer kurumlar fazla iddialı öneriler geliştiremiyorlar. Bir dağınıklık var, bunu herkes görüyor. Bu noktada diyorum ki, “PKK muhatap alınır mı veya Apo muhatap alınır mı”dan ziyade, karşı tarafta, Türk tarafında “iddialı bir muhatap var mı” sorusu daha yakıcıdır ve yerindedir. Yani ben muhatap göremiyorum. Mesele işleri kimlerle geliştireyim? Şimdi bu adımı derinleştirmek istiyoruz. Bana muhatap gösterebilirsin, “şu parti lideriyle veya şu liderlik organıyla bu işleri ilerletebilirsiniz” deyin. Birisiyle girişirsek, diğerleri sabote eder. Halbuki mesele nazik; hiç de sabote edilmeye, boşa çıkarılmaya fırsat vermiyor. İşte kriz burada. Aslında Türk siyasal yapısında sistem sorunu var. Bunun için fiili durumlar ortaya çıkıyor. Bir yerde bu kaçınılmazdır da. Çözümün gerçek muhataplarını önümüzdeki gelişmeler belirleyebilir. Kendi aralarında konsensüs sağlasalar, iyi olabilir bu. Bizim açımızdan fazla problem yok.

– **Yani siz tek bir partiyle...**

– Tek bir parti olması şart değil. Kürt Cephesi zaten oluşuyor. O rahat sağlayabilir, bunu size söyleyeyim, problem doğmaz. Türk tarafında problem var.

– **...Umutlusunuz?**

– Bu umut, sık sık renk değiştiren bir umuda benziyor biraz. Yani çok ciddi bir umuttan ziyade, “kendini çok umutsuzluğa da sevk etmene gerek yok” diye bir izlenim içinde beni bırakıyor. İyimserliğimi ben her zaman korurum.

– **Her zaman mı?**

– Tabii. İddialarım her zaman güçlüdür. Şunu da söyleyeyim ki, siyasi yöntemi de en az askeri yöntem kadar severim. Ben askeri yöntemle fazla tapmam. Fakat ikisini de geliştirme arayışım, çabalarım yoğundur.

– **Son gelişmeler umutlu olmanızı destekledi diyebilir miyiz?**

– Karşı tarafın ve hatta halk tarafının zayıflığından üzüntü duyuyorum.

– **Kürt halkından mı bahsediyorsunuz?**

– Kürt halkının da zayıflıkları var; derli toplu bir talepler sistemine ulaşmış olmaktan veya bunun örgütlenmesini sağlamaktan henüz uzaktır. Yine diğer Kürt güçleri bu konuda yoğunlaşmış olmaktan uzaktır. Türk tarafı ise buna fazlasıyla yabancı. Aslında giriş yapmak istiyorum ve Türk tarafıyla iddialı tartışma ve kararlaştırmalara girmekten de sakınmıyorum. Kendime de oldukça güveniyorum. Fakat karşı taraf o kadar kendini karartmış ve o kadar kendini perdelemiş ki, sorunları derinliğine ele almaya “küçük düşmek” olarak bakıyor. Bence bu aşılmalıdır. Küçük görülme, soruna yaklaşmamayla bağlantılıdır. Türk tarafı Kürtlerin konumuna daha gerçekçi yaklaşabilir. Zaten benim bütün yapmak istediğim de, Kürt realitesinin niteliğini ortaya koymak ve sorunlardan kurtuluşunu sağlayabilmektir. Bu, kötü bir girişim değildir. Bu sorunu örtbas ederek ve ezerek imha etmek günümüzde mümkün değil. Bu biraz anlaşıldı. O zaman ikinci adım atılmalıdır. Yani radikal çözüm yollarına giriş cesareti gösterilmelidir.

“Dağdakiler Kürt halkının varlık güçleridir”

– **Şimdi kamuoyuna yansıdığı kadarıyla başbakanın ve bakanların açıklamalarında şöyle bir sorun ortaya çıkıyor: “Tamam ateşkes ilan etmeleri iyi, güzel bir şey. Kendileri başlattılar, ama kendilerinin de bitirmeleri fena bir şey değil. Eğer samimilerse dağdaki adamlar insin, hatta teslim olsun” diyorlar. Bu sorunu nasıl çözeceksiniz?**

– Kurtla kuzu hikayesi... Karşı taraf kurt olmadığını gösterebilir, bizim kuzuları dağdan indiririz. Karşı tarafın kurt gibi beni yemeceğine inandırması gerekiyor. Sanıyorum biraz da koyun postuna

bürünmüş ve meleyerek kuzuyu bekliyor. Bunu ben, koyun postuna bürünmüş kurt olarak değerlendirmekten kendimi alıkoyamayacağım. Gerçekten dağdan inmeyi isterdim. Onun için, bizi dağdan indirme planlarını, koyun postuna bürünmüş kurt misali değil de, gerçekten “biz sizi yemeyeceğiz, gelin sizleri biraz anlamak ve o bazı ilişkileri düzenlemek istiyoruz” şeklinde yapmalarını, bu cesareti göstermelerini ve bana bu konuda inandırıcı olmalarını isterdim.

– **Sayın Özal’a atfen bir af formülasyonu duyuruldu. Bunu dinlemişsinizdir. Ne diyorsunuz ona?**

– Dağdan indirme ve af meselesi söz konusu olursa, aslında başkalarının bazı yerlerden indirilmesi gerekiyor. Mesela, kim büyük suçlar işledi, masum birçok insanın kanına kim girdi? Bence bu da o kadar tayin edici değildir. Bundan da öteye, sorunun varlığını kim yadsıyor, inandırıcı çözüm yollarına kim girmiyor ve bunun suçunu kim işliyor? Bunları kim işliyorsa, affa onların ihtiyacı vardır. Ben, bizim öyle fazla affa ihtiyacımız olduğunu sanmıyorum. Biz, önemli siyasal işler yaptık; korkunç zorlandık, açlığa ve soğuğa karşı korkunç dayandık ve sorunu buraya getirdik. Şimdi eğer sorunun varlığı kabul ediliyorsa, o zaman bunun sahiplerine, “işte idamı müebbede çevirdik, müebbedi de bilmem kaç yıla indirdik” biçiminde değil de, “bizim günahlarımız sizinkinden daha fazla, kusurlarımız sizinkinden daha fazla, gelin karşılıklı olarak birbirimizi affedelim” biçiminde yaklaşmak gerekir. Yani affetme diye bir mesele söz konusu olacaksa, belki de onların bizi affedeceğinden daha fazla bizim onları affetmemiz gerekir. Bunu da bütün samimiyetimle söylüyorum: Acaba biz, karşı tarafı affedebilir miyiz? Belki gücümüz az ve diyebilirsiniz ki, “sizin affedici olmanız için daha büyük olmanız gerekir.” Ama ben insani açıdan söylüyorum. Eğer biz karşı tarafı affedersek, o zaman tarih bizi lanetlemez mi? Biz karşı tarafı affedersek, o zaman Türkiye’nin devrimci-demokratik kamuoyu bizi zorlamaz mı?

– **Şimdi Sayın Öcalan, bazen pratik hareket etmek gerekir. Ben politikacı değilim ve bu işlerden de anlamıyorum ama, şimdi bir sürece girildi ve bu süreç çok çetrefilli bir sorunu ele almak duru-**

munda. Dolayısıyla eğer bu süreci derinleştirmek istiyorsanız –ki öyle bir arzu içinde görüyorum sizi–, o zaman birtakım hukuki formülasyonlar da bulunmak zorunda. Yani bunu ilkesel, tarihi, felsefi, ahlaki bir genişletme yerine, olaya daha pratik bakmak gerekmez mi?

– Şimdi “dar hukuki dehlizleri aştırarak çözüme gidelim” demek de bir görüştür, fakat tek görüş değildir. Dünyanın birçok ülkesinde de görüldüğü gibi, devleti elinde bulunduranlar, eğer sorunun ciddiyetine ve haklılığına inanıyorlarsa, o zaman insani yönü ağır basan çıkışlara da rahatlıkla yönelebilirler. Bu kadar ince hukuki yolları zorlamanın ne anlamı var? Sorun ciddiye, ulusalsa, siyasalsa, bütün toplumu kapsamına almışsa, o zaman niye bu ince ve zikzaklı hukuki yollara bu kadar ağırlık veriliyor da...

– **Ama siz, mesela Kemal Burkay’la ortak deklarasyonunuza bir şartsız genel af koydunuz. Bu hukuki bir formülasyon. Yanıtıyor muyum?**

– Bu, o kadar mühim değildir. Yani inanıyorlarsa af olur.

– **Şimdi bu dağdaki adamlar sorunu için siz dediniz ki, kurt kuzuyu yemeyeceğine dair güvence versin. Nedir bunun güvencesi? Somut birkaç şey söyleyin.**

– Çok şey söyledim. Dağa çıkanlar boşuna çıkmadı. Onların, ölümüne bağlı oldukları amaçları vardır. Dağa çıkanlar, tarihin belki de hiçbir döneminde ve hiçbir hareketine nasip olmayacak ve beklenmeyecek bir fedakarlığı ve dayanma gücünü gösterdiler. Bu büyük dayanma gücü, büyük bir amaç, büyük bir namus ve onur ilkesi içindir. Onların bu amaçları az çok güvenceye alınır, o zaman dağdan inmenin koşulları hazırlanmış olur. Nedir bu amaçlar? Bu, ulusal kimliğin güvenceye alınmasıdır. Mesela anayasaya, yasalara alınması ve yeniden kurumlaşmanın sağlanmasıdır. Yeni kurumlaşmalara parlamentodan başlar, ordudan çıkarılır. Yani bakanlar kurulundan partilere kadar her şey girer. Ancak böyle bir pratik inandırıcı olabilir. Böylece bu işler de hal yoluna girer.

– **Şimdi burada ben ince bir nokta tespit ediyorum. Gerek sizinle önceki görüşmemizde ve gerekse birkaç gündür sizin mer-**

“Karşı taraf kurt olmadığını gösterebilirsin, bizim kuzuları dağdan indiririz.”

kez komite üyelerinden bazıların da olduğu sohbetlerde bir sonuca vardım. Sizde şöyle bir beklenti veya bir düşünce var: Dağdaki adamlar olayını devlete tanıtmak istiyorsunuz, yani resmen tanınmasını istiyorsunuz. Bunu bir Kürt jandarma gücüne dönüştürme şeklinde bir düşünce var. Siz bunun kabul edilebileceğini umuyor musunuz?

– Şimdi, dağdakiler Kürt halkının varlık güçleridir. Kürt halkının varlığını ölümüne kanıtlayan güçlerdir. Eğer varlığını kanıtlamışlarsa, herhalde en azından Kürt halkının savunma gücü olarak kalmayı da isteyebilirler. Yani şunu söylemek istiyorum: Asker Memet batıya gidiyor ve gerektiğinde genel saldırıları da savunuyor; Kürtlerin de kendi ülkesinde ve kendi içinde neden bir koruma gücü olmasın? Nereden bakılırsa bakılırsa bir güvenlik düzenlemesi gerekecektir. Biz buna iç güvenlik diyelim.

– ***Bunu biz sağlayalım diyorsunuz.***

– Gayet tabii, bu çok açıktır. Bizim binbir düşmanımız vardır, aşiret ve aile kavgaları vardır. Örneğin, ben bu halimle toplumda yol almak istesem, kesinlikle korumalara ihtiyacım olacaktır. Yine bir sürü kurum oluşacak ve hepsinin böyle korumaya ihtiyacı olacaktır. Açık söyleyeyim, bunlar iç güvenlik kuvvetleridir, halk savunma güçleri biçimindedir. Zaten Türkiye’de de ordunun daha çok dış güvenlik aracı olduğu biçiminde bir yorum vardır. Bu bir ordu düzenlemesidir. Zaten ordu içinde Kürt varlığının kendisini nasıl duyuracağı konusu bir anayasal düzenleme meselesidir. Yani Kürt yurdunu da, Türk yurdunu da müşterek bir orduyla savunmak mümkündür ve bu düzenlenebilir. Ama Türkiye’den gelmiş özel bir polis kuvvetinin Kürdistan’da fazla etkili olacağını sanmıyorum. Zaten şimdi hepsi çok rahatsızdır. Emniyet kuvvetleri Kürtlerin kendilerinden oluşmak durumundadır ve bizim de, eğer ille dağdan indirilim deniliyorsa, böylesine bir halk savunma gücü veya emniyet gücü biçiminde rolümüzü düzenleyebileceğimizi, bir öneri olarak söyleyebilirim. Yani bunlar benim düşüncelerimdir.

“*Milli gerçekliklere tam özgürlük sağlayabilmeliyiz, fakat ortaklaşmanın da çok önemli olduğunu gözardı etmemeliyiz.*”

– ***Peki şartsız genel af çıkarsa dağdaki adamlarınıza ne emir vereceksiniz?***

– Mesele sadece afla bitmez ki! Yeni düzenlemelere gidilmesi gerekir. Ben, sorunların köklü çözümünden bahsediyorum. Yani biz keyfimiz için bu korkunç zorlukları göğüsleyerek dağa çıkmadık. Bunlar temel amaçlara bağlı kuvvetlerdir. Aslında affın çıkıp çık-maması o kadar önemli değil. Zaten her gün o kadar şehit veriyoru-ruz, işkence görüyoruz. Eğer sorun köklü bir yaklaşımla ele alınır-sa, meseleler daha rahat hal yoluna girebilir ve af da bunun küçük bir parçası olur. Yani eğer aftan şu kastediliyorsa, işte “dağdan iner-ler ve böylelikle herkes eski işinin başına döner” deniliyorsa, bu bü-yük bir yanılgıdır ve mümkün değildir. Böylesine gerçek dışı hayal-leri fazla beslememek gerekiyor. Yeniden ve köklü kurumlaşmalara ihtiyaç vardır. Buna ordu da girer, parlamento da girer. Sanırım ye-rel parlamento atılacak diğer bir adımdır. Yine birçok mahalli gö-revlerin Kürtler tarafından, halkın kendisi tarafından görülmesi ge-rektiği açıktır. Yani diyeceğim, bir federal sistem niye gelişmesin?

– ***Federal sistem olacak sa da birdenbire olmaz ki.***

– Ben de, aniden olsun demiyorum. Hiç olmazsa biz, şimdiden onun gerçekleştirilmesinin sağlam adımlarını atıyoruz. Bu mevcut varlığımız da bunun bir parçasıdır. Biz programımızda Türkiye’den hemen kopuşu zaten koymuyoruz. Bizim, en az kendimiz kadar Türkiye’yi de dönüştürme iddiamız var. Bu, bizim enternasyonal görevimizdir. Ve bu durumu giderek Ortadoğu çapında da yaygın-laştırmak istiyoruz. Yani öyle dar milliyetçilik sınırlarının şiddetle çizilmesine bayılmıyoruz. Belki Türkiye’de buna tapanlar çoktur, Araplar’da tapanlar çoktur; bilmem bir karış toprak uğruna şöyle kelleler verdik denilir, böyle kelleler aldık denilir. Bunların hepsi kötü edebiyattır, lafazanlıktır. Mesele bir karış toprak uğruna bil-mem ne verip vermemek değil, bu topraklar üzerinde insanlara en

uygun ilişki sistemini, en uygun rejimi oturtabilmektir. Biz, bu ko-nuda herkesten daha fazla olgunluk göstereceğiz. Yani milliyetçilik yapmayı bilmediğimiz için değil de, bu milliyetçiliğin fazla çıkar yol olmadığını ve fazla esenlikler, mutluluklar getirmediğini bildi-ğimiz için, bu konuda olgun olduğumuz için böyle yapacağız. Yok-sa milliyetçiliği müthiş geliştirmenin zor olmadığını da biliyoruz. Ama bu, benim bayıldığım bir anlayış değil. Türk sorunlarına çok vakıf olmak ve Kürt sorununa da aşına olmak benim için güzel bir şeydir.

– ***Diyorsunuz ki, bizim hedefimiz federasyondur; bunun ak-şamdan sabaha olmayacağını da biliyoruz ama, kendi açımızdan emin ve sağlam adımlarla yürüyoruz.***

– Gayet tabii. Bunun temeli atılıyor da. Yani bunu da, şu aşama-da koşullar tam bağımsızlığa uygun değildir ya da uluslararası or-tam veya Türkiye buna elvermiyor gibi bir yaklaşım nedeniyle be-lirtmiyorum. Bundan ziyade, halkların temel çıkarlarına uygun bi-çimlenişler benim için daha fazla önem taşıyor. Yani keskin ayrılık-lar işi kördöğüşüne çevirebilir ve halklar bundan fazla esin ve mut-luluk bulamazlar.

– ***Kafkasya’da, Balkanlar’da...***

– Tabii. Kafkasya’daki çatışma türü bana pek tutarlı gelmiyor. Yine Lübnan’daki çatışma türleri bu ülkeyi harabeye çevirmiş. Bunun daha uygun biçimlerinin arayışı içindeyiz. Ben bunu bir sistem biçiminde düşünüyorum. Benim genel görüşümde şu var: Milli sınırlara aşırı bağlılık ne kadar sakıncalıysa, milli gerçekle-ri inkar etmek de o kadar sakıncalıdır. Zaten Sovyet deneyiminde de milli gerçeklerin inkarı veya milli gerçeklerin gerçek dışı de-ğerlendirilmesi bu boğazlaşmaların temel nedenidir. Yani milli gerçekleri yok saymak veya millilik önemli değildir demek, bu çıkmazların temel nedenidir. Bu konuda çoğunlukla “ne azı, ne çoğu” denilir. Bense, milli gerçekliklere tam özgürlük sağlayabil-meliyiz, fakat ortaklaşmanın da çok önemli olduğunu bir an bile gözardı etmemeliyiz diyorum. Bunun, büyük devlet veya büyük ulusal toplulukla da fazla bağlantısını kurmamalıyız.

– ***Şimdi ben size, suçlamadan nötr bir soru soracağım. Ben bi-***

liyorum ki, sizin en sıradan militanınızdan genel sekretere, yani size kadar herkesin gönlünde yatan, bağımsız ve birleşik bir Kürdistan'dır. Ben, bu hedeften vazgeçtiğinizi de sanmıyorum. Niye vazgeçmediniz diye de suçlamıyorum.

– Bana göre, bağımsızlık güzel bir şeydir. Herkes bağımsız olmalıdır; sadece uluslar değil, her insan bağımsız olmalıdır. Fakat bağımsız olmak, müthiş bireycilik anlamına gelmiyor. Benim anlayışında bağımsızlık bir ruhsal olaydır, bir düşünsel olaydır, bir kişinin erdemliliğidir; bir ulus veya milli topluluklar için de orijinalitelerini özgürce kullanma ifadesidir. Bağımsızlık budur. Yani ben öyle dar düşünmüyorum. Bir devletim olmuş, fakat içinde her türlü gereksizlik var, çürümüşlük var; ben bunu bağımsızlık olarak fazla yorumlamıyorum. Bu tip aşırı dar bağımsızlıklara da tapmıyorum. Kaldı ki mevcut uluslararası gelişmeler, bu gidişatın çok tehlikeli olabileceğini gösteriyor. İster felsefi sistem düzeyinde düşünelim, ister çok pratik düşünelim, aslında bizim bağımsızlığımız çok istememiz...

– *İstiyor olmanız mı?*

– İstememiz veya kendimize göre bir bağımsızlık arayışı içinde olmamız, tamamen özgürlük istiyorum anlamındadır. Ama bunun biçimini, Türkiye’de çok gelişmiş olduğu gibi “bir karış toprak için şöyle yaparız, böyle yaparız” biçiminde değerlendirmek yersizdir diyoruz.

– *Ama şimdi kamuoyunun bazı kesimlerinde şöyle bir düşünce var: “Apo bugün Türk halkı ile ortak yaşamak istiyoruz diyor, ama sonradan fırsatını bulunca hemen kendi devletini kuracak” deniliyor.*

– Gayet tabii. Eğer sen baskıya devam edersen, bu mutlaka bir yerlerde ve bir zamanlarda kurulur. Ama birbirine ne kadar çok gerekli olduğunu ve yaşamın böyle daha güzel gelişebileceğini kanıtlarsan, Apo peygamber de olsa bunu gerçekleştiremez ve gerçekleştirmesin de. Sen birlikteliğin güzel olduğunu kanıtla ve bunun bir partneri ol, o zaman Apo’dan hiçbir tehlike gelmez. Kaldı ki buna ihtiyaç vardır. Aslında biz kendi gerçekliğimizi özgürce ortaya çıkarırsak, o zaman iyi, doğru, güzel olanlar bizimle birleşmek ister

ve biz buna da açığız. Biz, her türlü gerilik ve gericilik altında ne birleşmeyi kabul ederiz, ne de ayrılığı kabul ederiz. Bazıları zorla bizi ayırmak istese bile biz yakasını bırakmayız. Zorla bizi birleştirmek isteseler, biz böyle birleşmek istemeyiz. Meşhurdur, ulusların ilişkileri biraz evliliğe benzetilir. Şimdi beni doğrasan, canımın istemediği ve anlayamayacağım bir tiple öyle eş-dost ilişkisi geliştirmem. Ama canım da isterse, uygun da bulursam, o zaman peşinde çok koşar ve ilişkiyi geliştiririm. Yani bu ilişkiler biraz buna benzer.

– *Şimdi Ankara ile durumunuzu nasıl görüyorsunuz? Peşinde mi koşuyorsunuz, yoksa “acaba birleşebilir miyim” diye yokluyormusunuz?*

– “Birbirimizin üzerine böyle varmayalım veya bu tarzda üzerime gelme” şeklinde bir yaklaşım içindeyiz. Yaklaşım budur. Yani korunmaya çalışıyoruz. Sanıyorum tercihimizi daha sonra yapacağız.

– *Şu anda bir birlik iradeniz yok mu? “Tercihimizi sonra yapacağız” diyorsunuz.*

– Şimdi hiç şüphesiz Ankara’nın bazı güzelliklerine ilgi duyacağız. Yani hiç ilgi duymuyoruz veya ilgi duyduğumuz şeyler yoktur demek, gerçek dışılık olur. Her düzeyde bazı iyi bildiğimiz, güzel bildiğimiz özelliklere ilgi duyacağız. Ve bunu bir Kürt olmaktan da öteye, gerçekleşmiş bir insan olarak yapacağız. Zaten bunun içindeyiz de. Ben Ankara’dan çıkış yaptım ve tekrar Ankara’ya girişi anlamlı ve amaçlı bir biçimde yaparım. Fakat hiç kimse, bizi, iyilikten, doğruluktan, güzellikten vazgeçerek iniş yapar biçiminde değerlendirmesin. Bizden, “hiçbir şey sunmayacak, adam zorlanmış, yorulmuş, yıpranmış, gelip sığınmak istiyor” biçiminde bir iniş de beklemesin. Bazı değerlerin amansız savaşçısı olduğumu size hatırlatayım. İnanıyorum ki, Türkiye’nin devrimcileri de soylu duygular ve amaçlar uğruna çıkış yaptılar. Zaten biz biraz onlardan etkilenmiş ve halen onların anılarını sürdürüyoruz.

– *Deniz, Mahir ve İbrahimlerin.*

– Gayet tabii. Benzeri sayısız insan işkence çekti, kan döktü. Onların hepsinin boş olmadığını ve fazla formüle etmeseler de, örgüt-

lenmeseler de, başarıya götürmeseler de dikkate alınması gereken amaçları olduğunu ve onun da benim için bir vasiyet olduğunu, bu anlamda da devrimin yenilmediğini size hatırlatayım. Yani Apo bütün bunları düşünür.

– **Yani “ben Deniz Gezmişlerin, Mahir Çayanların ve İbrahim Kaypakkayaların varisiyim, mirasçısıyım” mı diyorsunuz?**

– Onların mirası var. Bence, o insanlar öyle unutulacak insanlar değildir. Yöntemleri ve taktikleri ne kadar yanlış ve yetersiz olursa olsun, darağaçlarında ve kan-revan içinde söyledikleri ve uğruna kendilerini böyle adadıkları amaçları kesindir ve ben onlara bağlıyım. Hiç kimsenin de bundan kuşkusu olmasın. Ankara’yla bütün ilişkilerimde bunları göz önüne getireceğim. Ölünceye kadar bu böyledir. O açıdan, işte sosyalizm tasfiye oldu, artık devrim müzeli oldu deyip de kimse üzerimize gelmesin. Bilemiyorum yani, bizi ille değişik göstermenin anlamı yok. Ve ben burada, sizden çekinerek veya bazı politik tavizler peşinde koşarak konuşmuyorum. En özgür konuşan insanlardan birisiyim.

– **Ben şöyle bir şey düşünüyorum: İki tarafın da dikkatli ve iyi niyetli adımlarıyla siyasal süreç derinleşirse, o zaman kaçınılmaz olarak birlik faktörleri, birliği pekiştiren faktörler gelişecek ve sonuçta Kürt halkıyla Türk halkı, kaba bir deyimle birbirine yapışacak.**

– Şimdi, benden daha iyi birlik kurucusu olmaz; bunu da size söyleyeyim. Bu konunun uzmanı veya ustası benim desem, mübalağalı olarak değerlendirilmemeli bu. Çünkü, halk gerçekliklerini oldukça iyi tanıyanlardım.

– **Türk halkını 15 senedir görmediniz ki!**

– Hayır, olur mu? Bütünüyle onun değer yargılarıyla iş yaptım, onun diliyle ve fikirleriyle geliştirdim.

– **Siz kendi halkınızdan bile fülen 15 senedir uzaksınız.**

– Bütün halkı ayağa kaldıran insan olduğumu herhalde gözardı edemezsiniz. Şu anda yürürsem, tarihte hiç kimseye nasip olmayacak bir biçimde milyonlar ölümüne yürür. Fakat mesele o da değil. Şimdi, Türklerin durumunu hem tarihi ve hem de felsefi olarak biraz derinliğine tanıyanlardım ve bu insanları zorlamak, kahret-

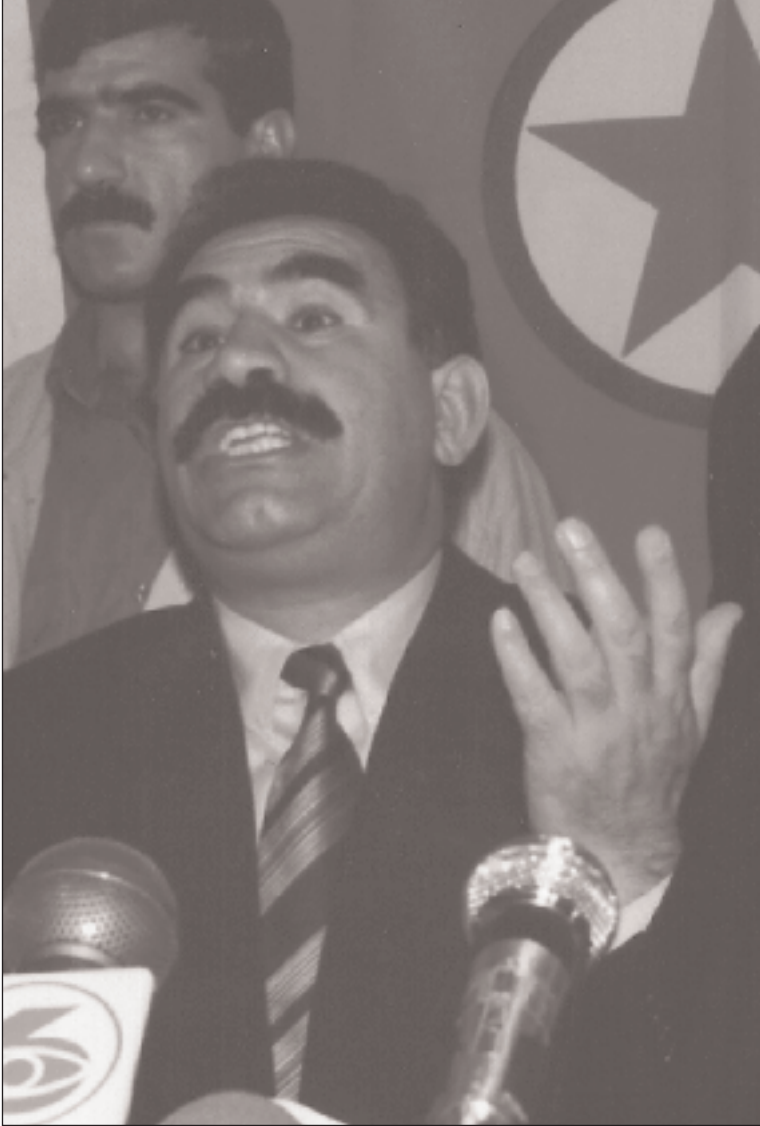
mek istemiyorum. Kaldı ki, zorluklarını ve kritik yönlerini iyi biliyorum. Ama yumuşak bir inişle ve içten bir istek olarak onların ilişkilerinin düzenlenmesine kendimi katıyorum. Yani Türkler hakkında çok hainane düşünceler şurada kalsın, üzüntüyle karşıladığım durumlar söz konusu. Bu insanları imparatorluk hülyasından veya şovenist hülyadan nasıl çekebiliriz? Çok gerçekçi bir temelde ve kalıcı ilişkiler sistematiği içinde nasıl tutabiliriz? Kürtlere bu konudaki rollerini oynatmak istiyoruz.

– **Tekrar soruyorum; bu süreç derinleşir ve bozulmayacak şekilde birlik kurulursa, bağımsız devlet hülyanız, rüyanız ne olacak?**

– Şimdi ben, devletin büyük bir hülya olduğuna hiç inanmıyorum. Tersine devletten daha güzel şeylerin olduğuna inanıyorum. Açık söyleyeyim, mevcut devletleri, bazen içine tükürülmesi gereken bir kemer, kötü bir çiftlik olarak değerlendiriyorum; hem de soyguncuların, talanın, düşkünlerin bol olduğu bir çiftlik. Yani teorik olarak öyle devlet tapıcısı değilim. Hele bu Türkiye’deki gibi bir devletim olacağına, hiç olmasın derim. Yani bizim devletleşme olayımız biraz farklı gelişecektir. Devleti eline geçir ve ondan sonra her türlü soygun ve baskı aracına dönüştür; ben ilkede buna bin defa karşıyım. O açıdan, soyguncu ve halkın başına bela bir Kürt devleti kurulursa, bu devlete karşı herkesten önce ben savaşırım. Yani söylediğiniz bu hülya meselesine dikkat etmek gerekiyor. Ben özgürlük peşindeyim, güzellik peşindeyim, onun sosyalist ve demokratik biçimlerinin müthiş arayıcısıyım.

– **Şimdi bana göre milliyetçi söyleminiz ön planda. Ama sosyalist olduğunuzu söylüyorsunuz. Ve şu anda Ankara’da sınıfsal olarak sizin konumunuzdan farklı yönetim var. Yani marksist terminolojiye göre söylüyorsunuz; kapitalist bir yönetim vardır. Siz de sosyalist olduğunuzu söylüyorsunuz. Bu ikisi, bir siyasal süreci nasıl derinleştirir?**

– Aslında Ankara’da tutarlı bir kapitalizmin olduğunu da sanmıyorum. Ankara’da reel sosyalizm gibi durumlar söz konusu. En değme kapitalist ölçüler dahilinde bile geliştirilmediğini biliyorsunuz. Yani mevcut sistem aşılacak durumundadır. Türkiye’nin

“Türk adaleti darağacından başka bir şey getirmemiştir.”

devlet geleneği gerçekten şovenistçedir; Türk eliti veya siyasi-askeri üst yönetim kesimi, aşiret şovenizmine benzer bir devlet konumuna sarılıyor. Aslında bu, toplumsal tıkanıklığın temel nedenidir. Şunu da size söyleyeyim; Türk halkı veya toplumu aslında ileridir, oldukça emekçi ve üretkendir. Ama devleti yöneten üst tabaka öyle değildir ve oldukça tutucudur. İşte böyle bir çelişki var ve bu çelişkinin çözümü gerekiyor. Şimdi diyeceksin, “sen yine devrim istiyorsun, buna kim aldanır veya inanır.” Ama gerçek bu ve artık bunu hissetmek gerekiyor. Ben, klasik anlamda ve Türkiye’deki birçok komünist parti veya hareketin istediği gibi bir devrimden de bahsetmiyorum. Bizim yürüttüğümüz bu çalışmaların hepsi devrimdir. Zaten Özal bile bunu görüyor ve söylüyor. Bizim yaptığımız işler devrimdir, Kürt olayının kendisi önemli bir demokratik devrimdir. Bu, Türkiye’de de kesin devrimsel gelişmelere yol açacaktır. Ama bu, reel sosyalizmdeki gibi olmayacaktır. Ben bunu daha önce de söyledim ve zaten Türk solculuğundan kopuşumuz da biraz bu temelde oldu. Bu konuda solcu ne kadar solcudur, sağcı ne kadar sağcıdır; gerçekten ben halen bunu anlamak istiyorum. Belki de sağcı, sola daha yakın olabilir; belki de solcu, sağdan daha sağcı olabilir. Benim böyle kuşkularım da var. Çünkü, solcu solculuğunu kanıtlayamıyor. Mevcut klikler, mevcut yapılar hiç üretmez durumdadırlar. Neredeyse altmış yaşındaki bakirelere benziyorlar. Politika üretemediler.

– **Türk soluna geleceğim. Son zamanlarda köşe yazılarında şu tip bir değerlendirme var: Aman dikkatli olalım. Türk kamuoyundan size sesleniyorlar: “Birtakım hassasiyetler var, Apo lütfen bunu dikkate al.” Ankara’ya dönülüp, “işte onların da birtakım hassasiyetleri var. Ankara sen de o konuda dikkatli ol” deniliyor. Şimdi ben, önce birinci soruyu sormak istiyorum. Siz, takviminizi planlarken ve adımlarınızı atarken, Türk kamuoyundaki, Türk halkındaki hassasiyetleri, Türk siyasilerinin zorluklarını dikkate alıyor musunuz?**

– Tabii. Dikkate almaya başladığımı çok açık görüyorsunuz, üslup değişikliğinden tutalım özsel geliştirmeye kadar.

– **Nasıl?**

– Öze ilişkin geliştirmelere kadar ne denli dikkatli olduğumu görüyorsunuz. Bence, ister sağ, ister sol olsun, en değme Türk liderinden daha fazla hassasiyetleri düşünün benim.

– **Türk siyasetlerinin gerçekten zorluklarının olduğunun farkında mısınız?**

– Onların zorluklarından üzüntü duyuyorum. Ama, şunu da belirtiyim ki, böyle liderlik yapılmaz; liderlik tanımını kavrayamamışlar, böyle sahneye çıkılmaz. Çok büyük çaba harcıyorlar ve liderlik yaptıklarını sanıyorlar, ama çok yetersiz ve yanlış temellerde oluyor bu. Bu açıdan kendilerine üzüliyorum. Türk halkının hassasiyetlerine ise çok iyi karşılıklar verdiğime eminim. Ben aslında Türk halkının değerlerini severim. Bizim saflarımızda Türk halkından gelen gençler var, kızlar ve erkekler var; onlara oldukça değerli yaklaşıyorum, değer veriyorum. Şimdi bunların hepsi Türk değerleriyle örülmüş insanlardır, en ufak bir ayrılık-gayrılık görmüyorum. Bu da, en ufak bir milliyetçilik, aşırı bir milliyetçilik yoktur anlamına geliyor. Onlar bende bunu görüyorlar ve beni çok severler.

– **Geçen gelişimde sizin yazılarınızı aldım. Galiba bir Kürt ihtiyarıyla konuşmanız var, yani melle ile. Çok milliyetçi bir konuşma, olağanüstü milliyetçi. Ben onu size göstereceğim.**

– Mümkün mü? Sana bir şey daha söyleyeyim; o Hitler’in hayranıdır.

– **Ama bu sizin konuşmanız. Orada Türklük aleyhine bir sürü şey söylüyor.**

– Siz çok özgürlükten bahsediyorsunuz. Melle’ye de özgürlük tanıyalım. 98 yaşındaki bir melle konuşsun.

– **Sayın Öcalan, ben herkesin istediğini söylemesine katılıyorum. O ayrı bir olay. Ama sizin iddianız var, “Ben dar milliyetçiliğe karşıyım” diyorsunuz. Ben de buna inanmak istiyorum.**

– Bu, benim Melle’yi olduğu gibi desteklediğim anlamına gelmez ki! Melle’nin doksan yaşlarında bir insan olduğunu düşünürsek, benim tek bir kelimeyle bile üzmem istemeyeceğimi anlamalısınız. Yanımda “Ben Hitler’i böyle severim, şöyle severim” diyor. Ben yine bir tek kelime söylemedim, karşı çıkmaya gerek duymadım. Çünkü, kendi inançları var. İşte bak, burada beni anti-demokratikliğe sevket-

mek istiyorsunuz. Bence, o inanç dünyasına fazla karışmamalıyız. Ama bu demek değildir ki, olduğu gibi hepsini benimsemeliyiz.

Ben, bir hatıramı daha size anlatayım: Yakın günlerde bir metropolitte tanıştım ve konuştum, bir Süryani metropoliti. “Sen, hizmet ve barış anlayışınla Hz. İsa’ya çok benziyorsun” dedi. Gerçi bu manşetlere de konu oldu, “kendini İsa yerine koyuyor” denildi. Me-sele kendini İsa yerine koymak değil, böyle birisinin sözüne değer biçmektir. Metropolittir, değerli buldum yani. İnançları vardı ve baktım iyi inançlardır. Şimdi kalkıp da ben orada, “sen Hıristiyan-sın, ben de Müslümanım” deyip bir dinsel çatışmaya mı girseydim? Hayır! Saygıyla karşılık vermeyi uygun buldum.

Yine bir gün Yezidilerden birisi geldi; bana, “senin kullandığın bu şeytan sözcüğünden Yezidiler rahatsız oluyor” dedi. Ben ne dedim biliyor musunuz? Ben, şeytan sözcüğünü kullandığım yerde şeytanın bazı iyiliklerinden bahsettim. Şimdi de belki Müslümanlar aleyhimde kıyamet koparabilirler. Ben, Yezidilerin şeytanının iyi işler peşinde olduğunu söyleyebilirim. Yani onların şeytana atfettikleri rol biraz farklıdır. Bizim deyimlerdeki şeytanla, onların inanç sistemindeki şeytan, farklıdır ve ben bunu anlamalı buluyorum. “Biraz da Yezidilerin şeytanına benziyorum” dedim. Belirttiğim gibi, bu cümleyi yine çok dikkatli yorumlayalım. Onların inanç sistemindeki şeytan, oldukça hayırlı işler yapıyor. Müslümanlıktaki Allah-şeytan tartışması kapsamlıdır ve sanıyorum o son “Şeytan Ayetleri” kitabı tantanaya da yol açtı. Şimdi, şeytan yorumunu da biraz bilimsel geliştirmek gerekir. Ben bunlara biraz bilimsel yorum şansını verdiğim için, bana, “yahu bu şimdi de kendini şeytan yerine koyuyor, bu kadar çelişkili insan mı olur” diyemezsiniz. Bana göre, demokrat olmak istiyorsanız...

– **Şeytana da mı özgürlük tanıyacaksınız?**

– Onlara da biraz özgürlük tanıyacaksınız. Bu, tutarsızlık, oportünistlik değil, demokrat olmanın gereğidir.

– **Şimdi siz, “Ben, Türk liderleri ve Türk halkındaki hassasiyetleri tanıyorum, anlamaya çalışıyorum, bir kısmına da üzüliyorum” dediniz. Peki siz, Ankara’dan, hangi hassasiyetlerinize daha**

dikkatli olmalarını istersiniz?

– Bizim hassasiyetlerimizi Ankara'nın pek dikkate alacağını sanmıyorum.

– ***Mesela, “Apo çok sıkıştı, mecbur oldu da onun için geldi” demeleri sizi nasıl etkiliyor?***

– Beni hiç ırgalamıyor. Ben, “postu çoktan yere sermiş” bir kişiyim. Ankara'nın beni nasıl gözden çıkardığını iyi biliyorum. Ankara'nın benim hakkımda hayırlı düşüneceğini inanacak kadar saf olmamam gerektiğini düşünüyorum. Yani fırsat bulursa beni bir kaşık suda boğmak için neler yapabileceğini de düşünmekten kendimi alıkoyamıyorum. Dolayısıyla hassasiyetlerime fazla dikkat edeceğini sanmıyorum. Ben dikkat edebilirim ama, onların dikkat etme gücü yok. Çünkü, gerçeğe karşı insafsız saldırıları var. Benim gerçekliğimi uzun süre anlamak istemeyecekler. Ama, ben yine arif olacağım, olgun karşılayacağım. Dediğim gibi, ben belli bir felsefeye dayanarak iş yapıyorum. Bazılarının yaptığı gibi müthiş bir pragmatist olmadığım kesin. Pragmatizmi veya pratiği geliştirmeyi bilirim ama, bende müthiş bir ilke bağlılığı var. Bunu asla gözardı etmemek lazım. Ankara'da böyle kişiler fazla yok. Benim bir ilkemin olduğunu ve bu ilkeme biraz saygı gerektiğini fazla düşünmezler; askeri olsun, siyasi olsun, onlar bu gücü kendilerinde görmezler. Onların ilkesi güçtür ve buna dayanarak ezmektir.

– ***Peki Türk halkından ne bekliyorsunuz?***

– Dediğim gibi, Türk halkından gelen insanlarla iyi anlaşıyoruz. Kendi yakınımıdaki Türk köyleriyle iyi anlaşırdım. Onlara karşı en ufak bir düşmanlık yanım gelişmez, bunu düşünmem bile. Düzenleme, oldukça hakkaniyet ölçülerinde gelişir. Yine sınırlar meselesine de fazla bayılmıyorum. Bir küçük aşiret de olsa halkların varlıklarına ve inançlarına saygı göstermek kutsaldır. Daha ileri biçimler ortaya çıkarılabilir. Onun da yolu, zorlama ve zorbalık değil, yaratıcılıktır. Dediğim gibi, Türkiye'nin yalnız resmi statüsünde değil, edebiyat ve sanat gibi diğer statülerinde de öyle bize fazla anlam verecek adam yok gibi.

– ***Siz çok büyük konuşuyorsunuz.***

– Belki şimdi ilgi vardır ama, o güç biraz zayıf. Güçlü olmalarını isterim ve yardımcı olmaya da varım. Ama benim gösterdiğim ilginin yüzde birini de kendileri gösterebilir. Ve bu, onlara, bir eleştirimdir. Benim gösterdiğim ilginin yüzde birini de sizin sanat ve edebiyat çevreleriniz gösterebilir. Tabii güncel yaklaşımların dışında. Beni, kendi gerçekliklerini kavramaya davet etsinler; zorbalığa başvurmadan ve büyüklük histerisine kapılmadan benimle tartışma gücü gösterebilirler. Ben buna hazırım ve “arkamda bu kadar güç vardır” filan da demiyorum. Bu konularda benim konumumun son derece özgür temelde gelişmesine karşılık, karşı taraflar bu konuda kendilerini bağlamışlar. Umarım bazı yeni adımlar atılır. Bunun daha radikal gelişmesini, sağlam bir diyaloga, tartışmaya ve ortak kararlaştırmaya dönüşmesini de isterim. Buna da kapalı değilim. Fakat benim yalvarma, “gelin size şu kadar ihtiyacım var” deme gibi bir durumum da olamaz. Ben bunu anneme bile göstermedim, daha bu hafta vefat etti, öldüğünde bile...

“Tedbirlilik benim doğamda var”

– ***Başınız sağolsun! Annenizin ölümünü duyunca ne hissettiniz?***

– Bir şeyler hissetmeye çalıştım, fakat fazla dillendirmek istemedim. Kısa bir değerlendirme yapacağım anısına.

– ***Yani yüreğinizde bir şeyler, bir dalgalanma...***

– Benim babam, ölmeden önce bana bir şeyler söylüyordu; “Oğlum Abdullah, ben ölürsem iki damla gözyaşı dökmezsin” diyordu. Ama bunu, hayırsız birisi olduğum için değil, üzüldüğü için değil de, beni böyle bir kişi olarak tanıdığı için söylüyordu. Benim neden gözyaşı dökmeyeceği o biliyordu.

– ***Ağladınız mı anneniz ölünce?***

– Ağlamadım. Benim ağlamam değişiklidir. Daha çok, anlamla ilişki ve çelişkilerim ne anlama gelir, onun hayrının anılması nasıl olur konularını düşündüm. Ve bu sorulara cevap vermeye çalışıyorum.

– ***Siz, hiç ağladınız mı?***

– O bildiğiniz türden hiç ağlamadım. Bazen duygulanırım, fakat gözyaşlarımı kimse görmez. Sevinçten de, endişeden de ağlama yönü az olan bir insanım, ama öfkeliyim. Gözyaşlarım daha çok içe akar.

– ***Ama insanın annesi ölünce –ki bu üzücü bir olaydır– ağlaması çok insani bir şey.***

– Doğru da, benim anlayışım daha anlamlıdır. Ben, o ağlamayı çoktan gerçekleştirmişim. Anamdan kopuşum veya anamın benim için ölüşü ya da yaşaması çoktan olup bitmiştir.

– ***Anneniz ölmüştür sizin için?***

– Ölmüştür veya yaşamıştır. Yani köyden ve aileden kopuş çoktan oldu.

– ***Ne kadar zamandır annenizi göremiyordunuz?***

– Tam bilemiyorum, herhalde 18 yıldır.

– ***Telefonla hiç görüştünüz mü?***

– Hiç görüşmedim.

– ***Niye ihtiyaç duymadınız?***

– İhtiyaç duymadım.

– ***Hiç o aradı mı?***

– O da hiç ihtiyaç duymadı. Değişik bir ana-oğul ilişkisidir.

– ***Peki, annenizin cenazesine çiçek göndermeyi düşündünüz mü?***

– Onu da aklıma getirmedi.

– ***Gönderseydiniz iyi olmaz mıydı?***

– Bu tip şeyleri düşünmüyorum. Benim daha çok düşündüğüm şu: Anamın hangi özellikleri benim üzerimde etkilidir ve ben, bir ananın iyi bir oğlu olarak, onları nasıl hayata geçirdim? Mesela, bu konuda şu düşüncem hemen canlandı: Bu anam olan Üveyş kadın sınırsız bir kavgacıydı; “acaba benim bu durumum da biraz buna mı benziyor” dedim. Ama onun kavga ediş şeklinden ben utanırdım; çok aşırı ve biçimsiz kavga ediyordu, çok küçük nedenler için kavga veriyordu, bir tavuk için kavga veriyordu ve hiç gücünü hesaba katmadan kavga veriyordu. Anladım; benim de hiçbir gücüm yoktu ve büyük bir kavgaya giriştim ve çok acayip biçimlerle kavga ettim. Bütün bunlar anamda da vardı. Ama ben, daha sonra planlı olarak ve çok büyük bir güç biriktirerek yürüttüğüm kavgayla anamın kav-

gacılığını derinleştirdiğimi söyleyebilirim. Yine anamın intikamcılığından bahsedebilirim. Anam bana, “Hayfını almadan eve gelme” diyordu. Yani ülkeyi de bir aile ortamı sayarsak, annemin o ilkesini de hayata geçirdim. “Git, senin evini talan edenlerden intikamını al, öyle gel” deyip beni eve koymadı, hatta beni kovdu. Ben de çıktım, büyük bir kavgaya tutuştum. Halen o temelde ülkeye giriş yapmaya çalışıyorum. Yani ülkedeki düşmanlıkları bitirinceye kadar kavga yapıyorum. İşte bu da annemin bir vasiyeti olabilir.

– ***Öldükten ne kadar sonra haberiniz oldu?***

– Bir gün içinde oldu.

– ***İlk anda bir şey hisseder insan; bir kırılma, bir yanma...***

– Çok hafif oldu. Halen zaman zaman düşünüyorum, babamı da zaman zaman düşünüyorum. Mesela, gece cenazesini rüyada gördüm, cenazesinin yanındaydım.

– ***Rüyada!***

– Evet. Bir dağ yamacının altındayız ve yukarıdan sürekli taşlar kopup geliyor. Fakat bu taşların hiçbirisi bize değmiyor. Ve anamın yüzünü görmek istiyorum; onun yüzü ne kadar solmuştu, solmamıştı. Taşlar yağmaya devam ediyor. Bu telaş içinde onu, büyük bacım-la birlikte gömüyoruz. Böylece bacımla ben, annemin cenazesini gömdük. Başka hiç kimse yoktu. Bu da bir ilgilenme...

– ***Demek ki sizi çok etkilemiş. Yani sizin bilincinizde hissettiğinizden daha fazla.***

– İlginçtir, ilk defa böyle bir rüya gördüm. Ben kolay kolay rüya görmem. Bu rüya da bir gerçekti yani.

– ***Türkiye’ye dönseniz, annenizin mezarını ziyaret eder misiniz?***

– Zaten ziyaretlerim sürekli. Yani bütün şehitlerin, ataların anılarına uygun olanı yaptım diyorum. Büyüklerin vasiyetlerine uygun cevaplar verdim. Bizde öyle mezarlar fazla belli değildir. Belki şimdi babamın mezarı bile silinmiştir. Fakat toplum için yararlıysa, böyle değerler ziyaret edilebilir, ben buna karışmam. Bu konuda biraz demokratik davranmak istiyorum. Topluma yararlı şeylere karışmamak lazım. Ben de gerekirse giderim.

– ***Yanınızda annenizin resmi var mı?***

– Yok, hiç yok. Yani basın...

– **Çok önem veriyorsunuz; yanılıyor muyum?**

– Belli bir sorumluluk var da... Onların yaşamını çalmak, boşa çıkarmak istemiyorum. Çünkü, onları çarpıcı etkileyeceğimi, dolaşısıyla hazırlıksız olmamaları gerektiğini düşünüyorum. Benim yaşamımın, sanıldığından daha fazla politika dışı yönleri var. Hatta benim silahlı mücadeleyle çok az ilgim vardır. Bütün bunları belki ters yorumlarsınız ama, hepsine gereken yeri vermişim, kendimi müthiş katmışım. Fakat tip olarak çok farklı özelliklerim var.

– **Bir şey söyleyeceğim. Bu bulunduğunuz kasaba, Lübnan Hizbullahı'nın etkili olduğu, Lübnan güçlerinin bulunduğu bir yer. Peki suikastten korkmuyor musunuz? Ölmekten korkmuyor musunuz? Şurada beş-altı kişi var, fazla yok. Bir tim gelse onların işini bitirir.**

– Şimdiye kadar hiç böyle korkularım olmadı ve çok özgür kalabildim. Çocukken bir ağacın altında babamın bana söylediği bir söz vardı, sık sık onu söylüyorum: “Abdullah’a dokunmayın, Abdullah’ın alnında fetih işareti var, o nereye giderse fetheder” diyordu. Yani biraz da bana uygun bir tanım bu. Fethedici özellikteyim, onu açıkça belirteyim.

– **Size suikast ihtimali yok mu?**

– Hiç başarılı olamadı.

– **Aynı zamanda çok tedbirli olduğunuzu görüyorum. Mesela, 1982’lerde bile muhafızlı dolaşıyordunuz.**

– Tedbirlilik benim doğamda var. Benim yaşamım büyük bir tedbirlilik demektir.

– **Türk solunda bu yok. Kürt gerçeğinin bazı unsurları bu işin içinde var mı?**

– Yok. Kişilik özelliklerim kendi içinde müthiş tedbirlidir. Çok hassas bir insan olduğumu biliyor musunuz? Bende ki hassasiyet derecesini acaba farketmiş misiniz? Bunları anlamadan mevcut durumu nasıl yorumlayacaksınız?

– **Peki bir şey söyleyeyim; meşhur olmak, kamuoyunun ilgi odağının merkezinde olmak nasıl bir duygu?**

– Hayır, tam tersine mevcut şöhretlenmeyi, meşhurlaşmayı tersyüz etmek istiyorum. Benim gerçekten bazı iddialarım var, aslında

bazı şeyleri sürekli düşürme ve bazı şeyleri de sürekli yükseltme konusunda büyük tutkularım var. Özellikle insana özgü olaylarda, çok çirkin şeyleri, bu sınıf ve ulus kavgasından da öteye gördüğüm bazı davranış bozukluklarını büyük bir mücadele meselesi yaparım. Bir ahlak savaşçısı da, bir güzellik, sanat ve estetik savaşçısı da diyebilirsiniz.

– **Basın toplantısında otuza yakın gazeteci vardı. İlk defa bu kadar kalabalık bir grup vardı. Peki ne hissettiniz?**

– Yok yok. Böbürlenme değil de, eziklik duyuyorum. Şöhretleşmekten fazla zevk almıyorum. Bazı erdemlerin, bazı ilkelerin ezilmemesi, bazı görkemliliklerin ortaya çıkarılması beni daha şiddetli etkiler. Bu tür zaferler benim zaferimi etkileyebilir.

“Batt’ya da ders verilmesi gerektiği kanısındayım”

– **Hemen bir politik soru: Siz Türkiye’deki Kürdistan parçasını sömürge olarak görüyorsunuz. Sömürge ile sömürgecinin ortak yaşayabileceğine ilişkin dünya tarihinde bana bir örnek gösterir misiniz? Öyle bir örnek var mı? Bir taraftan “biz Türk halkı ile birlikte yaşamak istiyoruz” diyorsunuz, diğer taraftan da “Kürdistan sömürgeci” diyorsunuz. Öyle bir örnek yok. O zaman sizin birlik çağrınız, dolaylı bir biçimde Kürdistan’ın gerçekten sömürge olmadığı anlamına gelmez mi?**

– Bu ilişkiler açılabilir, zor değil ki. Mevcut ilişkiler çok aşağılık ve alçakçadır. İnsanım diyen hiçbir kişi mevcut ilişkilere tahammül edemez. Peki büyük ahlaksızlık, şerefsizlik içinde olmanın nedeni nedir?

– **Neyse, mevcut anti-demokratik uygulamaları...**

– Sadece o değil. Bana göre, oluşmuş bütün ilişkiler suç yumağı ve büyük çirkinlik kaynağıdır. Mesela, güçlü edebiyatçıların gelişmeyişinden tutalım güçlü politikacıların, filozofların gelişmemesine kadar hepsini kirli ilişkilerde görüyorum ve nedenlerini buraya bağlıyorum. Ve ben burada, yalnız Kürtlerin değil, Türklerin de çok kişiliksizleştirildiklerini görüyorum. Ben buna inanıyorum ve hiç kimse beni bu inançtan alıkoyamaz. Zaten bu konuda çok güçlü

“Kardeşliğe yaraşır bir düzenin geliştirilmesini istiyoruz.”

inançlarım olduğu için bu mücadeledeki derinliği sürdürüyorum. Yani bu çirkinlikleri görünce, “bunu kabul edemezsin Apo” diyorum, “sen her şeyi kabul edebilirsin ama, bu çirkinliğe kendini bu laştıramazsın.” İşte benim büyük ilkem, bir öğüncüm ve onurum budur.

– *Yine politik bir soru: Önceki konuşmamızda, “Ben bu çağrıyı, özellikle Türk kamuoyuna ve Batılı hükümetlere yaptım” demiştiniz, “Türk liderlerinden fazla umutlu değilim” demiştiniz. Türkiye bölümünü tartıştık. Batı devletlerinden ne sinyaller geldi size?*

– Batı hakkında da kendimi ifade edeyim. Batı’ya da ders verilmesi gerektiği kanısındayım. Batılı adamlar gerçekten kendilerini büyük görüyorlar; hem de büyük olmadıkları halde ve insanlığa çok zarar verdikleri halde.

– *Büyüklükleri tartışılır ama, güçlü oldukları kesin.*

– Evet, güçlü olabilirler. Ben onların güçlülüklerine karşı da amansız duruyorum. Ve bir ilkem de, onların karşısında yürümeyi bilmektir. Pek fazla Batı’da yaşamadım, onlarla ilişkilerim de yok. Siz Türklerin daha fazla var. Onlardan etkilenmeyeceğim. Bu kendi özgünlüğümü...

– *Bu, irade meselesi değil, şartlar meselesi. Siz, “Amerika’yla ilişki kuracağım” diyorsunuz. Amerika’yla ilişki kurduğunuzda, siz onu etkilemeye çalışacaksınız, ama o da sizi etkilemeye çalışacak.*

– Ben, Türkler ve Kürtler için kuruyorum. Karşımızdakiler o dilden anlıyorlar da ondan.

– *Bir şantaj aracı olarak mı kullanıyorsunuz?*

– Çok bayılıyorlar o ilişkilere ve o ilişkilere ders çıkarıyorlar da ondan. Yoksa bizimle ilişki kursalardı, biz buna hiç ihtiyaç duymayacaktık.

– *Katil ilişkiye.*

– Gayet tabii.

– *Ben sizin geçen yaptığınız o açıklamaları biraz Ankara’daki belli liderlere bir mesaj gibi gördüm. Yani “siz bizimle ilişki kurmazsanız, biz de gider Amerika ile ilişki kurarız. Amerika’nın niyetlerini az çok biliyorsunuz, ayağınızı denk alın” gibi bir üslup*

sergiliyorsunuz.

– Biraz öyle. Yani çok güvendiğiniz Batı ilişkileri aleyhinize rahatlıkla kullanılabilir. Ve ondan da, bizden çok siz zarar görürsünüz. Ama biz şunu tercih ediyoruz: İlişkiyi yeke yek birbirimizle kuralım; bu en doğrusudur. Ne diye onların gölgesi altında, baskıları altında ilişkilere zorlanalım ki! Ne diye siz onlardan güç alarak üzerimize gelesiniz ki! Benim yiğitlik anlayışım şudur: Vuruyorsan da kendi özgücüne dayanarak vur; dünyayı başımıza getirmenin ne anlamı var? Tabii ben buna açığım, ama şimdi politika yapıyoruz. Bakın, ben de politika ve diplomasi yaparım ve o zaman da günah benden gider. Savaşın kurallarında şu var: Sen rakibi ne kadar sıkıştırırsan, onun da seni sıkıştırma hakkı doğar. Yiğitlik ölçülerine dikkat etmezsen, her türlü zarara da açık olursun. Biz bu tutuma girmek istemiyoruz; ama Türk temsilciliği veya resmiyeti bizi buna zorluyor.

– Size Batı’dan bir sinyal geldi mi? Ateşkes ilanından sonra size ulaşan bir tepki aldınız mı?

– Bu tür şeyler çok gelişir. Zaten Batı bu işlerde çok teşnedir. Yani birçok gücü fiilen bir araya getirdikten sonra ve bizimkiler de bu işi biraz sevdikleri için, artık sürekli geliştirirler.

– Diğer Kürt örgütlerinden mi bahsediyorsunuz?

– Evet. Çok geliştirirler. Hoşlarına gidiyor ve yapacakları kadar yapsınlar. Bizim adımıza da yapsınlar, ne olacak? Dolaylı da olsa günaha mı girmiş olacağız? Yani taktiktir işte, Türkiye’nin yaptıklarını bozmak için sanırım biraz uygun. Bundan ürkmemek lazım; ne solcular ürksün, ne de sağcılar.

– Türk solundan bir kaygı sezdiğiniz mi?

– Yok, çok olumsuz...

– Yani, “Apo belki şu anda iradi olarak Amerika’ya karşı kendi tedbirlerini aldığını zannediyor ama, Amerika büyük güçtür, onu ehlileştirecektir, ehlileştirebilir” diyorlar.

– İnaniyor musunuz? Siz o kadar beni gördünüz, benim durumum çok zor değil mi?

– Zor olsa da, bu tür risklere yine de açık değil mi?

– Hayır. Etkilenmesi çok zor bir insanım. Ama bir çocuk da beni

etkiler, onu da size söyleyeyim. Yani etkileniş tarzım değişiktir. Hiç kimse, mevcut kaba, reel politik ölçülerle beni zorlayacağına fazla inanmaz ve dert de etmez.

– Amerika’nın nasıl bir PKK istediğini biliyorsunuz. Yani PKK’yi ne hale getirmek istediğini biliyorsunuz.

– Amerika’nın PKK’yi anlayacağını hiç sanmıyorum. Şu anda herhalde Amerika’nın en anlayamadığı işlerden birisi de PKK işidir. Keşke anlamaya yanaşsa! Amerika kendine güveniyorsa, gelip bizimle ilişki kursun, bir adamını bizimle görüştürsün.

– Ama sizin Kuzey Irak’taki komutanlarınız, Çekiç Güç’ün komutanlarıyla oturup görüşme yapmışlar.

– Gelsin birisi de beni görsün. Görüşebilirler, onlar benim için fazla önemli değildir. Eğer kendine güveniyorlarsa bir Amerikalı gelsin ve benden ne alacağını gösterebilir. Tamam, beni boğarlar, bilmem oyuna getirmek isterler! Bunları yapabilirler, kendi bilecekleri işidir. Fakat benim de öyle boş olmayacağım, kolay lokma olmayacağım açıktır... Yani Amerika’nın dünya çapında büyük hataları vardır, büyük sorumsuzlukları ve tahribatları vardır. Elindeki atom silahını kullanıyor, insanların temel değer yargılarıyla oynuyor, muazzam bir bunalıma kaynaklık ediyor. Aslında Amerika acınacak bir güçtür, demokrasiyi boğmuştur.

– Çekiç Güç vasıtasıyla Irak’taki Kürt örgütlerini büyük oranda kendi kontrolünde tutuyor. Yani onların bütün varlığı, şu anda Amerika’nın uzattığı şemsiyenin varlığına bağlı. Türkiye’deki diğer Kürt örgütlerinin durumunu tartışmak istemiyorum, ama ayrıca yazmaya çalışacağım. Şimdi, Amerika’nın kontrolü dışında bir tek siz vardınız, elimdeki listede. Ben onun altını çizerek söylüyorum. Şimdi sizin durumunuz da bana göre biraz kritik. Teksiniz.

– Onun farkındayım, ama hala mücadele bitmiş değil. Amerika’nın mevcut yaklaşımlarının sonucunun nasıl olacağını izlemek gerekir. Mücadele bitmiş değil.

– Nasıl gelişecek? Ne isteyecek sizden? Siz ne isteyeceksiniz?

– Sürekli değerlendirme, yoğunlaşma halindeyiz. Unutmayın ki, Amerika, Türkü de Kürdü de birleştirip bizim üzerimize yürüten güçtür. O Güney Savaşı’nın mimarı Amerika’dır. Ama biz ezilmedik.

Amerika, hiç kendi çehresini göstermeden bu savaşı yönetti; Türk-Kürt ittifakını ilk defa PKK'ye karşı sağladı. Tabii siz aydınlar bunu fazla bilmiyorsunuz ve işinize gelmediği için de yazmıyorsunuz. Bu kirliliği en azından bir kitapla yazabilirdiniz. Evet, buna karşı olumlu direnişi biz gösterdik ve halen de böyledir. Dünyada boyun eğmeyen en önemli hareket olarak biz kaldık. Amerika'nın değerlendirmesi de şöyledir: "Tek sosyalist hareket olarak ayakta kalan güç PKK'dir" diyor.

– **Aydınlık Yol var.**

– Onların da adamı içeriye girdi, hem de hazin bir biçimde. Şimdi onların durumu bizimki kadar güçlü değil. Biz, şu anda bütün haşmetiyle varlığımızı sürdürüyoruz. Ben bugün böyle varım ve yarın ne olur ne olmaz, onu bilemem. Şu an ki pozisyonumuz bağımsız ve özgürdür.

– **Amerika'nın size hayırlı tutum alması için, siz de Amerika'nın bazı çıkarlarına saygı göstermek zorundasınız. Bu işin kuralı bu.**

– Bu, çok köklü bir hesaplaşmayla mümkündür. PKK, Amerika'dan sadece ulusal kurtuluş ilkesinin bazı hedeflerine ilgi göstermesini istemiyor, Amerika'ya göre çok aykırı bir yaşam tarzını temsil ediyor. Bize göre, dünya çapında Amerikan sistemine, yaşam tarzına karşı alternatifini bilinçte, politikada, ruhta ve yaşamda en üst düzeyde temsil ediyor.

– **Ama yeni bir siyasal sürece girdiniz. Batılı...**

– Biz bu kadar aykırı yaşam sistemini niye geliştirdik, biliyor musunuz? Belki size biraz acayip gelebilir ama, o kadar ekstrel, o kadar aykırı, o kadar marjinal bir yaşam biçimidir ki, burada işte anti-emperyalizmi göreceksin. Biraz farklı bir yaşam tarzını bu dik üçgende göreceksin. Biz yapıyı o kadar potansiyel ağda tutuyor ve o kadar yaşamın etkilerine karşı koruyoruz ki, mevcut düzen yaşamından, işte Batı etkileri ve hatta ortaçağ etkileri...

– **Ama Sayın Öcalan, şöyle bir somut gelişme var: Irak Kürt örgütlerinin defterinde, lügatında zaten anti-emperyalizmin çok fazla ötesinde...**

– Emperyalizm dediğim, Batı'nın güç gösterisi.

– **Türkiye Kürt örgütleri de 1980'den sonra buna pek fazla değinmiyorlar bile. Şimdi genel olarak Kürt halkı arasında bir Ame-**

rikan hayranlığı geliyiyor.

– O mühim değil. Onlar Amerika'yı anlamaz. Amerika'nın hayranlığı da antipatiliği de biraz farklıdır. Amerika da, bizi biraz yorumlamaya çalışıyor.

– **Siz de anti-emperyalist bir söylemi terk ettiniz, yok sizde.**

– Sadece anti-emperyalist söylem meselesi değil, tehlikeler daha da büyüktür. İnsanlığın başına yığılan tehlikeler ve bunalımlar, gerçekten bizi insanlığa sarılmaya müthiş zorluyor. Yani biz, örgüt orijinalitesi olarak, şu anda anti-emperyalizmi de aşan ve hemen bütün kötülöklere karşı kendimizi sigortalamaya çalışan tek hareketiz. Çok temiz kalmaya çalışıyoruz. Bu, gerçekten hani o dinlerde bile gözükmeyen kendini arındırma sorununa kadar indirgenebilir. Amerika'yla mücadelemiz olacaktır; yalnız siyasi düzeyde de değil, yaşam tarzını kolay benimsemeyeceğiz. Güney bizim için basittir, biz Güney'i bir haftada aşarız. Fakat şu anda mesele Güney'i aşmak değildir, mesele başkadır.

– **Size göre, şu anda Batı, Kürt sorununa nasıl bir çözüm gündemleştiriyor?**

– Keşke Batı bir Kürt çözümü yaratabilse! Elini bulaştırması iyi oldu.

– **Oldu!**

– İyi oldu, Çünkü, o eli şimdi daha iyi yakalayıp çekeceğiz ve hesap soracağız.

– **Yardımcı bir yer olarak mı görüyorsunuz?**

– Hesap sormak için biraz daha yakınımıza gelmesi iyidir. Kürt ve Batı olayını karşı karşıya getirmek daha olumludur.

– **Şimdi, Batı'nın bir Kürt senaryosu yok mu? Bir çözümü yok mu?**

– Bu konuda fazla şey olmamak gerekir. Batı senaryoları aslında Türk senaryolarıdır; bunların fazla farkı yok. Türke göre en yakın olanı Batılıdır. Yani Türkler, fazla ayrılığı olan bir Batı planı düşünmüyor.

– **Ankara'nın Çekiç Güç'e nasıl gönülsüz ve direnenek evet dediği dikkate alınırsa, bu konuda Batı senaryolarıyla Türk senaryolarının birbirine uymadığı ortaya çıkıyor.**

– Türkler bu konuda fazla derin düşünmediği için, Amerikalılar ve genelde Batılılar biraz da onların adına düşünüyor, plan yürütüyor.

– **Batı, sınırların değişmesine evet der mi?**

– Biz, onu da önlemesini biliriz; evet demese, başka yollardan evet dedirtmesini biliriz. Meseleyi sınırlar düzeyinde de ele almayacağız.

– **Çekiç Güç kalsın mı istiyorsunuz?**

– Bu, kendiliğinden kurulmadı ki, kendiliğinden kalsın. Önemli nedenleri vardır.

– **Siz gerekli buluyor musunuz?**

– İrademiz dışı bir gelişmedir. Gelişinde etkimiz vardır ve bizi etkiler de. Fakat gelişi kadar, gidişinden de iyi sonuçlar çıkaracağız. Bu konularda güçlüyüz.

– **Gitmesini istiyor musunuz?**

– Bizim için bir yarar meselesi değildir, bir istek meselesi değildir. Çünkü biz politikayı gerçekten biraz daha...

– **Tutum koymaktan niye kaçınıyorsunuz?**

– Gitsin deriz, yani bizim için o kadar önemli değil ki! Size göre işte solcular “gitsin” der, sağcılar veya Amerikan yanlıları “kalsın” der. Fakat mesele o kadar ucuz değildir. Ne kadar gelsin, ne kadar çıksınlar meselesini biz çoktan...

– **Ama ben şöyle görüyorum olayı, biliyor musunuz? Burada biraz gazetecilik kimliğimin dışına çıkarak söyleyeceğim. Amerika, yani büyük devletler bir etnik soruna, bir bölgesel soruna bulaştı mı, bir dönem bu mazlum konumdaki insanların lehine gözükebilir, ama sonuçta ve sürecin bütününde Amerika kendi hükümünü icra etmek isteyecektir. Batı kendi planlarını dayatmak isteyecektir ve bölgedeki bütün halklara acı getirecektir. Ben bunu böyle görüyorum. Yanlış mı?**

– Tamam. Ondan da öteye, Amerika veya Batı daha da tehlikeli olabilir. Bu konuları sizler gırtlığına kadar yaşamışsınız. Amerika hayranları, Batı hayranları sizde çok gelişkin. Epey hayrını gördünüz ki bırakmıyorsunuz. Bizim böyle fazla hayranlıklarımız yok, ama sizde çok gelişmiş. Madem bu kadar tehlikeli olduğunu biliyorsunuz, o zaman kopmaya çalışın.

– **Benim görebildiğim kadarıyla, önümüzdeki dönemde Kürt hareketi içinde, sadece Türkiye için söylemiyorum, iki çizgi ortaya çıkacak: Bir Batı’ya dayanma çizgisi, bir de kendi içerisinde kendi halkına dayanma çizgisi. Siz neredesiniz?**

– O açık. Bizim yerimiz, sadece halka dayanma çizgisi değil, daha büyük tarihi gerçeklere dayanma çizgisidir. Ortadoğu gerçeğine dayalı olma, Doğu gerçeğine ve insanlık gerçeğine dayalı olma çizgisidir. Batı’ya öyle sadece anti-emperyalist biçimde değil, onun çok çeşitli yaşam tarzlarına ve çok çeşitli kültürel saldırılarına karşı olma, sadece ekonomik biçimine değil, bir bütün olarak sistemine, rejimine karşı olma çizgisidir. Karşı olma derken, yıkarız ve dağıtırız biçiminde değil de, onlara bir şeyler öğreteceğiz, bu inancı taşıyoruz. Siz, Batı’ya çok teslim olmuş bir ülke elitindesiniz. Acıdır ama, bunu söylemekten de kendimi alıkoyamıyorum. Yani Batı’ya karşı biraz özgünlüğün, biraz tarihiliğin ve doğruluğun temsil edileceğine inanıyor musunuz?

– **Bu konuda Batı’ya karşı abdestimden son derece eminim.**

– Bilemiyorum ama, ben teslim olmuş gibi görüyorum.

– **Ben, 1965’lerde, 1968’lerde Amerika’ya nasıl karşıysam, yine öyle karşıyım. Ama Kürt solu için aynı şeyi söylemiyorum.**

– Yaşam itibarıyla yenilmiş olmuyor musunuz?

– **Türkiye’nin devlet politikalarını niye benimle özdeşleştiriyorsunuz ki?**

– Siz, bir Alman gibi konuşuyorsunuz. Bir Alman, hiçbir zaman kendini Alman devletinden hissetmez, onunla bütünleştirmez; ama bana göre, bir Alman eşittir Alman devletidir. Aksi halde sorumsuz bir insan olur. Bana göre, ya Batı yanlısı devletinle mücadele edersin, ya da yenilmişsindir. Onun için, durumunuzu acınacak düzeyde buluyorum bu yönden. İnşallah güçlenirsiniz. Ben henüz yenilmedim. Dedim ya, Türkiyeli anti-emperyalist savaşçıların vasiyetlerini ve bazı beklentilerini de temsil ediyorum. Yenilmemişim, bana ne yaparlarsa yapsınlar, ben şimdiye kadar yaşıyorum.

“PKK halkların çıkarlarına uygun dengeleri oluşturmak istiyor”

– **Ben, ateşkesten sonra Türkiyeli bir Kürt liderle görüştim. O, bana –benim şahsıma değil de, benim şahsımda kamuoyuna– aynen şunu söyledi: “Kardeşim korkmayın; Amerika, Batı sizi, Türkiye’yi bölmek istemiyor. Amerika Türki-**

ye'nin, İran'a karşı mücadele edebilmesi için istikrar içinde olmasını istiyor. Kürt problemi de bir istikrarsızlık unsurudur. Bunu o biçimde siyasi çözüm yoluna sokmak istiyor ki, Türkiye istikrar kazansın ve İran'a karşı mücadele etsin." Siz bu yorumun içinde var mısınız? Türkiye niye İran'a karşı mücadele etsin ki?

– İran'ı kendisiyle anlaştırmak isteyecek. Amerikalılar, bizi de bu konuda biraz düzenlemek isteyebilirler. Fakat biz de, hem Türkü, hem de İran'ı düzeltmek istiyoruz. Bu, daha doğru olanıdır. Niye başkaları, İran'a karşı Türkiye'yi bu kadar yöneltsin? Yine İran kendini bu kadar niye sıkışmış hissetsin? Biz diyoruz ki, bizim temel tarihi ve bölgesel gerçeklerimiz vardır; biz önce bunları kavrayalım ve gereklerini yapalım. Okyanus ötesindeki Amerika'ya ne gerek var? Gitsin o, kendisinin suçlarını ortadan kaldırsın.

– Ben, önümüzdeki günlerde, dönemlerde İran Kürt hareketine de Batı'nın büyük destek enjekte edeceğini düşünüyorum. Yanılıyor muyum?

– Edebilir. Fakat biz onu da hallederiz.

– Sizin tutumunuz nedir?

– PKK, bu konuda hayli iddialı bir konumdadır. Batı da, zaten bunun için bizi 1992'de imha ettirmek istedi. Batı çok iyi biliyor ki, var olan bir PKK, her türlü planı bozacak niteliktedir.

– İşte böyle bir durumda sizin rolünüz ne olacak?

– Biz, işleri halkların lehine en iyi çevirebilecek bir hareketiz. Sizin o solcularınızın akıllarına bile getiremediği kadar, oluşumları halklar lehine dönüştürme kıvraklığına sahibiz.

– Tahran'a karşı mücadelede siz rol almayacak mısınız?

– Bırak Tahran'a karşı mücadeleyi, Tahran'ın da birçok yanlışlıklarını düzeltme, mevcut ilişkileri geliştirme ve Batı yaklaşımlarını halkların çıkarlarına dönüştürme, bütün bunları halkların lehine düzenleme ve uygun hale getirme bizim görevimizdir. Bütün bu konularda da epey ustayız, gelişmeleri artan bir etkiyle sürdürebiliriz. Bu konuda yeteneklerimiz var, hayli işler yapabileceğimize inanabilirsiniz.

– Yani İran Kürt hareketi silahlı bir şeye başlarsa biz destekleriz demiyorsunuz.

– En iyisini gerçekleştirmeye çalışırız.

– Batı'nın İran'ı parçalamak istediğini biliyor musunuz?

– Daha güzel bir İran ortaya çıkartırız.

– Siz benim soruma cevap vermediniz. Öyle niyetleri olduğu...

– Hepsini hesaplıyoruz ve hepsine en iyi karşılıkları vereceğiz.

– Peki biraz önceki sohbetimizde dediniz ki, "bizim ateşkes ilan etmemizi İran ve Ermenistan pek hoş karşılamadı." Neden?

– Aslında hoş karşılayıp karşılamadıklarını neye dayandırdıklarını, ayrıca bizim savaşmamızı gerçekten istediklerini de ben pek bilemiyorum. Dar milli yaklaşımlarının dışına çıkabilselerdi, ateşkesi de savaş da iyi anlarlardı. Bu konuda onların muğlak olduklarını söyleyebilirim. PKK, oldukça hayırlı işler yapmak istiyor; halkların çıkarlarına uygun dengeleri, düzeyleri oluşturmak istiyor. Bütün bu gelişmeler içinde bunları biraz daha kanıtlayacağız. Bu şansımız da var. Yani şundan hiç kimsenin endişesi olmasın ki, PKK, bağımsızlık, özgürlük ve eşitlik içinde ve her türlü güzellik için, sadece bir ulusun hareketi değil, Ortadoğu halklarının ve giderek dünya halklarının soylu bir temsilcisi ve herkesin gurur duyacağı bir insanlık değeridir. Böyle olduğunu şimdi daha çok kanıtlayabilecektir. Bundan da mutlu olmalıyız.

– Peki size bir şey söyleyeyim. Azerbaycan'da, Laçın bölgesinde epey Kürt yaşıyor. Siz de orada olsaydınız, ne yapardınız? Ermeniler silahlı geldi...

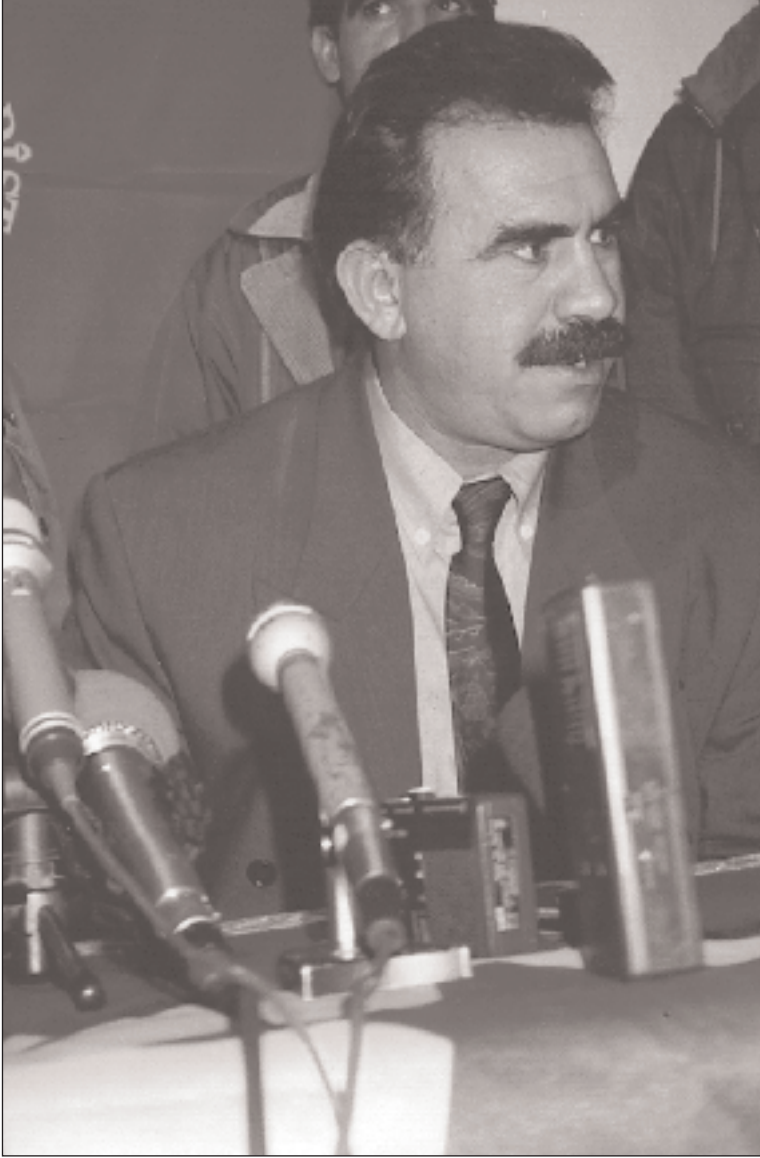
– Bu işler biraz daha kızışacağı benziyor. Kızıışsın, ondan da fazla çekinmemek lazım. Tarihi sorunlar biraz kanla halledilir. Bunu, Ermenilerin her yaptığını benim onayladığım gibi yorumlamamalıyınız. Ermeniler de hareketlensin, Azeriler de hareketlensin. Orada reel sosyalizmden kalma sahtelikler var, onlar aşılınsın.

– Bu savaş iyi bir şey midir?

– Aslında fazla savaştıklarını da sanmıyorum, savaş oyununu oynuyorlar. Fakat Kafkaslar, Ortadoğu ve İran hareketlensin; biz, onlardan daha yeni sentezler ortaya çıkarabiliriz. Halkların enerjisi boğulmuş. Özellikle Batı ve Batı yanlısı statükolar, halkların görkemli tarihini boğuntuya getirmiştir.

– Bakü, Ermenilerin toprağı mı?

– Ermenilerin meselesi de ilginç meselelerden birisidir. Onların

“Sosyalizm insanlığın bir umudu ve tutkusudur.”

toprak taleplerinden ziyade, bu topraklarda yaşamayı isteyip istemedikleri çok önemli. Ermenileri kazanmak lazım. Ermenileri toprağa bizim bağlamamız gerekiyor. Katliama uğramış bir halk olduğu için belki de dengesini yitirmiştir; tekrar dengesini oturtmamız gerekir.

– **Şimdi gitti, başka bir ülkenin toprağını işgal etti.**

– Mevcut dengesizlikler söz konusu. Ermenileri dengeye kavuşturmak önemlidir. Bunu başarırız çok iyi olur.

– **Bunun yolu nereden geçiyor?**

– Yanımıza çekmeliyiz. Amerika’ya, Avrupa’ya savrulmaktan alıkoyup, yanımıza çekmeliyiz. Süryaniler de öyle. Eskiden kaldıkları köylere gidip yerleşmelerine bile yardımcı olmalıyız. Gelirlerse, sonuna kadar desteklemeliyiz.

– **Ama Ermenistan’ın şu andaki hakim motifi İsrail’miş.**

– İsrailleşme! O konuda fazla ilerleyemezler, aleyhlerine olur. Bence dostlukla halledebilirler. Dostluk dışı bir yaklaşım, Ermenileri kesinlikle bedbaht eder. Biz, Ermenilerle dostluk temelinde gelişmeyi uygun görüyoruz.

– **Şimdi Türkiye bir biçimde Ermenistan’la savaşa girse, sizin dağdaki adamlarınızın tavrı ne olur?**

– Soylu hedefler vardır; biz ister savaşta, ister barışta olsun, bu hedeflerden vazgeçmeyeceğiz. Biz, hiçbir zaman başka bir gücün ucuz piyonu gibi hareket etmedik; o bizim mayamızda yoktu. İyi ve doğru gördüğümüz şeyleri yaptık. PKK’yi öyle dış gelişmelerden etkilenip politika değiştiren bir güç olarak görmemek gerekir.

– **Ama siz, yaşadığınız coğrafyaya bağlısınız, bu etkileyecek. Kaçınılmaz bir şeydir bu.**

– Etkilese de, doğrultmasını biliriz.

– **Çok açık söyleyeyim, bu son ateşkesinizi ben, askeri sıkışklığınızdan dolayı değil de, daha çok diplomatik sıkışmaya, Amerika’nın bir kuşatma hareketi yapmasına bağlıyorum. Bu büyük oranda sizi etkiledi ve bir politika değişikliğine gittiniz. Dolayısıyla coğrafya da sizi çok etkiliyor.**

– Yok, politika değişikliği değil de, politikayı daha iyi uygulamaya çalışıyor ve uygulamadaki tikanıklığı gideriyoruz. Politika değişikliği yok.

– İsrail’in konumu münasebetiyle, Kürt hareketi İsrail’le ilişki kurar mı?

– İsrail’in kendisi ilişki kurabilir mi?

– İstiyor, çok açık.

– Niye bize gelip kuramıyor?

– **Kursa söyler misiniz?**

– Kuramaz; bizimle ilişki kurmak çok zordur. Yalnız onlar değil, Araplar da ilişki kurmakta zorlanıyor. Ülkelerindeyiz ve Araplara diyoruz, gelin bizimle ilişki kurun; kurmuyorlar. İşte Suriye, ilişki kurmuyor.

– **Siz 14 yıldır bu topraklarda kalıyorsanız, Suriye ile –hangi düzeyde bilemiyorum– kurduğunuz ilişki sayesinde.**

– Sosyal ve iyimserlik düzeyindedir, siyasi düzeyde değil.

– **Katılmıyorum. Türkiye ile ilişkilerini bu kadar gerginleştirme pahasına sizi burada tuttu.**

– Değil. Halen burada bir yığın başka güç var, Türk grupları da duruyorlar. Suriye’nin de bir onur meselesi vardır. Yani Türkiye istediği için ve “şu adamı bize teslim et” demekle, teslim etmez. Yani Suriye şunu söylüyor: “Onbinlerce PKK’li Avrupa’da var, niye onların bir tanesini istemiyorsunuz da, benim ülkemdeki bir PKK’liyi istiyorsunuz.” Haklıdır yani, onuru zedeletmemek lazım.

– **“Bunu sen mi yaptın, başkası mı yaptı” demesinler diye.**

– Böyle belgeler fazla olmadığı için, bu Türkiye solu içindeki tasfiyecilik zindandan çıkışlarda nasıl gerçekleştirildi, bilemiyorum. Yalnız kendi pratiğimizi ortaya koyduk. Bilinmesini istediğim en önemli husus, ister dolaylı, ister direkt bir tasfiyeci tipin burada ortaya çıktığı ve bu tasfiyeci tipin, yaşam tarzı ile, örgüte gelmeme, partileşmeye gelmeme ve mevcut diri öğeleri de çökertme yöntemleriyle sonuca gitmek istediğidir.

“Türk halkıyla ilişkileri güzelce düzenlemek istiyoruz”

– **Türk solu ile ilgili değerlendirmelerinizde bana ters gelen, garip gelen bir yön var, izah edebilir misiniz? Siz, Türk solunda olumlu ne varsa 1971’deki silahlı hareketlerde görüyorsunuz;**

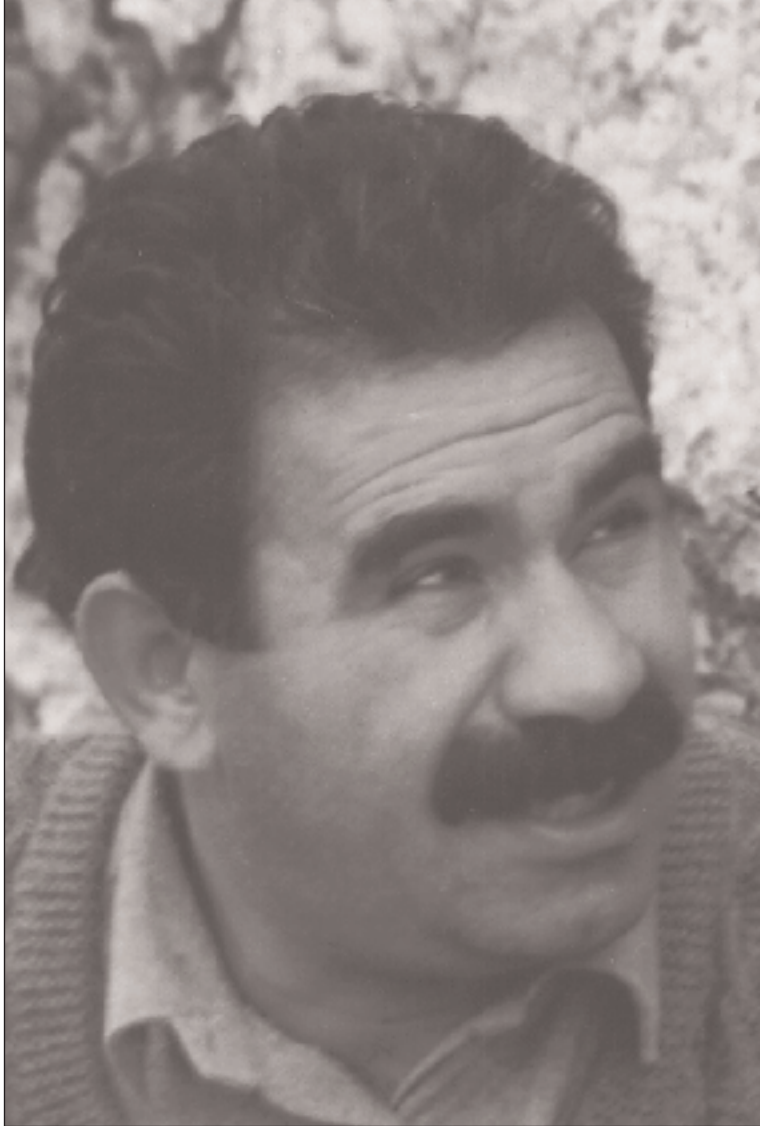
başka her şey olumsuzluğun kefesine konuluyor. 1965’te ortaya çıkan bir TİP olayı var ve Türkiye’deki çok geniş bir halk önderleri kesimini kucaklayan bir deneydi; bunu niçin inceleme gereğini duymadınız?

– Hepsini az çok birikim olarak değerlendirdik. Ben, Türkiye’nin bütün devrimci-demokratik birikimlerinin PKK vasıtasıyla günümüze kadar taşırıldığına eminim. Ve PKK’nin bu gelişmesinden payınızı alabilirsiniz. Sadakatle bağlı kalınmış ve değerler çarçur edilmemiştir. Halklara hediye olarak şimdi sunulmaktadır. Hepsinin, hepsinin eylemlerine ve çabalarına biçilmesi gereken değeri biçtik, koruduk ve buraya kadar getirdik. PKK’yi bir de bu yönüyle değerlendirmek gerekir. O, büyük mücadele bayrağını, yalnız Kürt ulusal kurtuluşu için değil, Türk halkının özgürlük savaşımı için de iyi dalgalandırdı. Ve eğer şimdi sahip çıkılırsa çok sevinir. Türk halkı, bunu daha politik, daha örgütlü ve daha birleşik bir biçimde dalgalandırsın. Bizden istediğini çok açık ortaya koysun: Kardeşlik istiyorsa kardeşlik, dayanışma istiyorsa dayanışma, cephe ortaklığı istiyorsa cephe ortaklığı, devlet ortaklığı istiyorsa devlet ortaklığı. Yeter ki bu konularda açık ve net olsun. Biz yine elimizden gelen desteği sunarız. Onların dolaylı da olsa bizden etkilenmelerine değer biçtik. Kendilerinin de bizden etkilenmelerine değer biçmelerini, bu konuda şoven değil, saygıdeğer ve alçakgönüllü olmalarını diliyorum.

– **Türkiye solu ile bir cepheye gitme ihtimaliniz var mı?**

– Cephenin olabilmesi için, siyaset yapmaya cesaret etmek lazım. Türk sol güçleri, siyaset yapmanın taktik ustalığına biraz ulaşmalıdırlar. İlk günden günümüze kadar biz, her zaman cephe ortaklığını geliştirmeye kesinlikle açığız. Ben THKP-C geleneğinin içinde bu işe başladım. Yani 1970’lerde onların örgüt üyesi bile olmak istedim. 1982’lerde Faşizme Karşı Birleşik Direniş Cephesi-FKBDC’ni yirmiye yakın Türk örgütüyle geliştirmek istedim; kendileri yeterli olmadılar ve devam etmediler. Yine birçok direnişçi birlik arayışımız daha vardı, fakat güçleri yetmedi ve devam etmediler. Yani bizde kusur yok. Her türlü ittifak ve dayanışma biçimlerine yine hazırız. Bana göre, Türkiye’de halk seçeneği henüz

“Türkü ritmiyle bu işe başladık, öyle sürdürüyoruz. Türkülü bir savaştır bizimkisi.”

siyasal anlamda oluşmuş değildir. Biz bazı grupların ortaya çıkmasına biraz yardımcı olmaya çalışıyoruz.

– **Devrimci Halk Partisi’ni kurdunuz ama, bir şey yapamadı.**

– Yok yok, onlar ideolojik bir grup olarak gelişmeye çalışıyorlar.

– **Ağabeylikle devrim olmaz.**

– Onlar ağabey filan değil aslında...

– **Hayır, siz onların ağabeyisiniz. Yani geçmişte Türk solunun Kürt soluna yaptığını, siz şimdi Türk soluna yapmak istiyorsunuz.**

– Yok yok, PKK’nin hiç öyle bir özelliği yok. Ağabeylik bizden uzak bir yaklaşımdır. Sanıyorum onlar kendi koşullarında oldukça geliştireceklerdir. Yani bizim o tip yaklaşımlara ihtiyacımız da yok, biz ne diye ağabeylik taslayalım ki? Biz devletle boy ölçüşüyoruz. Bu kadar üst düzeyde politika yapan bir güç, niye ağabeylik yapmayı taslasın ki? Ama Türkiyeli gençler...

– **Bu dönemdeki siyasal çalışmanızda...**

– Bunu nasıl İslamlık yapacaksınız ki? Var mı sizde İslamlık yapmak isteyen?

– **Şimdi ben genel söylemek istemiyorum. Güneydoğu’da ma-lum İslami partinin, yani İslamcı olduğunu söyleyen partinin yüzde yirmibeş civarında bir oyu var; Türkiye metropollerinde de yüzde onbeş ile yirmibeş arasında bir oy potansiyeline ulaştı. Önümüzdeki yerel seçimler bunun gerçek seviyesini bize gösterecek. Bu noktada sizin geliştirdiğiniz bir genel İslami söylem var. Türk solundan daha farklı yaklaşıyorsunuz bu konuya.**

– Kürdistan’da İslami parti bu haliyle olmaz. Hatta onu biraz çö-zümlemelerde açmıştım. Bu biçimiyle İslamlık adına hareket etmek, münafıklığın ta kendisidir. Bunların fazla Müslümancı olduk-larını da sanmıyorum. Bana göre, şovenizmin değişik bir biçimi. Yani komünistlik adına bir şeyler yapılmak istenildiği zaman da, as-lında yapılan şovenizmdi; Türklük şovenizmini biraz gizleyen bir cilaydı. Bu Müslümanlık da aynı böyledir. Söyledikleri gibi fazla İslamlık yok, Türk şovenizminin diğer bir kılıfidir. Parayla bazı tip-ler tutuluyor; eğer para olmazsa, devlet kuvveti olmazsa, tek bir genci bile tutabileceklerini sanmıyorum. Bu nedenle ben, bunlara hareket adını yakıştırmayı İslamiyete de hakaret olarak değerlendi-

riyorum. Gerçek Müslümanlığın içeriğiyle ilişkili bazı kısımları biz ihtiva ediyoruz. Yani namuslu ve onurlu olan, biraz tarihi özelliği olan, biraz özgüllüğü olan, olması gereken bazı İslami içerik ve biçimlenişleri PKK mükemmel koyuyor.

– **Önceki görüşmemizde siz, Hizbullah’la ilgili bir tanımlama yaptınız, işte “geleneksel işbirlikçiliğin devamı” olarak gördünüz. Ama böyle dediğiniz Hizbullah’ı, sonradan öğrendik ki, oluşturmaya çalıştığınız cepheye davet ettiniz siz. Çok çelişkili bir tutum değil mi?**

– Yok, onları doğruya çekme hareketidir. Saptırılmışlıklar var; kendilerine oldukça anlayışlı gelebilecek bir biçimde doğruya çekmek istiyoruz.

– **Ya reddederlerse! Gelecekler mi?**

– Kendileri bilir. Bizde kusur olmasın da, ne yaparlarsa yapsınlar. Çünkü onlar, işte “bunlar kafirdir, Müslümanları öldürüyorlar” filan diyorlar. Kafir olmadığımızı ve Müslümanları da canımız gibi koruduğumuzu kanıtlarsak, fazla karşı iddiaları kalmaz.

– **Nasıl olsa gelmezler diye düşünüyorsunuz.**

– Hakiki Müslümanlar gelirler ve sahteleri de ortaya çıkar. Yani doğru olanlar bizimle iyi geçinirler, sahtelerini de herkes tanır. Güzel bir şey bu. Tabii her şeye taktik diye kulp takmamak lazım. Taktik, iyi bir şeye hizmet ediyorsa, bu iyidir ve böyle taktik gereklidir. Taktik yapmamız yadırganmamalıdır. Zaten politika demek taktik yapmak demektir. Yani çok doğal bir şey. Bu Türkiye’deki Müslümanlaşmayı gerçekten çok anlamsız buluyorum ve Müslümanlığı pek anladıklarımı da sanmıyorum.

– **Peki herhangi bir Hizbullah temsilcisi geldi mi buraya?**

– Hayır. Gerek de yoktur. Fakat gelirlere kapımız herkese açıktır.

– **Sizin bu çağrınızda İran’ın bir rolü var mı?**

– Ona da açıktır. İran da bazı iddiaların sahibidir; ona da açık olduğumuzu, ittifaklara kadar gidebileceğimizi zaten söylüyoruz. Yani Batı yanlısı aydınlara da çağrı yaptık, İran yanlısı Hizbullah’a da çağrı yaptık. “Özgürlükçüyüz” diyorlar, “dürüst Müslümanız” diyorlar; o halde hepsi halktandır ve hepsinin halk içinde yeri vardır. Onur savaşımı, özgürlük savaşımı, hak ve adalet savaşımı hepsinin

savaşımıdır. Batı’dan bunu öğrenmişler, İslam’dan bunu öğrenmişler; o halde gelsinler uygulayalım. PKK, işte bu kadar esnek bir harekettir, insani özelliklere çok dikkat eden bir harekettir. PKK’nin bu yönü iyi anlaşılır ve esas alınır, o zaman en geniş özgürlükler temelinde halklar iyi birleşir, iyi organize olur ve gelişme sağlar. Bu, bizim Ortadoğu halklarına yönelik bir çağrımızdır da. Biz, mevcut şekillenmeleri Ortadoğu halklarının çıkarlarına aykırı buluyoruz ve bunların düzeltilmesi için de elimizden geleni yapıyoruz.

Her büyük hareket, öncelikle bir kişiyle başlamıştır. İsa ortaya çıktığında yalınayaktı, oniki havariyle çıkışa başladı. Hakeza Hz. Muhammed Mekke’den gittiğinde yanında birkaç dostu vardı. Ama bunların etkileri halen de evrensel çaptadır. Biz de o geleneği temsil ediyoruz. Bu açıdan mutlu olmalıyız. Yani tamamıyla boğulmuş bu politik atmosferle insanlığın temel özelliklerine yaklaşmamalıyız. PKK, insanlığın temel özelliklerini esas alıyor. Eğer bazıları ihanet etmez ve saptırmazsa, en az o tarihi örnekler kadar anlamlı bir yer tutar.

– **Buradan Sayın Özal’a ve Sayın Demirel’e bir mesaj gönderebilir misiniz? Son olarak gerçekten...**

– Bizim mesajı ciddiye almadıklarına göre, benim böyle bir değerlendirmede bulunmama gerek olduğunu sanmıyorum. Muhatap, “görmedim, duymadım, bilmiyorum” diyor, yani “ne konuşursan duvara konuşursun” diyor. Daha mesaja gerek var mı?

– **Türk halkına ne söyleyeceksiniz?**

– Evet, Türk halkına sevgiyle yaklaşıyoruz ve kirli savaşla değerlendirmesini istiyoruz. Gerçekten bu savaşın içinde o Anadolu çocukları görmek istemiyoruz, hele hiç vurmak istemiyoruz. Onlarla ilişkileri çok güzelce düzenlemek istiyoruz. Yani insani temelde olsa, denilebilir ki en güzel ilişkileri biz Türk halkıyla sağlarız. Bunda da iddialıyız. Türk halkı, sanıyorum son zamanlarda bizi daha iyi anlamaya çalışıyor. Onun devrimci-demokratik temsilcileri var, yine sosyalist temsilcileri var. Onların da bundan sonra bizi çok daha iyi göreceklere ve oldukça da güç alacaklarını sanıyoruz. Türk halkı ve onun temsilcileriyle ilişkilerimiz iyi gelişeceğe benziyor. İddia edildiği gibi, bizi dar bir ayrılıkçı, milliyetçi bir hareket

olarak görmesinler. Tam tersine biz, Türk realitesi ile en anlamlı modern ilişkileri geliştireceğiz. Buna güvenle baksınlar ve biraz da üzerlerine düşeni yapmaya çalışsınlar. Fazla tedirgin olmasınlar ve mevcut resmi siyasilere de bel bağlamasınlar. Yaratıcı seçenekler ortaya çıkarsınlar ve yeni oluşumlara, politik alana dikkat etsinler. O yanlış ve standartlaşmış yapıdan, “büyüklerimiz ne söylerse doğru söyler, ne yaparsa doğru yapar” basmakalıplığından kurtulsunlar. Öz yeteneklerine dayanarak kendileri de politika yapsınlar, kurumlaşsınlar. Ve bizden ne istediklerini, bizimle nasıl yaşamak istediklerini belirlesinler. Biz bunun gereğini yapmaya son derece hazırız ve Türk halkıyla daha iyi ilişkiler geliştirmede her zamankinden daha umutlu ve daha iddialıyız. Buna çok muhtaç olduğumuzdan değil de, bunu çok gerekli gördüğümüz ve çok doğru bulduğumuz için bunda ısrarlı olduğumuzu belirtebilirim.

Yine sizin de, halklar gerçeğine özlü yaklaşım çabalarınız var ve birkaç keredir gösterdiğiniz bu çabaya değer biçiyorum. Ben de elimden geldiğince yardımcı olmaya çalıştım. Ve teşekkür ediyorum.

– *Ben teşekkür ediyorum.*

15 Nisan 1993

İtalyan gazeteci Antonio Ferrari'nin 15 Nisan 1993 tarihinde Başkan APO'yla yaptığı röportaj:

ÖRGÜTE, HALKA VE SÖZÜMÜZE NE KADAR BAĞLI VE EGEMEN OLDUĞUMUZ ANLAŞILDI

“Askeri çözüm yönteminin sorunu daha da karmaşıklaştırmaması için sorumlu davranmaya çalışıyoruz. Siyasi seçeneğe imkan verdimen için inisiyatifimizi daha da güçlendirmeye çalışıyoruz. Tabii bize dayatıldığı gibi bu bir teslimiyet biçiminde değildir; bunun özgür koşullarda bir barış, siyasi çözüm arayışı olduğuna özen gösteriyoruz.”

Antonio Ferrari: Sayın Başkan, yarın bir basın toplantısı yapacaksınız. Bir ateşkes süreci var ama, bizim gördüğümüz kadarıyla Ankara’da iki ayrı yaklaşım var. Bir bölümü savaşın devamından çıkar umar gibi görünürken, bir bölümü de savaşın barışçıl çözümlerle sona erdirilmesi için çabalar gibi görünüyor. Bu konuda genel görüşünüzü alabilir miyim?

Abdullah Öcalan: Oldukça karmaşık bir aşamaya girdik. İçinde bulunduğumuz günler, barışa bir şans vermek açısından önemliydi. Biz bu konuda iyi niyet girişimini yaptık. Bu, ulusal ve uluslararası düzeyde geniş bir sempatiyle karşılandı. Sayın Talabani’nin de Ankara’da yaptığı görüşmelerin sonucunda belli bir yumuşamanın olduğunu gözlemledik. Fakat oldukça tereddütlü bir havanın hakim olduğu ve net bir görüşe ulaşmaktan uzak bulunulduğu da açık. Resmi ve demokratik kurumlardan çeşitli sözcüler, bu durumun biraz daha sürdürülmesi gerektiğini belirtiyorlar. Yine bizim kendi çevrelerimiz de sürecin derinleştirilmesini uygun buluyorlar. Fakat sorun, tabii yalnız bizimle bitmiyor. Belirtildiği üzere, Türkiye’de sorunun askeri yanla halledilmesini ısrarla savunan kesimler var.

Bu, yetmiş yıllık cumhuriyet tarihine hakim olan tenkil, bastırma yaklaşımıdır. Ağırlıklı bir kesim bu politikadan medet umuyor. Tabii buna özellikle ordu içinde çıkarları gereği yaklaşanlar var. Bunu bir prestij meselesi yapanlar veya kendi güçlerinin ayakta kalması açısından zorunlu görenler var. Yine bürokrasi içinde oturmuş bir statükocu kesim var. Bunlar bir yan oluyor.

Ama tüm bunlara rağmen, fiili bir durum da oluşmuştur. Biz buna, anayasayı aşan, geride bırakan bir durum da diyebiliriz. Mevcut telaffuzları aslında anayasaya göre yasaktır. Zaten bu açıdan anayasal ve yasal sorunlar kendini oldukça hissettiriyor. Yeni politikalar ve yapılanmalar bir zorunluluk olarak kendini dayatıyor. Buna bir de uluslararası baskıyı eklemek gerekir. Biz, bütün bunları göz önüne getirerek, salt askeri çözüm yönteminin sorunu daha da karmaşıklaştırmaması için sorumlu davranmaya çalışıyoruz. Siyasi seçeneğe imkan verdimen için inisiyatifimizi daha da güçlendirmeye çalışıyoruz. Tabii bize dayatıldığı gibi bu bir teslimiyet biçiminde değildir; bunun özgür koşullarda bir barış, siyasi çözüm arayışı olduğuna özen gösteriyoruz. Türkiye’de de biraz demokrasinin güçlendirilmesi için buna ihtiyaç var diye düşünüyoruz. Bundan sonrası için, eğer üzerimize imha amacıyla operasyonlar geliştirilmezse veya siyasal çözüm önerileri geliştirilirse, biz süreci biraz daha yaymak, uzatmak istiyoruz.

– *Ne kadar süreyle?*

– Bunu, yarın yapacağımız danışmalarla belirlemeye çalışacağız. Bazı dost çevrelerimiz var, onların görüşlerine de başvurmak gerekiyor.

– *Şayet Ankara’daki hakim unsurlar, en güçlü unsurlar bu ateşkes teklifine menfi şekilde cevap verir ve silaha sarılırlarsa, sizin bu konudaki reaksiyonunuz ne olacak?*

– Bütün silahlı birliklerle görüştim ve mevcut hazırlıkları gözden geçirdik. Mevsim koşullarının da oldukça uygun hale geldiğini göz önüne getirirsek, kendilerini oldukça başarıyla savunabilecek durumdadırlar. Eğer çok ısrarlı imha operasyonları gündeme sokulursa, o zaman savaş tırmanır. Şu anda yalnız gerilla itibarıyla onbini yaklaşan bir güç vardır ve oldukça deneyim de kazanmıştı. Yani

gerçek bir savaş bundan sonra gelişebilir. Aynı zamanda bu, eğer siyasi yöntem derinleşmezse, tarafların karşılıklı askeri yöntemlerinin derinleşmesi anlamına gelecektir. Zaten, biz Newroz dolayısıyla bunun önüne geçmek için bu iyi niyet gösterisini yaptık. Eğer gerçekten egemen görüş olarak askeri seçenek bundan sonra kendini konuşturursa, şimdiye kadar akıtılandan daha fazla kan, yalnız bu önümüzdeki yılda akar. Bu konuda halen oldukça sorumlu davranmaya çalışıyoruz. Fakat kesin bir şey söyleyecek durumda değilim.

– *Türkiye’de demokrasi ağır basmayıp askeri yön ağır basması olsaydı, sizin, turizm dahil, Türkiye’nin önemli noktalarını vurma yönünde bir planınız olduğu doğru muydu?*

– Eğer geçmişte olduğu gibi sivil hedeflere yönelmeler devam ederse, köyler boşaltılırsa, şehirler oldukça sert uygulamalara maruz kalırsa, o zaman bütün bunlar olabilir. Askeri yolda ısrarlı olunması durumunda, kesinlikle bütün ekonomik, sosyal ve siyasal hedeflerin kapsama girmesi ve kaosu derinleştirilmesi beklenebilir.

– *Sayın Başkan, aslında bu ateşkesin uzatılabileceği yolunda Türklerin de bir kanısı var. Siz bu süre içinde politik çözüm teklifinize karşı herhangi bir şekilde, direkt ya da indirekt olarak bir cevap ya da bir dinleyici bulabildiniz mi?*

– Dinleyici topluluğu oldukça gelişti. Fakat öneriler gelişmedi veya çok muğlak kaldı. Sağlam düşünme ve öneri geliştirmede tutuculuk var. Sanırım tam bir geçiş durumu gibi bir şey yaşanıyor. Yeni gelişmeler var tabii. Fakat çözüm önerileri olmaktan hayli uzak, sadece sorunu bütünüyle sahiplenme durumu var.

– *Yarınki basın toplantısına Kemal Burkay ve Talabani’nin gelebilecekleri doğru mu?*

– Evet, aldığımız son haberlere göre gelecekler. Yine HEP’ten beş milletvekilinden oluşan bir heyet gelecek.

– *Sayın Başkan, İçişleri Bakanı’nun bir gazeteye, daha doğrusu İsmet’e yaptığı “Kemal Burkay elini kolunu sallaya sallaya gelebilir” açıklamasından bilmem haberiniz var mı? Bu açıklamayı nasıl değerlendiriyorsunuz? Sizce bu, size gönderilen bir sinyal midir? Yoksa, acaba Burkay sizinle aracı olsun diye kullanmak mı istiyorlar şimdi? Yani aracılık mı yapın istiyorlar?*

“Sosyalist insanı yaratmak, devleti kurmaktan daha zor.”

– Bence ne o, ne diğeri. Birlik geliyor; belki de yanına çekerek bunu önlemek istiyor.

– **Buradan yola çıkarak, yarından itibaren, politik anlamda öncülüğünüzde Kürt birliğinin gelişeceğine inanıyor musunuz? Herhalde o protokollerden haberi yok.**

– Tabii yoğun gelişmeler var. Bu konuda görüşmeler yaptık birçok çevreyle. Cephesel bir birliğe gitme iradeleri mevcut. Büyük bir ihtimalle önümüzdeki ay cephe ilanı gerçekleştirilebilir.

– **Bunu ilk defa söylüyorsunuz.**

– Evet, ilk defa söylüyorum.

– **Geçmişte, tabii belki şimdi de, Ankara tarafından size terörist deniliyordu. Oysa biz biliyoruz ki, özgürlük ve haklar için mücadele ile terörizm farklı şeylerdir. Çünkü, birinin arkasında halk vardır. Ama size terörist denmesi, kişisel anlamda sizi rahatsız etti mi?**

– Hayır. Bu, benim kendime olan güvenimi asla sarsmadı. Fakat bir kavram çarpıtması olduğu için rahatsızlık duydum. Gerçekten terörizm var; fakat o, daha çok devletin politikalarında içerilmiştir. Benim tüm istemim, terörizm tanımına uygun fiillerin sahibinin kim olduğunun anlaşılmasıdır. Gerçek terörist belirlenseydi, bundan çok memnun olurum. Bu konuda sıkıntılarım var.

– **Şimdi özel bir soru soracağım. Bir taraftan burada yaşıyorsunuz, bir taraftan başka yerlere gidiyorsunuz. Sürekli bir hareket var. Bu Arafat’ın eskiden yaşadığı ortama benziyor. Siz kendinizi nasıl hissediyorsunuz, bu ortamın içinde? Yani bir rahatsızlık ya da ne hissediyorsunuz?**

– Benim buradaki yaşamım tam 14 yılı dolduruyor. Bunun büyük bir kısmı, çok küçük bir dağ parçasında geçti; diğeri de böyle evler arasında son derece hareketli geçti. Bu, çok yoğun bir yaşam anlamına geliyor. Bunu aşmaya çalışıyorum, fakat adeta bir şey gibi içindeyiz de. Buna kısır döngü demeyeyim, çünkü çok önemli sonuçlar doğuruyor. Fakat kurtulmak ve alan değiştirmek de istiyorum. Savaş ya da barış önderliğini daha da yerinde yürütmek istiyorum.

– **Suriye ve Lübnan hükümetleriyle ilişkileriniz konusunda bir şey söyleyebilir misiniz?**

– Her şey büyük oranda gayri resmi gidiyor. Yani duymadım, görmedim, bilmiyorum!

– *Yani herhalde bir gün Türkiye’ye gitmeyi, dönmeyi istiyorsunuz. Peki gelecekte, bu politik çalışmalarını da göz önüne alarak Türkiye’ye dönüşü, yani kendi rolünüzü ve kendinizi nasıl görmek istersiniz? Çok uzun bir zamandır dışarıda olduğunuz için, döndüğünüzde hiç tanımadığınız bir ülkeyle karşılaşmak sizi korkutmuyor mu?*

– Aslında mevcut çalışmalarımız adeta iki Türkiye ortaya çıkarıyor: Bir benimle olan Türkiye, bir de kalanlarla olan Türkiye. Bu ikisinin karşılaşması hayli ilginç olur. Zaten Ankara’nın da içinde bulunduğu durum oldukça bunu hissettiriyor. Bu durum bir gazeteye de espi konusuna olmuştu; “bu adam gelse biz ne yapacağız”, hatta “cezaevine girse biz nasıl altından çıkacağız” denilmişti. Şuna eminim; Mardin’den giriş yapsam ve Diyarbakır’a doğru bir yürüyüş var desem, bir hafta içinde rahatlıkla birkaç milyon insan birleşir. Çok büyük bir bekleme var, çok yüksek bir ilgi var. Bu durum önemli altüst oluşlara yol açabilir.

– *Sayın Başkan, sizi kaç defa öldürmeye çalıştılar? Yani suikast teşebbüsü oldu mu? Kaç defa?*

– Basına yansıdığı kadarıyla, sanıyorum Hürriyet’e yansıdı, bu konuda on seferden bahsedildi. Güya suikastlerin üç kanaldan yöneldiği, fakat hepsinin beceriksiz çıktığı belirtiliyor. Bu konuda oldukça şanslı olduğumu söyleyebilirim. Etrafıma kadar gelen birçok suikastçi, büyük ihtimalle ellerini bile kaldıramadı. Bunda benim tedbirliliğimin önemli bir rolü olabilir. Özellikle hareket tarzım buna fazla fırsat vermiyor. Birçok girişim planlandığı gibi gelişmiyor. Hareket tarzımın çok değişken olması sanırım bunda önemli rol oynuyor. Bunu Özal da belirtti; “sürekli bir gözüküyor, bir kayboluyor” diyor. Epey girişim düşünülmiştir.

– *Burada, Lübnan’da bir girişim oldu mu?*

– Birçok yerde düşünülebilir. Diğer bir yöntem de şuydu: Örgüt içinde provokasyon geliştirerek dolaylı yoldan etkisizleştirmek. Yaklaşımlarının en esaslı olanı buydu, buna daha fazla bel bağla-

mışlardı. Yani “Apo’yu kontrol altına almak ve örgütü onun elinden çekmek.” Bu konudaki denemeler çok yaygındır. Ve en çok bel bağlanan yöntem de bu olduğu kanısındayım.

– *Dünyada bu kadar değişim varken, marksizmin de kaybolduğu bir dönemde kendinizi halen marksizme yakın hissediyor musunuz? Yani marksist misiniz?*

– Nostaljiye aşırı bağlıyım. Sosyalizm adına epey nostaljiler var. Fakat ben, geçmişte gerçekleşen o sosyalistlere pek benzemediğimi belirtebilirim. Reel sosyalistlikle benim yıldızım hiçbir zaman barışık değildi. Zaten çıktığımdan beri mücadele halindeydim. Kendimi ve örgüt yapısını bu temelde şekillendirdim. Buna oldukça dikkat etmek gerekiyor. Kendime göre felsefem, sosyalist anlayışım var. Fakat anlatmak uzun sürer. Kapsamlı bir düşünce sistemiyle birlikte eylemi yürütüyorum. Ve ben, mevcut reel sosyalizme dayanarak politika yapmadım, bilakis reel sosyalizmden epey engel gördüm. Benim için, düşüncelerim çerçevesinde işleri geliştirmek şimdi daha kolay.

– *Yani gelecekte şu ya da bu şekliyle sosyalizmin döneceğine mi inanıyorsunuz?*

– Mevcut durumun ağır bunalımlı bir durum olduğu kanısındayım. Mesela, anlayabildiğim kadarıyla İtalya’da bunalım kapsamlıdır. Ve sıradan yaklaşımlarla, hükümet değişiklikleriyle aşılamıyor. Sanırım bu durum giderek yaygınlaşıyor. Bana göre, 2000 yıllarına doğru insanlık için yeni temel yaklaşımlara ihtiyaç var. Sadece sosyal yeniden düzenlemeler açısından değil, doğanın korunması da büyük bir sorun arz ediyor. Yine nükleer tehdidin kaldırılması, ahlak denilen olayın devreye girmesi, nüfus çoğalmasının önüne kesin geçilmesi, bu milliyetçiliklerin bir hal yoluna konulması, aşırı tüketici toplum anlayışlarının frenlenmesi veya aşılması büyük önem taşıyor. Bunlara benzer sorunlar daha da gelişiyor. Bütün bunlar bizi yeni sistem arayışlarına, uygulamalara götürür. Bunun adına ister yenilenmiş sosyalizm diyelim, ister yeni dinlerin ortaya çıkışı diyelim, isterse başka bir şey diyelim. İnsanlık yaşadıkça mutlaka kapsamlı yaklaşımların da geliştirilmesi gerekir diyorum.

– *Bu son durum gelecekle ilgili. Siz gelecekte özgür bir Kürdis-*

tan mı, bir federasyon mu, yani Türkiye ve bütün bölgeyle beraber bir birlikte yaşamayı mı görüyorsunuz? Gelecekte ne görüyorsunuz?

– Aşırı bağımsızlıkçılık hem zordur, hem de sakıncaları nedeniyle fazla yararlı değildir. Ama mevcut birlik anlayışları da ondan daha tehlikelidir. Bütün veriler, bir federasyonlaşma döneminin daha pratik olacağını gösteriyor. Kürdistan'ın Ortadoğu'da üç temel ulus arasında paylaşılmış olması da, mevcut federasyonlaşmanın Ortadoğu çerçevesinde gelişeceğini gösteriyor. Aynı zamanda bunun, Ortadoğu'da geniş bir demokratikleşme dönemi anlamına geldiğini de söyleyebiliriz. Kürdistan'ın böyle bir döneme girmesi, Ortadoğu'nun da böyle bir demokratikleşme dönemine girmesi anlamına geliyor. Bu önemlidir aslında. Mesela Avrupa'da da gelişen birlik anlayışları var. Belki onun kadar olmaz ama, Ortadoğu'nun özgür koşullarda ve demokratik temelde birliğine Kürdistan çok büyük katkı sunabilir. Kürdistan büyük bir demokrasi kaldıracıdır. Bu anlamda ben, PKK eyleminin, Ortadoğu'nun en büyük demokrasi eylemi olduğunu söylüyorum. Mevcut ulusal baskıya ve ortaçağ kalıntılarına karşıtlığı bunu oldukça güçlendiriyor. Bu anlamda büyük bir uluslararası etkiye sahip olduğu daha şimdiden anlaşılıyor.

– ***Papa konusunda bir soru sormak istiyorum. Tabii bu, bütün katoliklerin dünyasını sarsan bir olay. Bu konuda çok farklı görüşler var. Siz bu konuda herhangi bir şey biliyor musunuz?***

– Benim iki tezim var. 12 Eylül rejimi Avrupa'da iki büyük provokasyon geliştirdi. Birisi Papa provokasyonu, yani cinayet girişimi, diğeri ise Olof Palme cinayetidir. Bu girişimlerin uluslararası boyutlu yönleri de var. Özellikle Reagan ve Thatcher döneminin çok kullanmak istediği iki olaydır. 12 Eylül rejimine bunlar onay vermişlerdi. O zaman Türkiye'nin sol çevreleri Avrupa'ya akıyordu. 12 Eylül rejiminin, Avrupa'da bunların terörist olarak damgalanmasına ihtiyacı vardı. Unutmayalım ki, bunlar onbinlerce mülteciydi ve yürütecekleri demokrasi mücadelesi de 12 Eylül rejimini çok zorlayacaktı. Dolayısıyla bütün demokratik çevrelerin terörist ilan edilmesi, 12 Eylül rejiminin işini hayli kolaylaştıracaktı. M. Ali Ağca, Abdi İpekçi'yi öldüren kişidir. Onunla Türkiye'nin demokra-

tik ortamı bulandırıldı ve bir dönem böylece kaosa sürüklendi. O olay, 12 Eylül rejimine gelinmesinde bir kilometre taşıdır. Türkeş içerideyken, Ağca için bir iddiada bulunulur ve “bu sizin adamınız” filan denilir. Türkeş de, “O bizim adamımız değil, Nurettin Ersin Paşa'nın adamıdır” der.

– ***Askerler mi böyle bir iddiada bulunuyor? Yani savcı mı?***

– Evet savcı, iddia makamı. Nurettin Ersin 12 Eylül'ün ikinci adamıdır; Kara Kuvvetleri Komutanı'dır ve en gericisidir. Yine unutmayalım ki, Ağca, sıkıyönetim döneminde Maltepe Askeri Cezaevi'nden tamamen serbetçe bırakılıyor. Ki Maltepe, kuş uçurtulmayan bir cezaevidir. Kesin emir-komuta zinciri dahilinde bırakıldı. Bırakılır bırakılmaz da Bulgarlarla ilişkiye geçti. Sanıyorum bu, o dönemin Sovyet sistemini bu provokasyona dahil etmek içindi. Yani provokasyonu bu sistemin başına yıkmak için, özel olarak Bulgarlarla ilişkiye yönlendirildi. MİT ile Bulgar şirketlerinin kaçakçılık olayında iç içe geçmiş ilişkileri de vardı; özellikle silah ve afyon ticaretinde. Ağca Bulgaristan'a gerçekten gitti ve Bulgar istihbaratıyla ilişkilendi. Sanıyorum Papa'nın Polonya kökenli olması nedeniyle, onların da Papa'yı hedeflemesi mümkündür; bu eğilim sezildi. Ağca aşırı İslamcı geçirir, yine Hıristiyan düşmanlığı da onda etkilidir; onun bu yönü de görüldü. Bulgarlar, vurma önerisine yeşil ışık yakmış olabilirler. Ama işin altında MİT'in yönlendirmesi var.

– ***Bu tezlerinizden birincisi, askeri rejimin böyle bir şeyi düzenlediği yolunda. Peki ikinci teziniz ne olabilir? Çünkü iki tezden bahsettiniz.***

– İkinci tezim, Bulgar ilişkilerinin kullanılmaya çalışılmasıydı.

– ***Mesela bazı haberler ve deklarasyonlar var ki, CIA'dan bile kaynaklandığını...***

– Ona da geleceğim. Bütün bu planın mimarının CIA olması akla uygundur. Bana göre, CIA'nın yönlendirme ihtimali son derece güçlü. Bu, Türk MİT'inin tek başına yönlendireceği bir olay değildir; ama kesin içindedir. Papa cinayetini planlamakla aslında ne hedeflenecek? Bunun sonuçları ne olacak? Şimdi ona gelelim. Bununla, Hıristiyanlık aleminde derin bir infiale yol açılacak, yine Sovyet sistemine karşı büyük bir kin ve öfke geliştirilecekti. Ki o dönemde

Sovyet sisteminin çözülmesi işine epey ağırlık veriliyor. Bu alanda yoğun bir savaşım söz konusu. Dolayısıyla çok etkili bir rol oynayacaktı. Ağca, Türk kökenli bir Müslüman. Yine o dönemde Avrupa'ya yoğun bir Türk akını var. Bu olayla Hıristiyanlık aleminde “-Türk kökenli terörist” imajı yayılacak ve böylece Avrupa'ya gidenlerin büyük bir kısmı terörist olarak değerlendirilecek ve bunların yürütecekleri mücadele daha başından itibaren yaralanmış olacaktı. Yani Türkiye'deki demokratik çevreler kuşkulu olarak değerlendirilecek ve böylelikle 12 Eylül rejimine yönelik kampanya fazla başarılı olmayacaktı. Kısaca benim varsayımım budur.

– ***Peki bunların dışında elinize herhangi bir delil geçti mi bu konuda? Yani bir delil verebilir misiniz?***

– Ben, Ağca'nın yetiştiği toprakları çok iyi biliyorum. Kesin devlet yönlendirmesi altında olan bir kişiliktir, kontrgerillanın çok iyi yetiştirdiği bir elemandır. Böyleleri genelde muhalifleri sindirmekte kullanılır. Mesela, Abdi İpekçi cinayetiyle Türkiye'deki demokratik kamuoyunu yerle bir etti. Dışarıda ise, Papa'ya yönelmekle yine aynı işlevi gördü. Bence, CIA'nın dünya çapındaki amaçlarıyla Türk rejiminin amaçları çakıştı ve bu olay gerçekleşti.

Palme olayına gelince, o daha karmaşık ve daha çarpıcıdır. Papa olayıyla bütün sol-demokratik çevreler ve sosyalist sistem hedeflenirken, Palme olayıyla PKK'nin öncülük ettiği Kürt hareketi hedeflenmek istenildi. Öldürülmesinden önce Palme'nin bir demecini hatırlıyorum; şikayet ediyor çevresini, “Beni niye bu PKK işine bulaştırmak istiyorlar” diye. Ona ısrarla “PKK'yi İsveç'te terörist ilan et” dayatmasında bulunuluyor. O da bunu yapamayacağını söylüyor. Ve o döneme kadar Palme'nin ağzından “PKK'nin terörist olduğuna” dair bir söz çıkmıyor ve bütünüyle İsveç'te de PKK aleyhtarı herhangi bir hava yoktur. Bu nedenle onun, öldürülmeden az önce söylediği bu sözü önemlidir. Şimdi Palme kişiliğini iyi tanıyalım. Vietnam Savaşı'nda Amerika'ya karşı çıkmıştır, birçok ulusal kurtuluş hareketine açık destek vermiştir, birçok yurtsever gücün mülteci olarak İsveç'e gitmesinde büyük bir rol oynamıştır. Denilebilir ki, İsveç bir mülteci cenneti haline getirilmiştir; Asya'dan, Afrika'dan, Latin Amerika'dan bütün ulusal kurtuluş hareketlerinin adeta en rahat yaşadıkları bir

alandır. Belli ki Amerika ve yine NATO'nun gerici çevreleri bu politikadan rahatsızdır. Hele Reagan yönetimi kesinlikle anti-Palmedir.

Biliyoruz ki, Avrupa'yı Reaganizmin peşine takmak isterler. Türkiye'de 12 Eylül rejimi gerçekleştirilmiş, İngiltere'de Thatcherizm ve Almanya'da Kohl yönetimi geliştirilmiştir. Bunlara benzer birçok hükümet değişiklikleri sağlanmıştır. Fakat İsveç'te Palme yönetimi bu politikanın önündeki en ciddi engeldir. Bunlar objektif gerçeklerdir. Bize ilişkin yönü ise şu: İsveç, en çok Kürt mülteciyi çeken bir ülkedir. Yine İsveç rejimi, Kürtlere en çok arka çıkan bir rejimdir. Gerçekten Kürtlerin nefes almalarına oldukça fırsat veriyor. Bu nedenle, 12 Eylül rejim için Avrupa'daki bir nolu hedefdir. Yani 12 Eylül rejiminin bir nolu hedefi olan PKK bu ülkede hayli faaldir ve bu yüzden o da Türk rejiminin bir nolu hedefi oluyor. Dolayısıyla, Amerika ve Türkiye açısından yine bir çakışma var.

Amerika açısından, Palme'nin vurulmasıyla çok önemli bir sosyal demokrat muhalif tasfiye edilecektir. Zaten o İsveç deneyimi o günden sonra yara aldı ve sona erdi. Ve şimdi İsveç NATO kapısına dahil ediliyor. Aslında o olayla İsveç çizgisi sona erdi. Yine meşhurdur, Palme cinayeti bizim üzerimize yıkılmak istendi. Stockholm güvenlik yetkilisi vardı, adını hatırlayamayacağım, o çok fazla uğraştı bununla. Sonra onun CIA ile bağlantıları tartışıldı. “PKK izi” diye bir teori de geliştirdi, fakat bu özel bir uğraştı. Tabii PKK yara aldı bundan. Çünkü epey insanımız sorgudan geçirildi. Yine Palme'den sonra gelen çevreler PKK'yi terörist ilan etti ve daha sonra bütün Avrupa'da bu yaygınlaştırmaya çalışıldı. Bizim bu “terörizm” hikayemiz Palme'nin öldürülmesiyle başlar ve Avrupa'da kabul görmesi de bununla bağlantılıdır. Gerçekten bu temelde Kürt hareketine de epey leke sürülmek istendi. Yani bu provokasyonların böyle bir anlamı vardır.

– ***Ateşkesle ilgili bir soru sormak istiyorum. Bu ateşkesi ilan ettiğinizden beri, bildiğimiz kadarıyla elliye yakın gerilla öldürüldü. Ama sizin tavrınız değişmedi. Bu öldürülmelerle ilgili değerlendirmeniz nedir?***

– Gayet tabii; tutarlılığı kanıtlamak durumundaydık. Örgüte, halka ve sözüme ne kadar bağlı ve egemen olduğumuzu göstermek

zorundaydık. Bence bu anlaşıldı. Fakat bundan sonra eğer operasyonlar yoğunlaştırılırsa, o zaman karşılık daha şiddetli olacaktır. Burada özel olarak anlamak istediğiniz bir husus var mı?

– *Hayır, çok açıktı. Teşekkür ederim. Sizinle saatlerce konuşmak isterdim, fakat sizin çok meşgul olduğunuzu biliyorum.*

– Çok sağolun. Teşekkür ediyorum.

– *Ben de teşekkür ederim.*

15 Nisan 1993

İkinci basın toplantısı

ONBİNLERCE İNSAN ÖLMESİN

“Biz sürecin daha da derinleştirilmesinden yanayız. Bazı koşullarla ateşkesin ikinci bir açıklamaya kadar süresiz uzatılabileceğini belirtiyoruz. Bunun koşullarını belirtiyorum. Ateşkes her şeyden önce tek taraflı olamaz. Bunun için imha amaçlı operasyonlar durdurulmalıdır. Halk üzerindeki yoğun baskıya, tutuklamalara ve faili meçhul cinayetlere son verilmelidir.”

Değerli basın mensupları, öncelikle hoş geldiniz diyorum. Başta Türkiye ve Kürdistan kamuoyu olmak üzere birçok uluslararası ve Kürdistanlı yurtsever güçlerin yoğun ilgisi, dayanışması altında, bundan yaklaşık bir ay önce ilan ettiğimiz ateş sorununa ilişkin, tekrar sizinle karşılaşmaktan, bazı açıklamalar yapmaktan memnurluk duyuyorum.

Her şeyden önce bu ateşkes girişimi önemli tarihi sonuçlara yol açmış bulunmaktadır. İlan ettiğimiz ateşkes, yeni bir süreci başlatmıştır. Bizden istenilen, bu sürecin biraz daha derinleştirilmesidir. Hiç şüphesiz sorumluluklarımız ağırdır. Kürt halkı tarihin en zor döneminden geçmektedir. Kürt halkı, tek taraflı olarak ağır baskı altındadır ve soykırıma dek bu baskılar sürüp gitmektedir. Bizim öyle kendiliğinden ateş etme gibi bir durumumuz yoktu. Tüm yaptığımız ulusal varlığımız için özgür gelişme yollarını açmaktı. Bu konuda imkan elde etmekte. Bu anlamda, bize başka bir yol bırakmadığı için, biz silahlı mücadeleyi başlattık ve bu aşamaya kadar getirdik. Kürt meselesi esas itibariyle bir Kür-Türk meselesidir. Mücadelemiz, Türk kamuoyuna ve Türk resmi çevrelerine Kürt kim-

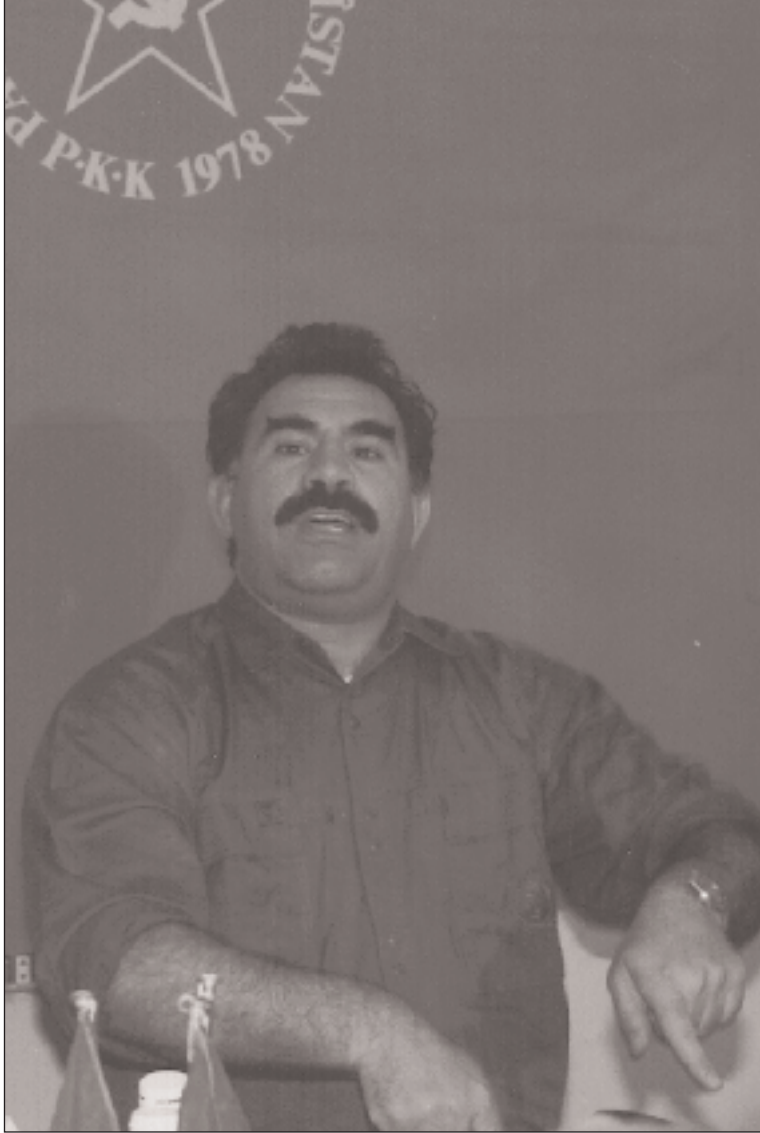
liğini kabul ettirme noktasına gelmiştir. Kürt varlığını tanımakta ve kendisini sorunu çözmeye zorunlu görmektedir. Bu anlamda, bizden de ortamın sakinleştirilmesini istemektedir. Özellikle kamuoyu bu konuda çok daha artan bir istekle beklemektedir. Biz iyi niyetimizi gösterdik ve bu başarılı oldu. Özellikle Newroz sürecinde tek bir fişek atılmadı ve bu bir aylık sürede tek bir asker bile vurulmadı. Fakat Türk özel savaş birlikleri operasyonları kesintisiz sürdürdüler. 30 gerilla ve 11 kişi de halktan olmak üzere, toplam 41 kişiyi katlettiler. Buna rağmen biz ateşkese mükemmel karşılık verdik.

Şimdiki görüşümüzü açıklıyoruz: Biz sürecin daha da derinleştirilmesinden yanayız. Bazı koşullarla ateşkesin ikinci bir açıklamaya kadar süresiz uzatılabileceğini belirtiyoruz. Bunun koşullarını belirtiyorum. Ateşkes her şeyden önce tek taraflı olamaz. Bunun için imha amaçlı operasyonlar durdurulmalıdır. Halk üzerindeki yoğun baskıya, tutuklamalara ve faili meçhul cinayetlere son verilmelidir. Ateşkes için kısaca bunları belirtiyorum. Eğer operasyonlara sınırsız devam edilirse –tabii ister üç günde olur, ister üç ayda olur–, biz de kendi savunma hakkımızı en etkili bir biçimde kullanacağız. Birinci olarak bu hususu belirtiyorum. Dağdaki gerillanın indirilmesine ilişkin, hükümetin bazı istemleri vardır. Dağdaki kuvvetler, siyasi amaçlar için her şeylerini ortaya koyarak dağda durmaktadırlar. Ulusal varlık ve özgür çözüm yolu için oradadırlar. Eğer bu amaçlar yerine getirilirse, inandırıcı bir biçimde bunun gerekleri yerine getirilir ve koşulları hazırlanırsa, dağdaki silahlı güçler meselesi hal yoluna rahatlıkla girebilir. Bu açıdan, dağdakilere ilişkin herhangi bir sorun yoktur. İkinci olarak, bu ateşkes süresi boyunca bazı acil taleplerimiz vardır. En başta operasyonların durdurulmasından bahsettim. Yalnız gerillaya yönelik değil, halka yönelik olarak da operasyonlar durdurulmalıdır. Üçüncüsü genel bir af çıkarılmalıdır. Biz kendimizi suçlu olarak kabul etmiyoruz, ama tutukluların serbest bırakılmasını beklemekteyiz. Yine kültürel bazı hakların uygulamaya geçirilmesini de bekliyoruz. Bunlar özgür basın-yayın haklarıdır, Kürtçe radyo, televizyon, gazete, kitap çıkarma vb. Kısaca, Kürt diline serbestlik tanınmalıdır. Köylerinden kopartılan halkın tekrar gelip köylerine yerleştirilmesini ve zararlar-

rının ödenmesini istiyoruz. Bu arada Olağanüstü Hal yönetiminin kaldırılmasını bekliyoruz. Köy koruculuğunun lağvedilmesini istiyoruz. Köy korucularına, biz de çözüme katkı olsun diye bir af ilan ediyoruz. Yani eğer silahlarını bırakırlarsa onlara dokunmayacağız. Kürt örgütlerine legalite tanınmasını istiyoruz. Serbest örgütlenme ve politika yapma hakkının verilmesi şarttır. Kısaca, acil olarak bunlar, yerine getirilmesi gereken ve ortamı daha da yumuşatacak olan beklentilerdir.

Bundan sonra atılması gereken ikinci bir adım ise, kabul edilen Kürt kimliğinin yasallaştırılmasıdır. Bu hem anayasaya ve hem de yasalara gerektiği biçimde yansımalıdır. Yine bütün bunlar, demokratik bir federasyon yolunda adımlar anlamına da gelmektedir. Bu tip tartışmalara da saygılı olunmasını, ortamın açık tutulmasını istiyoruz.

Kısaca, benim dile getirmek istediğim hususlar bunlardır. İnanıyorum ki, Kürt-Türk ilişkilerinde baskı döneminin yerine, ulusal gerçeğe, kimliğe saygılı ve özgür tartışmayla birlikte çözüm yollarına barışçıl bir biçimde, yine demokratik bir yöntemle çıkış imkanı doğmuştur veya en azından buna inanmak isteriz. Bin yıllık ortak bir tarih vardır. Kürtler, Türklere çok hizmet etmişlerdir. Ve hatta ilişkilerini kardeş olarak değerlendirdiler. Fakat gerçekten biz, bu ortaklıktan çok zarar görmüş bir halkız. Bu zarardan dönülmesini istiyoruz. Kardeşlere yaraşır bir düzenin geliştirilmesini istiyoruz. Bu nedenle, ne pahasına olursa olsun biz, ayrılık diye bir koşul dayatmıyoruz. Ama özgür ve eşit koşullarda birliğe de gerçekten ortam açılmalıdır. Bunu hem devlet kesimlerinden beklemekteyiz ve hem de daha çok Türkiye halkının bu konuda demokratik yaklaşımını ve baskısını geliştirmesini bekliyoruz. Esas itibarıyla çözüm gücü halkın kendisidir. Türk halkına da ve onun demokratik temsilcilerine de çok görevler düşmektedir. Ayrıca seçkin bir demokratik işlevi gören basına da önemli görevler düşmektedir. Ben bu geçen bir aylık dönem içinde basınımızın oldukça yararlı bir işlev gördüğüne inanıyorum ve huzurunuzda sizlere teşekkür ediyorum. Bu sürecin derinleştirilmesine de hepinizin katkılarını beklemekteyiz. Yeniden hepinize teşekkürlerimizi belirtiyorum.

“Gerçek terörist belirlenseydi bundan çok memnun olurum.”

Misafirlerimizi tanıştıralım. Sanıyorum tanıdığınız için başta tanıştırmadım. Kardeşimiz Ahmet Türk, HEP Genel Başkanı'dır. Bizi bu barış sürecine ilişkin olarak ziyaret etmek istemişlerdir. Amaçları, gerçekten bu ateşkesle birlikte barış sürecinin ve yine siyasi çözüm yollarının araştırılması ve bu konuda katkılarının sunulması temelindedir. Ben bu vesileyle huzurunuzda kendilerine tekrar bu dost adımdır diyorum, ayrıca bu sürece ilişkin katkılarını bekliyorum.

Toplantımıza katılan Kürdistan Sosyalist Partisi'nin değerli Genel Sekreteri Kemal Burkay yoldaştır. Kendilerine de huzurunuzda hoş geldiniz diyorum ve sürece ilişkin katkılarının çok değerli olduğunu belirtiyorum.

Mam Celal Talabani'yi zaten tanıyorsunuz.

Hamreş Reşo yoldaş, Kürdistan Demokratik Partisi –Hevgirtin– Genel Başkanı'dır. O da bizim birlik çalışmalarımıza katılmıştır. Bu sürece ilişkin onların da katkısını oldukça değerli bulmaktayız ve kendilerine teşekkür etmekteyiz.

Celal Talabani: (İngilizce konuştu.)

Ahmet Türk: Değerli basın mensupları!

Ülkemizdeki gelişmeler hepimizi çok yakından ilgilendirmektedir. Kürt halkı tarih boyunca şiddet ve baskıyla karşı karşıya kalmıştır. Baskının ve şiddetin olmadığı bir dünya istiyoruz. Kürt halkının kendini özgürce ifade edebileceği bir Türkiye istiyoruz. Bizim siyasi parti olarak halkımıza karşı çok önemli sorumluluğumuz vardır. Hem siyasi parti olarak ve hem de bu halkın bir unsuru olarak bizim amacımız, özlemimiz, Kürt halkını, tüm demokratik haklarını kullanabileceği saygın bir noktaya getirmektir. Baskı ve şiddeten arındırılmış bir dünya istiyoruz. O özgür dünya içinde Kürt halkının özgürlüğünü istiyoruz. Bu özgürlük anlayışımızın karşısı olan anlayışın bitmesini temenni ediyor ve diliyoruz.

Bugün barışıl anlayışların öne çıktığı bir dönemi yaşıyoruz. Amacımız barışın sürekli olmasıdır. Çünkü, inanıyoruz ki, barış egemen olduğu zaman Türk halkı da, Kürt halkı da daha mutlu olacaktır. Bu Kürt-Türk halkının yararına olacak, Türkiye'yi de saygın bir noktaya getirecektir. Biz bu dönemde böyle bir anlayışın ortaya

çıkması için olabildiğince çaba gösterdik. Amacımız bu ortamın sürekli olmasıdır. Tüm ilgililere sesleniyoruz! Hem devlete, hem PKK'ye: Barışı öne çıkaralım, barış için elimizi uzatalım, barış içinde bir dünya kuralım diyorum. Sayın Öcalan'a bir kalem hediye ettim. Bunun bir amacı var: Silahlar sussun, kalemler konuşsun diye. Barış insanımızı, halkımızı mutlu ediyor, bu mutluluğu hak etmiştir. İnanıyorum herkes duyarlılık gösterecektir.

Kemal Burkay: Çok değerli basın mensupları!

Ben, Sayın Öcalan'ın ateşkesi yeniden uzatmasını memnuniyetle karşılıyorum ve bu konudaki cesaretinden dolayı kendilerini destekliyoruz.

Gelişmelere ilişkin görüşlerimi ben son günlerde zaman zaman aktardım kamuoyuna. Bu toplantı nedeniyle kısaca birkaç söz daha söylemek istiyorum: Bana göre bu tarihi bir fırsattır. Kürt halkı ve Türk halkı bakımından bir barış dönemi başlayabilir ve yüzyıldan fazla bir süredir devam eden bu yara gerçekten sarılabılır. Her iki taraf açısından da böylesine olumlu bir fırsat ortaya çıkmıştır ve bunun kaçırılmaması gerekir. Bize göre, bu konuda en önemli sorumluluklar Türk devletine düşer. Yine bize göre her iki halk eşitlik temelinde bir arada yaşayabilir. Bunun için ülkenin gerçeğine uygun olarak, ülkenin politik yaşamı, kültürel yaşamı ve yönetsel-idari yaşamı yeniden düzenlenmelidir. Bunun esaslarını Sayın Öcalan ile birlikte daha önce yayınladığımız protokolde ortaya koyduk. Öncelikle barışçıl ve demokratik bir çözüm için yolun açılması gerekiyor. Bunun için acil istemlerimiz üç ana noktada toplanıyor. Şiddetin karşılıklı olarak durması gerekiyor. Ki bir taraf ateş kestiğine göre, şimdi şiddetin tamamen durması için Türk tarafının da adım atması gerekiyor. Çünkü tek taraflı olarak çok uzun zaman ateşkes olanaksızdır. Gerekli, zorunlu demokratik adımların atılması gerekiyor. Bunun için herkesi kapsayacak bir genel af, tüm siyasi partilerin serbest olması, tüm Kürt partilerinin, –yani bizim partimizin, PKK'nin ve öteki kardeş partilerinin tümünün– serbest olacağı bir demokratik ortamın gerçekleştirilmesi ve Kürt dili, kültürü üzerinde bugünkü ağır baskıların kaldırılması, Kürtçe'nin eğitim alanında, yayın planında, resmi işlemlerde özgülüşmesi şarttır. Bu acil

istemler çağımızın ve günümüzün gelişmeleri göz önüne alındığı zaman çok azami istemler değildir, gerçekçi istemlerdir. Bu bakımdan biz, Türk hükümetini de gerçekçi olmaya, cesaretli olmaya ve çağdaş adımlar atmaya çağırıyoruz. Barış ve demokrasi için bu fırsatı kaçırmayalım. Son olarak söylemek istediğim bu. Teşekkür ederim.

Hamreş Reşo: Uzun yıllar Türkiye'den ayrıldığım için Türkçem yeterli olmayabilir.

Sayın basın mensupları!

Gördüğünüz gibi, PKK Genel Sekreteri Sayın Abdullah Öcalan, bu barış sürecinin daha iyi yerine getirilebilmesi için, Türk devletine fırsat tanıyabilmesi için, bu barış sürecini bir kez daha uzatmış bulunmaktadır. Biz, Hevgirtin –Kürdistan Demokratik Partisi– olarak, bu barış sürecine elimizden geldiği kadar destekte bulunmak istiyoruz. Partimizin amaçlarından birisi de budur. Partimiz demokratik çalışmalar yürütmek için kurulmuştur. Barışçıl ve demokratik yoldan Kürt halkının ulusal ve demokratik haklarını elde etmek için çalışmaktadır. Ama bunun tek taraflı olmayacağı da bellidir. Biz, hiçbirimiz, diğer Kürt partilerinin hiçbirisi kendi istekleriyle illegaliteye çekilmemiştir. Mevcut anayasa, kanunlar, hatta siyasi parti kanunu buna yol açmaktadır. Türkiye'de demokrasinin gerçekleştirilmesi için, Kürt ulusal ve demokratik haklarının tanınması gerekiyor. Bunun tüm Türkiye halklarına daha iyi günler getireceğine inanıyoruz. Özellikle Türk halkının, demokrasinin gelmesine yardımcı olacağına inanıyoruz. Arkadaşların da belirttiği gibi, bu anayasal değişikliklerin olması ve Kürt kimliğinin bu anayasaya götürülmesi gerekiyor. Bu aslında, Lozan'da İsmet İnönü'nün söylediği gibi, Kürt ve Türk halkı, Türkiye'deki iki asli unsurdur. Demirel hükümetinin başa geçmesinden sonra açıkladığı Kürt realitesini tanıma sözü şimdiye kadar yerine getirilmemiştir. Bence Türk parlamentosu 500 günlük hesaplaşmada bunu da nazari itibara alarak, üzerinde münakaşa etmelidir. Biz açılan bu süreci candan destekliyoruz. Basının büyük rolünün olduğunu biliyoruz. Hepinize teşekkürler.

Abdullah Öcalan: Şimdi kısa sorularınızı bekliyoruz, istediğiniz kişiye sorabilirsiniz.

**(Sorular, ses kayıt cihazlarından uzak sorulduğu için anlaşıl-
madı. Bu yüzden soruları atlayarak sadece cevapları yayınlıyo-
ruz.)**

– Soru: ...

Abdullah Öcalan: Kesin bir tarih yok. Barış koşulları az çok belirgin bir biçimde söylenmiştir. Eğer bu koşullara uyulursa bir süre daha devam eder. Yok eğer bu süreç suistimal edilirse, yani kötü kullanılırsa kamuoyunun ve hatta birçok hükümet çevrelerinin de beklemediği anormal bir biçimde katliamlar, her türlü operasyonlar, tutuklamalar geliştirilirse, tabii ki bu işlemez, atıl kalır, süreç anlamını yitirir ve biz de normal mücadele sürecimizi daha da geliştirerek, hatta daha çok yoğunlaştırarak devam ettireceğiz. Bu vesileyle şunu belirteyim: Bizim gerilla epey hazırlık yapmıştır. 10 bin civarında gerilla fedai gibi her türlü göreve hazır beklemektedir. Ben bu basın toplantısına girmeden önce bütün karargahlarla konuştum tamamen emirleri beklemektedirler. Barış isteniyorsa bu çerçevede, savaş isteniyorsa yine bu çerçevede gelişecektir. Sürece tamamen uyuyorlar, onu belirtmek istiyorum. Ve hepsi de özellikle savaşı geliştirebilecek düzeydedir. Hatta mevcut hazırlık düzeyimiz şimdiye kadar yürüttüğümüz dokuz yıllık savaşın bilançosunu bir yılda ortaya çıkarabilecek düzeydedir. Bunu bir tehdit olarak söylemiyorum. PKK'nin zayıfladığı, işte son Güney Savaşı'nda, operasyonlarda önemli gücünü yitirdiği, dolayısıyla bu nedenle ateşkesi kabul ettiği tarzındaki değerlendirmeler kesinlikle doğru değildir. İlk defa derli-toplu bir savaşa hazırlığı, biz bu senenin bahar döneminde başarmış bulunuyoruz. Bunu özenle belirtiyorum. Bunu, kamuoyunun da ve siz basın da özenle bilmesini istiyorum. Gerçekten bu savaşı daha da derinleştirirlerse, şimdiye kadar 5.000 kişi mi gitti, bu yılki bilanço 10.000'den aşağı olmayacak. Bunun da özenle bilinmesini istiyorum. Ateşkes, gerçekten bir yıl sonra da gündeme girebilir. Fakat o zaman onbinlerce insan boşuna ölmüş olur. Biz bu onbinlerce insanın boşa ölmesini önlemek istiyoruz. İki yıl sonra gelecek barış yerine, şimdiden bu barış sürecini, birbirlerine fazla zarar vermeden, “biz askeri olarak çok güçlüyüz” tehditlerine ve saldırılarına başvurmadan gerçekleştirmek istiyoruz. Bütün

iyi niyetimiz bunun içindir. Umarız hükümet anlar, kamuoyu anlar, herkes üzerine düşeni yapar.

– Soru: ...

Abdullah Öcalan: Birincisi ateşkesin olumlu geçtiğine inanıyorum. Özellikle Türkiye kamuoyu başta olmak üzere, Kürdistan halkı, uluslararası hükümet çevreleri, çeşitli demokratik çevreler, bu sürecin devam ettirilmesini, fırsat tanınmasını ve bir de çözüm için biraz daha koşulların olgunlaştırılmasını istediler. Hatta hükümet de bu konuda dolaylı da olsa, biraz daha devam ederse hayırlı gelişmelerin olabileceğine dair bazı işaretler verdi. Biz bunları yeterli gördük, olumlu bulduk. Dolayısıyla bu biçimde uzatmaya karar verdik.

– Soru: ...

Abdullah Öcalan: Dikkat edilirse kendileri basına çeşitli açıklamalar yaptılar. Sayın Mam Celal'in Ankara ziyareti vardır. Ankara'da başta Sayın Özal olmak üzere, bütün hükümet ileri gelenleri, parlamento başkanı, bütün siyasi parti başkanları, yine dışişlerinin geniş çevreleri, hatta bazı emniyet ve askeri çevreler ile görüşmeler yapmıştır. Bu görüşmeleri biz önemli bir sinyal olarak değerlendirdik. Özellikle içeriğini fazla açmak istemiyorum. Bunlar Türkiye'nin hemen hemen ağırlıklı siyasi temsilcileridir. İtimat etmek istiyoruz, yani bu sözlerin boş sözler olmadığına inanmak istiyoruz. Bunu ciddiye alırız tabii. Bazı hükümet çevreleri gazetecileri davet etmişlerdir, bazı röportajlar yapmışlardır. Bu vesileyle kendi dilek ve temennilerini belirtmişlerdir. Biz bunlara da değer veriyoruz. Ve bizim açımızdan buna benzer işaretler daha var. Dolayısıyla şimdilik doyurucudur diyoruz.

– Soru: ...

Abdullah Öcalan: Gerillalar tarihi ulusal amaçlar için dağda bulunmaktadır. Onların tarihi ve siyasi amaçları ulusal ve toplumsal niteliklidir. Bu istemler yerine getirilinceye, bu konuda ciddi adımlar ve koşullar inandırıcı bir biçimde ortaya çıkıncaya kadar orada kalacaklardır. Gerilla disipline uyan, oldukça eğitilmiş olan bir güçtür. Sadece savaşta değil, barışta da ve hatta daha da güçlü bir biçimde kendini ayakta tutmasını bilecek bir güçtür. Yani savaş olmadı diye gerilla çözülmez, yozlaşmaz. Tam tersine kendi eğitim-

lerini, örgütlenmelerini daha da geliştirirler. Ve siyasi amaçların yerine getirilip getirilmediğine göz kulak olurlar, izlerler. Yerine getirilirse güvence olurlar. Yerine getirilmezse savaşlarına devam ederler.

– Soru: ...

Abdullah Öcalan: Hayır hayır, ne münasebet! Kuzey Irak'takiler (Güney Kürdistan'dakiler) Kuzey Kürdistan'a gideceklerdir. Yol ardına kadar açılmıştır. Sadece denetçi değil, onlar yürütme kuvvetidir. Yani emniyet ve yürütme kuvvetleridir

– Soru: ...

Abdullah Öcalan: Gerilla içerde değil ki, onlar için af çıkarılsın. Onlar özgür kuvvetlerdir. Affedilecek bir durumları yoktur. Ayrıca affın sağlanmasının sağlam güvenceleridir.

– Soru: ...

Celal Talabani: (İngilizce konuştu.)

– Soru: ...

Kemal Burkay: Sorun, benim dönme sorunu değil tek başına. Ben bir partinin başındayım. Yani dönünce serbest politika yapabilecek miyim? Benim partim serbest çalışma yapabilecek mi? Varsayalım ki, bir ressamım ben. Türkiye'ye döneceğim ama, resim yapmayacağım. Bu özgür olarak bir dönme değildir. Ben politikacıyım. Dolayısıyla bu kanallar açılmalıdır. Bu kanallar açılmadığı sürece, benim dönmem bir şey kaydetmez. Fakat onu bile olumlu buluyorum. Gerçekten hükümet legal kanalları açmalıdır. Eğer bizim özgür insanlar olarak dönmemizi istiyorsa... Tabii üç ay sonra tekrar hapse girmek veya yurt dışına çıkmak zorunda kalırsam böyle bir istem yetmez tek başına. Bizim de güvenimizde belli zayıflamalar vardır, geçmişini biliyoruz. Türk liderlerinin nasıl böyle “iyi” çağrılarla aldandıklarını biliyoruz. Ciddi adımlar atılmalıdır. İyi niyetli sözler yetmiyor. Eğer gerçekten iyi niyet varsa, bu pratiğe yansımaları, yasalara yansımaları. Tek başına bir Kemal Burkay sorunu değildir.

– Soru: ...

Abdullah Öcalan: Normal siyasi faaliyetler devam edecek. Bu arada belirtiyim; bizim birlik çalışmalarımız ilerliyor. Muhtemelen

yakında Kuzey Kürdistan için bir cephe ilanı da gerçekleşebilir. Ağırlıklı örgütler siyasi irade birliğiyle müşterek varabilmişlerdir. Kürdistan Ulusal Meclisi konusunda da öneriler geliştirilmektedir. Normal çalışmalar sürdürülmektedir. Yine yasal parti, örneğin HEP faaliyetlerini sürdürmektedir. Zaten her türlü siyasi çalışmamız, legal veya illegal olur yaparız. Legal koşulları olan legal yapar, illegal koşulları olan illegal yapar. Yani ateşkes çalışmamıza engel değildir. Bu ateşkesteki anlamınız gereken tek husus, biz bir saldırı kuvveti değiliz. Özellikle geçen yıllarda kamuoyunu da biraz zor duruma düşüren, bizi de zor duruma düşüren saldırılara girişmeyeceğiz. Amaçlar için gerekirse 40 yıl da olsa dağda durabileceğiz. Ama acilen diyoruz ki, çok önemli siyasi amaçlarımız vardır. Haklı, bütün dünyanın uygun gördüğü, Türk halkının da çok uygun gördüğü bir kardeşlik için hak istiyoruz. Bunu özellikle basın iyi anlamalıdır. Öyle bir kardeşlik düşünün ki, birinin 300 tane radyosu var, diğerinin bir tane radyosu yok. Kendilerinin milyonlarca kitabı var, bu kardeşin tek bir kitabı yok. Bu kardeş bir türküyü radyoda söyleyemiyor. Böyle kardeşliğe siz inanıyor musunuz? Vicdanınız bunu nasıl kabul ediyor? Bu açıdan üzerine gitmeliyiz. Bu çok mütevazı, asgari istemleri bir an önce bu hükümet yerine getirmeli. Yerine getirmezlerse çok iyi biliyorsunuz ki, zor duruma düşen kendileri olur. Yani biraz insani olarak davranırlar. Israrla “gücümüz var, kuvvetimiz var, ne yaparsanız sizi bastırırız” dememeleri gerekiyor. Kardeşliğin biraz gereklerine saygılı olunmasını istiyoruz. Bunlar sanıyorum, son derece açık hususlardır.

– Soru: ...

Abdullah Öcalan: İyi değildir. Yakında aktarırlar. İnşallah birlikte radyoları açarız. Birlikte açılmasını istiyorum.

– Soru: ...

Abdullah Öcalan: Kendileri, sadece burada bizi ziyaret etmeye gelmişler. Hatta şunu da söylediler; onu belirtmemde mazur yok. Söylenmiştir, “Onlar illegaldir, acaba birlikte masada oturursanız bir şey olur mu?” Bir Türk elçisi söylemiştir. Bence anlamsızdır. Yani Kürtler eğer birbirleriyle oturmayacaklarsa, bu onlar için saygısızlık olur. Madem hükümet iyi niyetini göstermek istiyor, bütün

Kürtlerin bir araya gelmesinden sevinç duymalıdır, buna saygılı olmalıdır. Kendileri bize protokol getirmemişlerdir. Fakat dost güç olarak görüyoruz. Uygun değil, yani bir legal örgütle illegal örgüt arasında protokol olmaz. Ama dostluk olabilir. Sizlerin de büyük bir kısmı bize dosttur. Beraber fotoğraf çekiyoruz, beraber toplantı halindeyiz. Herhangi bir sakıncasının olacağını sanmıyoruz.

– Soru: ...

Abdullah Öcalan: Açıklık getireyim; sorunuzu anladım. Köy koruculuğu meselesine Sayın İsmet İmset dokunuyor. Diyor ki, “Güney Kürdistan'da 1991 yılında gerçekleşen ayaklanmaya 'cahşlar', yani bir anlamda köy korucuları başlangıç yaptı. Büyük bir ayaklanmaya giriştiler. Acaba Türkiye'nin korucu olarak besledikleri de tehlike arzederler mi?” Belirteyim, bunların önemli bir kısmıyla zaten ilişkiler vardır. Verdikleri para ve silah da biraz bize gelmektedir. Yani bunu hükümet de biliyor. Sayın Celal Talabani'ye “Bizim de haberimiz var” demiş hükümet yetkilileri. Evet, “7.000 tanesi PKK'ye çalışıyor” denilmiş. Şimdi bu insanları fazla zorlamamalıyız. Tekrar söylüyorum; bunlar için tamamen bir affetme prosedürünü bir kez daha başlatmışız. Bu ateşkes süresi içinde bunun da değerlendirilmesi gerekir. Hükümetin de, köy koruculuğunu bir an önce kaldırması ve bunları üzerimize sürmemesi gerekiyor. Her iki taraf böyle kolaylık sağlarsa, bunlar da o zor durumdan kurtulmuş olacaklar. Nitekim bunlar çok zor durumdadırlar, çok trajik olaylara yol açmaktadırlar. Ayrıca asayiş gerçekten bunlarla sağlanamıyor, tersine çok çok bozuluyor. Büyük aşiret kavgalarına, yani toplumsal huzursuzluklara da yol açıyorlar. Ağır bir maddi külfettir, verilen para boşa gidiyor. Bu paralarla bir eş almışlarsa ikinci, üçüncü eşe harcıyorlar. Bunlar toplumsal yaraların geliştirilmesidir. Bütün bunlara son vermek açısından, hükümet bir an önce bunları kaldırmalıdır. Dediğim gibi, biz de böyle kolaylık sağlıyoruz. Sanıyorum bu da acil bir taleptir. Olağanüstü Hal'in kaldırılmasıyla birlikte, herhalde onlar da kaldırılır, temennimiz budur.

– Soru: ...

Abdullah Öcalan: Gayet tabii. Yani çok kötü bir durumları vardır. Bunların devletten aldığı parayı böyle kullandıkları açıktır.

– Soru: ...

Celal Talabani: (Arapça cevapladı.)

– Soru: ...

Abdullah Öcalan: Kuzey Kürdistan cephesi eğer teşekkül olursa, sanmıyorum Güney'dekine benzer anlaşmazlıklara düşsün. Gerek ulusal, gerekse demokratik taleplerde büyük benzerlik var. Eğer geçmişte buna benzer atılan adımlar başarıya ulaşmadıysa, bunun bazı nedenleri vardır. Objektif koşullar fazla dayatıcı değildi. Yine subjektif düzeyde yanlışlar, yanlışlıklar ileri düzeydeydi. Ama bu kadar büyük gelişmelerden sonra gelinen nokta artık böyle-sine bir birliğin yürüyebileceğine dair çok kuvvetli nedenler ortaya çıkmaktadır. Herkes bu konuları çok açık olarak vurgulamaktadır. Çok kısa bir görüşmeyle birlikte bu ihtiyacı belirtmektedirler. Yani siyasi iradelerini ortaya koymaktadırlar. Adeta kendiliğinden fiiliyatta gerçekleşmiş bir husustur. Biz bunun altına sadece imzamızı attık. İnanıyorum yakında gerçekleşir. Çabalar yoğunlaşarak devam ediyor. Güney'deki Kürdistan Cephe ile ilişkilere gelince, dostane gelişecek. Biz onlarla ulusal kongre düzeyinde bir birlik önerisini geliştirmek istiyoruz. Yani bütün Kürdistan çapında, birliğin yasal-resmi ifadesi ulusal kongre platformu olabilir. Bu konuda görüşmeler var, öneriler geliştiriliyor. İkinci bir adım olarak bu düşünülüyor. Birinci adım Kuzey Kürdistan'dır, ikinci adım Güney Kürdistan veya Kürdistan'ın diğer parçalarıdır. Umarım o da yakın bir süre içinde ilerler ve başarıma yoluna girer.

– Soru: ...

Abdullah Öcalan: İstem değil de, biraz önceliği buna vermek istedi. Fakat bunun başında ele alınacak bir mesele olmadığını, birlikte oturduğumuz değerli yoldaşlar da ifade ettiler. Bu ancak sürecin sonunda olabilir. Böyle bir mesele tartışılabilir. Yani her zaman söylüyorum; gerilla siyasi amaçlar için, orada bulunan özgürlük kuvvetidir. Siyasi amaçlar yerine getirilmeye çalışılır çalışılmaz, gerilla kendini barış koşullarına göre yeniden düzenleyebilecektir. Hükümetin böyle bir talebi başından beri dayatması işleri çıkmaz sokağa sürmektir. Bu sürecin başlangıcında değil, sürecin olumlu gelişmesiyle birlikte gündeme gelebilecek bir meseledir. Şart, siyasi

“PKK sadece bir ulusun hareketi değil, Ortadoğu halklarının ve giderek dünya halklarının soylu bir temsilcisi ve herkesin gurur duyacağı bir insanlık değeridir.”

taleplerin hayata geçirilmesidir. Bu siyasi talepler asgari taleplerdir. Yerine getirilir getirilmez gerillanın yeniden düzenlenmesine başlanabilir veya bir tartışma geliştirilebilir.

– Soru: ...

Kemal Burcak: Biz, ulusal kurtuluş hareketleri bakımından silahı, günah saymıyoruz. Zulüm altındaki, baskı altındaki her halk silah kullanabilir. Bizim görüşümüzdeki fark, silah kullanmanın zamanının olmadığıydı. Ama diğer örgütlerin görüşleri farklı olur. Dolayısıyla bizim bir araya gelmemiz salt o noktayla sınırlı değildir. Biz ateşkes olsun veya olmasın, ondan önce diğer örgütlerle ve başta PKK'yle ilişkilerimizi iyileştirmek istiyorduk. Çağrılarımız vardır. Onlardan da olumlu cevap gelince, böylece aradaki engel kalktı.

Biz hangi noktalarda anlaşabilirsek, o noktalarda anlaşırız ve birlikte yürürüz. Biz bugün de bu barış fırsatının iyi kullanılmasını istiyoruz. Yani öyle ki bir daha savaş olmasın. Bu sorun çözülsün. Biz bunu gerçekten istiyoruz. Ama Türk tarafı eğer bu asgari istemleri karşılamazsa, bu demektir ki, savaş devam eder. Bu demektir ki, savaş durmaz. Bu, “sorunu sırf polis-ordu gücüyle çözeceğim” demektir. Böyle bir durumda biz de eski politikayı sürdüremeyiz. Ben bunu kaç kez söyledim. 18 yıldır sürdürdüğümüz barışçıl politikayı sürdüremeyiz. Dolayısıyla bu fırsat kaçırılmasını diyoruz. Bizim bundan daha fazla yapabileceğimiz bir şey yoktur.

– Soru: ...

Ahmet Türk: Sorun şu: Ortada bir Kürt sorunu var. Kürt halkının istemi beni de ilgilendirir...

Demokratik legal zeminde politika yapan bir siyasi parti, demokratik legal bir ortamın sağlanmasının mücadelesini verir. Bugün bu açıdan olumlu gelişmeler var. Halkın Emek Partisi olarak, bu olumlu gelişmelere katkı sunmak, barışçıl anlayışları öne çıkarmak, bu konudaki duyarlılığı ortaya koymak gibi çalışmalarımız da olacak, bu zeminde çaba göstereceğiz.

– Soru: ...

Abdullah Öcalan: Sayın Mam Celal zaten söyledi. “Şu anda ateşkes koşulları var; serbest siyasi faaliyetlerde bulunabilirler”

diyor. Güney'de de, Kuzey'de de. Önlerini tutacak herhangi bir durum söz konusu değil. Doğrudur bu görüş. Gerçekten siyasi mücadele dönemine ağırlık veriliyor. Ateşkes dönemidir. Bunu da vesile bilerek, biz 2.000 civarında insanı herhalde ömür boyu Güney'de tutacak değiliz. Büyük bir kısmı bayandır. Söyleyeyim; 600 civarında bayan var. Onlar orada ne yapacaklar? Tabii ki ülke koşullarına gideceklerdir. Bunlar siyasi faaliyet için gidecekler. Süreç başlamıştır. Uygun yollarla gidecekler. Yani koridor açma filan değil, dağ yolları var. Bunlar İran üzeri de olabilir, oradan zikzak çizerler, girerler. Bunun Mam Celal ile de ilişkisi yoktur. Hükümetin bunu farklı yorumlaması da bence anlamsızdır. Bizim bir sürü dağ yolumuz var, askeri yolumuz var.

– Soru: ...

Kemal Burkay: Umutlu olmak istiyoruz. İyimserliğimizi korumak istiyoruz.

Abdullah Öcalan: Doğrudur, katılıyorum.

Kemal Burkay: Biraz da şuna bağlı, yani Türkiye'deki aydınların, sağduyu sahibi güçlerin, sorumlu politikacıların, sanatçıların, herkesin tutumuna bağlı.

Celal Talabani: ...

Abdullah Öcalan: Mam Celal şunu söylüyor: “Umutlu olun hayırlı işler için, bu hayırlar yerine gelir.” Bu, peygamberin hadisi-dir. Katılıyoruz.

Başka sorularınız yoksa, tekrar bütün arkadaşlar adına hepinize teşekkür ediyorum.

Biraz sizleri sıkıntıya soktum. İnaniyorum sizler de belli bir sorumluluk duyarak geldiniz. Bu bizi memnun etmiştir, sağolun.

ARGK Eyalet Komutanları ile 16 Nisan 1993 tarihinde yapılan telsiz konuşmaları:

BAŞARI DIŞINDA HİCBİR YOL TARİH KARŞISINDA BİZİ AFFETTİRE-

MEZ

“Anlaşılması gereken husus, eğer karşı taraf bu ateşkes koşullarına riayet etmezse ve özellikle gerillaya ve halka yönelik operasyonları geliştirse, imha, baskı ve işkenceyi eskisi gibi sürdürürse, o zaman bizim de eskisinden daha kapsamlı ve hazırlıklı olarak buna misliyle karşılık vereceğimizeyizdir.”

Kısa olarak hepinizden son gelişmeleri dinleyelim. Biz, basın toplantısının sonuçlarını özet olarak vereceğiz. Size daha sonra kapsamlı olarak iletilir. Evet, önce son gelişmeleri dinleyelim ve aktarmak istediğiniz hususları aktarmaya çalışın. Derya Anduk, önce sizi dinleyelim. Son durum nedir?

Derya Anduk: *İyi günler, selamlar, saygılar Başkanım. Son durum olarak cepheci arkadaşlar bir köyde komploya getirildi ve iki arkadaş şehit düştü. Bunlar silahsızdı. Öğleyn buldukları evde kuşatılıyorlar. Ve ev bombalanıyor, öyle şehit düşüyorlar. Bunlar C. ve Y. arkadaşlardır. Bir bu olay var. Bir de bu güneyde bir dizi bombalama oldu. Fakat henüz haber alamadık. Aldığımızda sonuçları iletiriz.*

– Bu Genç'teki kimdi? Cepheci mi dediniz.

Derya Anduk: *Evet, cepheci iki arkadaştı.*

– Ne geziyorlar köyde? Onlar köyde mi çalışıyor? Köylüler mi, milisler mi?

Derya Anduk: Arkadaştır. Bir köye uğruyorlar, orada işlerini bitirip birliğe gidecekler. O anda düşman bilgi almış. İhbar olayı var. Yani bir komploya getirme olayı var.

– O Genç'te olanlara sürekli böyle komplo olayı diyorsunuz. Fakat orada öyle evlere dalıp gidiyorlar. Cepheci de olsa öyle evlere gidip kalınmaz. Bu şekilde kaçınıcı kayıptır bu? Komploculuğun yöntemleri belli. Bunlar o evlere gidip kalmasalar, sanki ölecekler. Eğer bunu çok sayıda yapıyorlarsa, kesin önleyin. Bir de bu komplocular kimse, aynı şekilde karşılık verilir onlara. Halen bu keyfi tutumlar az değil, çalışmalarınızdan o çıkıyor. Yani adeta bayılıyorlar. Buna kesin karşı durulur, “çalışmak istiyorsan, adam gibi çalış” denilir. Sanıyorum şimdi biraz ortam gevşeyince kendini bu tip havalara kaptıranlar çok olur. Tabii bu tümüyle yanlış. Çoğu halen mücadele gerçeğinin bilincinde değil. Söyleyeyim, bu tip birli-ikili çalışanları vahşice katlediyorlar ve bunu daha da yaparlar. O çalışanlara da bunu sıkı sıkıya söyleyin. Bunun dışında başka gelişmeler var mı?

Derya Anduk: Başkanım, başka önemli gelişme yoktur. Çalışmalarımız devam ediyor. Katılımlar da yoğundur.

– Katılımlar yoğunlaşarak devam ediyor...

Derya Anduk: Evet, ortalama günde bir manga düzeyinde katılım var.

“Bu siyasi hamleyi iyi yönlendirmek gerekiyor”

– Belirtmeye gerek yok ki, gerçek eğitim ve kurullarla bu gelenleri hazırlamak büyük öneme haizdir. Fakat birçok keyfi adam da çıkar. Daha kapsamlı yönelme fırsatı ve imkanı var. Bir de süreci biraz olgunlaştırıyoruz. Bu süreci kimse kötü değerlendirmesin, provokasyonlara düşmesin. Ortam sanıldığından daha fazla siyasallaşmaya uygun. Bunu fazla uzatmayalım, bilinen şeylerdir. Bunun dışında, daha önce söylenen çerçevedeki faaliyetleriniz sanırım gelişiyor. Kuzeye ve güneye yönelik çalışmalar gelişir. Yeni süreçle birlikte alanınız hayli dikkate değer hale gelmiştir. Bilemeyiz, yansımalar nasıl gelişir. Özellikle bu siyasi hamleyi biraz

iyi yönlendirmek gerekecek. Bilinen o cinayetler vardı; onların da köklü halledilmesi gerekiyor ve sanırım fazla da gelişmez. En önemlisi de, ateşkes süreci denilen bu süreç, birçok işbirlikçiyi kendine getirmede kullanılabilir. Ayrıca o bölgede sanırım bunlar bundan sonra daha yatkın hale gelirler. O ulaşılmayan birçok alana da rahatlıkla ulaşılabilir. Bunlar bilinen genel hususlardır. Ayrıca belirtmek istediğiniz başka husus var mı? Diğer Deryalara ilişkin olsun genel gelişmelere ilişkin olsun, belirteceğiniz bir şey var mı? Tabii biz basın açıklamasını söyleriz. Şimdilik belirtmek istediğiniz bir husus var mı?

Derya Anduk: Yok, Başkanım. Birçok şey ortaya konulmuştur. Bizim belirteceğimiz yeni bir şey yok.

Çiyayê Sipan, siz nasılsınız? Yeni bir durum var mı?

Çiyayê Sipan: Selamlar, saygular Başkanım. Ses anlaşıyor mu?

–Sesiniz iyi, net geliyor. Buyurun, sizi dinliyoruz. Yeni bir durum var mı?

Çiyayê Sipan: Bizde yeni bir durum yok. Bölge güçleriyle toplandı yaptık; Parti Önderliği'nin son talimatlarını bildirdik ve yine ateşkese ilişkin değerlendirmeleri tartıştık. Çeşitli alanlara ilişkin görevlendirme ve çalışma tarzını belirledik. Alanda düşmanın belli keşifleri var. Başka herhangi bir durum yok. Kısaca bunları belirtebilirim.

– Operasyonlar yok diyorsunuz. Katılımlar gelişiyor mu?

Çiyayê Sipan: Katılımlar gelişmeye başladı. Gittikçe de artacak.

– Oldu. Ben açıklamayı genel olarak yapacağım, dinlersiniz. Zağros'la irtibat kurdunuz ve ihtiyaçları belirlediniz. Sanıyorum rahatlıkla karşılıklı birbirinize ulaşabileceksiniz. Şimdi orada koşullar hayli olgundur. Önemli olarak bir korucu meselesi var. Bu korucular için biz şimdi bir çağrı yapacağız. Sanırım epey olumlu sonuç verecek. Başka belirteceğiniz bir şey var mı?

Çiyayê Sipan: Şu anda belirteceğimiz herhangi bir husus yok Başkanım. Zağros'la o alan üzerinde birbirimize ulaşmaya çalışacağız. Zaman zaman ilişki ve temaslarımız devam edecek.

“Sağlam iradelere, sağlam planlara, sağlam ölçülere dayalı bir yaşamı müthiş istedim.”

– Bir de, Siirt'e ve Batman'a yönelik söylediğimiz şeyler var. Biraz daha dengeye kavuşturulur. Mevcut deneyimler göz önüne getirilerek, bundan sonra oranın çalışma tarzına da işlerlik kazandırılır. Geçmiş yıllarda olduğu gibi, orayı yanlış kullanmak epey kayıplara yol açıyor. Sanıyorum oranın koşullarına uygun bir tarzı bundan sonra daha rahat geliştirebilirsiniz. Aynı şey ovalık kesim için de, yine Van Gölüküyları için de geçerlidir. Oraya özgü yaklaşımlar önem taşıyor. Bahsedildiği gibi, bu cephe çalışması adı altında bazen oldukça zor durumlara düşmeye yol açıyorlar. Tabii oranın önemli potansiyeli var ve o potansiyeli çekmek mümkündür. Sanırım bundan sonra epey hızlanabilir. Ovanın gençlik kesiminden de epey alabilirsiniz. Oldu, siz de dinlemeye çalışın.

Zağros, size ses geliyor mu?

Derya Zağros: Evet Başkanım, ses geliyor, dinliyoruz.

– Sizin son durumlarınız nasıl? İlaveten belirteceğiniz bir şey var mı?

Derya Zağros: Önemli bir şey yok burada... Normal faaliyetlerimiz devam ediyor.

– Operasyonlar filan nasıl?

Derya Zağros: Herhangi bir durum yok. Sanırım keşife yönelik bazı uçuşlar var. Başka yeni bir şey yoktur.

Derya Şin, siz nasılsınız?

Derya Şin: Selamlar, saygılar Başkanım. Bizim de durumumuz iyidir...

– Anlayamadım. Bir arkadaş şehit oldu mu diyorsunuz? Neydi o durum?

Derya Şin: Hayır Başkanım, ... yaralandı.

– Orada mayınların yaygın olduğunu biliyorsunuz. Güney'le ilişki kurabiliyor musunuz? O güç alma meselesinde bir zorluk çekilebilir mi?

Derya Şin: Anlaşılmadı Başkanım.

– Güney'den güç almada kanallarınız nasıl?

Derya Şin: Başkanım, geçenterde sizin de saydığınız bazı

arkadaşlar gelmişti. O yönlü bazı çalışmalarımız gelişti.

– Biz, orada çok fazla kalan gücün içeriye girmesi gerektiğini söyledik. Şimdi Ha. arkadaşına da önereceğiz. Ha.'giller orada epey kaldı. Bize göre, kapsamlı bir güçle birlikte Serhad'a veya Garzan'a yönelmesi uygundur. Yani o deney ve tecrübeyi aktarmak açısından daha uygun geliyor. Bu öneriyi ne diyorsunuz?

Derya Şin: Bizim açımızdan sorun olmaz, Başkanım. Uygundur.

– Uygun mudur diyorsunuz?

Derya Şin: Evet Başkanım, fazla sorun olmaz.

– Yine sanıyorum bu A. arkadaş, devrimci eğilimin temsili açısından ve yakın ilişki içinde Güney için biraz değerlendirilmek mümkündür. Zaten Kuzey ilişkileri için elinizde yeterince eleman var. Yine Ha. arkadaşın orası için de görev üstlenebilecek epey arkadaş var. Zaten sanıyorum birlikte yoğunlaşılacak. Yine dediğim gibi, artık kişilik sorunları yok, onlar aşılacak. Böyle bir düzenlemeyi sizler geliştirebilirsiniz. Bu konuda ilaveten söylemek istediğiniz bir şey var mı?

Derya Şin: Hayır Başkanım, belirteceğimiz bir şey yok.

Derya Sor, sizin durumunuz nasıl?

Derya Sor: Selamlar, saygılar Başkanım. Son gelişmeler üzerine arkadaş yapısının tümüyle toplantılar gerçekleştiriliyor. Burada herhangi yeni bir durum yoktur.

– Ha. siz oluyorsunuz...

Derya Sor: Doğrudur Başkanım.

– Bu Güney'deki durumun fazla işlevsel olmadığını biliyorsunuz. Yani içeriye taşırılma işine biraz ağırlık veriyoruz. Sanırım 44'ten yanınıza yakında bir güç gelecek. Bunlardan ve yanınızda olanlardan bir bölük kadar bir güç olarak (bunlar biraz tartışılarak belirlenebilir) Serhad'a veya Garzan'a hareket etmeniz bizce daha uygun olacak. Alınacak güç, işleri içeride biraz geliştirecek nitelikte ayarlanabilir. Şimdi hemen hareket edilmeyebilir, fakat koşullar evler elvermez böyle bir hareket uygun olabilir. Yani orada fazla

güç tutmayı uygun bulmuyoruz. Bu öneriyi ne diyorsunuz? Anlaşıldı mı?

Derya Sor: Anlaşıldı Başkanım. Bizce de böyle bir şey uygundur.

– Yalnız iki yer arasında seçim yapamıyorum. Özellikle koordineyi biraz güçlendirmek açısından iki yerin de ihtiyacı var. Siz biraz tartışın, biz de biraz konuşuruz. Önümüzdeki birkaç hafta içinde böyle bir hazırlığı ustalıkla bir biçimde geliştirmek mümkündür. Her iki alana gidecek güç seçimini de yapabilirsiniz. Oralar için uygun güç vardır. Sanıyorum epey verimli olabilecektir. Bunu söyleyebilirim. Sizde herhangi yeni bir durum yok diyorsunuz.

Derya Sor: Hayır Başkanım, yeni bir durum yoktur.

– A. için ne diyorsunuz? A... arkadaş herhangi bir şey belirtiyor mu?

Derya Sor: Hayır Başkanım, ...

– Olur. Yanına Kuzeyli bir arkadaş da verilebilir. İyi bir uyum içinde kolektiviteleri sağlayabileceği bir arkadaşla birlikte Güney faaliyetine nezaret edebilir. Biraz politikadan anlayan, Güney'i biraz daha yakından tanıyan bir birim biçiminde ve Derya Şin'in nezaretinde bu faaliyet biraz daha geliştirilebilir. Uygundur diyorum.

44, sesimiz geliyor mu?

44: Ses zayıftır, anlaşılmıyor Başkanım.

– Sizde ne var ne yok? Sizi dinleyelim.

44: Ses anlaşılmıyor. Bizim burada yeni bir durum yok.

– H.'gilin Garzan koordinatörlüğüne gitmesini biraz uygun buluyoruz. Oradan Garzan'a yönelik en az bölük seviyesinde bir güçle hareketini uygun görüyoruz. Ne diyorsunuz?

44: ...

– İyi. Oraya katkı sunabilecek bir güç uygundur. Önümüzdeki haftalar içerisinde bu hazırlık geliştirilir. Bunun yanında, eğer Derya Şin'e gerekiyorsa o da ayarlanır. Ancak sanıyorum bir boşluk doğsun. Zaten yapılması gerekeni yaparsınız. Başka bir şey, bu Güneyli güçlerin durumunda herhangi yeni bir şey var mı?

44: Bunlar biraz sorun çıkarıyor. Özellikle KDP sınırda bazı sorunlar çıkarıyor... gelip görüşmeyi istiyorlar. Burada bu hükümet de arıyor. Biz, bu dönemde gitmeyi fazla uygun bulmuyoruz. Yani biraz... var. Bunu belirtebilirim.

– “Arkadaş” derken, sizi mi kastediyor?

- 44: Evet evet.

– En üst düzeyde görüşülüyor, önderlikle görüşülüyor denilir. Tabii mevcut siyasal gelişmelerle ellerinden durumlar kayıyor. Sanırım biraz ikinci plana düştüler. Bu nedenle biraz o emelleri var, bunun için gelebilirler. “Bu aşamada işlerimiz yoğundur. Zaten arkadaşlar Mam'la birlikte yürütüyorlar. Benim bu konuda oynayacağım fazla bir fonksiyon kalmamıştır. Ben rolümü oynadım” dersiniz. Bunun yanında, “Temsilcilerimiz oradadır, zaten açıklamalar geliyor; dostuz, iyi geçinelim” dersiniz. Belki sıkıntılar artabilir. Çünkü, Türkiye'nin nezdinde fazla itibarları kalmıyor. Yani biraz da bundan olabilir. Bu KDP'nin yaratacağı rahatsızlıkların da fazla anlamı yok. Yani bizi öyle zora sokacak hiçbir durumları yok. Fakat komplo girişimlerine, hatta baskı statüsüne biraz başvurabilirler. Bu konuda uyanık olmak gerekir. O diğer ikinci çalışma ne zaman başlar? Bütün hazırlıklar tamam mıdır?

44: Hangi çalışma?

– Kadın Kongresi çalışmaları.

44: Bizim buradaki hazırlıklar sürdürülüyor.

– Biz, sunacağımız her şeyi sunduk. O konuda bileşimin niteliği, hazırlanan raporlar, belgeler bir an önce bize ulaşmalı. Artık herhalde kongre sonrasına kalır. Bir de sizin belgeler de bize ulaşmalıydı, yani yaptığımız o konferansın sonuçları da bize gelmeliydi. Onlar biraz gecikiyor. Sanıyorum o kuryeyi işletmiyorsunuz. Biraz engelleme var. Buradan da dostları göndermek istiyoruz, kabul etmiyorlar, biraz geciktiriyorlar. Sanıyorum buradaki görüşmelerle orantılıdır. Ama herhalde yürür diye düşünüyoruz. Kısaca, kurye sistemi gelişmeli. Doğu'ya da biraz güç verilebilir, arkadaşlar Doğu'da ilişkileri biraz daha geliştirebilirler. Sadece onlara bağlı kalmak uygun olmayabilir. Dediğim gibi, bu kanallar açık tutulmalı, her iki tarafın kanalları da açık tutulmalı. Hududa gidiş de uygun kanallarla sağ-

lanmalı. O belirlediğiniz gücü yavaş yavaş çıkarıyorsunuz, o güç harekete giriyor. Diğer güç ise Kadın Kongresi'nden sonra. Zaten bize rapor gelir, rapor gelene kadar o gücü dağıtmaya gerek yok. Kongre sonucu bize ulaştınca, onların görevlendirilmesine ilişkin bir tutum belirlemeye çalışacağız. Anlaşıldı mı 44?

44: Evet, iyi anlaşıldı.

Çiyayê Sor, siz nasılsınız?

Çiyayê Sor: Selamlar, saygular Başkanım.

– Yeni bir durum var mı?

Çiyayê Sor ....

– Bu çatışmalarda herhangi bir kaybımız var mı?

Çiyayê Sor: Hayır Başkanım, herhangi bir kaybımız yok.

– Bu kanallar için mümkünse bir kişiyi büyük şehre gönderin. O temel bazı şehirler vardı; siz bu çerçevede bir kurye sistemi geliştirin. Bu donanım içinde kurye sistemi bundan sonra çalışabilir. Biraz akıllı ve tedbirli olursa, ihtiyaçlarınız önemli oranda giderilebilir Sanıyorum operasyonlar böyle etkili de olmaz, biraz yavaşlaması da gerekir. Yani sizin için bundan sonra epey elverişli bir ortam var. Yalnız bu köye dayalı ucuz yaşam şekillerine aman vermeyin. Bunun çok sakıncalı olduğunu ve her zaman kayıplara yol açabileceğini unutmayalım. Yani dizginleri elden bırakmayalım. Oldukça sonuç alabilecek bir dönemdesiniz. İhtiyaçlarınız her bakımdan giderilebilir, katılımlarınız kesinlikle gelişir. Siz de dinlemeye çalışın bizi. Başka belirtmek istediğiniz bir husus var mı?

Çiyayê Sor: ...

Oldu. Derya Serhad, sizde yeni bir gelişme var mı? O son operasyon ne oldu?

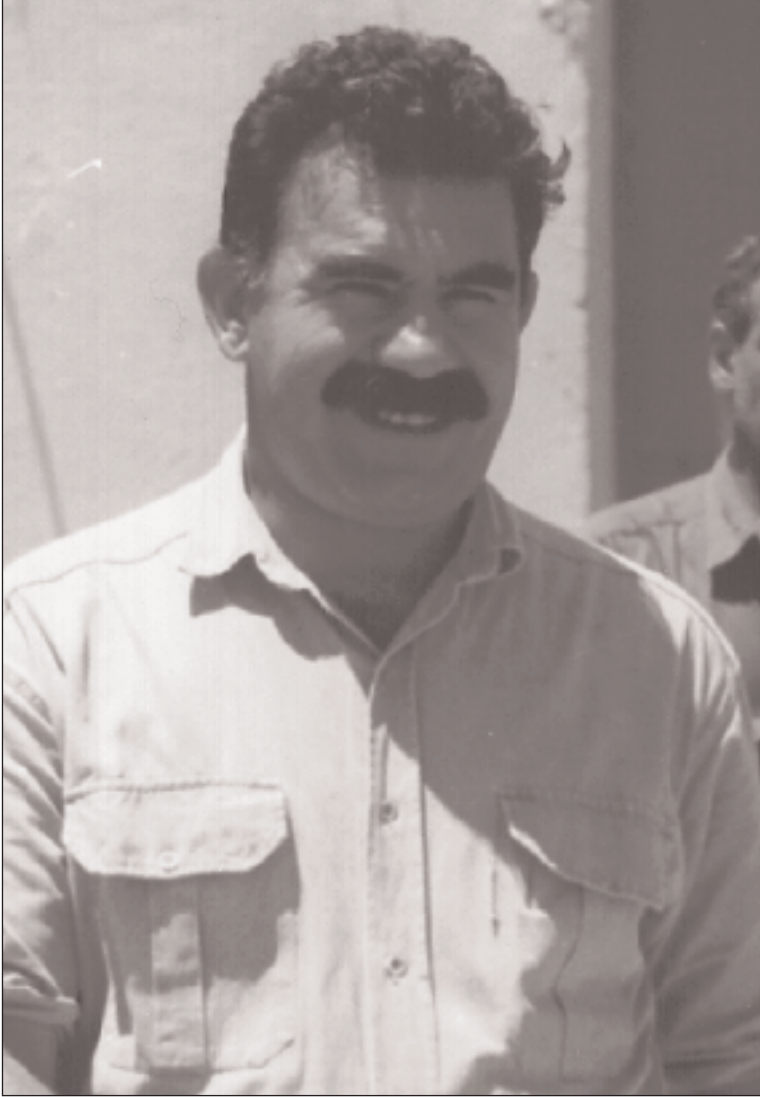
Derya Serhad: Selamlar, saygular Başkanım. (...) Havadan bombalama var. Hava operasyonu var...

– Bu operasyonda herhangi bir kaybımız oldu mu?

Derya Serhad: Hayır Başkanım ...

– Peki bu Tendürek'teki durum ne olabilir?

Derya Serhad: Tendürek'teki duruma ilişkin kesin haber ala-

“Benim anlayışında bağımsızlık; bir ruhsal olaydır, bir düşünsel olaydır, bir ulus veya milli topluluk için de orijinalitelerini özgürce kullanma ifadesidir.”

250

madık.

– Bugün de devam etti mi?

Derya Serhad: Evet, bugün yoğun olarak devam ediyor.

– Kara operasyonu da var mı?

Derya Serhad: Tendürek'te kara operasyonunun olup olmadığını bilmiyoruz. Fakat havadan var.

– Yani size yönelik mi geliyor?

Derya Serhad: Evet, doğrudur.

– Bu 3. Ordu'nun hududa yerleşmesinden mi kaynaklanıyor?

Derya Serhad: Hem odur, hem de bize yöneliktir.

– Ciddi bir duruma girebilir misiniz, durumunuz ciddileşir mi? Kendinizi koruma durumunuz nasıl?

Derya Serhad: Bizdeki durum olumludur. Ancak Tendürek'teki arkadaşlardan şu anda haberimiz yok.

– Tahminen herhangi ciddi bir kayıp olabilir mi?

Derya Serhad: ...

– Gereken hareketlilik sağlanır. Gerekirse Doğu'yu kullanmayı deneyebilirsiniz. Çok sıkıştınız mı, olabilir. Tabii dikkatli bir biçimde. Tahmin ediyorum, araç-gereç sıkıntınız yok. Arkadaşlar Doğu'da yakın süre içinde sizinle ilişki kurarlar. Sanıyorum sizde de katılımlar kapsamlı olarak devam ediyor. O 3. Bölge'deki katılımları da almaya çalışırsınız. Anlaşıldı mı?

Derya Serhad: Anlaşıldı Başkanım. Herhalde bu bir-iki gün içerisinde onları alırsınız.

– Zaten sizin metropolle ilişkileriniz var.

Derya Serhad: Evet Başkanım, vardır.

– Oldu. Başka herhangi bir durum var mı?

Derya Serhad: Hayır Başkanım. Buradaki arkadaşlar son talimat üzerinde tartışıyorlar.

– Oldu.

Orta Derya, ses geliyor mu?

Derya. Orta...

251

Derya Kesk, siz nasılsınız?

Derya Kesk: Selamlar, saygılar Başkanım.

– Sizde yeni bir gelişme var mı?

Derya Kesk: Hayır Başkanım, önemli bir gelişme yok. Düşman biraz hava operasyonu yapıyor...

– Bu yurtseverlerin katledilmesi ne ile ilgili olabilir?

Derya Kesk: ...

– Bu Hizbullah kaynaklı mı?

Derya Kesk: Doğrudur Başkanım...

– Buna dikkat edin. Olmaması gerekiyor, uyarın. “Durduramazsanız, biz de yöneliriz” dersiniz. Yani onlar bilinçli yürütürlerse, onlara karşı da zaman zaman misilleme düşünülebilir. Tek taraflı cinayetlere müsaade etmemek gerekiyor. Orada operasyonların biraz durması gerekecek. Halk üzerinde de hakeza. Biraz dikkatle gözlemlemek gerekiyor. Orada halka epey zarar verildi. Özel olarak halkın üzerindeki bu durumu aştırmak çok önemlidir. Halk orada epey sindirilmeye çalışıldı. Sanıyorum bundan sonra bu psikolojik savaş havası biraz dağılır. Fakat provokasyonlarla bunu kesmek istiyorlar. Dikkatle değerlendirilmesi gereken bir süreçtir bu. GAP'tan herhangi bir haber aldınız mı?

Derya Kesk: GAP'tan haber aldık...

– Anlaşıldı.

Derya Zelal, tişteki dibên?

Derya Zelal: Silav, hürmet Serokê min. Tişte em bêjin nîne.

– Yeni bir şey yok mu?

Derya Zelal: Hayır Başkanım, yeni bir şey yoktur.

– Kendinizi Pervari tarafından Garzan'la birleştiremez misiniz?

Derya Zelal: Sanırım mümkündür Başkanım.

– Bunun üzerinde iyi durun. Kendinizi birleştirin. Çiyayê Sipan'la konuşun ve üzerinde durun. Birleşmeniz lazım, günlük irtibatlarımız olmalı.

Derya Zelal: Tamam Başkanım.

– Derya Dicle, siz nasılsınız?

Derya Dicle: Selamlar, saygılar Başkanım.

– Yeni bir şey var mı?

Derya Dicle: Hayır yoktur, Başkanım.

– Sizin için bir grubun yola çıkması gerekiyordu. Biraz zorluklar olduğu için gelemiyor. Siz de her dört tarafla irtibatlarınızı kurun. Lakin KDP'nin oyunlarına dikkat edin. Her zaman ve her yerde uyanık olun. Sizde de yeni gelişmeler olacak. Bu ticaret, irtibat ve korucular sorununda çok yeni gelişmeler olacak. Bu nedenle üzerinde tamamen hakimiyet kurmanız lazım. Halkla ilişkilerde (şehirli kitleyle de) beklenmedik gelişmeler olabilir. Bu konularda yanılmayınız. Sürekli uyanık olun ve biraz güçlü sonuçlar alın. Korucu sorunu üzerine de gidilebilir. O sorun da biraz çözülecek. Bu nedenle Uludere sorununu öncekinden daha iyi halledebilirsiniz. Bütün irtibatlar elinizde olsun, birçok yönden ilişki geliştirin. Yani hakimiyet tamamen ve sonuna kadar sizde olsun. Para filan lazımsa alın. Anladınız mı Derya Dicle?

Derya Dicle: Anladık Başkanım. Belirtilenleri uygulayacağız.

Bizi dinleyen başka Derya var mı? Orta Derya, size ses geliyor mu?

Derya Orta: Geliyor Başkanım.

Şimdi bütün Deryalara ortak mesajımızı sunuyorum. Almaya çalışın.

“Belirttiğimiz şartlara bağlı olarak ateşkes sürecini devam ettireceğiz”

Tekrar bütün Deryalara sesleniyorum. Tüm değerli yoldaşlar, tüm komutanlar ve savaşçılar!

(...) Yaklaşık bundan bir ay önce, bir iyi niyet gösterisi olarak ve kendimize güvenin bir sonucu olarak ateşkesle ilişkin bir deneme yaptık. Bu denemenin, ulusal ve uluslararası çapta büyük yankılara yol açtığı, tarihi bir gelişme adımı olarak değerlendirildiği,

büyük destek topladığı ve büyük inisiyatif sağladığı açıkça görülmektedir. Kitlesel tabanı kapladığı gibi, uluslararası diplomatik sahayı da kaplamıştır. Yine ulusal düzeyde cephesel birlik için önemli gelişme adımlarının atılmasına vesile teşkil etmiştir. Kısaca bu geçmiş bir aylık pratik, partimizin ve ulusal kurtuluş savaşımızın en önemli bir hamlesi olarak tarihte yerini bulmuştur. Her bakımdan kazanç yönü fazla, kayıp yönü ise son derece az bir çalışmadır. Bugün bu sürecin daha da derinleştirilmesine ilişkin yenive gelişkin bir adımı daha atıyoruz. Sizlere bu adımın kısa bir özetini yapmaya çalışacağım.

Hemen belirtelim ki, yapılanlar bilinmeyen ve beklenmeyen hususlar değildir. Çizgimizin başarı yolunda daha da zengin bir pratik çabayla derinleştirilerek hayata geçirilmesidir. Genelde parti hattının siyasal ve askeri gelişmesini sürdürmesidir. Partimiz başından beri ideolojik ve siyasal mücadeleyi esas aldı. Fakat ne zaman ki bütün siyasal gelişme yolları kesilmek istendi, bütünüyle imha sürecine alınmak istendi, işte o zaman silahlı direnişi geliştirmekte de bir an bile tereddüt etmedi. Ve uzun bir süredir derinleşen silahlı mücadelenin çok önemli sonuçlara ulaşabileceğini de gösterdi.

1993 hamle yılına girdiğimizde, her bakımdan zafer kazanan bir devrimci çizgi ve onun silahlı savaşım boyutu vardı. Bu aşamada kendimize güvenimizin bir sonucu olarak bir ateşkes denemesinde bulunduk. Şimdi karşı tarafın, çok haksız ve hiçbir gerekçeyle kabul edilemez kirlı savaşına son vermesi, özel savaş birliklerini, kontrayı ve bu imha operasyonlarını durdurması, bunlarla birlikte asgari bazı acil taleplerin hayata geçirilmesi sürecini kabul etmesi veya en azından bu konuda iyi niyetini göstermesi kaydıyla bu ateşkesin daha da derinleştirilerek sürdürülebileceğini belirtiyoruz. Eğer olağanüstü hal, onun yönlendirdiği özel savaş birlikleri, korucu saldırıları, özel tim saldırıları ve her türlü ordu operasyonları durdurulursa ve bunlarla birlikte bir genel af, her türlü legal siyasal çalışmaya serbestlik, köylerinden kopartılmış insanların belli tazminatlar karşılığında yeniden köylerine dönmesi kültür ve dil üzerindeki yasakların kaldırılması, basın-yayın özgürlüğü ve benzer ertelenemez talepler gündeme getirilirse, kısaca siyasal yöntemin de-

mokratik bir tarzda işleyişi üzerinde baskıyla engel teşkil edilmezse, bu şartlara bağlı olarak bizim de bu ateşkes sürecini devam ettirebileceğimizi belirtiyoruz.

Bu sefer bir süre koymuyoruz. Anlaşılması gereken husus, eğer karşı taraf bu koşullara riayet etmezse ve özellikle gerillaya ve halka yönelik operasyonları geliştirse, imha, baskı ve işkenceyi eskisi gibi sürdürürse, o zaman bizim de eskisinden daha kapsamlı ve hazırlıklı olarak buna misliyle karşılık vereceğimizeyiz. Yani sadece kendimizi savunmak değil, saldırılarına saldırı ile karşılık vermektir. Bunun süresi de yoktur. Yani onlar bu üç gün boyunca saldırılarını bu biçimde sürdürürlerse, biz de bu üç gün içinde, hatta bir gün içinde misliyle karşılık vereceğiz. Bunun önemle anlaşılması gerekir. Yani bizden süre yok, süre onlara bağlıdır. Koşullara kendileri uyarsa, bu iş bu çerçevede yürür. Ama bu koşulları çiğnerlerse, biz de savaş daha kapsamlı ve daha planlı bir biçimde geliştireceğiz. Ateşkesin en önemli anlamı budur. Tabii saydığımız bu diğer siyasal taleplerle birlikte bu gelişmeleri gözetleyeceğiz. Olumlu yönde geliştirirler ve iyi niyetlerini pratikte kanıtlarlarsa, biz de tabii ki elimizden geldiğince bu sürece yardımcı olacağız. Bu konuda olası provokasyonlara meydan vermeyeceğiz. Bunun dışında genel faaliyetler devam edecektir.

Çocukça bir yaklaşımla “gerillayı dağdan nasıl indiririz” hesapları geliştirilmek isteniyor. Gerilla dağa boşuna çıkmadı; amansız koşulları ve ölüm kalım sürecini, ulusal imhayı önlemek ve halkı özgür gelişme yoluna sokmak için çıkmıştır. Bu kutsal amaç gerçekleşmeye yüz tutuncaya kadar, bu siyasal amaç, ekonomik ve sosyal temelleriyle birlikte hal yoluna girinceye kadar gerilla, ulusun temel varlık güvencesini, onun koruyucusu ve geliştiricisi rolünü oynamaya devam edecektir. Bunun için kendini eğitip donatacaktır. Her yol ve yöntemle güçlendirecektir. Ne zamanki anayasal ve siyasal tüm koşullar eşit ve özgür temellerde ilişkilere uygun hale getirildi, bu konuda inandırıcı pratik adımlar atıldı ve parti, gerilla ve bütün halk tatmin olmaya başladı, o zaman gerillanın –ki bu yeniden düzenleme sivilleşme anlamına gelmez–, halk güvenlik kuvvetleri

“Ben özgürlük peşindeyim, güzellik peşindeyim, onun sosyalist ve demokratik biçimlerinin müthiş arayıcısıyım.”

olarak yeniden düzenlenmesi gündeme gelebilir. Ki bu da acil bir sorun değildir. Çok önemli gelişmelerin sonucu olabilir ancak. Bu süreç olumlu gelişinceye kadar gerillanın rolü ve anlamı böyledir. Daha önce de belirtildiği gibi, halkı siyasallaştırıcı, örgütleyici ve koruyucu rolünü sürdürecektir. Yine partiyi koruyucu ve geliştirici rolünü sürdürecektir. Halkın temel güvencesi olmaya, ulusal varlığı koruma ve özgürleştirme rolünü oynamaya devam edecektir.

Görülüyor ki, ileri sürdüğümüz bu talepler haklıdır ve soruna siyasi, demokratik, barışçıl çözüm getirmekte iddialıyım diyen herkesin, bu arada eğer Türk hükümeti de bu iddiadaysa bu hükümetin yerine getirmesi gereken taleplerdir. Biz, bir kez daha, elimizden gelen iyi niyeti bu biçimde sergilemiş oluyoruz. Dolayısıyla başta halkımız olmak üzere Türkiye halkı ve uluslararası kamuoyu kimin terörden medet umduğunu ve kimin barışçıl, demokratik ve siyasi yöntemlerle sonuç almaktan yana olduğunu iyice görmüştür ve daha da görecektir. Sıkışan kör şiddet politikası daha da sıkışacak ve işlemez hale gelecektir. Yine açıktır ki, çok haklı olan politikamızı yalnız halkımıza değil, bütün dost güçlere ve uluslararası kamuoyuna çok açık bir biçimde göstermiş bulunmaktayız. Ulusal birlik ve demokrasi nedir, nasıl sağlanır? Onu da göstermişiz. Bu temelde büyük haklılık içinde olduğumuzu göstermişiz.

Hiç şüphesiz, hayalperest değiliz. Karşı tarafın durumunu iyi biliyoruz. Bütün bu iyi niyetlerimizi belki taktik olarak değerlendirmek isteyebilir. O da taktik yapıyor, şüphesiz biz de taktik yaparız. Her taktik kötü değildir. Bu, iyi bir taktiktir. Eğer taktikten öteye stratejiye dönüştürmek istiyorsa, o da kendine kalmış bir iştir. Dostluk için, kardeşlik için, birlik için en iyi ve en doğru tutum bizimkidir. Dost güçler içinde bize çok çeşitli eleştirileri olanlara, en kapsamlı birliğin nasıl olduğunu böylelikle göstermiş bulunuyoruz. Onlara yaptığımız birlik çağrısı da geçerlidir ve bu vesileyle hayata geçirilmenin en olgun dönemine girmiştir.

Güneyli güçlerin ve bütün Kürdistan güçlerinin genel bir çatı altında bir araya gelmesine ilişkin önerdiğimiz hususlar olgunlaşmıştır. Ulusal birlik için, demokrasi için, tüm demokratik

güçlerin birliği için yapılması gerekenler ancak bu kadar açıklıkla ileri sürülür ve yapılır. Sonuna kadar haklı ve kendine güvenen tutumun sahibi olan partimiz, bu gerçekleri bir kez daha böyle vurgulamakla, sadece doğru yolda olduğunu ve doğru yaptığını göstermekle kalmıyor, aynı zamanda ağır sorunların çözümünde de sorumlu ve olgun tutumunu sergilemiş oluyor. Umarız bütün dost güçler bunu layıkıyla değerlendirir. Çıkamaz yolları daha da derinleştirmez. Aklın yolunu, barışın yolunu, siyasetin yüceliğinin yolunu esas alır. Daha az acı ve kanla halkların eşitlik ve özgürlüğüne ortam hazırlar. Yine hayalperest değiliz ama, iyimser olmak da isteriz. Çok gerçekçiyiz. Fakat sürekli iyimserliğimizi korumayı da biliyoruz. Bunu diliyor, bunu bekliyoruz.

“Kürdistan sorununda uğursuz rollerin sahibi olanlar bundan vazgeçmeli”

Bunun dışında, bu koruculara ve diğer işbirlikçilere ilişkin de kısa bir çağrı yapmak istiyoruz.

Daha önce hepimize söyledik, özel bir af getirelim diye. Bu basın açıklamasında biz bunları da belirttik. Yakın dönemde olağanüstü hal ile birlikte koruculuğun lağvedilmesi de mümkündür. Zor durumda kalmamaları için, onlara yeni bir af çıkarmayı düşünüyoruz. Çeşitli çağrılarla bu yeni af durumu onlara iletilebilir. Silahlarını bırakarak, evlerine ve köyelerine dönebilirler. Bu konuda dostluklarını kanıtlarlarsa, kesinlikle biz kendilerine dokunmayacağız. Umarız hükümet de onları zorlamaz ve üzerimize sürmez. Böylece, bir yarayı daha da ağırlaştırmadan halletmiş oluruz. Ayrıca bunu, bütün diğer işbirlikçilere de söylüyoruz. Çeşitli nedenlerle ulusal sorundaki uğursuz rollerini sürdürmekte ısrar edenler bundan vazgeçmeli. Artık hükümet de, onların bu işbirlikçiliklerini çıkarına fazla uygun bulmuyor. Onları sırtüstü bırakmadan, onlar, bir an önce kendilerini affettirme yoluna girmelidirler. Partiye doğru yaklaşım göstermeli ve ulusal birlik politi-

kasına uygun olarak durumlarını tekrar kabul edilebilir hale getirmelidirler. Bu çağrımız onlara da yöneliktir ve bunun gereklerini yerine getirmeleri kendi çıkarları gereğidir. Aksi halde, tarih karşısında lanetli olmaktan ve çok kötü bir sonucu yaşamaktan kurtulamazlar.

“Amaçlara ve görevlere sınıksız bağlı kalalım”

Tüm değerli yoldaşlar!

Kısaca, bugünkü açıklamamızın özü böyledir. Basın açıklamamızın özetini böylece size vermiş olduk. Sanırım bütünü de, yazıya çevrilerek, incelemeniz açısından yakında size sunulur. Ama özü böyledir. Yani sonuç çıkarmakta güçlük çekmeyeceksiniz. Bütünüyle incelediğinizde, onu en verimli bir biçimde hayata nasıl geçireceğinizi rahatlıkla belirleyebileceksiniz. Tekrar söylüyorum, bu süreç, anlaşılmayan bir süreç değildir. Görevleriyle, çalışma tarzıyla, temposuyla açık ve ilk defa derli toplu, bütün ülke çapında ve geniş bir uluslararası ilgiyle sürdürülecek olan bir dönemdir. Çok yüksek bir sorumlulukla yaklaşmak ve bu kadar amansız bir mücadele sonunda daha da ince bir tarzda sürdürülecek bir mücadelenin hakkını artık bundan sonra iyi vermek gerekiyor. Buraya kolay gelmedi ve bunlar kolay elde edilmiyor. Bu açıdan, kıymetini çok çok iyi bilmek lazım.

Genelde yaptığımız eleştiriler biliniyor ve eleştirilerin gereklerinin nasıl yerine getirileceği de biliniyor. Olgun bir döneme girilmiştir ve üstün hizmetleri hepimiz yerine getirebilirsiniz. Herkes için iyi çalışma imkanları vardır. Sıradan savaşıçından tutalım en üst düzeydeki görevliye kadar hepimiz, oldukça verimli ve yaratıcı bir çalışma ve görev anlayışıyla bundan sonraki çalışmalarınıza anlam veriyorsunuz. Çaba harcandığı sürece gelişmeyecek insan yoktur. Ülkeye ve halka yararlı olmanın sınırsız yolları ve olanakları vardır. Devrimci siyaset bunu önünüze koymuştur. Sizler, kendiliğinden ve öyle ucuzca bu konuma gelmediniz. Dolayısıyla binlerce yıllık bir birikim ve en son bizzat bizim yirmi yıllık faaliyetimizle birlikte bir tarih mirası, bir devrimci çalışma mirası biçiminde yoğunlaşıyor-

nuz. Bu birikime katkı yapacaksınız; onu ilerletecek ve bizzat yaşama dönüştüreceksiniz. Gün, sadece kendini koruma değil, bu anlamda bir katkı sunma günüdür. Şimdiye kadar derli toplu yerine getiremediğiniz görevlerinizi bundan sonra daha anlamlı ve başarılı bir biçimde yerine getirebilirsiniz.

Unutmayın ki, daha işlerin başındayız. Sadece karşı tarafın engellerini yıkmak değil, aynı zamanda ulusal görevleri inşa etmenin de içindeyiz. Ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel her düzeyin inşasıyla karşı karşıyayız. Bütün bunlar, hepimizden azami çaba istiyor. Şimdiye kadar görevlere dar yaklaşıldı, günü kurtarmalık yaklaşıldı. Bununla belki bazıları kendini kurtardı ama, mesele kendimizi kurtarmak değil, ulusal görevleri kurtarmak ve devrimci siyasi faaliyetlerde başarıyı sağlamaktır. Bu önemlidir. Zaten bunca zorluk da bunun için çekilmiştir. Yine söylüyorum, buraya kolay gelinmedi. Yalnız bizim örgüt çabamız değil, sayısız kişi ve örgütün olumlu veya olumsuz çabalarıyla bu noktaya gelindi. Yine bin yıllık çok kötü inişli bir tarihle hesaplaşarak buraya geldik. Bunu mutlaka anlayacağız; doğru anlayacağız, yeterli anlayacağız ve sadece anlamakla yetinmeyeceğiz, bir de gerekeni yapacağız. Yani ne kadar zorda olursak olalım, madem böylesine şerefli bir görev bizi bulmuştur, o zaman gerekeni biz de şerefle yerine getiririz. Bu, boş bir çaba değildir, altın değerinde bir çabadır, en gerekli bir çabadır. Ancak bununla insan olunabilir ve ancak bununla yaşanabilir. Şimdiye kadar bu yapıldı ve bundan sonra daha iyi yapılacaktır.

Elbette yine zorluklar var. Yine düşmanlar çok yönlü boşa çıkarmaya ve tasfiye etmeye çalışacaklar. Fakat biz de en derli-toplu birleşen ve örgütlenen bir partiyiz, böyle bir partinin öncülük ettiği bir ulusal kurtuluş hareketiyiz. Ve uluslararası alanda da iddialı bir insani hareketiz. Dolayısıyla zaten bunca şehidin de anısına ancak böyle başarılı bir mücadeleyle karşılık verilirse insan kendini vicdani rahat hissedebilir. Başka hiçbir şey, başarı yolu dışında hiçbir yol, bizi tarih karşısında affettiremez. Bunu da bileceğiz ve affettirici çalışmayı mutlaka başarıyla yerine getireceğiz.

Ben, bu temelde önümüzdeki döneme yükleneceğinize ve başarıyı sağlayacağınıza dair inancımı tekrar belirtirim. Parti öncülüğü-

nü her düzeyde sağlamlaştırırınız. Ordulaşmayı her yönüyle sağlamlaştırırınız. Büyüme, derinleşme ve her türlü sorunun çözülmesi temelinde ilerler. Bilenen talimat ve yönetmelik esaslarına uygun olarak önemli başarılar şüphesiz kazanılır. Yeni bir cephesel birlikle halkın cephesi atılım kazanacak, legal ve illegal düzeyde işleyecektir. Ulusal birlik cephesi daha da genişlemiş olarak bundan sonra daha fazla ağırlığını koyacaktır. Uluslararası kamuoyu, bu temelde yürüyen bir Kürdistan ulusal kurtuluş hareketini ve onun haklı taleplerini ağırlıklı olarak destekleme yoluna girecektir.

Amaçlara ve görevlere sınımsız bağlı kalalım. Çokça eleştirdiğimiz tutumlar, bireycilik ve keyfilik, kural dışı yaşam son bulsun, hatalı ve yanlış yaşam tarzı aşılınsın. Biz kendimiz için değil, soylu amaçlar için yaşamayı, biraz da tarihe yaraşır yaşamayı hak etmiş bir partiyiz. Herkes buna layık olmayı bilmelidir. Bu amaçlara layıkıyla bağlı kalanlar yücedir, soyludur, kutsaldır. Bu da bizim için en büyük mükafattır. Biz bu temelde emeğimizin karşılığını bekliyoruz. Yani soylulukta, kutsalıkta, yücelikte mesafe alırsak, gereken kazanılmıştır. Bunun dışında bir talebimiz olamaz. Partinin seçkin öncülerinin bunun dışında hiçbir yaşama ilgi göstermeyecekleri kesindir. Hiç şüphesiz yine hatalar olabilir, yanlışlıklar olabilir, ama geçmişteki gibi olmaz. Görevlerde zorlanma olur, ama geçmişteki gibi olmaz. Bundan sonra her şey, daha az yanlışlıkla ve eksiklikle, daha çok doğrularla ve başarıyla yerine getirilecektir.

Uzun bir süredir sizlerle yaptığımız kapsamlı eleştiri, özeleştirisi ve yargılama temelindeki döneme hazırlık, böylece yepyeni bir aşamaya girerek anlam bulmuştur. Bu süreç, her bakımdan ilerletici, çözümleyici ve sonuç alıcı bir süreç olacaktır. Herkes, bunun hakkını vermek için, üstün bir çaba ve ağır bir sorumluluk duygusuyla yetkilerini çok iyi kullanarak, görevin başarısı dışında hiçbir yaşama ilgi göstermeyerek, her şeyi görev adamı olmak ve görevde başarı için görerek sorumluluklarının gereğini yapacaktır. Biz bu temelde yürüdüğümüzde, sorun ister daha kızgın bir savaşla çözümlenmeye çalışılınsın, isterse barışçıl-siyasal yöntemle çözülsün, hiç umurumuzda olmayacaktır. Mesele

amaçların zaferidir. PKK, tarih sahnesine yüzünün akıyla çıktığı gibi, tarihi rolünü de başarıyla buraya kadar getirmiştir. Hiç şüphesiz bundan sonrasını başarmayı da bilecektir. Biz bu temelde tekrar hepimize üstün bir başarı; başarı için iyi bir korunma, yoğunlaşma ve eğitim, günlük yaratıcı çabalarla bunun gereğini yerine getirme, her türlü engeli aşan sağlam bir pratik, başarıyı mümkün kılacak her şeyi sergileme ve böylece sonuca gitmeyi diliyoruz.

“Artan başarılarla süreci ilerletelim”

Benim söyleyeceklerim şimdilik bunlardır. Tekrar sizi dinleyelim. Bu söylediklerimiz anlaşıldı mı? Belki uzun bir süre sonra tekrar görüşürüz. Dediğim gibi, basın açıklaması daha kapsamlı olarak size aktarılacak. Sanıyorum dost bir gazeteci, bazı karargahlarımızın görüşlerini almak isteyebilir. Böyle bir durum doğarsa, son bir aylık ateşkes sürecinin bizim tarafımızdan nasıl uygulandığını, bizde talimatlara nasıl uyulduğunu, karşı tarafın operasyonlarının ne olduğunu ve bundan sonrasının da nasıl gelişeceğine dair görüş ve temennilerinizi belirtebilirsiniz. Yani bu temelde sizler de basına yönelik bazı açıklamaları uygun bir biçimde yapabilirsiniz. Zaten bunu daha önce de belirtmiştik.

Anlaşıldı mı Derya Anduk? Ne diyorsunuz?

Derya Anduk: Evet, anlaşıldı Başkanım ...

– İyi anlaşıldı, değil mi? Yani oldukça uygundur. En verimli bir biçimde sonuç almaya çalışsınız. Anlaşıyor mu?

Derya Anduk: Anlaşıyor Başkanım.

Çiyayê Sipan, siz de anlayabildiniz mi?

Çiyayê Sipan: Bizim tarafımızdan anlaşıldı Başkanım...

Derya Zağros, siz nasıl buldunuz? Yeterince anlaşıldı mı?

Derya Zağros: Anlaşıldı Başkanım. Yerinde ve olumlu buluyoruz.

262

–Yani oldukça kapsamlı ve uygundur diyorsunuz.

Derya Zağros: Doğrudur Başkanım.

Derya Şin, siz nasıl buluyorsunuz?

Derya Şin: Başkanım, anlayabildiğimiz kadarıyla uygun ve olumludur...

Derya Sor, siz...

Derya Sor: Tarafımızdan da anlaşıldı Başkanım.

44, siz...

44: Başkanım, ses anlaşılmıyor.

— Siz artık diğer yerden alırsınız.

Çiyayê Sor, siz dinlediniz mi?

Çiyayê Sor: Başkanım, ses anlaşılmıyor, bozuk geliyordu.

– Siz de almaya çalışsınız. Size daha kapsamlı iletirler. Daha önce anlattığımız çerçevededir. Yani sizin de öneri ve beklentilerinizde uygundur. Sonra kapsamlı olarak alırsınız. Anlaşıldı mı?

Çiyayê Sor: Anlaşıldı Başkanım.

Derya Serhad, siz aldınız mı?

Derya Serhad: Evet, aldık Başkanım. Kapsamlıdır. Çalışmalarımızı bu temelde sürdüreceğiz.

Derya Kesk, siz...

Derya Kesk: Alamadık Başkanım, anlaşılmıyordu.

Derya Zelal, siz aldınız mı?

Derya Zelal: ...

Derya Dicle, we girt?

Derya Dicle: Me girt, Serokê min.

Orta Derya, siz...

Derya Orta: ...

263

Derya Sipi, siz...

Derya Sipi: Başkanım, hepsini alamadık. Alabildiğimiz kadarıyla olumludur, önemlidir.

– Sizin de ilaveten söyleyebileceğiniz yeni bir şey var mı?

Derya Sipi: Aktaracağımız yeni bir şey yok, Başkanım. Yalnız konuşmanızın hepsini alamadık.

– Sonra alırsınız. Zaten basın toplantısının bütün içeriği, yazılı olarak yakında size iletilecektir. Bunun dışında, o grup size geldi mi?

(...)

Derya Sipi: Anlaşıyor Başkanım. Yeni grup henüz bize ulaşmadı.

– Yeni bir durum var mı? Sizde biraz o şehirle ilgileneceksiniz.

Derya Sipi: Evet Başkanım ilgileniyoruz.

– Yeni bir durum var mı diyorum, herhangi bir olumsuzluk?

Derya Sipi: Şu anda herhangi bir olumsuzluk yok, Başkanım. İşlerimiz iyidir.

– Oldu.

Bütün Deryalar, benim konuşmam burada sona eriyor. Dediğim gibi, yaptığımız değerlendirme kapsamlıydı. Sonuç, basın-yayına yansır. Fakat tekrar vurguluyorum; her bakımdan daha da kapsamlı bir çalışma dönemine girdik. Kesinlikle bu, bir gevşeme, rahatlama anlamına gelmemelidir; daha fazla sorumluluk, daha fazla çaba, daha fazla dikkat, daha fazla başarı anlamına gelmelidir. Bu vesileyle hiç kimse, mevcut çabaları sağ yorumlayacak veya sekter bir biçimde yorumlayacak durumlara düşmemelidir. Gerçekten süreç çok zor yakalanmıştır. Bütünüyle iyi değerlendirmek, herkesin başta gelen sorumlu devrimci görevidir. Yine elbette korunmaya da dikkat edilir. Böyle dönemler gafilce de kullanılabilir. Bazıları bunu gevşeme nedeni yapabilir. Kesinlikle bunlara müsaade edilmez. Tam tersine, daha azami çalışma, daha azami sorumluluk, daha azami disiplin ve her cephede daha azami güçlenme olarak algılanmalı ve ordulaşma, partileşme ve cepheleşmede güçlenme olarak ele alınmalıdır. Fakat

sorunu barışa, siyasi çözüme ve demokratik gelişmeye açık tuttuğumuzun da bir oyun olmadığını, başından beri uğrunda savaştığımız bir husus olduğunu dosta da düşmana da göstermiş oluyoruz. Partimizin çizgisi, ilk defa ve derli toplu bir biçimde ulusal ve uluslararası kamuoyuna mal olmuştur. Dediğim gibi, bu aşamaya kolay gelinmemiştir. Ve daha da artan başarılarla bunu sürdüreceğiz.

Ben, tekrar bu temelde hepimize üstün başarılar diliyor, selam ve sevgilerimi sunuyorum.

16 Nisan 1993

“Silahlar susturulsun, çözüm önerileri sunulsun diyorum.”

Özgür Gündem gazetesinin 20 Nisan 1993 tarihinde yaptığı röportaj:

ATEŞKES SİYASİ ÇÖZÜMDE TEMEL BİR DÖNEMEÇ OLDU

“Paris Komünü’nde başarılamayı, Sovyet devriminde başarılamayı neden başaramayayım diye benim kendimden emin iddialarım da vardır. Hatta İslam devriminde bile ortaya çıkan durumlara Ortadoğu çapında bir yenisini eklemek açısından iddialarım vardır.”

Özgür Gündem: Önce bu iki basın toplantısının tarihsel öneminden başlayalım. Bu iki toplantı süratli bir biçimde ulusal ve uluslararası kamuoyunun gündemine girdi. Gelişmeler üzerine tüm siyasi çevreler yeni pozisyonlar tutmaya, spekülasyonlar geliştirmeye ve projeler kurgulamaya başladılar. Bu bakımdan öncelikle siyasi mücadele ile silahlı mücadele ilişkisi ve ateşkes ile silah bırakma kavramları arasındaki ayrımlara değinir misiniz?

Abdullah Öcalan: Her şeyden önce, Özgür Gündem’in yeniden yayın hayatına başlamasından sevinç duyuyorum. Ve çalışmalarında başarılı olmasını diliyorum. Bu önemli aşamanın bazı sonuçlarını bu gelişiniz vesilesiyle işlemek çok önemlidir. Ve biz, durumları olanca açıklığıyla bir kez daha sizler vasıtasıyla ilgili kamuoyuna açıklamayı bir görev biliyoruz.

Gerçekten iki basın toplantısıyla başlattığımız ve giderek yoğunlaşan süreç, her bakımdan Türkiye’nin gündemini belirlemede ve yeni siyasi projeler geliştirmede temel bir dönemeç teşkil ediyor. Bu,

devlet için olduğu kadar, toplumun çok çeşitli kesimleri için de böyledir. Bu, yalnız Kürt sorunu açısından değil Türkiye'nin demokrasi sorunu açısından da yeni bir dönemeç anlamına geliyor. Fakat yanlışlar ve açıklamaları farklı gösterme çabaları da az gelişim göstermiyor. Bu açıdan, kapsamlı olmaya ve açıklamalarımızı daha detaylı değerlendirmelerle netleştirmeye çalışma gereğini duyduk.

Silahlı mücadele ile siyasi mücadele arasındaki bağlantıyı kavramak zor olmadığı gibi, özellikle basında bunu yanlış değerlendirmelere tabi tutmak bizce amaçlıydı. Ateşkes, her şeyden önce silah bırakmak anlamına gelmez. Ve hatta ordulaşma faaliyetlerini yavaşlatma anlamına bile gelmez. Anlamı çok açıktır ama, bir kez daha vurgulayalım. Çokça söylendiği gibi, demokrasinin yolunu açmak ve barışı geliştirmek için yaptığımız bir düzenlemedir. Geniş kitleleri, demokrat kesimleri mücadele atmosferine çekmektir. Buna dizayn etme denilir. Buna benzer bir durum yaratmaktır. Geniş kesimlerin eleştirilerini de göz önüne getirerek yeni durumlar yaratmak ve güçleri kapsamlı harekete geçirmek içindir.

Hemen belirtelim ki, Türkiye solundan da anlamsız eleştiriler geliyor. Silah bırakılmadığı halde, silah bırakmanın ne kadar vahim olduğu belirtiliyor. Bunu söyleyenler, sanmıyorum silahlı mücadelede neyi yaşadığımızı akıllarına getirsinler ve gerçek durumun ne olduğunu anlasınlar. Ama yazıp çiziyorlar. Reformizm nedir, devrim nedir? Bunun sağlıklı bir değerlendirmesi içinde olduklarını sanmıyorum. Eleştiriler, görüşler hayli yüzeysel. Tekrar vurgulayayım; attığımız adım, devrim için de çok gelişme vaat eden bir adımdır. Resmi çevrelerin tavırlarına bakalım. Esnek ve çok asgari müşterekler dahilinde talepler ileri sürmemize ve ateşkesi de bu temelde geliştirmemize rağmen, resmi çevrelerin yanaşmadıkları ve en ufak bir politika üretmedikleri görülmüştür. Mademki biz reformizme kaydık, uzlaşıyoruz; o zaman karşı taraf neden adım atmıyor? İster adım atsın ister atmasın, pozisyonumuzun sağa çark etme ve reformizme kayma olmadığı, tersine derdimizi oldukça ustalıklı bir biçimde gündemleştirme ile ilgili olduğu açıktı. Hatta Türkiye'nin gündemine devrimci-demokrasiyi ve çok gözden düşen sosyalizmi tekrar oturtmak ve ona güç katmaktır. Kaldı ki, her reform da kötü

değildir. Karşımızda en gerici-tutucu hükümet de olsa, mevcut asgari talebin yerine getirilmesi, oldukça önemli sonuçlar doğuran ve devrime de hizmet eden bir tutumdur. Birçok ülkede bunun örnekleri vardır. Yine tarihte buna benzer birçok gelişme söz konusudur.

Ateşkes, gerçekten tam cevap bulmuş olmasa da, operasyonlar hızından eksik olmasa da, yine de anlam bulmuştur. Önemli siyasi sonuçlar ortaya çıkarmıştır. Bazı çarpıtmaları, kavram kargaşalarını, tersyüz etmeleri önlemiştir. Örneğin, terörizm olgusuna açıklık kazandırmıştır. Terörden kimin medet umduğu, sorunların siyasi çözümlünden kimin sürekli uzak kaldığı, demokratikleşmeye kimin kapalı olduğu, barışçıl yönetime kimin elinin tersiyle karşılık verdiği ortaya çıkmıştır. Bunu sadece Türkiye kamuoyu değil, uluslararası kamuoyu da iyi görmüştür. Hatta birçok hükümet, bu temelde politikasını gözden geçirerek kapsamlı ilişkilere yönelme sürecine girmiştir. TC'nin resmi politikaları çok daralmıştır. Türkiye kamuoyundaki, PKK'yi ayrılıkçı gösterme, "şiddetten başka bir şeyden anlamıyor" propagandası yerle bir olmuştur. Yani içte de adeta köşeye sıkıştırılmıştır. Bunlar önemsiz gelişmeler değildir. Özellikle birlik politikamızın da çok gerçekçi gösterilmesi, Türkiye halkının da buna oldukça ilgi ve sempatiyle bakmasına yol açmıştır. Basındaki şartlanmalar da epey kırılmıştır. Bu yönlü gelişmeler daha da sayılabilir. Kürt sorununun öyle gösterildiği gibi "öcü" bir sorun olmadığı, yine Türkiye'nin önüne taş koymak için yabancı çevrelerce yaratılmış bir sorun olmadığı, tersine en önemli demokrasi sorunu olduğu, Türkiye'nin bu sorunu çözmekle daha sağlıklı gelişebileceği ve bunun da mümkün olduğu ortaya çıkmıştır. Bu konuda her zamankinden daha fazla olumlu yönde anlayışlar geliyor.

Ayrıca tekrar belirtiyim ki, dağdakilerin inmesi sorunu şeklinde bir sorun yok. Dağdakilerin varlığı, bazı siyasi amaçlar yerine getirilinceye kadar hem büyüyecek ve hem de daha nitelikli hale gelecektir. Yine çarpıtılmak istenen bir konu, federasyon meselesidir. Bağımsızlığa aykırı mıdır, ondan vazgeçmek midir? Hayır. Demokratik tarzda geliştirilecek bir federasyonlaşma, bağımsızlığa aykırılığı ya da ondan vazgeçmeyi değil, onun gerçekleştirme biçimini ifade etmektedir. Bu da çok somut anlaşılıyor. Buna benzer bazı ge-

lişmeleri görmemiz mümkündür diyorum. Dolayısıyla bu atılan adımlar, en az silahlı savaşımızın yol açtığı etkiler kadar derindir. Bazıları buna barış ya da siyasi hücum diyorlar. Aslında bu tanıma benzer bir ataktır. Ve bence, etkilerini halk üzerinde ve özellikle demokratik-devrimci örgütler üzerinde gösterecektir. Bu bir süreçtir ve başlamıştır. Sonucundan da umutluyuz.

“Güney Savaşı’ndan sonra gücümüz ikiye katlandı”

– *Açıklamaya çalıştığınız yanılsamaları toplumda yeniden üreten temel gerçeklerden birisi Güney Savaşı’nın değerlendirilmesidir. Deniliyor ki, bu savaşta “PKK, askeri anlamda, fiziki, moral ve siyasi olarak yenildi.” Bu anlamda da büyümenin değil, küçülmenin taktiğini gündeme getirdi. Oysa sizin her iki basın toplantısında anlattığınız yeni durumun, ilerlemenin taktiği olduğu şekildedir. Askeri anlamda ordulaşmanın ve siyasi anlamda yeni kanalların açılmasının gündeme getirdiği biçimdedir. Yani PKK daha büyük projelere ve kanallara yöneldi diyorsunuz. Peki Güney Savaşı’nda neler oldu?*

— Sorunuzu anlıyorum. Bu iddiaya, bu gelişmelere dayandırılmak isteniyor. “Güney Savaşı’nda PKK’nin belini kırdık, kış boyunca da epey bastırdık, örgüt nefes alamaz duruma geldi. Dış desteklerle de PKK’nin yapacak bir şeyi yoktur. Teslim olmak için bir çağrıya ihtiyaçları vardı ve hükümet de bu çağrıyı yaptı. Biraz utanç bir biçimde buna basın toplantılarıyla karşılık vermek istedi” deniliyor. Bu, hükümetin gönlünden geçen ve biraz da süsleyerek kamuoyuna sunulmak istenen bir yaklaşımdır. Ben ise oldukça kanıtli bir biçimde gösterdim ki, durum tersinden ibarettir. Güney Savaşı, Kürdistan çapında çatışmalar dönemini nihai olarak sonuçlandırma ve geniş bir ittifaklar sistemine yol açma savaşı da oldu. Çok iyi gördünüz ki, Sayın Talabani yanibaşımdaydı ve birçok soruya da cevap verdi. Güney’deki konumumuzun şu anda daha iyi olduğunu, hem askeri ve siyasi yönden ve hem de örgütler ve halk düzeyinde güçlü bir pozisyonu elde ettiğimizi ve hatta “federe devlet” denilen oluşumun PKK’nin genel politikası çerçevesinde geliştiğini Türki-

ye’de de politik çevreler biliyorlar. Bunu hükümetin kendisi de biliyor.

Kısaca, Güney Savaşı’nda biz güç kaybetmedik, tersine güç kazandık. Verdiğimiz şehitleri de belirttik, yüzotuz civarındadır. İki bin diye bana mal edildi; oysa ben, bu konuda, bir görüşmemde “Eğer tedbirler olmasaydı ikibin olabilirdi” dedim. Onlar “olabilirdi”yi “oldu” biçiminde değerlendirdiler. Bu bir çarpıtmadır tabii. Bilançosu var, tüm isimler bellidir. Ki, bize göre bir kısmı da bazı yanlışlıklardan kaynaklandı. Yoksa biz şahadet sayısını bu savaşta yüz civarında sınırlandırırız. En önemlisi, bu savaş bize çok büyük tecrübe kazandırdı. Özellikle Güneyli halk üzerinde bu savaş çok büyük prestij bırakmıştır. İşin manevi yönü de önemli bir kazanımdır. Güney kampı mükemmel işliyor; bu da önemli bir gelişmedir. Halen yürüttüğümüz çalışmalar var ve bunlar önemli gelişmelerdir. Bunlara bakarak, bizim “belimizi kırdığını” hükümet nasıl açıklayacak ya da kendisini buna nasıl inandıracaktır diye soruyorum.

Operasyonlar için de yanlış bir değerlendirme söz konusu. Bu operasyonlar gerçekten etkisiz olmuştur. Bir elin parmak sayısı kadar gerillayı imha etmemiştir. Dersim, Ağrı, Amed, Botan, Garzan, Mardin başta olmak üzere hemen her bölgeye kapsamlı operasyonlar düzenlenmiştir. Trilyonlara varan bir masraf yapıldı. Ama, gerçekten alınan sonuçlar devede kulak bile değildir. Güney Savaşı’ndan sonra saflarımız bir kat daha büyüdü. Yani ikiye katlanma var. Buna bir de silahlanmayı ekle, kitle ilişkilerini ekle! Ben büyüme görüyorum ve bunu da çok açıkça söyledim. Dolayısıyla hükümetin, “gerilla büyük güç kaybetti, dayanamayacak duruma geldi, onun için böyle yapıyorlar” demesini gerçek dışı buluyorum.

Uluslararası destek açısından da tersi söz konusu. Bir defa Orta-doğu ülkeleri dahil, Avrupa’da, Amerika’da başarılı diplomasi yürütebilecek bir aşamaya gelinmiştir. Buna Kafkasya’yı da dahil edebilirsiniz. Hemen her ülkede en az Türk elçilikleri kadar ağırlığımız var. Uluslararası sahada neresi bize kısılmıştır, biz nerede çalışmıyoruz. Hükümetin bunu kanıtlaması lazım. Demek istediğim, hükümetin beşyüzüncü gün dolayısıyla bazı açıklamalara ihtiyacı vardı ve özellikle terör diye bahsettiği konuda başarı süsü vermek istiyor-

“Bir küçük aşiret de olsa halkların varlıklarına ve inançlarına saygı göstermek kutsaldır.”

du: Dev-Sol'la yönelik düzenlenen operasyonlarda kendince başarılı olduğu söylenebilir. Bizim ateşkes çağrılarımızı, “terörü susturdum, en azından boyun eğdirdim” biçiminde kullanarak mükemmel bir bilançoya vasıta yapmak isteyebilir. Ancak gerçekler benim belirttiğim gibidir. Biz, gerçekten çok derli toplu bir askerleşme ve siya-sallaşma pozisyonunu yakaladık. Ve etkisi, dalga dalga, sadece Kürdistan'da ve Ortadoğu'da değil, dünyada da yayılıyor. En önemlisi de, Türkiye'yi de bu kapsamın içine çekiyor.

“Kuzey'deki meclis demokratik ve halkçı olacaktır”

– Yeni siyasal atılımın ya da kurumlaşmanın bir tanesi de, tartışmaya açılan ve gelişmeler kaydeden Kürdistan Ulusal Meclis meselesi. Bu hangi gereksinim üzerine şekillendi ve önümüzdeki günlerde nasıl bir işlev görecek?

– Bu konuda da daha önce bazı değerlendirmeler yaptım. Bence fazla merak edilecek bir yanı da yok. Aslında son önemli gelişme, bu cephe birliği konusundaki gelişmelerdir. Özellikle Kürdistan Sosyalist Partisi (PSK) Genel Sekreteri Sayın Kemal Burkay ile yaptığımız birlik protokolü böyle bir cephe birliğinin temelini atmış sayılır. Ve yakında böyle bir dizayn da gerçekleşebilir. Bunun gerçekleşmesi ile birlikte sanıyorum Ulusal Kongre meselesi daha da somutluk kazanır.

Kongre, tarihi bir ihtiyaçtan doğdu. Her ulusal hareketin bir kongre sorunu vardır. Ya başlarken, ya ortasında, ya da sonuca giderken gündeme gelir. Türk ulusal kurtuluş savaşına bakmak lazım. TBMM kapsamlı olarak savaştan önce inşa edilmiştir ve ciddi bir devrime de dayanmamıştır. Ve hatta, işte eşraf dediğimiz ve Müdafai Hukuk Cemiyetleri denilen derneklerin temsilcilerinden oluşmuştur. Ağırlıklı olarak, ciddi bir halk hareketine dayanmamıştır. Ama önemli bir meclistir ve Türkiye tarihinde çok önemli bir role de sahiptir. Başka örnekler de var; Afrika Ulusal Kongresi, Hindistan'daki Kongre Partisi gibi birçok örgüt böyle kurulmuştur. Bizimki de aynen böyledir demeyeceğiz; bizde başından itibaren parti kuruluşu vardır. İdeolojik-siyasi çalış-

maları çok sıkı geliştiren bir parti vardır. Parti ulusal hareketi epey geliştirmiş ve serhildanlarla da yepyeni bir aşamaya vardırmıştır. Yani gerçek bir halk hareketi doğmuştur. Bu açıdan da, kongre temeli mükemmeldir diye belirtiyoruz. Birçok sınıf ve tabaka için içine çekilmiştir. Bir eksiği, diğer grup ve örgütlerin durumuydu. Onların da az çok birliğine doğru gidiliyor. O halde bu koşullardan sonra Kürt hareketinin kongreleşmesi hem gerçekçidir, hem de tarihi bir ihtiyacı giderebilir. Birçok örgütün de kendini buna oldukça hazır hissedeceğini düşünüyorum. Legal parti de aslında bu konuda engel değil, ona destek verir bir araç olarak düşünülüyor. Önümüzdeki günlerde, aylarda bu kongreleşme biraz daha gelişim gösterebilir. Bunlara artık Cephe Kongresi diyebiliriz. Kürdistan genelinde bir kongreye her zaman ihtiyaç vardır. Ama ağırlıklı olarak pratikte gerçekleşecek olan Kuzey Kürdistan'daki kongreleşmedir. Birinci adım olarak bunu görüyoruz. Bunun da ilan edilecek bir cephenin kongresi biçiminde gelişmesine anlamlı bakacağız.

– *Kamuoyunda özellikle merak edilen bir şey de, Kürdistan Ulusal Meclisi'nin niteliği. Bu Kürdistan Ulusal Meclisi yasama, yürütme bakımından nasıl işleyecek? Ayrıca bir emekçi meclisi mi olacak? Sosyalist bir meclis olmayacağı belli. Ulusal-demokratik bir meclis olarak, burjuva demokratik meclislerden farkı ne olacak? Şimdiden bir tanımlama yapılabilir mi?*

– Şüphesiz, buna bir örnek Güney'deki meclisi verebiliriz. Bu meclis, feodal-burjuva bir meclistir. Emekçi inisiyatifi sınırlıdır. Kuzey'deki meclis —çok açık söyleyeyim— demokratik ve halkçı bir meclis olacaktır. Hatta devrimci ve demokratik-halkçı bir meclis olacaktır. Şüphesiz geleneksel eşraf, ağa kesimlerden de yer alan olur ama, bunların payı bence çok sınırlı olacaktır. Bunların öncülüğü sağlamaları şurada kalsın, yansımaları bile bir şanstır. Ezici bir biçimde mevcut hareketliliğe omuz veren yoksul kır emekçileri ve kent küçük-burjuva emekçileri olacaktır. Kuzey'deki hareketin sosyal dayanakları bunlardır. Dolayısıyla onların parlamentoya da yansımaları kaçınılmazdır. Örgüt bazında sorun fazla olmaz diye düşünüyorum. Yani her örgüt daha çok sesini duyurma-

lı, demokratik olmalı, çok sesli olmalı. Bu konuda oldukça toleranslı olmaya çalışacağız.

– *Yani ulusal-demokratik temelde bir çoğulculuk amaçlanıyor.*

– Evet. Kitle temeli ezici olarak bizdedir. Bunu oy gücüne dönüştürerek diğerlerinin sesini kısmayı doğru bir yaklaşım olarak görmüyoruz. Silahlı gücümüz var; bununla, diğerlerinin üzerinde baskı oluşturmayı düşünmüyoruz. Burada gözeceğimiz temel unsurlar var. Kuzey'deki ulusal hareket bir halk hareketidir ve oldukça demokratiktir. Eğer bu gerçeklere saygılı olunursa, o zaman çok seslilik kesindir. Çok çeşitli görüşlerin barınabilme şansı vardır. Fakat şu hesabı yapmayacaklar: “Fırsat doğdu, mücadeleyi göz ardı edelim, emekçilerin inisiyatifini kısıralım. Hak ettiğimizden çok daha fazla mevziler tutalım. Entrikalara girişelim.” Bu kötü bir hesaptır ve ters teper. Ama yerlerini iyi tayin ederlerse, kesin anlamlı bir katılım gösterebilirler. Biz bunu Güney Kürdistan'daki güçler için de söylüyoruz. Onların varlığını yadsımıyoruz ama, eğer halk inisiyatifinin önünü keserlerse, yani anti-demokratikliği sürdürürlerse, o zaman bizim de tepkilerimiz gelişir. Zaten bu savaşın bir nedeni de buydu. Halk inisiyatifine biraz açık olmaları gerekiyor. Serbest çalışmaya, siyaset yapmaya rıza göstermeleri gerekiyor.

Toparlarsak; Kürdistan genelinde meclis, ne salt feodal-komprador burjuva meclis olur, ne de sosyalist olur. Her ikisi de, bence mevcut gerçeklere fazla cevap vermiyor. Kürdistan'da feodalizmin ve komprador kapitalizmin böylesi bir devrimci harekete damgasını vurması mümkün değildir. Bu çabalar beyhude olur. Ama sosyalist meclise de yol açmaz. Kaldı ki sosyalist bir meclis bile olsa, bize göre sosyalist demokrasi de çok seslidir. Ama böyle olsa bile bunu bir sosyalist-demokratik meclis biçiminde ilan etmek erkendir ve mevcut gerçeklere fazla uygun değildir. Yani ana hatlarıyla Kürdistan meclisi bir halk meclisidir. Azınlıklar da buna dahildir. Devrime karşı faaliyetleri olmamak, demokrasiye açık olmak ve anti-sosyalist olmamak kaydıyla bütün sınıf ve tabakaların geniş bir katılımı olabilir.

– *Biraz önce sohbette sözünü etmiştim; burada kritik bir nokta var. Devrimci bir zemin üzerindeki kazanımların yeni biçimlerle*

kaybedilmesi gibi bir risk söz konusu olabilir mi? Bu, beceriksizliklerin yanısıra, yeni biçimlerin doğası ile de ilgili. Tarihte örnekleri de çok. Kürdistan Ulusal Meclisi, kendini var eden güçlere yabancılaşamaz mı? Tarihsel bir risk nasıl önlenebilir?

– Devrimin esas kaynağına doğru yaklaşım göstermezlerse onlar mı devrimi yer, devrim mi onları yer tartışmasında, devrimi götüren güç eğer devrime ihanet etmezse, bu tip kurumların yabancılaşması, kemikleşmesi zordur ve yeni bir siyasal hamle ile de rahatlıkla aşılabılır. Bu, HEP için de geçerlidir. HEP dayandığı kaynağı ters değerlendirirse, çok basit kişisel yaklaşımlar (ki, bize göre bu hayli yaygın) ve dar vadeli amaçlarla ne kadar koparırsam kârdır tutumlarını sürdürürlerse, çok rahat aşırlılar. Kaynak çok coşkulu ve bu tür kirlilikleri fazla kendi kaynağı içinde tutmaz. Kaynak gürül gürül akıyor; bu paslanmış tortuyu söküp atar. Durum biraz böyledir. Dolayısıyla uyarıyorum. Hükümet bile bizi kullanmak istiyor. Tabii ki, kullanmak ister; birçok güç kullanmak ister. Ama devrimin de kullanma hakkı olduğunu hiç kimse unutmamalıdır. Ve en haklı kullanmayı da devrim yapar. Buna herkesten fazla da hakkı vardır. Herkesten, bunları görmelerini beklerim. Sık sık da bu konuda uyarıyorum... Devrim bitmiş değildir ve kuralları vardır. Türkiye üzerinde de devrimin iddiası bitmiş değildir. Her çevrenin buna dikkat etmesinde hayati yarar vardır. Aksi halde tekrar şiddetli çatışmalara dönüşebilir. Bir Güney Savaşı Kuzey’de de gelişebilir. Biz bunu dilememekle birlikte, eğer ısrarla devrimin kaynakları kurutulmak istenirse, çarpıtılmak istenirse, belli bir kemikleşme ile özüne ters bir biçimde bürokratlaştırılmak ve ağalık benzeri tutumlara indirgenmek istenirse, o zaman çatışmaya yol açar. Ve kaybeden tarafın devrim tarafı olmaması bizce daha fazla mümkündür ve olmayacağı daha da kesindir.

– ***Böyle bir meclis karşısında sizin kişisel konumunuz ne olacak? Manevi bir önder olarak mı konumlanacaksınız?***

– Benim açımdan burada hizmet önemlidir. Zaten başından sonuna kadar yolunu açıyorum ve yürütüyorum. Ama gerekirse ve fırsatım olursa bir konuşma da yaparım. Benzeri katkıları sürdürürüm ama, onların rolü farklıdır, bir meclis üyesinin rolü farklıdır. Onlar

öyle kurumlaşırlar. Ama bir ideolojik hareketin, bir devrimci hareketin kendisini bir meclisin içine kapatması düşünülemez. Yolu açık tutma, yürütme şansını güçlendirme ayrı bir şeydir. Fakat önderlik kurumları vardır; ideolojik önderlik, yine sınıfsal, sosyal önderlik önemlidir. Bunlar herhalde daha fazla istenen görevlerdir.

“Ortadoğu’da federasyonlaşma çok idealdir”

– ***Bir de federasyon meselesi var. Bir konuşmanızda, “Ortadoğu’da federasyon, gerekli örgütlenme biçimidir” gibi bir sav söylemişsiniz.***

– Benim federasyondan kastettiğim, ister ulusal birimler düzeyinde olsun, ister parçalanmış ulusların birimleri olsun ve hatta kültürel farklılıkları barındıran ulusların bazı kesimleri olsun, bunları, özgürce örgütlenme (ki, bunlara siyasal örgütlenme ve hatta devlet örgütlenmesi de dahildir) ve kişilikli politik çıkar sahipleri yapmaktır. Kendilerini, “her düzeyde çıkarımız böyledir ve bu çıkarımıza göre hem siyasi ve hem de askeri anlamda örgütlüyük. Ama bunu, öyle çok ayrılıkçı ve hepsinden kopuk geliştirmek istemiyoruz. Diğerleriyle de birlik istiyoruz. Bu, diğer kültür gruplarıyla, diğer ulusun parçalarıyla ve diğer uluslarla olabilir” biçiminde bir anlayışta ve güçte görsünler. Federasyonlaşmanın altında yatan fikir böyledir. Nereden bakılırsa bakılsın, mevcut üniter devlet yapıları çok milliyetçidir. Örneğin, Türkiye’de kültürel kimliklerin, ulusal azınlıkların, ulusların ve hatta Türk ulusunun bile bazı mezhepsel ve bölgesel farklılıkları vardır. Örneğin bir Karadeniz için, Avrupa’da, Almanya’da, Amerika’da görüldüğü gibi eyaletler oluşabilir. Ve bu Ankara’da yoğunlaşan bürokrasi büyük bir tıkanmaya yol açmıştır. Yerde meclis, yerinde yönetimlerden bahsediyoruz. Biz buna eyalet sistemi diyelim; aynı ulus içinde bugün birçok ülkede uygulanmaktadır bu. Şimdi bu kadar azınlık var, bu kadar bölge realiteleri var; bunlar için eyalet sistemi gerekir. Kocaman bir Kürdistan var; bazı azınlıklar da dahil, kesin bir eyaletten daha ileride bir idari birim olarak, siyasi birim olarak buna bakabiliriz. Ve biz buna federasyon diyebiliriz.

Dolayısıyla federasyonlaşmak oldukça gerçekçi bir yaklaşımdır ve birçok alanda uygulanıyor da. Bugün ne kadar parçalanıyor denilirse denilsin, Sovyetler’de yine böyle bir düzenleme var. Avrupa’da oluşan yeni birlikler var; bu da bir tür federasyonlaşmaktır. Daha da gelişebilir. Yani birlik biçimleri gereklidir. Türkiye’de bu çok daha gereklidir. Ulusal sorun açısından dayanılmaz bir ihtiyaç olarak kendini gösteriyor. Ortadoğu’da da gereklidir. Bir İran ancak federasyonlaşma ile kendi birliğini koruyabilir. Araplar zaten az çok kendi federasyonlaşmalarını yaşıyorlar. Kürt olayı da üç ulus içinde yer alan bir gerçeklik. İran’da federasyon, Irak’ta federasyon, Türkiye’de federasyon, eşittir Ortadoğu’da federasyon! Üç tane temel ulusla Kürtlerin kuracağı federasyonlaşma Ortadoğu’nun federasyonlaşmasıdır ki, bence çok idealdir. Buna bir de Kürdistan’ın coğrafyasını, su gibi bir kaynağı ve petrol gibi bazı kaynakları eklersek durum daha iyi anlaşılır. Herkes bunlardan yararlanmak ister. Kürdistan’ın coğrafyası, Ortadoğu’da adeta tüm ulusları birleştiren bir geçittir. Bütün bunlar, Kürdistan’ın böylesine bir federasyonlaşmada kilit rol oynayacağını gösterir. Bir de devrime dayalı bir federasyonlaşma, demokratik karakterde gelişen bir federasyonlaşma aynı zamanda Ortadoğu’da demokrasinin dev bir adımı olur. Demokratik federasyonlaşma, Birinci Dünya Savaşı’ndan sonra çok cılız ve milliyetçi temellerde kurulan ve demokrasiyi bir türlü yaşayamayan bu bölge devletlerinin tutarlı demokratikleşmelerinde de dev bir adım teşkil edebilir. Hem bağımsızlaşma yolunda, hem de demokratikleşme yolunda çok önemli bir adımdır. Biz Kürdistan’daki devrimi aslında bu temelde geliştiriyoruz. Eskiden beri “Ortadoğu federasyonu için bir temel olabilir” derken, bu önemli gerçeklerden bahsediyorduk.

“Eşit ve özgür iradeli bir çözüm kabul edilebilir”

– ***İkinci basın toplantısında, “İkinci bir açıklamaya kadar bazı koşullarla ateşkesi sürekli kılıyoruz” dediniz. Ve koşulları açıkladınız. Bunlar içinde Kürt diline serbestlik ve her konuda anayasal, yasal çerçevenin oluşturulması talebi vardı. Burada iki kritik***

soru var. Bir, ulusal sorunun çözümünü dil ve kültür sorununa indirgemek gibi bir eğilim kazanabilir mi? İkinci soru, sadece yasal düzenleme sorunu olarak algılanabilir. Bu acil taleplerle federasyona giden yol arasında sizin temel görüşünüz açısından riskli olabilecek bu tür şeyler nasıl aşılabılır?

– Burada hükümet, sorunu gerici bir tarzda kapatmak istiyor. Tamamen halkın devrimci-demokratik inisiyatifinde kendi kaderini tayin etmesinden uzak, sadece bir radyo, televizyon veririz ve Kürt kimliğini de sokuştururuz, böylece bir-iki yasayla olur bitirmiş gözüyle bakmak istiyor. Bu hükümetin yorumudur. Bazı burjuva liberal çevreler de bunu böyle sonuçlandırmak ister. Ama bizim yaklaşımımız, biçim olarak da, içerik olarak da epey farklıdır. Tekrar söyleyeyim, bir kültürün üzerindeki baskının kalkması ciddi bir reform bile değildir. Doğal bir haktır, gelişme yolunun açık tutulmasıdır. Kürt kimliğinin yasalara konulması da öyle büyük bir reform sayılmaz. Kendi çirkinliklerini ve uluslararası alanda kabul edilmezliklerini ortadan kaldırmak için, bunu yapabilirler. Bizi muhatap kabul etmeden de yapabilirler, fakat bu, sorunun çözümü olmaz. Kabul edilebilir bir çözüm, gerçekten hem eşit, hem özgür iradeli bir çözümdür.

Kürt realitesinin, gerçekçiliği itiraz götürmeyecek kısa vadedeki çözümü, Türk siyasi sistemiyle birlikte değil, bir defa özgür iradesine dayalı, bir de özgür ve demokratik muhtevada halk inisiyatifine dayalı gelişmektedir. Fakat bir de siyasi, askeri eşitliği de eklemek gerekir. Yani “dağdakiler insin, hiçbir güvenlik gücü olmasın” deniliyor. Yani “hiçbir siyasi Kürt gücü olmasın, sadece biraz kültürlerini serbest geliştiriyorlar, yasalarda adı var ve her şey daha önce Türkiye’de halledilmiş, gelsinler içine girsinler” gibi bir şey. Buna üniter devlet yaklaşımı denilir ki, bu başından beri çözümü yokuşa sürmektir. Örneğin Kürtlerde bir gerilla, güvenlik kuvveti olarak düzenlenecektir. Siyasal partileri ve parlamentosu oluşacaktır. Yerel hükümet ya da federasyon oluşacaktır; yani yürütme gücü. Ama bunların Türkiye ile birleşmeye de açık olduğunu söylüyoruz. Bir federal parlamento düşünülebilir. Bir federal hükümet düşünülebilir, bir ordu düşünülebilir. İki ulustan ve azınlıklardan müteşekkil

“Bizde ordulaşma, müthiş bir demokratikleşme ocağıdır.”

buna benzer ortak kurumlaşmalar yeni esaslar üzerinde ve demokratik yol ile geliştirilebilir. Bunu sağlama alan bir yasallaştırmadan bahsediyoruz. Hatta anayasayı da bu temelde yeniden düzenlersin; yasallaşmaktan kastettiğim budur. Bu, Türkiye’de yasalarda reform ile, adalette reform ile mümkündür. Köklü reformlara açığız, bunu vurgulamak istedim. Bu konuda sorunu ortaya koyuş tarzım çok açıktır. Bunu başka türlü göstermek ya da bütünüyle “devrim bıraktı, reformizme saplandı” demek (bu eleştiriler solda yapılıyor), mevcut değerlendirmeleri anlamamak demektir. Yani bana göre hükümet bir ağızdan söylüyor ve sol aslında onu tekrarlıyor. Sol, hükümetin söyleminden daha fazla bir şey geliştirmiş değildir. İşin derinliğini, oldukça gelişmeye açık yönlerini görmeye ne Türkiye’nin solu yanaşıyor (hepsini genelleştirmeyelim), ne de hükümet.

“Gerilla büyüyerek devam edecektir”

– Yine basın toplantınızda ve bazı konuşmalarınızda ordulaşmanın devam edeceğini söylediniz. Anladığımız kadarıyla nicel ve nitel gelişme başka bir biçime, üst noktaya sıçramayı gerektiriyor gibi. Onbinin üzerinde gerilla olduğu ve bunun yüzde otuzunun kadın gerilla olduğu açıklanıyor. Avrupa’dan, diğer Kürt bölgelerinden ve diğer ulus ve azınlıklardan oluşan bir mozayik olarak tarif ediliyor. Orduda bugünkü durum ile yarınki durum arasında fark ne olacak?

– Gerilla, gerçekten, bir özgürleşme ve demokratikleşme alanıdır. Bir eğitim, örgütlenme ve güvenlik alanıdır. Bir kişilik bulma alanıdır. Gerillayı bir askeri kuvvet olarak değerlendirmek de dar bir yaklaşımdır. Gerilla bizde (başta da söyledim) tam bir siyasal örgütlenmedir. İnsanımızın gerçekten kendini bulduğu, demokratlaştığı bir alandır. Buna tabii kadın da girer, azınlıklar da girer, Türkiye kökenliler de girer. Hepsi adeta buraya geldiklerinde sahipsizdi. Artık özledikleri yaşam mı diyelim. “Sıkı bir askeri örgüt içindeyiz” demeyi aslında hiç akıllarına bile getirmiyorlar. Bir nevi doğal demokratlaşma var, doğal kişiliğini bulma alanı olarak geniş değerlendirme sözü konusu. İstenirse, bu oluşuma katılanlarla bunlar konuşulabilir.

Biz, düzen ölçüleri dahilindeki yaşamın gerçekten boğuntuya getirilen bir yaşam olduğunu sürekli çözümlenmelerde işliyoruz. Yeni yaşama ihtiyaç var diyoruz. Yeni kişilik oluşmadan gelişmeler olmaz diyoruz. İşte onun somut bir ifadesi gerilla oluyor, adına gerilla diyoruz. Ama ordu, gerilladan başka birçok şeye de benziyor; onu da hemen belirtelim. Kimisi orayı bir tartışma ocağı gibi görüyor, kimisi kendini ağa olarak görmek istiyor. Yani herkes kendi hülyasını gerçekleştirme alanı olarak değerlendiriyor. Ama bilmiyor ki, burası biraz da askeri alandır, tabii ona gelince sıkılıyor. Hızla komutanlıklar oluşuyor; komutan olan, kendisini birden birebir ağa gibi görmek istiyor. Yani herkes, hülyasında ne varsa, umduğu neyse kendini, birdenbire içinde buldum dercesine yaşatmaya çalışıyor. Şimdi böyle geniş muhtevalı-kapsamlı bir kurum olarak tutmak istiyoruz. Türk halkının da (bugün Türkiye’de de bir gerilla olmadığı için) gerilla ihtiyacını, bu anlamda da demokratlaşma, özgürleşme ihtiyacını gideren bir kurum olarak oluşturuyoruz. Tabii bu gelişecektir ve bunun anti-demokratlıkla da, terörle de bir alakası yoktur. Bir nevi Sovyet gibi bir olaydır. Bir nevi halk meclisimiz de oluyor; halkı kişilik sahibi yapıyor, bilinçlendiriyor, örgütlendiriyor. Buna benzer çok daha anlamlı rolleri vardır.

Şu anda, dediğim gibi, gerillayı salt bir askeri kuvvet olarak düşünmek, çok dar bir yaklaşım olur. Bütün bunların sonucu olarak bizde gerilla büyüyerek devam edecektir. Halkı önemli oranda etkilemiştir, daha da etkileyecektir. Hatta Türkiye’ye bile sarkma durumu olabilecektir. Kesinlikle asayişsizlikle ilişkisi yoktur; tam tersine asayiş ve emniyet kuvvetidir. Şimdi o olmazsa, Kürdistan’da eskisinden daha fazla kavgalar çıkar. Gerillanın varlığı, kavgaları, kan davalarını ve birçok suçu şimdiden önlemiştir. Yani sosyal, hukuki bir istikrar için bile gerilla çok önemli bir kuvvettir. Bunu hükümet bile kabul edebilir, görebilir. Olduğu yerde hukuk davaları yok denecek kadar azalmıştır. Birçok sosyal sorunu çözümlenmiştir. Bu konuda etkisi var. Bu, şunu göstermiştir: İleride de sosyal ve hukuki yaşam üzerinde hayli etkileri olacak bir kurumdur. Yeniden düzenlemek de bu açıdan büyük önem taşır.

Kısaca demek istediğim, dar bakmamak gerekiyor. Demokratikleşme açısından olsun, emniyet açısından olsun, istikrar açısından olsun gerillanın yerine getireceği görevler vardır. Biz buna büyük özen göstereceğiz. Bu açıdan, eğitimini, örgütlenmesini ve büyümesini çok kısa olarak açtım. Ama bazıları ısrarla işte “dağdan inmeler nasıl olacak, dağdakilerin sorunu nedir?” diye soruyorlar. Dağdakilerin sorunu iyi eğitim, iyi örgütlenme ve büyümedir. Bunlar asıl prensiplerdir. Bunun dışında herhangi bir sorunları yoktur. Tam tersine, sorunların çözümünde dev bir moral gücüdür.

– Peki ordulaşma olduğu zaman, özde aynı anlattığınız işlevini görecek, ama biçimde ne gibi farklılıklar olacaktır?

– Bazıları halk ordusu der. Biz bu orduyu, öyle klasik ordular gibi, sadece bir güç gösterisi olarak tutamayız. Ama kesinlikle siyasi çerçevenin dışına da, buna karşıt bir konuma da gelemiz. Halkın çıkarına bağlı siyasetlerin içindedir. Pratikte halkın üstünde bir güç değil, onunla iç içe bir güçtür. Üretimden çok kopuk, onun üstünde bir güç değil, onunla iç içe bir güçtür. Yani bir anlamda, aslında ordunun aşılması ordusudur da. Hani derler ya sosyalizmde devletsizleşme başlar, bizim ordulaşmamızda da ordusuzlaşma başlıyor. Ordulaşmanın birçok ciddiyeti ortadan kalkıyor. Bu, bir anlamda geleneksel ordu yaklaşımının çiğnenmesidir. Hiçbir ciddi ordu (burjuva anlamda, feodal anlamda söylüyorum), böyle kurgulanmaz. Bizim anlayışımız, klasik ordulaşmaya alternatif ve onu aşan-aşındıran bir tutumdur. Çok geniş bir demokrasi var. Gönüllülük esastır. Yani istediği için herkes bu işin içindedir. Zoraki bir disiplin yoktur.

– Yani klasik ordunun biçim ve özde tam tersi. Toplumun dışında ve üstünde, ona yabancılaşan değil, onun emrinde ve giderek kendini de yok eden bir kurgu ve pratik.

– Gayet tabii. Biz, hem oluşturacağımız siyasi yapılaşmada olsun, hem ordu yapısında olsun, “siyasi gücü eline al, yapı içinde ve toplum içinde bürokrat bir zümre oluştur” anlayışına şiddetle karşıyız. PKK’de bu konuda şiddetli bir savaşım da verilmiştir. Bir ordu komutanının, gerektiğinde alaşağı edildiğinde yanında tek bir askeri bile bulamayacağı bir sistem olarak geliştiriyoruz. Aslında bir kişi

birkaç kişiyi aldatabilir. Bu nedenle toplumun üstünde bir güç olmaması, siyasete yabancılaşmaması çok önemlidir. Sanıyorum biz bunu oldukça ilerletmiş bir durumdayız. Hele de savaş ağalığı biçiminde bir kuruma dönüşmemesi çok önemlidir. Çok köklü bir demokratik kurum biçiminde geliştirmeye ve klasik ordulaşmayı da tükeniye götürecektir bir araç olarak görmeye önem veriyoruz.

– ***Bu açıklamalarınızdaki temel referanslarınızı, örneğin sosyalist konumlanışınızdan, Paris Komünü’ndeki yabancılaşma eleştirisinden, göreve getirme ve geriye çağırma olgularından aldığınız söylenebilir mi?***

– Kelimesi kelimesine almaya gerek yok. Fakat özde aynı durumlar yaşanıyor. Belki Kürdistan’ın somut koşulları biraz değişiktir. Fakat bu militan güç, çok anlamlı bir devrim kurumu olarak geliyor. Örneğin, her sınıf ve tabakadan insanın, özellikle kadınların eline böyle silah alması, büyük bir demokratikleşme olayıdır. Bu kadar kadının eline hiçbir devrim silah vermemiştir. Birinin eline silah alması, kendi gücünü bulmasıdır. Sıradan bir köylünün emrine iki keçi verilmez. Ama şimdi eline silah ve hatta çoğu manga komutanı, takım komutanı gibi sıfatlarla ve akıllarından bile geçirmedikleri bir yetkiyle dolaşıp durmaktadırlar. Bu, onlara muazzam bir yükseliş, yücelme imkanı veriyor. Bu, Kürt yoksullunun demokratikleşmesi oluyor. Şimdi dikkat edilirse, bu anlamda bizde ordulaşma, müthiş bir demokratikleşme ocağıdır. Fakat bu çatışmalı yürüyor. Ağalık ordu içine de yansımaktadır. Ama ona karşı da benim çok kapsamlı yürüttüğüm faaliyetler var. Yani her türlü öğeyi yerle bir edecek, nefes aldırılmayacak tedbirlerim vardır. “Paris Komünü’nde başarılamayanı, Sovyet devriminde başarılamayanı neden başaramayayım” diye benim kendimden emin iddialarım da vardır. Hatta İslam devriminde bile ortaya çıkan durumlara Ortadoğu çapında bir yenisini eklemek açısından iddialarım vardır. Bu, dinamik ve sürekli bir devrim anlayışı ile de bağlantılıdır. Bir de bu yönüyle bizim bu devrim kuvvetini incelemekte büyük yarar vardır. Sadece çatışmalar, ateşkesler biçiminde bir olay değil. Bu, belki de işin çok sınırlı bir kısmıdır. Asıl çerçeveye benim söylediğim biçimdedir ve aniden gelişeceğe benziyor.

“Kadın sorunu devrimin temel sorunudur”

– ***Hemen burada, ordu ve ordunun özgürleşme sürecine katkıları içinde Kadın Kongresi’ne ve kadınların bu alanlarda özgürlüğü meselesine geçelim. Yani toplanmaya çalışılan Ulusal Kadın Kongresi...***

– Kadın Kongresi biraz sembolik bir anlama sahip olmakla birlikte, kadın çalışmaları bizde çok köklü bir gelişme sürecine alındı. Aslında biz, bazılarına göre çok tehlikeli süreçler başlatmışız. Öyle bir kadın özgürleşme süreci ortaya çıkardım ki, işin nereye gideceği belli değil! Bir özgürleşme adımı atıldı; fakat bu nerede biter? Herkes şunu söylüyor: “Bu işin içinde evlilikler nasıl olacak, ikili ilişkiler nasıl olacak?” Ortaya dev gibi sorunlar çıkmış... Ve biz sadece muhtevayı derinleştirdik; kadın şöyle özgürleşmeli, erkek yaklaşımları şöyle gelişim göstermeli dedik. Derin ve yeni ilişkileri nasıl geliştireceksiniz? Ya çok ikiyüzlü ilişkiler geliyor (tabii bu hemen yargılanmalık konu haline geliyor) veya aşırı inkarcı yaklaşımlar görülüyor. Velhasıl şu anda çok iyi bir soruna dönüştü. Yani toplumun bağrındaki bir sorun, şu anda PKK olayı somutunda muazzam ifadeye kavuşturuldu, sorun haline getirildi ve önemli çözüm yollarına yöneltildi.

Belki okuyorsunuzdur; bizim devrimleri kadın devrimleri haline getirme yönünde bazı farklı çabalarımız söz konusu. Yani ulusal devrimi toplumsal devrime dönüştürme, toplumsal devrimi de kadın devrimine ya da kadınların kurtuluşunda çok önemli bir devrim haline getirmeye yönelişimiz var. Bu önemli. Birçok devrimde, sosyalist devrimlerde bile bu, akla dahi gelmemiştir veya devrim sonrasına ertelenmiştir. Birkaç kadın çıkmıştır; aşk üzerine, kadın özgürlüğü üzerine bir-iki şey söylemiştir. Ama bana göre, bal gibi, kocası biraz feodaldır, karısı da burjuvadır. Yargılamak istemiyorum ama, birçok sosyalist önderin de, bu konuda önemli oranda burjuvaziye, feodalizmi ve kapitalizmi yaşadığı kanısındayım. Bir hatanın olması ihtimali bana göre yüksek. Yani ben, yine suçlama ya da küçümseme anlamında söylemiyorum ama, hangi liderliği ele alırsan

al, kadın konusunda ilişki dağarcığında feodal geleneklerle, biraz kapitalizmin ve burjuvazinin geliştirdiği makyajlamalarla ve biraz da sosyalist cila çekerek soruna sözde çözüm getirme iddiaları vardır. Benim yaptığım biraz farklıdır.

Ben bunu çok farklı ele aldım. Bu konuda, son olarak anamın anısı üzerinde de bir değerlendirme yaptım; Serxwebûn'dan olduğu gibi alabilirsiniz. Çocukluğumdan beri bir mücadele vardır; anamın konumunu anaerkil bir konum olarak değerlendirmiştim. Ayrıca ailede kendini çok güçlü gören bir konumdu. Ailede çelişkilerimiz olmuştu. Daha sonra, partimizin kuruluşunda başka bir kadınla da ilişkilerimiz olmuştu. Onunla da müthiş bir savaşımız oldu. Siyasal, sosyal ve hatta cinselliğe kadar farklı yaklaşımları, farklı çatışmaları gündemleştiren bir savaşımdı. Daha sonra kadını, kapsamlı görevler alanına, eğitim, örgütlenme ve savaşıma çekme faaliyetleri vardı. Ve şu anda geldiğimiz noktada da, kadınla nasıl yaşanılır sorusuna cevap vermeye çalışıyoruz. Belki Türkiye'dekilerin aklına gelmez bu. Kadınla nasıl yaşanılır, bellidir; "böyle baş bağlanılır, böyle nişanlanır, böyle evlenilir, bu iş olur biter." Şimdi biz sorunu böyle ucuz görmüyoruz. El ele tutuşmakla, bir öpüşmekle bu sorunun çözümlenebildiğini iddia etmiyorum. Şu anda biliyorsunuz, yaşım kırkbeşe doğru geliyor. Halen bu ilişkide yeni yaklaşımlar, yeni biçimler üzerine gece-gündüz düşünüyoruz. Bana göre toplum bu yüzden çok şey kaybetmiştir. Kadın kaybolmuştur. İlişkilerin anlamlılığı, çekiciliği dumura uğramıştır. Dolayısıyla kadının yitirilişi, kadın ilişkilerindeki eşitliğin ve özgürlüğün yitirilişi, toplumda erkek egemenliğine, baskıya, sömürüye yol açmıştır. Bu da savaşlara yol açmıştır. Bu durum toplumu zincirlemeye, kapitalist-emperyalist dönemin yaşanmaz çevre sorunlarıyla, nüfus oranlarıyla boğuntuya getiriyor.

İşte kadın sorunu bütün bunlarla bağlı duruyor. Bize göre devrimin temel sorunudur. Mesele öyle, basit bir cinsel sorundan kurtulma, anlayışlı ilişkiler geliştirme sorunu değildir; bu kadar dar yaklaşmıyoruz. Sorunun önünü çok açık tutmaya, tarihsel temellerde ele almaya, toplumun tüm sınıf ve tabaka, sosyal-kültürel gerçekleriyle bağını kurmaya, hatta ahlak, savaş, barış sorunlarıyla bağlantı-

sını kurmaya, yine güzellik-çirkinlik olgusuyla bağını kurmaya, kabul edilebilir bir yaşamla kabul edilemez bir yaşam arasındaki bağını kurmaya çalışıyoruz. Konu bu kadar kapsamlı ele alınıyor. Fakat tam altından çıkamıyoruz. Bizim sıradan Hakkari köylüsü, bu kadar karmaşık sorunlara nasıl çözüm getirecek? Sınırlı birkaç kitap okumuş yeni genç, sorunu nasıl anlayacak? Tabii bunlar da sorunu daha da ağırlaştırıyor.

Buna rağmen, biz şunda da iddialıyız: Kürdistan toplumu biraz da anaerkilliğe yatkın bir toplum; bu, çok köklü bir çözüm de olabilir. Bu konuda umudumuzu muhafaza ediyoruz. Devrimimiz de çok radikal bir devrimdir. Dolayısıyla, anaerkilliğe yatkınlıkla çok köklü bir devrimi yaşayan bir toplum gerçekliği, kadın sorununun çözümüne çok güçlü bir çıkış yaptırabilir. Bizim bu şansı çiğnemememiz, yıkmamamız gerekiyor. Bunun tartışmaları var.

Şimdi hemen her yerde kadınların katılımının yoğun olduğu faaliyetler var. Bunun en önemli parçası da Ulusal Kadın Kongresi'dir. Altıyüze yakın eli silahlı bayanla gerçekleştirilmeye çalışılıyor. Tabii son derece özgür tartışmaların yapılması gerektiğini söyledik. Hatta hiçbir kişiye, erkeğe, aileye, kuruma bağlı olmadan, ne söyleyeceklerse söylesinler ve nasıl yaşamak isterlerse yaşasınlar! Devrime ihanet etmesinler, kendi özgürlüklerine ihanet etmesinler, fakat doğruluk üzerine, özgürlük üzerine, doğru ilişkiler üzerine söyleyecekleri en özgür sözler neyse söylesin, karar neyse o karar alınsın, tutumlar neyse o tutumlara girilsin. Tek bir sınırlama var: Kadının özüne ihanet, devrime ihanettir; buna düşülmezse, özgürlüğün sınırlarını çok açık tutuyoruz. Bu, oldukça iddialı bir gelişmedir. Etkileri henüz sınırlı olarak ortaya çıkmıştır. Türkiye'ye çok az yansımıştır. Bundan sonra kadın cephesinde de yetkin gelişmeler ortaya çıkabilir. Bu durum yalnız ulusal kurtuluş güçlerini değil, Türkiye demokratik kamuoyunu da yakından ilgilendirecek ve Türkiye'yi de biraz etkisi altına alabilecektir.

– *Kullandığınız kavramların bazıları erkek egemenliği, iktidarı vs. feminizmin kavramlarına benziyor. Feminizmi nasıl algılıyorsunuz?*

– Benim yaklaşımlarım feministlerden daha derindir. Feministle-

rin yaklaşımlarında ben darlıklar görüyorum. Kendilerini tümüyle haksız bir biçimde suçlamıyorum ve çabalarının gereksiz olduğunu da söylemiyorum, fakat sorunu sadece kadın sorunu olarak görmelerini dar buluyorum. Kadın sorunu, ciddi bir sosyal, kültürel, siyasal ve hatta askeri sorundur. Mesela, hiçbir kadının orduya alınmaması ya da çok az, süs kabilinde alınması bir askeri sorun değil de nedir? Siyasete bakalım; neredeyse önemli siyasal kuruluşlarda kadın yer almamıştır. Bu bir siyasi sorun değil de nedir? Aynı durum sosyal-kültürel kurumlar için de geçerlidir. Toplumun yarısı olan, yaşamın ayrılmaz parçası olarak tahayyül edilen bir kesim, bir cins toplumdan bu kadar dışalanırsa, acaba o toplum ne kadar sağlıklı olabilir? Karar gücü, eylem gücü olmaktan bu kadar çıkarsa, acaba o kurumda hayır kalır mı?

Söyleyeyim yani, ben erkeği bu konuda çok acınacak durumda görüyorum. Hepinizin durumunu çok zavallıca buluyorum. Ben, ucuz kadınlığa alışmış kadınları çok zavallıca görüyorum. Benim bu konuda gerçekten kendime has ölçülerim var. Halen büyük bir beğenmeme noktasında bulunuyorum. Sizlerin yaşadığı ilişkileri ben esef verici buluyorum. Mevcut yaklaşımları çok çirkince buluyorum. Bunlar bende ahlaki seçkinlik biçimine kadar da yansımıştır. Feministler soruna dikkat çekmek açısından aslında başarabilirlerse, dayanabilirlerse yürütsünler ama, onların da erkeğin tuzağından kurtulduğunu sanmıyorum. Ve kısa bir süre sonra erkeklere teslim olabileceklerini de varsayıyorum. Soruna gerçekçi olmayan yaklaşımlar teslimiyetle sonuçlanır. Söyleyeyim, erkeğe teslim olmuş kadından hoşlanmıyorum. Ben bir erkek olmama rağmen bunu söylüyorum, kudretli bir erkek olduğum halde bunu söylüyorum. Erkeğe teslim olmuş kadın gerçeğinden nefret ediyorum. En çok nefret ettiğim bir ölçü de, erkeğin erkeklik numaralarıdır. Bu biraz diktatörlüğü çağırıştırır; şiddetle karşıyım.

Sahte erkeklik, bana göre birçok kötülüğün de nedenidir. Aynı durum kadınsı özellikler için de geçerlidir. Mevcut birçok kadınsı özellikten nefret ediyorum. Bana sorarsan, edebiyat bu konularla biraz uğraşmalı. Sahte kadınsı özellikler nelerdir? Bir edebiyatçı bu ayrımı geliştiriyor mu? Bir edebiyatçı gelseydi bu tartışmayı geliştiri-

rirdim. Erkeksi özelliklerin karakteri çirkindir. Siz bunu tasavvur edebiliyor musunuz? Edebiyata dökülebiliyor musunuz? Çirkinleştirilen ilişkiler hangileridir; bu ayrımları geliştirebiliyor musunuz? Güzelleştiren, yani yüceltilmesi gereken ilişkiler hangileridir; bu ayırım geliştirilebilmiş midir? Hayır! Dolayısıyla kadın-erkek ilişkileri üzerine çok şey söylenmesine rağmen, bu can alıcı hususlar konusunda hiçbir ayırım bile çizilmemiştir. Bu anlamda edebiyatın işlevini gördüğünü hiç sanmıyorum. Büyük bir aşıklık edebiyatı söz konusudur. Hatta bana göre çirkinliğin edebiyatı vardır. Yani alınması gereken daha çok mesafe var. Ben bunu da söyleyeyim; Kürdistan toplumu da biraz kadınlaştırılmıştır dedim zaman zaman. Ondan da öteye bu bir evrensel sorun, insanlığın belki de 21. yüzyılda en çok uğraşacağı bir sorundur. Çevredir, kadındır; ayrıca bunlar birbiriyile bağlantılıdır. Birkaç yüzyıl da belki böyle geçer. Ama, hiç olmazsa sorunun bazı temel öğelerini ortaya koymakla da anlamlı bir yaklaşım gösterdiğimize inanıyorum.

“Güzellik ve sevgi mülkleştirilmez”

– *Bu konuda yoğunlaştığınız belli ve dolu dolusunuz. Peki bunun parti hayatında yaşanmış biçimi nasıl oluyor? Hoşlanma, aşk, sevgi...*

– Yaşanan pratik daha zor geçiyor. Mesela kendim de, özgürleşmenin yolunu açıyorum ama, hala ilişkilerin hangisi düşürebilir, hangisi yüceltebilir arayışı içindeyim. Ben, bu konuda tutucu yaklaşımlardan çekiniyorum. Birçokları, en değme kadın veya en değme erkek, her an bir ilişkiyi “yoz ilişki” biçiminde bir suçlama konusu yapabilir. Bu konuya dikkat etmesem, benim bile politik yaşamımı büyük tehlikeye sokabilirler. Yani biz, özgürlük, aşk, sevgi açılımlarını, pratik yaklaşımları çok geliştirebiliriz ama, toplum buna açık değil, yapı açık değil, hiçbiriniz açık değilsiniz. Size söyleyeyim; ben ilişkilerimde gücü oturturum, güzelliği oturturum, özgürlüğü oturturum, iyi olanı oturturum. Oturtuktan sonra da ilişki şahane yaşanmalıdır. Ve en güçlü olan, en kendini güzelleştiren, en kendini beğeni diyebileceğimiz ve güzellik ölçüleri olarak tasvir edeceği-

“Elimden geldiğince tekrar mücadeleyi barışçıl, demokratik, siyasi platforma dökmeye çaba harcayacağım; ama gerçekten onurlu bir biçimde, halkların eşitliğini ve özgür birlikteliğini ifade edecek bir biçimde bunu yapmaya çalışacağım.”

miz konuma getiren, sınırsız olarak kendini ortaya koysun, sevsin, sevilsin! Zaten sevginin de kaynağı böyledir. Bu ortaya çıkarılsın; bence bu, toplumu daha geliştirebilir ve daha demokratlaştırabilir. Hani kelimenin kapitalist anlamıyla da söyleyeyim, büyük bir rekabete sokabilir. Aslında işin özü sosyalist demokrasidir ve bu da kadın konusunda yoktur. Kadın biraz gelişir, kendini pazarlamaya çalışır; erkek biraz güç kazanır, kendini diktatörleştirmeye çalışır. Ben bu durumlarla mücadele halindeyim.

Parti yapısı içinde de zaten dar yaklaşımlar, kör gelenekler, yoz ilişki veya fırsat buldumu düşürme, çirkinleştirme dizboyudur. Bunu çok açıkça belirtmeliyim. Ve günlük olarak da denetliyorum. Şu ilişki güzelcedir, şu ilişki çirkincedir, şu ilişki şöyle yaşanabilir, bu ilişki böyle yaşanamaz diyorum. Yaşamım biraz böyle geçmiştir. Anlamlı bir yaşam olduğuna inanıyorum ve herkesi biraz daha uğraşı vermeye, mücadele etmeye çağırıyorum. Aslında anlayışlı olmaya, ucuz yaşamamaya ve yaşatmamaya çağırıyorum. Yine anlayışlı olmaya çağırıyorum. Sorunu basit bir cinsel sorun olarak görmemeye, yine salt bir örgüt sorunu olarak görmemeye, bu işlerin daha kapsamlı olduğunu anlamaya, yine ucuz tatmin biçiminde hemen anlaşmak ve yine hemen reddetmek biçiminde değerlendirmeye çağırıyorum. Çünkü çok eza, çok acı verir durumdadır. Bu nedenle derin kavramaya, sorunu cinsellikten öteye taşımaya, kişiyi büyük hürmet ve saygı biçiminde ele almaya, sevgiyi gerçekten devrimi kendi kişiliğinde gerçekleştirme olgusuna bağlı olarak yetiştirmeye ve bu konuda titiz olmaya, kendine ve güdülerine hakim olmaya çağırıyorum. Ve böylece güzel bir dünya geliştirmelerini, bunun için çabalarını daha da yoğunlaştırmalarını öneriyorum.

– Dağdaki kadın-erkek gerillalar bu anlattığınız çerçeveyi yaşama şansına sahipler mi?

– Çok zayıf. Objektif olarak aslında özgürlüğe açıklar ama, özgürlüğü bu aşamada ve bu haliyle tadabileceklerini söylemek çok zor. Bu çok çaba ister, çok mücadele ister. Yani bir yerde devrimde devrim ister. Mevcut halleriyle özgürlüğü yaşamaları çok zordur ve bunu da yadırgamıyorum. Bu bir mücadele işidir, devrimde devrim işidir. Yani ilişki devrimini, sevgi devrimini, saygı devrimini, dav-

raniş devrimi yapacaksın. Bu da çaba ister, felsefe ister, örgüt ister, mücadele ister. Bu konuda hassasım ve kısaca doğru yaptığıma da inanıyorum.

– *Sizin şöyle bir yanınız gözleniyor: Çok tabu olan konularda da yazıyor, çiziyorsunuz. Bu konu, sistem için değil, sosyalistler için de halen bir tabudur. Partili militanlarla, kadrolarla, gerillalarla, teorik yazışmalar dışında bu tür problemleri tek ya da toplu olarak tartışabiliyor musunuz?*

– Bunun ortamını hazırlamaya çalışıyorum. Dikkat edilirse, çok sayıda bayanla da tartışıyorum. Bu tartışmalarımızın önemli bir kısmı yücelmeye yol açmıştır. Çok değerli kadınlar da ortaya çıkmıştır. Şunu da söyleyeyim, kamuoyu ve özellikle de devrimci kesim belki biraz merak edebilir; ben sevgide fazla sınır tanımam. Ben, sevgi savaşıyım. Şunun karısı, şunun sevgilisi ayrımını da fazla ciddiye almam. Elbette bundan yanlış sonucu da çıkarmamalı...

– *Yani mülk ve tabu kabul etmiyorsunuz.*

– Kabul etmiyorum. Güzellik mülkleştirilmez, sevgi mülkleştirilmez. Bunlar çok iddialı sloganlardır. Sevgi, hem felsefi, hem siyasi, hem örgütsel, hem de savaş pratiği açısından, bana göre, en hak edene akması gereken bir değerdir. Biz, sevgiye, özgürlük seviyesinde yer verdik. Onun yüceltilmesini sağladık ve ona ulaşmayı kutsal bildik. Bunun felsefi boyutları vardır. Bütün bunları boşuna söylemiyorum. Çok ciddi örgütsel-askeri boyutları vardır. Benim bir diğer özelliğim de, meseleler karşısında geleneksel olmamaktır. Yine genel yaklaşımlar şöyle-böyledir, ben de buna bir boyut eklerim olur-biter, demem. Hayır, ben sorunların arkasına çok köklü olarak düşerim. Beni insani olarak ilgilendiren, şüphesiz kadın olayıdır. Kadın olayında ben sizler gibi olmayacağım. Kendimi yüceltirmiyorum da, ona kapatmayacağımı söylüyorum. “Kadını kapatmak” derler; ben, erkeklerin de kapatıldıklarını sanıyorum. Ben, özgür bir erkek olmam nedeniyle kapatılmamı istemiyordum. Ben hiçbir kadını kapatmak istemediğim gibi hiçbir kadın da beni kapatmamalı. Bunlar çok iddialı sözlerdir. Ve iddialıyım da. Aslında benim karşımdaki anlayışlar kıt. Kadınlar fazla açılmış değil. Belki bazıları Türkiye’de kendini çok özgür hissedebilir, böyle tipler

gelişiyor. Dediğim gibi, bu konuya anlayışlı yaklaşalım. Biraz daha tartışma özgürlüğü tanıyalım. Davranışları da ucuz kılmayalım, basit tatminlere düşürmeyelim. Kadının yüceliğine inanalım, fakat muazzam bir çirkinlik içine battığımızı da görelim. Kadını sevelim ama, sevginin nasıl ve neye bağlı olduğunu çok iyi görelim. Bu konudaki her türlü ucuz yaklaşıma eleştirel yaklaşalım ve bu işi de kolayca, dediğim gibi, birbirini bulma, anlaşma, evlenme meselesi olarak da görmeyelim. Kesinlikle saygısızlık da yapmayalım, zorbalıklara da asla başvurmayalım. Maddi gücümüze, otorite gücümüze dayanarak insanları etkileyelim. Bütün bu konularda herkes üzerine düşeni yaparsa, o zaman çok anlamlı ilişkiler ve güzelliklerin boy verdiği bir dünyayı yakalamak mümkündür.

– *Kadın sorunu, aslında erkeklerin de özgürleşme sorunu oluyor, öyle mi?*

– Bana göre, daha fazla bir erkek sorunudur. Aynen ezen-ezilen ilişkilerinde olduğu gibi.

“İddialı bir devrimsel yaklaşımımız var”

– *Biraz da insanlığın durumuna ve onun içinde sosyalizmin durumuna bakalım. PKK’nin programında sosyalist olduğu söyleniyor. Dünyada sosyalizmin içinde bulunduğu durumdan ve bir sosyalist olarak tarihten nasıl bir ders çıkarılmalı sizce? Bu, şunun için de gerekli; son gelişmeler üzerine Türkiye’de, “nihayet sosyalizmden de vazgeçiliyor, milliyetçiliğin varacağı yer burası” gibi eleştiriler yapılmaya başlandı.*

– Türkiye sosyalistleri mi bunu söylüyor? Vay yarabbim!.. Neyse, şimdi şu iddiamı daha güçlü bir biçimde ileri sürmekle onur duyduğumu belirtmeliyim: Bizim hareketimizin bu gelişiminde devrim de bitmemiştir, sosyalizm de bitmemiştir; tam tersine en bitti denilen noktada biz güçlü çıkış ve yükselişi sağlamakla övünürüz. Reel sosyalizmin büyük tikanlıklarının gözlerimizin önünde ve hareketimizin çok anlamlı geliştiği bir dönemde çözülüşü, bizi üzüntüye değil, mutluluğa ve kendi başarımızın haklılığına götürmüştür. Sağladığımız başarının haklılığına dayandığımızı ortaya çıkar-

mıştır. Kesin sosyalist mercide olduğumuzu söylemeliyim. 1970'lerde sosyalizm anlayışının yüzeyselliğini bilmekle birlikte, sosyalizm ütopyasına bağlıydık; şimdi kendimizi daha gerçekçi ve güçlü hissediyorum.

Türkiye'deki sistem, kapitalizmin, son deyimiyile piyasa kapitalizminin başarısı biçiminde yutturulmaya çalışılıyor. Düzenle savaşan bir hareketin sorumlusuyum. Yani tümüyle reddetmiyorum, kapitalizm öldü, hiç yaşayamaz demiyorum, ama, kendi üstünlüğümüzün de çok bariz olduğunu söylemeliyim. Onun arkasında dünya vardı, benim arkamda ise kendi insanlık anlayışım vardı. Kazanan, benim insanlık anlayışım oldu. Bütün gerici dünyanın desteklediği rejim kazanamadı. Benim burada sağladığım zafer, bireyin insanlık tutkularındaki zaferdir. Sovyetler'deki çözülen sosyalizm de dahil, Avrupası, Amerikası, Ortadoğu gericiliği de dahil, bütün statükocu ve gericilerin desteğine sahip ve insanlığın bütün sorunlarından sorumlu bir güçtür karşımızdaki. Ve 1992'de görüldüğü gibi, iç koalisyon, dış koalisyon tamamlandı ve PKK gerçekten bilinçli bir biçimde "terörist bir örgüt" olarak kabul edildi. Bu karar alındı ve hüküm emri de NATO tarafından verildi. Güney Savaşı'nın diğer bir boyutu da budur. NATO generali, "Artık PKK barınamayacaktır" dedi ve o gün savaş başladı. Ama biz dayandık. Sosyalizmi genel olarak değil, bir yaşam biçimi olarak yaşıyoruz, geliştiriyoruz. Türkiye'nin de kapılarına dayanmış durumdayız. Bu bir yerde şuna benziyor: Türkiye bir zamanlar nasıl Bizans kapılarına dayandıysa, biz de sosyalizm vasıtasıyla mevcut kapitalizmin kapılarına dayanmışız ve çalıp duruyoruz. Böylesine iddialı devrimsel bir yaklaşımımız var.

Şimdi, sosyalizmde demokrasi nedir? Bana göre en gelişmiş demokrasidir. Bütün insan farklılıklarının özgürleştiği, daha üst düzeyde çözümlerin tımandığı bir demokrasidir. Yalnız, aslında bir baskı rejimi değildir, öyle yorumlanmamalıdır. Diğer gruplar üzerinde hakimiyete dayalı olmak, eksik bir tartışmadır. Diğer haksız, gerici, anti-demokratik sınıflar üzerine veya ulusal kesimler üzerine baskı olabilir; bu işin bir boyutudur, belki de çok sınırlı bir boyutudur. Toplumun yüzlerce yıllık sorunlarına çok geniş ve kapsamlı bir

tartışma, çok yönlü seçenekler, kişilikler, örgütlenmeler, tavırlar sunan bir sistemin adıdır sosyalizm. Sovyet deneyiminde yaratılan ise, bütün bu özelliklerin üzerine beyaz, ya da siyah bir rengi vurup, "proleter demokrasisi budur" demek biçiminde oldu. Ve bu, hataydı. Eski sınıflar üzerinde baskı, kendi halk yığınları üzerine de betonlaştırma... Emperyalizm kuşatmış, kapitalizmin artıkları filan var. Devlet aslında bir duvardır, betondur, betonu yaydı. Yüzde biri dışa karşı, yüzde doksan dokuzu halkın üzerine kuruldu. Sonra ortaya bir ucube çıktı ki şaşıtlar. Halen kimsenin inanamadığı bir çözümlüş yaşanıyor. Bence bunun anlaşılabilir bir yönü de yok. Sosyalizmde bu olamaz. Biz, sosyalizmi özgürleşme ideolojisi olarak aldık; yalnız baskılardan kurtulma değil, bastırılmış yeteneklerimizin hayata geçirilmesinin adı olarak değerlendirdik. Soluk alma, devrim, mesela kadın konusunda da en özgür davranışı ortaya çıkarma, en güzeli yakalama veya davranış güzelliğini ortaya koyma. Bunların hepsi demokrasiyi gerektirir. Sosyalist demokrasinin de bir rekabet anlayışı vardır. Rekabete de girer. Ama ne yapıldı? "sus, tercihte bulunma" denildi. Kesilmiş iradeler, biçilmiş iradeler, ölü ruhlar, ölü canlardan oluşmuş bir toplum!

– *Gogol'un "Ölü Canlar"ı gibi bir şey, alınıp satılan nesnelere.*

- Öyle mi? Ben okumadım. Ölü canlar evet, ölü canlardan oluşmuş bir toplum. Ölmüş bir demokrasi ve sonuç. Hayret, değil mi? Bu sosyalizm çözümlüyor ama bir ses çıkmıyor. Canlar böyle ölürse... Ve gerçekten yaşanan, biraz buna benzer bir durumdur. Bizim bu konuda davranışımız çok farklıdır. Biz sosyalizmi, en çok konuşulan, en çok çözümün üretildiği, hiç şüphesiz iç disiplini olan ve fakat insan yeteneklerine sınırsız özgürlüğün olduğu bir rejim olarak değerlendiriyoruz. Yani kapitalizmi de öyle kılıç gücüyle kaldırmak gibi bir durumumuz yok. Bence kapitalizmi aşmanın en etkili yolu, sosyalist insanı yaratmaktan geçer. Ve sosyalist insan yaratmak da, bir devlet kurmaktan daha zordur. Bu insan yaratılmamıştır. Tam tersine, bu insan boğuntuya getirilmiştir. Bu insanı sen yarat, mükemmel sosyalist partiyi de yaratırsın, devleti de yaratırsın. O zaman kapitalizmin fazla ileri süreceği savları kalmaz. Zaten dünyayı çöplüğe çevirmiştir ve artık fazla iddialar ileriye sürecek

durumda değildir. Ama böyle bir sosyalizm de nasıl olacaktır dersin, bu, sosyalizmin eski rüyasıdır ve gerçekleştirilmek zorundadır. Bir deneme, iki deneme, üç deneme başarıya gitmemiş olabilir; ama insanlığın bundan başka seçeneği de yoktur. Benim sosyalist dediğim seçenek, insan gerçekten insan olarak yaşamak istiyorsa tek seçenektir.

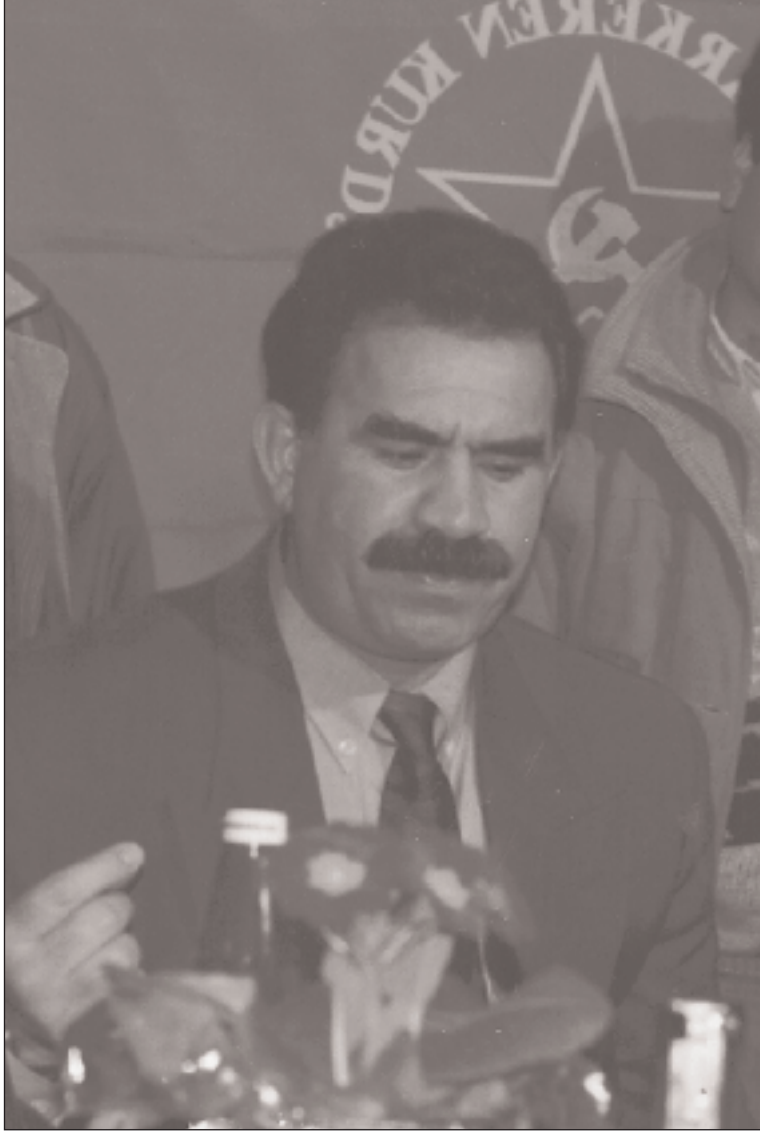
Benim kendi yaşamımda gece-gündüz uğraştığım insan tipi, sosyalizme uygun olması gereken tiptir de. Gerçekten benim için çok önemlidir. Eskiden dinler bunu yapardı, işte kırk yıl çile çekilirdi. Hatta rahipler vardı, işte ayetullahlar vardır. Bunlar bir yerde bu işin manevi cephesini oluşturmakla uğraşırlar ve ben bunlara değer biçiyorum. O yaşama da büyük saygım vardır, onu da söyleyeyim. Sosyalistler ne yaptı? Kendilerini tüketim deposu yaptılar. Ahlakta sınır tanımadılar, kaba metaryalizmde sınır tanımadılar ve büyük manevi boşluk, ahlaki boşluk onları götürdü. Bir de bu cephede, ahlaki-manevi cephede sosyalizmin sözünün ve eyleminin yapılması gerekir. İran neden bu kadar güçlü; bunu düşünmek gerekir. Reel sosyalizme karşı üstünlük neden geliyor, hatta Sovyetler’de bile o gerici bulduğumuz biçimler neden geliyor? Reel sosyalizmin bazı çok ciddi kusurları var ki bunlar geliyor. Yoksa sosyalizm orada devrim yaptı ve başlangıçta çok da güçlüydü. Ama daha sonra kusurlarını görmedi, eksikliklerini tamamlamadı. Ve bürokratlaştı, kastlaştı, kapitalizmden bile daha kötü bir biçim orada kabul edilemez duruma geldi. Cenazesini bile kimsenin kaldırmak istemediği bir ölüye dönüştü.

–Sosyalist demokrasinin kavranamadığını belirttiniz. Bunda tek parti ve tek adamlığın geliştirilmesinin, parti içinde ve toplumda kurumlaştırılmasının rolü olmadı mı?

– Bana sorarsanız, tek partileşmenin de ötesinde, biraz partisizleşmeyi de yaşaması gereklidir. Dev gibi bir partileşme, dev gibi bir devletleşmedir. Ve bu da sosyalizmin özüne zıttır. Sosyalizmdeki partileşme, kapitalizmdeki partileşme gibi olmamalıdır. Lenin’in parti öğretisi belki eleştiriliyor. Bir devrim partisinden anlarım, sıkı ve otoriter bir devrim partisinden de anlarım, ama bu partinin Sovyet devriminde-deneyiminde olduğu duruma getirilmesini de hiç

anlamam. Bir partinin ortak bir dikta, baskı ve terör biçimine dönüştürülmesini ve onun dışında her şeyin ketum bir tutuma getirilmesini anlamam ve bunun çok tehlikeli bir sapma, bir davranış olduğunu düşünürüm. Böyle kaybedildiği kanısındayım. Lenin’in tartışmacı özellikleri meşhurdur ve görüşlerinde zorbalık yoktur; yargılama, işte mahkemelerle bazı tartışmaları ortadan kaldırma durumu yoktur. Ajanlık ayrı bir şey. Çok büyük bir tartışma özgürlüğü, gruplaşma özgürlüğü var. Başarıya ulaştıktan sonra, partiyi büyütmekten değil de partiyi parti olmaktan çıkarmaktan çok söz eder. Partiyi varmaktan ve sorunu böyle koymaktan öteye, partisizleşme üzerinde durur. Biz buna yaygınlaşmış demokrasi diyebiliriz. Partisizleşmiş, fakat hemen birçok özelliğin, farklılığın kendini oluşturduğu örgütlediği bir durum; demokrasinin yaygınlaşmasından bunu kastediyorum. Herkesin irade ve görüş sahibi olduğu bir durumu kastediyorum. Buna yığın demokrasisi diyor bazıları. Bana göre hiç olmaması gereken bir biçim, yaşanan Sovyet deneyimidir. Kapitalizm bu konuda demokrasiden yine bir şeyler anlıyor, ama, bana göre çok dar ve onun da aşılması gerekiyor.

Şimdi buna ne ad verilebilir? Sosyalist demokrasi diyebilirsiniz, yığın demokrasisi diyebilirsiniz. Yine partiler demokrasisi, çevreler veya gruplar demokrasisi diyebilirsiniz. Bana göre, partiler demokrasisini de aşmalıyız. Geçenlerde Kaddafi’nin bir sözü vardı, “Kabileler demokrasisi” diyordu. Bu olur mu, olmaz mı; o ayrı bir mesele. Ama gruplar, çevreler, cemaatler demokrasisi öyle fazla gözardı edilecek ve basite alınacak bir durum değildir. Neden çok parti olsun da, çok cemaat olmasın? Sosyalizm bence bu konuda kapitalizmden daha iddialı. Kapitalizm çok partiyi doğurduysa, sosyalizm ondan yüz kat daha fazla cevap doğurur. Ya da böyle olması gerekiyor. Fakat tüm bunlar anarşi anlamına gelmez, demokrasinin seçim olmadığı anlamına gelmez, demokrasinin bir otorite olmadığı anlamına gelmez. Tartışmalar yapılabilir. Sosyalizm şöyle kalsın, ben, belki almırsınız ama, Türkiye’de yaşanana “bataklık yaşamı” diyorum. Bütün Türkiye’yi üzerime tapulasanız, böyle yaşamak istemem. Bana söyleseler, “Türkiye’ye döner misin yaşamak için, İstanbul’un, Ankara’nın neresini beğenirsin” diye, ben bu haliyle be-

“Dünyada benden daha çok savaştan nefret eden insan yoktur.”

ğenmem de, dönmem de. Dönüştürürüm, beğenilir hale getiririm, belki o zaman yaşamaya gelirim.

– Devrim partilerinin devrimci olmaktan gelen işlevleri ve işlevleri var, disiplin vs. Başka türlü siyasal, toplumsal ve sosyal devrim olmuyor. Fakat devrim olduktan sonra bu organizasyonlar, devletten devletsizliğe, aileden ailesizliğe, partilerden partisizliğe, özce bir durumdan diğerine geçememe durumuyla malüller...

– Orada yeni devrimlere ihtiyaç var. Mesela ben devrimde devrim dedim. Kadın konusunda şu anda bile devrimi yürütme ihtiyacını duyuyoruz. Bir devrimden de değil, çok yoğunlaştırılmış bir devrimci süreçten bahsetmeliyim. Otoriterlik bir yerde gerekli ama, bir yerde de çok tehlikeli bir hal alabilir. Yaşanan acı bir gerçek de odur. Otorite olma noktasına geldiğinde diyelim bir soruna cevap teşkil ediyor. Ama onu öyle genelleştiriyor ki, en otoriter olunması gereken bir alanda bu korkunç bir olaya dönüşüyor. Bunu görmek gerekiyor. Sosyalist insan, bence bunu önleyecek olan insandır. Otorite niçin ve kimin için geliştirilir? Neye karşı ve hangi süreçle bağıntılıdır? O koşullar aşıldıysa ve neye karşı olduğu halledildiyse, o zaman bunu derhal açacaksın. Ama Sovyetler’de ne oldu? Tam tersine, korkunç üzerine çullanıldı ve bir devlet aygıtı yaratıldı. Tanınmaz ahlaksızlar, tanınmaz bir kast ortaya çıktı. Yani bu önlenemez miydi? Bunu önlemenin teorisi bence sosyalist teoridir. Bunu önlemenin pratiği de sosyalizmin devrim pratiğidir, sürekli devrim pratiğidir. Bence bu konuda sosyalizm ilerletilebilir. Yani partinin bir dönem için gerekli olan biçimini, daha sonra da olduğu gibi sürdürmek kader değildir ve sosyalistlik de değildir. Parti kurulmuştur ve kutsaldır; ama partinin kutsallığı, ancak gerçekleştirdiği olumlu işlerle ölçülebilir. Yoksa bir ahlaksızlar grubunu, bu partiye dayanarak ve kurulan devlete dayatarak egemen kılmak en büyük ahlaksızlıktır. Kutsallığa karşı işlenmiş suç o zaman meydana gelir. Bu konuda biraz yaratıcı olmak gerekiyor. Sosyalist de en yaratıcı insandır, kendini her gün gözden geçiren insandır. İran’daki ayetullah bile bunu yapıyorsa, bir rahip bu konuda kendini her gün yorumdan geçiriyorsa, bir sosyalist bunu neden yapmasın? Bir sosyalist niye onlar kadar maneviyatçı olmasın, ahlaki değerlere ve demokratik

değerlere bağlılık göstermesin? Burada bir bit yeniği var, eksiklik var. Bunun aşılması gerekiyor. Ben örgüt olayımızın sadece teorik konumlanmasıyla değil, pratiğiyle de çok yoğun uğraşıyorum. Yine hemen ve açıklıkla belirtmeliyim ki, benim pratiğimin çok azı dışa yönelik savaşımla ilgilidir; çok ağırlıklı bir bölümü ise sosyalist insanı ortaya çıkarma savaşıdır. Kendi önderliğimi, bu aşamada, özellikle sosyalist kişiliği ortaya çıkarma önderliği biçiminde de değerlendiriyorum.

“Türkiye’de sosyalizmin politikacısı kim?”

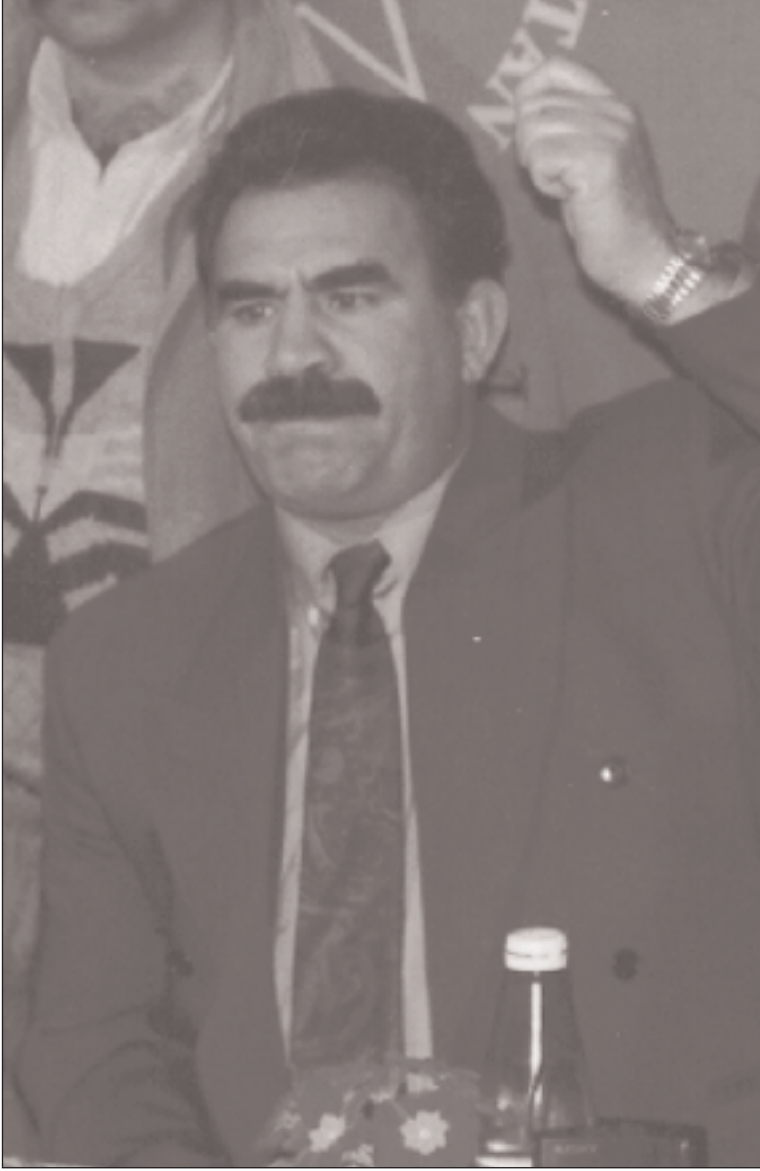
– *Şöyle bir görüntü var; PKK kendini kurarak, bir evrim içinde bugüne geliyor, bugün silahlı mücadelenin ötesinde bir şeyler geliştirmeye çabıyor. Bunun en görünen yanı da, Kürt gruplarını bir cephede toparlama şeklinde. Ama öte yandan Türkiye sosyalist hareketiyle bir ilişki kurulamıyor. Hatta şöyle bir bakıldığında mesafenin açıldığından bile sözedilebilir. Bu, Türkiye sosyalist hareketinin beceriksizliğinden olabilir vs. Ama bu somut bir durum. Bundan sonra bu durumu aşmak bakımından neler yapılabilir? Karşılıklı eleştiriler yaparak, enternasyonal temelde mesafeyi açmak değil, kapatmak için nasıl bir proje geliştirilebilir? Son gelişmeler bunun için de bir imkan değil mi?*

– Doğrudur. Son zamanlarda, bizim eskiden kıyasıya eleştirdiğimiz ve hoş olmayan olayların geliştiği gruplarla cephe birliği, kararlılığı içindeyiz. Ve belli ölçülerde de Kürt grupları toparlanabildi. Hatta bir cephesel birliğe de ulaşabilirler. Bu konuda açıklamalar yaptım, zaten toplantı bunun da ipuçlarını verdi. Bu açıdan tekrarlamayacağım. Kaldı ki, bu konuda, işin içinde yer alanlarla da görüşme yapabilirsiniz. Yani Kürt cephesinde gelişmeler az çok iyi yoldadır denilebilir. Bütün yetersizliklerine ve geçmiş olumsuzluklarına rağmen, bu aşamada yeni başlangıçlar ve yeni bir süreç mümkündür.

Aynı şeyi Türkiye solu veya Türkiye devrimci-demokratik güçleri açısından niye yapamıyorsunuz ya da bu konudaki etkilemeler ne olacaktır, diye soruyorsunuz. Öncelikle belirteyim ki, biz o solun

içinden geldik. 1970’lerin tartışma atmosferi içinden çıktık. Ve bazı eksiklikleri eleştirerek işe başladık. Biliyorsunuz, bu ulusal sorun eleştirisiydi, kemalizm eleştirisiydi; demokrasi de buna girebilir, çünkü Türkiye solu biraz despotikti. Şimdi belki çok aşırı liberalleşmeyle günahını ödüyor ama, bu çok kötü bir ödeme tarzıdır. Ve bu sefer yaşanan likidasyondur, liberasyon bile değildir. Geçmişteki bu çok diktatörce veya dediğim dedik yaklaşımları, şimdi hiçbir örgüt kuralı tanımama, hiçbir otorite olayına gelmeme halini aldı. Bu, liberalizm bile değildir, Lenin’in kullandığı kavramla tasfiyeciliktir. Elbette tüm bunların ulusal sorunu doğru koymama, kemalizmi doğru koymama ilişkisi ile vardır. Demokrasiye doğru yaklaşım göstermeme, sosyalist insan tipini ortaya çıkarmama ile ilişkisi vardır. Tüm bunlar eleştirildi ve PKK’de bir çözüme ulaştı. Gerçekten PKK, görünüşte bir Kürt ve Kürdistan örgütüdür, hatta bazıları buna milliyetçi örgüt de diyebilirler, ama bana göre çok enternasyonalist bir örgüttür. İçindeki kişiler kendini bir milliyetten sayma yerine bir dünya görüşünden saymayı esas alırlar. Bunun milliyetle de çerçevenmediği çok açıktır. Yani içine giren ve yaşayan bilir.

Şimdi bütün bunlara rağmen Türkiye’de sosyalist çevreler, devrimci-demokratik gruplar, oldukça da uzun bir geçmişi olan bu hareket yeniden gelişebilir. Buna yönelik en son değerlendirmeleriniz nedir ve bir çağrınız var mı denilebilir. Ben de var derim. Çok kısa da olsa, bazı değerlendirmelerle birlikte bazı çağrılar yapabilirim. Sık sık yapmaya çalıştığımız gibi, bu hareket biraz kendini eleştirebilmelidir. Bu eleştiriler aslında var ve çok kapsamlı da yürüyor ama, bütünsellikten ve sonucu geliştirmekten uzak. Eleştiriler biraz da inkarı daha da derinleştirme temelinde geliştiriliyor. Alternatifi ortaya çıkarmıyor. Kötüyü eleştirdin, eksikliği eleştirdin, peki alternatif nerede? Bu konuda ketum davranılıyor; bilmiyorum, duymuyorum, görmüyorum biçiminde. Bu da tabii, çıkmazı daha da derinleştiriyor. Sorumsuz eleştiriler var. Bazı eksiklikleri belirtmeler var, ama pratik üretim, politik üretim denince, hiçbir gelişme göremiyorsun. Yani bir yerde Türkiye solu altmış yaşındaki bakireye benziyor; siyasi üretimi yok. Neden üretmiyor, neden böyle oldu? Bu ayrı mesele. Ama görünüş o ki, politika üretmemiştir, sağlıklı gündem ve-

“Yeni yaşama ihtiyaç var diyoruz.”

rememiştir. Şimdi bunun nedenini araştırıp bulmak zorundayız.

Bir Refah Partisi neredeyse İstanbul’da birinci parti oldu. Bir dinci-gerici parti İstanbul gibi modern bir yerde birinci parti oluyor da, çok radikal, çok çağdaş ve modern bir sol parti neden birinci olmuyor? Acıdır, ama gerçektir. Üstünlük Refah Partisi’nde midir, yoksa Refah’ın çalışma tarzında mıdır? Yok. Bu konuda solda gerçekten kendi tercihlerini, kendi tutumlarını çok sorumsuzca terk etme, hesabını bile vermeden çarketme gibi durumlar yaşanıyor. Halbuki bu kadar kan döktüler, işkence çektiler. Bir dava, bir hareket (biz buna sosyalist hareket, demokratik hareket diyelim) bu kadar sahipsiz bırakılmamalıydı. Ben bunu acıyla söylüyorum ama, bir gerçek olarak da görüyorum. İnsana bir tokat vursalar, hesabını sorar. Yüzbinlerce kişiye işkence, onbinlerce kişiyi katletme! Peki bunun hesabını kim verecek, kim soracak? Halklar adına söylenen büyük sözler, büyük demokrasi ve eşitlik sözcükleri nerede kaldı şimdi? Sahibi nerede? Bir acı kahvenin bile kırk yıl hatırı vardır denilir. Dini dogmalar bile büyük tartışmalara yol açıyor Türkiye’de. Dini çevrelerin, İslami grupların tartışmaları var. Bu sosyalizm nasıl böyle gözden düştü? Onlar kadar da mı değeri yoktu? Vardıysa, o zaman sahiplenilir. Özellikle sosyalist hareket, politik harekettir. Türkiye’de sosyalizmin politikacıları kimdir? Şimdi, “hep tartışıyoruz ve daha altından çıkamadık” diyebilirler. Böyle tartışma olmaz. Bu tartışmalar bir yıl olur, iki yıl olur. Bir de ürün verir. Birlik sorunu mu tartışılıyor, altı ay yetmez mi? Demokrasi sorunu mu tartışılıyor, altı ay yetmez mi? Biz bu kadar süper gericiler miyiz? Yeni sosyalizm yaklaşımlarına hiç olmazsa birkaç yıl içinde bir şekil veremez miyiz? Dünyada hiçbir ideoloji bu kadar bulanıklığa, muğlaklığa terk edilemez. Veya biz, süper geri miyiz ki, doğru-dürüst hiçbir çözümü bulamıyoruz? Buna benzer eleştiriler daha da artırılabilir. Bence sorun bunlar da değildir. Esas sorun, temel örgütsel ve politik görevlere doğru yaklaşım gücü gösterememektir. Veya teorik olarak sorunlar anlaşılıyor ama, pratikte kendini verememe var.

– Yani bir anlamda önderlik ve inisiyatif problemi diyorsunuz.

– Tabii. Sürükleyici bir önder kadro ve bir de gerçekten önder birkaç kişi gerekiyor. Önderler beş-on kişi olmaz, birkaç kişi olur. Onlara ihtiyaç vardır, ben bunu tekrar söyleyeyim. Kadroya da ihtiyaç var. Kadro birkaç yüz olur, binlerce olmaz. Taraftarlar binlerce olur, kitlesi milyonlarca olur; bu ayrı bir şey. Tabii Türkiye’de sürükleyici önderler yok. Yine bu işe kendini tam veren bir kadrolaşma da yok. Sorun, birikimler sorunu değil; Türkiye’deki birikim, bizdeki birikimden yüz kat fazladır. Entelektüel seviye bizden kırk kat ilerdedir. Kitle temeli de küçümsenemez. Bunların hepsi var aslında. Sorun, maddi problemler, silah vs. de değildir. Sorun, çok kararlı, bu işe kendini yatırmış bir önder ve önder kadrolar topluluğudur. Temel sorun yine örgütseldir ve politik taktikleri belirlemektir. Tüm bunları ben bir çırpıda da söyleyebilirim. Buna talip olan yok. Var mı?

Bu temelde Türkiye devrimcilerine, sosyalistlerine bir çağrı yapacağım: Bu işe varız diyen arkadaşlar kimse, bana birkaç kişiyi yollayın, birkaç yüz de kadro adayı yollayın. Bizim kamplarımız var, onları eğitelim. Ama iyi niyetlice bu işe talip olsunlar. “Biz gerçekten Türkiye’nin sosyalist-demokratik hareketine inanmışız, kelleyi de koltuğa almışız” diyen bir adaylar topluluğu gelsin. Bir de, “bu hareketi sürüklemek istiyoruz ve önderlik iddialarımız var” desinler. Biraz bizimle tartışmaya tenezzül eden böyle adamlara ihtiyacımız var. Ben yine Türkiye devrimiyle ilgiliyim. Bizim devrim yine Türkiye devrimi diyelim. Sosyalistlik yine sosyalistlik. Biraz bizi ve kendilerini ciddiye alsınlar. Daha ne yapalım? Gerekirse yol paralarını da ben vereyim. Tabii yemesi içmesi de benden.

– ***Yani bu, Türkiye sosyalistlerine, devrimcilerine bir proje geliştirmek için somutça bir çağrı oluyor.***

– Sayın HEP’liler bizi görmeye geldiler ve kendi zorluklarından bahsetmeye çalışıyorlardı. Ne zorluğu dedim; tabanı sağlayan biz, aldığınızı maaşlar da bu temelden sağlanıyor, kral gibi yaşıyorsunuz ve hala naz yapıyorsunuz. Türkiye’deki elit de biraz buna benziyor. Her şeyi hazır sunsak da temel görevlere ilgi göstermiyorlar. Kapitalizmin yaşam kurallarında bile böyle yaşamak yok. Hatta ağaların yaşama kurallarında da bu yok. Ağalar da örgütlü insanlardır. Ben

buna laçkalığın gelişmesi, tembelliğin model teşkil etmesi de diyebilirim. Önderler ne kapitalizmde, ne feodalizmde ve ne de sosyalizmde asla böyle olamaz. Adım gibi biliyorum ki, bu tip önderlikler olsa da ileride başarılı olamaz. Ben, bizi biraz anlayışla karşılamalarını istiyorum. Mesela dediniz ki, bu konuda bir çabanız, çağrınız olmayacak mı? Biraz saygıları varsa, bizi anlamaya çalışsınlar. Gördüğünüz gibi, emrimde sınırsız bir güç vardır. Maddi ve manevi olarak gerçekten büyük bir güçtür. Milyonlara ayağa kalk dersek, kalkabilirler; öl dersek ölebilirler. Onbinlerce savaşçı var. Trilyonlara ulaşan para da temin edebiliriz. Bizim devrimci hareket bu sınırları yakaladı. Bu, saygı gösterilmesi gereken bir deneyimdir. Belki eskiden bizi fazla dinlemezlerdi, ama şimdi dinlesinler. Bu işin nasıl yapıldığını biz biraz biliyoruz. Diyebilirsiniz ki, sen kendini tanımaz hale getirdin, mahvettin, şöyle ettin, böyle ettin. Önderler biraz da böyle olması gereken kişilerdir.

– ***Yani önderler şaşkınlık ve sürekli koşuştadırlar.***

– Tabii. Önderler, kendilerini olağanüstü durumdan olağanüstü duruma sokan kişilerdir. Başarı için çok gözü pek olurlar. Yaratırlar, krizi aşarlar. Fakat bu, çokça yapıldığı gibi, ucuz tartışmalarla olmuyor; yetersiz davranışlar ve karalamalarla olmuyor. Bizden kolektivism istenirse ben hazırım, hatta bana rol biçilmek istenirse gücüm oranında ona da varım. Karşılıklı eğitim isteniyorsa, onlar gelsin bu iş için beni eğitsin, Türkiye devrimi için ben de onları eğiteyim. Onlar saygılı olduğu kadar ben de saygılı olayım. Bu konuda kesin kendime de bir ayrıcalık tanımıyorum. Kesinlikle ağabeylik yapmaya filan niyetim yok. Tenezzül de etmem. Benim lügatımda ağabeyliklere yer yoktur. Ama yoldaşlığın bir hukuku vardır; ona saygılıyım, onun gereklerini yaparım ve yaptırırım. Sonra demesinler ki, “yine dayatıyor.” Kesin öyle değildir, uyarım ve uydururum da.

Bu işler beleşten kazanılmamıştır. Neden peşkeş çekilecektir? Ben ucuz kazandığıma, ucuz yaşadığıma inanmıyorum. Türkiye’deki insanların da ucuz yaşadığına inanmıyorum. Önderlerin de, onların bileşkesi olması gerektiğine inanıyorum. Ve böyle haberlerin ortaya çıkmasını beklemiyorum. Talip olan varsa gelsin, yoldaşça yardımı sonuna kadar yaparız. “PKK bazı örgütsel durumları bize dayatıyor” denilmesin, öyle

bir şey yoktur. Özgür tartışmaya gelsinler, kendileri kararlaştırınsınlar ve ben altına imza atayım. Yeter ki, anlasınlar, bu bir halk hareketidir, halk hareketidir. Çok eleştirdikleri şöyle anti-emperyalist, şöyle anti-kapitalist, şöyle demokratik, şöyle sosyalist... Yazsınlar altına ben imzamı atayım. Ben bu Kürt Cephesi için de aynı şeyi söyledim. Yazın dedim, ilgili gitti yazdı; bir kelimeyi değiştirmedim ve imzamı attım. Benden Türkiyeli gruplar yardım istesin; onlarla çok somut ilişki geliştirelim, program düzeyinde olsun, maddi düzeyde olsun, kitle düzeyinde olsun. Milyonlarca kitle temelimizi Türkiye sosyalizminin kitle temeli yapalım. Silahlı gücümüzü Türkiye'deki sosyalizmin, demokrasinin silahlı gücü yapalım. Hatta maddi gücümüzü de makul çerçeveler dahilinde gelişim için sunalım.

Bizden daha ne istenir? "Yine PKK'nin kusurları, yine PKK kendini şöyle yapsın, böyle yapsın!.." Sen PKK'den doğru yönde yararlan. İşleri ilerletme anlamında onu kullan. Bundan daha farklı ne istiyorlar? Gel sen de bunu ciddiye al, kendine yön ver, kendini sağlam doğrultuya sok. Büyük tembelliği, büyük iradesizliği aş, halklar için eylem gücü ol!

Bunlar Türkiye sol hareketlerinde hiç yoktur demiyorum. Büyük eylemciler vardı, cesaret ve fedakarlık örnekleri vardı. Önderlik onların sentezidir; öyle ol, gel, başarısın. Şimdi tüm bunlar sorunu doğru koymaktadır. Farklı ideolojiler meselesine, gelince ideolojik tartışma insanlıkla başlar, insanlıkla biter. Farklı politik, acil, mutlaka sahip çıkmamız gereken sorunlar vardır. Temel örgüt görevleri ve çalışma tarzına ihtiyacımız vardır. Ona sahip çıkalım diyorum.

"Ateşkes Türk ve Kürt halklarını birliğe çağırma adımıdır"

– Ateşkes çağrısıyla başlayan süreç, Türkiye'deki devrimcilerle ilişkiler bakımından sorunları aşma konusunda bir ipucu olabilir diyorsunuz.

– Yaparlarsa iyi olur. Bizim Kürdistan'dan daha fazla Türkiye'deki koşullarla bağlantımız vardır. Legal koşullar, basın-yayın koşulları bütün bu işe hizmet ettirilebilir. Bana göre yeni bir legal parti olayına rahatlıkla girişilebilir. Çok devrimci-demokratik bir

kuruluş da olabilir. Hemen bu işe soyunsunlar ve biz tüm gücümüzle destekleyelim. Basın-yayın gelişmeleri vardır; onlara hemen soyunsunlar, elimizden geldiğince destekleyelim. Ortak cephe istiyorlarsa, ortak cepheye de varız. Bütün bunlar bence anlaşılır, makul işlerdir. Bunun takipçisi olana, olacaklara ben çağrı yapıyorum: Ortaya çıkın! Görüşmek istiyorlarsa, gelsinler görüşelim. Bunun için yasal bir engel de yok, onu da belirteyim. Artık Türkiye'deki koşullar buna el veriyor. Gün, Türkiye halkına saygılıysak bir şeyleri ertelemeksizin başlatma ve başarma günüdür. Geldiniz, tekrar vurguluyorum; bu sürecin hatırına benden ne istenirse yaparım. Bir grup gelir görüşürüz, tartışırız, bir program sorunu varsa katkımızı yaparız. Dediğim gibi, bir kitle temeli çok gerekli görülüyorsa, bir legal parti kurulur emrine veririz veya tabanı haline getirmede üzerimize düşeni yaparız. Ama onlar da bu işe biraz tenezzül etsinler. Bu işin, çokça yaptıkları somuta hizmet etmeyen genellemeci eleştirilerle veya tartışmalarla düzelmediğini görsünler. Bu konuda biraz PKK deneyiminden bence ders alsınlar.

İşler ilerleyebilir, ben yine de umutlu olduğumu belirtmeliyim. Bundan sonra da daha fazla ilgimizi sergilerim. Yine birtakım gruplarla görüşmelerimi sürdürür, bu konulara ilişkin görüşlerimi zaman zaman açıklamaya çalışırım. Ben, ister yeni ister eski olsun sosyalist-demokratik kişiliklere yüksek değer biçtiğimi, oldukça anlamlı ve sorumlu yaklaştığımı belirtmek isterim. İsterlerse daha fazla destekleyeceğimizi belirtiyorum. Bu son aldığımız karar ve açıklamaları da, ikide bir reformizm olarak mahkum etmesinler. Belki de bunlar daha çok kendilerine hizmet eder. Onların devrimci seçeneğine güç katabilir. Bu bakımdan, bunun imkanını da araştırınsınlar. Bu biraz Türkiye'ye açılma adımıdır, Türkiye halkıyla Kürdistan halkını birliğe çağırma adımıdır. Yine şovenizmi geriletme adımıdır. Bütün bunlar da devrim için çok önemli adımlardır. Sorunu bir de bu yönü ile değerlendirsinler. Hiç merak etmesinler, silahlar giderek ordu-suyla, sayılarıyla artıyor, yeter ki istesinler.

Hiç gerileme yoktur, öyle söyledikleri gibi reformizme kayma filan da yoktur. Hükümeti bile devrime saygılı olmaya, onu ezmeme-ye uyarıdır bu yaptığımız ateşkes. Ve silahlar da yeniden her an pat-

layabilir; o zaman bizi eleştirmesinler. Ona da dikkat etmelerini istiyorum. Silahlar patlarsa daha fazla patlar ve çok fazla kan dökülür. Ama bunun sorumlusunun kim olduğunu, Türkiye’de yalnız devrimci-demokratlar değil, Türk halkı da çok iyi görmelidir. Kim silahtan medet umuyor, kim şovenizmi körüklüyor, kim sorunu çıkmaza sürüyor? Bu vesileyle onu iyi görsünler. “PKK teslim oluyor” demek ne kadar yanlışsa, birdenbire silahlara yaslanıldığında “bu da iyi değil” demesinler. Biraz daha fazla gerçekçi olsunlar. Haktan-hukuktan yana tavır alsınlar; demokrasiden yana, yine siyasal çözüm yollarından ve barıştan yana tavır alsınlar. Türkiye halkından da ve onun her türlü sosyalist-demokratik temsilcilerinden de beklediğimiz budur. Ben, bu vesileyle ve bu temelde onlara saygılarımı ve sevgilerimi iletiyorum. Ben bu savaşımın yaman bir militanı olarak çıktım ve bundan sonra da bunu böyle sürdüreceğim. Bunun da bilinmesini istiyorum.

“Türkiye sosyalistlerini politika yapmaya çağırıyorum”

Ayrıca siz bir soru soruyorsunuz; Türkiye’nin devrimci-demokratik ve sosyalist hareketleriyle neden ilgilenmiyorsunuz diye. Aslında ben ilgilenmemi çok kapsamlı bir şekilde sürdürdüm. Geçmişten bir-iki örnekle de açıklamaya çalışayım: Devrimci Yol, 1980’lerde kısa bir süre içinde yakalanmıştı. Çok az bir gücü kurtulmuştu. Onu da Ortadoğu sahasına çekmiştik ve Taner Akçam’ı da Avrupa’dan çağırılmıştık. Avrupa’dan birtakım eğilimler kazanmıştı ve bizi Avrupa’ya çekmeye çalışıyordu. Bunun bir sonucu olabilir, tek yaptığı, işi yokuşa sürmektir. “Dev-Yol olmazsa siz hiçbir şey yapamazsınız, Dev-Yol’a muhtaçsınız, bağlı olmanızdır” filan diyordu. Ben de o arada, ona aynen şöyle demiştim: “Devrimci Yol olmazsa, biz de işlerimizi Genelkurmay ile hallederiz.” Aynen bunu 1982’de söyledim. Şimdi bakın, gerçekler ve gelişmeler neyi doğruladı? Biz işleri Genelkurmay düzeyinde ele alıyoruz. Genelkurmay Başkanı Güreş, geçenlerde bir yerde, “Bu adam...” diye söylüyor, benim için bu kelimeyi kullanıyor. Yani

muhatap olmuyoruz. Kısaca Dev-Yol’cu Taner nerede şimdi, bilmem; adı bile duyulmuyor. Ama biz, Genelkurmay ile meseleleri tartışma düzeyine getirdik. Hükümetle de, dolaylı da olsa tartışma durumundayız.

Şimdi Türkiye solu kendini o kadar çok büyük görüyor ki, “bizsiz hiçbir şey olmaz” diyor. Ama Türkiye’de bu kadar gelişmeler oldu; bu durum neyi gösteriyor? Türkiye solu (genelleştirmeyelim, özellikle bazıları açısından söylüyorum) aşıla aşıla, ezile ezile Türkiye’de her şey olmadı mı? Şöyle kapitalizm gelişemez, şöyle tekelcilik gelişemez, şöyle Amerika’nın etkisi gelişemez dediler, ama her şey müthiş gelişmedi mi? Bunu söyleyen kişiler şimdi neredeler? Kendileri bir hiç olmadı mı? Yani söyledikleri ile yaptıkları arasında dağlar kadar fark var. Ama biz, dediğim gibi, sözümüze biraz bağlı kaldık. Bütün dünya emperyalist koalisyonuna karşı savaş verdik.

Bir Güney Savaşı, bizim KDP’yle savaşımız değildi aslında. Bunu hemen belirtmeden geçemeyeceğim. Sayın Yalçın Küçük’de iyi koyuyordu ve şunu söylüyordu: “1815 büyük restorasyonundan sonra Yunanistan’da Osmanlı İmparatorluğu’na karşı bir isyan oldu.” Yine buna benzer bir-iki tarihi örnek verilebilir. Bu dönemde de, reel sosyalizmin çözülüşünden sonra ve dünya çapında restorasyonun hakim olmasından sonra tek soluk aldırma hareketi biraz PKK hareketi oldu. Bunu sadece bir Kürdistan olayı olarak görmüyoruz. Dünyanın “yeni nizam”ı, Amerika’nın “yeni nizam”ı adı altında statüko, Sovyetler dahil her yere hakim oldu. Sovyetler’de bile terörizm avcılığı yapıldı. Ama PKK, tarihi ve çok etkin bir çıkışı tam da bu yıllarda sürdürdü. Halen de iddialıdır. Bir Peru’da Aydınlık Yol hareketi vardır. Ama bence, bu hareketin de çok ilerisinde bir konuma ulaşmış bulunuyoruz. Bu, oldukça anlamlı bir gelişmedir. Kürdistan devrimi şu anda önemli gelişme potansiyellerini taşıyor.

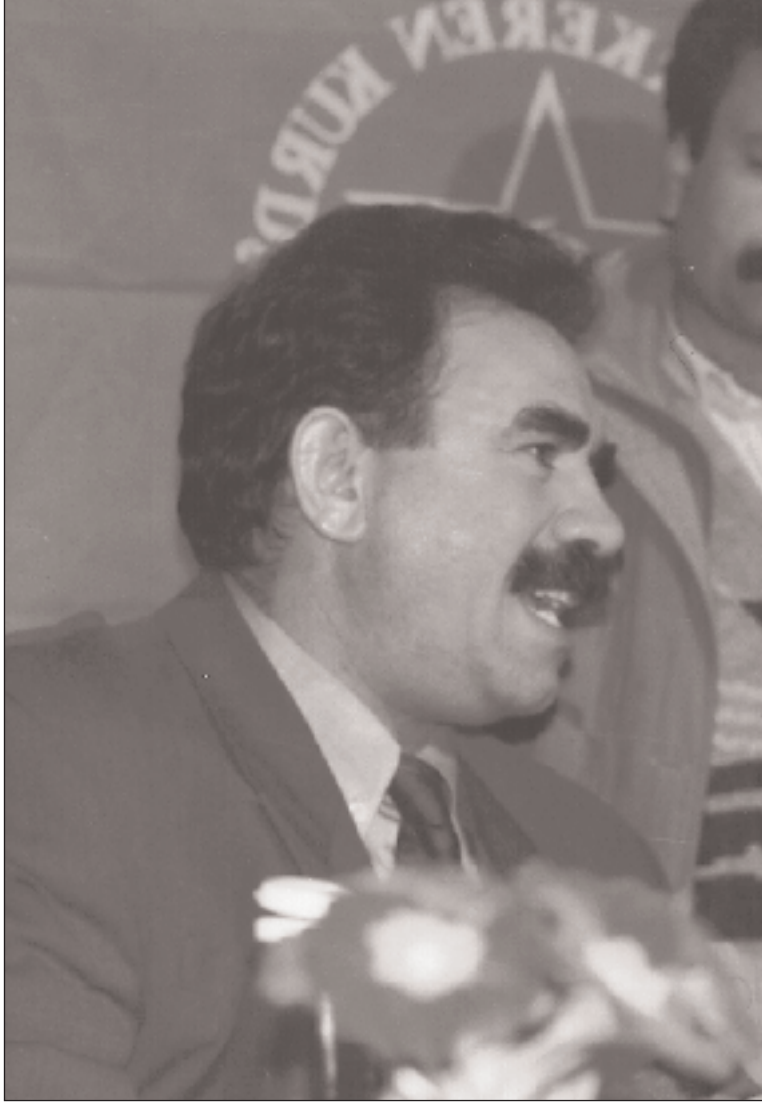
Türkiye sosyalistleri dünya örneklerini çok tartışıyor ama, yanlarında büyük Kürdistan deneyimi var ve uluslararası gericilik onu imhaya çalışıyor, onun hakkında doğru-dürüst bir değerlendirmeye bile girişemiyorlar. “Şöyle ayrılıkçıdır, şöyle milliyetçidir, şöyle re-

formcudur” diye ele alınıyor. Çok tuhaf bir tartışma biçimi! Bu kadar enternasyonal bir hareketi sen nerede görebilirsin? Belki birçok harekete milliyetçi denilebilir ama, Kürdistan’da gelişen harekete milliyetçi denilemez. Milliyetçilerin ne yaptığını gördük, Türk hükümeti ile birliktelerdi. Ayrıca ilkel milliyetçiler demek lazım. Yani, yine sağlıklı bir değerlendirme geliştiremediler. Tarihte de yanlış değerlendirmeler hayli yüklüydü. Demek istediğim, PKK deneyiminden en çok Türkiyeli devrimciler ders çıkarmalıdır. Çünkü bu, kendilerini bir de pratikte ilgilendirir. Çünkü, her şey elden gitti. Sol biraz üretim yapabilmeliydi, bunu aşabilmeliydi. Daha güzel, daha özgür ifadeler, tutumlar, hatta politikalar üretebilirdi. Şimdi bunu talep ediyoruz.

Sayın Doğu Perinçek de buraya geldi. Biz, “politika nasıl yapılır?” dedik. İlk pratik politika önerim, işte bir HEP deneyiminde olduğu gibi, milletvekilleri oluşturmak ve parlamentoyu etkilemekti. Zaten kendisi de otuz yıldır bunun için uğraşıyordu. İşte dedim, bir devrim merkezi var, onun parlamenter sözcüsü ol. Bu güzel bir şey ve bir anlamı var. Eğer bir parlamenter sözcüsü olsaydı, Kürt-Türk birlikteliği de çok iyi gelişebilirdi. Kim kardeşlik istemiyor? Bize ikide bir milliyetçi diyorsunuz; seni kendi ülkende ve devrimin bir merkezinde milletvekili aday olarak önerecek kadar enternasyonalizme yatkınlık gösteren bir hareket mi milliyetçidir, yoksa buna tenezzül etmeyen ve kendini çok üstte gören bir anlayışın sahibi mi milliyetçidir? Ve ben fazla anlamlı bulamadım. Ortaklıktan biz kaçmadık, ortak bir parti olmaktan da biz kaçmadık; gelip yer alabilirsiniz dedik. Herkes için ayrı bir Kürt partisi olmasın. Tenezzül etmediler. Birçok grup yer almıştı, başka Türkiyeli gruplar da yer almıştı, ama onlar tenezzül etmediler. Bak, politika istiyorsan, işte politika yapılıyor. Girselerdi yarı yarıya da Türkiye kökenli parlamenter, parlamentoda çok güzel bir demokrasi savaşımı verebilirdi. Türkiye’de örgütlenselerdi, çok iyi bir birleşik demokratik cephe örgütü olabilirdi. Tenezzül etmediler, yani “politika yapmak istemiyoruz” demeye getirdiler. Ama tekellerde, belediyelerde iş bulmaya geldi mi, hepsi neredeyse büyük bir mevzi kazanmış gibi yarışa girerler. Sen sosyalistsen, demokratsan, biraz politik mevzi kazan, bi-

raz politik üretim yap! Tekellerde, belediyelerde sana bir memurluk vermişler; ayıp değil mi? Bu, sosyalist kimliğinde, geçmişinde bir aşınma değil midir? Tabii aşındırır. Halbuki demokratik örgütünü kur, onunla çatır çatır politika yap, meydanları doldur! Yine de yersin, içersin, istediğin gibi yaşarsın.

Bunu söylüyoruz, adımız “ayrılıkçı” oluyor. Yani “yerim dardır, oynamak istemiyorum” diyen geline benziyor. Sen arkadaş, politika yapmak istemiyorsun. Sen aslında “bu işte yokum” demeye getiriyorsun. O zaman doğruyu söyle! Gerçekten gelselerdi, memnun olurum. Yani o eski yirmi yıllık arkadaşlarıma da çağrı yapıyorum. O. Doğan’dan bahsetmiştim; onlar bizim Siyasal Bilgiler Fakültesi’nden arkadaşlardır. İlhami’yi burada da gördüm. Hatta çok iyi hatırlıyorum, bizim eve almıştık. Arkadaşlar biraz sarma dolması yapmışlardı, o hep “Bu dolmalar çok güzel olmuş” diyordu. İyi, yani dolma güzel olmuş ziyelim ama, politika da hakeza güzel yapılıyordu, biraz da onu yemeniz lazım. Şimdi güzel politika yapasınız diye çağrı yapıyorum. Yine Nasuh’giller vardı. Bunları abi gibi görüyorduk. Biz abi değiliz ama, kendileri bir abi gibi gelsin hatırımızı sorsunlar. Tabii eğer politika yapmak istiyorlarsa. Sorun değil ve Türkiye halkı için de güzel şeyler düşünülebilir. Yani eğer bizi “ayrılıkçı” yapmak ve Türkiye’den dışlamak istemiyorlarsa, o zaman yapacağımız ortak işler vardır. Biz de bu konuda iddialıyız; iyi, güzel işler yaparız ve yapıyoruz da!

“Ankara'nın benim hakkımda hayırlı düşüneceğine inanacak kadar saf olmamam gerektiğini düşünüyorum.”

8 Haziran 1993 günü Bar Elias'ta yapılan üçüncü basın toplantısı:

DAHA BOYUTLU BİR SAVAŞA HAZIRIZ

“Ateşkes durumu hızla hükmünü yitiriyor ve yerini çok yoğun, çatışmalı, sıcak ve gergin bir ortama bırakıyor. Bu, gerçekten bizim için de zordur, halklar için de zordur. Ama sorunlara çözüm gücü olamama, benim sorunum değildir. Bu, hükümetin sorunudur.”

Sayın basın mensupları!

Sizlerle, Türkiye'nin uzun süredir birinci gündem maddesi olarak etkisini sürdüren ve günümüzde de oldukça önemli bir aşamaya gelerek PKK etrafında gelişen olayları ve yeni süreci anlatmak ve bu temelde sorularınızı cevaplandırmak için 3. kezdir ve biraz da genel istek üzerine bu toplantıyı gerçekleştirmiş bulunuyoruz.

Sadece Kürt halkını değil, Türk halkını da yakından ilgilendiren ve oldukça da önemli gelişmelerin yaşanacağı ihtimali yüksek olan bir süreci açıklığa kavuşturmak, kamuoyunu derinden bilgilendirmek, yine resmi yetkililere ne olduğumuzu, ne yapacağımızı, ne istediğimizi açıkça ve bir kez daha çarpıcı bir biçimde dile getirmek için sizlerle bu toplantıyı önemli görüyorum.

Biz, ateşkes diye tabir edilen durumu önemli siyasi gelişmelerin temeli haline getirmek istememize rağmen, buna hükümetin darbe indirme taktiğiyle cevap vermesi ve buna özgü bazı kararnamele geliştirilmesi talihsizlik olmuştur. Bizim konumumuzu dikkate almaktan ve taleplerimizi başlatmaktan öteye, buna ince ve hileli bir tarzda tasfiyeyle karşılık vermiştir. Her ne kadar ateşkes süreci boyunca bir yumuşama söz konusu olduysa da, bazı bölgelerde operasyonlar şiddetinden bir şey kaybetmedi ve bu da bize tabii ki fazla inandırıcı gelmedi. O çokça sorduğunuz Bingöl olayı bunun sonucu olarak gelişti. Son birkaç gündür de yoğun bir çatışma durumu yaşanıyor, tam bir savaş durumu söz konusudur. Belki bu savaşı bütün boyutlarıyla siz izlemeyebilirsiniz ama, 10-15 cepheyi ilgilendiren operasyonlar ve sıkça vuku bulan çatışmalar söz konusudur. Bu, ne Bosna-Hersek ve Azerbaycan-Karabağ sorunu gibi bir sorun ve ne de o tarzda bir çatışma durumudur. Bunların kat be kat üstünde, hatta daha fazla yoğun ve oldukça da çok sık çatışmalarla yürüyen ve giderek Türkiye'nin içine kadar da yansiyabilecek bir çatışma durumu söz konusudur.

Parti tarihimizi yakından bilen bir kişi olarak, yine 15 Ağustos hamlesini günümüze kadar nefes nefese yaşayan birisi olarak, bu yeni sürecin şimdiye kadar yaşananlardan oldukça farklı ve kapsamlı gelişeceğini belirtmek istiyorum. Bu, özellikle hükümet çevrelerinin yansıtmak istedikleri gibi, gerillanın zayıflaması ve PKK'nin gücünü kaybetmesi sonrası bir ateşkes sorunu değildir. Bizim ortaya koymak istediğimiz tavır şu: Çok zor geçecek bir süreci siyasi olarak acaba pekiştiremez miyiz; askeri yan yerine siyasi yanını ortaya çıkararak, halklarımız lehine daha demokratik ve barışçıl bir çözüm yolu açamaz mıyız? Bu değerlendirildi ve “şerefli pişmanlık”, “şerefli teslimiyet” diye bir yaklaşımla bizim iyi niyet tavrımız karşılanmak istendi. “Şerefli teslimiyet” diye bir teslimiyet türü dünyada yoktur. Her teslimiyet aşağılık bir durumdur. Devrimcisi de, karşı-devrimcisi de, sağcısı da, solcusu da teslim olursa, bu alçaklığı ifade eder. Çocukları bile bu yöntemle kandırmak mümkün değildir. Ama bana göre, hükümet çevreleri, koltuk kavgasında ve yine partilerin koalisyonunu sürdürmede bu taktiği şart gördüler;

yoksa sorunu çözenin bir şartı olarak değil. Koalisyonu sürdürmek ve bazıları da koltuğunu kaybetmemek için “şöyle Kürt sorununu çözdük, en önemli gelişmeyi biz sağladık” deyip, bunu kamuoyunda puan toplama gerekçesi haline getirmek istediler.

Tabii bizim gibi oldukça kapsamlı bir savaşı yürüten bir hareket, bu yaklaşımı tepkiyle karşılayacaktır. Ve hiç istemediğimiz, ikinci planda tutmak istediğimiz silahlı çözüm yolunu daha kapsamlı bir biçimde gündeme getirecektir. Şimdi gündeme gelen de tekrar silahlı direnme ve hatta bunu derinleştirerek, ne zaman gelir ve nasıl gelir bilemediğimiz bir siyasi çözüm yolunun temeli haline getirmektir. Yani bir kez daha ağır basan yan askeri yan olacaktır, siyasi yan ikinci plana düşecek ve ancak ileri bir süreçte tekrar ön plana çıkabilir. Buna dayalı olarak da ateşkes durumu hızla hükmünü yitiriyor ve yerini çok yoğun, çatışmalı, sıcak ve gergin bir ortama bırakıyor. Bu, gerçekten bizim için de zordur, halklar için de zordur. Ama sorunlara çözüm gücü olamama, benim sorunum değildir. Bu, hükümetin sorunudur. Kürt meselesinin ciddiyeti, aciliyeti ortadadır. İster muhalefet, ister iktidar partileri olsun bir türlü çözüm geliştirmek istemiyorlar.

Aslında şunu da belirtelim; biz bu ateşkes durumunu, biraz da Sayın Özal'ın, “Ömrümün son döneminde Kürt meselesine çözüm yolunda katkı getirmek istiyorum. Acaba PKK biraz yumuşayamaz mı? Bu konuda bazı adımları atmaz mı, fırsat vermez mi?” biçimindeki bir mesajını dikkate alarak geliştirdik. Demirel ve İnönü'nün ise sorunu eski yöntemlerle, yani babalarının yöntemleriyle; Erdal İnönü babasının yöntemiyle, Süleyman Demirel de 30 yıllık politikacılığıyla nasıl bu sorunu halletmişlerse yine öyle halletmek istediklerini biliyorduk. Dolayısıyla ateşkesin muhatabı veya gelişim düzeyi Çankaya idi. Yine acı olmuştur ve biz de üzüntüyle karşıladık. Tam basın toplantımızın üstünden bir gün geçmeden Özal'ın ani ölümü ve hatta o gün işte “Ben öğleden sonra riskli de olsa birkaç adım atacağım” demesi var ve buna fırsat bulmadan yaşamını yitirmesi, aslında bizim geliştirmek istediğimiz süreci biraz da engelledi. Demirel ve İnönü, bu süreci değerlendirmek yerine, kötü kullanmak istediler. Ve bildiğimiz gibi peş peşe operasyonlar, tutuk-

lamalar ve bizim de buna karşı misilleme hakkımızı kullanmamız, bu durumun böyle gelişmesine yol açtı.

Özal konusunda kısaca şunu söylemek istiyoruz: Bizimle en kapsamlı savaşı yürüttü; onun diplomatik, ekonomik, hatta siyasi cephesini idare etti; hatta askerlere de oldukça uygun taktikler göstererek savaşı geliştirmeye yön verdi. Ama buna rağmen, sorunun askeri tenkil, yani bastırma yoluyla çözümlenemeyeceğini en iyi anlayanlardan birisiydi ve siyasetle artık bu işi götürmek gerektiğini kavramıştı ve bence cesur birtakım adımlar da atacaktı. Bu, kötü bir durum değildi. Bu, savaşın taraflarının anlayışlı bir konuma gelmesidir. Maalesef ölümüyle birlikte bu şans yitirildi.

Yeni partiler ne zaman böyle bir siyasal konuma gelirler? Şimdilik bir şey söylemek zordur. Ama mevcut hükümet, birisi Çankaya'ya kaçarak, birisi partisinden, onun başkanlığından istifa ederek, adeta yaptıklarını veya olumsuzluklarını örtbas edip, bu konuda tekrar belirsiz ve oldukça kötü geçecek bir süreci başlatmış bulunuyorlar. Ben, İnönü'nün son "Başkanlıktan ayrılacağım" sözünün de altında yatan gerçeğin bu olduğunu sanıyorum. Yani Kürt meselesinde belki de dıştan da baskılar altındadır, bizzat adım atırılmak isteniliyor ama buna karşı hiçbir hazırlığı yoktur, ciddiyeti de yoktur ve kaçarak kurtulmak istiyor. Demirel de kendini Çankaya'ya atarak ve DYP'yi de o eski tutucu-muhafazakar çizgide bırakarak, sorunu uzun bir süre daha örtbas etmek istiyor. Ve böylelikle gerçekten sorun muhatabını bulamıyor. Sorunun muhatabı hükümet midir, Çankaya mıdır, ordu mudur, şimdi belli değil; herkes birbirine topu atacak ve ortada savaşan güçler kalacak; bunlar da kurallı-kuralsız, yeterli-yetersiz birbirlerine yüklenecekler. Geçen yıllarda binlerce kişi öldü, önümüzdeki süreçte belki on bini aşkın kişinin kanı dökülebilir. Bunlar bizden de olacak, karşı taraftan da olacaktır. Ve gerçekten on bini aşkın gerilla gücümüzle, bir o kadar milisle ve her gün halktan katılımlarla bu savaşı yürüteceğiz. Eğer bizi bitirmek istiyorlarsa, –ki hükümet çevrelerinin söylediği gibi– kökümüzü kazımak istiyorlarsa, bu, bizden en az 15-20 bin kişinin ölümü demektir; karşı taraftan da bir o kadar, hatta daha fazla ölüm demektir; bu da rakamı onbinlere çıkarıyor. Türkiye'nin ekonomisi,

siyasi yapısı ne kadar bunu kaldırabilir? Yine Kürdistan harabe haline gelmiş; Türkiye'ye taşırılacak eylemlerle Türkiye ne kadar kan, can, mal kaybeder? Bütün bunların muhasebesini, siz basın mensuplarının vasıtasıyla Türkiye kamuoyuna, onun siyasi temsilcilerine bırakıyorum.

Bundan biz mi sorumluyuz? Hayır! Biz çok mütevazî olan insan haklarını, ulusal haklarımızı istiyoruz. Kürt kimliği madem kabul edildiyse, yapılacak ilk olumlu adımlardan birisi, işte bir Kürt radyo-televizyonunu hayata geçirmek olabilirdi. Bu yaklaşım, son geliştirdikleri bu kararnameden daha mantıklı ve halkın desteğini alabilecek bir yaklaşım olabilirdi. Pişmanlık yasasını geliştirme yerine, Kürt kimliğinin tanınmasının doğal bir ifadesi olarak, kültür üzerindeki baskıyı, dil üzerindeki baskıyı kaldırmak ve bir jest olarak da radyo ve televizyonu Kürtçe'ye açmak bence çok olumlu bir adım olabilirdi. Yine, biz buna af da demeyeceğiz, esir aldıkları bu insanların bir an önce serbest bırakabilirlerdi. Bunu da pişmanlık yasası biçiminde değiştirmek istiyorlar. Bu da talihsiz bir gelişmedir. O bazı ekonomik seferler düzenlediler. Mesele ekonomik değil, siyasi. Ekonomiden başlatma yerine –ki o konuda da fazla gelişme yoktur–, serbest siyasi örgütlenme hakkı, siyasete işlerlik kazandırma ve hatta kendilerine çok güveniyorlarsa ve ille "gelsin, siyaset yapma özgürlüğü var" diyorlarsa bana serbest siyaset yapma hakkı verirlerdi. Bunlar ciddi siyasi adımlar olabilirdi. Fakat bunların hiçbirisinde olumlu bir adım yoktur. Bunun yerine, teslim alıp, ardından bize ne yapacakları, belli olmayan bir süreç dayatmışlardır. Tabii biz kurbanlık koyun değiliz, başımızı buna uzatalım. Çok kişisiz bir teslimiyet ortamına çekmek istiyorlar ve biz bunu kabul etmedik; ve ilerde de bunu kabul etmeyeceğimizi bilmeliler. İnsan haklarını, ulusal hakları, bir halkın özgürlük hakkını gerekirse silahla da olsa savunma hakkımızı kullanma kararlılığımızı büyük bir azimle sergilemeye çalışma yolunu tercih ettik.

Şimdi birkaç gündür ben, yoğunca bunun üzerinde duruyorum. Güçlerimizin mevzilenmesi oldukça geliştirilmiştir. Ateşkes süreci rehabetini hızla aşmaları gerektiğini vurguladım. Yine ülkenin hemen bütün dağlık alanlarına gerillayı mevzilendirdik. Önümüzdeki

“Ben kuralların, kalıpların mahkumu değilim.”

dönemi kapsamlı bir savaşla götürecektedir kadar hazırlıklar söz konusudur. Ve zaten günde 20-30 kişinin hayatına mal olan çatışmalar vardır. Belki de bilanço günde birkaç yüz kişiyi de bulabilir önümüzdeki günlerde. Zor bir süreçtir; fakat ezilmeden, yenilmeden, kazanma yönü ağır basan ve yeni bir siyasi çözüme de imkan hazırlayan bir tempoda götürebileceğimizi ve bu konuda kendimize güvendiğimizi rahatlıkla belirtebilirim. Kesinlikle kimse ham hayale kapılmasın; mevcut gücün dağdan indirilmesi, hele imhası 2000 yıllarında –ki biz büyümeysek, gelişmeysek– bile mümkün değildir. Yapıyı iyi tanıyorum; yalnız bu hazırlıklar, bu dağdakiler bile savaşı 2000 yılına kadar rahatlıkla götürebilir. Kaldı ki her gün çığ gibi gelişmeler var, tecrübe var, artan iç ve dış olanaklar var; bu savaşı gerçekten 2000 yılına kadar götürebileceğimiz gibi, daha da tırmandırabiliriz. Türkiye’ye ne getirir, ne götürür bu; onun muhasebesini dediğim gibi kamuoyu yapsın, Türk devlet yetkilileri yapsın. Biz Anadolu askerini gerçekten vurmak istemiyoruz, onu kendimize yakın buluyoruz. Ama onu savaşa süren kimdir? O savaşı geliştiren ve buna yol açan siyaset kimin siyasetidir? Kim bundan çıkar umuyor; kimin koltuğu, kimin menfaati söz konusudur? Türkiye halkı bunu görmelidir. Türkiye kamuoyu, demokratım ve sosyalist insanım diyen ve insan haklarından yanayım diyen kamuoyu bunu görebilmeli ve buna biraz dur diyebilmelidir. Bu mevcut çözümsüzlüğü kim ısrarla dayatıyor?

Siz sayın basın mensupları bir halkın temel kimlik sorununa nasıl bir çözüm öneriyorsanız, ben onu kabul ediyorum. Bir halk var, ki Kürt kimliği denildi ve kabul edildi. O zaman acil olarak bu halka ne vermeliyiz? Ve bu savaşı durdurmak için acilen ne yapmalıyız? Ben sizin bazı insan haklarına ve ulusların, halkların kimlik haklarına saygılı olduğunuza inanıyorum. Siz de kendi önerilerinizi getirip burada benden onay bulabilirsiniz. Ama kendi hükümetinizden onay bulamazsınız. Bu da kimin haklı olup kimin olmadığını çok açıkça ortaya koyuyor. Bir halkın adı bile resmen tanınmamışken, dili üzerindeki ve kültürü üzerindeki baskı bile sürerken –ki sanmıyorum dünyada Kürt halkından başka bu durumu yaşayan halk olsun– ve hatta tabiri caizse hay-

vanlar özgür ses çıkarabilir ama bizim halk ondan da mahrumken, peki bu kadar aşağılık bir durumu biz nasıl kabul edip teslimiyeti kabul edeceğiz? Siz de sanıyorum kabul edemezsiniz. Dolayısıyla çözümden kaçan taraf biz değiliz. Yine öyle bilinçsiz, çocuk gibi kandırılacak ve imhayla bitirilecek bir hareket de değiliz. Çözumsuzlük karşı tarafın işidir; o derinleştiriyor ve on binlerin hayatına mal olabilecek bir sürece sokmuştur savaşı.

Sizlere bu kadar karamsar bir tablo çizmek istemezdim. Ama gerçek böyledir. Elimden geldiğince tekrar mücadeleyi barışçıl, demokratik, siyasi platforma dökmeye çaba harcayacağım; ama gerçekten onurlu bir biçimde, halkların eşitliğini ve özgür birlikteliğini ifade edecek bir biçimde bunu yapmaya çalışacağım. Kimse, ağır baskı koşullarında yine ağır haksızlıklar temelinde bir birliktelik, zoraki bir birliktelik beklemesin. Biz hızla Türkiye'yi bölelim veya bir ayrılıkçılığa yol açalım derdinde değiliz. Uzun süre Türkiye ile birlikte yol alabileceğimize, daha özgür ve daha yaşanılabilir bir ortaklık içinde olabileceğimize inanıyorum. Ama bunun da onurlu, hak eşitliğine dikkat eden ve özgür iradeyle kurulmasına çalışılan bir biçimde gelişmesi gerekiyor. Buna yol ve yöntemin açık tutulması gerekiyor. Karşı taraf buna ne kadar toleranslı olursa, askeri imha yerine siyasi çözüme açık olursa, bende de o kadar açıklık, PKK'de de o kadar açıklık rahatlıkla gelişir. Bunda en ufak bir kuşku olmamalıdır. Türkiye halkına artık meseleyi, "PKK'yi bitiririz, kısa bir operasyonluk durumu kaldı" biçiminde yansıtmamak gerekir. Bunlar çok yanlış şeylerdir. İsterseniz gidin cepheleeri görün. Gelin sizi cepheleere de götürelim ve hatta gelin teknik araçlardan durumu dinletelim. Böyle bir durum yoktur. Söz veriyorlar ve "bu operasyonla kökünü kazıyacağız" diyorlar. Bunlar kesin doğru değil ve daha fazla kan, can, mal kaybına götürür her iki tarafı da. Politika yapılmalı ama açık ve gerçekçi temellerde yapılmalıdır. Türkiye halkının da açık ve net bir şekilde nasıl politika yapılması gerektiğini bilmeye hakkı vardır. Biz bunun vurgulanmasını istiyoruz.

Geçen basın toplantılarımızda bazı gerçekleri ortaya koydunuz; ben de bunu olumlu olarak değerlendirdim ve size teşekkürlerimi belirttim. Tekrar bu temelde buraya gelmenize değer biçiyorum.

Ben, Türkiye halkına ve tüm ilgili yerlere sizin vasıtanızla bu değerlendirmelerin iletilmesinin çözüm açısından katkısı olacağına inanıyorum. Bu vesileyle sizlerin de yolulduğunuza, değerli bir hizmet çabası içinde olduğunuza eminim. Ve tekrar bu çabanıza da teşekkürle karşılık veriyorum.

Ben şimdilik sadece bunları belirteyim. Sorularınızla durumu daha da aydınlığa kavuşturabilirim. Evet sizin sorularınızı bekliyorum.

– *Sayın Öcalan siz bu...*

– (Emê ji bo we, em karin niha axaftineke nûh çêbikin. Nabe? Emê ji bo we jî civineke biçuk çebikin) Evet buyrun.

– *Sayın Öcalan, birinci ve ikinci toplantınızda yanınızda Celal Talabani vardı. Daha sonra Kemal Burkay vardı. Şimdi yoklar yanınızda.*

– Yani savaşta yalnız mı bırakıldım demek istiyorsunuz. Benim de büyüklere her zaman saygım vardır. Sayın Talabani barış yolunda ve Türkiye ile dostluğunda bizden her zaman yararlanmak ister. Tekrar yararlanmak isteyecek, hatta Türkiye'ye de bence hizmet etmek isteyecek. Ben de onun istemini kırmadım, adaletli bir insan olduğum için, sonuna kadar barış sürecini birlikte götürebiliriz dedim. O da bu vesile ile buraya kadar gelmişti. Fakat şimdi onun savaşla arası fazla hoş değil, devrimle arası fazla hoş değil, Türkiye ile de arasını fazla bozmak istemez. Ben de onu zor durumlara sokmamak için davet etmedim, hatta görüşmedim. Bunu kendi inisiyatifimle geliştirdim. Diğer Kürt örgütleriyle ilişkilerimiz var, görüşmelerimiz var. Onlar da, "ateşkesi bozan, pişmanlık yasasını geliştiren, hükümettir" dediler. Dolayısıyla yanınızdayız dediler.

– *Diğer Kürt örgütlerinin de ileride savaşa cephe düzeyinde katılmaları söz konusu olabilir mi?*

– Diğer Kürt örgütlerinden benim edindiğim izlenim, Sayın Kemal Burkay'la geliştirdiğimiz protokoldeki taleplere cevap verilmezse, operasyon yöntemlerine, bastırma yöntemlerine devam edilirse bizim için silahlı seçenek tek yoldur biçiminde tartışmaları ve görüşleri vardır. Güçleri oranında katılabilirler de.

– *Operasyon başladı. Bingöl olayları sonunda askeri açıklama-*

larda, devletin açıklamalarında deniliyor ki, PKK'yi o bölgede dümdüz ettik, şimdi Güney'e iniyoruz. Dükkü haberlerde Güney Kürdistan'a girdikleri yolunda haberler çıktı. Yani bu durumda sizin açıklamalarınızla devletin açıklamaları arasında büyük bir fark var. Onlar "biz PKK'yi yok ederiz, zaten sonu gelmiştir" diyor, siz de diyorsunuz ki, "biz büyüyoruz". Burada gerçeği nasıl bulacağız?

– Şimdi en büyük operasyonu Amed diye tabir ettiğimiz Diyarbakır, Bingöl, Muş yöresinde yaptılar. Bütün güçlerini ortaya koydular. Ve bugün aldığımız telsiz haberlerine göre 300 arabalık bir konvoyla ve 7 helikopter eşliğinde operasyona girişmişler. Bize verdirdikleri kayıplar vardır. Elli civarında bir kayıp verdirmişlerdir şimdiye kadar. Bunun yanında kendi kayıpları da bundan aşağı değildir. Sanıyorum bu operasyon 1 trilyona patlamıştır en azından. Amed'teki gerilla sayımız 1500 civarındadır. Elli kişinin yaşamını yitirmesi, yüz gerillanın yaşamını yitirmesi özünde hiçbir güçsüzlük anlamına gelmiyor. Bu yalnız Amed Eyaleti'ndeki durumu ifade ediyor. Gerçekten büyük bir operasyon düzenlendi. Belki daha da geliştirmek isteyebilirler. Bu yoğun operasyonlara rağmen gerilla gücü oldukça sağlam bir şekilde orada duruyor; isterseniz gidin, görün. Birkaç birim tasfiye oldu diye yüzlerce birimin tasfiyesinden bahsetmek gerçekçi değil. Onların çok kapsamlı ve daha iyi darbe vurma pozisyonlarında olduklarını belirtebilirim. Yalnız Amed'i tasfiye etmek yılları alır, bütün Türk ordusu orayı sarsa da. Şimdi Dersim'e 5000 askerle operasyon düzenlendi; aldığı netice sıfırdır, tek bir kişi vuramamışlardır. Bizim birkaç darbe vurmamız söz konusudur. Garzan, yani bu Bitlis cephesi dediğimiz cepheye uçaklarla ve kara gücüyle saldırılar yapılmıştır. Burda da bize 7'si bayan olmak üzere, –ki bunlar yeni katılan adaylardır ve çok tecrübesizlerdir–, 15 kişilik bir kayıp verdirmişlerdir. Acemi savaşçılardır, dediğim gibi bayanlardır. Bunun dışında kendileri de orada darbe yemiştir. Subaylar da dahil en az o kadar kayıpları vardır. Bunun dışında 500'ü aşkın gerilla, o müthiş dağlarda oldukça sağlam bir şekilde üslenmiştir ve giderek kök salıyorlar. Ağrı Dağı'na operasyon düzenlendi. Ağrı ve Tendürek'i kapsayan büyük bir operasyondur. Ordaki kaybımız, bir ölü, bir yaralıdır. Söylendiği gibi 150 filan de-

ğildir. Kendi kayıpları yine 10'u aşkındır. Biz birkaç silah da almışız. Botan cephesine kapsamlı bir saldırı düzenlenmek istenildi, birkaç koldan girmek istediler. Bizimkiler karşılık verdiler ve ilerleyemediler. 40'ın üzerinde ölü ve yaralı vererek geri çekildiklerini ve bu günlerde uçak bombardımanlarıyla işi götürmek istediklerini söyleyebilirim. Bizim Botan çevresinde 3000'e yakın gerillamız vardır. Sadece o cepheyi çökertmek bile birkaç yıl alır. Tabii biz hiç gelişmesek durum böyledir ve biliniyor, her gün onlarca kişi gerillaya katılıyor. Bütün ordu birliklerinin hareketi ne kadar kafi olur buna? Geçen 9 yılın pratiğine baktığımızda bunu daha iyi anlayabiliriz. Bunun dışında Mardin cephesi var; 500'ü aşkın gerillayla hemen her gün eylem yapılıyor, birkaç kişilik kayıpları vardır. Yine GAP bölgesi var ve burada da 250'yi aşkın gerilla faaliyettedir. Ciddi bir kayıpları yoktur. Eylemlilik süreci hazırlığındadırlar. Ayrıca Güneybatı var, ki bu Toroslar oluyor ve Antep, Adıyaman, Malatya, Maraş vilayetlerini kapsıyor. Gerilla orada da harekete geçirilmiştir. Bunun dışında Güney Kürdistan'da operasyon yapılacak deniliyor. Yaparsa sinek avlar; artık buna ne dersiniz deyin. Almış olduğumuz tedbirlerle gerçekten bu sefer bir tek kişiyi bulamazlar. Hareket tarzımızla ve daha çok da Kuzey'deki durumumuzla buna fırsat vermeyiz. Bir kampımız vardır, o kampta da ciddi bir gerilla gücü kalmamıştır. Bayanlar vardır, siyasiler vardır, yaralılar vardır. Size cephelerin durumunu daha da geniş anlatabilirim. Fakat öz itibariyle cephelerimizin durumu budur.

– ...

–Yakında hazırlıklarımız etkisini gösterecek. Ve çok çarpıcı bir gerilla savaşımının ortaya çıkması söz konusudur. Buna Türkiye'nin batısını da biraz dahil etmek istiyoruz. Özellikle köy bombalamalar ve yine Kürdistan'ın harabe haline getirilmesi, bizim Türkiye'nin bazı ekonomik hedeflerine yönelmemizi gündeme getirebilir. Bu konuda sabotajlar gelişebilir. Ya köy bombardımanlarını ve Kürdistan'ın tahribatını durdururlar, ya da Türkiye'de yavaş yavaş karşılıklı misillemeyi gerektirir. Onlar her şeyi ile bizi harabeye çevirecekler, ekonomik gelişmeyi dumura uğratacaklar, köy boşaltacaklar, fakat biz yönelmeyeceğiz! Böyle tek taraflı saldırı olmaz.

Biz de Türkiye'ye biraz yöneleceğiz. Giderek geliştirebiliriz de. Ve böylelikle de savaş yaygınlaşacak.

– ***Şehirlerde sabotaj falan mı yapacaksınız?***

– Buna her yöntem dahildir. Karşı taraf kimyasal silah dahil her şeyi kullanıyor, kobrayı, süper kobrayı kullanıyor. Her gün bombayı, tankı, topu kullanıyor. Elimize ne geçerse biz de onunla savaşarız tabii ki.

– ***Peki savaş gücünüzü anladım da, karşınızda düzenli bir ordu var. Yeterli gücünüz var mı, düzenli bir orduyla savaşa girmek veya başa çıkmak için?***

– Donanım hazırlıkları en az bir yıl için yapılmıştır. Kesinlikle bu savaşın mevcut lojistik durumumuzla bir yıl götürebiliriz. Kürdistan'ın dört tarafı şimdi açılmıştır, lojistik her taraftan akıyor ve biz de tabii ki boş durmuyoruz, sürekli bu işle uğraşyoruz ve ihtiyaçları temin ediyoruz. Şimdi düzenli ordunun olması, çok başarılı olunacağı anlamına gelmez. Düzenli ordu Kürdistan'da yürüyemiyor. Bu süper kobralar niçin alınıyor. Rus kobralar niçin alınıyor? Asker dağda adım atamıyor da ondan. Sivilleri vurmakla savaşın götürmek istiyorlar halkı sindirmek istiyorlar. Biz, düzenli ordudan çekinmiyoruz. Düzenli ordu çok perişan bir durumdadır. Kaldı ki 10.000 gerilla ile mevcut düzenli orduyu fena hırpalamak ve çok acıklı durumlara sokmak işten bile değildir. Genelkurmay bunu çok iyi biliyor. Genelkurmayın içinde bulunduğu zorlukları biraz anlamamız gerekir. Askerin içinde bulunduğu zorlukları biraz anlamamız gerekir. Biz gerilla savaşımıyla ve biraz daha kuralları orturtmakla, belki size farklı gelecek ama Türk ordusunu büyük bir çıkmaza sokabiliriz. Bana göre, aslında Türk ordusunun çıkmazının biraz daha derinleştirilmesiyle siyasi çözüm gündeme gelecektir. Ben, siyasi çözümün sivillerden değil, zorlanan ordunun durumundan kaynaklanabileceğini söylüyorum. Dediğim gibi lojistik sorunumuz yok. Bunu rahatlıkla karşılayabiliriz. Hatta ordunun kendisinden alabiliriz. Asker toplama sorunumuz da yok. Günlük katılım 50'dir, şimdi bu katılımlar yüzlere doğru gidiyor. Yani günde bizden 50 kişi de gitse, yine fazladan 50 kişi katılıyor. Bu önemlidir. Bu da ordumuzun kesin büyüyeceğini gösteriyor. Bunlar kesin rakamlardır.

– ***Peki sorun ordudan kaynaklanıyor derken orayı biraz açar mısınız, yani...***

– Şimdi siyasilerin iktidarıyla, muhalefetiyle çözüm yeteneği yoktur. Fazla siyasi güçleri de yoktur. Türkiye Cumhuriyeti tarihi, bir yerde askeri demokrasidir. Asker sözünün ağırlıklı olduğu bir cumhuriyettir. Ordu geleneksel tenkil politikasıyla uzun süreli sonuç almak istedi. Şimdi Kürdistan'da çok zorlanmıştır. Gerçekten çok tedirgindir ve çok da güç kaybediyor. Bir operasyonu bir trilyonluktur. Bu son 10-15 günlük operasyonun bilançosunu çıkarırlar. Enflasyon bu operasyonlardan kaynaklanıyor. Hayat pahalılığının nedeni kesinlikle bu operasyonlardır. Siyasetçiler bunu çok iyi biliyorlar. Ordu bu işi ne kadar götürebilir? Bence bu yaklaşımla süreci biraz daha derinliğine orduya hissettiririz. O zaman ordu meselesinin karmaşıklığını görür, kesinlikle askeri çözümün çözüm olmayacağını kavrar. Şimdiden bu konuda bazı belirtiler vardır. Bazı tutucu, saldırganlar da vardır. Ama öyle bir noktaya gelinebilir ki, siyasi çözüm en doğrusudur. Ben bu noktanın gelişebileceğini düşünüyorum ve bu eylem sürecimizin de bunu yakınlaştırabileceğini düşünüyorum. Belki yanılabilirim ama, kapsamlı bir gerillanın, orduyu siyasi bir çözüme yeşil ışık yakmaya götüreceğini söyleyebilirim.

– ***Bu mücadelelerde örgütlerin hep arkasında birileri var. Silah desteği var. Siz bu silah desteğini veya finansman desteğini bir yerden alıyor musunuz, yoksa kendi gücünüzle mi bunu geliştiriyorsunuz? Yani bir Rusya size destek oluyor mu?***

– Kesinlikle hiçbirisinden tek bir fişek, tek bir kuruş para destek almadık. Şimdi bu dış güçler meselesine gelince, benim bu son diplomasi deneyiminden aldığım bazı izlenimler var. Size bunu açıklıkla belirteyim. İster ABD, ister Batı, hatta bazı ülkeler ateşkesi istemiyorlar. O çokça “sorunun barışçıl çözümünden yanayız” diyorlarsa da, bunun bir ikiyüzlülük olduğunu ben burada vurgulamalıyım. Batı şunu çok iyi farketmiştir: PKK tarafından zorlanan Türkiye, Batı'ya sonuna kadar bağlanan Türkiye'dir. ABD kendi Ortadoğu politikasında şunu çok iyi tespit etmiştir: PKK tarafından zorlandıkça Türkiye daha çok ABD'ye sarılacaktır. Almanya da bunu çok

iyi biliyor. Ve kesinlikle güçlerini siyasi çözüm yolu konusunda kullanmamışlardır. İkiyüzlülük etmişlerdir.

Çünkü onlara göre, Türkiye PKK'yi sıkıştırır, PKK Batı'ya muhtaç olur; PKK Türkiye'yi sıkıştırır, dolayısıyla Türkiye daha çok Batı'ya yalvarır. Bir taşla iki kuş vuruyorlar. Niye ateşkesi desteklesin! Bunu biraz Türk yetkililerinin de anlaması lazım. Sırf PKK'ye yönelik “teröristtir” iddiasını sürdürmek için Batı'ya vermedikleri taviz yoktur. Sırf Almanya'yı “PKK' teröristtir” konumunda tutmak için vermedikleri taviz yoktur. Bu, Türklere Almanya'da onur getirdi mi? Saygı getirdi mi? Hayır! Alman hükümeti belki Orta Asya'da bazı çıkarlar elde etti. Belki Anadolu'da bazı çıkarlar elde etti. Ama kesinlikle halk için daha fazla kandır, daha fazla hor görülme, daha fazla kabaran milliyetçi duygulardır. ABD de kesin bunun içindedir. ABD'deki lobiler PKK'yi değil, ABD'nin Türkiye'yi zora sokup kendilerine biraz taviz verilmesini isteyebilirler. Avrupa ikiyüzlülük yapmaktadır. Fransa da böyledir; çok sinsî bir politika izleyerek, Türkiye'yi kendine bağlama ve Türkiye'den taviz koparma konusunda Kürt meselesini kullandı. Türkiye, Kürt meselesiyle Batı'yı ne kadar tatmin edecek bilemiyorum. Batı'ya taviz vere vere Kürt meselesini ne kadar halledecek? Bunun doğru bir yol olmadığını, çok tavizkar bir politika olduğunu, 19. yüzyıldaki Osmanlı politikası olduğunu söylemeliyim. Sonuç Türkiye –Osmanlı– o zaman dağılmıştır. Bu politika, olası bir Kürt-Türk kardeşliğini de dinamitler, bozar. Ve Batı bunu istiyor. Bunu biraz anlamamız gerekir. Ben açıkça söylüyorum; Batı siyaseti çözümden yana olsaydı, ağırlığını koyabilirdi. Bana yansıyan izlenimler; PKK'yi biraz daha sıkıştıralım, Türkiye'nin de “siz biraz daha üzerine gidin.” Niçin? Çünkü, çıkarlarına bu uygundur da ondan. Bunu dikkatle değerlendirmek gerekiyor. Onun için ben, yaklaşımlarını pek fazla saygıyla karşılamadım. Hatta “savaşı sürdürün, geliştirin” demekteler. Tabii dediğim gibi, Türkiye ateşkesi Avrupa istediği ve dayattığı için değil, kendi özgür iradesiyle siyasi amaçlı kullansaydı, bu çok iyi olurdu. Biz bu konuda elimizden geleni yaptık. Fakat mevcut durum, maalesef iki halkın da iki ülkenin de çıkarlarına olmayan durumlardır. Onun için bu dış güçler-

den değil yardım almak ilgilerini bile çekmek ve hatta görüşme taleplerine bile fazla ilgiyle karşılık vermek istemiyorum. Ben yine özgücümüze dayanmak istiyorum. Ve Türkiye kamuoyunun biraz daha devreye girmesini ve hatta Türk ordusunu bizzat zorlayarak çözüme yöneltmesini daha uygun bulduğum ve itibar ettiğim bir yöntem olarak değerlendiriyorum.

– ...

– Sesleri çıkmıyor. Ve hükümetlerinden aldıkları direktiflerle bu tutumlarını sergiliyorlar. Kesin onlar için farkında. Zorlanan Türkiye, kendilerine çok bağlanan Türkiye'dir. Kendilerine bağlanan Türkiye de Ortadoğu'daki çıkarları için çok iyi bir Türkiye'dir.

– ***Başlayan ateşkes süreci içinde bölgede yaşanan operasyonlar, göçler ve ölümlere rağmen, hem bu bölgede, hem de Türkiye'de kısmi bir rahatlama yaşandı. Bunu siz de ifade ettiniz. Özellikle Kürt insanları da kısmi bir umut içine girmişti. Türk kamuoyu da olaya daha sıcak yaklaşılmaya başlamıştı.***

– Türk-Kürt kardeşliğinin ne kadar önemli olduğunu vurgulamaya çalışıyorsunuz. Türk halkının olay görmesi, gerçeği tanınması gerekiyor. Şimdi tartışmalar daha çok şu düzeyde gelişiyor: Bingöl olayından yola çıkıldığında, acaba PKK, Türk kamuoyunu ne kadar gündemine alıyor?

– Bingöl olayı bu anlamda talihsizlik olmuştur. Ve benim –öyle söylendiği gibi– özel planlamam da olmamıştır. Fakat oldu diye kamuoyunun içine girdiği durumun gerçekçi olmadığını hemen belirteyim. Aynı durumları biz daha kötü yaşadık. Bundan birkaç gün önce 15 gerilla çok kötü bir çatışmada imha edilmişti. Ve yine her gün köyler boşaltılıyor. Buna bir tepkinin gelişeceğini ben söylemişim, misillemenin gelişebileceğini söylemişim. Eğer oradaki birlikler biraz daha duyarlı hareket etselerdi, bu olay gerçekleşmezdi. Eğer o birlikler –operasyon birlikleri– olmasaydı, yine bu olay gerçekleşmezdi. O açıdan biraz daha objektif olarak olayı ele almak gerekir. Kesinlikle kışkırtma karşı taraftan yapılmıştı. Ama bu biçimiyle gelişmesini ben de fazla anlamlı bulmadım. Ve sürecin ister savaşla derinleştirilmesi, ister ateşkesle derinleştirilmesi için biraz erken ve büyük hacimli olarak değerlendirdim. Fakat eğer taraflar

köklü çözümde ısrarlı olsalardı, bu olay engel teşkil etmezdi ve böyle olaylar ileride daha da çok gelişebilir. Kamuoyu bu konuda tek taraflı yargı geliştireceğine, bilmem şöyle intikam diyeceğine, bizi de biraz anlasın. Bizim de köyler boşaltılıyor, çok sayıda insanımız vuruluyor. İşte kendileri söylüyor; şurada 150 vurduk, şurada bilmem ne kadar vurduk. Bunlar da insan. Ve kuşatmaya alınıyorlar. Mesela son Silvan kaybı tankların kuşatması altında, havadan yine süper kobralarla arkadaşlarımız bir vadide lime lime ediliyorlar. Ve cesetleri paramparçadır. Şimdi çoğu yerde de kimyasal silah izlerinden bahsediyorlar. Kamuoyu niye onu görmüyor? Şimdi açık ki gözyaşı bir tarafın için değil, her iki taraf için olmalı. Umud, yalnız bir halk için değil her iki halk için olmalıdır. Buna kamuoyu böyle tek taraflı şoven bir yaklaşımla bakmamalı ve basın da bu konuda bence abartılı olmamalıdır. Her iki tarafın da kayıplarının acı verdiğini, her iki tarafın da kayıp vermemesi gerektiğini işleyebilmelidir. Bu daha iyi bir tutum olur. Ben kendi payımıza düşeni böyle ifade edebilirim. Bu olaydan fazla sevinç duymadık veya fazla kan dökme hırslısı değiliz. Kesinlikle kabul edilmemesi gereken bir teslimiyet durumu var, bir pişmanlığa çekme durumu var. Bu bizim için ölümden kötüdür. Bundan başka, namusluluğun da, şerefin de yolu yoktur. Bunu halk anlamalı, Türkiye halkı da anlamalı, devlet yetkilileri de bunu anlamalı ve bize daha iyi, onurlu bir insani çözüm yolu açmalıydılar. Ben sizin önerilerinizin bile bizim açımızdan önemli olabileceğini söylüyorum.

– ...

– Bu çıkarılan yasa bizi güçten düşürme yasasıdır. Bunun olumlu yönü nerede? Dağa çıkanlar, hayatlarını ortaya koyarak çıkmışlardır ve amaçlarına ulaşmaya kadar da dağda kalırlar. Açık söyleyeyim, her gün bir tanesi bile teslim olmuyor. Hatta bana göre, imha olacaklarına esir olabilirler; ama esir olmayı bile kabul etmiyorlar. Kimse inmez dağdan bu kararlarıyla. Bu adım yerine daha dengeli adımların nasıl olması gerektiğini ben başında söylemişim. Tekrarlamak istemiyorum.

– ...

– Yapılsaydı daha iyi olabilirdi. Bu anlamda -dedim ya- talihsiz-

lik olmuştur. Benim de beklentilerim aslında bu yönlü.

– *Peki siz bilseydiniz böyle bir operasyon olacak ve haber gücü de olsaydı, “33 askeri öldürmek üzere hazırız, sayın Başkan. Operasyonu yapıyoruz” deselerdi, durum daha farklı olacak mıydı?*

– Taktik gereği...

– *Yok, o sırada sizin engel olma şansınız olsaydı.*

– Taktik gereği. Ben bunu eleştiri olarak kendilerine de yönelttim. Madem eylem yapıyorsunuz, kendi hazırlıklarınızı tamamlayacaktınız. Altından çıkamayacağınız eylemleri niye zamansız ve uygun olmayan biçimlerde yapıyorsunuz. Bu benim eleştirimdir. Bu eleştiremi burada da sürdürüyorum. Ben açık politika yaparım. Hemen her cepheye sert eleştirilerim vardır. Laf dinlememezlik diye bir sorun sözkonusu değildir. Böyle bir durum yoktur. Bazı isimler basına yansıyor. Cemil Bayık, bilmem Şemdin Sakık. Cemil Bayık burada, istediğiniz gibi görüşebilirsiniz. Sırf sizin sorularınızı cevaplandırmak için gelmiştir. Şemdin Sakık’la da istediğiniz zaman sizleri götürüp telsizle konuşturabiliriz. Ortada öyle laf dinlemeyen tek bir gerilla birimi yoktur ve hatta benden daha fazla talimatlara uyuyorlar. Bunu da bu vesileyle söylüyorum. Ama bazı birimlerin böyle bizim taktik olarak sakıncalı bulduğumuz davranışları oluyor ve bu daha çok da kendi imhalarına yol açıyor. İleri bir gelişme düzeyini de yakaladık. Derli-toplu, ilk defa kontrollü, denetimli bir savaşı bundan sonra geliştirebiliriz.

– ...

– Devletin yaklaşımları, kesinlikle politik çözüm yolunda bir adım değildir. Pişmanlık yasasıyla, onun genişletilmesiyle içine girilen yeni bir adım değildir; kesinlikle politik çözüm konusunda bir adım olarak değerlendirmiyorum. Bu politik olarak teslimiyet, askeri olarak da silip süpürme adımdır. Bunu daha da açabilirim. Yani yeterli değilse cevabım. Eskiden de İnönü bu yöntemi uyguladı. Dersim’i vurdular, Ağrı’yı vurdular, ardından koşullu bazı aflar çıkardılar. İdam edilen idam edildi, teslim olan teslim oldu ve Kürt meselesinin de üstü betonlandı. Ben eminim ki, direnişimiz devam etmese, Kürt meselesinin üzeri bir kez daha dirilmemesine betonlaştırılacaktır. Sırf betonlaşmayı önlemek için bu eylemliliği sürdür-

rüyoruz. Bizim için bu bir ölüm-kalım meselesidir.

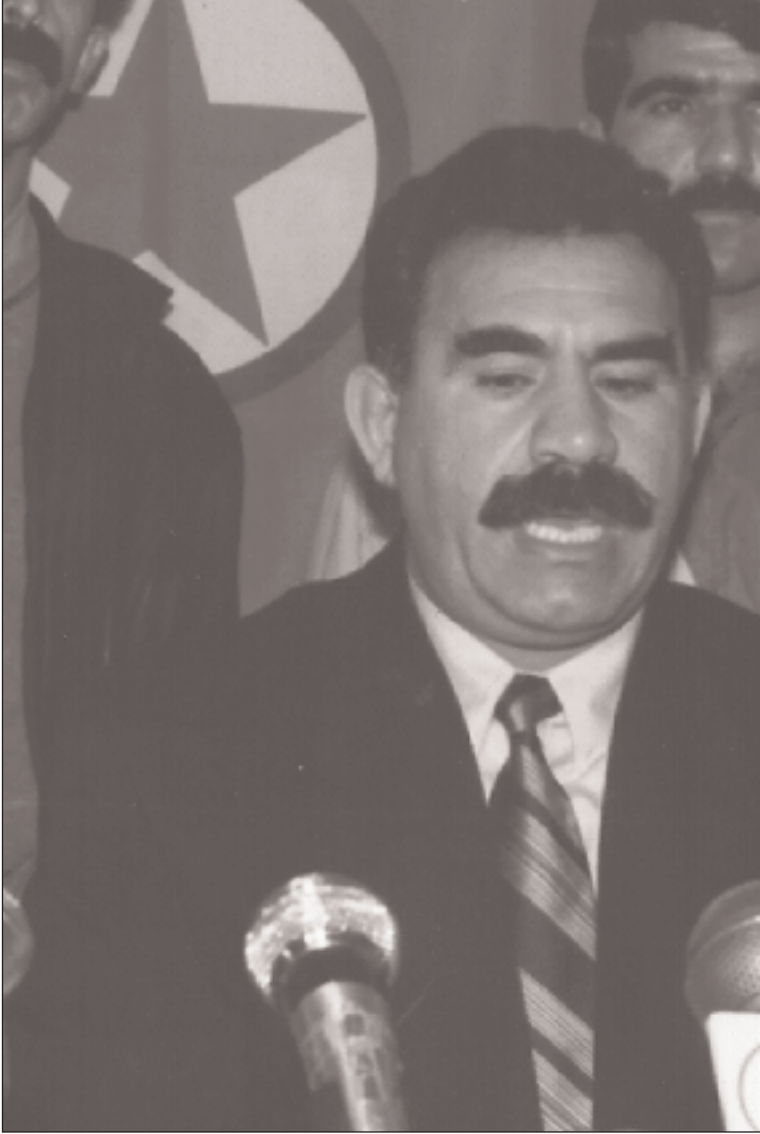
– *Neden daha önce yapmadılar sizce?*

– Savaşı kendi lehlerine sonuçlandırmak istiyorlardı, onun için bir taktiktir. Hükümet, kontrgerilladan aldığı emre göre taktik yapıyor. Öyle hükümetin iradesinden kaynaklanan bir durum değildir. Kararnameyi MGK'nin çıkardığını biliyorsunuz. Askeriyeden kaynaklanıyor ve askeri bir taktiktir. Siyasi bir adım değildir.

– ...

- Kesin süre belirtmek istemiyorum. Bizim hazırlıklarımız bu halyle bu kışa kadar süreci yoğunlaştırarak yön verebilir. Yani onbin gerillanın lojistik donanımı da dahil olmak üzere savaşı götürme durumumuz mevcuttur. İlk defa hazırlık bu kadar kapsamlı, düzenli ve uzun bir süreyi kapsıyor. Biz her gün de savaşı uzatma olanaklarını geliştiriyoruz. Yeni bir ateşkes durumu doğuncaya kadar veya siyasi çözüm olanakları açılıncaya kadar bu hamle büyük bir tempoyla sürüp gidecektir. Eğer ciddi çözüm işaretleri, yani siyasi çözüm yolu açılırsa ve yine tek taraflı değil de iki taraflı ateşkes durumu, imkanı, koşulu çıkarsa, sanıyorum bu savaş hız kaybedebilir. Yani biz karşı taraftan Kürt meselesinde tutarlı bir çözüm yolunun işaretlerini görürsek ve ateşkes de bu biçimde bizden tek taraflı değil de, onların da bir iradesi olarak ortaya çıkarsa, sanıyorum bu sefer süreç daha derin, daha kapsamlı ve bir de karşılıklı görüşmeler yoluyla savaşın ikinci plana düştüğü veya artık yavaş yavaş sınırlandığı ve bunun yerine siyasi yöntemin ağırlık kazandığı bir aşamaya gelebilir. Bunun için süre veremiyorum. Acaba güze kadar operasyonlar sonuç vermezse, hükümet ayakta durabilir mi? Biz daha güç kazanırsak ve kesinlikle askeri yolla ezilemeyeceğimiz ortaya çıkarsa, ordu ağırlığını koyabilir mi? Ordu içinde bir kesim tavır belirleyebilir mi? Eğer öyle bir gelişme olursa, belki bu savaş biraz hızından kaybedip siyasi mecraya dökülebilir. Türkiye'nin ekonomisi ağır bir siyasi duruma yol açarsa, sanıyorum meselenin siyasi yolla çözümü kendisini dayatabilir. Böyle bir durum ortaya çıkarsa, kesin iyi niyetliyiz. Ve buna kendi cephemizden açıklık getirmek için, yolu açık tutmak için en iyi cevapları vereceğiz ve hatta siz bu süreci izleyin. Çünkü şu anda en çarpıcı meseledir. Bizi de zorlayın,

karşı tarafı da zorlayın. Ve ateşkesin arabulucusunun şu veya bu politik örgüt olma yerine, bu işe en çok çaba harcayan, hatta kan da veren kişiler olarak sizlerin rol oynamanızın da uygun olabileceğini düşünüyorum. En iyi arabulucu biraz da basın-yayın kuruluşlarıdır. Çünkü kamuoyuna en yakın olanlar onlardır, kamuoyunu en çok duyanlar onlardır. Beni de sıkıştırın, onları da sıkıştırın. Bizi de ateşkesle zorlayın onları da. Politik çözüme bizi de zorlayın onları da. Ve sık sık bu konuda taleplerinizi bize iletin. Ben, ciddi bir kurum olarak değer verilmesi gerektiği kanısındayım. Bazı basın mensupları böyle roller üstlenmek de istediler. Bence bunun daha da kapsamlı halde götürülmesi uygun olabilir. Yani onlardan mesaj alıp bize, bizden alıp oraya götürme değil de, halklar bunu istiyor. Bunu işleyin haberle, yorumla. Zaman zaman bize başvurun, bizden yana olumsuz veya kapalı bir durum olmadığını göreceksiniz, buna emin olabilirsiniz.

“Şimdiye kadar öldürülmekten korkmadım ve çok özgür kalabildim.”

332

Oral Çalışlar'ın yaptığı röportajı kendi düzenlemesiyle yayınlıyoruz.

ÖCALAN GERÇEĞİ AN- LAŞILMIYOR

“Bağımsızlık her halkın istemidir. Bağımsızlığı da kalkıp devlet ayrılıkçılığıyla sınırlandırmak, gerçekçi değildir. Gün gelecek, uluslar tek bir siyasi topluluk içinde olacaklar.”

Oral Çalışlar: Gazetelerde, Abdullah Öcalan, ateşkesi ilan ettikten sonra kendi adamlarına kumanda edemiyor, şeklinde haberler çıktı. Bingöl eylemi de Apo'nun kontrolü dışında gerçekleşti deniliyor. Bu eylemi yapanlara bundan sonra da söz dinletemeyeceğin şeklinde yorumlar var.

Abdullah Öcalan: Abdullah Öcalan gerçeği, en az anlaşılan olgulardan birisi. Ben sırf bu yüzden sadece kamuoyunu değil, daha çok parti yapımızı aydınlatmak için önderlik gerçeği üzerine birkaç ciltlik değerlendirme yaptım. Bırakalım kamuoyunu, bizim partili arkadaşlarımızın bizi tam anlayabildiğini ve yorumlayabildiğini sanmıyorum. Ama şu da bir gerçek ki, hiçbir örgütte görülmemiş bir bağlılığın, hatta kendini benden daha fazla cesaret ve fedakarlık-

333

la adamanın bütün arkadaş yapısında mevcut olduğunu söyleyebilirim. Bu çok ilginç bir olaydır. Yani bu kadar az kavra, ama bu kadar çarpıcı kendini ver.

– **PKK ateşkes ilan etti ve dedi ki, üzerimize gelmezse biz saldırmayacağız. Türk kamuoyunda, devletin bu çağrıya olumlu cevap vereceği inancı yaygındı. Fakat son Bingöl saldırısıyla birlikte adamları, Abdullah Öcalan'ı dinlemediler. Abdullah Öcalan aslında ateşkesi sürdürmek istiyordu, ama kontrolü kaybettiği bu olay gerçekleşti, fakat sonradan sahip çıkmak zorunda kaldı.**

□– Bunu müteaddit defalar sordular ve söylediler. Olay biraz daha farklı. Bizim genelde eğer ordu üzerimize saldırırsa, misilleme hakkınızı kullanabilirsiniz biçiminde genel bir talimatımız var. Hatta Amed'e (Diyarbakır bölgesi) yönelik, siz onbeş gerilla kaybettiniz, bunun misillemesini yapmak zorundasınız demiştik. Sanırım bundan etkilenmiş olabilirler. Böyle bir uygulamayı ortaya çıkardılar. Ama çok özel olarak, böyle bir eylem var, ne yapalım deselerdi, ben de daha değişik tarzını geliştirin derdim.

– **Mesela?**

– Zamanlamasını biraz daha denk getirebilirlerdi.

– **Ben diyorum ki, Abdullah Öcalan şöyle yapabiliirdi: Kardeşim, biz ateşkes süresini uzatmıştık ama Türk devleti üzerimize geliyor, biz bunu bugünden itibaren kaldırıyoruz derdi. Bunu demeden bir eyleme girişmek kendi mantığınız içinde bile doğru sayılabilir mi?**

– Aslında aleyhimize kullanıldı.

– **Böyle yapmanız daha tutarlı olmaz mıydı?**

– Resmi bir ilanın arkasında gelişseydi şüphesiz daha anlamlı olurdu. Bütün bunlar taktik sorunlar olarak ele alınabilir. İşin özü şudur: Devlet bizi dağdan indirmeye ve pişmanlık yasasını geliştirerek teslim almaya yeminlidir. İşin özü budur. Bu politika değişmedikten sonra, ha bugün eylem olmuş, ha yarın, ha büyük olmuş, ha küçük, ha silahlı, ha silahsız hiç önem taşımaz. Genelde politika da değişiklik yok.

– **Türk devletinin tutumunda bir değişiklik hissetmediniz mi?**

– Değişiklik, siyasi çözüm açısından tehlikeliydi ve anlamsızdı.

Kararnameyi biraz önce radyodan birlikte izledik. Niyeti şu: Gelsin dağdakiler, kovuşturmaya uğramadan evlerine gidecekler. Ardından operasyon şiddetli geliyor, inmeyenler imha olacak. Ardından Kürt meselesi, operasyonlar temelinde hallolacak. Bu bakış açısında Türkiye Cumhuriyeti'nin 70 yıllık tenkil politikası vardır. Aynıı uygulanmak isteniyor. Güney'de Irak rejimi, otonomiye bile vererek buna benzer bir sürü af yasası çıkardı. İlkel milliyetçilik bile otonomiye kabul ettikten sonra, ulusal sorunu çözmedeki radikalliği hiçe sayıp şerefli bir teslimiyetten söz ediyorlar. Teslimiyetin şerefli var mı, o ayrı bir konu. Bununla kendi kamuoylarını tatmin etmek istiyorlar. Bu yüz kızartıcı bir yaklaşım. Ve bizi tahrik etmeye yöneliktir.

– **Türk tarafında şöyle bir fikir var: Apo, ateşkes ilan ederek, devletin yapacağı operasyonları durdurdu. Bu yolla zaman kazanarak, yeniden eylemlere girişecek. Bu operasyonlar sürdürülmeli ve Apo'ya fırsat verilmeden savaş sürdürülmeli. Kamuoyu, son operasyonun PKK'yı yok edeceğine inanıyor ve Bingöl saldırısına tepkisinin de etkisiyle operasyonu destekliyor. Böyle bir yok olma tehdidi var mı?**

– Kamuoyunun böyle bir desteği var mı diyorsunuz?

– **Destek olduğunu kesin söylemeyeyim de en azından böyle bir beklenti var. Bu son operasyonla birlikte, bugün haberlerden dinlediğimiz kadarıyla İran'la bir ittifak oluşuyor. İran'ın da operasyonlara giriştiğinden söz ediliyor.**

– Kaldı ki öyle bizim İran'da kampımız yok ki.

– **İran'ın tutumu nedir size karşı?**

– Bizim dış ilişkilere dayanarak gelişme tezimiz abartılıdır. Birinci soruyu, yani kamuoyunun beklentisi görüşünü cevaplamak istiyorum. “Bizim ordu herhalde bu sene çok hazırlıklıdır, yaz operasyonu ile PKK'yi bitirir” deniyormuş. Ben de diyorum ki objektif gazeteciler gitsinler Kürdistan'ı dolaşsınlar ve onları bütün cephe-lerde biz de dolaştıralım. Hele gidin bakalım, bir operasyon, beş operasyonla 2000 yılına kadar yıkılacak güçler midir? Yoksa dev gibi büyüyecek güçler midir? O zaman görür, kamuoyuna doğru olarak yansıtırsınız.

Gidin, en iyi gazetecilik böyle yapılır. Şu anda, çok heyecan veri-

ci gazeteciliktir. Uluslararası alandan da çok geliyorlar. Sizi bütün cephelerde dolaştırırım. Ağrı doruklarında, Munzur eteklerinde, Binboğalar'da, Toroslar'ın hemen her alanında, Botan dağlarında, Garzan dağlarında, Bingöl dağlarında dolaştırırım. O zaman objektif bir yargıya varırsınız, kendi izlenimlerinizi yazarsınız. Bunun cevabı da böyle verilir. Türk ordusunun mevzilerini de, yaklaşımlarını da görün, bizimkilerini de görün, kamuoyunu doğru bilinçlendirin derim. Ve kamuoyu da gerçekçi bir beklenti içine girsin. Dolayısıyla ben burada, iddia etmek istemeyeceğim. Ama ille öğrenmek isterseniz 2000 yılına kadar sağlam bir gerilla ordusunun temeli atılmıştır diyorum. Ve giderek de büyüyecektir. Siyasi gelişmeleri yine çok ileri boyutlarda olacaktır. Kütlesini de oldukça örgütleyecektir. Eylem kapasitesini de çok çok geliştirecektir. Dış mevzilerini de güçlendirecektir. Er geç, bu iş, siyasal yolla yapmamız gereken bir işti diyecekleri bir noktaya getireceğiz.

– ***Bunun sonunda yeniden siyasi çözüm gelecek gündeme diyorsunuz.***

– Evet o kaçınılmazdır. Bu çözüm nasıl engelleniyor, onun hikayesi önemlidir. Bana göre ciddi siyasi amaçları olmayan, koltuk ve bireysel çıkar endişesinden ötesini görmeyenler bunun önünde engeldir. Başbakan kim olacak, filan partinin başkanı kim olacak, yerel seçimleri kim kazanacak. Bütün politika bunun etrafında dönüyor. Bunlar da güçlü gözükme için İçişleri Bakanı'nın yaptığı gibi, işte “ben bu kadar kelle kopardım” diyor. Bir diğeri, “ben teröre karşı her türlü radikal tedbirleri alırım” diye ortaya çıkıyor. Bir başkası, “bu meselede devletten, milli birlik bütünlükten yana tavır bizimdir” diyor. Hepsi bu konuda yarışıyor. Ama Türkiye'nin de sorunları böylesine kişisel, partisel çıkarlarla örtüşmeyecek kadar kapsamlıdır. Dolayısıyla ufku geniş, kişisel çıkar endişelerinden uzak liderliklere ihtiyaç var. Türkiye'nin krizi biraz burada.

Türkiye halkının da biraz gerçekleştirmek zorunda olduğu bir görev var burada. Tabii derler, her halk layık olduğu lideri, yönetimi bulur. Ama bana göre Türk halkı, bundan sonra gerçekten sorunların çözümüne aday liderlere layıktır. Veya o liderleri yaratmalıdır.

“Türklerin de bağımsızlığa ihtiyacı var”

– ***Bağımsız Kürdistan mı kuracaksınız?***

– Bağımsızlık her halkın istemidir. Bağımsızlığı da kalkıp devlet ayrılıkçılığıyla sınırlandırmak, gerçekçi değildir. Gün gelecek, uluslar tek bir siyasi topluluk içinde olacaklar. Ama en bağımsız bir statüyü de yaşarlar.

– ***Örneğin Türkiye'de diyorlar ki: “Ne var kardeşim bölücülük yapılacak. Kürtlere her türlü hak veriliyor, sonra her şeyi yapıyorlar. Bunlar hala, böleceğiz böleceğiz diye Türkiye'nin karşısına dikiliyorlar.”***

– İnkarcı bir mantık ve siyasi gerçekleri kavramak istemeyen sığ kafalı apolitik yaklaşımlardır. Türk gerçeği bile, kendini tam bağımsızlaştıramamıştır. Bana göre, Tanzimat kafası, uydu kafası ile Batı'nın karşısında yaşıyorlar. Onların da bağımsızlığa ihtiyacı vardır. Bağımsızlık eşittir devlet sahibi oldum anlamına gelmiyor. Bağımsızlık oldu diye birlikten de vazgeçilme olmuyor. Bağımsız halklar, bağımsız insan en iyi birleşilen insanlardır, halklardır. Hatta bana göre bağımsız ve özgür olmayanlar, birleşme hakkını kullanmaktan da yoksundurlar. İradesi olmayanların birleşmesi düşünülebilir mi? Kölelerin birliğinden bahsedebilir miyiz? Bir kölenin efendisi ile birliğine, ciddi bir birlik diyebilir miyiz? Biraz akıllı olun, Türkiye aydınları bu konuda, gerçekten artık işin ıncığını cıncığını çıkardılar. Birlik istiyorsanız bu biraz özgürlükten geçer. Hak eşitliğinden geçer. Kürtler biraz bağımsız oldu diye ödleri kopmasın. Bağımsız olurlarsa Türk gerçeğiyle daha sağlıklı, verimli, karşılıklı çıkarları gözeten birlik tutumları içinde olurlar.

– ***Türk ve Kürt halkları çok eski bir ortak tarihe sahip. Türkiye'nin Batı bölgelerinde de önemli bir Kürt nüfusu yaşıyor. Örneğin, İstanbul'da, Çukurova'da, Ege'de önemli bir Kürt nüfusu var. Ayrılık olursa, bu birliktelik nasıl çözülecek?***

– Ben sürekli ayrılmalardan ziyade, bağımsızlık, özgürlük, eşitçe birlik terimlerine önem veriyorum. Ayrılışlar terimini fazla kullan-

mıyorum.

– *Bunu politik bir taktik olarak mı kullanıyorsunuz? Yoksa gerçekten böyle bir tespit yaptığınız için mi böyle söylüyorsunuz?*

– Bağımsızlık, iç içe yaşayan halklar içinde geliştirilebilecek bir olgudur. Bağımsızlığı, hiçbir insan, hiçbir halk, hiçbir ulus için düşünmekten korkmayalım. Aynı devlet içinde de insanlar bağımsız olabilir. Bağımsızlığı tartışmıyorsunuz. Düşüncesi bağımsız olan, politikası bağımsız olan, siyasi birlikleri güzel yapar. Ama Türkiye’de bunu anlayacak kafa var mı? O, her şeyi egemenlikle, otorite altına almakla halledeceğini sanır. Karşı tarafın iradesini sıfıra indirirse, onun anladığı milli birlik ve bütünlük sağlanmıştır. Siz bu kafayla yaşarsanız daha çok sorunları büyütürsünüz. Ve alandan çıkılamaz bir hale getirirsiniz.

“Politik düzeyimiz

herkes ile ilişki kurmaya yetecek kadar güçlüdür”

– *Amerika olgusu, bütün dünyada olduğu gibi Ortadoğu’da da önemli bir etken. PKK’nın son çıkışlarıyla Amerika’nın bölgedeki istikrar arayışı arasında bir paralellikten söz ediliyor. PKK’nın biraz da Amerika’ya bakarak böyle davrandığı tahlili yapılıyor. Nedir ABD ile ilişkileriniz?*

– Amerika’yı anlamış değilim. Bazı Türkiyeli sol gruplar “PKK Batılılaşıyor” diyorlar.

– *“Amerika’nın güdümüne girdi” deniyor.*

– Keşke Amerika bize yaklaşabilse. En son o bizim dostlar Amerika’ya gitti. Onlara verdikleri akıl şu: “PKK’den uzak durun.” Biz elimizi uzatıyoruz. O, tutmak istemiyor. Korkuyor.

– *Bu sorun bizim değil, Amerika’nın sorunu mu demek istiyorsunuz?*

– Açık söyleyeyim. Kendimize güvendiğimiz için, herkesle ittifak girmekten çekinmeyiz. Amerika gelsin ilişki geliştiririz. Onu açık söylüyorum. İlişki geliştirmemiz demek, Amerikan emperyalizmiyle savaşmayı bıraktığımız anlamına gelmez.

– *Amerika, dünya emperyalizminin başı. Siz de sosyalist kültürden ve birikimden geliyorsunuz. Sanıyorum sosyalizmi hala savunuyorsunuz.*

– Hala değil, önder düzeydeyim.

– *O zaman, gençliğimizden bu yana mücadele ettiğimiz Amerikan emperyalizmi nereye gitti?*

– Çok lafını ettiniz, sloganlarını kullandınız, ama kendisini yapmadınız. Biz az slogan söyledik ama pratiğini iyi yapıyoruz.

– *O zaman size şu soruyu soruyorum: Ne oldu da Amerikan emperyalizmiyle mücadele ettiğini söyleyen PKK, Amerika’dan medet ummaya başladı?*

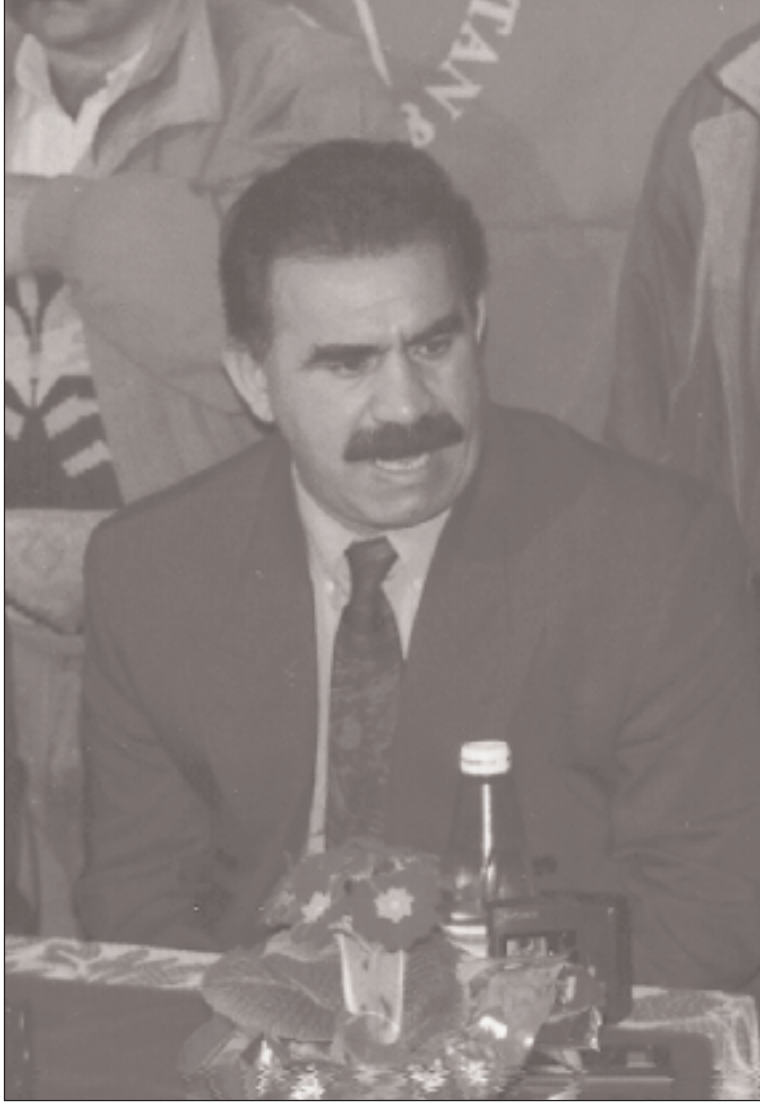
– Unutma ki, Amerika dünyada en tehlikeli ve tek sosyalist örgüt olarak PKK’yi görüyor. Bunu da yayınlamıştır. En ürkütücü örgüt, en ortodoks-marksist örgüt diyor. Türkiye solcuları izlemiyorsa ben ne yapayım. İfade bir PKK yaklaşıyor mu, PKK Amerika’ya mı gitti gibi şeyler söylüyorlar. Bunlar hacıyatmazların değerlendirme tarzlarıdır. Fazla ciddiye alınamaz. PKK, çok radikal bir örgüttür. İncelerseniz, eğer bu haliyle götürürsek, mevcut bütün ideolojik, politik ölçüleri altüst eden bir hareket ortaya çıkıyor. Batı bu konuda çok ihtiyatlıdır. Anlamak bile istemiyor. Sinir hastalığına tutuluyor.

– *O zaman şöyle bir tablo ortaya çıkıyor. Amerikan emperyalizmi var. Batı var. Türk devleti var, Suriye var, Irak var. Bütün bunların ortasında varlığını nasıl sürdürüyorsunuz ve sürdüreceksiniz?*

– Yine de geliyoruz. Bütün bu bize karşı olanlar, bir tarafıyla bize tutkunlar. Bizden vazgeçemezler.

– *Suriye’nin son dönemde Amerika’ya yaklaştığı biliniyor. Şam’ın desteğinin PKK’nın varlığında önemli bir rol oynadığı da birçok çevrenin ortak düşüncesi. Yarın Suriye, Amerika ile işbirliği yapıp PKK’nın arkasından çekilirse, PKK çok zor duruma düşer ve bu işi götüremez. Nedir bu teze cevabınız?*

– Beni çağıracak çok yerler var. Politik düzeyimiz herkesle ilişki kurmaya yetecek kadar güçlüdür. Ayrıca ülkemizin durumu da yerleşmeye uygundur.

“Yalnız Kürtlerin değil, Türklerin de çok kişiliksizleştirildiklerini görüyorum. Ben buna inanıyorum ve hiç kimse beni bu inançtan alıkoyamaz.”

– Ülkemize giderim diyorsunuz?

– Her tarafa giderim. Biz o kritik noktayı atlattık. Ben tercih ediyorum bu sahalardan biraz uzak durmayı.

– Bugün bir açıklamanızı radyodan dinledik. Türkiye'ye dönebilirim diyorsunuz. Bu nasıl gitmek?

– Ruhen, fikren, siyasi mücadele olarak bir gün dönebilirim. En güçlü olan, ülkemde benim. Bir fiziğim eksik. O da bir gün taşınabilir.

– Bir gün PKK lideri olarak, savaş vermiş, gerilla mücadelesine önderlik etmiş bir insan olarak, Türk parlamentosunda veya Türkiye'de meşru bir siyasi kişi olarak yaşayabileceğinizi düşünüyor musunuz?

– Benim Türkiye'ye dönüşüm, Türkiye'nin dönüştürülmesiyle yakından bağlantılıdır. Apo'nun geleceği bir Kürdistan'la Türkiye, anayasasını değiştirmiş, yasalarını değiştirmiş, temel kurumlarında çok farklı değişiklikler yapmış bir Türkiye ve Kürdistan'dır. Dönüşüm, dönüşen Türkiye'ye ve kabul edilen Kürdistan statüsüne dönüşür.

– Bu bir ütopya. Böyle olacak diyorsunuz. Sizce tarihi olarak böyle bir değişim ne kadar süre içinde olur?

– Ütopya'dan ziyade gün be gün pratikle gerçekleşen bir olgudur.

– Yani kısa bir zaman içinde bu gerçekleşecek mi demek istiyorsunuz?

– Çalışmamıza bağlı. Eğer bu tempoda sürdürürsek, arkadaşlar da ciddi hata yapmazlarsa, öyle ütopya ve fi tarihine ertelenecek bir husus değildir.

– Kuzey Irak'ta, yani Güney Kürdistan'da durumunuz nedir?

– Güney Kürdistan'da gerçekten kargaşa var. Kürt sorunu birbiriyle bağlantılıdır. İkisi birbirini yakından etkileyecek. Sanıyorum, bu kargaşalıkta devrimci eğilimler gelişecek. Dayatılan çözümsüzlük, Kürtleri daha radikal bir devrimci çalışmaya itebilir. Bu da Kürdistan devriminin genelleşmesi anlamına gelir.

– Kuzey Irak'a yapılan operasyon sırasında Barzani ve Talabani Türkiye ile işbirliği yaptılar. Şimdi siz oradasınız. Yarın yeniden böyle bir durumla karşılaşabilir misiniz?

– Bunun bütün tedbirleri alınmıştır. Keşke Güney'e operasyonlar sıkça yapılırsa. Bir kişiyi bile bulamazlar.

– **Operasyonlar sırasında Abdullah Öcalan'ın kardeşi Osman Öcalan'a neden oradan düzgün bir çekiliş yapmadın, bir zayıta sebep oldun diye eleştiri yaptığı öne sürüldü.**

– Yaptım. Çok kapsamlı...

– **Nedir eleştirinin esası?**

– Güneyi sabit kullandılar. Ağır kullandılar. Açık legal ve hedef olabilecek bir tarzda, köy biçiminde kullandılar. Gerillayı göğüsleyemediler. Gerillanın zorluklarına katlanamadılar. Esasta, biz buraya eleştiri yönelttik ve haklıydık. Buna Türkiye fırsat buldu. Güneyli güçlerin karşı koymasına yol açtığı için değil, esasta gerilla-laşmamızı önlediği için ben karşı çıktım. Ve aylarca önceden karşı çıkmıştım. Çok sert de eleştiriler yaptım.

– **Osman Öcalan'ı eleştirdiniz...**

– Yalnız Osman'ı değil, o sahada yer alan hemen herkesi eleştirdim.

– **Peki ne cevap verdiler?**

– Bir şey diyecek halleri yoktu ki. Gerçekler ortada. Bu tür anlayışlar imhaya götürüyor. Gördüler hepsi. Bizim müdahalelerimiz üzerinde düzeltildi. Daha sağlam bir çizgiye oturtuldu. Şimdi öyle bir sakınca yok. Ne KDP ile TC'nin işbirliği bizi yeniden sıkışık bir duruma getirebilir, ne de bizim bu hataya tekrar düşecek bir kişilik yapımız var. Dengelidir. Hangi kuvvet gelirse gelsin, kendini savunabilir. Zaten genelde verilen talimatlar, gerillanın hareketli, nereden nasıl saldıracığının belli olmadığı, üslerinin hareket tarzına bağlı olduğu, günün 24 saatinde bir hareket tarzı içinde olacaktır. Kesin bir talimatla bu büyük oranda uygulanıyor. Dolayısıyla PKK'yi eskisi gibi bir yerde bulmak, vurmak mümkün olmayacaktır.

– **Türk devletinin şimdiki başlattığı operasyon bitti. Bunun sonucunda iki alternatif var. Bir alternatif PKK yenildi. Diğer alternatif PKK yenilmedi. PKK'nın yenilmediği ortaya çıktıktan sonra Abdullah Öcalan, "biz barışa varız" diyebilecek mi?**

– Gerçekçi bir ateşkes nasıl gelişebilir? Yapılan operasyonlarla yeni bir ateşkesin bağlantısı nasıl kurulabilir. Bana göre bizim tek

tarafı geliştirdiğimiz ateşkes, TC devletini şaşkına çevirdi. Telaşa boğdu. Bir şeyler yapmak istediler, bu da çok yetersizdi. Ve bizi de böyle tehlikeye itmekten öteye bir sonuca yol açmayacaktı. Savaş direnecekti. Kesin. Geçen sene, eğer binlerce kişi bizden ve karşı taraftan gitmişse, önümüzdeki dönem on binlerden, bahsetmek gerekir. Kanlı olacak. Ama kesin rakam verilemez. Belki beş yıldaki kayıplardan daha fazla olabilir. Altı ay, bilemedin bir yıl, ama o zaman gelinecek yer bitmiş PKK değil, tam tersine askeri olarak yenilmesi imkansız bir PKK. Örtbas edilmesi imkansız bir ulusal sorun ve artık karşılıklı tarafların birbirlerinin meşruiyetini kabul ettiği ve işi siyasi platforma dökmekten başka çarelerinin kalmadığı bir gerçeklikle yüz yüze bulunabilir. Taraflar sanıyorum bu hamlenin sonucunda veya yeni operasyonların ve buna karşı bizim hamlemizin gelişim düzeyine bakarak kuvvetle zannediyorum ki, böyle bir değerlendirmeye ulaşacaklardır.

– **Özal konusunda bazı kanaatleriniz basına yansımıştı...**

– Özal, bizimle amansız savaştı yıllar boyunca. Bana göre özel savaşın da koordinatörüydü. Fakat özellikle 1990'lardan itibaren askeri tenkil yöntemiyle ulusal sorunun çözülemeyeceğini ve Türkiye'nin çok kan kaybedeceğini, ne ekonomisinin ne siyasi yapısının bunu kaldırmayacağını, kaldırmadığını gördü ve yeni arayışlara yöneldi. O zamandan beri bize de mesaj veriyordu Özal. Sayın Güneri Cıvaoğlu da, bazı çağrışimler yaptırmıştı. Haber göndeririz falan.

– **Gerçekten Özal'ın size mesajı oldu mu, açık mesaj aldınız mı?**

– Özal'ın hareket tarzından, bir kısmından ilginççe karşıladığını ve etkilendiğini belirten mesajlar aldık. Artık bu diğer hastalıkları var. Onun sonucu mu, yoksa bizim mücadelemizin onu düşürdüğü bir sonuç mu, pek bilemiyorum. Bizim gibi taktikçi olmaya çalışıyordu.

– **İkinci cumhuriyet konusuna gelelim. Diyorlar ki, "Apo ikinci cumhuriyetçi" oldu.**

– İkinci cumhuriyet çıkışının anlamlı olabileceğini biz söyledik. Birinci cumhuriyet tıkanmıştır, bu değerlendirmeyi çok önce yaptık.

Bizim birinci cumhuriyete ilişkin değerlendirmemiz 1980 sonrası çok kapsamlıdır. “12 Eylül Faşizmi ve PKK Direnişi” kitabımızda bunlar vardır. Dolayısıyla ikinci cumhuriyetin değerlendirilişi Özal'dan önce bizim dillendirmek istediğimiz bir husustur. Tam tersine bu tükenişi bizim mücadelemiz ne kadar sağladıysa Özal da bunu görüp yeni hamleye sürükledi. Ben de buna olumlu yanıt verdim. İyi tanıdığımız bir gazeteci arkadaş eliyle boyun biçme hareketi yaptı.

– *Ne anlama geliyor bu hareket?*

– Özal gitti, maalesef gerçekten gitti. Hastalıktan gitti deniyor. Bana göre devlet onu gözden çıkardı. Veya birinci cumhuriyetçiler onu gözden çıkardı. Ölümündeki tedbirsizlikler ileri düzeydeydi. Bir de o gün riskli de olsa Kürt meselesi konusunda gerçekten bir şeyler yapmak istiyordu. Ve bu, devlet içinde bazı güçleri paniğe sürükledi. Artık bu noktada gitti mi, götürüldü mü tartışmasının pek bir anlamı yok. Ama kritik bir noktada Özal, Kürt meselesine ilişkin bazı adımlar atacaktı. Şöyle veya böyle atamadı.

– *İkinci cumhuriyet deyince şöyle bir tablo ortaya çıkıyor: Türkiye'de biliyorsunuz ikinci cumhuriyeti savunanların dönemler olduğu söyleniyor. Abdullah Öcalan da bir marksist olarak bu dönemlerle birlikte ikinci cumhuriyeti mi düşünüyor, nasıl izah ediyorsunuz bu beraberliği?*

– Benim düşündüğüm ikinci cumhuriyet, bir yerde mücadeleyle gerçekleşecek ikinci cumhuriyettir. Türkiye tekelci kapitalizminin temel teşkil ettiği bir cumhuriyet değil, halkın ağırlığında bir cumhuriyet. İkinci cumhuriyet, halk cumhuriyetidir.

– *Bugün Türkiye'de ikinci cumhuriyeti savunanlar, biliyorsunuz daha çok büyük sermayeye yakın çevreler.*

– Onların ikinci cumhuriyet anlayışları daha çok kendi sınıf orijinleri itibarıyla farklıdır, bizim ikinci cumhuriyetimiz halka dayalı, bilhassa devrimin getirdiği cumhuriyet olması farklıdır.

Sadece isim benzerliği vardır. Statükocuların birinci cumhuriyeti de pek farklı değildir. Bunu da anti parantez belirteyim. Tıkanmış, yaşama emarelerini yitirmiş, bıkkınlık getiren bir cumhuriyet. Hastalıktan, bunalımdan başka bir ürünü yok artık. Bir an önce tasfiye-

sinden yanayım. Buna göre tekelciler, statükoculara göre biraz daha ileri bir işlev görüyorlar. Ama bizim halkçı çözüm de tabii ki bir işlev görebilir.

– *Aynı şey değil diyorsunuz.*

– Değil tabii. Çok açıktır. Bazı sloganları kullanıyoruz diye aynılaştılar yargısı yapmak saptırmadır. Haksızlıktır. İkinci cumhuriyetin sınıf temeli, demokratik niteliği ve ulusal soruna getireceği çözüm oldukça farklı bir içerikte ele alınabileceğini gösteriyor. O açıdan dönemler de artık ikinci cumhuriyetçidir demek çok sığ yaklaşmak demektir. Akla kararıyla sapla samanı birbirinden ayırt ederek düşünmek gerekir. Sığ mantıkla düşünmek kamuoyuna da yarar getirmez.

Gündelik yaşam üzerine...

– *Biraz da siyasi konuların dışında kültürel konularda ve Abdullah Öcalan'ın günlük yaşamı üzerine konuşalım. Sana neredeyse her şeyi sordular, seninle ilgili her şey yazıldı.*

– Bu kamuoyu Apo'yu nasıl değerlendiriyor?

– *Örneğin bir değerlendirme: Abdullah Öcalan'a güvenilmez. Ateşkes dedi, sonra gitti 33 askeri öldürdü.*

– Dünyada güvenilecek bir tek insan varsa o da Abdullah Öcalan'dır.

– *Ama bu senin şahsi değerlendirmen.*

– Bunu git dostlara sor. Düşmanlar bile benim ne kadar dürüst olduğumu bilir.

– *Güvenilmez Apo imajına vereceğin cevap nedir?*

– Kül yutmaz, oyuna getirilemez Apo desen daha doğru olur. “Çok eski bir devlet ve politika geleneğine sahibiz. Apo gibi bir adamı, allem edip kalem edip oyuna getireceğiz” diyorlarsa, Apo gerçekten güvenilmez ve kolay kolay aldatılmaz. Ama sorunların temeline inme, gerçekten iyi niyetlice saygı temelinde insan onuruna, özgürlüğüne bağlılık temelinde bu Apo'yla iş yapılabilir mi derseniz, sonuna kadar güvenebilirsiniz.

– *Bunu Türk kamuoyunun değerlendirmesine sunacağız. Ka-*

muoyu, davranışları izleyerek bir karara varacaktır.

– Ben hazırım. İnsan onuruna eşitliğine uygun bir çözümü Türk halkı benimseyen; buna uygun bir çözümü Türk halkı benimseyen; bana buna uy desin, ben bir milim saptıysam benim hakkımda kararımı versin... Ben kellemi uzatmaya hazırım. Bundan daha başka ne diyeyim ben? Benim insan onurunu çiğnememeyi, biraz özgür halk olma talebimi kötü karşılamayın. İnsan soyuna bu yakışır. Eğer bütün bunlar sahteyse yani, milim saptıysam yani, ne yaparsanız yapın. Yani cellat olup boynumuza şey yapmadan ifademizi alın yani.

Apo kendisini nasıl değerlendiriyor?

– ***20-25 yıldır Abdullah Öcalan'ı tanıyorum. SBF öğrencilik döneminden bu yana izliyorum. Geriye dönüp baktığın zaman ben şu şu hataları yaptım diye hem siyasi olarak, hem kişisel olarak kendini sorguluyor musun?***

– Gazetecilerle röportajların yarısında zaten tartışmalar kişiliğime indirgeniyor. Yani hata yaptım mı, pişman mıyım?

– ***Pişman mısın demiyorum. Pişman olmak başka bir şey. Yani kendini değerlendirdiğin zaman. İnsan kendini tartar zaman zaman.***

– Korkunç bir biçimde kendimle savaşıyorum. Bir sözüm var. Yani kendime en büyük zulmü yapan adam oluyorum. Kendi hatalarımla savaşıyorum. Eğer önyargısına kapılmadan, önyargılarına, kendi beğenisine sürekli karşı çıkan kimdir dersenez, o da benim. Kendimi beğenmiyorum. Kendini beğenilecek bir noktaya getirebilmek için her şeyini ortaya koyan kimdir dersenez, o da benim. Gerçeğin etrafında dönüp dolaşıyorum. Mükemmelliyetçilik peşindeyim. Kesinlikle objektiflikle alakamı kesmem.

– ***Örneğin arkadaşlarınız sizi eleştiriyor mu? Mesela Cemil Bayık.***

– Arkadaşlarımın beni eleştirmesi, kendi yöntemlerindedir. Mütahiş eleştiriyorlar.

– ***Nasıl eleştiriyorlar?***

– Çok doğru bildiğim hususların tersini hayata geçirerek. Bu büyük bir eleştiridir. “Apo sen ne dersen de, 40 kere söyle, bizim de bir gerçeğimiz var. Biz yetersiz, eksikli, bildiğimiz gibi yaparız.” Bundan daha büyük eleştiri olmaz. Ve bu egemendir. Benim en büyük tavrım nedir biliyor musunuz, daha büyük hizmet etmek. Bin dereden su getirip onları ikna etmek. Bundan daha büyük demokratlık ve yoldaşlık olmaz.

Apo ne kadar demokrat?

– ***Sosyalist örgütlerde bir gelenek vardır. Partinin bir lideri olur. Demokratik merkezîyetçilik diye bir ilkedен söz edilir. Pratikte merkezîyetçilik işler, demokrasi işlemez.***

– Bizde tersi var. Maalesef. Çok çarpıcı bir soruya çok çarpıcı bir cevap vereyim. Gelişmeyen merkezîdir. Gelişen müthiş demokrasidir. Nasıl oluyor? Ben bunu biraz kendi demokratlığıma bağlıyorum. Bunu yeni yeni farkediyorum. Sen nasıl o kadar otoriter bir adamsın ki, Cemil arkadaş da bilir. Merkezimiz hala oluşamadı.

– Cemil sen ne diyorsun? (Cemil Bayık gülümsemekle cevap veriyor.)

– Arkadaşlarım konuşsun görürsünüz. Hani o sizin deneyiminiz vardı ya, (Aydınlık deneyimini kastediyor) ona açıklık getirmek için bizim deneyim, ona göre hayli ilginç. Merkezîyetçilik üzerine, 1985'te Mart Çözümlemeleri başlıklı değerlendirmeler yaptım, bin dereden su getirdim, neden merkezîleşmek zorundayız, neden iyi bir merkez olmak zorundayız, hiç anlaşılmadı. Derinleşen nokta şu: Herkes, kendi gerçeğini, kendi bildiğini yapar. İşte bu tam demokrasidir. Bu demokratlıktır. Ben de demokrasiyi körüklemişim.

– ***Ama bu durumdan şikayetçi gibi bir havanız var. Benim dediğimi dinlemiyorlar diye şikayet ediyorsunuz. Sonra da bunun demokratlık olduğunu söylüyorsunuz. Bu özelliğinizi iyi bir özellik olarak mı düşünüyorsunuz, yoksa zaaf olarak mı görüyorsunuz? Yani iyi bir özellik midir bu?***

– Aslında ben bunu istemişim. Yani kişilerin özelliklerini, kimliklerini uzun süre korumaları güçlü bir demokratizm ile mümkün-

dür. Demek ki benim bir özelliğim bunu körüklüyor ki, bunlar da bunu yaşıyor. Yoksa çok katı, çok merkezi bir kişiliğim olsaydı mümkün değildi bunların konuşulması. Dolayısıyla sizinkiler despot biraz. Fazla demokrat değiller. Merkezler de çok aşırı merkezileşiyor, demokrasi gücü yok, demokrasi gücü olmadığı için de örgüt gelişemiyor. Bizde tersi var. Muazzam bir otorite teşkil etmeme rağmen, çok büyük merkezileşme çabalarım rağmen, bunun güçlü bir demokratizmle ancak olabildiği ve benim de gerçeklerden bağımı koparmak istememem; gelişmenin kendisi biraz demokratça olduğu için, gelişme biraz demokrasinin gelişmesinden geçtiği için, ben de mecburen demokratik yanı esas alıyorum. Güçlerin kimliklerine, özgürlüklerine dikkat ediyorum. Buna oldukça tolerans mı diyeyim, bağlı kalıyorum, sonuç PKK halklaşıyor, PKK savaşan bir örgüt haline geliyor. Ve benim de otoritem bu arada gelişebiliyor. Sanırım bazı doğrular var ve uygulanmıştır. Epeyce çıkarmamız gereken dersler vardır.

Gerilim

– **Çok şiddetli bir savaşın önderisiniz. Bunun yanında savaş günü gününe kumanda edebilecek kadar duruma hakimsiniz. Bu durum gündelik hayatınızı nasıl etkiliyor?**

– Her şeyden önce büyük bir gerginlik yaratıyor. O açıdan biraz sağlığımı zorluyor. Sinirsel anlamda sağlığımı zorluyor. Uyku uyuyamıyorum. Bacaklarım geriliyor. Nefes darlığı çekiyorum. Görme zorluğu çekiyorum.

– **Günde ne kadar uyuyorsunuz?**

– Uyuyorum da, buna tavşan uykusu demek gerekir. Yarı uyur, yarı uyanık. Nefes alamıyorum. Koku hiç alamıyorum. Bu sanırım yoğunlaşmaktan ileri geliyor. Bu sonuçta yaşamımı bir nokta haline getirdi diyebilirim. Yemekten-içmekten fazla tad alamıyorum. Çoğunuzun o doğal sosyal yaşamına benzer bir şeye girmem çok yanlıştır. Fakat bıkmıyorum da. Çok büyük bir tutkuyla üstündeyim işin. Bazı konularda büyük yetenek kazanmışım, bazı konularda çocuktan daha zayıfım.

– **Nasıl mesela?**

– Mesela bir çocuk benden daha iyi bazı hususları algılayabilir.
– **Sizin algılama yeteneğiniz fena değil.**
– Bazı konularda diyorum. Mesela bir matematik formülünü benden daha iyi çözebilir. Mesela bir dili benden kırk kat daha iyi öğrenebilir.

Apo: Kürtçe öğrenemiyorum

– **Apo Kürtçe öğrenmeye başladı diye bir haber çıkmıştı, Kürtçe öğrenebildiniz mi?**

– Hiç öğrenemiyorum. Kürtçem çok zayıf. Sıradan bir kişi bu konuda benden güçlüdür. Bazı bilgi birikimleri vardır. Bu konuda hafızam zayıftır. Hafızam bazı konularda ise çok güçlüdür. Özellikle kontrol altına aldığım hususlarda, özellikle insani konularda çok güçlüdür, elimden bir şey kurtulamaz. Yani ele aldığım bir hususu, eğer yalnız yaşam hakkıma bir fırsat verilirse, kesin sonuca giderim.

Kadın ve cinsellik

– **Her insanın yaşamında, gündelik hayat içinde bunaldıkça sahile gideyim, sevgilimin elinden tutayım, biraz sakın bir yerde yaşayayım gibi özlemler olur.**

– Aslında benim öyle sahillere gitme durumum da var. Çok uygun köşk diye tabir edebileceğimiz yerler de var. Bu konuda fazla maddi sıkıntım yok. Fakat kullanamıyorum. Yine çok değerli bazı arkadaşlar da var. Karşıma aldığım tip çok özgür olmalı. Bu işi ele alışımız Türkiye'deki gibi hafif değildir.

– **Nasıl bir yaklaşımınız var bu konuda?**

– Ölçülerim çok özgürdür. Türkiye'nin yaşadığı yaklaşımların, yalnız Türkiye değil, uluslararası alanın yaşadığı ölçülerin çok ilerisinde, çok üstünde.

– **Örneğin PKK Merkez Komitesi'nde kadın var mı?**

– Kadının olup olmaması biraz şekilcidir. Şu sırada gerillanın yüzde 30'u kadın desem gayet büyük bir rakam.

– **Yönetici düzeyinde kadın var mı? Tabii kadınlar her mücade-**

“Bazı şeyleri sürekli düşürme ve bazı şeyleri de sürekli yükseltme konusunda büyük tutkularım var.”

lede yer alıyorlar. Bunu bir eksiklik olarak kabul etmiyor musunuz?

– Genelde yönetici yok. Bizim yönetim anlayışımız değişik. En yönetemez kişiler erkeklerdir bazen. O açıdan kadın sorununu ele alışım çok kapsamlı. Ben bu konuda bir kitap yazdım. Keşke okusaydınız. Biraz incelemenizi tavsiye ederim. Bu konularda çok iddialıyım. Çözümlemelerde yakalayabildiğim oldukça derin hususlar var.

– Örneğin, arkadaşlar, PKK'nin Merkez Komitesi'nde kadın yok, bu bir eksiklik diyerek fikrinizi dile getiriyor musunuz?

– Sırf bu konuda...

– Bu bir eksiklik değil mi?

– Ben bu konuda farkımı ortaya koymak için, kaldığım yerlerin büyük bir kısmını kadınlardan seçiyorum. Bu ne anlama gelir?

– Bu çok önemli bir şey değil.

– Hayır, bir parti önderliğinin bir grup bayanla faaliyet yürütmesi demek toplumumuz için dev bir adımdır. Hatta değer verdiğimizizi gösterir. Bizim toplumda zincirleme bir etki yaratır. Devrim kadın için bir çıkış yoludur. Merkez Komitesi'ne gelince demin de söyledim, bizim merkez üzerine her şey söylenebilir.

PKK Merkez Komitesi

– Sizinle her karşılaşmamda Merkez Komitesi'nde kadın var mı diye soracağım.

– Ondan önce, merkez komitesi denilen olay ciddi bir olay mıdır diyeceksin. Ben Hazreti İsa'nın havarileri var, Hazreti Muhammed'in halifeleri var dedim. Bunlar politbüro muydu, merkez komitesi miydi?

– Herhalde politbüro sayılır!

– Ha politbüroydu, öyle mi? Peki merkez komitede kimler vardı?

– İslamın kuruluş yıllarında şûra diye bir danışma meclisi vardı. Sizininki ona mı benziyor?

– Bu danışma meclisi. Merkez komite pek yok ama, İslamiyetin etkisi 1400 yıldır müthiş devam ediyor. Yani şu merkez komite, po-

litbüro meselelerini reel sosyalizm katılaştırdı. Ben hiç aşık değilim. Sağlam bir merkez komite var mı yok mu!.. Ben otoriteye inanıyorum. İşlerin düzenlenme kabiliyetine inanırım.

– ***Sizin başınızdan bir evlilik geçti.***

– Bu açıdan kadının merkez komitede olup olmamasından ziyade, kadın özgürleşti mi, kadın çözümlendi mi, kadın bir yer tutuyor mu, dediğiniz gibi gücünü konuşturuyor mu?

– ***Sovyetler Birliği'nde benzer bir tartışma olmuştur. Parti yöneticileri, bakın toplumun birçok yerinde kadınlar var, diyorlardı. Ama yönetim kademeleri erkeklerin elindeydi.***

– Yönetici olsa ne olacak! Al erkek yöneticinin misyonunu kadına ver. Bu, kadının yönetici olduğu anlamına gelmez.

Tansu Çiller Başbakan olsa

– ***Bence de gelmez.***

– Kadının yönetici olması demek, bütün tarihsel kimliğini bulmasıyla, gücünü bulmasıyla mümkündür. Kadının bir zenginliği var, bir gerçeği var. Bunu hem bilince çıkarıp hem örgütlülüğe, hem de gerçekten yaşama katılmasıyla oluşacak bir yöneticilikse, o yöneticiliğin bir anlamı vardır. Örneğin, Tansu Çiller başbakanınız olacak, Türkiye'de kadın eşittir, kadın büyük bir üstünlük kazandı anlamına geliyor mu?

– ***Gelmez tabii.***

– Çiller'in başbakan olması, kadının kendini çok kötü kullanmasıdır.

– ***Bence yine de bir kadının başbakan olması bir adımdır.***

– Fazla ciddiye alamam. Kadın sorununun çözümünü siz çok köklü ele almak zorundasınız. Kadınla eşit, özgür olmak demek, çok sarmaş dolaş olmak değildir. Benim kendi durumumu soruyorsunuz. Biraz daha anlamanız için yararlı olabilir. Sevme olayını bir savaş olayı gibi ele alıyorum. Çok yönlü.

– ***Son zamanlarda aşk anarşisttir diye bir söz kullanılıyor.***

– Aşk olayını, sevmek mi denir, artık ne denirse densin, o olayı tam bir bilim titizliği ile...

– ***Aşk o kadar titizliğe gelmez!***

– Bana göre kutsal duyguların dayanakları vardır. Sevginin kanunları vardır. Ben düşünüyorum. Gerçekten kadın üzerine düşünmek, kadını tutkuyla ele almak önemli. Fakat, bazen yarım saat herhangi bir kadınla kalamam. Çıldırıyorum.

– ***Neden?***

– Kalamam, bazı davranışları nedeniyle.

– ***Belki kadın da sana dayanamaz!***

– İşte onun için söylüyorum. Bir arada kalınmaz. Kadın konusunda yapılacak işler var. Kesinlikle. Ben bazı ölçülerinizi ciddiye almıyorum. Evlilik ölçülerinizi, aşk ölçülerinizi, duygu ölçülerinizi basit görüyorum açıkçası.

– ***Neden basit? Daha ileri diye düşündüğün kadın-erkek ilişkisi nedir sence?***

– Düşünüyorum, her gün onun yorumunu yapıyorum. Aşık olmak, çoğumuzun bilmediği bir husustur. Birçoğu aşkı çok bireysel bir duygudur diye tarif eder. Benimki daha da farklı. Kadın düzeyinin yaratılması gibi bir sorundur benim için. Bir aşk olayının veya duygu olayının gerçekleşebilmesi için tarafların çok yetişkin olması gerekir. Mesela çok güçlü olması gerekir. Güçlü olmayan aşık olamaz.

– ***Peki, aşık mısın?***

– Kadına aşık olmak bir güç meselesi. Ben her zaman açıkça çözümlenelerde de buldum. Benimle yaşamaya güç yetirebilecek kadın var mı?

– ***Bu biraz kendini kadından üstün gördüğün için olmuyor mu?***

– Gayet tabii ki kendimi üstün göreceğim. Ben aptal bir kadınla nasıl aşk yaşayabilirim?

– ***Zeki bir kadın...***

– Çıksın kendine güvenen. Öcalan burada kahkaha atarak konuşuyor. Kendine güvenen kadın gelsin aşkı benimle gerçekleştirmeye çalışsın. Mesele o kadar basit değil. Apo bu konuda kendini kolay yanıltacak adam değil. Bu konudaki çözümleneler sıradan çözümleneler falan da değil.

– **Bunlar hep genel cevaplar.**

– Neden genel cevap. Biz kadını daha yüceltici bir tarzda ele almıyoruz. Bu kadın cinsi ezilmiş gerçekten. Paramparça edilmiş. Çok zayıf bırakılmış. Hakaret edilmiş. Çok cahil bırakılmış. Biz bunu aşmak istiyoruz.

– **Bunlar genel doğrular.**

– Genel doğrular ama, gerekleri ne kadar yerine getiriliyor? Köle kadınla aşk yapılmaz. Köle kadınla sevgi bağları geliştirilemez.

– **Savaşan kadın özgür kadındır. Bir savaşın komutanısınız. O zaman köle olmayan kadınlarla berabersiniz.**

– Ben de sevgiye, duyguya böyle yüksek ilgi gösterdiğim için savaşan kadın olayını ortaya çıkarmaya çalışıyorum. Bu benim ne kadar doğru olduğumu gösteriyor. Hiçbir gerillacı, hiçbir devrimci bu kadar kadını gerillaya katabildi mi?

– **Bu başka bir şey. Bu işi çözmez.**

– Çözmediği belli de, bir tutkuyu, bir ilgiyi belirtiyor. Ben bu konuda o kadar kapsamlı, değerli ve tutkulu, yüceliğe bağlıyım ki...

“Kadınlar bana aşık olduklarını söylemeye cesaret edemez”

– **Tabii ki yöneticisin, iktidarın var, güçlüsün, sana aşık olabilecek bir sürü kadın çıkabilir.**

– Mümkün değil. Bana kimse cesaret edemez!

– **O zaman burada bir yanlışlık var. Bir erkeğe bir kadın aşık olduğunu söyleyebilmeli.**

– Kimse cesaret edemiyor. Mesela sizin Atatürk için bazıları o numaralara ve o tutkulara girdi. Benim en değme bayan arkadaşım, bana bu konuda saygısızlık yapamaz. Büyük bağlılıkları var.

– **Mesela ben sana aşıkım diyemez mi?**

– Büyük saygıları, çok edepli, çok dürüst tutumları var.

– **Yani bir kadın size aşık olamaz mı?**

– Aşkın bizde kanunları vardır. Yani Türkiye’de çokça görüldüğü cinsten hiçbirisi aşık olamaz.

– **Bir kadın gelse size, dese ki, “Abdullah Öcalan, ben sana aşık-**

ğım, seni seviyorum bu aşka siz de ortak olur mu sunuz?”

– O çok iyi bilir ki, Apo’ya bu sözü söylemek büyük yetenek ister.

– **Yok mu böyle yetenekli bir kadın?**

– Desin, hiç çekinmesin. Derhal kendisine koşullarımı dayatırım. Beni sevmenin ABC’si böyle başlar derim. Devam ederse, o kadına bravo derim.

– **Nedir seni sevmenin ABC’si?**

– Gelsin bir kadın. Sıralarım. Bana komplo yapmasın.

– **Kadın sana neden komplo yapsın?**

– Entrika, şantaj yapmasın diyorum. Onu da istediği gibi götüreyim.

– **Böyle kadın olmaz mı. Seven insan erkek olsun, kadın olsun, aşkla bağlanırsa birbirine şantaj yapmak için değil sevmek için sever.**

– Bravo derim böyle bir kadın çıkarsa.

– **Yok mu böyle bir kadın? Çıkmadı mı şimdiye kadar?**

– Böyle bir kadın çıksa ne mutlu bana.

– **Böyle bir kadına rastlamadın mı?**

– Arıyorum. Buna düşkün değilim.

– **Bu bir düşkünlük değil ki... Bu insani bir özellik...**

– Tam tersine değer veriyorum. Fakat bu konuda gerçekten ölçülerim var, seviye tutturmak istiyorum.

– **Aşkı siz çok soyutluyorsunuz. Aşkın o kadar seviyesi olmaz. Aşk aşktır.**

– Ben ona katılamam. Köle bir kadınla...

– **Köle bir kadından söz etmiyorum. Kişilikli bir kadından söz ediyorum.**

– Ciddi kişilik yetmezlikleri olanla ben bir saniye yaşayamam. Çıldırırım.

– **Siz sürekli olumsuz kadın tipini çiziyorsunuz.**

– Sana bir özelliğimi daha hatırlatayım; mesela çoğunuzun rahatlıkla ilgi duyabileceği bir ilişkiden, –buna cinsel ilişki de dahil–, ben bazen utanıyorum, nasıl böyle oluyor diyorum.

– **Bunun sonucu hayatın boyunca bekar kalırsın, ilişki kura-**

mazsın. Aşksız kalırsın.

– Hayır, ben bu konuda tutkulu olan birisiyim.

– **Peki var mı şimdi böyle bir tutkun?**

– Var tabii... Kadının özüne çok büyük bir değer biçiyorum.

– **Söylediklerin hayali şeyler.**

– Özgürleştirici çaba çok büyük tutku yaratıyor. Bir kadının özgürleştiğini görünce sevmeye olayı geliyor. Çok önemli, benim için evlilikten önemli.

– **Benim soruma cevap olmadı bu...**

– Sen asla o cevabı bulamazsın. Sizin Türkiye ölçülerine göre bir cevap bulacağınızı da sanmıyorum.

– **Benim sorularımın Türkiye ölçüleri ile bir ilişkisi yok.**

– Kendine güvenen birisi çıksın, karşıma gelsin... Bir kadın çıksın gelsin diyorsun, ben de gelsin otursun diyorum.

– **Diyelim ki böyle bir kadın şimdiye kadar çıkıp cesaret edemedi. Sen cesaret edemez misin? Diyelim ki bir güzel kadın gördün, duygularının tam da sana uygun olduğunu hissettin., cesur, özgür, kişilikli... Aşkını söylemeye cesaret edemez misin?**

– Ben onu müthiş yapıyorum.

– **Ben birisine aşık olsam gider ona söylerim, doğal olanı da budur.**

– Size söyleyeyim, o sizin evlendiğiniz bütün kadınları, bu evliliklerden boşandırmaktan tutalım, yeni özgür birleştirmelere kadar varım.

– **Bunlar çok iddialı sözler. Kadın-erkek ilişkisinde sökmek bu iddialar.**

– İnşallah Türkiye'ye adım adım yaklaşırız, o beylerin paşaların evlerindeki karıların, kızların hepsini alıp başka türlü birleştirmelere sokmaz isem bana da Apo demesinler. Evliliklerin büyük bir kısmını sahtekarlık, aşkların büyük bir kısmını sahtekarlık. Aldatmaca ve özellikle de kadının aleyhinedir. Büyük bir ikiyüzlülüktür.

– **Buna bir itirazım yok ki...**

– Ben bunu yeni kanunlarla, yeni kurullarla hal yoluna koyacağıma inanıyorum.

– **Bu söylediklerin teorik çözümler.**

– Ne yapayım ben? Sorun teorik düzeydeyse, benden nasıl dört dörtlük pratik isteyebilirsin ki... Siz teoriye inanıyor musunuz?

– **İnanıyorum.**

– Bir sorunun çözümü için teorik faaliyetin önemini de kabul ediyorsunuzdur. Kadın konusunda önemli oranda teorik kaldığım doğrudur. Ben bazı arkadaşlara şöyle derim: Bu aşamada kadınla flört yapılabilir diyorum. Bu kelime belki Türkiye'de yanlış anlaşılabilir.

– **Flört beraber olmak, beraber yatmak anlamına da gelir.**

– Hayır dostça, yakınlık içinde bulunmak, yani tanışmak. Ben buna tanışmak diyeyim. Flört demeyeyim, yanlış anlaşılabilir. Tanışma düzeyinde olabiliriz dedim. Kadın sen kimsin, neredeydin, ne istiyorsun, seninle ne yapılabilir, biz birbirimizle ancak tanışma durumunda olabiliriz.

– **Bu ahlakçı bir yaklaşım.**

– Ama araştırıyorum, gerçeği nedir. Yalnızca teorik değil, bütün ekonomik, kültürel, tarihi kapsamı inceliyorum. Kadını özellikle aile içindeki konumuyla çok iyi inceliyorum, sonuçta yine de kadın için en iyi, özgürlüğe yakın bir çözüme ulaşmaya çalışıyorum.

– **Nedir çözüm?**

– Şimdi çözüm şu değil; çok anlayışlı, çok güçlü, çok müthiş birbirimizi seviyoruz; benim için böyle çözümler yoktur.

– **Ama olmaz, bu iş böyle olur.**

– Böyle olmaz. Benim için savaşa sevişmek arasında çok az fark vardır.

– **Tamam buna bir itirazım yok.**

– Benim bu felsefemin de bir sonucu. Hem çok değer veririm hem çok savaşıyorum. Yapıyla ilgili.

– **Aşk da bir savaştır. Karşılıklı insanların duygularının çarpışmasıdır.**

– Bir Alman kadın benim için şunu söyledi: “Sen bu işi aşkla yapıyorsun.”

– **O başka bir şey.**

– İşe tutkuyla sarılmak anlamında. Doğrudur, herkes “bu konuda teorik kalıyorsun” diyor, “pratiğini pek ortaya koymuyorsun.” Ben

“Bağımsızlığı hiçbir insan, hiçbir halk, hiçbir ulus için düşünmekten korkmayalım.”

pratiği arkadaşlarıma bırakıyorum, serbestsiniz diyorum. Kadınla dağlarda birliktesiniz, savaştan sizi alıkoyacak, devrimci görevlerden sizi alıkoyacak, sizi onursuz bir teslimiyete götürebilecek ilişkilere girmeyin, bunun dışında geliştireceğiniz en büyük aşklara, bağlılıklara ben alkış tutarım.

– **Mesela bir gerilla kadın veya erkek beraberler, fakat, kadın veya erkek başka birisini beğeniyor ve onunla birlikte oluyor...**

– Ölçüsü şu bana göre; görev tutkusu, parti amaçları.

– **Bu ilişki onların hiçbirine aykırı değil diyelim. Savaşçı bir kadın...**

– Başarıya hizmet ölçüsü iyi ise istediğini yapsın. Ben küçük bir adam değilim, kıskanayım. Benim eşim de olsa öyle yapsa ben kıskanmam beyefendi. Ben bunu da çözümlenelerde dile getirdim. Gitsin yahu, beğendiğini bulsun. Kaldı ki ben de güçlü bir erkeğim. Öyle sadece gücümle, otoriteme dayanarak bir kişiyi yanımda tutuyorsam alçağın kendisiyim. Benim özelliklerim çekici değilse ben bir kadını bir saniye bile yanımda tutmam. Parama dayanarak, gücümle dayanarak kadın tutmak ahlaksızlıktır. Toplumunuz bu tiplerle doludur. İğrenç buluyorum. Bu kadına da, bu erkeğe de esef ediyorum. Ben güzel kadın severim.

– **Ama bu aşksızlık demek değildir.**

– Tamam anlıyorum. Ben aşksız filan değilim.

– **Ben sen aşksızın demedin.**

– Benim bu konuda büyük ahlaki ölçülerim vardır. Bilmiyorsanız araştırmaya çalışın. Cinsellik açısından hem güçlüyüm, hem de ölçülüyüm. Hakimim. Bu konuda kendimi oldukça eğitmiş biriyim. Karşı tarafın gelişmesine ben bütün gücümle çaba harcıyorum. Kadınların yüksek ilgisi var. Kadınların tutkusu büyüktür. Ben de onlara saygı duyuyorum. Bu konuda fazla şikayetlerim ve çözülemeyecek sorunlarım yok. Benim tutkum, daha çok kadın soyunun, cinsinin yüceliğini ortaya çıkarmak. Bana göre kadın zenginleştirilmesi gereken bir varlıktır.

– **Erkeğin yüceltilmesi gerekmiyor mu?**

– Doğru, erkek için de geçerli. Kadını güçlendirmemiz lazım. Kadın aslında tutturulması gereken seviyenin çok gerisinde. Kadın

beyni, kadın fiziği geliştirilirse yaşam çok zengin olur. Yaşam gerçekten yaşanmaya değerdir.

– **Bu sözlerinde yine erkeğin kadını geliştirmesi, yani bir üstünlük ifadesi buluyorum.**

– Hayır.

– **Bazen de kadın cinsi erkeği değiştirerek ve geliştirerek katkıda bulunur. Feministler, erkek egemenlikli dünyanın kadın dünyasını mahvettiğini söylüyorlar ve bunun sonucu kendilerini de mahvettiğini belirtiyorlar.**

– Bu düşüncede de doğrular var. Kadın dünyasının mahvı erkeğin dünyasının da mahvıdır veya kadının yaşamdan soyutlanması, yaşamı bütünüyle çok olumsuz etkilemiştir. Ama bu sorunun çözümü yalnız kadın sorunu falan da değildir. Sorun daha çok erkek sorunudur. Bu açıdan eğer Türkiye'de ileri bir şeyler yapmak isteniyorsa, herkesin bu işi böyle şapır şupur, aşk dedikodularıyla, bilmem yavaşmalarıyla halletmesi yerine kişilerin birbirlerine saygılı yaklaşımları gerekir. Aşk herkesin hakkı değildir. Herkes aşkı yaşayamaz. Aşk bir erdem işidir. Aşık yücelik işidir. Aşk büyüklük işidir.

– **Bu kadar soyutladığın zaman fazla bir somutluğu ve pratikliği kalmıyor.**

– Kesinlikle soyutlamıyorum. Aşk çabanın işidir, emeğin işidir. Adam cebine bilmem nereden para girmiş, gidiyor en güzel kadını alıyor. Elimden gelse o kadınların hepsini gider onların elinden kurtarırdım. Ve inşallah bir fırsatım doğar. Siz o zaman Apo'yu görün. Siz sanıyorsunuz ki bu Apo sadece politikayla uğraşır. Esnekliği bilmez, güzelliği bilmez sanıyorsunuz. Tutkuluyum ve güç sahibiyim. Ben bir kadın-erkek cemaatinde oturdum mu, kadınların aklına ilk gelen iş kocalarından boşanmak oluyor. Bu benim özelliğimdir.

İslamiyet

– **İslamiyet konusuna geçelim.**

– Sizin incelemelerinizi ilgiyle okudum. İmam Ali'nin eylemini

ve eğilimini sınıf temelinde biraz orta sınıf biçiminde mi değerlendiriyorsunuz?

– **İmam Ali'yi reformcu bir İslam önderi olarak görüyorum.**

– Haricilerin de yoksul kesime dayandığını söylüyorsunuz.

– **Evet, daha radikal ve daha eşitlikçi.**

– Muaviye ise aristokrat kesimin temsilcisi.

– **Devletleşen İslam eğiliminin sözcüsü.**

– İmam Ali kişiliğini biraz daha yakından incelediniz mi?

– **Ben tarihi süreci inceledim. Siz Şafii kökenli misiniz?**

– Kökenimi çoktan aşmışım. İmam Ali'ye kendimce yakın bir bireysel eğilimim vardır. Kendi kendimi eğitiyorum. Namaz kıldım, iyi bir Müslüman olmaya çalıştım.

– **Cemil Bayık'ın da ilginç bir İslami geçmişi var. Geçmişinde koyu ve radikal bir Müslüman olduğunu anlattı.**

– Bilemiyorum. Fakat İslamiyeti tartışmalıyız. Türkiye'de kemalistler temel sorunları o kadar at gözlüğüyle değerlendiriyorlar ki... Gerçekten sağlıklı bir tarihi yaklaşım, toplumsal yaklaşım başarısızdı. Bir laiklik icat edildi, Batı'dan kopya edildi. Kimse de bir şey anlamadı. Yüzünü aç, başını aç; böyle değerlendirildi. Bir yerde başörtüsü şeriattır, ezan okuma şeriattır gibi değerlendirmeler yapıldı. Ne o yaptığını anladı, ne diğer taraf yaptığını anladı. Bu konuda Türkiye tam bir kafa karışıklığına sürüklendi. Ne Müslümanlığa karşı olan ne kadar karşı olduğunu ortaya koyabildi, ne Müslümanlığı savunan ne kadar Müslümanlığı savunduğunu anlatabildi. Türkiye'deki Müslümanları da ben Müslüman falan görmüyorum. O kadar serseri gruplar var ki. Onları İslamı kavrayan kişiler olarak değerlendirmiyorum. Ne başörtü giymek fazilettir, ne de çıkarmak fazilettir. Bunları fasarya olarak görüyorum. Yasaklarla olmaz. Eğer kişinin erdeminden söz ediyorsak, yalnız örtüsünü değil, her şeyini geliştirebilmelidir. Ben bir kadın için ne ararım biliyor musunuz? Ruhü güzellik ararım, fiziki güzellik ararım, düşünce gücü ararım, ona çok yakışan elbise ararım. Ben böyle kadın için savaşıyorum. Başörtüsü var mı yok mu! Bu kadar küçük, bu kadar seviyesiz tartışmayı bana nasıl yaptırabilirsin ki? Ben aptal mıyım böyle bir tartışmaya gireyim? Girmiyorum.

Hizbullah

– ***Hizbullah için ne diyorsunuz? Güneydoğu'da önemli bir problem olarak ortaya çıktı. Devletin kurdurduğu söylendi. Bu arada PKK'nın Hizbullah'la görüşme yaptığı ve karşılıklı bir protokol imzalandığı söylendi. Bu işin aslı nedir?***

– Hizbullahçılarla biraz görüşüyorum. Bazen bunları imana davet edesim geliyor. Bunlara ilerde Allah'ı da biz izah edeceğiz. O çocukların moralini bozmamak lazım. Allah diye inandıklarının, İslam diye bellediklerinin içeriğini fazla bilmiyorlar. Bunları devlet kullanmaya çalışıyor. Dış güçler belki kullanmaya çalışıyor. Çok da kötü kullanmaya çalışıyor. Bir dönem de Sovyetler Birliği TKP'yi böyle kullandı. Türkiye'yi de buna benzettim. Al TKP'yi vur Hizbullah'a, al birini vur ötekine.

– ***Görüşüyorsunuz dediniz. Basına bir kısım şeyler yansıdı. Daha önce Hizbullah'la çatıştıydunuz.***

– Hizbullah meselesi dini bir mesele falan değil. PKK'den biraz zarar gören feodal aşiretçi kesimler var. Bunlardan güç buluyorlar. Sanıyorum İran, Kürdistan'da bir boşluk olduğunu fark etti. Kemalizmin aşındığını gördü. Bazı eğilimleri desteklemek istemiş olabilir. Bundan güç aldılar. Bir de devletin kendisi kemalizmin artık tutunamayacağını anlayınca, bu tarikatları, en son da dini temelde Hizbullah'ı devreye soktu. Bu mesele böyle ortaya çıktı aslında. Üç türlü Hizbullah var. Biz tabii ki İran'ın etkisini ayrı değerlendirmeye çalışıyoruz. Gerçekten Allah'ına inanan radikal varsa onu ayrı değerlendiriyoruz. Aşiret feodal çıkarları bulunduğu için Hizbullah'a sığınan varsa onu ayrı değerlendiriyoruz. Bir de devletin kurduğu Hizbullah var onu ayrı değerlendiriyoruz. Ayrıca genelde din gerçeğini değerlendirmeye çalışıyoruz. Bütün bunlar bizim soruna kapsamlı yaklaştığımızı gösterir. Diğerlerinin yaptığı gibi laik miyiz değil miyiz, hangi tarikattanız, radikal Müslüman mıyız değil miyiz gibi tartışmaya girmiyoruz. Dinine bağlı bir Melle Abdullah vardır. Beni en iyi anlayan ve gerçekten Kürdistan'ın en saygıdeğer, teslim olmamış temiz bir Müslümanıdır. Çok iyi bir birlik-

telik doğdu. Çok değerli melleler vardır. En iyi militandan daha değerli görüyorum onları. Dini Müslümanlar da geliyor, onlarla da anlaşabiliyoruz. Ama devletin kullandığı, bazı sapıklar da çıkabilir. Bunlar bana göre ha MHP faşisti, ha böyle faşist fark etmez. Hepsine hak ettiği cevabı verebilecek durumdayız.

– ***Yani farklı eğilimlere göre farklı tavırlar aldığınızı söylüyorsunuz.***

– Tabii tabii... İran'a dayalı Hizbullah varsa, önce anti-emperyalist olmak zorunda, anti-kemalist olmak zorunda. Böyle oldu mu bizimle ittifak aramak zorunda.

– ***İran'ın çizgisiyle size yaklaşıyor mu demek istiyorsunuz?***

– Gayet tabii... Yapmazsa demek sahtekardır. Biz hepsine uygun yaklaşımlarla cevap veriyoruz da, sanıyorum bu tutumumuz meseleyi çözümlenecektir.

– ***Bu açıklamalarınızdan Hizbullah'ın önümüzdeki dönemde bu tür eylemleri sürdürmeyeceğinden söz edebilir miyiz?***

– Gayet tabii. Kendileri bilir. Dediğim ölçülerde iseler bazıları sürdürür, bazıları sürdürmez. Devlet yanlısı Hizbullah sürdürür, dine bağlı, İran yanlısı anti-emperyalist olanlar sürdürmez. Yurtsever olan gelir bizimle ittifak arar.

– ***İran yanıtlarıyla ilişkiler var demek mi bu?***

– Tabii bu çerçevede ilişkiler çözümlenir. Doğrultumuz kapsamlıdır. Herkesi gerçek konuma göre cevaplandırarak esnekliktedir. Sanmıyorum bu konuda zorlanıp çözüm hatasına düşebileceğimizi.

Kürt cephesi

– ***Kürt cephesinde ateşkesle birlikte bir değişiklik oldu. Daha önce sizinle ilişkileri son derece bozuk olan ve sizin hakkınızda ve sizin onlar hakkında çok kötü şeyler söylediğiniz ve tutumlar aldığınızı insanlarla bir araya geldiniz. Ateşkes ise yeni bir tablo ortaya çıkardı. Bu tablo nasıl ortaya çıktı, bundan sonra nasıl gelişebilir?***

– Biz fiili durumu resmileştirmeye çalıştık. Dikkat edilirse birçok görüşün arasında fazla fark yok. Ulusal sorun, Kürdistan sta-

tüsü, hedefleri ve hatta mücadelesi üzerine. Bu var olan birlikteliği protokolle meşrulaştırdık. Diğer birçok örgüte de aynı şeyi söyledim. Sizin görüşlerinizin önemli bir kısmına ben katılıyorum ve belgeye dökün, imzalarım dedim. Gelen döktü ben imzaladım, gelen döktü ben imzaladım, sonunda bu birliktelikler meselesi ortaya çıktı. Yani yapay bir ayrılığı giderdik. Şüphesiz bazı konularda görüş farklılıklarım çok. Ama benzerliklerin oluşması için son derece esnek davrandım. Eski tür o, “şu cümle şöyle olsun, benim temsil düzeyim şu olsun” gibi bu tür basit hesaplara girişmedik. Toleranslı, oldukça yapıcı bir yaklaşımla her tür örgüt ve kişiye karşı aynı tavrı sürdürdük. Sonuç, şimdi herkes bu tür birlikteliklere katılmak durumunda. Bundan sonra da mümkünse bir cephesel birliğe götürmek için çaba harcıyoruz. Anlaşıyor ki bu konuda örgütlerin çeşitliliği nedeniyle belki yoğun gelişmez ama, bir şeyler yapmak isteyenler, tavırsız, politikasız kalmak istemeyenler, böyle bir birlikteliği adına cephe de denilse, resmileştirip kalıcı ve biraz bu isim altında politikalarını daha başarılı yapacaklarına inanıyorlar. Önümüzdeki dönemde de bu konuda cephesel bir ilan gerçekleşecektir.

– ***Bingöl olayından sonra cephe içinde, ilişkide bulunduğunuz Kürt örgütleri arasında problem çıktı mı?***

– Hayır hayır, çıkmadı. Çünkü Türkiye'nin pişmanlıktan başka hiç kimseye bir şey dayatmadığını, Kürt meselesini tasfiye etmek istediğini, geleneksel tenkil ve teslim alma yöntemleriyle sonuca gitmek istediğini iyi biliyorlar. Bu konuda gereken bilinç düzeyleri var. Olsa olsa, taktik açıdan belki eleştirebilirler. Ve biraz da böyle oldu. Fakat onlar da şunu söylüyorlardı; eğer Türkiye politikasını değiştirmezse Sayın Burckay'la yaptığımız protokolde, bizler de silahlı mücadeleyi düşünmek zorundayız, hatta bu konuda bazı hazırlıklarımız var demişlerdir. Diğer örgütler fazlasıyla öyledir. Ve hatta daha da olumlu bir ortama girmişlerdir.

– ***Yani Bingöl sonrası Kürt örgütleriyle bir sorun yok mu diyorsunuz?***

– Daha olumlu, daha hızlandırıcı bir birlik gerçekleşebilir.

Talabani

– ***Talabani ateşkes süreci boyunca çok önemli bir rol oynuyor gözüküyordu, şimdi bu yeni durumla birlikte, örneğin bugünkü basın toplantısında Talabani olmayacak anlaşıldığı kadarıyla. Bingöl olaylarından sonra Talabani ile bir temasınız oldu mu? Onun tutumunu hissettiniz mi?***

– Talabani, genelde silahlı mücadeleden, özelde Bingöl olayından rahatsızlığını vurguladı. O tamamen Türkiye'den daha fazla destek görmek için, politik tutuma girer. Bizimle de girer, Türkiye ile de girer. Ve bunu da sürekli yapar. Bundan sonra da PKK kozunu kullanmak isteyecektir. Kolay kolay bundan da vazgeçmez. Artık ne kadar yararlıysa ve ne kadar kullanılıyorsa o kadar yararlanıp kullanacaktır. Biz de Talabani'yi Kürt meselesinde eğer olumlu bir işlev göreceksa değerlendiririz. Fakat farklı sahalarda politika yapıyoruz. Mekan farkı var. Program, sosyal zemin farkı var. O daha çok diplomaside işi kotarmaya çalışıyor. Biz halkımızın gücüne dayanıyoruz. Dolayısıyla zaman zaman bir araya gelmelerimiz olur. Ama zaman zaman da farklı konularda olduğumuz için ilgisizlikler ve terslikler doğabilir.

– ***Bingöl olayından sonra bir temasınız oldu mu hiç?***

– Her zaman temas olur da olmaz da. Bunu o kadar önemli görmüyorum. İşler gerektirdi mi bir araya gelmeler fazla zor değil. Fakat politik konular farklı oldu mu, o yerinde kalır, ben yerimde kalırım.

Müzik-sanat

– ***Müzik dinlemekten zevk alır mısınız?***

– Anlaşılmıştır, vurgulamaya gerek yok. Hayatımızın kendisi değişik bir müzik türüne işaret eder. Kürdistan gerçeği söz konusu oldu mu, eski klasik türkülerin yeni devrime uyarlanarak, giderek o yönünü de ortaya çıkararak gelişen yeni bir ses, dolayısıyla yeni bir türdür. Zaten o temelde şimdiden o kadar türkünün ortaya çıkma-

sı, bizim mücadelenin müziksel gelişmelere ne kadar yatkın olduğunu ortaya koyuyor. Tabii, bizim için yaşam da bir müziktir aynı zamanda. Benim yaşamım, hatta bir bütün olarak PKK'nin gelişimi bir türkü söylenişine çok benzer. Türkü ritmiyle bu işe başladık, öyle sürdürüyoruz. Türkülü bir savaştır bizimkisi.

– **Klasik müzik dinler misiniz?**

– Dinlerim; tabii tabii...

– **Bunlar içinde hangi tür müzik senin için daha çekicidir?**

– Klasik Batı müziğine de kendimi kaptırırım.

– **Örneğin bestecilerden hangi besteciye daha çok beğenirsin?**

Beethoven mi, Mozart mı?

– Hiç önemli değil. Benim için ritm önemlidir. Ritmi yakaladım mı, kendimi kaptırırım. Bu Arap müziği için de geçerli. Ümmü Gülsüm gazellerini yüz bin defa dinlesem bıkmam. Müziği önemli, içindeki sözcükler hiç önemli değil. İran'daki ritm çok önemli. Hindistan'daki, Uzakdoğu'daki, Latin Amerika'daki ritimleri sayabilirim. Bir müzik seviyem var. Ritme kaptırırım kendimi. Kürt olayında da böyledir, Türk müziği olayında da böyledir. Bir müziksel yan oldukça gelişmiş oluyor. Bizim yaşamın kendisi herhalde müzikle yakından bağlantılı olan bir yaşamdır.

– **İbrahim Tatlıses'i nasıl buluyorsun?**

– İbrahim'i tanıyorum, dinliyorum da. İbrahim yalnız siyasi açıdan istismar edilmek istendi. Biraz PKK'nin çıkışına dayatılarak, özellikle bizim Urfa kültür değerlerinin dile getiricisi olarak lanse edilmeye çalışılıyor. Bunun meşhur olması PKK'nin ilanıyla başlar. Bana göre o, siyasi olarak kullanılmak istendi. Halkın heyecanı, ulusal kurtuluş sürecine tam yansımam da, işte arabesk adı altında bir müzikle içi boşaltılsın diye kullanılmak istendi. Buna benzer sanatçılar, toplumun dikkatini çekecek benzer tiplerle halk devrimine kanalize edilmekten alıkonulmak istendi.

– **Sesini beğeniyor musun?**

– Ses olarak tabii ki dinlerim. Arabeski olsun, klasiği olsun fena bir ses değil tabii. Benim onun müzik yapmasına bir diyeceğim yok. Siyasi istismarına karşıyım.

– **Ben sanatsal değerlendirmeni soruyorum.**

– Bizim toprağın çocuğudur.

– **Hemşehrisiniz...**

– Daha çok da türkü, ağıt karmaşasından ortaya çıkan bir olaydır. Onda Arap etkisi, Türk etkisi, Kürt etkisi güçlüdür. Tutulmasının bir nedeni de budur aslında. Halklar kültürünün yoğunlaştırılmasını ifade ediyor. Ona arabesk demenin de fazla bir anlamı yok. Ama devrimci tarz değil. Ama kötü kullanılıyor, o ayrı bir mesele. Halkçı yönü vardır. Onun sanatının halkçı yönü vardır.

– **Ferdi Tayfur'u dinliyor musun?**

– O da sanıyorum bu konuda, size göre daha çok neyi dillendiriyor?

– **Ferdi Tayfur Adanalı. Acı temel teması.**

– Evet, sanıyorum emekçilerin yaşadığı acıyı dillendiriyor. Kötülemiyorum. Ama sadece acıyı dile getirmesi, coşkuyu, direnişi dile getirememesi köleliği aşamadığını gösteriyor. Baskı altındaki Çukurova'nın bunaltıcı koşulları altındaki ezilen insanın dileğini ifade ediyor.

– **Ferdi Tayfur'un "Emmoğlu" türküsünü dinledin mi?**

– Yok.

– **Peki Yaşar Kemal?**

– Bu konuda değerlendirmeler yaptım. Yaşam Kemal toplumun dışına çıkmış insanı romanlaştırıyor. Ayrıkçıları romanlaştırıyor. Bu da tabii güçlü bir devrim dalgası olmadığı için böyledir. İsyancı romanlaştırıyor. Kötü bir iş değil. Fakat bana göre çok yetersiz. En temel yöneltilecek eleştiri budur. Bunu şöyle gerçekleştirebilseydi güçlü bir romana yol açabilirdi: Gerçi Çukurova'da toplumsal dönüşüm yaşanıyor. Bunu biraz görmüş ve eserlerine yansıtmış. Bu da çokça görülen bir olay. Sanıyorum o güçlü bir devrimsel fırtınayı yaşamamakla veya görememekle romanda daralmıştır. Ayrıkçıları aşırıp işlemiştir. Dolayısıyla daha güçlü olabilmeyi sağlayamadı. Benim önerim ciddi devrimsel altüst oluşu görmesi. Yaşar Kemal bir yönüyle Kürttür aslında. Yaşar Kemal'in tanımına belki kendinin de göremediği bir katkıyı yapayım. Eğer onun Kürt kökenli olmasa romancı olamazdı. Bir Türk kültür kökeninden öyle romancı çıkmaz. Böyle onun gibi Çukurova'da bir sürü Türk kökenli çocuk

vardı. Ama böyle bir romancılık aklına bile gelmez. Böyle bir romancı olabilmek için Çukurova'yı bilen bir Kürt olmak gerekir. Yaşar Kemal'in çelişkisi şu: Kürt ulusal özellikleriyle ondan kopuşun, Çukurova'da büyümenin sentezidir.

– **Yaşar Kemal'le ilgili değerlendirmeni haksız buluyorum.**

– Bu tanımı iyi yapmalı. Yaşar Kemal, Kürt ulusal motiflerini, Çukurova'da karşılaştığı veya Çukurova'da bu motiflerin, bu özelliklerin alacağı yeni biçimlerle zenginleşmesinin ürünüdür. Niye bu konu fazla bilimsel olarak düşünülüyor? Aslında o Fransız gazeteciyle yaptığı anı-söyleşisi var. O onu anlamak istiyor ama, sayın Yaşar Kemal'in kendisi doğru cevap veremiyor. Anlayamıyor aslında. Cevap verme gücü yok. Senin romanına yol açan temel sosyal neden neydi diye soruyor. Orijinini bulmak istiyor. Orada duruyor aslında. Ben kendim o “Dirilişin Öyküsü”nde anlattığım, Yalçın Küçük kardeşimize belirttiğim gibi, bizim o çocukluk tanımını aşır, nasıl bir siyasal, sosyal kişiliğe, isyancı kişiliğe ulaştığımızı vurgulamamızı bilhassa bu tip çözümlere katkı olsun diye yaptım. Kendisi de buna benzer bir tabloyu geliştirebilirdi. Türkçe yazıyor, Türk edebiyat örneklerini de sunuyor, kötü bir şey değil. Fakat oluşturm özelliklerini açıklayabilmeli. Bu konuda cesur olabilmeli. Tamam Türk gerçeğini bir Türk olarak iyi dile getirebilir. Yaşar Kemal daha farklı bir romancı türüdür. O biraz da Kürt ulusal gerçeğinden bir şeyler vermek istiyor. Tam kopmuş olduğu için bunu yapamıyor. Tam bir Türk gibi vermek istiyor, tam bir Türk olmadığı için de bunu yapmak istemiyor. Ama buna göre kendine özgün bir biçimde ortaya çıkarmış. Bu Batı'nın da dikkatini çekiyor, biraz değer veriyorlar. Fakat istiyorum ki daha da ilerlesin. Mesela bir Kürt altüst oluşunu inceleyebilir. Ben onun için de temel çıkışı burada görüyorum. Kürt dönüşümünü yakalayabilirse yeni bir hamleye yol açabilir edebiyat alanında. Gerçekten Kürt olayında büyük altüst oluşlar yaşanabiliyor. Hepinizin dikkatini çekiyordur. Yazarsınız. Büyük altüst oluşun insan ruhunda yarattığı değişikliği izleyebilirsiniz. İlişkilerin parçalanıp, yeni ilişkilerin nasıl kurulması gerektiğine ilginiz yok. Çok kötü sizin için. Türkiye aydını, yazar çizerleri için. Nasıl bu kadar kısır kalabiliyorsunuz, seviyesiz kalabi-

liyorsunuz, aklım almıyor. Bunu yalnız Kürt aydınları için söylemiyorum, Türk aydınları da çok şeyler yapabilirlerdi. Kürt çözümlenmesini yapmak bir edebiyat hazinesidir. Gerçekten soluk aldırır ve uluslararası alanda da iddialı olmaya götürebilir. Fakat kemalizmin bu inkarcı kültürü hepimizi oldukça etkilemiş, hor bakıyorsunuz, hor baktıkça da kendiniz hor görüyorsunuz. Cüce kalırsınız. Mümkünse edebiyat cephesindeki her edebiyat, ciddi bir toplumsal altüst oluşa cevap verdiği oranda bir edebiyattır. Acılı olabilir, trajik olabilir, hepsini işlemek gerekir.

– **Yaşar Kemal, Musa Anter'in ölümünden sonra Kürt sorunu-na ilişkin Cumhuriyet gazetesinde iki gün süren bir makale yazdı. O yazıyı okumadıysanız okumanızı isterim. Çok önemli bir yazıydı, Yaşar Kemal'in Kürt meselesine ilişkin açık fikirleri var.**

– Daha da geliştirebilir. Arada böyle çıkışlar yapabilirsiniz. İnsanın toplumsal altüst oluşlardaki etkilenmesini güçlü yakalamaya çalışın ve hatta sanatla inceltin, sanatla onu biraz daha güzelleştirin, olması gereken biçimi saptayın ki, devrim biraz daha ete kemiğe bürünsün. Aşırılıklarından veya olumsuzluklarından arınsın. Sanatın da işlevi budur.

– **Sözünü ettiğin toplumsal işlevi. Sanatın incelikleri ve estetiği var.**

– Sanatın incelikleri şudur: Beni bir sanat tartışmasına konuk etmek istiyorsunuz. Yapıyorum zaten bunu. Sanat ciddi bir iştir. Ama Türkiye'de sanat, adeta toplumun siyasal, sosyal atmosferinin dışına çıkmış, kendini koparmış hissedenerin son uğraşısı olarak düşünü- lüyor.

– **Bu görüşünüze katılmıyorum. Sanat toplumun gerçeğini yansıtmadığı zaman karşılık almaz. Diyelim ki ben kendi kendime sanatçıyım diyerek bir şeyler yazdım. Eğer bunun bir değeri varsa...**

– Tabii ki her şey toplumsaldır. Ben bu genellemeyi yapmıyorum. Benim yaptığım genelleme toplumun temel sanatla genel vurgulanması gereken yanı vardır. Türkiye'de 12 Eylül'ün insan üzerinde muazzam yıkımları vardır. Bunu kim yakalayıp değerlendirdi? Bir Kürt romanı yazalım.

– **Büyük romanlar öyle istendiği zaman yazılmaz ki.**

– Ama 12 Eylül büyük bir dönüşümü ifade eder.

– **Roman ben istersem, sen istersen olacak bir şey değil ki...**

– Hayır sanatçılar başka işlerle uğraştılar. Çok yapay sorunlarla uğraştılar. Devrimci tipin kötülenmesiyle uğraştılar. Devrimci tipin eleştirisi yapılır. Devrimci bir tipin sağlıklı yaşamı temsil etmediği de vurgulanmalı. İyi siyaset yapmadığı, güdük kaldığı ve gerçekten çözümsüz kaldığı, yaşamı temsil etmediği her yönüyle vurgulanabilir. Ama bundan çıkacak sonuç devrimin inkarı ve 12 Eylül'ün getirdiği yaşamın yüceltilmesi olmamalıydı. Bu konuda siz kendi gözlemlerinizi biraz daha geliştirin, göreceksiniz ulaştığınız sonuçların önemli bir kısmı, düzenin dolaylı olarak hizmetine yol açıyor. Düzenin eleştirisinin sağlıklı yapılması gerekiyor. Çünkü 12 Eylül topluma büyük yıkımlar getirdi.

– **Nihat Behram'ın “Lanetli Ömrün Kırlangıçları” romanını okudunuz mu?**

– Ben sadece toplumu kötüleyin, sırf kötülemek için bir yarış yapalım diye yorumdan bahsetmiyorum.

– **Bunu bir eleştiri ve gerçeklik romanı olduğu için söylüyorsunuz. 12 Eylül sonrasında güzel romanlarından birisidir. Biraz da bu yüzden gözden uzak kaldı. Şimdi Almanca'ya çevrildi. İlgi göreceğini sanıyorum. Roman Güneydoğu'dan bir küçük çocuğun yaşam öyküsünü konu alıyor.**

– Olabilir. Bu tip örnekler geliştirilebilir. Bazıları dokunmak istemiş ama fazla etkili olmamış.

– **Siz roman okuyor musunuz?**

– Ben romanı okumaktan ziyade, gerçekçi bir roman nasıl geliştirilebilir, konusu üzerinde yoğunlaşıyorum.

– **Yaşar Kemal'in “Kale Kapısı” romanı çıktı. Bir Kürt romanı olduğu tartışması yapılıyor. Gerçi romanı ben henüz okumadım, üzerine yazılardan söz ediyorum. Örneğin sizin bu romanı okumanız gerekiyor. “Lanetli Ömrün Kırlangıçları”nı okumanız gerekiyor.**

– Doğrudur bu konuda biraz tahlil sunabilmem için şüphesiz yararlıdır. Fırsatım olursa değerlendiririm ama, benim kendime biçtiğim rol daha çok bir roman dokusunun hem yapıcısı olmak hem de getiricisi olmaktır. Ben romanın temel işlevini biraz kavramışa

benziyorum. Romanın, genel olarak edebiyatın, esas olarak nereye yönelmesi gerektiğini de fark ediyorum. Bunu PKK olayında taslak düzeyinde de olsa, sanırım yakında bir ürün ortaya çıkabilir.

– **Roman üzerine bir inceleme mi yapıyorsunuz?**

– Roman taslağı diyorum ben buna.

– **Roman mı yazdınız?**

– Şimdi taslağıyla uğraşıyorum. Benim roman yazmam başkalarının yazmasına benzemez. Yol açtığım çok çarpıcı ilişkiler, ruhsal durumlar, kurumlaşmalar söz konusu. Onları yansıtmaya çalışacağım.

– **Roman denemesi mi?**

Roman, ruh derinliklerini, büyük çapraşıklığı içinde yakalamak demektir. Ortaya çıkan tarihi bir süreci kavramak demektir. Türkiye'de böyle roman yazılmıyor ki... Ben bu konuda güçlü bir eleştiri yapacağım diyorum.

– **Bir röportajda ben roman yazsam Yaşar Kemal'den daha güzelini yazarım diye bir söz etmişsiniz.**

– Daha güzelinden öteye konuyu çarpıcı bir biçimde seçerim.

– **O makale olur, roman değil. Roman yazmak başka bir iş.**

– Roman söylediğiniz gibi değildir. Roman en temel soruna da, en temel bir siyasi soruna da dayanarak geliştirilebilir.

– **Ona itiraz etmiyorum. Ama roman sonunda bir sanattır.**

– İşte sanat dediğiniz noktada ben söylüyorum. Ceset, yalnız kemiklerle ifade edilemezse, bir devrim de bir iskelettir. Bunun ete büründürülmesi sanat işidir. Sanatın rolünü o kadar önemsiyorum. Yaşamın güzelleşme yanını gerçekleştirir. Binanın iç mozayigini temsil eder. Yaşamın vazgeçilmez bir gereğidir. Devrimin sadece askeri, siyasi yolla yapılamayacağını, sanatsal yolla da inşa edilmesi gerektiğini, Türk insanının da böylesine bir sanatsal yeniden yapılaşma ihtiyacı duyulduğunu söylemeliyim. Ben Türklerdeki büyük çirkinlikleri görüyorum. Bunu devrimle biraz eleştiriyorum. Daha çarpıcı sanat yaklaşımlarıyla da eleştirmek isterdim. Kemalizmin romanı yazılmamıştır. Kemalizmin tarih için ne ifade etmiş sadece övülmüştür.

– **Kemal Tahir'in ve birçok yazarın kemalizme eleştirisel bakan romanları vardır.**

– Köklü değil. Tamamlayıcı, bütünlüyci değil. Kemalizm, kema-

“Kürdistan coğrafyası, Ortadoğu'da adeta tüm ulusları birleştiren bir geçittir.”

listler tarafından bile anlaşlamıyor. Kemal'i siz gerçek boyutlarıyla ortaya koymadıkça kendinizi tanımlayamazsınız. Bunu size söyleyeyim.

– **Tamam kemalizmin eleştirisi üzerine bir tartışma yapılabilir.**

– Kemalist çözümlemeyi her yönüyle gerçekçi yapamazsanız, siz Türkiye insanını doğru temelde biçimlendiremezsiniz. En çok da sanata işlev düşüyor.

“Okumaya fırsat bulamıyorum”

– **En son hangi romanı okudunuz? Bir savaşın komutanı, bir partinin lideri ve bir aydın olarak okumaya ihtiyacınız var. Örneğin roman okumaya, siyasi makaleler okumaya ihtiyacınız var, okuyor musunuz?**

– Fazla fırsat bulamıyorum okumaya.

– **Bu bir eksiklik değil mi?**

– Şüphesiz eksiklik.

– **Bir önderin roman okuması, edebiyatla ilgilenmesi gerekmez mi?**

– Bir roman gibi olayları, olguları, tarihi izliyorum, sonuç çıkarıyorum biraz. Yani kavrayış noksanlığım söz konusu değil.

– **Kavrayış anlamında değil. Sanat, edebiyat insanı zenginleştiren bir şeydir. Müzik de öyle.**

– Kendime zengin diyebileceğim kadar algılama düzeyim var. Bu ihtiyacı gideriyorum aslında. Bir insanla yaşam zenginliğini birlikte yürütebilecek gücüm var. Bu edebiyatçıyla da olur, askerle de olur, siyasetçiyle de olur.

– **Güçlü bir algılama yeteneğiniz olduğunu biliyorum. Ama büyük devrimcilere bakıyoruz...**

– Ben bu konularda tam bir seçkinciyim. Kalitenin yüksekliğine çok yüksek değer biçerim. Sıradanlığa tahammül edemem.

– **Büyük devrimcilere bakıyoruz. Mesala Lenin'e...**

– Benim o yönüm zayıf. O yönüm fazla gelişmemiş. Çok iyi incelemecidirler, çok iyi okurlar.

– **Lenin neredeyse tüm dünya edebiyatını hatmetmiş.**

– Benim o gücüm yok, bende çok zayıf. Yaşadığım süreç buna fazla fırsat vermiyor. Fiziki olarak sıkıntılarım var.

– ***Bu konuda kendinizi değiştirme çabası içinde bulunuyor musunuz? Ben Türk edebiyatını veya dünya edebiyatını öğreniyim, okuyayım dediğiniz oluyor mu?***

– Dediğim gibi gözüm almıyor. Sağlık nedenlerim fırsat vermiyorum.

– ***Okuma güçlüğünüz mü var? Nedir?***

– Damar sertliği mi var... İşte öyle bir şey. Yaşam yoğunluğu fırsat vermiyor. Yoksa çok isterim.

– ***Yaşam yoğunluğu gerekçesini kabul etmiyorum. Bir edebiyat, bir sanat, bir müzik olayını incelemeden olmaz.***

– Onun biçimini ben tayin ediyorum. Yoğunluğun sanatsal ifadesini yakalıyorum. Kendime göre bir yöntemim vardır. İyi algılıyorum, insanların yaptıkları işi, yaşadıkları işi. Onun oldukça iyi bir sanat değeri ifade etmesi için nasıl olması gerektiğini de biliyorum. Bir Yeşilçam artistini de yorumlayabilecek güçteyim.

– ***Ama film seyretmezseniz nasıl olacak?***

– Bir film yeter. Zaman zaman film seyrediyorum. Seyrederim.

– ***Türk filmlerini seyrettiğiniz oluyor mu?***

– Gayet tabii. Bir spor maçını seyrettiğim vakit artistik yönü seziyorum. Spor da bir sanattır. Artistik bütün yönleri görme gücüm var. Müzik için öyledir. Sezgi bu konuda da biraz var. Bu konu beni idare ediyor.

Galatasaray

– ***Sizin Galatasaraylı olduğunuzu biliyoruz. Bu yıl Galatasaray şampiyon oldu. Şampiyonluğunu nasıl karşıladınız?***

– Her şampiyonluk iyidir. Her şampiyonluk kişinin moral gücünü olumlu yönde etkiler. Ben hemen her sahada şampiyonluğa oynuyorum veya şampiyon takımın yanındayım.

– ***Üç yıldır Beşiktaş şampiyon oluyordu.***

– Biz o zaman eleştiriyorduk.

– ***Galatasaray'ı?***

– Şampiyonluğa oynaması gerekenler nasıl çalışılması, savaşılmaması gerektiğini bilir. Maşallah son dönemlerde biraz savaşmayı öğrendiler.

– ***Galatasaray bu dönem iyiydi.***

– Potansiyellerini tam sahaya aktaramamışlardı. Gelişme özelliği olan bir takımdı. Yöneticileri, özellikle antrenörleri.

– ***Siz Galatasaray'ın başında olsanız nasıl hareket ederdiniz? Şu Galatasaray'ın başına geçsem diye düşündüğünüz oluyor mu?***

– Ben her savaşan takımın başında olmak isterim. Ben mücadeleyi savaş gibi yürüten her takımın içinde ve başındayım. Bu, müzik grubu da olur, futbol takımı da. Spor kulübü de olur. Edebiyatçılar birliği de olur. Yeter ki yaşamında çok akıcı, seri, sonuç alıcı davranırsın.

– ***Atak ve mücadeleciler olsun. Yaşam felsefesi ataklığa dayanmalı.***

– Çarpıcı, vurgulayıcı, çekici, güzelleştirici olmalı. Diğer yaşam biçimlerini sıradan buluyorum ve ben seçkinliyim.

Apo milletvekili olur mu?

– ***Diyelim ki Türkiye'de Kürt sorunu halledildi. Artık bir savaşçı olarak değil de ülkenize bir politikacı olarak döndünüz. Böyle bir varsayım ile hareket ediyorum. Döndünüz, milletvekili oldunuz, parlamentoya girdiniz. Böyle bir geleceği nasıl görüyorsunuz?***

– Her gelen milletvekili olmam üzerinde duruyor.

– ***Sonunda bu savaşçı ruh hali yavaş yavaş başka bir şeye dönüşebilir mi?***

– Olmaz. Onlar olur mu? Sizinle devrim üzerine konuştuk. Bir devrimci kolay bu duruma giremez. Girişi de çok çarpıcıdır. Düzene kolay intibak edemez. Sarsıcıdır. Karşılıklı kırılıp dökülmelerle yeniliklere yol açar.

Sosyalizm

– ***Sovyetler Birliği'ndeki manzarayı hep birlikte izledik. Çin'de ve***

Küba'da önceden kestiremeyeceğimiz şeyler oluyor. Bu yaşanmış gerçeklik içinde sizin tahayyül ettiğiniz sosyalizm nerede?

– Ben halen sosyalizm tutkumu, coşkumu, bilincimi geliştirerek sürdürüyorum. Ben hiçbir zaman reel sosyalizmin hastalıklarına düşmedim. Ve reel sosyalizmin yüzüyle karşıma çıktıklarında tepki duydum. Ama sosyalist olmayı da benimsedim. Sarmadı beni Sovyet reel sosyalizmi. Onun Türkiye veçheleri. Zaten hep uzak da durdum.

– ***Bir dönem TKP'yle yakınlaştığınızı biliyorum.***

– Hayır.. Hep eleştiri olmuştur. Türk gençliğinin devrimci coşkuna katıldım. Fakat yaptıkları sosyalizm tartışmalarını anlamsız buluyordum. Halen de buluyorum. Lafazanlık yönü çok ağır basan, oldukça kırıcı, gürültü çıkarıcı bir tarz olarak değerlendirdim. Ama toplum statükoculuğuna karşı da yine en katılınması gereken bir hareket olarak değerlendirdim. Zaten bu yöndeki kararımı da verdim; 1970'lerden beri de sürdürüyorum.

– ***Türk sosyalistleriyle ilgili siz çok sert eleştiriler yapıyorsunuz. Bu sözleriniz basında da yer alıyor. “Bunlar adam olmaz.”***

– Değil değil. Öyle sosyalistler düşünün ki, önce belediye me-murluğunu aldılar. Bu kadar büyük ülkelerin olacak, büyük tutkuların olacak birdenbire pıs diye düzenin en kirli işlerinde kendini tatmin edeceksin! Bu kişilik tehlikelidir. Bizim bu tehlikeli kişiliği eleştirmemiz de öyle, çok kötüleme, çok sert davranma biçiminde değerlendirilemez. Sosyalizm üzerine böyle bir yaşam şekli inşa etmek demek, kendi soylu kültürüne küfür etmek demektir. Saygısızlık etmek demektir. Ben sosyalizmi halen bütün pratik uygulama yetersizliklerine, çirkinliklerine rağmen soylu, bağlı kalınması gereken bir birikim olarak değerlendiriyorum. Sosyalizmin seçkin militanlarını saygı ile anarım. Bu kadar lekelenmemesi, suçlanmaması gerektiğini söylerim. Buna Küba da girer, Lenin de girer, Stalin de girer. Sosyalizm ekolü insanlığın bir umududur, tutkusudur. Her zaman tarihte olagelmıştır. Ben İslamiyette İmam Ali'nin temsil ettiği hareketi de dönemin sosyalizmi olarak değerlendiriyorum. Onun o kolektivistliği, onun o militanlığı, onun o kutsal değerlere bağlılığı tam bir sosyalist tipi ifade eder. Döneme göre öyledir. Muaviye bir

bireycidir. Saltanatçıdır. Tabii Hariciler diyeceksiniz sosyalizmında ha proletercesini temsil ediyorlar. Olabilir. Fransız Devrimi'nin en uç solu komünistlerdi. Orada da sosyalistler vardı, burjuva devriminde. İlk çağda da çok önemli eşitlik kolektiviteleri vardı, okulları vardı. İnsanlık tarihinden ayrılmaz bir akımdı sosyalist ütopya. Sovyetler Birliği'nde çok geniş bir kazanım durumunda gelişti. Robert Owen'ın kooperatifler hareketi de sosyalist kuruluşu aslında. Ama bu, kooperatifler çerçevesinde oldu. Sovyetler'de ülke çerçevesinde gerçekleşebilir. Bana göre sosyalizm insan bireyini geliştirme bilimidir. Dolayısıyla toplumu geliştirme bilimidir. Ülkelerin, ulusların, sistemlerin değil, devletlerin özellikle değil. Devletin gelişmesi, ülkenin geliştirilmesi sosyalizmi fazla ilgilendirmemesi gerekir.

– ***Proletarya diktatörlüğü tartışması konusunda ne düşünüyorsunuz?***

– Dikkatle izleyin benim söylediklerimi. Sosyalizm öncelikle bir ahlaki meseledir. Salt bunu siyasi bir mesele, ekonomik bir mesele olarak düşünmek kimin icadı oldu? Onun üzerinde düşünmek gerekir. Bana göre sosyalizm insan bireyini köleci sistemler dahil en son kapitalist-empyralist sisteme karşı savunmayı izah etmelidir. Devlet seviyesinde, devrim ve proletarya diktatörlüğü seviyesinde olması da şart değildir bu savunmanın. Niye Müslümanlık hala gelişiyor? Niye İran'da Ayetullahlar bu kadar güçlü? Onlar yıllarca nefisleriyle mücadele ettiler. Sürekli bir Ayetullah kültürü oluşturdular. Bu kültür iktidar oldu. Şimdi Türkiye'de sosyalizmi bir yaşam biçimi olarak seçip de, yaşamına ona göre yön verenler az. Benim sosyalizmi siyasal devrim, giderek de ekonomik kalkınma meselesi olarak görmem artık gittikçe zorlaşıyor. Ve hatta ikinci plana düşüyor. Sosyalizm evet, iktidarı hedeflemeli, devleti ele geçirmeli, fakat bütün bunlar iktidarı yüceltmek için, hele devleti çok çok yüceltmek için olmamalı. Zaten kurucuları da bunları söylüyorlar. Giderek devleti söndürmeliydiler. Bunun biçimi üzerinde durmak gerekirdi. Tabii durum böyle olunca da benim ulusum, benim ülkem, şöyle başat olacak, şöyle yarış yapalım, bilmem neyle geçecek,

bunlar sosyalizme yakıştırmalardır. Bence sosyalizm de burada kaybediyor. Şunu sağlayabilmeliydi: Benim yarattığım insan dünyanın en yüce insanıdır. Ve gerçeği de biraz öyle olmalıydı. İnsanlığın bütün kültürel gelişmesini anlayabilmeliydi. Bu temelde eşitliği, özgürlüğü temsil etmeliydi. Ve her insanı, her ulustan insanı kapsayabilmeliydi. Rahat ettirebilmeliydi. Kısaca esenlik getirebilmeliydi. Buradan kaybedilen durumlar var. Yani şimdi Çin diyoruz. Kocaman bir Çin ulusunun geliştirilmesidir. Diyeceksiniz, tamam o enternasyonalizmdir. Çünkü Çin ulusu gelişirse insanlık da gelişir. Bu lafta böyledir, pratikte böyle değildir. Çin ulusu gelişecek gelişecek, Sovyetler'de olduğu gibi daha sonra çok merkezileşmiş bir bürokrasi, merkezileşmiş bir küçük klik, giderek bir şef ele geçirecek. En kötü ahlaksızlığı tepeden oynayacak. Sonuçta Çin belki de şoven-empyralist bir devlet olarak insanlığın başına bela haline gelecek. Çin belki şimdi iyiye gidebilir, belki biraz sosyalist de kalabilir, ama bu sosyalizmi insanlıkla paylaşması gerekir. Hem de er-telemeden yapmalı. Yani paylaşması gerekir.

– **Nasıl mesela?**

– Nasıl filan yok. Çin'i düşünmeyecek. Çin'in şöyle kalkınması, Çin'in kalkınma hızının yüzde ondan aşağıya düşürülmemesi, Çin'in şöyle güzellikleri, Çin'in şöyle büyüklükleri; bunları sıralamayacak. Çin'i biraz unutacak. Demiyorum tümüyle inkar etsin.

– **Bu mümkün mü?**

– Sosyalizmin enternasyonalist bir yönü var. Enternasyonalizm kuru lafla yürümez.

– **Ama şimdiye kadar ne yazık ki lafta kaldı.**

– Lafla olduğu için de, hiçbir ciddi sosyalizm deneyimi yaşanmadı. Küba da öyle. Küba insanı şöyle, Küba insanı böyle, Küba şöyle güçlüdür, Küba şöyle atlettir, Küba şöyle sevişir, Küba böyle coşar! Bunlar şovenizmi ifade eder, sosyalizmi değil.

– **Belki de bu bir kaçınılmazlık.**

– Ben demiyorum işini gücünü bırak gel, diğer halkların peşine düş! Benim burada söylediğim Küba sosyalizmi böyle olacağına, insanlığın biraz temel sorunlarını ele almalı. Belki bunlar bir günde çözümlenemez. Hiç de gereği yok. En az bugün İran'ın kendi çerçe-

vesinde İslam enternasyonalizmine gösterdiği ilgiyi sosyalistler gösterebilmeliydi. İran belki de İran ülkesinden daha fazla buna dikkat eder ve oldukça da hedef alınmasına rağmen yürütüyor.

– **İran'la ilgili tahlilinizi anlayamadım.**

– Kendi İslami anlayışını yayıyor demek istiyorum.

– **Yani İslam enternasyonalizmi mi?**

– Gayet tabii.

– **İran da kendi hakimiyetini yaymak istiyor.**

– Yaysın da İslam'ı yaysın, ona da saygı duyarım.

– **Ama Rusya da bir dönem İran gibi hakimiyet peşinde koştu ve sosyalizmi amaçlarına alet etti.**

– Sovyetler Birliği'nin de bir dönem halklar için yaptığını inkar etmiyorum.

– **Ama daha sonra yayılmacılık yaptı ve buna enternasyonalizm adını verdi.**

– İşte ben ona karşıyım. İran şimdi hiç olmazsa inanarak İslamı yayıyor, devleti filan değil. İslam budur diye hareket ediyor. Bunda da biraz ciddidir. İşte bugün faşistler geliyor Doğu Avrupa ülkelerinde. Bu da sahte reel sosyalizm tarafından teşkil edilmiştir. Tek bir sosyalizmin onurunu Doğu Avrupa ülkelerinde savunan var mı? Bu sosyalizmin sosyalizm olmadığı ortaya çıkmıştır. Hep bana sosyalizmi olduğu ortaya çıkmıştır. Nasıl çıktı, nasıl gelişti, bu ayrı mesele. Ciddi bir eleştirisi gerekir.

– **Geçmişini değerlendirdiğimizde ne gibi sorunları yeni baştan ele almak gerekir?**

– Şimdi Kürdistan bir ülke, Kürt halkı bir halk olduğu halde ben bizim devrimimiz Kürdistan için demiyorum. Kürt insanı şahsında biraz insanlığı yakalasa ne mutlu bana.

– **Bütün devrimciler başlarken böyle söylüyor.**

– Hayır, o kadar değil. Kendimi övmüyorum, Kürtleri övmüyorum. Bizim yaptığımız “işte bunlar da insandır, bunlar da şerefli, onurlu olabilirler” demektir. Bu konuda ısrarlıyım. Savaşımım var. Sosyalizm özden kaybetmedi de, uygulama esaslarında kaybetti. Bence yeni bir hamle yapılabilir. Fakat sosyalist olmakta ısrar edenler kendisini kesinlikle gözden geçirmeli. Türkiye'de eğer ben ciddi

olarak sosyalist kalacağım diyenler varsa, kesinlikle kendilerini yeniden ele alabilmelidirler. Birçok konuda ele almalıyız. Bir sosyalist eğer hızla sağa savruluyorsa, bunun altında felsefi, kişilik, ahlaki çöküntü var. Faşizme yatkınlık yönü var. Bir faşistle bir sosyalist arasındaki fark neredeyse bazen siliniyor. Ve bugün reel sosyalizmin kalıntılarında güçlü faşist kalıntılar ortaya çıkıyor. Bundan çıkan sonuç aslında sosyalist kültür veya birikim kendini kapitalizmin lekeli yönlerinden kurtaramamıştır. Devlet sosyalizmi faşizme çok benzer. Bu yöntem ne kadar sağlıklı bir yöntemdir? Herhalde ilerde çok tartışılacaktır. İktidara yaklaşım gözden geçirilmelidir. Enternasyonalizme yaklaşım, doğaya yaklaşım gözden geçirilmelidir. Ahlaka, dine yaklaşım gözden geçirilmelidir. Kalkınma meselesi yeniden ele alınmalıdır.

Türk sosyalistleri

– Türk sosyalistleriyle ilgili küçümseyici sözler ettiğiniz gibi bir izlenim var. Neden böyle bir söylem tutturuyorsunuz?

– Faşizm bu kadar bastırarak, emeğin üzerindeki sömürü bu kadar katmerli olacak, bir savunma ve direnme hareketi de geliştiremeyeceksin! Neden gelişmiyor?

– Bir konuşmanızda diyorsunuz ki, onların önderlik yeteneklerini geliştirecek yollar gösteririz.

– Mesele o değildir. Ben ona tenezzül de etmem. Sorun kendini gözden geçirmeyi bilmektir. Senin halkın, senin işçi sınıfın bu durumdaysa, sen bir şey yapmıyorsan sahte bir konumu yaşıyorsun. Bu bir sosyalist destektir. O eleştirilerin amacı şuydu: Ciddi bir önderlik çözümlemesine ihtiyaç var. Birçok Türk sosyalist tipi de kendini çok beğenmiş ve kendi hatalarını örtbas etmeyi devrimci eleştiri sanıyor. Sen başarısızsın. Örgüt gelişmiyor. Sendikal mücadeleyi bile ilerletmiyor. En temel konularda sınıfın adı yok. Veya adı varsa, doğru dürüst bir görüşü yok, ama mangalda kül bırakmıyor. Bu bana biraz tutarsızlık gibi geliyor. Ben Türk halkının da gerçeğine inanıyorum. Onun sınıf gerçeğine de inanıyorum, ama ciddi bir eleştirisi, çözümlenişi gereklidir. Türk sosyalist tipi de bence yeniden gözden geçirile-

rek geliştirilmelidir. Gelsinler, kendilerine yardımcı olalım derken, şunu demek istiyorum: PKK bu işi biraz çözümledi, Kürt tipinde mücadele edebilen bir gelişim sağlayabildi. Bu deneyimi Türk ögelere anlatalım. Bu işin nasıl olduğuna saygılı olsunlar. Kan ter içinde vardığımız bir sonuç var, onu dikkatle öğrensinler. Başka ülkelerden binlerce kitap okuyarak, araştırma yaparak öğrenmeye çalışıyorlar. Bir de yanbaşıdaki Kürdü incelesinler, öğrensinler. Sağlanan gelişmeyi kendi çıkarları için kullansınlar. Desteğim, yardımım bu çerçevede. Yoksa ben bir Türk yaratırım, benim böyle bir derdim yok. Bu iş benim başıma gelmesin.

– Özgür Gündem'de Türk sosyalistleriyle ilgili değerlendirmelerinizi okuyunca, bu konuşmanızdan öyle bir sonuç çıkıyor ki, gelsinler Türk sosyalistlerini adam edelim gibi bir üslup kullanmışsınız. Neden bu kadar yukarıdan bakıyorsunuz?

– Hayır hayır, siz uzaktan baktığınız için böyle söylüyorsunuz. Benim için ağır bir yüküdür o. Fakat Türk insanı ile ilgilenmezsem o zaman da dar milliyetçi diyeceksiniz. Dar milliyetçi olmadığımı kanıtlamak için, gelsinler aynı ocakta ısınalım, aş yiyelim, ama işin gerçekleri üzerinde de tartışalım, bu kadar enternasyonalistim demek istiyorum. Ben önce Türklerle başlamak istiyorum. Maalesef ilgi göstermiyorlar. Tamam, aş gereklidir, fakat sosyalizm ve siyaset de gereklidir. Benim arkadaşlarımdan büyük bir kısmı Türktür. İrtibatım kesik falan değildir. Türkiye'de de çok sayıda dostum var, taraftarım var. Saydığım, değer verdiğim insanlar var. Türkleri bizim Kürtlerden de üstün görürüm. Gelişmiş ölçüleri de vardır. Fakat bana göre, onlar bunu tamamlayamıyorlar. Biraz daha zenginleştirebilirler, olgunlaştırabilirler. Çözümleyici olabilirler. Bu amaçla o sözü söyledim. Yani çok iyi olmalarını istediğim için bu sertliği içerdi. İnsanlar biliyorsunuz çok iyi konuma getirmek istediklerine fazla yüklenirler. Bunu tersinden yorumlamamak gerekir. Ben eski arkadaşlarımdan anılarına ters düşmedim. Özellikle 12 Mart sonrası ortamın bir mücadelecisi oldum. Onların direniş geleneğini devam ettirdim. Biliyorsunuz içerde de kaldım. Çoğuyla haşır-neşir oldum. Ve ben onların anısını bugüne kadar taşıdım. Sosyalizm, direniş, silahlı mücadele, halk savaşı, gerilla, çoğu kır-

mızı gömlek filan giyerdi. Şimdi o bayrağı biz dalgalandırıyoruz. Onların anılarını biz yükselttik. Eğer kötünün kötüsü bir duruma yönelmemişlerse bizim bu eylemlerimizin çıkışı, büyük etkisi vardır. İdamları biz durdurduk. İnfaz yarasını bizim eylemler ortaya çıkardı. Onların işi gücü iyidir. Düzen eskisi gibi onlara saldırmıyor, taviz veriyor. Biliyorsunuz Apo piri yalnız Kürdistan'da işlev görmüyor, Türkiye'de de işlev görüyor. Bu bizim onlardan aldıklarımıza karşı verdiklerimizdir. İnsan daha köklü sorunlara ilgi gösterebilir istiyor. Siyasal'daki arkadaşlarımızdan bazıları halen etkinliklerini sürdürüyor. Daha homojen örgütsel çalışmalar peşinde koşun. Kendinize iktidarı da yakıştırın, yeni yaşamı da yakıştırın, güzelliği de yakıştırın. 12 Eylül faşizminin her türlü süprüntüsüne sarılmayın, buna gerek yok. Yeni bir dünyanın kuruluşuna o dönemdeki coşku ve heves kadar ilgi olmalıdır. Ve bunun teorik olarak çözülmesi kadar bizim gibi pratiğe de kendinizi biraz gözden geçirerek katkımızı sunmaya devam etmeliyiz. Ben hala iddiyalıyım, Türkiye'ye de yöneleceğiz.

“Batıya uzanacağım”

– ***Bir ara konuşmanızın içinde Batı'ya yönelmekten söz ettiniz. Nedir bu yönelmek?***

– Zorla bizi ayırmak isteseler de ben ayrılmayacağım. Soracak hesaplarım var. İstanbul'a soracak hesaplarım var. Belki yahu bu kadar buraya uzanma diyebilirsiniz. Uzanacağım.

– ***Nasıl uzanacaksınız?***

– Soracak hesaplarım var. İstanbul'da biriken değerler var, biriken sömürü var, biriken kirlilik var, çirkinlik var, acılar var ve güzellikler var. Yöneleceğim, oralara gücüm yeterse.

– ***Yöneleceğim derken, geçen yıllarda Bakırköy'de bir eylem yapılmıştı ve çok sayıda insan ölmüştü. Bu türden bir yönelme?***

– O değil. Onu kastetmiyorum. O yöneliş türünü fazla anlamlı bulmam. Benim yönelme tarzım çok köklüdür. Batı'ya yöneleceğim, hiç bundan kuşkunuz olmasın.

– ***Nasıl bir yöneliş olur? Kürdistan'daki yöneliş dağa çıkıyorsa-***

nuz. Şehirde dağa çıkılmaz. Şehir gerillacılığı olur mu?

– Sayın kardeşimiz Yalçın Küçük Hoca zaten diyor; Apo'yu Batılaştırmak, Türkiyelileştirmek lazım. O sezmiş biraz herhalde. Yöneleceğim. Türkiye insanına bu temelde mesajım var. Türkiye'nin başındakilerin Türkiye'den fazla koştüğünü, Türkiye'ye de halkına da ters düştüklerini ve bir klik durumuna, ajan-klik durumuna geldiklerini görüyorum. Yakıştıramıyorum. Türkiye halkının onlarla hesaplaşmasına da katkı sunmak için yöneleceğim.

– ***Nasıl bir şey biraz daha açmak istiyorum.***

– Her düzeyde yöneleceğim.

– ***Kültürel faaliyetler anlamında mı?***

– Hayır hayır. Kültürel, ruhsal, sosyal, siyasal, yönetsel, ekonomik, askeri alanlarda.

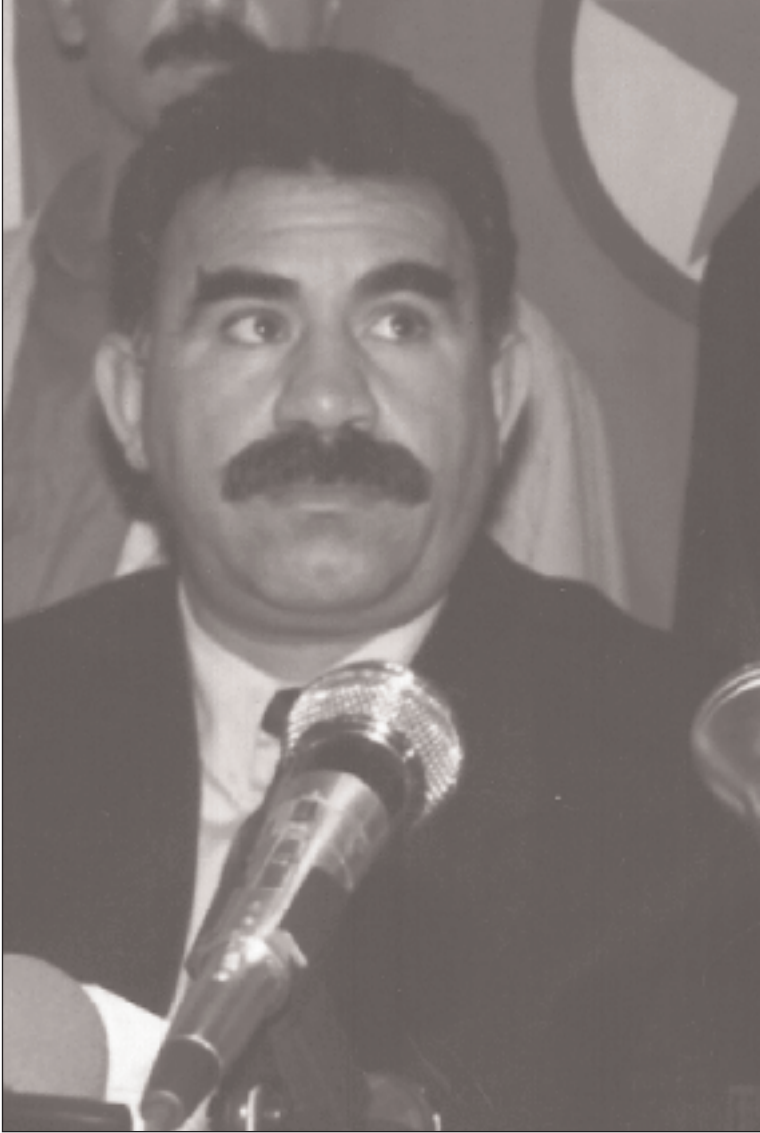
– ***İstanbul'da zaten örgütlü değil misiniz?***

– Bütünüyle. Daha başka şeylerle, her düzeyde. Türk insanının içine girerek yöneleceğim. Yalnız PKK olarak değil. Bunun ilerde gelişmesini göreceksiniz. Biz bu Türkiye'yi hiç anlamayanlara, layık olmayanlara bırakmayacağız. Türkiye'nin güzellikleri de vardır. Bunu onlara bırakmayacağız. Bu çok önemli bir husustur. Kaptırılmaması gereken güzel Türkiye, güzel Türkiye halkı var. Anlaşılabilir mi? Sizin Kürdistan'la ilgilendiğiniz kadar ben de Türkiye ile ilgilenmek istiyorum. Eğer ayrılıkçılık yapma Apo, bütünlükçülük yap diyorsanız, ben de cevap veriyorum. Güzel birlik-beraberlik için geleceğim. Bunu engelleyenleri tutacağım, bilmem neresinden tutup bilmem ne yapacağım. Onlar Kürdistan'a bir türlü geldiler, ben başka türlü geleceğim. Sosyalizme göre gideceğim. Merak etmeyin bir Kürt milliyetçisi olarak gitmeyeceğim. Hatta bir Türk'ten daha yaman bir Türk gibi gideceğim. Bekleyin göreceksiniz. Merakla, heyecanla, dostça.

Kemalizm

Kemalizmi bir gözden geçirin. Mustafa Kemal'i de sizlerden iyi anlayan benim. Sayın Birand sık sık bana soruyordu. “Atatürk'ü nasıl buluyorsunuz, Atatürk'ü kendinizle kıyaslıyor musunuz” diyor-

“Türkiye'nin başındakilerine, Türkiye halkının onlarla hesaplaşmasına da katkı sunmak için yöneleceğim.”

du. Kıyaslamak için falan değil. Atatürk ordularla işe başladı, ben borçla başladım. Bir tek silahım yoktu, bir tek dostum yoktu. Fakat Mustafa Kemal'in gerçekliğini yakından duyumsadığım için kendi kişiliğimde, iyi biliyorum. Bir asker ve rütbesini düşündüğü kesindir. Onun kişiliğinde rütbe etkisi büyüktür. Rütbesinin olduğu koşulları biliyorsunuz. İmparatorluğun dağıldığı, artık Türklüğe dayanmaktan başka çarenin kalmadığı yıllardı. Dolayısıyla aşırı bir milliyetçi olması kaçınılmazdı. Bunu paşa tarzı yapacaktı. En üst düzeye dayanarak yapacaktı. Rütbesinin gereği bu. Milliyetçiliği de öyledir, dönemi gereğidir. Bu konuları da suçlamak için söylemiyorum. Ama Mustafa Kemal'i bütün tarih yapmak, bütün toplumun geleceği yapmak, Türkiye toprağına, Anadolu toprağına büyük saygısızlık olur. Mustafa Kemal bu kadar büyük değildir. Ben kendim de dahil, peygamberler de dahil hiçbir önder insanını bu kadar kuşatıcı olamaz. Biz buna hegemonyacı da diyebiliriz. Şunu görmek zorundayız: Anadolu Türklük gerçeği Mustafa Kemal'den daha büyüktür. İnsan gerçeği önderlerden daha büyüktür. Önderleri inkar etmiyorum. Bana göre çok aşırılık yapıldı. Mustafa Kemal'in toplum üzerindeki konumu abartıldı. Tarih içindeki yeri abartıldı. Çok geleceğe ve bütün geçmişe yayıldı. Tabu düzeyine çıkarıldı.

– ***Bunun bir önemi yok, fikri sonuçları daha önemli.***

– Olmaz olur mu. Bugün çok çözümsüz durumdasınız. Türkiye Cumhuriyeti çözümsüzdür. Türkiye insanı çözümsüzdür. Bunun kemalizmle çok sıkı bağlantısı var. Kemalist çözümlenmeyi yeniden yapamazsanız, kemalist gerçeğe göre siz günümüz cumhuriyetinin krizini aşamazsınız. İkinci cumhuriyet lafını ben etmedim. En tepedeki etti. Halen büyük bir tartışmadır sürüp gidiyor. Eğer tıkanma belirtileri olmasaydı, bu tartışma ortaya çıkmazdı. Bu da kemalizmin kişiliği çözümlenmeden fazla çıkışa yol açamaz. Bu Mustafa Kemal'i küçültmek, değerden düşürmek değildir. Sizin gazetenin çok kemalistliğinden söz edilir. Sizin gazete de kemalizme eleştiri getirerek ancak olumlu işlevini sürdürebilir. Sayın İlhan Selçuk, kemalizmi çok iyi dile getirmeye çalışıyor. Olumlu işlevlerini özellikle açığa vurmaya çalışıyor. Ama bana göre biraz eleştirisini de yapabilmeli. Yapabilmesi bana göre sizin için tek çaredir. Maalesef

bunu gösterememesi onun adına bir zayıflıktır. Yoksa hep övgüyle geçiştirilmesi, bence kemalizme iyilik değildir. Ben bazı işlevleri temsil ettiğine inanıyorum. Onu güncelleştirmek gerekiyor. Olumlu mirasını, onun başlangıçtaki bazı özelliklerine ters de düşürerek ve aşarak ortaya çıkarmak da bir geliştirme modelidir. Bunun kesinlikle döneklikle, karşı-devrimcilikle bir alakası yoktur. Eleştiri zaman zaman çok gereklidir. Marksizmin tarihi de eleştiri tarihidir. İlerlemeler de ancak bu temelde ortaya çıkar. Kemalizm eleştirisi gerçekçi yapılmalıdır. Bunun Türkiye'nin ulusal birlik ve bütünlüğü adı altında yasaklamalarla örülerek yapılamaz duruma getirilmesinden kaçınmak gerekir. Misak-ı Milli de insan içindir, Türkiye'nin birlik-bütünlüğü de insan içindir. Eğer bu kavramlar insanı daraltıyorsa, küçültüyorsa, birbirlerine karşı şovenizme götürüyorsa, halkları rahatsız ediyorsa, bu kavramlar da tartışılmalıdır. Çünkü onlar da Türk insanı içindir. Türk insanı bu kavramlar için değildir. Türk toplumu, Türk insanı veya Türkiye'de yaşayanlar içindir. Bugün bu kavramlar anayasada, yasalarda işkencedir, yasaktır, tutuklamadır; o zaman düşünmemiz gerekir. Bu kavramlarda bir bit yeniği var. Bu eleştirilerimizle yeni birliktelikler geliştirilmelidir. Zaten kemalizm tarihte bir yer işgal ediyorsa, bu yeni konuma basamak teşkil ettiği oranda anlam ifade eder. Biraz dediklerimi lütfen anlayın. Ben eleştirilerimde kötülleme yöntemini seçmem. Kendi sorumluluğumu yerine getirerek bunları belirtiyorum. Kemalizme karşı da en büyük savaşı vermeye çalışıyorum. Ama kemalizm gerçeğinin nasıl ele alınması gerektiğini de en iyi kemalistlerden daha iyi yapıyorum. Onlar kısır yaptılar, dar bıraktılar, onlar kemalizme de herhalde iyilik etmediler. Ben kendime sık sık şunu sorarım,, Karşımda Mustafa Kemal olsaydı ben bu işleri daha iyi götürürdüm. Kendisi olsaydı, çözümlenmelerle, eleştirilerle ve karşılıklı ilişki biçimleriyle biz olumlu bir süreci başlatabilirdik. Kemalizm adına kemalizm küçültmeleri maalesef çözümü tıkıyorlar. Demirel'in neresi Atatürk'ü temsil ediyor. Paşalar ne kadar Atatürk'ü temsil ederler? Zaman zaman kendi kendime, bunlar olsa olsa karikatürü olabilirler, kendisi olamazlar diyorum. Sorunun çözümünün önünde ciddi engeldirler. Kemal'e bizzat ilgisi en yüksek olanlar bile onun doğru yorumunu

günümüze taşınımlar, sorunların çözümü için belki ipucu verebilirler.

Ayrıca kemalizmin diğer yönlerini de eleştirmek lazım. Din görüşünü, laiklik görüşünü, tarih görüşünü, ulus görüşünü eleştirmek lazım. Bütün bunlardan yeni bir toplumsal düzenleniş projesi çıkarılabilir. Bu iyi olur diye düşünüyorum. Önümüzdeki dönemde cumhuriyetin yeniden yapılanması konusunda görüşümü söyledim. Bunun içine Türk de girer, Kürt de girer, ulusal azınlık kültürleri de girer. Bunlar Türkiye'yi zenginleştirir. Türk halkını daha birlikte yaşanılır bir halk haline getirebilir. Bu kadar Kürdü ezen bir model fazla yaşayamaz. Ve Türk insanını da biraz küçültür, küçülmekten kurtaramaz, dışa bağımlılıktan kurtaramaz. Bu temelde yaklaşıyorum. Türkiye'de birlik modeli aslında Anadolu tarihi gerçeklerine saygıyı içerir. Halkların büyüklüğüne saygıyı içerir. Daha güzel yaşam birlikteliklerine olan yüksek ilgiyi içerir.

Emperyalizm

Ben emperyalizm olgusuna hala inanıyorum. Son zamanlarda sanırım bu konuda da bir aşınma var: Emperyalizm yok! Yeni dünya düzeni mi var? Veya eski tür emperyalizmler silindi! Doğrudur. Eski tür emperyalizm belki kalmamış olabilir, ama bana göre emperyalizm daha değişik bir hal almakla birlikte varlığını çok daha etkili sürdürüyor. Hani söylerler, emperyalizm içsel bir olgu haline geldi, bilmem eskiden sömürgecilik bazı konularda burjuvalarla yürütülürdü, şimdi sınıfı yarattı, içselleşti filan. Bu kavramı şöyle biraz daha geliştirmek gerekiyor; sadece halklar düzeyinde değil, kişiler düzeyinde emperyalizm kişiselleşti. Türkiye'de de emperyalizm kişiselleşti. İşbirlikçi sınıfın olgunlaşması anlamında söylemiyorum, kitleye kadar girdi. Özellikle de kültürüyle. Yani kültür emperyalizmi sanırım bu son 1980'ler sonrasında en çarpıcı gelişmesidir. Kültür emperyalizmi, ahlaksızlık emperyalizmi, çok etkili oldu ve insanlığı perişan etti. Bunun askeri, siyasi, ekonomik saldırısından daha fazla kültür ve ahlaki saldırısını tehlikeli görüyorum. Bu da sanıyorum son 10-15 yılın karakteristiğini ifade eder. Özellikle in-

sanın geleceğine müthiş saldırıyor, ahlakına müthiş saldırıyor. Kültürel geleneklerine müthiş saldırıyor. Hele de Amerika korkunç saldırıyor. Doğaya da saldırısı gün ışığına çıkmıştır. Tarihe bütünüyle saldırısı açığa çıkmıştır. Bana göre büyük etki yapıyor. Ben bu büyük tehlikeyi öyle, şöyle ülkeyi işgal etti, bilmem siyasi anlamda sonuçları oldu biçiminde değerlendiremiyorum, onu aşılıyor. Kapitalist-emperyalist tahlili bu yönüyle biraz geliştirmek gerekiyor. Ve gerçek insanlık için tehlikelidir, bir canavarlaşmadır. Yarattığı tüketim toplumu modeli başlıbaşına bir zincirden boşanmadır. İnsanın bütün tehlikeli tutkularının, bütün hayvani özelliklerinin çok üst düzeyde ve değişik bir biçimde örgütlenmesidir, saldırganlaşmasıdır. Dikkat edin, insan günümüzde çok daha zaptedilmez, gittikçe doğayı da, toplumsal bütün ölçüleri de tehdit eder bir konuma gelmiştir. Şimdi bu açıdan kişiselleşmeyi bahane edip, eskisi gibi siyasi saldırısı yok, askeri saldırısı yok, ekonomik olarak da eskisi gibi sömürüyor deyip yanılığa düşmemek gerekiyor. Doğru da, bu genelleşti, yaygınlaştı, yoğunlaştı, evrenselleşti ve tehlike boyutu daha da genişledi. İşte sosyalizm bunu görmeli ve kapitalist-emperyalist eleştiriyi bu yeni gelişmeler ışığında yapabilmeli. Benim bu konudaki görüşlerim ve incelemelerim sınırlıdır. Ama bunun böyle olduğunu görüyorum.

– *Amerikan filmlerini izliyor musunuz?*

– Çok esef ediyorum. Amerikan kültüründen çok rahatsızım. Kışkırdığım için değil, o görkemli yaşam modellerini çekemediğim için değil, ben bu yaşam modelini yerin dibine batıracağıma yeminliyim. Belki onlar da benim kişiliğime bu kadar çok düşmanlar. Bunu ben insanlık için tehlikeli görüyorum. Amerika yeni yetme bir kapitalist-emperyalist devlet olarak çok tehlikelidir. İnsanlığın geçmişine saldırıyor. İnsanlığı insan yapan temel değer yargılarına saldırıyor. Amerika'nın buna hakkı yok. Amerika bu kadar üstün olamaz. Amerikan yaşam tarzı bu kadar övünülecek bir yaşam tarzı olamaz. Bunlar insanın hastalıklarının geliştirilmesi demektir. Olumsuz yönlerinin körüklenmesi demektir. İnsanlığın maymuna doğru dönüş yapması demektir. Kaldıramıyorum ben bunu. Tekrar söylüyorum: Kışkırdığım, elim ulaşmadığı, bana yardım etmediği

için değil. Bir sistem olarak kabullenemiyorum. Son yıllarda Türkiye'de buna müthiş bir öykünme var. Acıyla karşılıyorum. Halbuki Anadolu'nun güzellikleri bundan daha değerlidir. Maalesef bunlar geliştirilememiş, hor görülüyor. Şiddetle eleştiriyorum. Ve kendi tarihi ve halk değerlerinizi bulmaya çalışmalısınız. Amerika'dan çok ona sevdalanmalısınız. Nedir bu Amerikan taklitçiliği? Batı'ya öykünmek derken, bu emperyalizm uşaklığını kastediyorum. Anadolu'da anti-emperyalist olmak demek bu uşaklığa karşı olmak demektir. İlhan Selçuk'un kulakları çınlasın. Bu sözleri aynen ona aktar. Olumludur. İyi savaşın. Bizim de nasıl bir savaşçı olduğumuzu iyi görsün ve ona göre hakkımızda doğru konuşsun, eğri büğrü konuşmasın. Neye ne kadar karşı olduğumuzu, neyi ne kadar benimsediğimizi de bilsin. Yani bizi Anadolu'da ayrılıkçılığı körükleyen, Anadolu kültürüne karşı değil, abartmalı yanlış değerlendirmelere konu etmesin. Bizi tanımadan, bilmeden, üstünkörü eleştirilerle değerlendirmesin. Biz onun anladığından daha fazla anti-emperyalistiz. Ve bunun sıcak savaşını yaşıyoruz. Ondan daha fazla Anadolucuyuz. Ondan daha fazla Anadolu çocuğuyla anlaşabilirim. Bir Anadolu kızıyla çok iyi geçinebilirim. Bu benim Anadolucu olduğumu gösterir. Toroslar'daki bir Türkmenle anlaşabilirim. Benim bununla da Türk halkına çok yakın olduğumu gösterir. Ve böyleyimdir de. Bunu saptasın, buna göre eleştirisini yapsın. Ne kadar eleştirirse eleştirsin ben çekinmiyorum. Ama bazı gerçekleri yadsıyarak, “ayrılıkçıdır, kan döküyor” gibi ucuz şeylere gitmesini doğru bulmuyorum. Bu eleştirimiz Türk aydınları içindir. Anti-emperyalistlikte, halkların kültür gerçekliğine, tarihine sahip çıkmada sonuna kadar varız. Siz Türkiye'yi çok emperyalizme bağladınız. Türk halkını da çok kapıkulu ettiniz. Buna esef ediyorum. Bir dönem İslamın emrinde asker yaptınız. Şimdi Batı'nın emrinde asker yapıyorsunuz. Hatta çöpçü yaptınız. Bugün Almanya'daki rezalet nedir? Bu vesile ile dokunayım. Bu da emperyalizmin bir sonucudur. Emperyalizmle kurduğunuz kirliliği ilişkiler gereği insanları oraya doluşturduunuz. Tabii Almanlar bu kadarını kabul etmez. Tabii üstün ırk anlayışı da biraz vardır. Ve biraz da bu ülke onlarıdır. Sen böyle ölçüsüz gider, işgal edersen, her bahaneyle Türk gecekondu

doldurursan, onların tepkisine yol açarsın.

– *Aynı şey bugün Kürtler için İstanbul ve Ankara'da söz konusu...*

– Doğru, bu da yanlış. Ben onu da yanlış buluyorum. Bu da sömürgecilik politikasının bir sonucuydu. Taşınıldı İstanbul'un varoşlarına, gecekondularına ve İstanbul çirkinleşti. Eleştiriyorum. Avrupa'ya taşınıldı. Bu insanlar köle ticareti yapılarak oraya taşınıldı. Hiçbir ciddi sorunları göz önüne getirilmedi. Gerçekler anlaşıl-mak istenmedi, sadece kâr, döviz ve ucuz işgücü hırsıyla bunlar yapıldı. Şimdi bu trajik olaylar yaşanıyor. Maalesef bunda da iktidarlar suçludur, ağır suçludur. İstanbul'daki Kürtler için de ağır suçludur. Halen de taşıyorlar Batı'ya. Türk işçi sınıfının mücadelesine de olumsuz etkide bulunuyor, Kürt halkının mücadelesine de olumsuz etkide bulunuyor. Türkiye'yi Batı'ya bu kadar bağlamayalım. Türkiye'nin en güzel değerlerini Batılı turistlere peşkeş çekiyorsunuz. Sanıyorum kıyılarda bütünüyle yaşayanlar yabancılardır. Yapmayın, bunlar çirkinliklerdir. Ben bunlara karşıyım. Türkiye halkını da sefilleştirmeye hakkımız yok. Ülke güzelliklerini bu kadar peşkeş çekmeye hakkımız yok. Ben tutarlı bir insanım. Sizin gibi, onlar da yaşıyor, biz de yaşıyoruz demem. Ben ilke savaşçısıyım. Kendimi de bu konularda asla aldatamam. Tutarlıyım ben kendimle. Bunlar Türkiye halkını peşkeş çekme hareketidir. Ülkeyi satma hareketidir. Karşıyım. Anti-emperyalistliğime veya halkların özgürlüğüne, yaşam hakkına bağlıyım. Ülke peşkeş çekiliyor. Zaten bunu ezici bir şekilde gördüğüm için direnişi şiddetlendiriyorum. Bizim bu direnişi, salt Kürt ayrılıkçılığı şeklinde anlamayın.

Sosyalistlerin birliği

Türkiye solculuğunun da, devrimciliğinin de yerine getiremediği görevleri artık yerine getirmeye çalışıyorum. Bu da omuzumuzda bir yükür şimdi. Çok yük yüklüyor iktidar meselesini Türkiye'de halletmemiz. Türk halkı iktidar sorununu halletmelidir. Dolayısıyla onun işini de şimdilik görüyorum. Zordur fakat götürmeye çalışacağım. Bu temelde emperyalizmi olumsuz değerlendiriyorum. Emper-

yalizme Türkiye'nin çok bağımlı olduğunu söylüyorum. Emperyalizmin bireysel düzeyde egemen bir kültür ve ahlak biçimine getirildiğini söylüyorum. Ülkenin daha fazla peşkeş çekildiğini söylüyorum. Bu konuda Türkiye'nin sosyalistleri, aydınları gerçekçi olmuyorlar. İki bir, PKK dar milliyetçi bir harekettir! Sizin daha önce geldiğiniz hareket tarafından ısrarla sürdürülen bir iddiadır. Ben onları dar milliyetçi olarak değerlendiriyorum. Kendimi de son derece gelişmiş bir enternasyonalist olarak, PKK'yi de bu temelde geliştirilen bir örgüt olarak değerlendiriyorum. Türk aydınlarının kendileri dar ayrılıkçıdır. Bu konuda eşit, özgür birlikteliği biz özenle geliştiriyoruz. Daha ölçülü davransınlar. Sosyalistler özellikle PKK olayını enternasyonalize etmek istiyorlarsa gerçeği olduğu gibi görerek eleştirilerini geliştirsinler, hatta mücadele etsinler bizimle. Ama doğru şeyleri de görmezlikten gelmesinler. Bu birlikteliklerin önünü engellemesinler. Bu vesileyle de Türkiye sosyalistleriyle birlikte çalışma dileğimi sizin aracılığınızla tekrar ifade etmek isterim. Onlarla da bir görüşme serisini başlatırız. Mücadelemiz onlara da birçok şey öğretmiştir. Daha iyi öğretecektir. Çok şey sunmuştur. Daha fazla sunacaktır. Mücadelemiz onlar için de darağacını şimdilik yıktı. Yeni Denizlerin asılmasına biz 15 Ağustos Atılımı'ndan sonra fırsat vermedik. O meşhur 141'ler 142'ler yırtıldı. Üzerlerinde sallanan o diğer hükümler bence aşıldı. Çoğu da özgürlüklerine kavuştu. Bunlar bizim dolaylı etkilerimizdir. İnkâr edilmemeli. Ama daha önemlisi onları olumlu yönde, iktidara doğru yürüyüş savaşımında, bundan sonra iyi desteklemeyi düşünüyoruz. Kesinlikle bu abilik falan değildir. Sosyalistler arasında abilik değil, karşılıklı yoldaşlık ilişkileri geliştirilmelidir. Bunlar birbirleriyle büyüklük-küçüklük temelinde değil, eşitçe, özgürce yaklaşarak, katkılar sunabilirler. Onlar yalnız bizi biraz daha iyi anlayabilmeli. Bizim savaşımımızın onların işini oldukça kolaylaştırdığı, ama kendilerinin de biraz birleşmeleri gerektiği ortadadır. İster cephe olsun bir birlikteliğe ulaşsınlar. Tertip ettikleri güçlerini uygun hedefler istikametinde yürüt-sünler. Bu konuda bizim imkanlarımızı değerlendirsinler. İrili ufaklı bütün örgütlere; legal, illegal bütün örgütlere ben bunları düzenli olarak bir kez daha vurgulayacağım. Geniş cephe hareketine ihtiyaç

vardır. Eski tür eleştiriyi aşmak gerekiyor. Yani sen ne kadar sosyalistsin, sen ne kadar oportünistsin biçiminde bir söylemden ziyade birliğe işlerlik kazandırıcı, ortak mücadeleyi hızlandırıcı üslubu egemen kılmak gerekiyor. Bu konuda atılması gereken, özellikle üslupta değiştirilmesi gereken hususlar var, adımlar var.

– *Siz Türkiye'deki sosyalist gruplarla önümüzdeki dönem görüşmeler mi yapacaksınız?*

– Sanıyorum öyle bir durum doğuyor. Bu konuda bazı öneriler gelmiştir. Kürt gruplarıyla yaptığımız benzer bir görüşme dizisini, birlikte bir şeyler yapma denemesini Türkiye'deki gruplar için de düşünüyoruz. Halen iyi dost örgütler var. Şimdi yeniden özellikle bu tarihi gelişme aşamasında sonuçta sanıyorum bir siyasal çözüme doğru gideriz. Bunu yalnız Kürt gerçeği temelinde değil, Türkiye'nin demokrasisi gerçeği temelinde de yürütmek istiyoruz. İşte bunun için Türk örgütleri hazırlansın, kendi demokrasi programlarını, hatta sosyalist programlarını ortaya çıkarsınlar. Siyasi çözüme gidişte veya zorla iktidar meselesini halledişte onlar da bir kez daha çözümlerini ortaya çıkarsınlar. Bunu hazırlamak bence önemlidir, tarihi bir sorumluluktur. Bunun bilincindeyiz. Bu konuda PKK'nin kesinlikle müttefiklere ihtiyacı vardır, bunun sıkıntısından ötürü böyle bir yaklaşıma girilmemelidir. Tam tersine bize sürekli eleştiriler vardı. Türkiye'yi, Türkiye işçi sınıfını, sosyalistlerini görmüyor diye yapılan eleştirilerdi. Şimdi çok iyi görüyorum. Çok iyi değer biçiyorum, çok iyi karşılıklı yardımlaşmalar içinde olmak istiyoruz. Hazırız diyoruz. Siz de bir sosyalist olarak bizi biraz böyle anlamalısınız. Bu mesajımızı gazeteniz vasıtasıyla da bu temelde iletmelisiniz.

– *Bu uzun görüşme olanağını verdiğiniz için teşekkür ediyorum.*

– Ben de size buraya kadar geldiğiniz için, eski bir Siyasal'lı olarak, o sıraları paylaşmış kişiler olarak, arkadaşlığımızın ifadesini canlandırdığınıza memnunum. O dönemin bütün arkadaşlarına selamlarımı da iletiyorum. Mutlu olmalarını diliyorum. Ayrıca teşekkür ediyorum.

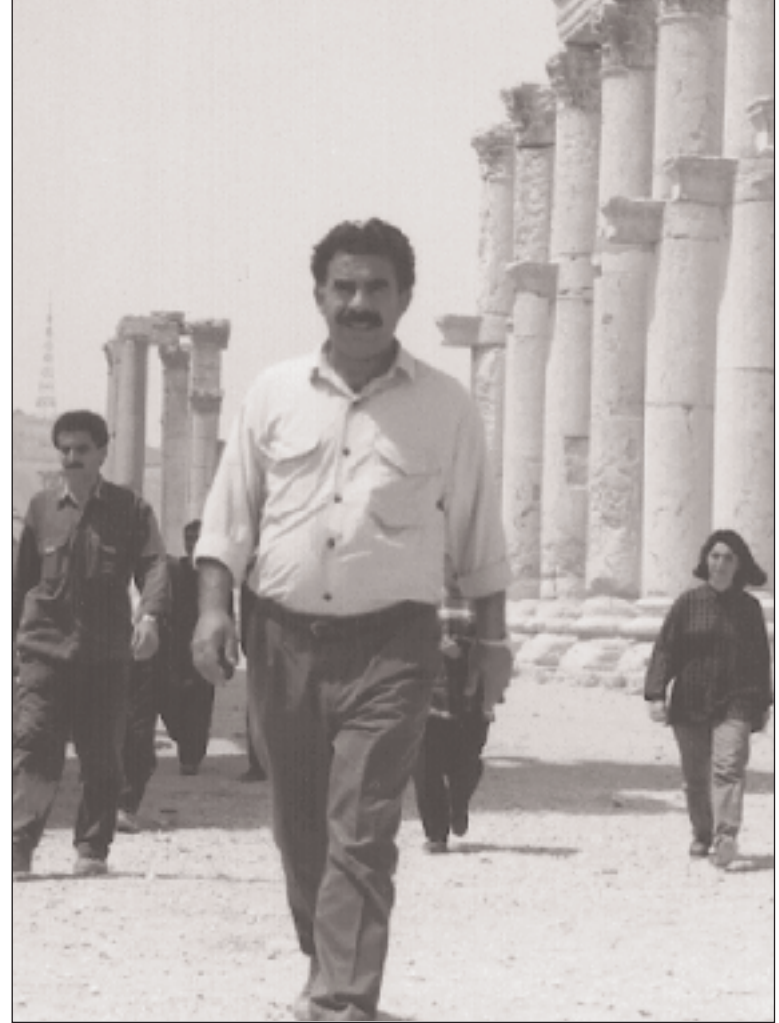

“Gerillalar affedilmek için dağlara çıkmadılar; onlar özgürlük kuvvetleridir.”

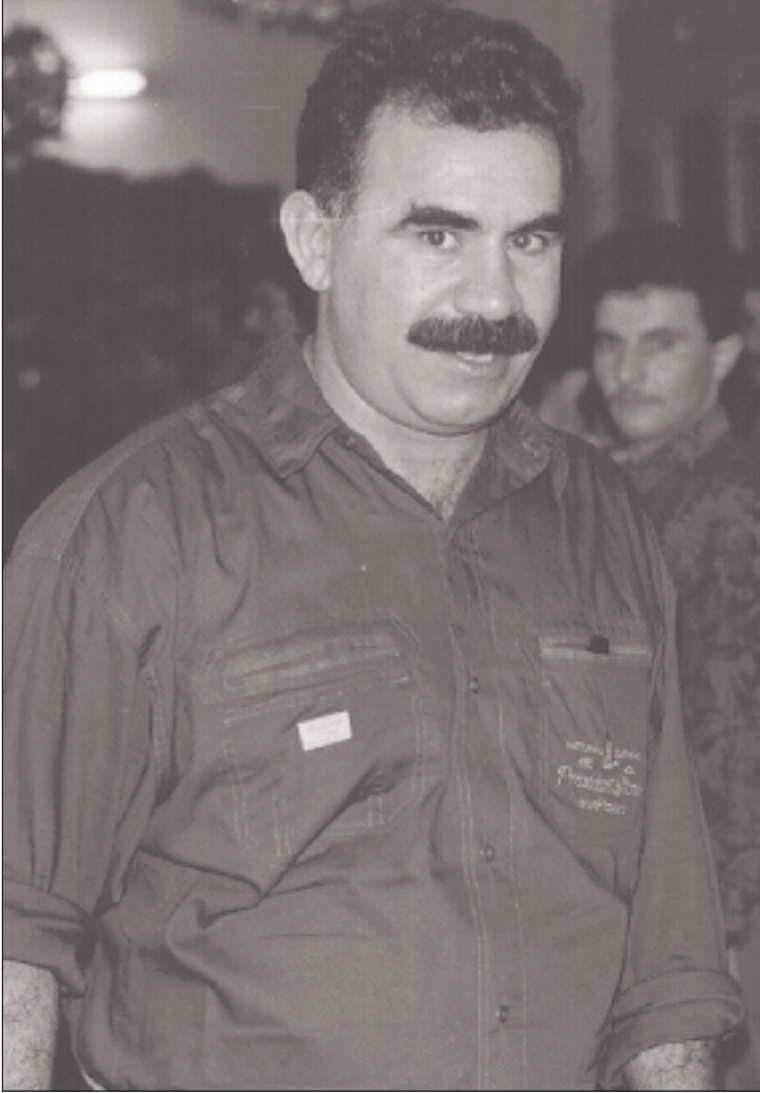
“Biz kurbanlık koyun değiliz, başımızı uzatalım.”

394

“Zor bir süreçtir; fakat ezilmeden, yenilmeden, kazanma yönü ağır basan ve yeni bir siyasi çözüme de imkan hazırlayan bir tempoda götürebileceğimizi ve bu konuda kendimize güvendiğimizi rahatlıkla belirtebilirim.”

395

“Çözümde kaçan taraf biz değiliz. Çözumsuzlük karşı tarafın işidir; o savaşı derinleştiriyor ve onbinlerin hayatına mal olabilecek bir sürece sokuyor.”

